

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ BİLİM DALI

BİR KURUM OLARAK YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR
BAŞKANLIĞI (YTB) (2010-2022)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aylin ÇÖMLEK

DANIŞMAN

Prof. Dr. Necmi UYANIK

Konya-2023

Ön Söz

Bir Kurum Olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) (2010-2022) başlıklı bu tezde, Türkiye’de 2010 yılında kurulan ve yurtdışındaki Türkler, Türk toplulukları/diasporası ve uluslararası öğrenciler açısından büyük önem taşıyan kurum olarak YTB ele alınmıştır. YTB’nin yurtdışı Türk vatandaşları ve akraba/soydaş topluluklar ile birlikte Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrenciler açısından oynadığı rolün önemi uluslararası konjonktürle birlikte irdelenmeye çalışılmıştır.

Birinci bölümde, YTB’nin kurumsal yapısı ele alınırken, İkinci ve Üçüncü bölümlerde YTB’nin yurt dışı vatandaşlar, akraba/soydaş topluluklar ve uluslararası öğrencilere dönük kültürel, sosyal, eğitim vs. ekseninde çeşitli faaliyetleri incelenmiştir. Dördüncü bölümde, “Türkiye Bursları ve Uluslararası Öğrencilere” dönük faaliyetler değerlendirilirken, Beşinci ve son bölümde, YTB’nin kurumsal kimliği, insan kaynakları, hukuki düzenlemeleri, mali bilgiler ve Türkiye mezunları üzerine değerlendirmelere yer verilmiştir. Yapılan bu çalışma ile YTB’nin bir kurum olarak faaliyetleri üzerinden önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bir “Kültür Okulu” olan YTB’nin ekol olarak, öncelikle Türkiye ile yurt dışı Türk vatandaşları, Türk ve İslam dünyası arasında eğitim ve kültür faaliyetleri üzerinden birlik tesisine büyük katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bir kültür kurumu olan YTB’nin eğitim ve kültürden diplomasiye yapmış olduğu katkı irdelenmiştir.

Çalışmada, YTB’nin yayımlamış olduğu raporlar, eserler ve dijital kaynaklar birincil kaynak olarak merkeze alınmıştır. Ayrıca küçük bir grup YTB öğrencisine değerlendirme çalışması yapılmıştır.

Bu tez, YTB ile ilgili tarihsel boyutunu dikkate alarak kurum fonksiyonlarını 13 yıllık süreç ile değerlendiren ilk çalışmadır. Özellikle Türk dünyası açısından yapılacak yeni çalışmalara katkı sağlaması en büyük temennimizdir.

Bu çalışma süresince rehberliği ile hep yanımda olan ve önemli katkılar sağlayan değerli danışman hocam Prof. Dr. Necmi UYANIK’a, başta YTB Başkanı sayın Abdullah EREN, sayın Abdulhadi TURUS’a, sayın EREN’in şahsında bizlere destek veren tüm YTB çalışanlarına ve ayrıca değerlendirme sorularına cevap verme zahmetinde bulunan yabancı uyruklu YTB öğrencilerine ayrı ayrı teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca her daim yanımda olan aileme minnetlerimi sunarken, bu çalışmayı biricik kızım Meva’ya hediye ediyorum.

Aylin Çömlek

Konya/2023

Özet

“Bir Kurum Olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) (2010-2022)” başlıklı bu çalışmada tarihsel perspektifle birlikte, YTB’nin kuruluşu, kurumsal özellikleri ve faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Çalışma beş ana bölümden oluşmuştur. Giriş kısmında YTB’nin kuruluşu öncesi dönem, çalışmanın önemi, sınırları, kavramsal çerçeve ve amaçları kısaca ortaya konulmuştur. Birinci bölümde, YTB’nin kurumsal yapısı, hizmet birimleri, misyonu ve vizyonu, amaçları ve fonksiyonları ele alınmıştır.

İkinci bölümde, 2010-2016 yılları arasında YTB’nin yurt dışı vatandaşlar ve akraba/soydaş topluluklara dönük kültürel, sosyal, eğitim vs. ekseninde çeşitli faaliyetleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, 2017-2022 yılları arasında YTB’nin yurt dışı vatandaşlar ve akraba/soydaş topluluklara dönük kültürel, sosyal, eğitim, akademik vs. ekseninde çeşitli faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde, YTB’nin görev alanında önemli yer tutan “Türkiye Bursları ve Uluslararası Öğrencilere” dönük faaliyetler irdelenmiştir.

Beşinci ve son bölümde ise, YTB’nin kurumsal kimliği, insan kaynakları, hukuki düzenlemeleri, mali bilgiler, stratejik planlamaları ve Türkiye mezunları üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Sonuçla birlikte konuya uygun yeter derecede eklere (tablo, grafik ve çeşitli görsellere) yer verilmiştir.

Yapılan bu çalışma ile YTB’nin bir kurum olarak faaliyetleri üzerinden önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde, YTB’nin Türkiye ve Türk dünyası açısından âdeta bir “Kültür Okulu” olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ekol olarak YTB, öncelikle Türkiye ile yurt dışı Türk vatandaşları ve Türk dünyası arasında eğitim ve kültür faaliyetleri üzerinden birlik tesisine büyük katkı sağlamıştır. Ayrıca YTB’nin uluslararası öğrenciler üzerinden İslam dünyası başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesi ve ülkesi ile Türkiye arasında iş birliği fırsatları yaratan bir kurum olduğu görülmüştür. Bu çerçevede YTB’nin binlerce okuyan ve mezun öğrencileri üzerinden, burs hizmetli eğitim ve kültürden diplomasiye ve ticari alanlarda iş birliğine giden yolda “insan merkezli” bir kurum olduğu ortaya konulmuştur. Özet olarak YTB, değişen dünyada misyonu, vizyonu, amaçları ve yaptıklarıyla Türk-İslam dünyası açısından önemli eksikliği gideren bir kültür kurumudur.

Abstract

In this study titled “Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB) (2010-2022) as an Institution,” the establishment, institutional characteristics and activities of YTB are evaluated together with the historical perspective.

The study consists of five main parts. In the introduction, the period before the establishment of YTB, the importance of the study, its boundaries, conceptual framework and its aims are briefly presented. In the first part, the institutional structure, service units, mission and vision, aims and functions of YTB are discussed.

In the second part, various activities of YTB on cultural, social, educational, etc. axis towards foreign citizens and relatives/cognate communities between 2010 and 2016 are examined.

In the third part, various activities of YTB on cultural, social, educational, academic, etc. axis towards foreign citizens and relatives/cognate communities between the years 2017-2022 are assessed.

As for the fourth chapter, the activities for “Turkey Scholarships and International Students,” which have an important place in the field of duty of YTB, are examined.

In the fifth and last part, evaluations are made on the corporate identity, human resources, legal regulations, financial information, strategic planning of YTB and Turkey graduates. Sufficiently suitable appendices (tables, graphics and various visuals) are included with the result.

With this study, the significance of YTB as an institution has been tried to be revealed through its activities. Within the evaluations made, it has been determined that YTB is almost a “Cultural School” for Turkey and the Turkish world. In this context, YTB, as a school, has made a great contribution to the establishment of unity between Turkey and foreign Turkish citizens and the Turkish world through educational and cultural activities. Besides, it has been seen that YTB is an institution that creates cooperation opportunities between Turkey and many regions and countries of the world, especially the Islamic world, through international students. In this framework, it has been exhibited that YTB is a “people-centered” institution on the way from scholarship-based education and culture to diplomacy and commercial cooperation through thousands of students and graduates. In summary, YTB is a cultural institution that makes up for the considerable deficiency in terms of Turkish-Islamic world with its mission, vision, goals and actions in the changing world.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	ii
Özet	iii
Abstract.....	iv
Kısaltmalar	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	13
YTB’NİN KURULUŞU, KURUMSAL YAPISI, HİZMET BİRİMLERİ VE FONKSİYONLARI	13
1.1.Tarihsel Arka Plan: Misyon ve Vizyonu.....	13
1.2.YTB’ye Göre Değişen İhtiyaçlar Çerçevesinde Türkiye ve Türk Diasporası	15
1.3.Temel Değerler-Politikalar ve Stratejik Amaç/Planda Yer Alan Öncelikler/Hedefler.....	18
1.4.Yetki Görev ve Sorumlulukları	19
1.5.İdareye İlişkin Bilgiler	20
1.5.1.Kurumsal Tarihçe ve Fiziksel Yapı.....	20
1.5.2.Tezkilat/Örgüt Yapısı	21
1.5.2.1. Görev Yapan Başkanlar	21
1.5.3.Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar	22
1.5.4.İnsan/Beşerî Kaynaklar	23
1.5.5.Başkanlık Tarafından Sunulan Hizmetler	23
1.5.6.Yönetim ve İç Kontrol Sistemi.....	24
1.5.7.Sürekli Kurullar	25
1.5.7.1.Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu.....	25
1.5.7.2.Kültürel ve Sosyal İlişkiler Eşgüdüm Değerlendirme Kurulu.....	26
1.5.7.3.Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu.....	27
1.6.Daire Başkanlıkları ve Diğer Hizmet Birimleri/Görünürlükler	27
1.6.1.Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı.....	27
1.6.2.Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı	29
1.6.3.Kurumsal İlişkiler ve İletişim Daire Başkanlığı	30

1.6.4.Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı.....	31
1.6.5.Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.....	33
1.6.6.Personel Daire Başkanlığı	33
1.6.7.Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı	34
1.6.8.Bilgi İşlem Daire Başkanlığı	35
1.6.9.Hukuk Müşavirliği.....	35
1.6.10.Medya-Kütüphane	36
1.6.10.1.Kütüphane: Dijital Kültür Platformu	36
1.6.10.2.Video Galeri.....	36
1.6.10.3.Web Sitesi	37
1.6.10.4.Sürekli Yayınlar	38
1.6.10.5. Özel Dosyalar ve Belgeseller.....	43
İKİNCİ BÖLÜM.....	45
YURTDIŞI VATANDAŞLARA VE AKRABA/SOYDAŞ TOPLULUKLARA	
YÖNELİK FAALİYETLER (2010-2016).....	45
2.1.Yurtdışı Vatandaşlara Yönelik Faaliyetler.....	45
2.1.1.Siyasal Katılım ve Vatandaşlık Hakları Üzerine Faaliyetler.....	46
2.1.1.1.Çifte Vatandaşlık Sorunu ve Mavi Kart Çalışmaları	46
2.1.1.2.Siyasal Katılım.....	47
2.1.2.Kültürel ve Sosyal Çalışmalar	49
2.1.2.1.Göç Programları.....	49
2.1.2.1.1.Almanya'ya Göçün 50. Yıl Etkinlikleri	49
2.1.2.1.2.Avusturya'ya Göçün 50. Yıl Programı	51
2.1.2.1.3 İsveç'e Türk Göç'ünün 50. Yılı Etkinlikleri	51
2.1.2.1.4.Yurtdışı Genç Liderler Programı	52
2.1.2.1.5.Gençlik Köprüleri Programı.....	52
2.1.2.1.6.Work and Travel Programı Kapsamında Yapılan Çalışmalar.....	52
2.1.3.Sosyal Faaliyetler: Kültürel ve Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve	
Tarihi/Kültürel Mirasın Korunması Çalışmaları	53
2.1.3.1.Sivil Toplum Kuruluşları Buluşmaları	54
2.1.3.2. Aile ve Gençlik Çalışmaları.....	55

2.1.3.3.Eğitim Çalışmaları: Dil Eğitimi, Türkçe Eğitim ve Meslek Eğitim Faaliyetleri	55
2.1.3.4.Hukuk Alanınca Yapılan Çalışmalar	58
2.1.3.4.1.Hukuk ve Hukukçuların Eğitimi Programları	58
2.1.3.4.2. Ayrımcılıkla Mücadele ve Diğer Hukuk Çalışmaları	60
2.1.3.5. Yurtdışı Vatandaş Bursları.....	62
2.2. Akraba/Soydaş Topluluklara Yönelik Faaliyetler.....	64
2.2.1.Sosyal Faaliyetler: Kültürel ve Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Tarihi/Kültürel Mirasın Koruması Çalışmaları	65
2.2.2.Sosyal, Kültürel ve Akademik/Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi	69
2.2.2.1.Akademi Programları: Entelektüel Sermaye Paylaşımına Yönelik Çalışmalar	72
2.2.3.Sınav Faaliyetleri.....	74
2.2.3.1. Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS).....	74
2.3.Yurt Dışı Vatandaşlara ve Akraba Topluluklara Yönelik Ortak Faaliyet Ya Da Düzenlemeler/Destekler	75
2.3.1.İdari ve Mali Destekler	75
2.3.2. Hukuki Faaliyetler	77
2.3.3.Sivil Toplum Kuruluşları, Vatandaş Buluşmaları ve Çeşitli Organizasyonlar	77
2.3.3.1.Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Faaliyetler	80
2.3.4. Ziyaretler	83
2.3.4.1. YTB Başkanlığına Yapılan Ziyaretler	83
2.3.5.Basım-Yayın ve Anket Çalışmaları.....	84
2.3.5.1.Cep Rehberi Hazırlanması	84
2.3.5.2.Anketler ve Diğer Çalışmalar	85
2.3.5.2.1. Anket Çalışmaları.....	85
2.3.5.2.2.Diğer Çalışmalar	86
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	88
YURTDIŞI VATANDAŞLARA VE AKRABA/SOYDAŞ TOPLULUKLARA YÖNELİK FAALİYETLER (2017-2022).....	88

3.1.Yurtdışı Vatandaşlara Yönelik Faaliyetler.....	88
3.1.1.Kültürel ve Sosyal Çalışmalar	90
3.1.1.1.Kültürel Hareketlilik Programları ve Saha Ziyaretleri	98
3.1.1.2.Diaspora Programları.....	105
3.1.1.3.Stajlar	107
3.1.2.Sosyal, Kültürel ve Akademik/Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi	107
3.1.3.Eğitim Çalışmaları: Dil Eğitimi, Türkçe Eğitim ve Mesleki Eğitim Faaliyetleri.....	108
3.1.4. İnsan Hakları, Hukuk ve Siyasal Katılım Alanında Yapılan Çalışmalar	115
3.2. Akraba/Soydaş Topluluklara Yönelik Faaliyetler.....	118
3.2.1. Sosyal Faaliyetler, Kültür, Eğitim ve İşbirliği Programları	119
3.2.1.1.Kültürel Hareketlilik/İşbirliği ve Eğitim Programları/Saha Ziyaretleri.	120
3.2.1.2. Sivil Toplumla İlgili Çalışmalar	138
3.2.1.3.Türkiye Mezunları Programı	138
3.2.2. Akademik/Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi.....	140
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	143
TÜRKİYE BURSLARI VE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER (2010-2022)	143
4.1.Türkiye Bursları Kapsamında Yürütülen Faaliyetler	143
4.1.1.Burs Hizmetleri: Planlama ve Tanıtım Çalışmaları.....	144
4.1.1.1.2010-2016 Arası Dönem.....	144
4.1.1.2.2017-2022 Arası Dönem.....	149
4.1.2.Akademik Rehberlik ve Türkçe Öğretimi	159
4.1.3.Sosyal, Kültürel, Mesleki Eğitim Programları ve Öğrenci İlişkileri	161
4.1.3.1.Özel Programlar	161
4.1.3.2.Sosyal ve Kültürel Programlar.....	162
4.1.3.3.Afrika Yaz Okulu.....	163
4.1.3.4.Mesleki Eğitim Programları.....	163
4.1.3.5.Uluslararası Öğrenci Akademisi	164
4.1.3.6.Türkiye Söyleşileri.....	164
4.1.3.7.Sosyal Bilimler Kongresi.....	164

4.1.3.8.Suriye Proje Çalıştayları	165
4.1.3.9.Öğrenci Dernek/Birlik Etkinlikleri ve Öğrenci İlişkileri	165
4.1.3.10.Ülke Buluşmaları ve İftar Programları	166
4.1.4.Bilgi ve Teknolojilere Yönelik Faaliyetler	167
4.2.Uluslararası Öğrencilere Yönelik Faaliyetler.....	169
4.2.1.Sosyal ve Kültürel Faaliyetler	169
4.2.2.Akademik-Mesleki-Sosyal ve Kültürel Rehberlik Çalışmaları	171
4.2.3.Türkiye Mezunlarına Yönelik Faaliyetler	175
4.2.4.Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Faaliyetler	175
4.2.5.Medya ve İletişim Çalışmaları.....	176
4.2.6.Burslandırma Çalışmaları	176
4.2.7.Bilgi Teknolojilerine Yönelik Faaliyetler	179
4.2.8.Performans Sonuçları Değerlendirilmesi	180
4.3. Türkiye Mezunları Faaliyetleri ve Öğrenciler Üzerinden Bir Değerlendirme Çalışması	183
4.3.1.Türkiye Mezunları ve Sivil Toplum Kuruluşları	183
4.3.1.1.YTB 2020-2021 Potansiyel Mezun Anketi Sonuçları	186
4.3.2.Türkiye Mezunları Dernekleri Üzerine İstatistikî Bilgiler	188
4.3.3.Yabancı Uyruklu Öğrencilerle YTB Üzerine Bir Değerlendirme Çalışması	188
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	196
KURUMSAL KİMLİK, İNSAN KAYNAKLARI, HUKUK, MALİ BİLGİLER VE DİĞER ALANLARDA YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER.....	196
5.1.Kurumsal Kimlik ve İletişim Faaliyetleri	196
5.1.1.Medya, Basın-Yayın Tasarım Çalışmaları	196
5.1.1.1.Stratejik İletişim Çalışmaları	198
5.1.1.2.Medya ve Basın Çalışmaları	200
5.1.1.3.Dijital Medya Çalışmaları.....	200
5.1.1.4.Yayın ve Tasarım Çalışmaları	201
5.2.İnsan Kaynakları-Personel Hizmetleri ve Hizmet İçi Eğitimler	202
5.2.1.Hizmet İçi Eğitimler	202
5.2.2.İdari Hizmetler ve Personel İşlemleri	205

5.3.Stratejik Planlama, Bütçe ve Mali Bilgiler	206
5.3.1.Stratejik Planlama.....	207
5.3.2.1.Bütçe Uygulama Sonuçları ve Temel Mali Tablolara İlişkin Açıklamalar	210
5.3.2.2.Mali Denetim Sonuçları.....	214
5.4.Bilgi İşlem ve Destek Hizmetleri Alanında Yürütülen Hizmetler	214
5.4.1. Bilgi İşlem Faaliyetleri	215
5.4.2.Destek Hizmetleri	217
5.5.Hukuk Alanında Yürütülen Faaliyetler	218
5.5.1.Hukuk Alanında Yapılan Düzenlemeler	218
5.6.YTB'nin Yayımlamış Olduğu Eserler Üzerine Bir Değerlendirme.....	219
5.6.1.Kitaplar	219
5.6.1.1.Kardeş/Akraba Topluluklara Dönük Eserler	219
5.6.1.2.Yurt Dışı Türklere Dönük Eserler	232
5.6.1.3.Uluslararası Öğrencilere Dönük Eserler	236
5.7.Performans Bilgileri: Faaliyetlere Dönük Kurumsal Kabiliyet ve Kapasitenin Değerlendirilmesi	238
5.7.1.Performans Sonuçlarının Değerlendirilmesi	238
5.7.2.Kurumsal Kabiliyet ve Kapasitenin Değerlendirilmesi.....	242
5.8. YTB ile İlgili Uluslararası Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Değerlendirme	246
SONUÇ	249
KAYNAKÇA.....	257
1.Kitaplar ve Süreli Yayınlar	257
2. İnternet Kaynakları.....	263
3. Tezler.....	268
EKLER	271

Kısaltmalar

AA	Anadolu Ajansı
ABAP	Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ACARA	Avustralya Ulusal Müfredatı Belirleme Otoritesi
ADEKSAM	Abdülhakim Hikmet Doğan Kültür ve Sanat Merkezi
AFAD	T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Başkanlığı
AFAM	Afrika Araştırmacıları Derneği
AGİT	Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AKARE	Yurtdışı Eğitim Derneği
AKEM	Afrika Koordinasyon ve Eğitim Merkezi
AKVAM	Akdeniz Üniversitesi Avrupa Birliği Uygulama ve Araştırma Merkezi
ANTEM	Moldova Avrupa Ulusal Eğitimci Derneği
ASKFest	Avrupa Spor ve Kültür Festivali
ATİB	Avrupa Türk-İslam Birliği
BDÜ	Bakü Devlet Üniversitesi
BAROM	Balkan Birliği Romanları
BESKAP	Beşeri ve Sosyal Kalkınma Araştırmaları Destek Programı
Bk/bk.	Bakınız
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
BEYGM	Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
CDEDP	Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı
CMO	Contactorgaan Moslims en Overheid/ Müslümanlar ve Hükümet İçin İrtibat Kuruluşu
DAAD	Alman Akademik Değişim Servisi
DAFI	Alman Albert Einstein Alman Akademik Mülteci Girişimi
DEİK	Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
DKİP	Dini Kurumlarla İşbirliği Programı
DTİB	Diyanet İşleri Türk-İslam Birliği
EBYS	Elektronik Belge Yönetimi Sistemi
EURIE	Avrasya Uluslararası Yükseköğretim Zirvesi
EİKGP	Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı
FIESA	Arjantin Yükseköğretim Fuarı

FUEN	Avrupa Halkları Federal Birliği
GAT	Batı Trakya Yüksek Tahsilliler Derneği
GFMD	Küresel Göç ve Kalkınma Forumu
GSS	Genel Sağlık Sigortası
HESP	Yükseköğretim Destek Burs Programı
HEYS	Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi
IBTAV	Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı
IRCICA	İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
İGMG	İslam Toplumu Milli Görüş Teşkilatı
İSDB	İslam Kalkınması Bankası Burs Programı
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı
İKYS	İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi
KATİP	Kamu Görevlisi ve Akademisyenlere Türkçe ve Kültür Programı
KAFDAV	Kafkas Araştırma Kültür Dayanışma Vakfı
KİP	Kültürel İşbirliği Programı
KSİDB	Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
Neş.	Neşriyat
NEVA	Necmettin Erbakan Üniversitesi Geliştirme Vakfı Burs Programı
OBYS	Online Başvuru Yönetim Sistemi
OIC Intern	Uluslararası Staj Programı
ORSAM	Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
OSARK	Uluslararası Osmanlı Araştırmaları Kongresi
OSTE	Ortadoğu'daki Soydaş Gençlere Yönelik Uzaktan Türkçe Dil Eğitim Programı
OTAP	Ortadoğu ve Afrika Tarih Araştırmaları Programı
PBYS	Proje Bilgi Yönetim Sistemi
PDKS	Personel Devam Kontrol Sistemi
ROİSDER	İstanbul ve Oniki Ada Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği
SESRIC	İslam Ülkeleri İstatistiki, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi
SOGİL	Sosyal Girişimcilik ve İletişim Eğitimleri
SOKÜM	Somut Olmayan Kültürel Miras
STİP	Sivil Toplum ve İletişim Programı

STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TACHE	Türk-Arap Kongresi
TASC	Türk-Amerikan Ulusal Yönlendirme Komitesi
TBBS	Türkiye Bursları Başvuru/Bilgi Sistemi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TCS	Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı
TDT	Türk Devletleri Teşkilatı
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TMP	Türkiye Mezunları Programı
TODAİE	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
TUSU	Birleşik Krallık Türk Öğrenci Birliği
TÜİB	Türkiye-Azerbaycan İş Adamları ve Sanayiciler Birliği
TÜRKSEM	Türk Kültür Sanat Eğitim Merkezi
UKDA	Uluslararası Kültür ve Dil Araştırmaları Derneği (UKDA)
UETD	Avrupalı Türk Demokratlar Birliği
UİP	Uluslararası İlahiyat Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNHCR	BM Mülteci Örgütü
UÖDB	Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı
UÖDK	Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu
UVS	Ulusal Veri Sözlüğü
WIPO	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü
WONDER	Viyana Uluslararası Öğrenci İşlerini Destekleme Derneği
YÇS	Yüksek Öğretime Giriş Sınavı
YDSK	Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi
YEDAD	Yurtdışı Eğitim Danışmanlık Derneği
YLP	Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Burslu Yüksek Lisans Programı
YTB	Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
YVAD	Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursları
YVB	Yurtdışı Vatandaşlar Bursları
YVDB	Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı
YVDK	Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin millî bir devlet olarak kurulması ve gelişimi ile özellikle 20. yüzyılın sonlarından itibaren dış politikada-uluslararası ilişkilerde Türk dünyası ve Türk toplulukları/diasporası, yaşanan olaylarla birlikte daha da önemli hâle gelmeye başlamıştır. Bu süreç nasıl şekillenmiştir. Önemli savaşlardan çıkmış bir ülkenin ve “1929 Dünya Ekonomik Krizi” ile Mustafa Kemal Atatürk'ün “yurtta sulh, cihanda sulh” politikaları ile devlet yapısını güçlendirmeye ihtiyacı vardı. 1930'ların sonunda ortaya çıkan İkinci Dünya Savaşı, yine Türkiye açısından tedirginlik yaratan bir ortam doğurmuştu. Bu tablo ile Türkiye'de çok partili hayata geçiş, Demokrat Parti yılları ve askeri darbeler Türk demokrasi tarihi ile eş zamanlı olarak Türkiye'nin dış politikalarını doğrudan etkilemiştir. Türkiye'nin, Turgut Özal dönemi liberal politikaları benimseme fırsatı bulması, eksi ve artılarıyla bir anlamda 20. yüzyıl politikalarının benimsenmesinde önemli rol oynamıştır.

Bir kurum olarak YTB'nin durduğu yere bakıldığı zaman elbette Türkiye'de “Türkoloji” çalışmalarının anılması ya da süreç açısından ana hatlarıyla değinilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Türk yenileşme dönemi aydınlarıyla¹ birlikte “M. Fuad Köprülü ve Türkoloji” konusu özel bir yer tutar.

M . Fuad Köprülü, Türkiye'nin yetiştirdiği önde gelen çok yönlü bilim insanlarından birisidir.² İkinci Meşrutiyet devrinde bir anlamda edebiyat üzerinden zihniyet değişimi ekseninde, program ve okullar merkezli bir mütehassıstır denilebilir³.

¹ Burada daha çok İkinci Meşrutiyet'ten Cumhuriyete İsmail Gaspıralı, Yusuf Akçura, Celâl Nuri İleri, Abdullah Cevdet, Peyami Safa, M. Emin Yurdakul, Halim Sabit Şibay, Ahmet Ağaoğlu, M. Akif Ersoy gibi Türk düşünce tarihinde yer tutmuş isimler ve *Türk Yurdu*, *İctihad* ve *Sebilürreşad* gibi mecmualara dikkat çekmekte fayda vardır.

² Kemal Yakut, “Mehmed Fuad Köprülü (1890-1966)”, *Atatürk Ansiklopedisi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2022, s. 1-5. 4 Aralık 1890'da İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Aile şeceresi onuncu kuşakta Sadrazam Köprülü Mehmed Paşa'ya kadar ulaşmaktadır. Babası, Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi Başkâtipliğinden emekliye ayrılan İsmail Fâiz Bey, annesi ise İslimiye ulemasından Arif Hikmet Efendi'nin kızı Hatice Hanım'dır. İstanbul'da Yerebatan semtinde bulunan Ayasofya Merkez Rüstiyesi'ni bitirdikten sonra Mercan İdadisinde okumuştur. Bu okulda ilk dönemler matematiğe ilgi duyarken, sonraları edebiyata ve tarihe yöneldi. Nitekim ilk yazısı Fevziye Abdullah Tansel'in tespitine göre 1905'te *Musavver Terâkki*'de yayınlanan bir şiirdir.

³ Ömer Faruk Akün, “Mehmed Fuad Köprülü”, *TDV DİA Cilt 28*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2013, s. 474.

Türk Edebiyat Tarihinde Usul çalışması önemli olup edebiyat tarihinde bilimsel metotların önemini ortaya koymuştur.⁴

Türkoloji alanına Türkçe ve Türk edebiyatı alanındaki çalışmaları ile katılan M. Fuad Köprülü'nün, Türkoloji alanındaki ilk büyük hizmeti *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı eseri olmuştur. 1921'de *Türk Edebiyatı Tarihi*'ni yazmıştır.⁵ Ardından 1922-1923'te *Anadolu'da İslamiyet, Bektaşiliğin Menşeleri ve Türk-Moğol Şamaniliğinin İslâm Tasavvuf Tarikatları Üzerine Tesiri* adlı eserleriyle Türk din tarihinin temellerini atmıştır. Yine 1923 yılında *Türkiye Tarihi I* adlı kitabını yazmıştır.

M. Fuad Köprülü, 1924'te Edebiyat Fakültesi Meclisi'nin kararıyla bu fakültenin dekanlığına getirilmiştir. Sonrasında Atatürk'ün isteğiyle 22 Mart 1924'te Maarif Vekâleti Müsteşarlığına atanmıştır. Bu görevi sırasında Atatürk'ün direktifiyle 12 Kasım 1924'te *Türkiyat Enstitüsü*'nün kuruluşunu gerçekleştirmiş ve kurucu müdürlüğünü yapmıştır.⁶ 1925 yılının Ağustos ayında *Türkiyat Mecmuası* dergisini çıkarmıştır.⁷

M. F. Köprülü, çok farklı çalışma alanlarına sahiptir. Bunlar sırasıyla; edebiyat tarihi, Türk halk edebiyatı, Türk din tarihi, biyografi, Türk dil tarihi, epigrafi ve nümizmatik, Türk sanat tarihi, Türk kültür tarihi ve Türkoloji tarihidir.⁸

M. Fuad Köprülü'nün Türkoloji alanındaki hizmetleri dış dünyanın da dikkatini çekmiştir. 1925'te Sovyet Bilimler Akademisi'nin daveti üzerine akademinin 200. yıl dönümünü kutlama merasiminde Türkiye'yi temsil etmek üzere Rusya'ya giden Köprülü'ye, 5 Kasım 1925'te Türkoloji'ye hizmetleri ve kazandırdığı orijinal araştırmalar

⁴ Yakut, "Mehmed Fuad Köprülü (1890-1966)", *Atatürk Ansiklopedisi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2022; Akün, "Mehmed Fuad Köprülü", s. 475. Mercan İdadisinden mezun olduktan sonra İstanbul Darülfünunu'nun hukuk şubesinde okumaya başlamışsa da okulu kendisi için yetersiz bulup yarıda bırakmıştır. Farsça, Arapça ve Fransızca öğrenmiş ve bundan sonra özellikle Batılı düşünce adamlarının eserlerini okuyarak entelektüel ufku genişletmeye çalışmıştır. İkinci Meşrutiyet devrinde *Mehâsin Mecmuası*, *Servet-i Fünun* ve *Muhit* adlı dergilerde şiirlerini yayınlarken, çeşitli İstanbul liselerinde Türkçe ve edebiyat öğretmenlikleri yapmıştır. Bu dönemde Köprülü liselerde edebiyat öğretiminin yeni bir zihniyetle düzenlenmesi ve edebiyat tarihinin ayrı bir ders olarak kabul edilip programlara konulmasında önemli rol oynamıştır.

⁵ Akün, "Mehmed Fuad Köprülü", s. 476.

⁶ İsmail Güleç. "Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü", *TDV DİA Cilt 41*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2012, s. 560.

⁷ İsmail Güleç. "Türkiyat Mecmuası", *TDV DİA Cilt 41*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2012, s. 561.

⁸ Akün, "Mehmed Fuad Köprülü", s. 479. Köprülü çok farklı çalışma alanlarına sahiptir. Bunlar sırasıyla; edebiyat tarihi, Türk halk edebiyatı, Türk din tarihi, biyografi, Türk dil tarihi, epigrafi ve nümizmatik, Türk sanat tarihi, Türk kültür tarihi ve Türkoloji tarihidir. Bilgi için bk. Akün, "Mehmed Fuad Köprülü", s. 479.

dolayısıyla “Sovyet İlimler Akademisi” muhabir üyeliği tevcih edilmiştir. 1927’de, ilme yaptığı hizmetler dolayısıyla Heidelberg Üniversitesi tarafından fahrî felsefe doktoru pâyesiyle ödüllendirilmiştir.⁹

Yukarıdaki bilgiler ışığında oryantalistleri bir kenara bırakacak olursa M. Fuad Köprülü’nün açmış olduğu bilimsel temelli çalışmalar elbette Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin 21. yüzyılın başlarında ortaya çıkarmış olduğu YTB kurumunun epistemolojisi açısından büyük bir değere sahiptir.

Türkoloji alanı ile birlikte YTB’nin ortaya çıkışı bağlamında uluslararası konjonktür ekseninde özellikle 1990’ların başında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği’nin dağılması Türkiye’nin yurtdışı Türklerle ilgilenmesine neden olmuştur. Bu çerçevede bağımsızlığı kazanan Türk Cumhuriyetleri ile Avrupa başta olmak üzere Türk diasporası ön plana çıkacaktır. Bu ortama bağlı olarak TİKA’nın kuruluşunda da bu vurgu açık şekilde görülecektir¹⁰:

“1991’de Soğuk Savaş’ın sona ermesi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin (SSCB) dağılmasıyla birlikte dünyada önemli değişimler yaşanmıştır. Birçok yeni ulus devlet tarih sahnesine çıkmış, ortak tarihi ve kültürel değerlere sahip olduğumuz bu yeni ulus devletlerin Türkiye’den büyük beklentileri olmuştur.

Serbest pazar ekonomisinin uzağında sistemlere sahip bu ülkeler geçiş sürecinde donör ülkelerin, Dünya Bankası ve IMF’nin yer aldığı kalkınma iş birliği uygulamalarından yararlanmaya başlamıştır. Bu bağlamda konjonktürel olarak başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere, ülkemizin [Türkiye’nin] tarihi kültürel bağlarla sıkı sıkıya bağlı olduğu tabii coğrafyası ile güçlü bir iş birliği geliştirmek üzere 1992 yılında TİKA kurulmuştur.”

TİKA ile başlayan bu süreci 2007 yılında Yunus Emre Vakfı devam ettirecektir. Vakıf, “Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili

⁹ Akün, “Mehmed Fuad Köprülü”, s. 477. Köprülü’nün aldığı diğer payeler şu şekildedir: 1928’de Oxford Müsteşrikler, 1929’da Londra Dinler Tarihi ve Harkov Müsteşrikler kongrelerine orijinal tebliğleriyle katılmıştır. Aynı yıl Çekoslovak Şark Cemiyeti ile Alman Arkeoloji Cemiyeti’ne de muhabir üye seçilmiştir. Köprülü’ye ayrıca 1937’de Atina Üniversitesi fahrî doktorluk, 1939’da Macar İlimler Akademisi muhabir üyeliği, 1947’de Amerikan Şark Cemiyeti şeref üyeliği, 1956’da Karaçi Üniversitesi fahrî hukuk doktorluğu ünvanı verilmiştir.

¹⁰ [TİKA- Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı \(tika.gov.tr\)](http://tika.gov.tr)/ (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfıdır."¹¹ ifadesinde kendisini bulacaktır. Vakıf bünyesinde şekillenen Yunus Emre Enstitüsü, bu Kanunun amaçlarını gerçekleştirmek üzere yurt dışında 2022 itibarıyla kurmuş olduğu 63 merkez ile yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarının yanı sıra Türkiye'nin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, ayrıca bilimsel çalışmalara destek vermektedir.

2009'dan bu tarafa milyonlarca gence Türkçe öğreten Yunus Emre Enstitüsünün yanında, uluslararası öğrenci merkezli olmak üzere 2010 yılında *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının* ortaya çıktığı görülecektir. Uluslararası politikalar açısından bakıldığı zaman Almanya, İngiltere ve ABD başta olmak üzere birçok güçlü ülkenin çok önceden bu tür kurumları oluşturduğu ve bir anlamda kültürden diplomasiye, ülke çıkarları bağlamında çeşitli faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir. Bu bağlamda bazı ülkelerin faaliyetleri sömürgecilik olgusu ile tartışılan bir konu olmuştur.

YTB'nin öneminin anlaşılabilmesi için dünyadaki Türk devletleri ve Türk diasporası hakkında kısa bir bilgi vermek yerinde olacaktır. Bugün dünyada farklı ülkelerde 7 milyona yaklaşan Türk diasporası yaşamaktadır. Özellikle Türkistan bölgesi başta olmak üzere varlığını sürdüren bağımsız Türk devletleri ve özerk yapıları ya da topluluk olarak dünyanın farklı bölgelerinde Türkçe konuşan Türk toplulukları da bu sürece dâhil edildiği zaman karşımıza yaklaşık 250 milyonu aşan önemli bir Türk varlığı çıkmaktadır. Yakın zaman dilimi içerisinde kurulan Türk Devletleri Teşkilatı¹² bu açıdan büyük önem arz etmektedir. Önce Türk Konseyi (2009), sonra Türk Keneşi (2018) olan kurumun adı 12 Kasım 2021 tarihinde *Türk Devletleri Teşkilatı* olarak değiştirilmiştir. Türk Devletleri Teşkilatının amaçlarına bakıldığı zaman YTB'nin kuruluş tarihi de bu açıdan anlamlı hâle gelmektedir.

Türkiye ile Avrupa ilişkileri, tarihi süreçte genel anlamda sıkıntılı gelişme göstermiştir. Türkiye'nin Avrupalılaşma çabası ile daha çok Türkiye'nin NATO'ya alınması Avrupa ve Türk diasporası açısından anlamlı hâle gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik olarak kalkınma hamleleri yapmak isteyen Batı Avrupa

¹¹ [Yunus Emre Enstitüsü | Türkiye- Merkez \(yee.org.tr\)](http://YunusEmreEnstitusu.Turkiye-Merkez.yee.org.tr/)/ (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

¹² Geniş bilgi için bk., [2021-11-12-turkkonseyi-bildiri.pdf \(tccb.gov.tr\)](http://2021-11-12-turkkonseyi-bildiri.pdf(tccb.gov.tr)), (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

lkeleri ucuz işgücü ihtiyaı duymuş ve bu baēlamda 1960’ların başından itibaren Türkiye’den Avrupa’ya gler başlamıştır. 1961-65, 1968-74 arası Avrupa’ya ciddi anlamda Türk göçü gerçekleşmiştir. Sadece Avrupa da 4 milyona yakın Türk diasporası oluřmuřtur¹³. Avrupa’ya işçilikle başlayan g, sonraki süreçte birçok alana yayılırken, kimlik ve kültürle birlikte farklı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Sadece Almanya açısından bile bakıldıēı zaman, bugün 3 milyona ulaşan Türk nüfusu, Türk gleri dikkate deēer gelişmelerin, beklentilerin ve sorunların yaşanmasına sebebiyet vermiştir. 1961 yılı G Anlaşması’na imza atanlar tarihe tanıklık ederek yeni bir döneme yeni bir sahne açmış, Türk ve Alman toplumu arasında benzersiz sosyo-kültürel ilişkilerin ortaya çıkmasına kapı aralamışlardır. şu an hayatta olmayan tarihi imzaların sahipleri, istasyonlarda bandolarla karşılanan gurbet trenlerindeki Türklerin yeni bir kültür ve yaşam biçimini de sosyolojik/kültürel olarak yanlarına alarak Almanya’ya getireceklerini hiç düşünmemişlerdir. Kültür tarihçilerinin o dönemi günümüze taşıyan eser-yorum çalışmalarında ihmller ve yapılanlar açıkça fark edildiēi hlde, “dönemin şartları ancak bu kadardır” mazereti, iki ülkenin bürokrasisinin sıēındıēı bir söylem olmuştur. Hiçbir n bilgi verilmeden, kurs ya da seminer organize edilmeden kendi insanını kısmen bir bilinmeze gönderen her hlde çok az ülke vardır. Devlet algısının insan unsurundan çok önce geldiēi¹⁴ Türkiye’de maalesef işçilerin ülkeye olan katkısının bir an önce maddiyata dönüşmesi dřnldē açıkça görülebilmektedir. Sirkeci’den yola çıkmadan önce kendilerine verilen belgelerde işçilerin birikimlerini ülkelerine göndermesi istenmektedir¹⁵. 1950-1973 yılları arasında geçen 23 yılda Alman iş pazarı, 15 milyondan fazla göçmen işçiye iş vermiş, zamanla teknolojinin ilerlemesiyle göçmen işçilerin sayısında da belirgin bir azalma grlmştir.

Avrupa başta olmak üzere Türk topluluklarının/diasporasının mutlaka çeşitli sorunları olmuştur. Ortak yaşam ve kültürel uyum ile özellikle nitelikli bir gelecek açısından eēitim konusu öncelikli beklenti alanını oluşturmuştur. Bu nedenle YTB’nin amaç, vizyon ve etkinlikleri Türk toplumu/ diasporası açısından büyük önem

¹³ [DÜNYADA-TÜRK-YERLEşİMLERİ.pdf \(altayli.net\)](#), (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

¹⁴ Bu durumu doērulayacak kanıtlardan en başta geleni Türk Merkez Bankasının İşçilerin Almanya’ya gelmesinden kısa bir süre sonra Almanya’da kendi yapılanmasını kurmasıdır. Ancak en acil ihtiyaçlardan olan ēretmen ve din görevlisi yaklaşık 10 yıl sonra Almanya’ya gönderilmiştir. Dil sorunu ise başlı başına bir konuydu.

¹⁵ Almanya’ya giden Türk işçilerinin yanındaki anlamlı klavuz belge için bk., **EK-1**.

taşımaktadır.

Dünyada uluslararası öğrenci sayısının 1975'lerden günümüze değişimine bakıldığı zaman (2030 tahminleri ile) **EK-2**'de verilen tablo çıkacaktır¹⁶: Bu tabloya göre 1975'de 800 bin olan öğrenci sayısı, 2022'de 7,5 milyon ve 2030 yılı için tahmin edilen rakam, 20 milyon civarındadır.

Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmaları, temelde şu dört esasa dayanmaktadır¹⁷:

1. Akademik gelişme ve etkileşim
2. Ekonomik kalkınma ve dayanışma
3. Sosyal ve kültürel etkileşim
4. Siyasi ve diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi

YTB ve Türk diasporasının çeşitli yönleriyle ilgili yirmi civarında çalışma söz konusu olup tarih alanında YTB'yi kurumsal yönü ile ele alan akademik bir çalışma yapılmamıştır. Çalışmaların çoğu uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, iktisat, sosyoloji, iletişim, uluslararası ticaret ve gazetecilik gibi alanlarda yapılmıştır. Çalışmaların bazıları aşağıda verilmiştir¹⁸.

Yapılan bu çalışma ile YTB'nin bir kurum olarak Türkiye ve Türk diasporası açısından önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Özellikle dünyadaki değişimler ve yeni milliyetçilik anlayışları ile, Türk diasporasının değişen şartlara göre gelişimi ve Türk devletleri/akraba topluluklar ile koordineli olarak ilerlemesi üzerine katkıları irdelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda küreselleşen dünyada uluslararası ilişkilere etkisi yönüyle uluslararası öğrenci faaliyetlerinin önemi dikkat çekmektedir. Bu noktada YTB bursları kilit bir konuma sahiptir. Doğal olarak ekonomik yönden güçlü bir Türkiye, doğal olarak

¹⁶ [Uluslararası Öğrenci Hareketliliği- Uluslararası Öğrenciler | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ybt.gov.tr\)](http://ybt.gov.tr) (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

¹⁷ [Uluslararası Öğrenci Hareketliliği- Uluslararası Öğrenciler | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ybt.gov.tr\)](http://ybt.gov.tr) (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

¹⁸ Ali Bilge Okan, *Tarihsel Boyutta Avustralya'daki Türk Diasporası*, (Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006, (84 sayfa); Hacı Ahmet Sözer, *Kamu Yönetimi Bilgi Sistemlerinin Analizi ve Birlikte Çalışabilir Sistem Model Önerisi: TC. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Örneği*, (Türk Hava Kurumu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilişim Teknolojileri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2017, (143 Sayfa); Sevda Tozan, *Kültürlerarası İletişimin Geliştirilmesinde Uluslararası Öğrencilerin Etkisi: YTB Sakarya Üniversitesi Öğrencileri Örneği*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2019, (138 sayfa).

YTB üzerinden Türkiye'nin uluslararası alanda söz sahibi olması noktasında önem arz etmiş olacaktır. Tarih merkezde olmak üzere, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, eğitim, iktisat ve Türk dili/Türkçe öğretimi ve kamu yönetimi anlayışları üzerinden multidisipliner ve problematik yaklaşımlarla çözümler öneren bir bakış açısı ortaya konulmuş olacaktır.

YTB, TİKA ve Türk diasporası ile ilgili hazırlanmış çalışmalara bakıldığında her iki kurumun giderek daha etkin bir hâle geldiğini görmek mümkündür. Tarih, iktisat, sosyoloji, siyaset bilimi, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, gazetecilik, turizm, çeviribilim ve televizyonculuk gibi alanlarda çeşitli tezler hazırlanmıştır. Ayrıca Türkçe, Fransızca ve İngilizce tezler de mevcuttur.

YTB, TİKA ve Türk toplulukları/diasporası hakkında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin listesi aşağıda verilmiştir:

1. Ali Bilge Okan: *Tarihsel Boyutta Avustralya'daki Türk Diasporası (1950 – 2004)*¹⁹
2. Atakan Durmaz: *Yabancı Sermaye Çekmede Türk Diasporası'nın Etkinliği*²⁰
3. Tolga Sakman: *Türk Diasporasının Avrupa Siyasal Sistemine Katılım Süreçlerinin Analizi- Almanya, Hollanda, Belçika Örneğinde*²¹
4. Fatma Orhan Tahralı: *Belçika'daki Türk Diasporasının Medya İle Etkileşimi Üzerine Bir İzleyici Çalışması*²²
5. Ergin Ulusoy: *Ulus-Aşırı Siyasetin Bir Enstrümanı Olan Diasporanın İşlevselliği Ve Türk Diasporasının İnşası*²³
6. Bilge Dila Arslan: *Almanya'daki Türk Diasporası Firmalarının Alman Pazarına Yönelik Uygulamaları*²⁴

¹⁹ Ali Bilge Okan, *Tarihsel Boyutta Avustralya'daki Türk Diasporası (1950-2004)*, (Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006.

²⁰ Atakan Durmaz, *Yabancı Sermaye Çekmede Türk Diasporası'nın Etkinliği*, (Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Trabzon 2012.

²¹ Tolga Sakman, *Türk Diasporasının Avrupa Siyasal Sistemine Katılım Süreçlerinin Analizi- Almanya, Hollanda, Belçika Örneğinde-*, (Genelkurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013.

²² Fatma Orhan Tahralı, *Belçika'daki Türk Diasporasının Medya İle Etkileşimi Üzerine Bir İzleyici Çalışması*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013.

²³ Ergin Ulusoy, *Ulus-Aşırı Siyasetin Bir Enstrümanı Olan Diasporanın İşlevselliği Ve Türk Diasporasının İnşası*, (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi), Muğla 2015.

²⁴ Bilge Dila Arslan, *Almanya'daki Türk Diasporası Firmalarının Alman Pazarına Yönelik Uygulamaları*, (Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2017.

7. Buket Ökten Sipahioğlu: *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Avrupa'da Türk Diasporası: Hollanda Örneği*²⁵
8. Gülcan Yücedağ: *Edebiyatın Üç Kuşağı Üzerinden Göç ve Göçmenliğin Dönüşümüne Bakmak: Almanya'daki Türk Diasporası Örneği*²⁶
9. Ahmet Faruk Gümüş: *Çevirinin Diasporik Toplamları Yönlendirme Gücü: Almanya'daki Türk Diasporasının Yönlendirilmesinde Çevirinin Üstlendiği Rolün İncelenmesi*²⁷
10. Semih Nargül: *La Participation Politique Et Les Associations Dans La Diaspora Turque En France: Cas De Paris Et Strasbourg* (Fransızca)²⁸
11. Mehmet Köse: *Türk Diasporasının Siyasal Katılımı Çerçevesinde Diaspora Politikalarının Gelişimi*²⁹
12. İlknur Şit: *Almanya'daki Türk Diasporası Ve Türkiye-Almanya İlişkilerine Etkisi*³⁰
13. Şeyma Koç: *COVID-19'a Yakalanma Kaygısının Medikal Turizm Seyahat Niyetine Etkisi: Türk Diasporası Üzerine Bir Çalışma*³¹
14. Buğra Anıl Evgin: *Afrika'daki Türk Diasporasının Türk Ulusal Çıkarına Etkisinin Türkiye-Afrika İlişkileri Kapsamında Değerlendirilmesi*³²

²⁵ Buket Ökten Sipahioğlu, *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Avrupa'da Türk Diasporası: Hollanda Örneği*, (Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi), Konya 2019.

²⁶ Gülcan Yücedağ, *Edebiyatın Üç Kuşağı Üzerinden Göç Ve Göçmenliğin Dönüşümüne Bakmak: Almanya'daki Türk Diasporası Örneği*, (Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2019.

²⁷ Ahmet Faruk Gümüş, *Çevirinin Diasporik Toplamları Yönlendirme Gücü: Almanya'daki Türk Diasporasının Yönlendirilmesinde Çevirinin Üstlendiği Rolün İncelenmesi*, (Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2019.

²⁸ Semih Nargül, *La Participation Politique Et Les Associations Dans La Diaspora Turque En France: Cas De Paris Et Strasbourg*, (Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2019.

²⁹ Mehmet Köse, *Türk Diasporasının Siyasal Katılımı Çerçevesinde Diaspora Politikalarının Gelişimi*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi), İstanbul 2020.

³⁰ İlknur Şit, *Almanya'daki Türk Diasporası Ve Türkiye-Almanya İlişkilerine Etkisi*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2021.

³¹ Şeyma Koç, *Covid-19'a Yakalanma Kaygısının Medikal Turizm Seyahat Niyetine Etkisi: Türk Diasporası Üzerine Bir Çalışma*, (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Sivas 2021.

³² Buğra Anıl Evgin, *Afrika'daki Türk Diasporasının Türk Ulusal Çıkarına Etkisinin Türkiye-Afrika İlişkileri Kapsamında Değerlendirilmesi*, (Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Mersin 2022.

15. Yiğit Cem Eskicioğlu: *Türk Diasporasında Toplumsal Hafıza Ve Diasporik Kimlik*³³

16. Alperen Usta: *Diasporas And International Politics: A Comparative Study Of The Turkish Diaspora In Germany And Armenian Diaspora In France* (İngilizce)³⁴

YTB'nin kurum olarak uluslararası önemi, teknolojik gelişmelerle birlikte özellikle son birkaç yılda yapılan yukarıda çalışmalardan da anlaşılacağı üzere açık şekilde ortaya çıkmaktadır. Yukarıda tezlerin haricinde tarihsel perspektiften yaklaşan bir makale çalışması daha mevcuttur³⁵. Bunlarla sosyal bilimler açısından YTB merkezli kavramsal çerçevenin de bilimsel açıdan ortaya konulması gerekir.

Kavramsal Çerçeve

Yukarıdaki bilgilerle birlikte YTB'nin kullanmış olduğu ve bu çalışmada da sıkça geçen kelimelerin tarihi bağlamda yerli yerine oturması için kavramsal çerçeve açısından değerlendirilmesi gerekir. YTB'nin çok yönlü amacı kısaca “Türkiye’nin diasporası ile bağlarını güçlendirmek ve diasporanın etkinliğini artırarak, Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikaları üretmek.”³⁶ şeklinde verilmiştir. Son yıllarda yurt dışı vatandaşlar için tüm dünyada diaspora kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Aynı eksende Yurt dışı Türk topluluğu için Türkiye’de de diaspora kavramı kullanılmış ve üniversitelere bağlı olarak uluslararası “Göç ve Diaspora” merkezleri açılmıştır. YTB’nin kavramsal çerçeve tanımlaması da bu çalışma açısından dikkate sunulmuştur³⁷:

“*Diaspora*: Herhangi bir milletin ya da inanç grubunun, anavatanlarının dışında yerleştikleri ülkelerde, bir topluluk bilinci ve kökenlerine ilişkin güçlü bir aidiyet duygusu ile kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasal etkileşimlerini sürdürerek hakların ve ortak çıkarların savunulmasında birlikte hareket edebilen üyelerine denir.

³³ Yiğit Cem Eskicioğlu, *Türk Diasporasında Toplumsal Hafıza Ve Diasporik Kimlik*, (Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2022.

³⁴ Alperen Usta, *Diasporas And International Politics: A Comparative Study Of The Turkish Diaspora In Germany And Armenian Diaspora In France*, (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2022.

³⁵ Makale için bk., Aylin Çömlek, “Bir Kurum Olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının Tarihsel Perspektiften Değerlendirilmesi”, *Tarihin peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 29, s. 24-36.

³⁶ YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021), s. 9-10.

³⁷ YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021), s. 9-10.

Geleneksel Diaspora: Vatandaşlık, Diaspora kavramı içerisinde en önde gelen bağ olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte günümüzde Diaspora kavramının sadece vatandaşları değil, tarihî ve kültürel bağlara sahip daha geniş bir kitleyi kapsadığına dair tatbik edilen görüşler de bulunmaktadır. Türkiye, Diaspora tanımlamalarına yönelik bu yaklaşımların ikisini birden sahiplenmektedir.

Geleneksel anlamdaki Türk Diasporasının ana gövdesini, Türkiye'nin yurt dışında yaşayan vatandaşları oluşturmakta ve bunlara Yurtdışı Vatandaşlar denilmektedir. Yurtdışı Türkler, Vatandaş Diasporası veya Yurt dışında Yaşayan Vatandaşlar isimleriyle de anılmaktadırlar. Türkiye vatandaşlığının yanı sıra başka bir ülkenin vatandaşlığına sahip kişiler de Yurtdışı Vatandaşlar kapsamındadır.

Mavi Kart: Özellikle çifte vatandaşlığın mümkün olmadığı hâllerde uygulanan doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlere ve bunların 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28 inci maddesinde belirtilen altsoylarına verilen, hamillerinin Türk vatandaşlığının birçok hakkından yararlanabileceklerini gösteren bir uygulamadır. Mavi Kart sahipleri, Yurtdışı Vatandaşlar kapsamında değerlendirilmektedirler.

Kardeş Topluluklar: Türkiye'ye tarih ve kültür itibarıyla yakınlığı bulunan, sahip oldukları maddî ve manevî değerlerin Türkiye ile karşılıklı ilişkilerini kuvvetlendirecek nitelikte olduğu, Türkiye'nin Kardeş Topluluklarının vatandaş diasporasını oluşturan bu kişilerin geneline Kardeş Topluluk Diasporaları adı verilmektedir. Kardeş Topluluk Diasporalarıyla iş birliği yapılması fayda sağlamakta olup bu kapsamda Kardeş Topluluk Diasporalarının anavatanlarını da içerek şekilde yapılan işbirliklerine Diasporalararası İşbirliği adı verilmektedir.

Uluslararası Öğrenciler: Türkiye'de resmî bir kurum ve/veya eğitim programı kapsamında öğrenim gören ve Türk vatandaşlığına sahip olmayan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkiye Bursları: Uluslararası öğrencilerin ülkemiz(Türkiye) yükseköğrenim kurumlarına yerleştirilmelerini ve kendilerine tahsis edilen imkânlardan yararlanabilmelerini sağlayan, Türkiye tarafından verilip koordinasyonunu Başkanlığın üstlendiği kamu kaynaklı bursların genel ismidir.

Türkiye Mezunu: Türkiye Bursları’ndan yararlansın veya yararlanmasın, Türkiye’de resmî bir kurum ve/veya eğitim programı kapsamında öğrenimi tamamlayan uluslararası öğrenciler Türkiye Mezunu olarak anılırlar.”

Yukarıdaki tanımlamalar bu çalışmanın kavramsal evreni açısından önemlidir.

Tezin Amacı, Yöntemi ve Sınırları

Başlıkta da görüleceği üzere bir kurum olarak YTB’yi merkeze alan bu çalışmada 2010-2022 yılları arası faaliyetler dikkate alınmıştır.

Bu çalışmada kullanılan kaynaklarda merkezde YTB tarafından düzenli olarak her yıl ayrıntılı olarak çıkarılmış “Faaliyet Raporları” yer almıştır. Daha sonra yine kurum tarafından çıkarılan eserler (kitaplar, süreli yayınlar), çeşitli (sosyal site, video, belgesel ve görünürlüğü olan görseller gibi) yayınlar ve gazete, dergi, tez gibi çeşitli uluslararası dökümanlar incelenmiştir. Ayrıca YTB tarafından anket ve çalışmaların yanı sıra küçük bir YTB öğrenci grubu üzerinde değerlendirme çalışması yapılmıştır.

Bu tezin amacı diğer bir ifadeyle problematiği, tarih, sosyoloji, tarih sosyolojisi, eğitim, kültürel eksen ve sosyal yönleriyle YTB’nin Türkiye, Türk ve İslam dünyası ile birlikte tarihi coğrafya ve akraba topluluklar açısından ilgili bölgelerle ilişkileri bağlamında önemi ortaya koyabilmek, değerlendirebilmektir. Diğer bir ifadeyle dünyadaki millî devletler sürecinde ve küreselleşme tartışmaları bağlamında Türkiye’nin “jeopolitik ve jeostratejik” konumuna bağlı YTB’nin oynadığı rol değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda *Türk Devletleri Teşkilatı* ile birlikte TİKA, Yunus Emre Enstitüleri ve Maarif Vakfı gibi kurumların koordinasyonunda Türkiye’nin eğitim ve kültürden, diplomasi alanına, uluslararası öğrencilerden uluslararası ilişkilere YTB üzerinden katkısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tarih açısından kurumların fonksiyonlarının ortaya konulmasında, elbette faaliyetleri, yapıp ettikleri büyük öneme sahiptir ve dijitalleşen bir dünya ve tarih kaynakları açısından dijital arşivlerin varlığı ön plana çıkmaya başladığı bir dönem vardır. Bunlarla birlikte YTB’nin faaliyet konuları ele alınırken zorluktan öte küçük çaplı çakışmalar olmuştur. Örnek olarak YTB Türkiye Bursları ile Uluslararası Öğrenciler raporlarda ayrı ayrı değerlendirilirken içerikleri açısından çoğu zaman kesiştikleri görülmüştür.

Kuramsal açıdan bakıldığı zaman bir anlamda kültür tarihi çerçevesinde ya da tarih sosyolojisi açısından kültürün, *kurumlar üzerinden örgütlendiği*³⁸ varsayımından hareket edilerek, çok fonksiyonlu bir kurum olarak YTB'nin önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

³⁸ Bronislaw Malinowski, *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*, (Çev. Hüseyin Portakal), Kabalcı Yay. İstanbul 1992, s.23. Burada kurumların alanları ve etki dereceleri dönemlere göre birbirinden farklılık gösterebilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YTB’NİN KURULUŞU, KURUMSAL YAPISI, HİZMET BİRİMLERİ VE FONKSİYONLARI

1.1.Tarihsel Arka Plan: Misyon ve Vizyonu

Türkiye’nin ev sahipliği yaptığı coğrafya son derece büyük bir jeopolitik öneme sahip olmasının yanı sıra köklü tarihsel bir mirasa sahiptir ve yüzyıllar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Doğu ile Batı arasında bir köprü vazifesi gören bu coğrafya bugün de önemini korumaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, Ortadoğu-İslam, Türk-İslam dünyası ve diğer taraftan Batı dünyası ile ilişkilerin kurulması noktasında kilit bir öneme sahiptir. Nitekim İkinci Meşrutiyet devrinde, Ziya Gökalp’in formüle ettiği “*Türkleşmek, İslâmlaşmak ve Muasırlaşmak*”³⁹ anlayışı bu tarihsel mirasın ve coğrafi konumun getirdiği doğal sonucu önceden ortaya koyar.

YTB’nin yayınladığı raporlarda, Türkiye Cumhuriyeti devrinde 1961 sonrası Almanya’ya yapılan göçlerle birlikte bir Türk diasporasının⁴⁰ oluştuğuna dikkat çekilse de, Türk diasporasının kökleri Osmanlı dönemine kadar gitmektedir. Osmanlı Devleti’nin mirasçısı olan Türkiye Cumhuriyeti, tarihin çeşitli dönemlerinde dünyanın çeşitli bölgelerine göçler vermiştir. Batı ülkelerine yönelik göçlerin artması ve bir diasporanın oluşmasının kökenleri 19. yüzyılın sonları 20. yüzyılın başlarına tekabül etmektedir. 1920’li yıllarda bilhassa ABD’de hatırı sayılır bir Türk nüfusu bulunmaktadır. Henüz Cumhuriyet ilan edilmeden “Yeni Türkiye”, daha kuruluş aşamasında Ankara ve TBMM, buradaki Türklerle alakadar olmaya çaba sarf etmiştir. Türk diasporasının oluşumu hususunda, bu döneme dair yapılan çalışmaların genelde gözden kaçırıldığı görülmektedir. YTB’nin raporlarında da bu dönem gözden kaçmıştır. Anılan dönemde (1919-1922) ABD’de eğitim gören *Sertellerin* hatıraları dikkate değerdir. Serteller, anılarında çok güçlü ve akıcı bir anlatımla Türklerin ABD’de o dönemdeki sosyal yaşantısına dair gözlemlerini anlatmaktadır. Bizzat kendileri de Türklerin ABD’de örgütlenmelerine katkıda bulunmuşlar, hatta Millî Mücadele’ye yardımlar toplamışlardır⁴¹. Ayrıca Ankara tarafından gönderilen Himaye-yi Etfal Cemiyetinin

³⁹ Ziya Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, Ötüken Neş., İstanbul 2014, s. 5-77.

⁴⁰ Diaspora kavramının kullanımıyla ilgili bilgiler Giriş kısmı kavramsal çerçeve bölümünde verilmiştir.

⁴¹ Sabiha Sertel, *Roman Gibi*, Belge Yayınları, İstanbul 1987; M. Zekeriya Sertel, *Hatırladıklarım*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1968; Serdar Kara, *Muhallif Bir Gazeteci Yazar Olarak Zekeriya Sertel*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Konya 2021.

kurucusu Doktor Fuat Umay'ın anıları da bu açıdan gözden kaçırılmamalıdır. Sertellerin mihmandarlığını yaptığı Fuat Umay, ABD'de etkinlikler düzenlemiş, buradaki Türklerden yardımlar toplamıştır. Toplanan yardımlarla Himaye-yi Etfal Cemiyetine büyük faydalar sağlanmıştır⁴². 1960'lı yıllardan itibaren bu defa Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları başta Avrupa olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerine göç etmişler ve gittikleri yerlerde bir Türk diasporasını oluşturmuşlardır. Günümüzde dünyanın dört bir tarafında 7 milyonu aşan bir Türk topluluğu bulunmaktadır.

Türkiye, kuruluş döneminden itibaren kendisini dünyaya tanıtmak ve modern dünyada yer almak amacıyla birtakım girişimlerde bulunmuştur. Daha Millî Mücadele sürerken Anadolu Ajansı kurulmuş ve Cumhuriyetin ilk yıllarında yukarıda zikredilen amaçlar doğrultusunda birtakım faaliyetlerde bulunmuştur. Aynı dönemde Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü kurulurken, Türkiye'yi dünyaya tanıtmak amacıyla bu müdürlük tarafından "La Turquie Kemaliste" adlı bir dergi çıkarılmıştır. Ancak tüm bu çabalar sınırlı kalmış, tam olarak istenilen etkiyi yaratamamıştır. 1991 yılında Soğuk Savaşın bitişi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Türk dünyasına ilişkin meseleler de gündeme gelmiştir. Orta Asya'da ve Kafkasya'da SSCB'den ayrılan Türk devletleri bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti, soydaş ve akraba kabul ettiği bu devletlerin, yeni durumuna kayıtsız kalmayarak değişen uluslararası konjonktüre uygun olarak bağımsızlıklarını kazanan Türk devletleriyle ilişkilerini geliştirmek istemiştir. Bu bağlamda gerekli organizasyonları sağlamak üzere *Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı* (TİKA) 1992 yılında kurulmuştur⁴³. 2007 yılına gelindiğinde Türkiye'yi, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak üzere bir kamu vakfı olarak *Yunus Emre Enstitüsü* oluşturulmuştur⁴⁴. Bu adımları daha ileri bir aşamaya taşımak ve daha spesifik çalışmalar yapmak amacıyla *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı* (YTB), 6 Nisan 2010 tarihinde kurulmuş, 15 Temmuz 2018 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeniden düzenlenmiştir⁴⁵.

⁴² Umay, Mehmet Fuat, *Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Bir Devrimci Doktorun Anıları*, çev. Cahit Kayra, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014; Doktor Fuad Mehmed (Umay), *Amerika'da Türkler ve Gördüklerim*, Vatan Matbaası, 1341 (1925) İstanbul; Veysi Akın, "Amerika'da İlk Türk Lobisi: Türk Teavün Cemiyeti (Turkish Welfare Association)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Temmuz 2004, C. 20, S. 59, s. 453-521.

⁴³ <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649> (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

⁴⁴ <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

⁴⁵ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2022*, s. 4.

YTB'nin, 2017 yılına gelene kadar strateji çalışmalarının devam etmesi nedeniyle, misyon ve vizyon bölümleri verilmemiştir. 2017'de vizyon olarak, “vizyoner diaspora politikaları oluşturmak ve etkin programları hayata geçirerek küresel bir kurum olmak” belirlenirken, misyon olarak, “Türkiye'nin diasporası ile bağlarını güçlendirmek ve diasporanın etkinliğini artırarak, Türkiye'nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikaları üretmek olarak” belirlenmiştir⁴⁶. 2022 yılında da tekrar edilen bu kısım, Türkiye'nin kardeş-akraba topluluklar ve diasporası ile bağlarını güçlendirmek ve bununla da sınırlı kalmayarak Türk diasporasının yurtdışındaki etkinliğini arttırmak temel alınmıştır. Bu sayede Türkiye'nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikaları üretmesi hedeflenmiştir⁴⁷.

Plan, Program İşleri ve Mevzuat Çalışmaları bağlamında YTB, 2012 faaliyetlerini, misyon, vizyon, amaç, hedef ve stratejilerini “Stratejik Planlama Ekibi ve Stratejik Planlama Kurulu” oluşturarak düzenlemiştir. Aynı plan ve hazırlama süreci 2013 yılı için de geçerli olmuş ve 2013 Yılı İş Planı hazırlıklarını tamamlamıştır. İstatistik Çalışma Grubu oluşturularak ihtiyaç duyulan verileri toplamak ve analiz etmek sağlanmıştır.⁴⁸ Bu şekilde YTB'nin misyon ve vizyonu geliştirmeye dönük uzman kurumsal yapılanmalara giderken, bu kurulların oluşturulması, ilerleyen dönem stratejik planların yenilenerek oluşturulmasında büyük avantajlar sağlamıştır. Özellikle, 2021 de güncellenen “YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021)” çalışması analizler açısından bu durumu açık şekilde ortaya koyar⁴⁹.

1.2.YTB'ye Göre Değişen İhtiyaçlar Çerçevesinde Türkiye ve Türk Diasporası

Bir ülke için farklı ülkelerde yaşayan vatandaşları önemli bir diaspora potansiyeli oluşturmaktadır. Ancak bu grupların varlığı tek başına yeterli değildir. Anavatanın, yurtdışında yaşayan vatandaşlarıyla temas kurması, vatandaşlarının mevcut sorunlarına karşı ilgisiz kalmaması ve bu sorunlara çözüm üretmesi ve yurtdışı vatandaşların da anavatanları hakkında politik ve sosyal alanlarda güncel bilgi sahibi olmaları önemlidir. Uluslararası alanda ülke ile sorunlar yaşandığında, bu ülkede çok sayıda vatandaşının

⁴⁶ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 9. Misyon ve vizyon, YTB'nin 2019-2023 Stratejik Planı'nda da aynı şekilde yer almıştır. Geniş bilgi için bk., YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021), s. 40-41.

⁴⁷ Faaliyet Raporu 2022, s. 4.

⁴⁸ Faaliyet Raporu 2012, s. 51.

⁴⁹ YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021), s. 14-100.

veya soydaşının ikamet ediyor olması tek başına güçlü bir anlam ifade etmez ve yaşanan sorunların çözümünde tek başına yeterli olamaz. Ancak örgütlü bir şekilde hareket eden ve anavatanının tezleri hakkında bilgi sahibi olan ve bu tezleri destekleyen topluluklar etkili olabilir. Diaspora kavramı bu şartlar sağlandığında uluslararası siyasette bir güç olarak ortaya çıkabilir⁵⁰.

Diaspora kavramı, 2019 yılı YTB tarafından şu şekilde tanımlanmıştır⁵¹:

“Herhangi bir milletin ya da inanç grubunun, anavatanlarının dışında yerleştikleri ülkelerde, bir topluluk bilinci ve kökenlerine ilişkin güçlü bir aidiyet duygusu ile kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasal etkileşimlerini sürdürerek hakların ve ortak çıkarların savunulmasında birlikte hareket edebilen üyelerine denir”

Bu tanımın dışında daha kapsayıcı bir “Geleneksel Diaspora” tanımı yapılmıştır. Burada diaspora olabilmek için vatandaşlık bağı bulunmasının zorunlu olmadığı, tarihi ve kültürel bağlara sahip daha geniş bir kitleyi kapsadığı ifade edilmiştir:

“Vatandaşlık, Diaspora kavramı içerisinde en önde gelen bağ olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte günümüzde Diaspora kavramının sadece vatandaşları değil, tarihî ve kültürel bağlara sahip daha geniş bir kitleyi kapsadığına dair tatbik edilen görüşler de bulunmaktadır. Türkiye, Diaspora tanımlamalarına yönelik bu yaklaşımların ikisini birden sahiplenmektedir.

Geleneksel anlamdaki Türk Diasporasının ana gövdesini, Türkiye’nin yurtdışında yaşayan vatandaşları oluşturmakta ve bunlara Yurtdışı Vatandaşlar denilmektedir. Yurtdışı Türkler, Vatandaş Diasporası veya Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar isimleriyle de anılmaktadırlar. Türkiye vatandaşlığının yanı sıra başka bir ülkenin vatandaşlığına sahip kişiler de Yurtdışı Vatandaşlar kapsamındadır.”

Yukarıda da belirtildiği üzere 2022 yılı verilerine göre dünyanın dört bir tarafında 7 milyonu aşan bir Türk diasporası bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin, bu meseleyi gündemi dışında bırakması düşünülemez. İşte bu nedenle Türk diasporasıyla ilgili çalışmalar yapmak ve diasporanın sorunlarıyla ilgilenmek, çözüm üretmek YTB’nin asli vazifeleri arasında yer almaktadır. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’nın 2010 tarihli faaliyet raporunda Resmî Gazete’nin 6 Nisan 2010 tarihli,

⁵⁰ Ahmet Ejder, *Türk Kamu Diplomasisi Bağlamında Türkiye Bursları Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Yalova 2019, s. 76.

⁵¹ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2019 Faaliyet Raporu*, s. 1.

27544 sayısında yayınlanan 5978 sayılı kanuna atıf yapılarak Başkanlığın, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarıyla ilgili çalışmalar yapmakla ve sorunlarına çözüm üretmekle görevli olduğu açıkça ifade edilmiştir⁵². Ayrıca bu konuyla ilgili politikalar belirlenmesi amacıyla bir de danışma kurulu oluşturulmuştur⁵³.

90'lı yıllarda özellikle Almanya'da Türklere yönelik saldırılar bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde bir süredir uykuya geçen ırkçı hareketler zaman zaman canlanmaya başlamış, ayrıca Avrupa'da aşırı sağ akımların güçlenmesiyle birlikte Türk diasporasının eğitim, istihdam, ırkçılık, ayrımcılıkla mücadele ve İslam düşmanlığı gibi çeşitli sorunların çözümüne ilişkin ihtiyaçlarının çok daha fazla ön plana çıktığı görülmüştür. YTB'ye göre Türk diasporasının artan ihtiyaçları göz önüne alındığında, Türk diaspora politikası, üç temel amacı gerçekleştirmek üzere inşa edilmiştir⁵⁴:

- Yurtdışındaki vatandaşların anavatanı aidiyetlerinin korunması,
- Yurtdışı vatandaşların yaşadığı ülkelerde anadil, kültür ve kimliklerinin muhafaza edilmesi,
- Yurtdışındaki vatandaşların ikamet ettikleri ülkelerde toplumsal statüsünün güçlendirilmesidir

2022 Faaliyet Raporunun misyon ve vizyon başlıklarında diasporaya yönelik vurgular dikkat çekmektedir. YTB'nin misyonunun "*Türkiye'nin diasporası ile bağlarını güçlendirmek ve diasporanın etkinliğini arttırarak, Türkiye'nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikaları üretmek*" olduğu, vizyonunun ise "*vizyoner diaspora politikaları oluşturmak ve etkin programları hayata geçirerek küresel bir kurum olmak*" olduğu ifade edilmiştir⁵⁵. Her iki başlıkta yer alan diaspora vurgusu dikkat çekicidir. YTB'nin önceliğinin diasporaya yönelik politikalar üretmek ve uygulamak olduğunu göstermektedir.

⁵² Faaliyet Raporu 2010, s. 4.

⁵³ Faaliyet Raporu 2010, s. 12.

⁵⁴ Ejder, *Türk Kamu Diplomasisi*, s. 76.

⁵⁵ Faaliyet Raporu 2022, s. 4.

1.3.Temel Değerler-Politikalar ve Stratejik Amaç/Planda Yer Alan Öncelikler/Hedefler

2010 yılı faaliyet raporunda YTB'nin kuruluş kanuna atıf yapılarak üç amacının olduğu ifade edilmiştir. Bunlardan ilki yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyla ilgili çalışmalar yapmak ve onların sorunlarına çözüm üretmektir. İkinci amacı, soydaş ve akraba topluluklar ile kültürel, sosyal ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik faaliyetler yürütmektir. Son olarak Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerin sağlıklı bir şekilde eğitim öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesi gösterilmiştir⁵⁶.

2010 yılında henüz stratejik plan oluşturma çalışmalarının devam ettiği görülmüştür⁵⁷. 2011 yılında da sürecin devam ettiği ve faaliyet raporunda “Vizyon ve Misyon” kısımlarının es geçildiği görülmüştür⁵⁸.

2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı'nda Başkanlık aşağıdaki politikalar için sorumlu kuruluş olarak işaret edilmiştir⁵⁹:

“• Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler ve hizmetler artırılacak ve ülkemizle bağlarını güçlendirmeye yönelik programlar oluşturulacaktır.

• Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır.

• Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımaları sağlanacaktır.

• Türk Konseyi ve Türksoy gibi hükümetler arası kuruluşların iş birliği çabalarına sağlanan katkılar artırılarak sürdürülecektir.

• Türkiye Bursları kapsamında özel bir program oluşturulacak, nitelikli işgücünün tespiti yapılacak ve seçilen öğrencilerin Türkiye'de çalışma izni alması kolaylaştırılacaktır.

⁵⁶ Faaliyet Raporu 2010, s. 43.

⁵⁷ Faaliyet Raporu 2010, s. 43.

⁵⁸ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2011, s. 3.

⁵⁹ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2021, s. 15; Faaliyet Raporu 2022, s. 16.

- *Türk kültürünün tanıtımı kapsamında seçilmiş ülkelerde Türk dili ve edebiyatı lisans programlarının açılması desteklenecektir.”*

Burada YTB’nin misyonuna uygun olarak üç başlık altında hedeflerin belirlendiği görülmektedir. Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarına, Türk soydaşlara ve akraba topluluklara ve Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilere yönelik bir politika belirlenmeye ve geliştirilen politikaların hayata geçirilmeye çalışıldığı dikkat çekmektedir.

YTB’nin misyon ve vizyonunun amaçlarla şekillenmesi 2019-23 arası stratejik planında Başkan Abdullah Eren tarafından da, *“2019-2023 dönemini kapsayan bu Planda; katılımcı, etkili, sürdürülebilir ve sonuç odaklı bir yönetim anlayışı ile yurt dışında yaşayan vatandaşlar, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrencilere sunulacak hizmetlerin kalitesini artırmak, bu çerçevede kültürel, sosyal ve ekonomik işbirliklerini geliştirmek amaçlanmaktadır”* şeklinde ifade edilir⁶⁰.

Yukarıda da belirtildiği üzere 2022 Faaliyet Raporu’nda diasporaya yönelik vurgular, bu hedeflerden önceliğin diasporaya yönelik faaliyetler olduğunu göstermektedir. 2021 ve 2022 yılları pandemi dönemi olarak, bir birini tamamlayan bir süreci barındırmaktadır. Yurt dışında yaşayan vatandaşlar, akraba topluluklar ve uluslararası öğrenciler açısından Başkanlığın stratejik planda yer alan amaç ve hedefleri bu durumu açık şekilde ortaya koyar⁶¹.

1.4.Yetki Görev ve Sorumlulukları

6 Nisan 2010 tarihinde yayınlanan Resmî Gazete’deki 5978 sayılı kanunda başkanlığın kuruluş amaçları şöyle sıralanmıştır⁶²:

“• Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızla ilgili çalışmalar yapmak ve sorunlarına çözüm üretmek,

• Soydaş ve akraba topluluklar ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla bu topluluklara yönelik faaliyetler yürütmek,

⁶⁰ “Başkan Sunuşu”, YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021), s. 13.

⁶¹ Faaliyet Raporu 2011, s. 16-17.

⁶² Faaliyet Raporu 2011, s. 3.

• *Avrupa Birliği çerçevesinde yürütölen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca ölkemizde eğitim görmesi uygun görölenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ölkemize gelen öğrencilerin, ölkemizdeki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak.”*

Sonraki yıllara ait faaliyet raporlarında da aynı satırlar tekrar edilmektedir. *Yurtdışında yaşayan* vatandaşlar ve Soydaş ve akraba topluluklar ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi Avrupa Birliğini de dikkate alarak merkeze alınmıştır. Bu durum, YTB’nin görev ve sorumlulukları noktasında bir süreklilik arz ettiğini göstermektedir.

1.5.İdareye İlişkin Bilgiler

Bu başlık altında YTB’nin kurumsal tarihçesiyle birlikte teşkilat yapısı, insan, bilgi ve teknoloji kaynaklarına yer verilmiştir.

1.5.1.Kurumsal Tarihçe ve Fiziksel Yapı

TBMM’nin 22. döneminde (2002-2007) yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarının araştırılması ve tespit edilen sorunlarının çözümü için Meclise sunulan araştırma önergeleri doğrultusunda önce bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyonun hazırladığı rapora istinaden 2008 yılında 30 farklı kurumun katılımı ile bir strateji belgesi oluşturulmuştur. Bu strateji belgesinde vurgulanan hususlardan birisi de yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına yönelik yeni bir birimin oluşturulmasıdır. Bu ön çalışmaların neticesinde *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı*, 6 Nisan 2010 tarihinde şekillenmiştir⁶³.

Başkanlık, 2010 yılında geçici olarak Ankara’nın Çankaya ilçesinde İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü’ne tahsisli 8 katlı binanın 4 katında faaliyet göstermeye başlamıştır. 2011 yılında ise yine Çankaya’da yer alan 15 katlı yeni bir binaya taşınmıştır⁶⁴. Sonraki yıllarda ayrıca Ankara, İstanbul ve Edirne’de 1’er adet koordinasyon ofisi de ana binanın dışında fiziksel yapı olarak YTB’ye eklenmiştir⁶⁵. 2022 yılında yayınlanan son raporda, bu genel yapının korunduğu görölmektedir.

⁶³ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 12-13.

⁶⁴ *Faaliyet Raporu 2010*, s. 4-5.

⁶⁵ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 5.

1.5.2.Teşkilat/Örgüt Yapısı

YTB, Başbakanlığa bağlı özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurulmuştur. Başkanlığın görevlerini sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütebilmesine yardımcı olarak “Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu”, “Kültürel ve Sosyal İlişkiler Eşgüdüm Değerlendirme Kurulu ve Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulu” oluşturulmuştur. Bunların yanında ayrıca 6 daire başkanlığı⁶⁶ ve Hukuk Müşavirliği de bulunmaktadır. 2010 yılı faaliyet raporu teşkilat şemasına göre, sorumlu bakana bağlı üç kuruldun sonra YTB Başkanı ve diğer alt birimler şekillenmektedir⁶⁷. 2011 yılında yapı genel itibariyle korunmakla birlikte kurumun başbakan yardımcısına bağlandığı görülmektedir⁶⁸.

16 Nisan 2017'deki referandumla kabul edilen ve 9 Temmuz 2018'den itibaren uygulamaya konulan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte, YTB'nin yapısında da bazı değişiklikler gerçekleşmiştir. 15 Temmuz 2018 tarihli "Bakanlıklara bağlı İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4)" ile YTB, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlanmıştır⁶⁹ Sonrasında yapılan bazı ufak değişikliklerle birlikte son şeklini almıştır⁷⁰.

2022 yılında YTB Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak faaliyet g stermektedir⁷¹. YTB'nin hangi bakanlığa bağlı olması gerektiği ayrıca bir tartışma konusudur. Ancak her halükarda YTB'nin çalışmalarında Kültür ve Turizm Bakanlığıyla sınırlı değildir. Başta Dışışleri Bakanlığı olmak üzere diğer bakanlıkların da YTB'nin çalışmalarıyla doğrudan ilgisi bulunmaktadır.

1.5.2.1. Görev Yapan Başkanlar

Kurulduğu tarihten bu tarafa sırasıyla Kemal YURTNAÇ (2010-2013), Doç. Dr. Kudret BÜLBÜL (2013-2016), Mehmet KÖSE (2016-2018) ve en son Abdullah EREN, 2018 yılından bu tarafa görevlerini sürdürmektedir. Kemal Yurtnaç, Ankara Üniversitesi

⁶⁶ Daha sonra sekize çıkacaktır.

⁶⁷ *Faaliyet Raporu 2010*, s. 7. 2010 yılı şema için bk. **EK-3**.

⁶⁸ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 5. 2011 yılı değişen şema için bk., **EK-4**.

⁶⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 12-15; *Faaliyet Raporu 2022*, s. 14. 2018 yılı teşkilat şeması için bk., EK-5.

⁷⁰ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 5. 2022 yılı şeması için bk. **EK-5**.

⁷¹ YTB'nin logusu için bk., **EK-6**.

Siyasal Bilgiler Fakültesinden; Kudret Bülbül İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden; Mehmet Köse, aynı şekilde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden ve Abdullah Eren⁷² de Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden mezun olmuştur.

1.5.3.Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar

YTB, kuruluş gününden itibaren internet üzerinden görünür olmaya gayret göstermiş ve (www.ytb.gov.tr) adresinden yaptığı faaliyetleri kamuoyuyla paylaşmaya başlamıştır⁷³. Bilgi ve teknoloji alanında her geçen gün yeni gelişmelerin yaşandığı 21. yüzyılda, YTB de kendisini güncellemeye çalışmış, bu bağlamda web sayfasını yenilemek ihtiyacı duymuştur. Kurumun web sayfasına yeni ve zengin içerikler eklenmiş, hepsinden önemlisi yeni dil seçeneklerinin eklenmesiyle daha geniş bir çevreye hitap etme olanağına kavuşmuştur⁷⁴. Bu bağlamda uluslararası öğrencilerin sorunlarına çözüm bulabilmek amacıyla Türkçe, Arapça, Fransızca, İngilizce ve Rusça hizmet veren “Türkiye Bursları Çağrı Merkezi” devreye sokulmuştur⁷⁵.

Türkiye Mezunları Bilgi Sistemi ile Türkiye’de eğitim alarak mezun olmuş öğrencilerle iletişim devamlılığı sağlanmıştır. Türkiye Bursları Bilgi Sistemi ile Türkiye’de eğitim görmek isteyen çeşitli ülkelerden öğrenci adaylarına bilgi aktarımı sağlanmıştır. Proje Bilgi Yönetim Sistemi ile Başkanlık tarafından yürütülen faaliyetlere ilişkin proje başvuruları çevrim içi alınabilmektedir. İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi ile Başkanlığın insan kaynakları süreçlerinin kolaylıkla yönetilmesi mümkün olabilmektedir. Kuruma ait ilgili sistemlerin bir birleriyle koordineli hareket ettiği görülmektedir.

Tüm bunların yanında çağa uygun olarak geliştirilen çeşitli mobil uygulamalar ve kurumsal sistemler, YTB’nin iletişim ve verimliliğini artırmıştır⁷⁶.

⁷² Abdullah Eren, yüksek lisansını Londra Westminster Üniversitesi Diploması çalışmaları alanında yapmıştır. Geniş Bilgi için bk., [https://ytb.gov.tr/kurumsal/baskan\(04.04.2023\)](https://ytb.gov.tr/kurumsal/baskan(04.04.2023)).

⁷³ Faaliyet Raporu 2010, s. 8.

⁷⁴ Faaliyet Raporu 2022, s. 6.

⁷⁵ Faaliyet Raporu 2022, s. 6.

⁷⁶ Faaliyet Raporu 2022, s. 6.

1.5.4.İnsan/Beşerî Kaynaklar

2010 yılı sonu itibariyle kurum kendisine tahsis edilen kadroların % 45'ini kullanmıştır. Bu tarihte 45 adet dolu, 56 adet boş olmak üzere toplam 101 adet kadrosu bulunmaktadır. Bu kadrolarla ilgili detaylı bilgiler, grafik ve tablolarla 2010 yılı faaliyet raporunda gösterilmiştir⁷⁷. 2011 yılı sonunda personel sayısı 251'e çıkmıştır⁷⁸. YTB'de, 2016 yılı itibarıyla 96'sı kadrolu, 46'sı sözleşmeli, 152 firma personeli ve 5 geçici görevli personelle, "İzmir Koordinasyon Ofisi ve Trakya Bölge Koordinatörlüğü" dâhil 299 personel görev yapmaktadır. Kadrolu ve sözleşmeli 142 kadroda bayan çalışan sayısı 36'dır. 2016 yılı Başkanlık personelinin % 5'i doktora, % 43'ü yüksek lisans ve %53'ü lisans mezunudur. 2022 yılı sonu itibariyle genel duruma bakıldığında Başkanlık bünyesinde (125'i kadın olmak üzere) 350 personelin görev yaptığı görülecektir⁷⁹. 2019'da 312 personel olup 105'i kadındır⁸⁰.

Rakamlardan anlaşıldığı üzere personel sayısındaki artışın sınırlı bir düzeyde kaldığı söylenebilir. 2022 tarihli son faaliyet raporundaki grafikler incelendiğinde personelin ağırlık olarak 30-50 arası orta yaş grubundan oluştuğu görülmektedir. Eğitim durumu açısından lisans mezunu sayısı toplam personelin yarısına yakındır. 7 doktoralı, 76 yüksek lisans ve 163 lisans mezunu vardır. Personelin cinsiyete göre dağılımında ise erkek sayısı kadın sayısının neredeyse iki katıdır⁸¹. Tüm bunlara bakılarak YTB çalışanlarının genç ve dinamik kadroya sahip olduğu ancak bu konuda gençleştirme yönünde bir çalışma yapılabileceği, öte yanda kadın personel sayısının arttırılabileceği ve eğitim seviyesinin lisans üzerine çıkartılabileceği söylenebilir.

1.5.5.Başkanlık Tarafından Sunulan Hizmetler

YTB, bir merkez teşkilatından oluşmakla birlikte faaliyetlerinde daire başkanlıkları ve kurullar önemli rol oynamaktadır. Kurumun amaç ve hedeflerine yönelik bütün alanlarda yurtiçi ve yurt dışı hizmetler sunduğu görülmektedir. Buna göre, çalışma alanlarında önemli oranlarda uzmanlaşma seviyesini yakaladığı söylenebilir. Öte yandan daha nitelikli bir yapı için için ayrıca eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ve genişletilmesi yerinde olacaktır.

⁷⁷ Faaliyet Raporu 2010, s. 9-11.

⁷⁸ Faaliyet Raporu 2011, s. 7.

⁷⁹ Faaliyet Raporu 2022, s. 6.

⁸⁰ Faaliyet Raporu 2019, s. 10-11.

⁸¹ Faaliyet Raporu 2022, s. 7.

Bu bağlamda kurumu temsilen Başkan Abdullah Eren'in açıklamaları, kurumun amaç ve hedeflerini gerçekleştirecek başkanlığı daha anlamlı kılar⁸²:

“Avrupa’da 60 yıllık Türk varlığı bir başarı hikâyesi. Buradaki idealimiz güçlü diaspora güçlü Türkiye ve biz YTB olarak nerede bir vatandaşımız varsa oradayız; orada olmaya devam edeceğiz. Bu yıl yurt dışında yaşayan vatandaşlara yönelik kamu hizmetlerinin kolaylaştırılmasını amaçlayan bir projeyi hayata geçirdik. 2019 içerisinde yurt dışında yaşayan vatandaşlara yönelik bazı kolaylaştırıcı düzenlemeler de yürürlüğe girdi. Kurum kapsamında düzenlenecek faaliyetlere yönelik 2020 derslerimize de çalıştık, yurt dışındaki vatandaşlarımızın beklentilerinin farkındayız. Bunlar için ilgili bakanlıklarımız nezdinde çalışmaları da sürdürüyoruz. Yine kadın, gençlik ve aile meselelerine yoğunlaşılacak. Batı ülkelerinde Müslüman diaspora ile ilişkileri geliştirmeye çalışacağız... Kendi ayakları üzerinde duran ancak Türkiye ile gönül bağıni kaybetmeyen güçlü bir diaspora istiyoruz. YTB olarak nerede bir vatandaşımız varsa orada olacağız.”

1.5.6.Yönetim ve İç Kontrol Sistemi

YTB görevlerini, 5978 Sayılı Kanun kapsamında ilgili kanun ve yönetmeliklere göre yerine getirmektedir. YTB, kurulmuş olduğu 2010 yılı itibarıyla, “5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun ilgili maddeleri ile 31.12.2005 tarih ve 26040 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslara Uygun olarak iç kontrol ve ön mali kontrol süreci” oluşturulma çabaları devam ettirilmiştir. YTB, idari yönden Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı Denetimine tabi olup, mali yönden de Sayıştay’ın denetimine tabidir⁸³.

2014 yılında YTB, iç kontrol sisteminin oluşturulması çerçevesinde “Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı” oluşturabilmek amacıyla bir genelge yayımlanmıştır. Ayrıca, YTB’nin “organizasyon yapısını, iş, yöntem ve süreçlerini inceleyerek iç kontrol çalışmalarını yönlendirecek bir çalışma grubu” şekillendirilmiştir⁸⁴. 2014 yılı kararlarına uygun olarak 2015 yılında, “Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Çalışma Grubu” ve “İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu” oluşturulmuştur. Bu gruplar belli aralıklarla bir araya gelerek

⁸² Bülten 2020 YTB 10. Yıl, Sayı: 1, s. 1-3.

⁸³ Faaliyet Raporu 2010, s. 42.

⁸⁴ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2014, s. 63.

“Eylem Planı Taslağı” hazırlamışlardır. İzleme ve Yönlendirme Kurulu’nun değerlendirmeleri sonucunda “YTB 2016-17 Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum ve Eylem Planı” üst yöneticiler tarafınca onaylanarak Maliye Bakanlığına iletilmiştir⁸⁵. 2016’da ise bu plan yürürlüğe girmiştir⁸⁶. 2017’de söz konusu eylem planına göre faaliyetler sürdürülmüş ve “Eylem Planı Değerlendirme Raporu” hazırlanmıştır. Buna göre “stratejik planın yayımlanmasını müteakip, 2018-19 yıllarını kapsayacak şekilde Eylem Planının revize edilmesi kararı” alınmıştır⁸⁷. 2019 yılında, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile YTB’nin teşkilat yapısının değişmesi ve bu süreçte yaşanan yönetim değişikliği nedeniyle 2019 yılı için iç yeni iç kontrol sistemi oluşturma çalışmaları yapılmıştır⁸⁸. 2020 yılında Strateji Daire Başkanlığı ile koordineli olarak “2021-22 YTB Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Taslağı” çıkartılmıştır⁸⁹. Bu taslağa göre 2021 yılı Birinci Değerlendirme Raporu hazırlanırken⁹⁰, 2022’de İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı İkinci Değerlendirme Raporu hazırlanmıştır⁹¹.

Yukarıdaki gelişmelerden görüleceği üzere Yönetim ve İç Kontrol Sistemi, kurumun verimli ve güvenilir şekilde hukuki süreçlere bağlı olarak hızlı şekilde değişiklik yaşadığını göstermektedir.

1.5.7.Sürekli Kurullar

YTB tarafından oluşturulan sürekli kurullar, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları, akraba ve soydaş topluluklarla birlikte, uluslararası öğrencileri, misyon ve vizyonuna uygun merkeze alan bir yapı arz etmektedir.

1.5.7.1.Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu

Kuruluş felsefesini dayanaklarından birisi Türk diasporasının sorunlarıyla ilgilenmek olan YTB, bu konuda politikalar belirlenmesi amacıyla *Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu* oluşturmuştur. “*Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının ve kaybettirme halleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanların sorunlarının ve ihtiyaçlarının tespiti ve buna yönelik çözümler üretmek bu kişilerin bulundukları ülkelerin sosyal ve*

⁸⁵ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2015*, s. 60.

⁸⁶ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2016*, s. 51.

⁸⁷ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 25.

⁸⁸ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 15.

⁸⁹ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2020*, s. 14.

⁹⁰ *Faaliyet Raporu 2021*, s. 12.

⁹¹ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 12.

ekonomik yaşamlarına entegrasyonunu sağlamak, yabancı düşmanlığı, ayrımcılık gibi sorunlardan etkilenmelerini önlemek ve buna yönelik uluslararası kamuoyu oluşturmaya” dönük faaliyetler yapmak kurulun görev ve yetkileri arasında sayılmıştır⁹².

2016 yılı itibarıyla “Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu” üyeleri, genel müdür düzeyinde katılımla (Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından oluşan) 15 birim, ve (Sermaye Piyasası Kurulu Başkanı, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürü, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Temsilcisinden oluşan) diğer kurumlardan 4 birim yer almaktadır⁹³.

1.5.7.2.Kültürel ve Sosyal İlişkiler Eşgüdüm Değerlendirme Kurulu

YTB’nin kuruluşundan itibaren temel çalışma alanlarından birisi de kuruluş mantığına uygun olarak kültürel ve sosyal ilişkilere önem vermek olmuştur. Özellikle soydaş ve akraba topluluklarla sosyal, kültürel, iktisadi vd. çeşitli alanlarda ilişkilerin geliştirilmesini ve korunmasını hedeflemiştir⁹⁴. Burada da 8 bakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı ve diğer kısmında Vakıflar Genel Müdürlüğü, TRT Genel Müdürlü ve TİKA Başkanı yer almaktadır⁹⁵.

Bu kurulun görevleri ise;

“a)sosydaş ve akraba topluluklarla sosyal, kültürel, ikitsadi ve diğer alanlarda ilişkilerinin korunup geliştirilmesi ile ilgili esasları hazırlamak,

b) Görev alanında ilgili kurum ve kuruluşların yapacağı çalışmaların ortak stratejisini belirlemek,

⁹² Faaliyet Raporu 2010, s. 13-14.

⁹³ Faaliyet Raporu 2016, s. 17.

⁹⁴ Faaliyet Raporu 2010, s. 15.

⁹⁵ Faaliyet Raporu 2016, s. 18-19.

c)Soydaş ve akraba topluluklara sunulan kamu hizmetlerinin standartları ile ilgili görüş ve tavsiyelerde bulunmak” şeklinde tanımlanmıştır⁹⁶.

1.5.7.3.Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu

YTB’nin kuruluş kapsamında belirtilen yabancı öğrencilerin Türkiye’deki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlanması için “Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulu” 2010 yılında oluşturulmuştur. Bu kurul tarafından alınan kararların kamu kurumları için bağlayıcı nitelikte olduğuna dikkat çekilmesi son derece önemlidir ve konuya verilen önemi göstermektedir⁹⁷.

Buraya 4 bakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı, TİKA’nın yanına YÖK’ten iki üye ve Kredi Yurtlar Genel Müdürlüğü eklenmiştir⁹⁸. Tüm bu kurullar 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesinden ve YTB’nin Kültür Turizm Bakanlığına bağlanmasından sonra teşkilat şemasından kaldırılmıştır⁹⁹. Teşkilat şemalarından anlaşıldığına göre bu kurulların faaliyet alanları bu tarihten itibaren başkanlıklar eliyle sürdürülmektedir.

Kuruluşun görevleri, uluslararası öğrenci stratejisini Türkiye menfaatleri çerçevesinde çizmek, öğrencilere dönük “eğitim, öğretim ve sosyal amaçlı rehberlik hizmetlerinin ilkelerini çizmek”, ulusal ve uluslararası şartlara göre “burs verilecek öğrenci sayısını, burs miktarını, barınma, iâşe ve diğer ödemeleri” Türkiye’deki diğer uygulamaları da dikkate alarak “tedavi giderlerine ilişkin” esasları belirlemek şeklinde özetlenebilir¹⁰⁰.

1.6.Daire Başkanlıkları ve Diğer Hizmet Birimleri/Görünürlükler

Bu başlık altında YTB bünyesinde bulunan sekiz daire başkanlığı, hukuk müşavirliği, medya, kütüphane-Dijital Kültür Platformu ve web sitesi değerlendirilmiştir.

1.6.1.Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Batı ülkelerine yönelik planlı göçleri 1960’lı yılların başlarına rastlamaktadır. Türkiye, Almanya ile 1961’de başlayan bu göçleri diğer

⁹⁶ Faaliyet Raporu 2016, s. 19.

⁹⁷ Faaliyet Raporu 2010, s. 16.

⁹⁸ Faaliyet Raporu 2016, s. 20.

⁹⁹ Faaliyet Raporu 2018, s. 14-15.

¹⁰⁰ Faaliyet Raporu 2016, s. 21.

Avrupa ülkeleri takip etmiş, 1967’de buna Avustralya’da eklenmiştir. 1974 yılından itibaren Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Körfez ülkeleri ve SSCB’nin dağılmasıyla oluşan ülkelere de artan işgücü ihtiyacını karşılamak üzere Türk vatandaşlarının göç ettikleri görülmektedir. Böylelikle çok geniş bir coğrafyaya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları dağılmıştır¹⁰¹.

2010 yılı verilerine göre yurtdışında 3.473.843 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yaşamaktadır Aynı faaliyet raporunda yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları üç gruba ayrılmaktadır. Yurtdışında çalışma veya oturma izni olan vatandaşlar, çifte vatandaşlar ve Mavi Kart¹⁰² sahibi olan ve olmayan eski vatandaşlar¹⁰³. 2023 yılına gelindiğinde bu sayı 7 milyona yaklaşmıştır. Ayrıca Türkiye’ye kesin dönüş yapmış 3 milyon kadar insan düşünüldüğünde başkanlığın hemen hemen 10 milyon kadar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının sorunlarıyla doğrudan alakadar olması gerekmektedir¹⁰⁴.

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunları 2010 yılı faaliyet raporunda yedi başlık altında toplanmıştır. Bunlar; eğitim, istihdam, siyasi haklar, yabancılara yönelik ayrımcılık ve önyargılar, entegrasyon, çifte vatandaşlık ve din hizmetleridir. Tüm bu sorunların çözümü için aynı yıl içerisinde çeşitli faaliyetler düzenlenmiştir¹⁰⁵. 2010 yılında bu başkanlığın YTB’nin en aktif başkanlıklarından birisi olması beklenmiştir. Zira YTB’nin kuruluş mantığı, vizyon ve misyonu doğrudan bu başkanlıkla örtüşmektedir. 2023 yılına kadar yapılan faaliyetlere bakıldığında zaman bu birimin ilk üç başkanlık arasında etkin olduğu görülür.

Başkanlığın görevleri 11 madde ile belirlenmiştir. Ana hatları ile şu şekildedir¹⁰⁶: Yurtdışında yaşayan T.C. vatandaşlarının temel haklardan faydalanmalarının sağlanması, sorunlarının çözümü ve takibi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması, öz kültürlerini kaybetmeden toplumsal hayata katılmaları, yaşadıkları ülkelerde, asimilasyon, ayrımcılık

¹⁰¹ Faaliyet Raporu 2010, s. 19.

¹⁰² “Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlere ve kendileri ile birlikte işlem gören çocuklarına; millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafiyet araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaları için verilen kartı ifade eder”. Faaliyet Raporu 2010, s. 18.

¹⁰³ Faaliyet Raporu 2010, s. 18.

¹⁰⁴ https://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

¹⁰⁵ Faaliyet Raporu 2010, s. 19-23.

¹⁰⁶ Faaliyet Raporu 2016, s. 22-23.

ve yabancı düşmanlık girişimlerine karlı korunmaları, Türkiye ile yaşadıkları ülkeler arasında STK'larla birlikte ilişkilerin geliştirilmesi, yurtdışı T.C. Vatandaşları çocuklarının, eğitim burs ve barınma desteklerini sağlamak ve gerekli bilgileri değerlendirmek üzere toplanması.

1.6.2.Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı

Bu başkanlık kapsamında özellikle soydaş Türklere yönelik vurgular dikkat çekmektedir. Balkanlardan Orta Doğu ve Orta Asya'ya yaklaşık 200 milyonluk bir soydaş ve akraba topluluğun aktif varlığına 2010 yılı faaliyet raporunda özellikle atıfta bulunulmuştur¹⁰⁷. Ayrıca dünyanın değişik bölgelerinde yaşayan soydaş ve akraba toplulukları hakkında bir araştırma sürecinin başladığı ifade edilmiştir¹⁰⁸.

2022 Faaliyet Raporunda, Kültürel ve Sosyal İlişkiler Başkanlığı'nın görevleri şu şekilde sayılmıştır¹⁰⁹:

“a) Soydaş ve akraba topluluklarla ekonomik, sosyal ve kültürel bağların geliştirilmesi için ilgili kişi, kurum, sivil toplum kuruluşu ve meslekî yapılanmalarla birlikte yapılacak çalışmalara destek olmak ve bu faaliyetlerin bir plan dâhilinde koordine edilmesini sağlamak.

b) Kamu kurum ve kuruluşlarınca soydaş ve akraba topluluklarla ilgili hizmet ve faaliyetlere yönelik olarak ilgili kuruluşlarla birlikte hedefleri belirleyerek bir plan dâhilinde koordine edilmesini sağlamak.

c) Görev alanına giren konularda hizmetlerin etkililiğini ve yararlanıcı memnuniyetini analiz ederek araştırmak ve bunların sonuçlarını ilgili kurumlarla paylaşarak gereken çalışmaların başlatılmasını sağlamak.”

Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılmasından sonra ortaya çıkan yeni konjonktürle birlikte yeni adımlar atmak ihtiyacı hisseden Türkiye'nin TİKA'yı kurduğundan yukarıda bahsedilmişti. Bu noktada TİKA ile YTB arasında kesişim noktalarının olduğu görülecektir.

¹⁰⁷ Faaliyet Raporu 2016, s. 25.

¹⁰⁸ Faaliyet Raporu 2016, s. 26.

¹⁰⁹ Faaliyet Raporu 2022, s. 7.

1.6.3.Kurumsal İlişkiler ve İletişim Daire Başkanlığı

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları, bulundukları ülkelerde birliklerini muhafaza etmek ve dayanışma amacıyla çeşitli sivil toplum kuruluşları oluşturmuşlardır. Bu yapılar okul aile birliklerinden hemşeri derneklerine, meslek örgütlerinden cami derneklerine varıncaya kadar geniş bir yelpazede bulunmaktadır. STK'ların öneminin uluslararası ilişkilerde her geçen gün arttığı günümüz dünyasında YTB'nin bu konuyu ele alması zaruri bir hâl almıştır. Bu kapsamda yukarıda bahsi geçen veya benzer mahiyette olup bahsi geçmeyen çeşitli sivil toplum örgütleri arasında koordinasyonun sağlanması ve daha güçlü bir yurtdışı STK yapısının örgütlenmesi amacıyla bu başkanlık oluşturulduğu görülmüştür. Başkanlık, bu STK'ların başarılı çalışmalar yapabilmesi için idari ve mali destekte bulunmayı, faaliyetleri organize ederek desteklemeyi, kamuoyu oluşturmayı hedeflemiştir¹¹⁰.

YTB'nin temel görevlerinden diaspora faaliyetleri hususunda anılan başkanlığın önemli bir yere sahip olduğu görev tanımından anlaşılmaktadır¹¹¹:

“a) Yurtdışında yaşayan vatandaşların ve kaybettirme hâlleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanların kurdukları sivil toplum kuruluşları ile bu Bölümde belirtilen konularda faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının başarılı çalışmalar yapabilmeleri için kapasite geliştirme program ve projeleri geliştirmek, uygulamak ve benzeri çalışmalara ve projelere idarî ve malî destekte bulunmak.

b) Bu Bölümde belirtilen amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olarak kişi ve kuruluşlarca yurtiçinde ve yurtdışında planlanan faaliyetleri idari, mali veya hibe esaslı olarak desteklemek.

c) Başkanlığın görev alanı ile ilgili süreli ve süresiz yayınları planlayıp yayımlamak veya yayımlatmak.

ç) Görev alanı ile ilgili konularda panel, konferans ve sempozyumlar düzenlemek veya düzenletmek.

d) Başkanlığın basın ve halkla iletişim çalışmalarını yürütmek.

e) Hedef kitleye yönelik olarak yapılacak desteklerin esaslarını belirlemek.”

¹¹⁰ Faaliyet Raporu 2010, s. 26-27.

¹¹¹ Faaliyet Raporu 2010, s. 9.

Batı’da oryantalist ve zaman zaman ırkçı bakış açılarının güç kazanması, yabancı karşıtı söylemlerin güçlenmesi karşısında, adaleti sağlama adına uygun bir düşünce hegemonyası oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu alanda yapılacak çalışmalara YTB’nin daha fazla önem vermesi ve gerekirse başka alt kurumlar vasıtasıyla daha etkili çalışmalar yapılması, Avrupa’da bu tarz söylemlere karşı çıkan gruplarla iş birliğine gidilmesi gibi çözümler üretilmesi bu noktada önemlidir. Özellikle Avrupa’da ırkçılık karşıtı gruplarla birlikte hareket edebilmek Türkiye’nin bu konuda uluslararası alanda elini güçlendirecek bir husustur.

1.6.4.Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı

Türkiye’ye gelen uluslararası öğrencilerle ilgilenen bir daire başkanlığıdır. Bu bağlamda başkanlığın görevleri şu şekilde sıralanmıştır¹¹²:

“a) Öğrencilerin, öğrenimleri süresinde ve sonrasında, ülkemizi (Türkiye’yi) daha iyi tanımalarını ve ilişkilerin sürekliliğini sağlayıcı yurtiçinde ve yurtdışında çalışmalar yapmak veya benzeri çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluş ile sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katkıda bulunmak.

b) Öğrencilere yönelik olarak alınan kararların uygulanmasını ve sonuçlarını takip etmek.

c) Kurum ve kuruluşların yaptıkları çalışmalarla ilgili değerlendirmeler ve analizler yapmak.

ç) Öğrencilerin mezuniyet sonrasında yaşadıkları ülkelerde ilişkilerimizin devamını sağlamak.

d) Görev alanına giren konularda hizmetlerin etkililiğini ve yararlanıcı memnuniyetini analiz ederek araştırmak ve sonuçlarını ilgili kurumlarla paylaşarak gereken çalışmaların başlatılmasını sağlamak.

e) İlgili kurum ve kuruluşların çalışmalarının değerlendirilebilmesi amacıyla veri bankası oluşturmak.

f) Türkiye’ye çeşitli alanlarda eğitim, öğretim, seminer, kurs ve benzeri faaliyetler için gelecek yabancı uyruklu öğrencilere ihtiyaçları doğrultusunda destek vermek.

¹¹² Faaliyet Raporu 2022, s. 10.

g) *Yurtdışından öğrenim görmek amacıyla ülkemize gelen öğrencilere burs, barınma, iâşe, sigorta, tedavi ve diğer giderlere ilişkin destek sağlamak.*”

Başkanlığın temel vizyonu “*Türkiye’nin yabancı öğrenciler için eğitim kalitesi, sunacağı imkân ve fırsatlar bakımından dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almasını sağlamak ve Türkiye’deki yabancı öğrenci sayısını artırmak*” olarak tanımlanmıştır¹¹³.

Küreselleşmenin, 21. yüzyılda kaçınılmaz olduğu gerçeği göz önünde tutulduğunda, yabancı öğrencilerin varlığı da önemli bir gerçeklik ve aynı zamanda bir fırsattır. Türkiye bu noktada 2008 yılı verilerine göre % 0,6 pay ile 29. sırada bulunmaktadır. Bu da Türkiye’de 20 bin yabancı öğrenci bulunduğu anlamına gelmektedir. Türkiye’nin yurtdışına gönderdiği öğrenci sayısı ise 41.120 olup, bu sayı dünyadaki yabancı öğrencilerin % 1,4’üne tekabül etmektedir¹¹⁴. Tüm bunların geliştirilmesi ve sayının artırılması için çeşitli tanıtım kampanyaları yapılmıştır¹¹⁵.

Tablo 1’de gösterilen¹¹⁶ Uluslararası Öğrencilerin tercih ettikleri ülkelere 2016 yılına ait UNESCO verilerinde Türkiye’nin 87.903 öğrenciye ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Bu rakamlar itibariyle Türkiye dünyada 14. sırayı almaktadır. Buradan da anlaşıldığı üzere sadece sayıların artışı değil, dünya genelinde ülke bazlı sıralamada da Türkiye’nin bir yükselişi söz konusudur. Bu durumda yapılan çalışmaların olumlu yansıdığı sonucunu vermektedir.

Öte yandan Tablo 2’de gösterilen¹¹⁷ YÖK’ün verilerine göre Türkiye’de yükseköğrenim gören öğrenci sayısında da her geçen sene bir artış olduğu görülmektedir. YTB’nin kuruluşundan sonra öğrenci sayısında görülen düzenli artış YTB’nin yapmış olduğu faaliyetlerin açık şekilde başarısını işaret etmektedir.

YTB’nin internet sayfasındaki güncel verilere bakıldığında son yılda yükseköğretim kurumlarında okuyan uluslararası öğrenci sayısında % 75 oranında bir artış olduğu bilgisi verilmektedir. Bu verilere göre Türkiye’de 25 bini burslu olmak üzere 148 bin uluslararası öğrenci okumaktadır. Bu rakamlar itibariyle Türkiye, dünyanın en fazla öğrenci ağırlayan ülkelerinden birisidir. 2023 yılı için 200 bin sayısına ulaşılması

¹¹³ *Faaliyet Raporu 2010*, s. 33.

¹¹⁴ *Faaliyet Raporu 2010*, s. 29.

¹¹⁵ *Faaliyet Raporu 2010*, s. 36.

¹¹⁶ Bk. **EK-7**.

¹¹⁷ Türkiye’de öğrenim gören öğrenci sayısını gösterir tablo için bk. **EK-8**.

hedeflenmektedir. Bugüne kadar Türkiye’den YTB kapsamında mezun öğrenci sayısı 150 bin kadardır¹¹⁸. İlerleyen süreçte Türkiye’nin bugüne kadar mezun ettiği öğrenciden çok daha fazla sayıda öğrenci mezun etmesi beklenmektedir.

Buraya kadar tablo son derece olumlu görünmekle birlikte konuya ilişkin bir eksiklik daha detaylı verilerde göze çarpmaktadır. Türkiye’deki yabancı öğrencilerin uyruklarına bakıldığında gelen öğrencilerin büyük oranda Türk cumhuriyetlerinden olduğu görülmektedir¹¹⁹. Bu oranın genel dağılımla daha da arttırılması amacıyla sınav dili sayısı 2’den 14’e yükseltilmiştir. Sınavlar ÖSYM tarafından yürütülmüştür¹²⁰. Bu noktada bölge ve ülke bazlı Tablo 3¹²¹ ve Tablo 4’te¹²² gösterildiği üzere özellikle Batı ülkelerinden gelen öğrenci sayısının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. YTB’nin genel sayıyı arttıran başarılı faaliyetlerinin olduğu buraya kadar görülmekle birlikte, Batı’dan bilhassa Avrupa ve ABD’den gelen öğrenci sayısında bariz bir eksiklik olduğu fark edilmektedir. Bu sayının arttırılmasına yönelik faaliyetler yapılmasının elzem olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada YTB’nin tek başına değil, devletin diğer kurumlarını da kapsayan geniş kapsamlı ve koordineli bir politika benimsemesi hiç şüphesiz daha verimli sonuçlar çıkaracaktır.

1.6.5.Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Kamu kaynakların daha etkili ve verimli kullanılabilmesi, şeffaflığı sağlamak gibi temel amaçlar doğrultusunda Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı ve buna bağlı alt birimler oluşturulmuştur. Bu amaçların sağlanmasına yönelik ilgili memurlara kişisel gelişim, mesleki alan eğitimi, dil eğitimi gibi eğitim faaliyetleri düzenlenmiştir.

1.6.6.Personel Daire Başkanlığı

Başkanlık bünyesinde görev yapan personelin işlemleri ve ihtiyaçlarını tespit etmek ve organize bir şekilde çözümünü sağlamakla yükümlüdür. 2022 Faaliyet Raporunda Personel Daire Başkanlığı’nın görevleri maddeler halinde şöyle açıklanmıştır¹²³:

¹¹⁸ <https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararasi-ogrenciler/uluslararasi-ogrenci-hareketliligi> (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

¹¹⁹ *Faaliyet Raporu 2010*, s. 30.

¹²⁰ *Faaliyet Raporu 2010*, s. 35.

¹²¹ Bölgelere göre dağılım için bk., **EK-9**.

¹²² Ülkelere göre dağılım bk., **EK-10**.

¹²³ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 10.

“a) Başkanlığın insan gücü planlaması ve personel politikasıyla ilgili çalışmaları yapmak, personel sisteminin geliştirilmesi ve performans ölçütlerinin oluşturulması ile ilgili tekliflerde bulunmak.

b) Başkanlık personelinin atama, özlük, emeklilik ve sağlık işleriyle ilgili işleri yapmak.

c) Başkanlığın eğitim planını hazırlamak, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak.

ç) Başkanlık kütüphane hizmetlerini yürütmek.

d) Başkanlığın görev alanı ile ilgili diğer kamu kurumları ve kişilere yönelik sürekli eğitim merkezi bünyesinde ilgili daire başkanlıkları ile koordineli olarak eğitim programları düzenlemek.

e) Eğitim materyalleri hazırlamak veya hazırlatmak.

f) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.”

Personele ilişkin grafiklerle gösterilen veriler incelendiğinde, yukarıda da bahsedildiği üzere personelin lisans üstü eğitime sahip seviyeye getirilmesi, kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik dengeleyici çalışmalar yapılması başkanlığın ele alması gereken konular olarak öne çıkmaktadır.

1.6.7.Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın sorumluluk ve faaliyet alanları şu şekilde sıralanmaktadır¹²⁴:

“a) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde, kiralama ve satın alma işlerini yürütmek, temizlik, aydınlatma, ısıtma, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak veya yaptırmak.

b) Genel evrak faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek.

c) Başkanlık arşiv hizmetlerini yürütmek.

ç) Başkanlık sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek.

d) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.”

¹²⁴ Faaliyet Raporu 2022, s. 11.

Yukarıda görüldüğü üzere Destek Hizmetleri Başkanlığı, onarım bakım dâhil, her yıl ilgili maddelerde belirtilen sorumluluklarını bütçe imkânlarına göre yerine getirmiştir.

1.6.8.Bilgi İşlem Daire Başkanlığı

Başkanlığın bilgi işlem faaliyetleri bu daire tarafından sürdürülmektedir. Bilgi İşlem Daire Başkanlığının görevleri şöyle sıralanmıştır¹²⁵:

“a) Başkanlık projelerinin Başkanlık bilişim altyapısına uygun olarak tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamak, teknolojik gelişmeleri takip etmek ve Başkanlık otomasyon stratejilerini belirlemek, bilgi güvenliği ve güvenilirliği konusunun gerektirdiği önlemleri almak, kamu bilişim standartlarına uygun çözümler üretmek.

b) Başkanlığın bilgi işlem hizmetlerini yürütmek.

c) Başkanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak.

ç) Başkanlık görev alanıyla ilgili bilgi bankalarının oluşturulmasına yönelik teknik çalışmaları yürütmek ve ortaya çıkan sistemi yönetmek.

d) Başkanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve veri tabanları oluşturmak.

e) Başkanlığın mevcut bilişim altyapısının kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, haberleşme güvenliğini sağlamak ve bu konularda görev üstlenen personelin bilgi teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak düzenli şekilde hizmet içi eğitim almalarını sağlamak.”

Dijital platformların etkin olduğu, teknolojinin hayatın her alanına sirayet ettiği günümüz koşullarında YTB’nin sağlıklı bir işleyişe sahip olması için Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı büyük öneme sahiptir.

1.6.9.Hukuk Müşavirliği

Hukuk müşavirliği hem bir danışma birimi hem de başkanlığın yargı işlerini yürüten bir birim olarak oluşturulmuştur. Görev tanımı da buna uygun olarak belirlenmiştir¹²⁶. Özellikle yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının hukuki sorunlarının çözümü noktasında bu birim büyük önem arz etmektedir. Aynı

¹²⁵ Faaliyet Raporu 2022, s. 11-12.

¹²⁶ Faaliyet Raporu 2022, s. 39.

zamanda yurt içi hukuki süreçlerde de gerek danışmanlık gerekse sorunların çözümünde önemli roller üstlenmiştir.

1.6.10. Medya-Kütüphane

Medya-kütüphane, video galerisi ile birlikte, süreli yayınlar, özel dosyalar, web sitesi ve hizmet alanlarını etkin kılan konulara yer verilmiştir.

1.6.10.1. Kütüphane: Dijital Kültür Platformu

YTB'nin Çankaya'daki başkanlık binasında 1 (bir) adet kütüphanesi bulunmaktadır¹²⁷. Başkanlığın kütüphane işlerini yürütmekle Personel Daire Başkanlığı görevlendirilmiştir¹²⁸. Bunun dışında web sayfasında yer alan “Dijital Kültür Platformu” sekmesinde dijital bir kütüphane de bulunmaktadır.

Kurum personelin nitelikli ve verimli çalışması için çeşitli hizmet içi eğitimlerinin yanı sıra kütüphane hizmetleri de vermiştir. YTB kütüphanesinin yönetimi “Eğitim Koordinatörlüğü”nün görevleri arasında yer almaktadır. 2018 yılı itibarıyla değerlendirilecek olursa, kütüphanede kayıtlı toplam eser sayısı 4822'dir. 2018 yılında YTB hizmet birimleri tarafından talep edilen ve Kitap Bülteni'nde yer alan 130 kitabın alımı gerçekleştirilmiş ve bu kitapların kütüphane envanterine kaydı yapılmıştır. YTB ile Ankara Üniversitesi arasında imzalanan kütüphaneler arası işbirliği anlaşması çerçevesinde Ankara Üniversitesi Kütüphanesi YTB personelinin kullanımına açılmıştır. YTB Kütüphanesinde 2018 yılı boyunca süre uzatımı, iade ve ödünç kitap verme işlemleri olmak üzere toplam 513 adet işlem gerçekleştirilmiştir. Aylık işlem ortalaması 42 olarak hesaplanmıştır¹²⁹. Sadece bu veriler dahi, YTB'nin kurumsal özellikleri açısından kültür merkezli bir kurum olduğunu göstermektedir.

1.6.10.2. Video Galeri

Video galeri hususunda (www.ytb.gov.tr) adresindeki “Dijital Kültür Platformu” sekmesinden ilgili dosyaya ulaşmak mümkündür¹³⁰. Bu bölümde, “*Uluslararası Öğrencilerin Şiir Atlası, İnsan Hazine Serisi, YTB Kültür Konuşmaları, YTB Dijital Konserler, Diaspora Uluslararası Kısa Film Festivali, Dr. Sadık Ahmet, Ottoman*

¹²⁷ Faaliyet Raporu 2022, s. 5.

¹²⁸ Faaliyet Raporu 2022, s. 10.

¹²⁹ İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 86-91.

¹³⁰ <https://ytb.gov.tr/videolar>(Erişim Tarihi: 20.05.2023).

America, Diaspora International Short Film Festival, Teknofest2023, Türkiye Scholarships, Telve, Bağlar, Türkiye Mezunları, YTB 13. Yıl, 2023 Seçimleri” gibi görsel mevcut olup hem akraba topluluklar hem yurtdışı Türklerle ilgili önemli bir kültür hazinesi görünümündedir.

1.6.10.3.Web Sitesi

YTB’nin resmî web sayfasına (www.ytb.gov.tr) adresinden ulaşılmaktadır. Sayfanın genel itibariyle doyurucu bir içeriğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Sayfa içerisinde 5 ana sekme bulunmaktadır. Bunlar, Dijital Kültür Platformu, Çalışma Alanları, Duyurular, Kurumsal ve İletişim şeklindedir¹³¹.

Dijital Kültür Platformu içerisinde geniş bir çeşitliliğe sahip dokümanlar bulunmaktadır. Videolar, çeşitli görseller, slaytlar, podcastler, dergiler, kütüphane kaynakları, portre yazıları¹³² vs. ile adının hakkını veren bir yapıdadır. Ayrıca bu sayfada duyurular da yayınlanmakta olup, birçok faydalı hizmete de ulaşmak mümkündür.

Çalışma Alanları sekmesinde YTB’nin üç ana çalışma alanını oluşturan Yurtdışı vatandaşlar, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrenciler ile ilgili bilgilendirici yazılar ve linkler yer almaktadır.

Duyurular sekmesinde kurumla ilgili sınavlar, sınav sonuçları, sempozyum, panel vs. düzenlenen programlar, yarışmalar hakkında duyurular bulunmaktadır.

Kurumsal sekmesinde YTB’nin kurumsal yapısı hakkında başlıklar halinde bilgi verilmektedir. İletişim kısmında ise YTB’nin iletişim bilgilerinin yanı sıra doğrudan mesaj gönderilmeye imkân veren bir kısım da bulunmaktadır.

Buraya kadar verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere YTB’nin, kurum olarak olarak misyonu, vizyonu, amaçları ve kurulları ile birlikte bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bir kültür ve eğitim kurumu mahiyeti daha çok ön plana çıkmaktadır. Fonksiyonel olarak düşünüldüğünde yakından uzağa ve koordineli olarak yurt dışı Türk vatandaşları ile birlikte soydaş topluluklar-İslam dünyası ve sonra diğer ülke vatandaşlarına/gençlerine hitap eden uluslararası bir kurum olduğu görülecektir. Bu

¹³¹ <https://ytb.gov.tr/>(Erişim Tarihi: 20.05.2023).

¹³² [Hindistan'da Üç Durak \(ytb.gov.tr\)](http://Hindistan'da_Uc_Durak(ytb.gov.tr)), (Erişim Tarihi: 06.08.2022).

tespitlerin açılımı ise bundan sonraki bölümlerde değerlendirilecek olan faaliyetler daha iyi anlaşılacaktır.

1.6.10.4.Sürelî Yayınlar

YTB Bülteni

YTB tarafından ilk bülten 2020 yılı Ocak ayından itibaren çıkarılmaya başlanmıştır ve 12 sayı tek cilt hâlinde basılmıştır¹³³. Aynı şekilde 2021 yılı 12 sayı ve 2022 yılı ayrı ayrı 5 sayı şekilde yayımlanmıştır¹³⁴. Bültende ay ay, her sayıda gerçekleştirilen faaliyetler tanıtılmaktadır. Son sayısı Ocak 2023'te yayımlanmıştır¹³⁵.

YTB'nin faaliyet içeriklerinin ve 2020 yılından itibaren yayımlanmaya başlayan Bültenin bazı ayları değerlendirildiği zaman konu daha iyi anlaşılabilir olacaktır. Ocak 2020 “Bülteninde Yer Alan Etkinlikler” öncesi Abdullah Eren'in açıklamaları önemlidir¹³⁶. “Türkiye ile gönül bağına kaybetmeyen güçlü bir diaspora” vurgusuyla bültendeki bazı etkinlikler ise şu şekilde sıralanabilir¹³⁷:

“YTB'nin onuncu yılı dolayısıyla Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'un basın mensupları ile buluşması; Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2019 yılı değerlendirme toplantısında YTB ile ilgili konuşması; YTB Başkanı Abdullah Eren'in Almanya'da Türk diasporasına ait bazı STK'ları ziyareti, YTB Başkanı Abdullah Eren'in Hollanda Türk diasporası ziyaretleri, YTB'nin Almanya'nın önemli kitap fuarlarından “20. Astec Türkçe Kitap ve Kültür Fuarı”nda yer alarak Türk diasporasıyla bir araya gelmesi; Suriye Türkmen Meclisi ve Gençlik Spor Bakanlığı ile birlikte Antalya ve Osmaniye'de “Suriye Türkmenleri Kış Gençlik Kampı”nın düzenlenmesi; Türkiye ve Rusya öğrenci hareketliliğine katkı olması amacıyla Türkiye mezunlarının Moskova buluşması, YTB'nin desteğiyle Kosova'nın Gilan şehrinde “Genç Nüfusun Güçlendirilmesi ve Katılımın Artırılması” projesinin tamamlanması; Sırbistan Türkiye Mezunları Derneği ve Sancak Sabur Foundation iş birliği ile genç gazetecilere “Medya Okuryazarlığı ve Medya'da Etik” başlıklı eğitim programının düzenlenmesi; Sarıkamış harekâtının 105. yılında Türkiye Burslusu öğrencilerin Kars'ta Sarıkamış'ın anma

¹³³ *Bülten 2020 YTB 10. Yıl*, Sayı: 1-12, 2020.

¹³⁴ *YTB Bülten 2021*, Sayı: 1-12, 2021; *YTB Bülten 2022*, Sayı: 1-5, 2022.

¹³⁵ <https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/2023OcakSubatMart.pdf>, (Erişim Tarihi: 29.06.2023).

¹³⁶ Bülten 16 sayfadan oluşur.

¹³⁷ *Bülten 2020 YTB 10. Yıl*, Sayı: 1, s. 1-16.

yürüyüşü gerçekleştirmesi; Bulgaristan’da Türkiye Bursları’nın tanıtımının yapılması, “Kırgız Mutfağı Günü”nün düzenlenmesi”¹³⁸.

Bültenden hareketle yapılan etkinliklere bakıldığı zaman, Türkistan’dan Balkanlara, Ortadoğu’dan Avrupa ve Afrika’ya geniş bir alan dikkat çekmektedir. Merkezde gençler ve ağırlıklı olarak Türk diasporası yer alırken, İslam dünyası atıfları da dikkat çekicidir.

2020 Mayıs Bülteninde Yer Alan Etkinlikler

YTB’nin 2020 Mayıs sayına bakıldığı zaman 24 sayfa içerisinde verilen etkinliklerden bazıları şu şekilde sıralanabilir¹³⁹:

“Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından Yeni Koronavirüs (Covid-19) pandemisiyle mücadele kapsamında başlatılan “Diaspora Covid-19 Destek ve İş Birliği Programı” ile dünyanın dört bir yanında Türk vatandaşları ve onların kurmuş oldukları STK’lar aracılığıyla salgına karşı yapılan çalışmalar; YTB’nin Türkiye Stajları sekizinci Dönem programına Almanya’dan katılan gençlerin kurduğu Hane-i Uhuvvet Derneği, internet üzerinden topladığı bağışlarla Ankara’da bulunan bazı bakkal ve marketlerin veresiye defterlerini satın alması; Hollanda Diyanet Vakfı’na bağlı Amsterdam Eyüp Sultan Cami Derneği ile “Diaspora Covid-19 Destek ve İş Birliği Programı” kapsamında yapılan çalışmalarla yardıma muhtaç ailelerin ihtiyaçlarının karşılanması; YTB ve Fransa’nın Strazburg kentindeki Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) Yunus Emre Camii Derneği iş birliğinde, yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınıyla mücadele kapsamında maske ve önlük atölyesinin kurulması; YTB’nin, “Diaspora Covid-19 Destek ve İş Birliği Programı” kapsamında ABD New York ve New Jersey eyaletlerindeki ihtiyaç sahibi ailelere yardımların ulaştırılması; Almanya’nın Baden-Württemberg eyaletinde yer alan Kirchheim unter Teck Kentinde Türk vatandaşlarının oluşturduğu “Sadaka Dolabı”na 3 tonluk gıda yardımının yapılması”. Bunlarla birlikte İngiltere, Almanya, Arnavutluk gibi ülkelerde Covid-19 yardımları merkezde yer almıştır.

¹³⁸ Bültenin sonunda YTB yayınlarının tanıtımı vardır: 1944 Ahıska Sürgünü, Son Tanıkları, İran Düşünce Tarihi, Ahıska Bölgesindeki Türk İslam Mimari Yadigarları, Sandıktaki Fotoğraflar, Kazakistan’da Yayınlanan Uyurca Eserler Kataloğu, Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası Kazakistan Örneği ve 1944 Tatar Sürgünü “Onlarda İnsandı”.

¹³⁹ *Bülten 2020 YTB 10. Yıl, Sayı: 5, s. 1-124.*

Bültenin Mayıs sayısındaki etkinliklere bakıldığı zaman YTB'nin COVID-19 süreci nedeniyle ağırlıklı olarak dünyanın birçok ülkesindeki Türk diasporasına yardım merkezli çalışmalar yaptığı görülecektir. Ayrıca az da olsa yine kültürel çalışmalar devam ettirilmiştir. Bültenle ilgili genel bir değerlendirme yapılacak olursa, sosyal medya unsurlarının iyi kullanıldığı, basın, tanıtım, yayım faaliyetlerinin etkin şekilde yer aldığı görülmektedir. YTB'nin dünyanın değişen şartlarına göre kurumsal refleks gösterdiği ve dünyanın farklı ülkelerindeki STK'lar ile hareket ederek, Türk diasporasının yanında olduğu görülmektedir. Elbette bu yardımların mali olarak Türkiye'nin bütçesine etki ettiği görülmektedir.

Telve

İlk sayısı 2020'de "Dil, Düşünce ve Edebiyat Dergisi" olarak yayımlanmaya başlayan Telve'nin son 6. sayısı 2021'de 9. Sayısı 2022 yılında yayımlanmıştır. "Telve Dergisinden Herkese Merhaba" başlığıyla ilk sunuş yazısında Elif Neslihan Güney, *"Telve Dergisi yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının ana dil konusundaki yetkinliklerini ve ifade kabiliyetlerini artırmak, kendi kültürel birikimlerini ortaya çıkarmak için yolculuğa başladı. Türk diaspora edebiyatı alanına yeni açılımlar kazandırmak ve yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın kaleme aldığı Türkçe edebî eserlerin çeşitlenmesini teşvik etmek bu yolculuğun önemli amaçlarından. Yurt dışında yaşayan biz gençlerin bizzat görev aldığı ve alacağı bir okul olacak burası. Diasporanın genç kalemleri olarak Telve dergisinde kendi sorunlarımızı, beklentilerimizi, heyecan ve duygularımızı ve en önemlisi de kendi hikâyelerimizi Türkiye ve diaspora ile paylaşma imkânı bulacağız."* dedikten sonra Derginin ana hedefini, "elbette edebiyatımıza katkı sunmaktır" diyerek şu açıklamaları yapar: *"Bununla beraber bir başka ana hedefi de insanlar ile kültürler arasında bir köprü kurmaktır. Tatlı bir heyecanla siz değerli okuyucularımızı Ülkemiz dışında doğup yetişenlerin yazdıkları eserlerle buluşturmayı amaçlıyoruz. Avrupa'nın farklı ülkelerinde Türkçe sevgisini ve bağlılığını yitirmeyip kendi bakış açılarını ve yaşadıkları ülkenin kültürünü içine alan çeşitli eserler üreten bu genç nesli desteklemek de hedeflerimizden biridir. Ayrıca diasporada yaşayanların Türkçe hasretini gidermenin yanı sıra onların ortak değerlerine ve yaşantılarına ayna tutmak istiyoruz. Dergi yayımlama nedenlerimizden bir başkası da geleceğin sanatçı ve yazar adaylarının yeteneklerini gün yüzüne çıkarmak ve Türkçenin Avrupa'da iletişim, edebî-yat ve sanat dili olarak önemli bir yer tutmasını sağlamaktır. Ülke kısıtlaması yapmadan Avrupa ülkeleri olmak üzere yurt dışında yaşayan Türklerin bulunduğu her*

ülkeye ve coğrafyaya hitap eden bir dergi olmayı düşünüyoruz. Böylelikle bu ülkelerde yaşayanların birbirleri arasında edebiyat, düşünce ve sanat aracılığıyla bir iletişim ve yakınlık kurmalarını istiyoruz. Telve dergisinin ilk sayısında ‘Şehirlerin Dili’ adlı dosya konusunu siz değerli okuyucularımızla buluşturma heyecanı ve mutluluğu duyuyoruz. Avrupa’nın farklı şehirlerinin önemli mekânlarını, insanlarını, dilini ve bize anlatmak istediklerini orada yaşayan gençlerin kaleminden okumaya ve keşfetmeye ne dersiniz? Dergide denemeler, öyküler, şiirler, söyleşiler ve kitap tanıtım köşeleri arasında farklı eserler de bulacaksınız. İlk sayımızda ressam Betül Burnaz’la yaptığımız röportajla uzun yıllar Viyana’da yaşamış bir Türk ressamın sanata dair düşünceleri ile ressamlık serüveni sizleri beklemekte. Soru-cevap köşemizde Hollanda, Fransa, Belçika, İsviçre, Almanya ve Avusturya gibi ülkelerden kitapsever on dokuz arkadaşımızla okuma alışkanlıkları üzerine konuştuk. Kendilerine çok teşekkür ediyoruz. Birbirinden güzel öyküler ve şiirler ile kendi hikâyemizi yaz-maya başladık. Bizimle paylaşacağınız yazılarınız, dertleriniz, sevinçleriniz, hikâyeleriniz veya şiirleriniz varsa sizleri de bu yolculukta birlikte yürümeye davet ediyoruz.”¹⁴⁰.

Bu çerçevede altı sayıda çok sayıda öykü, kişiye özel dosyalar, şiir, söyleşi, şehirlerin dili, üç soru üç cevap ve denemeler başlıklarıyla metinlere yer verilmiştir. Altı sayının kapaklarındaki edebi cümleler ise şu şekildedir:

“Her şeyden biraz kalır, Anlamak için durmak gerek, Dil Varlığın evidir, İnsan Nerenin Yerlisidir, Sana durlanmış kelimeler getireceğim, Derya Benim Katremdir, Zerreler Umman Bana”¹⁴¹.

Memleketim

Memleketim, YTB tarafından 3 aylık süreli yayın olarak 2020’de yayımlanmaya başlanmış ve beşinci sayısı Aralık 2021’de yayımlanmıştır. İlk sayısının kapağı “Güçlü Diaspora ve Güçlü Türkiye”¹⁴² şeklinde 111 sayfa çıkarken, diğer dört sayıda, Türk dünyasına dönük birçok konu ele alınmıştır. Ayrıca Memleketim’de aşağıda da görüleceği gibi bolca görsel fotoğraflara yer verilmiştir.

¹⁴⁰ Elif Neslihan Güney, “Telve Dergisinden Herkese Merhaba”, Telve, S.1, s. 1.

¹⁴¹ Telve, Sayı: 1-6, 2020-2021. Telve 1 (122s), Telve 2 (123 s.), Telve 3 (119 s.), Telve 4 (127 s.), Telve 5 (120 s.), Telve 6 (119 s.).

¹⁴² <https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/Memleketim%201/dergi.html>, (Erişim Tarihi: 01.07.2023).

Memleketim'in sayılarındaki bazı yazılar şu şekildedir:

Lütfi Sunar, “Müslüman Dünyada, Çağdaş Dünyanın Panoraması”¹⁴³, Meryem Nakiboğlu, “60. Yılında Almanya’da Göç Edebiyatı”¹⁴⁴, “Kimlikle Gelen Göç, Göçle Gelen Kimlik: Vranofçalılar”¹⁴⁵.

Yukarıdaki örneklerden görüleceği üzere göç kültürü üzerine yazılar dikkat çekicidir.

Ayın Dosyası

25 Nisan 2020’de dosya şeklinde yayımlanmaya başlayıp, son sayısı 23 Nisan 2022’de yayımlanan “Kosova Türkçe Atölyesi” başlığını taşımaktadır. Toplamda 26 dosya yayımlanmıştır. Bazı dosya isimleri şu şekildedir¹⁴⁶: Tarihi Yaşamak: Bakü, Cengiz Aytmatov, Camilerde Yeniden Ezan Sesi, Cengiz Dağcı.

Bağ-lar

Edebiyat, kültür ve düşünce dergisidir. Bugüne kadar üç sayısı çıkmış olup, 2022 tarihinde dijital olarak yayımlanmaya başlanmış olup edebiyat/öykü ve kültür ağırlıklıdır¹⁴⁷. Yazılarda Balkan coğrafyası merkezde yer alır.

Artı 90

2012 yılında yayımlanmaya başlamış olup, ilk sayısının kapağı Almanya’da yaşanan ırkçı terör saldırılarını konu edinir¹⁴⁸. 2015 yılında üç ayda bir yayımlanan “Artı90” dergisi 12. sayısına ulaşmıştır¹⁴⁹. On altıncı sayı ile 2016 yılında yayımı sonlandırılmıştır.

¹⁴³ *Memleketim*, S.2, 2020, s. 82-87.

¹⁴⁴ Meryem Nakiboğlu, *Memleketim*, S. 5, 2021, s. 36-44. Bu sayıda Türklerin Almanya’ya göçünün 60. Yılı konu edilmiştir.

¹⁴⁵ Erkan Şimşek, *Memleketim*, S.4, 2021, s. 30-37. Dördüncü sayının dosya konusu “Kimlik ve Aidiyet” olarak belirlenmiştir.

¹⁴⁶ [Dosyalar \(ytb.gov.tr\)](https://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 06.08.2022).

¹⁴⁷ İlk sayısı 146 sayfadır, şiir, hatıra vs değerlendirme yazıları vardır. İlk sayı için bk.

<https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/Baglar%201/dergi.html>(09.07.2023).

¹⁴⁸ “YTB’den Artı 90”, <https://www.sabah.com.tr/avrupa/2012/02/14/ytbden-arti-90>, (Erişim Tarihi: 28.06.2023).

¹⁴⁹ *Faaliyet Raporu 2015*, s.54. 12. sayı için bk.,

https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/dergiler_pdf/arti-12.pdf, (Erişim Tarihi: 01.07.2023).

Yukarıdaki süreli yayınlarla birlikte devam etmeyen “*Her Boydan Uluslararası Öğrenciler Çeviri Dergisi*”nin ilk sayısı 2014¹⁵⁰ ve ikinci sayısı 2015 yılında yayımlanmış ve daha sonra devam etmemiştir¹⁵¹.

1.6.10.5. Özel Dosyalar ve Belgeseller

YTB Dijital Platformu içerisinde bulunan özel dosyalar bölümünde, bazıları farklı dillerde aynı eserler olmak üzere 31 çalışma görülmektedir. Çeşitli ülkelerdeki ayrımcılıkla mücadele rehberleri bir kenara bırakılacak olursa, “*Irak’ta Türk Varlığı, Ahıska Sürgünü ve Sürgünün Son Tanıkları, Aliya İzzetbegoviç’in Tarihe Tanıklığı, Azerbaycan ve Dağlık Karabağ, Fransa Türkiye İşgücü Anlaşması, Kosova Türkçe Atölye Projesi, Lübnan’daki Giritli Türkler, YTB Türkçe Ödülleri Seçkisi 2020, Uluslararası Öğrenci Hikâyeleri, 18 Aralık Dünya Göçmenler Günü YTB’nin Dokunduğu Hayatlar, Mehmet Akif’in Mısır ve Almanya Günleri*” önemli dosyalardır¹⁵².

YTB’nin desteğiyle hazırlanan “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne Giden Yol”¹⁵³ belgeselinde Kıbrıs Türklerinin haklı davası ve milli şuur ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yayımlanan bazı kitap bilgileri ve mezun öğrencilerin bir kısmı üzerinde dijital platformlardan kısa belgesel çekimleri yapılarak paylaşılmıştır. Özellikle mezun öğrencilerin YTB ve Türkiye ile ilgili kendi hayat hikâyeleri üzerinden çekimleri hedef kitle üzerinden etkili olmuştur. “Gazetecilik ve Medya Ödülü ile Kuzey Makedonyalı Eran Hasibi”¹⁵⁴ bunlardan birisidir¹⁵⁵.

¹⁵⁰ *Her Boydan Uluslararası Öğrenciler Akademisi Edebiyat Sanat Düşünce Seçkisi*, Haziran 2014, ss. 1-96.

¹⁵¹ Bu kısa süreli dergide Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu ülke öğrencilerinin kendi ülkelerinden çevirilere yer verilmiştir. Ukrayna, Afganistan, Uygur, Endonezya, Türkmenistan, Rusya, Karadağ Bosna-Hersek, İran, Yemen, Arnavutluk gibi ülke/bölge öğrencilerinin yer aldığı Türkçe’ye yapılan çeviriler için bk., *Her Boydan Uluslararası Öğrenciler Çeviri Dergisi*, S: 2, Haziran 2015, ss. 1-128.

¹⁵² <https://ytb.gov.tr/kutuphane/ytb-dosya>, (23.05.2023).

¹⁵³ <https://ytb.gov.tr/haberler/kuzey-kibris-turk-cumhuriyetine-giden-yol-belgeselinin-tanitimi-lefkosada-yapildi>(Erişim Tarihi: 21.05.2023).

¹⁵⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=VJHnV3k48q0>, (24.05.2023).

¹⁵⁵ Birisi eski Türkiye Mezunlarından Libya eski Başbakanı Muhammed El Manguş’tur. Kısa belgeseller için bk. <https://www.youtube.com/watch?v=u1BtSSSSCwg>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

<https://www.youtube.com/watch?v=Kcvvkh4XW0>, (Erişim Tarihi: 25.05.2023).

<https://www.youtube.com/watch?v=bH7UWS3c5kM>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

<https://www.youtube.com/watch?v=e5D5CMYsp7c>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

<https://www.youtube.com/watch?v=PXdFduO80XE>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

¹⁵⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=coPX7b7ZKoc>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

https://www.youtube.com/watch?v=RKCTk_uLtP4, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

Buraya kadar verilen bilgilerden anlaşılağı üzere YTB çok amaçlı bir kurumdur. Türkiye Burslar, Yurt dışı Türk vatandaşları ve akraba topluluklarla beraber Türk dünyasını öncelerken, Uluslararası öğrenciler alanı ile bir dünya markası kurumu haline gelme yolundadır.

“<https://www.youtube.com/watch?v=MnJDw2tbRDg>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).
<https://www.youtube.com/watch?v=UnQ3K4iePHw>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).
<https://www.youtube.com/watch?v=ybL1ourTZIY>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).
<https://www.youtube.com/watch?v=SFKS3ale9rc>, (Erişim Tarihi: 25.05.2023).

İKİNCİ BÖLÜM

YURTDIŞI VATANDAŞLARA VE AKRABA/SOYDAŞ TOPLULUKLARA YÖNELİK FAALİYETLER (2010-2016)

2.1.Yurtdışı Vatandaşlara Yönelik Faaliyetler

YTB'nin kurulmuş olduğu 2010 yılında “Faaliyet ve Proje Bilgileri”ne yer verilememiştir. Bu dönemde daha çok 2011 ve sonraki yıllar için kurumsal çalışmalar, taslaklar, taramalar, kurullar ve yönetmeliklerle birlikte genel bilgilere ve yapılacak çalışmalara dair planlamalar yapılmıştır. 2011 yılı yurt dışı vatandaşlara ve kardeş/akraba topluluklara dönük faaliyetler, toplamda on beş alt başlık halinde değerlendirilebilir. 2011-2016 arasında yurt dışı Türklere dönük çalışmalar, öncelikli olarak siyasal katılım, vatandaşlık hakları, ayrımcılıkla mücadele, kültürel ve sosyal çalışmalar, göç, aile, hukuk etkinlikleri ve STK buluşmaları şeklinde gerçekleşmiştir.

2016 yılı faaliyet raporu “15 Temmuz Darbesi” nedeniyle başlıklar halinde faaliyetler verilerek özetlenmiştir. Ayrıca 2016 yılı, bu çalışmanın ikinci bölüm sonu döneminde yer alması nedeniyle bu başlık altında yer almıştır. Buna göre YTB tarafından yurt dışında yaşayan gençlere yönelik gerçekleştirilen *Türkiye Stajları* aracılığıyla, gençlerin Türkiye ile aralarındaki bağları güçlendirmeleri amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, 2016 yılı içerisinde birçok kurumla görüşmeler yapılmıştır. Aynı yıl içerisinde “Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri”, “Liderlik Akademisi (Amerika Birleşik Devletleri)”, “AGİT İnsani Boyut Uygulama Toplantısı (25-28 Eylül 2016)”, “Mali Destek Programları Bilgilendirme Toplantıları”, “Batı Avrupa Yerel Medya Çalıştayı”, “Yurtdışı Vatandaşlar Bursları (YVB) programı”, “Cep Rehberi”, “YVDK Kamu Kurumları Toplantısı” programı gibi programlar düzenlenerek, yurt dışında yaşayan genç ve çocukların Türkiye ile olan bağlarını güçlendirmek ve onların bulundukları ülkelerde iyi eğitim almalarını sağlamak hedeflenmiştir. Bu çerçevede projeler desteklenmiş, Türk gençleri Türkiye’ye gelmiş ve kültürel geziler yapılmıştır. Yeni neslin bulundukları ülkelerde rol model olmaları, yetişmesi, yeni nesillerin eğitim ve sosyal hayatlarındaki başarılarının desteklenmesi YTB’nin hedefleri arasındadır. Ayrıca YTB, yurt dışında ayrımcılıkla mücadele kapsamında çeşitli programlar düzenlemiş, yurt dışında yaşayan vatandaşların bilgilendirilmesi amacıyla toplantılar yapılmış, STK temsilcileriyle de

görüülerek ortak akıl platformu oluşturularak sorunlara ortak çözümler üretilmeye çaba sarf edilmiştir.¹⁵⁶

YTB Web sitesinden de paylaştığı üzere İsveç, İngiltere, Fransa, Danimarka, Hollanda, Almanya, Belçika ve Avusturya gibi ülkelerdeki Türk vatandaşlarının haklarını korumak için her ülkeye mahsus “Ayrımcılıkla Mücadele Rehberi”, “Nefret Suçları İle Mücadele Rehberi” başlıkları ile özel dosyalar yayımlamıştır¹⁵⁷. Bu dosyalarda ayrımcılık türleri, takip edilmesi gereken yollar, cezalar vs. detaylı şekilde anlatılmaktadır.

2.1.1.Siyasal Katılım ve Vatandaşlık Hakları Üzerine Faaliyetler

Siyasal katılım, Avrupa demokrasileri açısından önemli bir konu olmuştur. Özellikle modern Avrupa tarihi açısından son derece dikkat çekicidir¹⁵⁸. AB Birliği süreci bu açıdan ehemmiyet arz etmekle birlikte, Türk diasporasının da bu anlamda çeşitli sorunlar yaşadığı görölmektedir. YTB’nin 2012 yılı faaliyetleri Resmi Gazete’de 2010 yılında yayımlanan 5978 sayılı Kanun kapsamında uygulamaya aktarılmıştır.¹⁵⁹ Buna göre “*Avrupa Vatandaşlık Girişimi*” adlı basımı yapılan eserde, 2009 yılında yürürlüğe giren Avrupa Vatandaşlık Girişimi ile AB vatandaşlarına, Avrupa Komisyonu’na yasal düzenleme teklifi hazırlama çağrısı yapma imkânı sağlanmıştır. Kitapçıkla bir milyon Avrupa vatandaşının imza toplayarak gerekli gördükleri bir konuda, AB’yi yasa hazırlamaya davet eden girişim konusunda vatandaşların bilgilendirildiği görölmüştür.¹⁶⁰

2.1.1.1.Çifte Vatandaşlık Sorunu ve Mavi Kart Çalışmaları

Çifte Vatandaşlık Sorunu ve Mavi Kart Çalışmaları ile ilgili Almanya, Hollanda, Danimarka ve Avusturya gibi çifte vatandaşlık imkânı verilmeyen ülkelerin durumu ve ayrıntılı çözüm yolları üzerine 2011’de “Çifte Vatandaşlık Çalıştayı” Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştay sonrası, “Mavi Kart” uygulamasının yeniden düzenlenmesi ile ilgili çalışmalar yapılmış, Mavi Kart yasa değişikliği tasarısı T.C. Başbakanlığına sunulmuştur¹⁶¹.

¹⁵⁶ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 29-35.

¹⁵⁷ <https://ytb.gov.tr/kutuphane/ytb-dosya>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

¹⁵⁸ Avrupa’da siyasi demokratik katılım ve aktörlerinin kısa değerlendirmesi için bk., Erhan Akdemir, *Avrupa Birliği Ülkelerinde Siyasal Katılım Platformları: Roller ve Amaçları*, Siyasal Kitapevi, Ankara 2019, s. 7-16.

¹⁵⁹ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 25.

¹⁶⁰ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 47.

¹⁶¹ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 22.

2012 yılında “*Mavi Kart ve Adres Kaydı Düzenlenmesi*”ne gidilmiştir. Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşların karşılaştıkları bazı sorunları çözmek adına YTB koordinasyonunda yürütülen çalışmalar sonucu hazırlanan yasa tasarısıyla “Mavi Kart” uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulamayla “Mavi Kartlılar Kütüğü” oluşturulmuş ve mavi kartlıya vatandaşlık numarasına benzer numara verilmiştir. Mavi kartlılar için, T.C. vatandaşı gibi her türlü işlemin yapılabilmesi sağlanmış ve hatta kamu kurumlarında sözleşmeli personel olarak çalışma imkânı kazanmışlardır.¹⁶²

Mavi Kart, yurt dışında yaşayan Türklerin ülkeleriyle olan iletişimi güçlendiren önemli adımlardan birisi olmuştur. Böylelikle hukuki alt yapı ile birlikte yurt dışından Türkiye’ye döviz akışı da sağlanmıştır.

2.1.1.2.Siyasal Katılım

Yurt dışında oy kullanma durumu, farklı diasporalarla birlikte Türkiye ve Türk toplumu açısından sürekli güncelliğini koruyan bir konu olmuştur. Türkiye’de gerçekleştirilecek seçimlerde yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının bulundukları yerlerde sağlıklı şekilde oy kullanmalarını sağlayabilmek için yasal ve teknik düzenlemeler açısından Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurulu temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu grup, 2012 Ağustos ve Eylül aylarında yapmış olduğu toplantılar sonucu 298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun” ile 5490 sayılı “Nüfus Hizmetleri Kanun”unun ihtiyaç duyulacak maddelerinde yapılacak “değişikliklere ilişkin kanun tasarısı taslağı” hazırlanmış ve Mavi Kartla ilgili kanun tasarısı ile birleştirilerek Başbakanlığa gönderilmiştir.¹⁶³

Yurt dışında yaşayan Türklerin oy kullanabilme ve uyruğu oldukları ülkenin siyasi yapısında söz sahibi olabilme hakkı kazanmaları, onların geldikleri ülkeyle olan ilişkilerinin sürekliliği açısından da önemli bir adımdır.

YTB, yurt dışında yaşayan gençlerin başarılı olması ve iyi eğitim almalarını sağlamak amacıyla, 2013 yılında başlattığı “*Yurtdışı Genç Liderler Programı*”nı 2014 yılında da

¹⁶² *Faaliyet Raporu 2012*, s. 26.

¹⁶³ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2012 Faaliyet Raporu*, s. 25. Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının bulundukları ülkede oy kullanmalarını sağlayarak siyasi katılımı artırmak amacıyla YTB koordinasyonunda Dışişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurulu temsilcilerinin çalışmaları sonucunda 2012 yılında yasa tasarısı hazırlanmış ve aynı yıl içinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilerek kanunlaşmış ve yürürlüğe girmiştir.

devam ettirerek Ankara ve İstanbul’da programlar düzenlemiştir. Programa Avrupa’nın farklı ülkelerinden öğrenci katılımları sağlanarak, öğrencilere eğitimler verilmiş ve yurt dışında yaşayan gençlerin ileride bulundukları ülkelerde *söz hakkına sahip bireyler* olmaları yönünde adımlar atılarak bilinçli bir gençlik yaratılma stratejisi güdülmüştür.¹⁶⁴

YTB koordinasyonunda yurt dışında yaşayan vatandaşların hukuksal haklarının korunarak siyasal katılımları bağlamında “*Aktif Yurttaşlık ve Eşit Katılım Çalışmaları*” başlığı altında 2015 yılında çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir.¹⁶⁵ *Yurtdışında Siyasal Katılım* merkezli YTB’nin girişimleriyle daha önceleri gümrük kapılarında seçim dönemlerinde oy kullanma hakkına sahip olan vatandaşlar, 2011 yılından sonra konsolosluklar ve en yakın gümrük kapılarında oy kullanma haklarına sahip olmuşlardır. Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik bu hakların kullanımıyla ilgili eğitimler verilmiştir.¹⁶⁶ *Yurtdışı Liderler Programı* çerçevesinde, YTB koordinasyonunda 2013 yılında başlatılan program, 2015 yılında da devam ettirilmiştir. 2015 yılında bahar ve yaz aylarında gerçekleştirilen programa farklı ülkelerden liderler ve alanında uzman kişiler katılmış, çeşitli konular görüşülmüş, bu çerçevede sosyal ve kültürel programlar düzenlenmiştir.¹⁶⁷ “*Aktif Yurttaşlık ve Eşit Katılım Programı*” ile de YTB’nin koordinatörlüğünde yurt dışında yaşayan vatandaşlara aktif yurttaşlık ve katılım programları vasıtasıyla eğitimler verilmesi, vatandaşların bulundukları ülkelerde etkin olmalarına yardımcı olmasının yanı sıra, Türkiye açısından da gelecek odaklı olumlu katkılar sağlamıştır.¹⁶⁸ Bu çerçevede, vatandaşların sorunlarına cevap verme ve günlük ihtiyaçları olan bilgilere ulaşmaları açısından “Cep Rehberi 2015” yayımlanırken, “Mobil Cep Rehberi” uygulamasına geçilmiştir.¹⁶⁹ Bu uygulama, gerek siyasal katılım gerekse hukuki hakların korunması açısından büyük önem arz edecektir.

28 Şubat-4 Mart 2016 tarihleri arasında Amerika’da gerçekleştirilen liderlik akademisinde, yurt dışı Türk toplumunun bulundukları ülkelerin her katmanında etkin rol almaları hedeflenmiştir¹⁷⁰. Dolayısıyla YTB’nin bu konuda ortaya koymuş farkındalık içerikli performans, uygulama ve teori ilişkilerinde kurumun amaçları ile örtüşmektedir.

¹⁶⁴ *Faaliyet Raporu 2014*, s. 27.

¹⁶⁵ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 29.

¹⁶⁶ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 29.

¹⁶⁷ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 30.

¹⁶⁸ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 30.

¹⁶⁹ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 31.

¹⁷⁰ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 30.

2.1.2.Kültürel ve Sosyal Çalışmalar

YTB'nin yurt dışı Türkler ve akraba toplumlar açısından en fazla gerçekleştirdiği faaliyet alanları kültürel ve sosyal konularda yoğunlaşmıştır. Göç programları, STK buluşmaları, hukuk eğitimiyle birlikte sosyal hayat açısından hukukçuların eğitimi, ayrımcılıkla mücadele ve Türkçe eğitimi YTB'nin önem verdiği konular arasında yer almaktadır. İlerleyen süreçte olduğu gibi yurt dışı Türk toplumunun tüm alanlardaki sorunlarıyla ilgili de çeşitli toplantılar yapılmıştır. Bu bağlamda, (YVDK) *Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu* toplantısı, 15 Temmuz Darbesi'nden 12 gün sonra 27 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilmiş ve Türk toplumunun dil, kültür ve sosyal alanlarda yaşandığı sorunlar ele alınmıştır.¹⁷¹

2.1.2.1.Göç Programları

YTB, göç olgusuna stratejik bir önem vermiş ve 2011-2016 tarihleri arasında *Almanya'ya Göçün 50. Yıl Etkinlikleri*, *Avusturya'ya Göçün 50. Yıl Programı* ve *İsveç'e Türk Göç'ünün 50. Yılı Etkinlikleri* gibi sosyal ve kültürel çalışmalara imza atmıştır.

2.1.2.1.1.Almanya'ya Göçün 50. Yıl Etkinlikleri

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Almanya'ya göçü 30.10.1961 tarihinde yapılan “Türkiye-Almanya İşgücü Anlaşması” ile başladığından, 2011 yılı itibarıyla göçün “50. Yılı” olması nedeniyle çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetlerde Almanya Türk toplumunun gelişim süreci, yaşadıkları toplumla ilişkileri, Almanya'nın gelişimine katkıları ve gelecekleri ön planda tutulmuştur. Bu kapsamda gerçekleştirilen sorunlar ve çözümleri yaklaşımlı etkinlikler şu şekilde sıralanabilir¹⁷²:

On bir kurumun katılımı ile hazırlık komitesi oluşturularak, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, TRT, Yunus Emre Enstitüsü, Diyanet İşleri Başkanlığı kurumlarından “Göçün 50. Yılı Etkinlikleri Hazırlık Çalışmaları”¹⁷³ bağlamında düşünülen etkinlik önerileri alınmıştır. “Almanya'ya Türk Göçünün 50. Yılında Katkı İçin Bisiklet” sürüşü İsmail Saymaz tarafından (Almanya çıkış 20.6.2011-Türkiye giriş 20.07.2011) 10 ülkeden geçerek

¹⁷¹ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 34.

¹⁷² *2011 Faaliyet Raporu*, s. 23-27.

¹⁷³ YTB'nin bu etkinlikleri haricinde bazı kurumlar tarafından da Almanya'ya göçün 50. Yılı hatırasına çalışmalar yapılmıştır. Geniş bir çalışma için bk. *Almanya'da 50 Yıl Göçtürkler*, (Ed. Latif Çelik), Kültür, Tarih ve Entegrasyon Araştırmaları Enstitüsü, Würzburg 2011, (317 s.).

Türkiye'ye gerçekleştirilmiştir¹⁷⁴. Almanya'daki STK'lar iletişime geçilerek, 50. Yıl ile ilgili slogan, logo ve proje önerileri alınmıştır. 12 Ocak 2011 tarihinde Berlin Büyükelçiliğinde bir toplantı yapılmıştır. 16 Şubat 2011 tarihinde yarışma ile göçün 50. Yıl Logosu seçilmiştir. 144 eser asarından Münih'te yaşayan Mustafa Çelikkaya ödülü almıştır¹⁷⁵. 16 Mart 2011'de Almanya Ankara Büyükelçiliği, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ve TCDD ile Ankara tren garında göçün 50. Yılı anısına temsili tren seyahati ve göç sergisi organizasyonu gerçekleştirilmiştir. 14 Ekim 2011 tarihinde, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi "Göç Araştırma ve Uygulama Merkezi" tarafından "Türkiye'den Almanya'ya Göçün 50. Yılında Zonguldak Göç ve Uyum Konferansına" YTB tarafından katılım sağlanmıştır. TRT Türk'ün organizasyonu ve TCDD, Goethe Enstitüsü, Başbakanlık Tanıtma Fonu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Münih Belediyesi, Çaykur ve Türk Telekom'un katkısıyla "Almanya Treni" etkinliği düzenlenmiştir. 26 Ekim 2011 tarihinde törenle Sirkeci garından hareket eden tren Filibe, Belgrad, Zagreb, Salzburg'dan istikametinden geçerek 31 Ekim'de Münih tren garına varmıştır. 1-2 Kasım 2011 tarihlerinde farklı ülkelerden 1000 Türk vatandaşının katılımı ile Berlin'de "İkinci Göç Sempozyumu" gerçekleştirilmiş ve YTB tarafından Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımı ile "50. Yıl Gala Yemeği" verilmiştir. Almanya'ya göçün tarihini canlı tanıklarıyla kalıcı kılmak amacıyla "Anılardaki 50. Yıl" envanteri toplama çalışması yapılmıştır. Buna göre Türk vatandaşlarından fotoğraf, video, mektup vs. materyal talebinde bulunulmuştur.¹⁷⁶

2011 yılında gerçekleştirilen faaliyetler 2012 yılında kalıcı hâle getirilerek eser olarak yayımlanmıştır. Buna göre, "*Almanya'da 50 Yılda Başarı Hikâyesi*" eserinde, Almanya'da kendi alanlarında başarılı olmuş vatandaşları ön plana çıkarmayı amaçlayan "*Almanya'da Göçün 50. Yılı*" etkinlikleri kapsamında "*50 Yıl 50 İnsan*" kitabı

¹⁷⁴ İstanbul'da Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından karşılanmıştır.

¹⁷⁵ Ödül, Devlet Bakanı Faruk Çelik tarafından verilmiştir.

¹⁷⁶ Yukarıda anılan faaliyetlerle birlikte, Göçün 50. Yılı Anısına kamu spotu olarak "50. Yıl Tanıtım Filmi" hazırlanmış ve RTÜK'ün oluruyla Türkiye'de bütün ulusal kanallarda yayınlanmıştır. 50 yıllık göç dönemi ile ilgili karikatür sergisi düzenlenmiştir. Etkinliler sürecinde Almanya'daki başarılı Türk öğrencilere hediyeler verilmiştir. "50 Yıl 50 İnsan" kitap projesi için basımı yapılmak üzere Almanya'da yaşayan 50 Türk ile söyleşi gerçekleştirilmiştir. 1-2 Kasım 2011 tarihlerinde Berlin'de "Almanya ve Göç: 50. Yılında Almanya'daki Türkler" başlıklı sempozyum düzenlenmiştir¹⁷⁶. 61 katılımcı ile gerçekleşen sempozyumda 3 dilde internet sitesi (www.gocsempozyum2011.org) üzerinden katkı sağlanmıştır. 14-15 Ekim 2011 tarihleri arasında "Dortmund Teknik Üniversitesi Kültür Bilimleri Alman Dili ve Edebiyatı Enstitüsü" ile birlikte "Göçün 50. Yılı: Çok Dillilik, Eğitim, Sorunlar ve Çözümler" başlıklı uluslararası bir kongre gerçekleştirilmiştir.

yayımlanmıştır.¹⁷⁷ “50 Yıl Karikatür 50 Karikatür” adlı eser de, Murat Erdoğan tarafından oluşturularak YTB tarafından basımı yapılmıştır.¹⁷⁸

Yukarıda görüldüğü üzere Almanya’ya gerçekleşen Türk göçü, bir çok yönü ile ele alınarak, ilerleyen yıllar açısından “diaspora” kavramı çerçevesinde somut kazanımları olan bir süreci ortaya çıkarmıştır. Bu süreç içerisinde öncesi itibarıyla hiç şüphesiz sosyo-kültürel açıdan Almanya’ya göç eden Türk diasporasına dönük çoğu 1990’lı yıllardan başlamak üzere çeşitli edebi çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar önemli oranda Türklerin Almanya’da yaşadığı zorlukları vs. ele almaktadır¹⁷⁹.

2.1.2.1.2. Avusturya’ya Göçün 50. Yıl Programı

YTB, kuruluşundan itibaren göç olgusuna çok yönlü önem vermiş bir kuruluştur. Bu nedenle her yıl göç etkinliklerinin düzenlenmesi adına çalışmalar yürüten kurum, 2014 yılında da “Avusturya’ya Göçün 50. Yılı Programı” düzenlemiştir. Avrupa’dan ve Türkiye’den çeşitli üst düzey bürokrat ve STK yöneticisi toplantıya katılmıştır.¹⁸⁰

2.1.2.1.3 İsveç’e Türk Göç’ünün 50. Yılı Etkinlikleri

İsveç’teki Türk toplumuna ait STK’lar, Türkiye’deki İsveç makamları temsilcileri ve yurt dışında yaşayan vatandaşların katılımlarıyla göç konulu çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.¹⁸¹

Yukarıdaki faaliyetlerden de anlaşılacağı üzere göç konusu, Avrupa’daki daha çok Almanya, Avusturya, Fransa, İsveç ve Hollanda olmak üzere Türkiye’nin ortak çıkarları açısından ele alınmış, ilgili ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarının uyum ve çeşitli sorunları başta olmak üzere hukuk, sosyal ve iktisadi hayat üzerine birçok bağlamda değerlendirilmiştir. Ayrıca spor ve sinema gibi sanat dalları ile birlikte dijital ortam ve medyanın gücü ile çeşitli görsellere yer verilmiştir. Bu nedenle göç olgusu üzerinden YTB, çeşitli kurumlarla işbirliği ile Almanya ve Avrupa’da yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarına ve sağlıklı toplumsal bir hayat yaşamalarına katkı sağlayacak sürdürülebilir çalışmalara imza atmıştır. Etkinliklerin farklı ülkelerde gerçekleştirilmesi,

¹⁷⁷ Faaliyet Raporu 2012, s. 46.

¹⁷⁸ Faaliyet Raporu 2012, s. 46.

¹⁷⁹ Bu çalışmaların bazıları şu şekildedir: Osman Çeviksoy, *Ömrümüz Gurbet*, Akçağ Yay., Ankara 2013, (453 s.), Mehmet Aydemir, *Almanya’daki Türkler ve Ben*, FSC, 2. Baskı, Deutschland 2020, (258 s.), Hikmet Asutay, *Türk-Alman Göçmen Edebiyatı*, Paradigma Akademi, İstanbul 2021, (565 s.), Günter Wallraff, *En Alttakiler*, (Türkçesi: Osman Okkan), Milliyet Yay., 6. Baskı, Köln 1986, (261 s.).

¹⁸⁰ 2014 Faaliyet Raporu, s. 29.

¹⁸¹ 2015 Faaliyet Raporu, s. 34.

sosyal tarih açısından Türkiye'nin liderliğinde anlamlı hâle gelmiş ve Avrupa'daki Türklerin genel koordinasyon içine girmelerine vesile olmuştur.

2.1.2.1.4.Yurtdışı Genç Liderler Programı

Yurt dışında doğan ve yaşayan Türk gençlerinin öz kültürlerini tanımaları ve bağlı kalmaları amacıyla birçok çalışma yapan ve bu amaçla 2013 yılında “Yurtdışı Genç Liderler Programı” düzenleyen YTB, 8 farklı ülkeden 40 üniversite öğrencisinin katılımını sağlayarak seminerler, toplantılar, kültür gezileri, sosyal etkinlikler yapmıştır. Programın birincisi Ankara’da ikincisi aynı yıl içinde İstanbul’da düzenlenmiştir.¹⁸² 2014 yılında gerçekleştirilen “Genç Liderler Programı”yla, öğrencilere kültürel eğitimler verilerek yurt dışında yaşayan gençlerin gelecekte bulundukları ülkelerde “*söz hakkına sahip kültürlü bireyler*” olmaları yönünde bilinçlendirme çalışması yapılmıştır.¹⁸³

2.1.2.1.5.Gençlik Köprüleri Programı

2014 yılı itibarıyla, 10 ülkeden 30 projenin desteklendiği “Gençlik Köprüleri Programı” ile, yurt dışında yaşayan 16-22 yaş arası genç ve çocuklara Türkiye’de gezme ve Türk kültürünü tanıma ve tanıtmaya fırsatı verilmiştir. Böylelikle iyi eğitimli gelecek nesillerin, Türkiye’den bağlarını koparmadan Türkiye’yle dostluk ilişkileri içerisinde konumlanmaları sağlanmıştır.¹⁸⁴ Gençlik köprüleri bir anlamda kültür köprüleri görevi görmüştür.

2.1.2.1.6.Work and Travel Programı Kapsamında Yapılan Çalışmalar

YTB’nin koordinasyonu ile Dışişleri Bakanlığı ve ABD Büyükelçiliğiyle birlikte program düzenlenmiş ve birçok şirket yetkilisi ve kamu çalışanının katılımı sağlanmıştır. “Work and Travel” Kültürel değişim programı çerçevesinde mevcut şikâyetler ve çözüm önerileri üretmek amacıyla ABD Büyükelçiliği ve Türk Dışişleri Bakanlığıyla farklı tarihlerde çeşitli toplantılar yapılmıştır. Konuyla ilgili çeşitli üniversitelerden öğrenciler bilgilendirilmiştir. Ayrıca Türk Amerikan Dernekleri Federasyonu ile ortaklaşa Amerika’nın günlük yaşamı ve “Work and Travel” programını anlatan kitapçık hazırlanmıştır.¹⁸⁵

¹⁸² Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2013 Faaliyet Raporu, s. 27.

¹⁸³ 2014 Faaliyet Raporu, s. 27.

¹⁸⁴ 2014 Faaliyet Raporu, s. 29.

¹⁸⁵ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2013 Faaliyet Raporu, s. 34.

Amerika'ya gidip hem seyahat etmek hem de çalışmak isteyen öğrenciler için soru, cevap ve çözüm önerileri üreten toplantılar gerçekleştirilerek kültürel değişim programına katkıda bulunulmuştur.

2.1.3.Sosyal Faaliyetler: Kültürel ve Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Tarihi/Kültürel Mirasın Korunması Çalışmaları

YTB, 2013 yılında *yurt dışında bulunan vatandaşların* kültürel kimliklerinin korunması bağlamında Balkan, Afrika, Orta Asya ve Orta Doğu'da *“Kültürel-Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Tarihi Mirasın Korunması Çalışmaları”* başlığıyla kültürel değişim ve eğitim programları tertip edilmiştir. Bu amaçla sözlü, yazılı medya kullanılmış ve sempozyum, sergi gibi bilimsel etkinlikler düzenlenmiştir. İlgili ülkelere gidilerek çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiş, Kafkasya, Balkanlar ve Orta Asya'da kültür günleri, kütüphanelerin desteklenmesi gibi çalışmalar yapılmıştır. Bakü'de gerçekleştirilen “Türk Keneşi (Konseyi) Diaspora İşlerinden Sorumlu Bakanlar ve Kuruluşları” toplantısı, İstanbul'da “Türk Keneşi (Konseyi) Diaspora Temas Grubu I. Toplantısı”, YTB'nin ev sahipliğinde “Türk Keneşi Diaspora İlerinden Sorumlu Bakanlar ve Kuruluş Başkanları İkinci Toplantısı”, Azerbeycan'ın ev sahipliğinde “Türk Keneşi Diaspora Teşkilatları 1. Forumu'nda Türkiye”, Eskişehir'de “Türk Keneşi Eğitim Bakanları İkinci Toplantısı” düzenlenmiştir. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yurt dışında görevlendirilen personeller için “Avrasya Ülkeleriyle Kültürel ve Sosyal İlişkiler” başlıklı seminer ve öğrencilere yönelik kültürel gezi programları yapılmıştır. “Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Bursu Başvuruları” yapılmış ve adaylar üniversitelere yerleştirilmiştir. “Kırım tarihi ve Kültürel Miras Projesi” hazırlanmış ve Kırım dilinin korunması adına çalışmalar yürütülmüştür.¹⁸⁶

“Kültürel-Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Tarihi Mirasın Korunması Çalışmaları” 2014'te devam ettirilmiştir. Yurt dışında yaşayan vatandaşların Türkiye ile olan bağlarının kopmaması, sosyal-kültürel ve ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi bağlamında çeşitli STK, üst düzey bürokrat, akademisyen ve kamu kurum yöneticilerinin katılımlarıyla Kırgızistan, Azerbeycan ve Kırım'da programlar düzenlenmiştir. Suriyeli gençlerin burs almaları sağlanmış, Türkçe'nin öğrenimi adına programlar yapılmıştır. Ahıskalı Türklerin kimlik ve aidiyetlerinin korunması adına çalışmalar başlatılmıştır. YTB, hedefleri ve amaçları doğrultusunda kültürel ve sosyal işbirliği adına yurt içinde ve

¹⁸⁶ 2013 Faaliyet Raporu, s. 35-36.

dışında çalışmalar yürütmekte ve bu doğrultuda yapılan çalışmalara destek ve katılımını sürdürmektedir.¹⁸⁷

Bütün bu çalışmalar yurt dışı vatandaşlar ile Türkiye arasında kültür temelli sosyal ilişkilerin geliştirilmesinde, sanat ve kimlik üzerinden akraba topluluklarla birlikte ortak bir zeminin oluşmasına neden olmuştur.

2.1.3.1.Sivil Toplum Kuruluşları Buluşmaları

Gelişen toplumlar ve sorunları bağlamında, devlet ve kişiler arasında STK'lar büyük öneme sahip olmuştur. Özellikle “esnek yapıları, yüksek verimlilikleri ve desantralize örgütlenmesi ile 1980’lerden itibaren ileri Batı ülkelerinde devletin refah hizmetleri yanında kendisine gitgide artan bir şekilde yer bulabilmiştir.” Bu nedenle devlet kurumlarının STK'lar ile ileri seviyede işbirliğine gittiği görülmüştür¹⁸⁸. Bu bağlamda YTB de gerek sorunların çözümünde gerek hedeflerinde istendik sonuçlar elde etme noktasında, 2012’den itibaren STK'lar üzerinde organizasyonlara başlamıştır. Ancak bu yıllar itibarıyla daha çok sorunlar hızlı şekilde tespit edilmeye başlanmıştır.

YTB’ce, çok yönlü amaçlarını gerçekleştirebilmek için 2012’de “*Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar Sivil Toplum Kuruluşları Buluşması*” gerçekleştirilmiştir. “Yurt dışında yaşayan vatandaşların sorunlarını dinlemek, çözüm üretmek, aradaki bağı ve iletişimi koparmamak” adına 2012 yılında “Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Sivil Toplum Kuruluşları Buluşması” Ankara’da hayat bulmuştur. Programa, 17 ülkeden yaklaşık 600 sivil toplum kuruluşu ve üst düzey bürokrat katılmıştır.¹⁸⁹ Bu etkinlikte, Yurt dışında yaşayan vatandaşların sorunları tartışılmış ve STK'lar tarafından yöneltilen sorulara ilgili bakanlıklar tarafından cevap verilmiştir. Yurt dışında yaşayan vatandaşların sorunlarını dinlemek ve çözümler üretmek, gençlik ve kültür konularında farkındalık oluşturmak, Türkiye’nin yurt dışında yaşayan vatandaşların haklarını koruması ve ilgili

¹⁸⁷ 2014 Faaliyet Raporu, s. 35.

¹⁸⁸ Süleyman Özdemir, Halis Başel, Hasan Şenocak, “Sivil Toplum Kuruluşları (STK)nın Artan Önemi ve Üsküdar’da Faaliyet Gösteren Bazı STK’lar Üzerine Bir Araştırma”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9069>(Erişim Tarihi: 04.06.2023). Yine küreselleşme ve refah devleti açısından STK’ların önemi için bk., Ayşenur Tuz, *Küreselleşme Sürecinde Refah Devletin Dönüşümü ve Sivil Toplum Kuruluşların Rolü*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010, 143 s.

¹⁸⁹ 2012 Faaliyet Raporu, s. 26.

ülkelerde söz hakkına sahip olması anlamına gelmektedir. Bu durum ise tarihsel sosyoloji açısından ilerleyen yıllar açısından önemli bir aşamayı temsil edecektir.

2.1.3.2. Aile ve Gençlik Çalışmaları

YTB yurt dışı Türklerle ilgili faaliyetlerde aileleri merkeze almıştır. Gençlik Daireleri tarafından velayeti alınan Türk çocukları hakkında mevcut durum ve sorunlar analiz edilmiştir. Özellikle Almanya, Avusturya, Hollanda ve Belçika'nın mevzuatı incelenerek bu ülkelerde yaşayan vatandaşların karşılaştıkları problemler raporlanmış ve 2012 yılında “Gençlik Daireleri ve Türk Aileleri Çalıştay” düzenlenmiştir. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının ev sahipliği yaptığı toplantıya Başbakan Yardımcısı, Sosyal Politikalar Bakanı, Dışişleri Bakan Yardımcısı ve ilgili ülkelerden uzmanlar ve psikologlar katılmıştır.¹⁹⁰

Türkiye'nin bu konuya ehemmiyetle eğilmesi, yurt dışında yaşayan ve çocuklarının velayetleri ellerinden alınan Türk ailelerinin yaralarını sarmak ve onlara yalnız olmadıklarını hissettirmek adına önemli bir adım olmuştur.

YTB, kuruluşundan itibaren “*Aile Sorunları ve Gençlik Daireleri Çalışmaları*” ekseninde aile ve gençlik sorunlarıyla ilgili kayda değer çalışmalar içinde olmuştur. Bu amaçla 2013 yılı içerisinde TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ile birlikte Belçika ve Hollanda'ya çeşitli ziyaretler düzenlenmiştir.¹⁹¹ 2014 yılında kadınlara dönük eğitim çalışmaları yapılmıştır.¹⁹² YTB, yurt dışında yaşayan vatandaşların sorunlarını yakından takip etmek amacıyla zaman zaman ziyaretler gerçekleştirerek, ailelerle görüşmüş, gençlik kollarıyla iletişim kurmuş ve etkin bir şekilde kadınlara verilen eğitimlerle birlikte sahada yer almıştır. Bu dönemde ortaya konulan çalışmalar 2021 ve 2022'li yıllarda YTB'nin saha faaliyetlerinde daha nitelikli hâle gelerek, gençler ve çocuklar merkezli psikolojik eğitim tabanlı çalışmalara ulaşılmıştır.

2.1.3.3.Eğitim Çalışmaları: Dil Eğitimi, Türkçe Eğitim ve Meslek Eğitim Faaliyetleri

Dünya genelinde tüm diaspora ya da toplulukların yaşadığı temel sorunlardan birisi, dil konusu olmuştur. Gerek iletişim kurabilme ve gerekse eğitim yoluyla kültürler

¹⁹⁰ 2012 Faaliyet Raporu, s. 28.

¹⁹¹ 2013 Faaliyet Raporu, s. 28.

¹⁹² Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2014 Faaliyet Raporu, s. 31.

arası etkileşimin oluşumunda, tarihsel sosyoloji açısından zorla ya da istenilerek “kültürleme” önemli yer tutmuştur. Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları ile Türkiye’ye soydaş ve akraba toplulukların çocukları yaşadıkları ülkenin dili ile birlikte, kendi ana dilini de iyi bilmesi yaklaşımıyla “Çift Dillilik Anadilde Eğitim ve Eğitime İlişkin Çalışmalar” bağlamında 2011’de şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir¹⁹³:

-Türkiye’deki çeşitli kamu kuruluşları ile Avustralya’daki sivil toplum kuruluşları ve milletvekilleri üzerinden “Avustralya Ulusal Müfredatı Belirleme Otoritesi (ACARA)” ile bağlantıya geçilerek Türkçe, müfredatta öğretilecek yabancı diller arasında sokulmuştur.

-T.C. Londra Eğitim Müşavirliği, İngiltere Türk Öğretmenler Derneği, İngiltere Türk Dili Kültürü Eğitim Konsorsiyumu ve KKTC Londra Temsilciliği Eğitim Kültür Ateşeliğinin katkı ve işbirliği ile İngiltere Londra Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde 15-16 Ekim 2011 tarihlerinde “İngiltere Türk Toplumu Eğitim Çalıştayı” düzenlenmiştir.

-Berlin, Kuzey Ren Westfalya, Hamburg ve Aşağı Saksonya eyaletlerinde Türk dernekleri tarafından işletilen iki dil ile Almanca ve Türkçe eğitim veren anaokulları incelenerek bilgi alınmıştır.

-YTB tarafından 2-3 Haziran 2011 tarihleri arasında yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarının eğitim sistemi içindeki durumu ve başarı seviyelerinin artırılması için ortaya konulacak strateji üzerine “Okul Öncesi Eğitimde Çift Dillilik-Çok Kültürlülük Çalıştayı” yapılmıştır.

-“Almanya’da okul öncesi eğitimde çok dillilik” üzerinde akademik araştırmalar yapan Uludağ Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünde Anastasia Şenyıldız, YTB merkeze davet edilerek, geleceğe dönük planlamalar açısından, çalışmaları hakkında bilgi alınmıştır.

Çift dillilik ve eğitim konusu hiç şüphesiz Almanya ve dünyanın farklı yerlerinde Türk ya da diğer diasporalar/toplumlar ve daha çok çocuklar açısından değişen şartlar nedeniyle psiko-sosyal ve kültürel değişim açısından önemli hâle gelmiştir. Dil üzerinden kültürel kimlik alanına gidildiği için, YTB de bunun farkında olarak kuruluşundan bir yıl sonra yurt dışı Türk toplumunun geleceğine dair eğitim/egitim kurumları ve dil alanında

¹⁹³ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2011 Faaliyet Raporu, s. 28-29.

çağın materyallerini kullanarak, dikkate değer çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu durum da başlangıç noktasında misyon ve vizyonuna bağlı kaldığını göstermektedir.

2012’de Cemal Yıldız tarafından hazırlanan ve her toplum için ana dilin öğreniminin gerekli olduğuna vurgu yapan “*Yurtdışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi*” adlı eserde, dil öğrenimindeki mevcut hukuki, sosyal idari engellerin ve çözümlerinin neler olduğu hakkında bilgilere yer verilmiştir.¹⁹⁴ Uygulanan eğitimlere bilimsel materyal sağlanmaya başlanmıştır.

2014 Yılında Kadınlara Yönelik Eğitim Programları başlığıyla göç edilen ülkelerde kadınların eğitimine önem veren YTB, Hollanda ve Fransa’da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının katılımlarıyla etkinlik gerçekleştirmiştir.¹⁹⁵ Kadınların eğitimi, Türk toplumun geleceği açısından yeni bir formasyon yolu açmıştır.

Başkan Abdullah Eren de yapmış olduğu sunuş yazısında¹⁹⁶:

“Bugün dünya genelinde 7 milyona ulaşmak üzere olan Türk Diasporasının akademide, iş dünyasında, sivil toplumda, bürokraside, siyasette, kısacası var olduğu her alanda başarıyla mesafe kat etmesi, hepimiz için önem taşıyor. Bu başarılar, diasporamızın güçlenmesine katkı sunduğu gibi ev sahibi ülkeler ve dünya kamuoyunun da yurt dışındaki Türk toplumuna bakışını etkiliyor. Böylece kimlik ve kültürünü koruyup anavatanla bağlarını sıkılaştıran diasporamız, Türkiye’nin uluslararası bağlamdaki mevcudiyetini güçlendiriyor. Güçlü diasporanın olmazsa olmaz unsurlarından ilkinin ve en önemlisinin, anadildeki hâkimiyet oluşturuyor. Zira anadil, kültür ve tarih mirasını da ihtiva ederek geçmişi bugüne, bugünü ise yarına taşıyan birincil varlık... Medeniyet kodlarımızı muhafaza edip, çağın gerektirdiği şartlara uygun şekilde bizleri geleceğe ulaştıran nesiller arası bu nakil sürecinde en önemli rolü ise hiç şüphesiz diasporadaki gençlerimiz üstleniyor. Bu yönüyle, anadillerini dört başı mamur bir biçimde idrak eden ve onu kendisini geliştirme ve ifade etme noktasında çok önemli bir enstrüman olarak kullanan diasporadaki gençlerimiz hem kendi toplumlarına hem ev sahibi ülkelere hem de anavatanına faydalı, çok kıymetli işlere imza atmayı sürdürüyor. Kültür ve sanat alanlarında, bilhassa edebiyatta gelecek vadeden yurt dışındaki gençlerimizin büyük bir fedakarlıkla yayımladıkları Telve Dergisi, diaspora yazınımızı güçlendirecek, aramızdaki

¹⁹⁴ 2012 Faaliyet Raporu, s. 47.

¹⁹⁵ 2014 Faaliyet Raporu, s. 31.

¹⁹⁶ “Sunuş”, Telve, S.1, 2020, s. 1.

sınırları kaldırarak; bizi ve yurt dışındaki vatandaşlarımızı bir araya getirecektir. Öyle temenni ederim ki Telve; genç, güçlü ve donanımlı yazarların yetişmesinde başat rol oynasın ve kendi ekolünü oluşturarak edebiyat dünyamıza yeni bir soluk getsin”¹⁹⁷.

2.1.3.4.Hukuk Alanınca Yapılan Çalışmalar

YTB’nin ağırlıklı olarak Avrupa’nın farklı şehirlerinde ve Türkiye’de organize ettiği hukuk programları, öncelikle sorunları doğru tespit etmek amacıyla hukuk ve hukukçuların kalitesini arttırmaya dönük olmuştur.

2.1.3.4.1.Hukuk ve Hukukçuların Eğitimi Programları

2012’de YTB’nin girişimleri, TOBB Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Gazi Üniversitelerinin iştirak ve organizasyonu ile Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde eğitim alan hukukçular, Türk hukuk sistemini öğrenmek ve Avrupa Hukuk sistemiyle karşılaştırma yapabilmek amacıyla “*Avrupalı Genç Hukukçular Uluslararası Hukuk ve Mukayeseli Hukuk Eğitim Programı*” çerçevesinde Ankara’da toplanmıştır¹⁹⁸. Sunulan seminerlerde, Türk hukuk sisteminde yer alan “istinade, yardımlaşma, yabancı mahkeme, tebligat kararların tanınması ve tenfizi” hususları hukukçularla paylaşılmıştır. Bu süreçte TBMM, Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği gibi kamu kurumları ziyaret edilmiştir.¹⁹⁹

Türk hukuk sisteminin Avrupa Hukuk sistemiyle karşılaştırılarak yurt dışında yaşayan Türk hukukçularla seminerler/çalıştaylar düzenlemek gelişme ve ilerleme adına olumlu bir adım olarak görülebilir. Böylelikle Avrupa ya da Türk hukuk sistemindeki eksiklikler ya da yanlışlıklar görülebilecek veya doğrular/eksiklikler vs. irdelenerek gelişme ve ilerleme sağlanabilecektir.

YTB, Avrupa’da yurt dışı vatandaşların hukuki sorunlarını etkin şekilde çözebilmek için “Avrupalı Hukukçular Eğitimi” başlığı altında çeşitli programlar düzenlemiştir. Bu başlık altında Almanya’nın Frankfurt şehrinde, “Uluslararası Hukuksal İşlemler: Türkiye-Avrupa İncelemesi” başlıklı eğitim programı yapılmıştır. Avrupa’nın

¹⁹⁷ Abdullah Eren sunuş yazısı.

¹⁹⁸ Programa Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya, Belçika, Danimarka, İsveç, Norveç, Yunanistan, İsviçre, Makedonya, Moldova, Rusya, Bosna-Hersek ve İngiltere’den 40 hukukçu katılmıştır. Programda AB hukuk sistemi ile Türk hukuk sistemi mukayese edilirken, yurt dışı Türk vatandaşlarının doğru bilinçlendirilmesi de hedeflenmiştir. *Faaliyet Raporu 2012*, s. 28-29.

¹⁹⁹ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 29.

farklı ülkelerinde hukuk eğitimi almış Türk hukukçuları katılmıştır. Eğitimde, hukuk sistemleri Türk vatandaşlarının uluslararası hukuk ve AB hukukundan doğan hakları ele alınmış, sorunlar irdelenmiş “Hukuki Perspektifler Çalıştayı” oluşturulmuştur. Eğitim sonucunda “Avrupalı Hukukçular Frankfurt 2013 Deklarasyonu” başlıklı “Sonuç Bildirgesi” sunulmuştur.²⁰⁰

“*Avrupalı Hukukçular Eğitim Programı*”nın ikincisi Belçika’nın Brüksel şehrinde düzenlenmiştir. “Türkiye-Avrupa Birliği Ortaklık Hukuku: Ankara Anlaşması, Yargı Kararları ve Uygulama” başlıklı YTB’nin koordinasyonunda ve çeşitli bakanlıkların desteğiyle yürütülen eğitim programına Avrupa’nın farklı ülkelerinden 65 hukukçu katılmıştır. Başbakan Yardımcısının da teşvik ettiği program, yurt dışında yaşayan vatandaşların ihtiyacı olan her türlü hukuki uygulamaları içermiştir. Bu amaçla “Hukuki Perspektif Çalıştayı” hazırlanmış ve “Avrupalı Hukukçular 2013 Deklarasyonu” başlıklı “Sonuç Bildirgesi” ilan edilmiştir.²⁰¹

Avrupalı Hukukçular Eğitim Programı’nın üçüncüsü Avusturya’nın Viyana şehrinde düzenlenmiştir. “Aile Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Alanında Temel Uygulama Sorunları” başlıklı eğitim programına Avrupa ülkelerinden 75 Avrupalı Türk hukukçu katılmıştır. Programda, Avusturya’da yaşayan Türk vatandaşlarının sorunları ve bu sorunlara hukuki mecrada çözüm arama yöntemleri tartışılmıştır.²⁰² YTB koordinasyonunda yurt dışında yaşayan vatandaşlara yönelik hukuki platformda çözüm önerileri üretmeye yönelik hukuki eğitim programları, geleceğe dönük çözüm odaklı ve fonksiyonel içeriklere sahip olmuştur.

2012 yılında yapılan ve ilgi uyandıran programın ikincisi “*II. Uluslararası Hukuk Eğitim Programı*” başlığıyla 2013 yılında yapılmıştır. “Temel Hakların Uluslararası Düzeyde Korunması” alt başlıklı programda Türk kökenli hukukçular, AİHM, AB Adalet Divanı, Uluslararası Tahkim Mahkemeleri gibi uluslararası yargı mercilerdeki davalar hakkında bilgilendirilmeleri amaçlanmıştır. Başbakan Yardımcısı ve çeşitli bakanlıkların katıldığı programa 20 farklı ülkeden 75 hukukçu katılmıştır. Program, Türkiye Adalet Akademisi, Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi katılımlarıyla yapılmıştır. Kanunların, Mahkeme kararlarının, Avrupa hak ve özgürlüklerinin incelendiği program,

²⁰⁰ Faaliyet Raporu 2013, s. 30.

²⁰¹ Faaliyet Raporu 2013, s. 30-31.

²⁰² Faaliyet Raporu 2013, s. 32.

katılımcıların birbirleriyle ve farklı kamu kurum temsilcileriyle tanışma imkânı da sunmuştur.²⁰³

2014'te devam ettirilen *Avrupalı Hukukçular Eğitim Programları* 'ı çerçevesinde “VI. Uluslararası Hukuk Eğitim Programı” düzenlemiştir. Avrupa'nın farklı ülkelerinden ve ABD'den katılımlar sağlanmış ve hukukçulara, aile hukuku hakkında seminerler verilerek çeşitli kurumlara ziyaretler gerçekleştirilmiştir²⁰⁴ 2012 yılından itibaren “Yurtdışı Hukukçular Buluşması” düzenlenirken, 2016 yılına kadar 3'ü Avrupa'da 4'ü Türkiye'de olmak üzere 7 program sahaya aktarılmış ve çeşitli kurum ziyaretleri yapılmıştır. Bu bağlamda 2015 yılında, “VII. Uluslararası Hukuk Eğitim Programı”yla, 2012 yılından itibaren “Yurtdışı Hukukçular Buluşması” etkinlikleri düzenlenerek yurt dışında eğitim almış hukukçuların Türk hukuk sisteminin yanı sıra uluslararası hukuk konuları hakkında da bilgi sahibi olmaları amacıyla eğitimler verilmiştir. Bu amaçla farklı ülkelerden gelen hukukçu katılımcılarla seminerler düzenlenmiş, çeşitli sorunlara çözüm odaklı değerlendirmelerde bulunulmuştur.²⁰⁵ Bu eğitimlerin Avrupa ölçeğinde yapılması, hukuk sorunlarının evrensel değerler açısından anlam kazanmasına neden olmuştur.

2.1.3.4.2 Ayrımcılıkla Mücadele ve Diğer Hukuk Çalışmaları

YTB, yurt dışında yürüttüğü faaliyetleri hukuki temeller üzerine oturarak sürdürmeye çalışmıştır. Bu nedenle muhatabı olduğu kesimin hak ve sorumluluklarını bilmesi ile hukuk alanında işbirliği ve ortak faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla, 2013 yılında “Hukuki Farkındalık ve İşbirliği Toplantısı” düzenlemiştir. Geçekleştirilen toplantıya üst düzey yöneticiler, hukuk müşavirleri, Dışişleri, Adalet, AB ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları yetkilileri yanı sıra, hukukçular, akademisyenler ve yurt dışından gelen Türk kökenli siyasetçiler katılmıştır. Çalıştayda, yurt dışında yaşayan vatandaşların hukuki sorunlarına ilişkin durum tespiti ve çözüm önerileri masaya yatırılmıştır. Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlara Yönelik Hukuki Çalışmalara İlişkin İşbirliği Protokolü, Başbakan Yardımcısı, Adalet Bakanı, AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış ve Dışişleri Bakan Yardımcısı tarafından imzalanmıştır.²⁰⁶

²⁰³ Faaliyet Raporu 2013, s. 33.

²⁰⁴ Faaliyet Raporu 2014, s. 32.

²⁰⁵ Faaliyet Raporu 2015, s. 31.

²⁰⁶ Faaliyet Raporu 2013, s. 29.

2015 yılında YTB, “ayrımcılık ve hak ihlalleri ile mücadele” konusunu hukuk çalışmalarında merkeze almıştır. Buna göre çeşitli “*Ayrımcılık ve Hak İhlalleri ile Mücadele Çalışmaları*” gerçekleştirilmiştir: 2013 yılından itibaren çalışmalarını sürdüren *Hukuk İşbirliği Komitesinin* YTB bünyesindeki 2015 etkinliklerine çeşitli bakanlıkların temsilcileri katılmıştır. Üç komite çalışması YTB’nin ev sahipliğinde düzenlenmiştir. Birinci komitede, “İslamofobi, Yabancı Düşmanlığı ve Yurtdışı Hukukçular Eğitimi” konuları değerlendirilmiştir. İkinci komitede “AB üye ülkelerinde çocuk koruma sistemleri ve gençlik daireleri uygulamaları” konuları ele alınırken, Üçüncü toplantıda ise “2016 yılı işbirliği planları” yapılmıştır.²⁰⁷ Leonardo da Vinci destekleri kapsamında 5 farklı proje ortağı ülkeyle (Türkiye, Avusturya, Almanya ve Hollanda ile) yurt dışında yaşayan vatandaşların bulundukları ülke ve Türk vatandaşlığına yönelik işlemlerinde bilgi edinmeleri bağlamında “*Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar İçin Hukuk Rehberi*” başlığı altında hukuk rehberi kitapçıkları hazırlanmıştır.²⁰⁸ “*Ayrımcılıkla Mücadele Programı*” bağlamında, YTB tarafından yurtdışında yaşayan vatandaşların ırkçılık ve İslamofobi gibi ayrımcılıkla mücadele edebilmeleri amacıyla hak ve özgürlüklerini bilen hukuksal mecrada çözüm üreten ve yurt dışında yaşayan vatandaşları her türlü ayrımcılığa karşı koruyan projelere destek verilmiştir.²⁰⁹ “*Herkes İçin Adalet Programı*” ile de yurt dışında yaşayan vatandaşların gündelik hayatta karşılaştıkları sorunlara yönelik haklarını öğrenmeleri ve hukuki mecrada haklarını aramaları bağlamında farkındalık yaratan projeler desteklenmiştir.²¹⁰

2016 yılı itibarıyla YTB, “AGİT İnsani Boyut Uygulama Toplantısı (25-28 Eylül 2016)” çerçevesinde, yurt dışındaki Türklere yönelik ayrımcılıkla mücadele yolları konusunda çeşitli çalışmalar yapmıştır²¹¹. Yine aynı konuyu içeren “Diaspora Strateji Belgesi”nin hazırlandığı (YVDK) Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu toplantısı 15 Temmuz Darbesinden 12 gün sonra 27 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilmiştir²¹².

Yurt dışında yaşayan vatandaşların sorunlarına yönelik hukuki platformda kararlı ve istikrarlı atılan adımlar, gelecekte sorunların çözümünde önemli işlevsel yapıları

²⁰⁷ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 32.

²⁰⁸ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 32.

²⁰⁹ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 33.

²¹⁰ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 33.

²¹¹ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 30-31.

²¹² *Faaliyet Raporu 2016*, s. 34.

ortaya çıkaracaktır. YTB'nin kuruluşundan itibaren bu konu üzerindeki tutarlı ve istikrarlı adımları sürekli çözüm odaklı olmuştur.

2.1.3.5. Yurtdışı Vatandaş Bursları

2014 yılında yurt dışında yaşayan vatandaşlara sunulan burs hizmetleriyle, göç edilen ülkelerde bilgili, deneyimli, eğitilmiş, bulundukları ülkede yönlendirici rol model insanların yetişmesini sağlamak amacıyla, hukuk, kültür, göç, ayrımcılık ve haklar gibi araştırmaların destekleneceği projelerin kabul edileceği düzenlemeler yapılmıştır.²¹³ 2015 yılında, Yurtdışı Vatandaşları Bursları'nda temel olarak, *“Yurt dışında yaşayan Türkiye kökenli göçmenler üzerine yapılan akademik araştırmaları desteklemek, niteliğini arttırmak ve koordinesini gerçekleştirmek; yurtdışında yaşayan Türk toplumunun akademik başarılarını desteklemek; Türk toplumunun bulundukları ülkelerdeki akademik ve entelektüel hayata katılımlarını desteklemek; yurtdışında uzun vadeli olarak Türk toplumunun ihtiyaç duyduğu sahalara yönlendirici rol model insanların yetişmesini sağlamak, muhatap ülkelerle akademik ilişkileri geliştirmek ve araştırmaları paylaşmak”*²¹⁴ hedefleri belirlenmiştir.

2015 yılında *Yurtdışı Vatandaşlar Bursları* bağlamında nitelikli sosyal ve kültürel etkinlikler yapılmaya devam edilmiştir. Yurt dışında yaşayan vatandaşların eğitim almalarını sağlayarak başarılı olmaları ve bulundukları toplumları yönlendirici etkinliğe sahip olabilmeleri amacıyla burslar verilmiştir. Bu amaçla Türkiye kökenli göçmenler üzerine yapılan akademik çalışmaları ve yurt dışında yaşayan Türk kökenli vatandaşların akademik çalışmalarını desteklemek, yönlendirici rol model olmalarını sağlamak gibi konular belirlenerek farklı ülkelere başvurular alınmış, öğrencilere burslar verilmiştir.²¹⁵

Yukarıdaki hedefler çerçevesinde, 2015'te yurt dışında yaşayan vatandaşlarla T.C. Cumhurbaşkanı, Başbakanı ve Başbakan Yardımcılarının katılımı ile *“Vatandaş Buluşmaları”* yapılmış; *“İsveç'e Türk Göçünün 50. Yılı Etkinlikleri”*²¹⁶, *“Bin Yıllık Komşumuz Ermeniler Bir Asırlık Mesele, Demokratikleşme Sürecinde Yeni Yaklaşımlar*

²¹³ Faaliyet Raporu 2014, s. 30.

²¹⁴ Faaliyet Raporu 2015, s. 34.

²¹⁵ Faaliyet Raporu 2015, s. 34.

²¹⁶ Bu etkinlik İsveç'teki Türk STK'larının, Türkiye'deki İsveç makamları temsilcilerinin ve yurt dışında yaşayan Türklerin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. İsveç Büyükelçiliği ve Hacettepe Üniversitesi “Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi” tarafından, “Türkiye'den İsveç'e İşçi Göçünün 50 Yılı: Geçmişe Bakış ve Çıkarımlar” paneli gerçekleştirilmiştir. Bilgi için bk. 2015 Faaliyet Raporu, s. 34-35.

1915-2015 Kitabı”, Fransızca, Almanca, İngilizce, Arapça ve Ermenice gibi farklı dillerde yayınlanması sağlanmıştır. “Çift Dilliliği Teşvik Programı” çerçevesinde “Çift Dilli Eğitimi Destek Programı” düzenlenerek yurt dışında yaşayan gençlerin öz kültürlerini ve dillerini unutmamaları ve aradaki bağların güçlendirilmesi bağlamında programlar yapılmıştır. “Eğitim ve Akademik Destek Programı” hazırlanarak yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerin eğitimlerine, ailelerine rehberlik desteği verilecek, akademik gelişimi teşvik ve mesleki hayata geçişi kolaylaştıracak hedefler içeren programlar düzenlenmiştir. “Aile ve Sosyal Çalışmalar Programı” kapsamında yurt dışında yaşayan vatandaşların “aile bütünlüğü ve değerlerin” korunması ve sosyal dezavantajlı grupların destek olabilme amacıyla ailelere ve çocuklara yönelik eğitim programları düzenlenmiştir. “Kültürel Çalışmalar Destek Programı” çerçevesinde, yurt dışında yaşayan vatandaşların kültürlerini koruma ve bulundukları ülkede tanıtılabilme amacıyla programlar düzenlenmiştir. “Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri Programları ve Çanakkale 100. Yıl Özel Proje Destek Programı” kapsamında yurt dışında yaşayan gençlerin öz kültürlerini korumaları, “tarih bilinci ve kimlik” konularına önem verilmiştir. Bu iki program için 29 adet projeye destek verilmiştir. Yurtdışı Türk vatandaşlarının Türkiye ile olan bağlarını güçlendirebilmeleri amacıyla Türkiye’den 13 ile gezi programları düzenlenerek tarihi ve kültürel mekânların tanıtımı amaçlanmıştır.²¹⁷

2016 yılında, Yurtdışı Vatandaşlar Bursları Programı (YVB) çerçevesinde, 11 yüksek lisans, 23’ü doktora, 17’si doktora sonrası olmak üzere toplam 51 bursiyere 3 ile 12 ay arası burs desteği sağlanmıştır. Yine burada Türk toplumunun ihtiyaçları, Türk toplumunun bulundukları ülkelerde akademik ve entelektüel hayata katılımları, yurt dışında yaşayan Türk kökenli göçmenler üzerine yapılan araştırmalarda niteliği arttırmak ve koordineyi sağlamak, akademik başarıyı geliştirmek amaçlanmıştır.²¹⁸

YTB, yukarıda sıralanan programları Türk kökenli vatandaşların kültürel kimliklerini koruma, Türkiye ile olan bağlarını güçlendirme, Türk kültürünü ve dilini tanıtmaya amacıyla gerçekleştirmiş ve programlar çerçevesinde çeşitli üst düzey bürokrat, STK temsilcileri, yöneticileri ve akademisyenlerle iletişim halinde olmuş, toplantılar gerçekleştirilmiştir.

²¹⁷ Faaliyet Raporu 2015, s. 34-37.

²¹⁸ Faaliyet Raporu 2016, s. 32-33.

2.2. Akraba/Soydaş Topluluklara Yönelik Faaliyetler

Türkiye ve Türk dünyası açısından, 1990'ların başlarında SSCB'nin dağılması önemli bir gelişme olmuştur. "Soğuk Savaş Dönemi" sonrası iki kutuplu dünyanın dağılması değişen şartlar açısından otonom olma özelliklerini artırmıştır²¹⁹. 19 Ağustos 1991'de SSCB'nin dağılmasıyla Türk Cumhuriyetleri art arda bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Aslında, 90'lar öncesinde Azerbaycan haricinde Türk dünyası açısından "psikolojik, ekonomik ve politik" hazır olunmuşluk durumu söz konusu değildi²²⁰. ABD'nin belirleyici olmaya başladığı bu süreç, Türk Cumhuriyetlerini ekonomik tekelden kurtulduktan sonra serbest piyasa yolunda farklı süreçler yaşamaya yönlendirecektir. Türk Cumhuriyetleri, bulundukları coğrafi konuma ve hammadde zenginliğine rağmen, Gumpell'in tespitiyle "on beş kardeşin en fakiri" pozisyonunda bulunuyordu²²¹. Türk Cumhuriyetleri bağımsızlık süreci ekseninde özellikle Rusya'ya bağımlı olmaları nedeniyle teknolojik alt yapı sorunlarıyla beraber üretimde ekonomik alanda sıkıntı çekmeye başlamışlardır²²². Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıkla beraber, siyasi ve ideolojik açıdan "komünizm" sonrası, iktidarın meşruiyetini milliyetçi ve İslam söylemleriyle sağlamaya çalışmışlardır. Ve daha çok milliyetçiliğe sarıldıkları görülecektir²²³. Türk Cumhuriyetleri bir anlamda liberal politikalar ile Batı'ya çağdaşlaşma ekseninde yanasmaya çalışmışlardır. Burada ise Batı için, istikrar, demokrasiden önce gelecektir. Bu noktada Turgut Özal ile daha somut şekilde liberal politikalarla yönelen Türkiye'nin Türkistan açısından önemi iyice artacaktır. Dış yardımlar konusu ise stratejik önem arz edecektir.²²⁴ Her ne kadar 1992'de TİKA²²⁵ ve

²¹⁹ Sebahattin Şen (Derleyen), *Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye*, 3. Bsk., Bağlam Yay., İstanbul 1994, s. 12-13.

²²⁰ Mustafa Aydın, *New Geopolitics Of Central Asia and The Caucasus: Causes of Instability and Predicament*, Sam papers, Ankara 2000, s. 7;
https://www.academia.edu/715903/New_Geopolitics_of_Central_Asia_and_the_Caucasus_Causes_of_Instability_and_Predicament(19.05.2023).

²²¹ Werner Gumpell, "Economic Development and Integration in the Central Asian Republics", *Eurasian Studies*, No: 13, Spring, 1998, s. 21.

²²² Nesrin Sungur, "Yeniden Yapılanma Sürecinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Geçiş Dönemi Sorunları", *Bağımsızlığın İlk Yılları*, (Ed. Büşra Ersanlı Behar), 1. Bsk., T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1994, s. 225.

²²³ Oliver Roy, "Orta Asya ve Milliyetçi Sovyetçilik", (Çev: Seda Yavuz-İlker Aktükün), *İktisat Dergisi*, Sayı: 399, 2000, s.48; Mustafa Aydın, "Geçiş Sürecinde Kimlikler: Orta Asya'da Milliyetçilik, Din ve Bölgesel Güvenlik", *Küresel Politikada Orta Asya* (Avrasya Üçlemesi I), (Der. Mustafa Aydın), 1 bsk., Nobel Yay., Ankara 2005, s. 248.

²²⁴ Türkiye'nin dış yardımlar konusu için bk., Nükrettin Parlak, *Orta Asya, Kafkasya, Balkan Ülkeleriyle İlişkiler ve Türk Dış Yardımları (1992-2003)*, 1. Bsk., TİKA Yay., Ankara 2007, s. 25.

²²⁵ <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222>(Erişim Tarihi: 04.04.2023).

2007’de Yunus Emre Enstitüsünün kurulması ciddi adımlar olsa da YTB’nin kurulması Türk dünyası ile ilişkiler açısından büyük değere sahip olacaktır. Bu bağlamda burslar ve uluslararası öğrencilere dönük etkinlikler, eğitimden diplomasiye çok amaçlı farklı bir boyuta taşınacaktır. Özellikle STK’larla birlikte kültürel ve sosyal ilişkiler merkez bir konumda yer alacaktır.

YTB, 2011’de başlayan faaliyetlerini her yıl şartlara göre güncelleyerek devam ettirmiştir. 2015 yılında “Soydaş ve Akraba Topluluklara” yönelik, “işbirliği ve etkileşim”, “tarihi ve kültürel miras” etkinliklerinin yanına “entelektüel sermaye paylaşımı” ile yeni bir konu eklenecektir²²⁶.

Bu bölümün son yılını oluşturan 15 Temmuz Darbesi’nin olduğu 2016 yılı ise, faaliyetlerle ilgi raporlarda genel ifadelerle yapılan etkinliklerin desteklendiği özet paragraflarla verilmiştir. Buna göre, 2016 yılı kapsamında soydaş ve akraba topluluklara yönelik Balkanlar, Orta Asya gibi bölgelerdeki araştırma merkezlerinin Türkiye’deki araştırma merkezleriyle buluşturulması amacıyla çalışmalar yürütüldüğü, eğitim ve kültür projeleriyle yurt dışında yaşayan gençlerin bir yıl süreyle Türkiye’ye gelmeleri ve Türk dili ve kültürüyle tanışmalarının sağlandığı, yine aynı amaçla bilimsel çalışmaların desteklenerek, yurt dışında bulunan STK’larla görüşmelerin sürdürüldüğü gibi konular yer verilmiştir²²⁷. Bu rapor, darbenin YTB’nin faaliyetlerini kısmen etkilediğini açık şekilde göstermektedir. Dolayısıyla, darbelerin Türk demokrasi tarihine ver gelişimine büyük zarar vermiştir.

2.2.1.Sosyal Faaliyetler: Kültürel ve Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Tarihi/Kültürel Mirasın Koruması Çalışmaları

YTB, 2011 yılı itibarıyla “*Kültürel-Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Tarihi Mirasın Korunması Çalışmaları*” bağlamında, bulundukları ülkelerde azınlık pozisyonunda olan akrabalar ve diğer ülkelerdeki soydaş vatandaşlar için “sosyal, kültürel ve ekonomik” olarak ilişkilerin geliştirilmesi, kültürel kimliğin korunması ve kültürel hakların güçlendirilmesine dönük aşağıdaki çok yönlü faaliyetleri gerçekleştirmiştir²²⁸:

²²⁶ Faaliyet Raporu 2015, s. 37-39.

²²⁷ Faaliyet Raporu 2016, s. 36.

²²⁸ Faaliyet Raporu 2011, s. 29-30.

-STK'larla birlikte Afrika Kıta'sında düzenlenecek organizasyonlar/projeler için Afrika'dan Türkiye'ye temsilciler davet edilerek kültürel ve sosyal ilişkilere katılım amaçlı projeler üzerinde teşvik sağlanmaya çalışılmıştır.

-Ortadoğu'da bulunan STK yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirilerek "kültür ve eğitim" projeleri üzerinde ön çalışmalar yapılmıştır.

-Ortadoğu'da Kültürel İşbirliği Programı" etrafında sekiz ülkeden akademisyenler ve STK'lar üzerinden dostluk grupları oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Mısır ve Türkiye'de konferanslar yapılarak dostluk gruplarının oluşturulması hedeflenmiştir.

-Balkanlardaki öğrencilere dönük "kültürel değişim ve eğitim programları" ile konferans, panel, sempozyum ve anma etkinlikleri düzenlenmiştir.

-UNESCO tarafından 2013 yılı "Yahya Şirvani'yi Anma Yılı" ilan edildiğinden, Azerbaycan, Türkiye ve Balkanlar'da ortak etkinlikler için planlamalar yapılmıştır.

-Akraba ve soydaş toplulukların kültürel değerlerinin korunması ve yaşatılması amacıyla sanat, edebiyat ve kültürel çalışmalarına (kitap, dergi, gazete, sergi, tv programı, sempozyum, müzik eğitimi gibi) destek sağlanmıştır.

-Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki Türk tarihi ve kültürel mirasının tanıtımı için çeşitli çalışmalara destek verilmiştir. Bu bağlamda Bulgaristan'da bulunan Osmanlı devrine ait eserlerin tanıtımı için hazırlanan "Ottoman Bulgaria" başlıklı kitabın basımına destek verilmiştir.

-Kırım'da yer alan Kırım Tatarlarına ait önemli mimari eserlerin envanteri çalışması 2012'de bitirilmek üzere başlatılmıştır.

-Orta Asya'da bulunan STK'larla işbirliğinin geliştirilmesi için buradaki ülkelere çalışma ve inceleme ziyaretleri başlatılmıştır.

-Türkiye'deki soydaş ve akraba toplulukların yıl boyunca düzenlediği festival, kutlama, anma gibi faaliyetleri içeren "Özel Günler Rehberi" hazırlanmıştır.

Yukarıda görüldüğü gibi 11 faaliyet üzerinden Avrupa, Balkanlar, Afrika, Asya ve Ortadoğu bölgeleriyle geniş bir yelpazede gerek ilişkilerin geliştirilmesi, gerek akraba ve soydaş toplumlar arasında koordinasyonun sağlanması için özellikle sanatsal çalışmalar üzerinden kültürel miras merkezi etkinlikler yapılmıştır. Ki bu çalışmaların meyveleri kısa süre içerisinde görülmeye başlanacaktır. YTB'nin bu çalışmalarında STK'ları

merkeze aldığı görülür. Bu faaliyetler bütünüyle değerlendirildiğinde YTB'nin adeta eğitim ve kültür diplomasisi yürüttüğü söylenebilir.

2012 yılında “*Kültürel-Sosyal İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Tarihi Mirasın Korunması Çalışmaları*”²²⁹ çerçevesinde yurt dışında yaşayan akraba ve soydaş toplulukların kültürel kimliklerinin, hukuki haklarının korunması ekonomik ve sosyal haklarının güçlendirilmesi adına YTB tarafından Balkanlar, Afrika, Orta Asya, Orta Doğu’da sempozyum etkinlikleri düzenlenmiştir. Ayrıca kültürel değerlerin korunması adına her türlü yazılı, sözlü ve görsel kaynak kullanılmış, “Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği”nin düzenlediği 14. Batı Trakya ve “8. Uluslararası Balkan Güreş Şampiyonası” YTB’nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca YTB ve çeşitli bakanlıklarla birlikte Batı Trakya ziyaret edilmiş, bölgenin tarımsal kalkınması için çalışmalar yapılmıştır. Kültür gezi kampı projesi kapsamında 400 uluslararası öğrenciye yönelik gezi programı düzenlenerek kültürel etkileşim gerçekleştirilmiştir. Ayrıca YTB, Kırım Tatarca dilinin yok olma tehlikesi karşısında Kırım Tatarca’sı eserlerinin basımı ve dağıtılması adına kültürel bilimsel çalışmalar yapmıştır.

Kültürel ve sosyal işbirliğinin geliştirilmesi kaybolma tehlikesi altında olan dillerin korunmaya çalışılması, gençlerin bir araya getirilerek geziler düzenlenmesi Türk dünyası birliği ve gelişimi açısından önemli adımlardır.

2013’te yurt dışındaki Türklerle ilgili çalışmaların yanı sıra, “Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Bursu Başvuruları” yapılmış ve adaylar üniversitelere yerleştirilmiştir. “Kırım tarihi ve Kültürel Miras Projesi” hazırlanmış ve Kırım dilinin korunması adına çalışmalar yürütülmüştür.²³⁰ 2014’te Kırgızistan, Azerbaycan ve Kırım’da programlarla birlikte Ahıskalı Türklerin kimlik ve aidiyetlerinin korunmasıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. YTB, hedefleri ve amaçları doğrultusunda kültürel ve sosyal işbirliği adına yurt içinde ve dışında çalışmalar yürütmüş ve bu doğrultuda yapılan çalışmalara destek ve katılımını sürdürmüştür.²³¹ Bu kapsamda, 9-11 Eylül 2014 tarihleri arasında Kırgızistan’a bir çalışma ziyareti gerçekleştirilirken, başta Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi olmak üzere akademisyenler, gençler, “Göç ve Çalışma Bakanı, Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı Dışilişkiler Bakanı” ile görüşmeler yapılırken, Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev’in ev sahipliğini yaptığı “*I. Dünya Göçebe*

²²⁹ Faaliyet Raporu 2012, s. 30.

²³⁰ Faaliyet Raporu 2013, s. 35-36.

²³¹ Faaliyet Raporu 2014, s. 35.

Oyunlari”nın açılış programına katılım sağlanmıştır. 3-6 Kasım 2014 tarihleri arasında ise üst düzey Azerbaycanlı (Azerbaycan Eğitim Bakanlığı, Diaspora Bakanlığı gibi) görevlilerin ve “Azerbaycan-Türkiye İş Adamları Derneği”nin katılımıyla çeşitli görüşmeler yapılmıştır. 2012 yılında başlatılan “Kırım Tarihi ve Kültürel Miras Projesi” çerçevesinde saha çalışmaları bitirilerek kitap haline getirilmiş ve diğer dillere tercüme çalışmaları devam ettirilmiştir. Yine 2013 yılında başlatılan “1944 Kırım-Tatar Sürgünü Sözlü Tarih Çalışması” projesi ile “18 Mayıs 1944’te yaşanan Kırım-Tatar Sürgünü’nün halen hayatta olan mağdurları ile çeşitli görüntüler ve röportajlar gerçekleştirilerek arşiv oluşturulmuştur. “Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi”nin, akademik koordinatörlüğünde, Suriyeli misafirlerin ikamet etmekte oldukları merkezlerde UNICEF VE AFAD’ın desteğiyle Türkçe kursları düzenlenmiştir”. Gürcistan sınırlarındaki “Ahıska Türkeri Sürgün Tanıkları Arşivi” oluşturulurken, Orta Asya, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Doğu medya temsilcilerinin katıldığı “*Türk Dildeş Ülkeler ve Topluluklar 4. Medya Forumu*”, KKTC’nde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca “Türk Konseyi Diaspora Temas Grubu” çerçevesinde Kiev’de 24 Aralık 2014’te Bölgesel Merkez açılışına katılım sağlanmıştır²³².

2015 yılında *Tarihi ve Kültürel Miras Çalışmaları* bağlamında 4 ana faaliyet gerçekleştirilmiştir.²³³

1.*Kırım Tatar Tarihi Eserleri Envanteri Projesi*: YTB ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile birlikte bu proje kapsamında, “yıkılmış ve dönüştürülmüş, tahrip ve yok olmaya terk edilmiş ve kısmen de ayakta olan eserlerin” tespit edilmesi hedeflenmiştir. 11 şehir ve 44 köyde 200 eser kayıt altına alınmış ve önemli bir arşiv oluşturulmuştur.

2.*1944 Kırım Tatar Sürgünü Sözlü Tarih Çalışması*: Trajik bir sürgünün mağdurları olan Kırım Tatarlarının milli davası, 18 Mayıs 1944 “Kırım Tarihi Sözlü Çalışması ile” Kırım Sürgününü yaşayan 246 kişi ile yapılan mülakat bilgileri ile tüm dünyaya duyurulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma ile Kırımın asli unsurlarından 430 bin Tatar’ın SSCB’nin sürgün politikası sonucu 1944 yılı 18 Mayıs’ında vagonlara doldurularak Ural dağları ile Sibirya ve Orta Asya çöllerine sürgün edilmesi anlatılmıştır. Dolayısıyla çeşitli alanlarda yapılacak çalışmalar için kaynak arşiv belgeleri hizmete sunulmuştur.

²³² Faaliyet Raporu 2014, s. 34-35.

²³³ Faaliyet Raporu 2015, s. 42-44.

3.*Lübnan’da Türk Varlığı ve Osmanlı Mirası*: Bu çalışma YTB’nin desteği ile Ortadoğu Stratejik Araştırmaları Merkezi tarafından saha çalışması şeklinde hazırlanmıştır. 2009 yılından bu yana Lübnanlı Türkler ile Türkiye arasındaki ilişki ve Girit Türkleri, Anadolu kökenli aileler, Çerkezler ve Mardinliler gibi çeşitli topluluklar rapor kapsamında değerlendirilmiştir.

4.*Osmanlı Arşivlerinde Filistin Belgeleri*: Filistin-İsrail Meselesine ışık tutması amacıyla 3 yıl boyunca akademisyenlerce, Osmanlı arşiv belgelerinin katalog haline getirilip uluslararası farklı dillerde uluslararası kamuoyuna paylaşılması planlanmıştır. Bu şekilde “Filistin halkının hukuki dayanağı olan kalıcı ve sürdürülebilir savunma zemini elde etmesi” sağlanmış olacaktır.

Yukarıdaki kültür projeleri ile ilgili bölgeler arasındaki ilişkiler üst seviyelere doğru çekilmiştir. Bu noktada YTB’nin arşiv çalışmalarına verdiği öneme de dikkat çekmek gerekir.

2.2.2.Sosyal, Kültürel ve Akademik/Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi

YTB, sosyal ve kültürel organizasyonlarla birlikte bilimsel faaliyetlerin desteklenmesine stratejik önem vermiştir. Türkiye’ye akraba ve soydaş toplumlar merkezde olmak üzere, çeşitli toplumların kültürlerinin yaşatılması ve geliştirilmesi için “sosyal, kültürel ve bilimsel araştırmalara” jeopolitiği de merkezde tutarak projelere destek vermiştir. Bu bağlamda gerçekleştirilen faaliyetler şu şekildedir²³⁴:

-Orta Asya, Kafkasya, Balkanlar ve Doğu Avrupa bölgelerindeki akraba ve soydaş toplumların “kültürel varlıklarını ve değerlerini” korumaya dönük bilimsel çalışmalar, basın-yayım, konferans, panel, çalıştay ve sempozyumlara destek sağlanması.

-Karay kültürünün tanıtımı için gerçekleştirilen sempozyuma ve sempozyum kitabının basımına destek verilmesi,

-Ahıska Türklerinin Gürcistan’a dönüş süreci ile ilgili çalışmalar ekseninde konferanslar, uluslararası çalışmalar ve resim sergilerine katılım desteğinin verilmesi,

-Sürgün edilen soydaş halkların sürgün günlerini anma etkinliklerine destek sağlanması,

-Kazak Türklerine dönük “Atayurttan Anayurda” adlı proje yürütülmeye devam etmektedir.

²³⁴Faaliyet Raporu 2011, s. 30-31.

-Türkiye’de meskun Kazak Türkleri ile ilgili çalışma kapsamında köylerde yaşamını sürdüren Kazak soydaşların kültürel değerleri ile ilgili araştırma projesinin devam ettirilmesi ve “Avrasya’da Yeniden Çizilen Sınırlar, İnşa Edilen Kimlikler ve Türkiye Projesi”ne” destek sağlanmasıdır. Proje kapsamında Avrasya’nın farklı ülkelerine gönderilen akademisyen ve araştırmacıların hazırladıkları raporlar kitaplaştırılmıştır.

Yukarıda verilen çalışma ve projelerle YTB, Orta Asya, Kafkasya, Balkanlar ve Doğu Avrupa’da yerel Türk kültürü merkezli ve çok yönlü faaliyetler gerçekleştirmiştir.

2012 yılı itibarıyla *Sosyal Kültürel ve Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi*’yle süreç daha nitelikli hâle gelmiştir²³⁵:

YTB’nin desteğiyle “Tarihe Not Düşmek: 1989 Göçü” isimli kitap serisi, göçe maruz kalan kişilerin anılarından faydalanarak hazırlanmış, Yunus Emre Enstitüsü işbirliğiyle Balkanlar’da çeşitli kütüphanelere kitap yardımı olarak gönderilmiştir. “Karay Dili ve Kültürünün Canlandırılması-Karay Dili Yaz Okulu Projesi” hazırlanmasına öncülük eden YTB, Kırım Türkleri ve Gökoğuzlar ile kültürel münasebetlerin korunması ve geliştirilmesi adına çalışmalarını sürdürmüştür. Ayrıca YTB, Radyo Televizyon Üst Kurulu ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yayın Yüksek Kurulunun katılımıyla birlikte 4. Gelecekle İletişim Çalıştayı düzenlemiştir.

“Balkan Savaşları’nın 100. Yılı” münasebetiyle YTB’nin koordinasyonunda ve çeşitli üst düzey bürokrat ve “Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi”nin katılımıyla Sofya, Üsküp, Ohri, Tiran, Bosna Hersek gibi Balkan ülkelerinde “*Balkan Savaşlarının 100. Yılı Etkinliği*” düzenlenmiştir. Ayrıca “Balkan Savaşlarında Balkan Barışına Projesi” ve “Balkan Savaşlarından Sonsuz Barışa” temalı “Sofya Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen çalıştaylar dizisinin Belgrad ayağı “Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü”nün merkezinde YTB’nin işbirliğiyle hayata geçirilmiştir. “İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi” (IRCICA) ile birlikte “Balkanlarda Osmanlı Vakıfları: Vakfiyeler (Bulgaristan) adlı eser çalışması yürütülmüş ve Bulgaristan’da yer alan vakfiyeler, kitap halinde bastırılmıştır. Vakıflar haftası çerçevesinde YTB ve Vakıflar genel Müdürlüğü tarafından “Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri Uluslararası Sempozyumu” düzenlenmiştir.²³⁶

²³⁵ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 31.

²³⁶ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 32-33.

YTB koordinasyonunda yürütülen bu çalışmalar, Balkanlar’da yaşayan Türk vatandaşlarla olan iletişimin güçlenmesi adına olumlu adımlardır. Yurt dışındaki vatandaşların çeşitli etkinliklerle haklarının korunması, onlara siyasi arenada tek başlarına olmadıklarının ve haklarını ararken Türkiye’nin yanlarında olduğunun gösterilmesi ve gelecek açısından iyi sonuçlar doğurmuştur.

Sosyal, Kültürel ve Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi çalışmaları 2013 yılında sürdürülmüştür. YTB, tarafından 2013 yılında “Tarihe Not Düşmek: 1989 Göçü” isimli 5 kitap serisi, “III. Arap-Türk Sosyal Bilimler Kongresi”, “I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Kırgız-Türk İlişkileri” sempozyumu, Ürdün’de düzenlenen “Uluslararası Türk-Arap Müşterek Değerler ve Kültürel Etkileşim” sempozyumu, İstanbul’da gerçekleştirilen “Balkan Ülkeleri Gençlik Forumu”, Balkanlı öğrencilerin katıldığı “6. Balkanlı Öğrenciler Kampı”, Balkan ülkelerinden katılan öğrencilere kişisel gelişim seminerleri verilmiş; Türkiye-Orta Doğu ve Türkiye-Afrika ilişkilerini konu alan çalıştayların düzenlenmesi gibi birçok etkinlik YTB’nin koordinasyonunda gerçekleştirilmiştir. Ayrıca “Büyük Türk Mutasavvıfı Seyyid Yahya Şirvani’nin²³⁷ Türk Dünyası ve Balkanlara Etkileri” adlı proje, Batı ve Doğu Afrika ülkelerinden gelen kursiyerlere eğitim verilmiş Gökoğuz Türkçesinin yok olmaması ve gençler arasında yaygınlaştırılması adına çalışmalarda bulunulmuştur.²³⁸

2014 YTB, yurt dışında yaşayan vatandaşların her türlü sorun ve ihtiyacına eğilerek uluslararası bu amaçla düzenlenen kültürel ve bilimsel etkinliklere destek vermekten geri durmamıştır. Bu amaçla 2014 yılında Kırgızistan’da Türkiye-Manas Üniversitesi ile birlikte düzenlenen, “Türk Devlet Yönetimi Geleneği” kongreye, Kafkas Araştırma Kültür Dayanışma Vakfı (KAFAV)’nın düzenlediği “Anavatanlarından Sürülüşlerinin 150. Yılında Çerkezler” konulu konferansa, Hitit Üniversitesinde “Sürgünün 70. Yılında Ahıska Türkleri” başlıklı Ahıska sürgününü konu edinen sempozyumlara katılım sağlamıştır. Orta Asya ve Rusya’dan 386 öğrencinin Türkiye’de bir yıl süreyle eğitime tabi tutulduğu “Asya’nın Yıldızlarını Türkiye’de Yetiştirme Projesi” ne, farklı etnik gruplar arasında birlikte yaşama sanatını konu edinen

²³⁷ 16. yüzyılın sonunda Şirvanşahların başkenti Şamahı’da doğmuştur. Hayatının önemli bir kısmı ölümüne (1466) kadar Bakü’de geçtiği için Baküvî diye de bilinmiştir. Seyid Yahya, Bakü’de 40 yıllık şeyhlik yapmıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe manzum eserler kaleme almıştır. Geniş bilgi için bk., Mehmet Rıhtım, “Yahyâ-yı Şirvânî”, *İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/yahya-yi-sirvani>(21.05.2023).

²³⁸ *Faaliyet Raporu 2013*, s. 36-38.

“Kırgızistan’da Toplumsal Barışın Sağlanması İçin Barış Eğitimi Projesi”ne destek vermiştir. Gagavuzlarla ilgili 2014’te de çalışmalar yürüten YTB, dünyanın büyük geleneksel kültür festivalleri arasında sayılan “Bugaç Ovası Şenlikleri-Dünya Türk Macar Kurultayı’na da destek vermiştir. Ayrıca Bakü’de eğitim gören Türk öğrencilere de akademik, sosyal ve kültürel katkı sağlamıştır.²³⁹

2.2.2.1.Akademi Programları: Entelektüel Sermaye Paylaşımına Yönelik Çalışmalar

YTB, soydaş ve akraba topluluklara dönük “iş birliği ve etkileşim”, “tarihi ve kültürel miras” çalışmalarının yanı sıra, 2015 yılında değişen şartlara uygun olarak “Entelektüel Sermaye Paylaşımına Yönelik Çalışmalar” başlığını ekleyerek, bir dizi “Akademi Programları” düzenlemiştir. YTB’nin koordinesiyle planlanan programlar, Türkiye ile tarihi kültürel yakınlığı bulunan ülkelerle “siyasal, kültürel ve sosyal bağların” güçlendirilmesi amacıyla “Akademi Programları” başlığıyla, beş farklı akademi düzenlenmesini içermektedir. Bunlar, “*Liderlik Akademisi, Bürokrasi Akademisi, Yerel Yönetimler Akademisi, Sivil Toplum Akademisi ve Medya Akademisi*”dir. Akademi programlarının ilki “*Bürokrasi Akademisi*” olup, Balkanlar, Doğu Avrupa, Rusya, Orta Asya, Kafkasya, Orta Doğu ve Afrika bölgelerinden 18 ülkeden bürokrat ve STK temsilcilerinin katılımı ile göç ve diaspora konuları masaya yatırılmıştır.²⁴⁰

2015 yılında YTB tarafından “*Düşünce Kuruluşları Buluşmaları*” başlığıyla 3 adet etkinlik yapılmıştır. İlki, “Balkanlar Düşünce Kuruluşları Buluşması” olup, Ankara’da düzenlenmiş, Türkiye ve yurt dışındaki düşünce kuruluşlarının bir araya getirildiği programda çok amaçlı fikir alışverişinde bulunulmuştur²⁴¹. “Orta Doğu Düşünce Kuruluşları Buluşması”²⁴² Orta Doğu’daki düşünce kuruluşları, Türkiye’de ağırlanmış ve gelecek odaklı konular ele alınmıştır. “Afrika Düşünce Kuruluşları Buluşması”na²⁴³ Başbakan ve Başbakan yardımcıları, Afrika ülkelerinden elliden fazla STK temsilcisi katılmış ve Türk Afrika ilişkilerinin uzun soluklu olması amacıyla Türk-

²³⁹ Faaliyet Raporu 2015, s. 36.

²⁴⁰ Faaliyet Raporu 2015, s. 37.

²⁴¹ Bu program, 12 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, YTB’nin yanı sıra SETA ve Sırbistan, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Yunanistan, Makedonya, Kosova, Hırvatistan gibi ülkelerde bulunan çok sayıda düşünce kuruluşları temsilcileri Ankara’da buluşmuştur. Bilgi için bk. 2015 Faaliyet Raporu, s. 38.

²⁴² 15-16 Eylül 2015 tarihinde gerçekleşen programa, 17 ülkeden 85 uzman ve düşünce kuruluşu temsilcisi katılmıştır.

²⁴³ 19-20 Aralık 2015 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. 30’dan fazla Afrika ülkesinden 50’den fazla STK temsilcisi katılmıştır.

Afrika ilişkilerinin 2050 vizyonu, “Çok Yönlü İşbirliği Geliştirme Arayışları” ana teması etrafında gerçekleştirilmiştir.²⁴⁴

Yukarıda görüldüğü üzere 2015 yılı düşünce kuruluşları programları, Türkiye ile Balkanlar, Orta Doğu, Orta Asya, Kafkaslar ve Afrika arasındaki ilişkilerin, sorun-çözüm odaklı entelektüel boyutta geliştirilmesini içermektedir. Programların özellikle YTB ile birlikte çeşitlenerek büyümesi, Türkiye’nin gerek yurt dışındaki Türkler açısından gerek akraba topluluklar ve coğrafyaya dayalı kültürel yakınlığın bulunduğu ülkelere verilen önemin giderek artması açısından kayda değerdir. Bu gelişmeler ise Türk dış politikası ve diplomatik ilişkiler açısından altı çizilecek konuları içermektedir.

YTB, “Entelektüel Sermaye Paylaşımına Yönelik Çalışmalar” başlığı altında bir dizi “İşbirliği ve Etkileşim Çalışmaları”nı gerçekleştirme fırsatı bulmuştur. Buna göre, “Mevlana Kültürel Etkileşim Programı”²⁴⁵, “Türkiye Mezunları İletişim ve İşbirliği Programı”, “Gençlik Gelişim Programı”²⁴⁶, “Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri Programları ve Çanakkale 100. Yıl Özel Proje Destek Programı” düzenlenmiştir. Programların genel amacı, kurumsal çerçevede yurt dışında bulunan ve YTB’nin görev alanı içine giren ülkelerde benzer alanlarda faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve kişilerle işbirliği yapmak, Türkiye’de okuyan yabancı öğrencilerin Türkiye ile olan bağlarını güçlü kılmak, yurt dışında yaşayan gençlerin kültürel değerlerini korumak ve Türkiye ile olan bağlarının güçlendirilmesiyle ilişkilidir. Evliya Çelebi programı kapsamında “Türkçe Atölyesi”²⁴⁷, “Balkanlarda Fikir Sanat Atölyesi Faaliyetleri (Akademi Rumeli 3)”²⁴⁸,

²⁴⁴ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 37-39.

²⁴⁵ Bu programda, YTB’nin görev alanına giren konularda, Balkanlar, Doğu Avrupa, Afrika, Kafkasya, Orta Asya, Ortadoğu ve Uzak Asya ile “sosyal, kültürel, akademik, mesleki ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi için” çeşitli, kamu, kuruluş ve kişilerle iş birliği yoluna gidilmiştir. Bilgi için bk. *2015 Faaliyet Raporu*, s. 39-40.

²⁴⁶ Bu program ile, “soydaş ve akraba topluluklara mensup gençlerin bilgi birikimlerinin artırılması, eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, ortak tarihi ve kültürel değerlerin tanınması ve ülke ve topluluklar arasında tecrübe paylaşımının sağlanması” amacıyla “eğitim, staj, seminer, değişim programları, materyal geliştirme çalışmaları, farkındalık oluşturmak amacıyla seminer, çalıştay vb.” bilimsel etkinliklere mali destek verilmektedir. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2015*, s. 40.

²⁴⁷ Milli Eğitim Bakanlığı ile gerçekleştirilen Atölye’de Yunanistan, Bulgaristan, Kosova, Moldova ve Makedonya’dan toplamda 84 öğretmene, “Diksiyon, Öğretim Yöntem Teknikleri, Okuma-Yazma Öğretimi ve Materyal Geliştirme gibi alanlarda eğitim verilmiştir. Bilgi için bk. *2015 Faaliyet Raporu*, s. 41.

²⁴⁸ Atölye faaliyetleri 16-25 Ağustos 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Türkiye ile birlikte Romanya, Makedonya, Kosova, Bulgaristan, Gagavuz Yeri Özerk Bölgesi, Kırım ve Bosna-Hersek’ten katılımcılar gelmiştir. Programda edebiyat, tiyatro, güzel sanatlar, tarih-kültür ve müzik alanlarında eğitim verilmiştir. Projeye 17-25 yaş arası gençlerin “Türk dilini aktif kullanmaları, kurulacak, fikir sanat atölyeleri vasıtasıyla kişisel vizyonlarının geliştirilmesi, sanat aracılığıyla iş birliği ve dayanışma zemini

“Gökoğuz Türkleri Çanakkale’de”²⁴⁹, “Balkanların Genç Romanları Gelecek İçin Bir Araya Geliyor Projesi”²⁵⁰, “Lübnan Sivil Toplum Kapasitesi İnşası”²⁵¹, “Suriyeli Öğrencilere Yönelik Türkçe Eğitim Programları”²⁵² yapılmıştır. Programlarda; Türk tarihi, kültürel mekânları, Türk dili ve sanatı gibi Türk kültürünü ve tarihini anlatan ve tanıtan eğitimler verilmiştir.²⁵³

2.2.3.Sınav Faaliyetleri

Turgut Özal’ın²⁵⁴ son yıllarında 1992’te Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarla ilişkileri geliştirmek amacıyla 57 devlet ve topluluğun dâhil olduğu “Büyük Öğrencisi Projesi”ne imza atılmıştır. Bu bağlamda “Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS)” gerçekleştirilecektir. Bu sınav, Türk dünyasından öğrencilerin Türkiye’ye gelmesi açısından adeta köprü görevi görmüştür.

2.2.3.1. Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS)

Türk Cumhuriyetleri ile yapılan “Büyük Öğrencisi Projesi” TCS bağlamında ve öğrenci seçimleri ekseninde şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir²⁵⁵:

-TCS süreci kapsamında takvim ve başvuru prosedürü çalışması ile birlikte tanıtım ve uygulama süreçlerinde dönük düzenlemeler yapılmıştır.

-Dış misyonlar ve ülkelerden gelen taleplere göre yeniden kontenjan ve bölüm planlaması yapılmıştır. 42 ülke ve özerk cumhuriyete toplam 1614 kontenjan ayrılmıştır. Burs miktarlarında yüzde 20 ile 40 oranında artış sağlanmıştır.

oluşturularak, sosyal ve kültürel gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmıştır.” Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2015*, s. 41.

²⁴⁹ Moldova’nın Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi’nden Akademisyen, sanatçı, STK temsilcisi ve öğrenci olmak üzere 90 kişilik katılımla Çanakkale’de gerçekleştirilmiştir.

²⁵⁰ YTB ile Balkan Birliği Romanları (BAROM) tarafından Ekim ayında Edirne’de düzenlenmiştir. Trakya Üniversitesi Roman Kültürü ve Enstitüsünde gerçekleştirilmiş olup, Balkan ülkelerinden gelen Roman gençler, “liderlik ve proje hazırlama eğitimleri alarak; şehir, tarih, kültür seminerlerine” katılmışlardır. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2015*, s. 41-42.

²⁵¹ YTB’nin desteği ve Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) iş birliği ile 30 Kasım-15 Aralık 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2015*, s. 42.

²⁵² Bu program YTB, AFAD, Gaziantep Üniversitesi ve UNICEF Türkiye Temsilciliği iş birliği ile 2013-2014 yıllarında da gerçekleştirilmiş olup, 2015’de AFAD ve UNHCR iş birliği ile hayata geçirilmiştir. 10 il ve 21 kampta, “2014-2015 İleri Düzey Türkçe Eğitim Programına 1300 öğrenci katılım sağlamıştır.” Üç yılda 4448 öğrenci katılmıştır. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2015*, s. 42.

²⁵³ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 39-42.

²⁵⁴ Ölüm tarihi 17 Nisan 1993’tür.

²⁵⁵ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 31-32.

-2011 yılında ilk defa 4 farklı dilde tanıtım materyali (afiş, broşür ve cd) hazırlanarak ilgili yabancı misyonlara gönderilmiştir. Yazılı ve görsel medyada sınava ilişkin haber ve yayınlar yer almıştır.

-Türkiye’de eğitim görmek isteyen öğrencilere dönük sınav 24 Nisan 2011 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Sınav, Türkiye ile birlikte Azerbaycan, Arnavutluk, Başkurdistan, Bosna-Hersek, Kırgızistan, Kazakistan, Kırım, Kosova, Makedonya, Moldova, Moğolistan, Romanya, Tacikistan, Tataristan ve Tacikistan’da 16 ülke ve bölgede gerçekleştirilmiştir.

-Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı’na dönük 15 ülke ve bölgede duyuru ve tanıtım çalışmaları yapılmıştır. TCS’nin yapılmış olduğu ülke sayısı 12’den 14’e çıkarken, TCS soru kitapçıkları 14 Farklı dile tercüme edilmiştir. TÖMER öğretimini başarı ile tamamlayan öğrenciler Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim görmek için 5 Haziran 2011 tarihinde “2011 Yurtiçi TCS Sınavı”na girmişlerdir.²⁵⁶

Türkiye’deki üniversitelerde burslu olarak ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim görmek isteyen akraba/yabancı uyruklu öğrencilere yönelik seçme ve yerleştirme sınavı, YTB’nin koordinasyonu ile 24 ve 27 Nisan 2011 tarihlerinde 14 ülke ve 18 merkezde gerçekleştirilmiştir. Buna göre Türk Cumhuriyetlerinden çok sayıda öğrenci Türkiye’ye gelecektir. Türkiye, akraba topluluklardan başlayarak uluslararasılaşma yolunda 2011 yılından itibaren önemli adımlar atmaya başlamıştır.

2.3.Yurt Dışı Vatandaşlara ve Akraba Topluluklara Yönelik Ortak Faaliyet Ya Da Düzenlemeler/Destekler

YTB tarafından yapılacak faaliyetlere dönük 2011 yılında, idari, mali, hukuki desteklerle birlikte STK’larla koordineli olarak ziyaretler dâhil çeşitli basım-yayın faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

2.3.1.İdari ve Mali Destekler

YTB tarafından “5978 Sayılı Kanun’un 10. maddesinin e bendi gereğince” hedef kitleye dönük yapılacak desteklere istinaden “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca Verilecek İdari ve Mali Destekler Hakkında Yönetmelik” 30.11.2011 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır²⁵⁷. Buna göre, destek sağlanacak programlarla

²⁵⁶ Bu sınavlar Ankara, Bursa, Edirne, İzmir, İstanbul, Konya ve Samsun illerinde gerçekleştirilmiştir.

²⁵⁷ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 35.

ilgili (müracaat, uygulama, izleme ve değerlendirme) süreç ve hususlarıyla ilgili el kitapçığı niteliğinde “Destek Klavuzu” hazırlanmaya başlanmıştır. “Destekler Proje Başvuru Formu” üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre bir kısmı 2012 yılında desteklenecek 84 proje için toplam destek miktarı 11.055.170,05 TL düzeyindedir. 2011 yılında 84 projeden 25’i 1.481.342,88 TL miktar ile desteklenmiştir²⁵⁸.

2011 yılında gerçekleştirilen projelerde, özellikle “geri kalmış bölgelerde” yaşayan soydaş ve akraba topluluklara yönelik inceleme, araştırma ve mesleki eğitim çalışmalarına destek sağlanmıştır. Bu bağlamda STK’lara teknik ve danışmanlık desteği de verilmiştir. 2012 yılı itibarıyla YTB tarafından yapılan yardımlar, “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca Verilecek İdari ve Mali Destekler Hakkında Yönetmelik” kapsamında yapılmıştır. 2012 yılında 406 proje başvurusu yapılmış ve 21.722.533 mali destek sağlanmıştır. 70 ülkeden 134 farklı proje ve faaliyet desteklenmiştir. Ayrıca eğitim ve burs destekleriyle 64 ülkeden 4.750 öğrenci faydalanabilmiştir.²⁵⁹ 2013 yılında, “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca Verilecek İdari ve Mali Destekler Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde YTB’ye yapılan başvurular değerlendirilerek bu kapsamda mali destek talep edilmiştir. Ayrıca 73 ülkeden 208 farklı proje ve bilimsel toplantılara mali destek sağlanmıştır.²⁶⁰ Bu şekilde 2013 yılında toplam 798 proje başvurusu yapılmış bunun 298’i desteklenmiştir.

Eğitim, burs ve projelere yönelik sağlanan maddi desteklerle yurt dışında yaşayan Türkler ve akraba topluluklarına Türkiye’nin kapılarını açmakta ve toplumsal ve kültürel etkileşim sağladığı görülmektedir.

2014 yılı çerçevesinde “2014 Yılı Mali Destek Programı”, “Uluslararası Öğrencilere Mesleki ve Akademik Rehberlik Doğrudan Proje Mali Destek Programı” ve “Gençlik Köprüleri 2014 Yılı Doğrudan Proje Mali Destek Programı” olmak üzere üç mali destek programı hazırlanmıştır. Başvurulan proje sayısı 2014 yılında artmış ve kabul gören projeler için Avrupa ülkelerinden önemli ölçüde mali destek alınmıştır. Kültürel etkinlik ve eğitim konulu projeler önemli derecede destek görmüştür. 2015 yılı projelere

²⁵⁸ Faaliyet Raporu 2011, s. 35.

²⁵⁹ Faaliyet Raporu 2012, s. 37.

²⁶⁰ Faaliyet Raporu 2013, s. 50.

destek sağlanması bağlamında toplantılar düzenlenmiş 2015 yılı için *etkili ve çözüm odaklı* proje hazırlama ve desteklenmesi amacıyla çalışmalar yürütülmüştür.²⁶¹

2016 yılında, “Mali Destek Bilgilendirme Toplantıları” yapılmıştır. Bu programlarda 10 ülkeden 850 STK katılım sağlamıştır. Bu faaliyetler Almanya, ABD, Avusturya, Avustralya, Belçika, Fransa, Hollanda, İsviçre, İtalya ve Kanada gibi ülkelerde gerçekleştirilmiştir²⁶². Bu bağlamda 2016 yılı için destek programları oluşturulmuş, programa ilişkin Ankara’da toplantı düzenlenmiş ve birçok farklı ülkeden STK ve kurum temsilcileri katılmıştır. Mali destek programlarına yönelik rehberler ve videolar hazırlanmıştır. 2016 yılında oluşturulan mali destek programı sayısı 20’dir. Proje Bilgi Sistemi, yeni fonksiyonlarla geliştirilmiştir.²⁶³

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılabacağı üzere mali destekler, YTB’nin amaçlarına uygun olarak şekillenmiştir. Çok sayıda ülkeden çeşitli STK’ların aktör yer almaları ise dikkat çekicidir.

2.3.2. Hukuki Faaliyetler

Kanunla verilen yetkiler bağlamında 2011 yılı içerisinde bazı hukuki çalışmalar yapılmıştır. İç mevzuat ve yönetmelik hazırlığına dönük, diğer bakanlıklar ve kurumlarla koordineli olarak hukuki görüş ve destek sağlanırken, YTB’nin karşılaştığı sorunlar odaklı iki ana başlık üzerinden 10 konuda “ihtisas masaları” kurulmuştur. Ayrıca yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının ülkeye giriş-çıkış, çalışma hakkı, vize uygulamaları gibi konularda hukuki incelemeler gerçekleştirilmiştir²⁶⁴.

2.3.3. Sivil Toplum Kuruluşları, Vatandaş Buluşmaları ve Çeşitli Organizasyonlar

2011 yılında YTB tarafından resmi ziyaret, heyetler arası görüşme, toplantı, vatandaşlarla buluşma, katılım ve destek organizasyonları, çalıştay, konferans ve toplantılar şu şekilde değerlendirilebilir²⁶⁵:

2011 yılında ilgili başlık altında gerçekleştirilen etkinlik sayısı 22’dir. Almanya (7), Fransa, Hollanda (1), Kanada (1), ABD (1), Norveç (1), Sudan (1), Mısır (1) ve

²⁶¹ *Faaliyet Raporu 2014*, s. 48.

²⁶² *Faaliyet Raporu 2016*, s. 31-32.

²⁶³ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 43.

²⁶⁴ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 36.

²⁶⁵ *Faaliyet Raporu 2011*, s.37-40.

Azerbaycan (3), İstanbul (4), Ankara (1) ve İzmir’de (1) gerçekleştirilmiştir. Etkinlik konuları ise, uyum, göç, mülteciler; Türk vatandaşları ile buluşma; Avrupa Birliği Bakanlığı, İslam Konferansı Örgütü ve Türkiye’den Diyanet İşleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Standartları Enstitüsünün katılımı ile “helal gıda”; Türk-Alman dostluk günü; sanat, edebiyat tiyatro vb, içeriklerle uluslararası kültür festivali; Almanya’daki Türk çocuklarının velayet sorunları; Dünya Türk Girişimciler Kurultayı-Değişen Dünya’da Yükselen Türkiye, Kanada Türk toplum temsilcileri ile görüşmeler; Multifestival; ABD’de Anadolu Kültürleri ve Yemek Festivali; İstanbul 4. Uluslararası Hela Gıda ve Sağlıklı Ürünler Konferansı; Almanya “Düşlerimiz Maziye Dayanır”; Norveç STK temsilcileriyle buluşma; İstanbul Türk-Arap Medya Forumu, Sudan Türkiye-Afrika İlişkileri Konferansı; Diyanet İşleri Başkanlığı Afrika Müslüman Ülkeler ve Toplulukları Dini Liderler Zirvesi; Mısır Arap-Türk Sosyal Bilimler Konferansı; Bakü’de Azeri Diasporası, Türk Ocaklarının 100. Yıl Dönümü ve Hocalı Katliamının 20. Yıl dönümü anma etkinliklerinden oluşmaktadır.

Bu etkinliklerde, Türkiye merkezde yer alırken gerek İslam dünyası ve gerek Avrupa ve Türk dünyasının yanı sıra Almanya başta olmak üzere Avrupa’daki Türk vatandaşlarının sorunları ve yaşadıkları ülkelerdeki dostluk ilişkileri ön planda tutulmuştur. Helal gıda konusu ise yine büyük öneme haiz olmuştur.

2012’de YTB, *“Toplantılar, Organizasyonlar ve Vatandaşlarla Buluşma Programları”*nı sürdürmüştür. YTB, amaç ve sorumluluklarını yerine getirebilmek amacıyla resmi ziyaretlere, toplantılara, vatandaşla buluşma programlarına katılmış veya destek olmuştur. Bu bağlamda, “Yabancıların ve Vatandaşların Mirasçılığı” paneline, Hollanda’da çeşitli sivil toplum kuruluşları ve “Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO)”²⁶⁶ ziyaret edilmiş, çeşitli sivil kuruluşlarının üst düzey temsilcileriyle ve akademisyenlerle görüşmeler yapılmıştır. Aynı yıl içinde Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ başkanlığındaki heyet ile Bakü’de etkinliklere, Köln’de Gençlik ve Spor Bakanlığınca düzenlenen “Avrupa Gençlik Çalıştayı”na katılım sağlanmıştır. Ayrıca Zürih’te Türkiye ve İsviçre arasındaki Konsolosluk istişarelerine katılım, “Anadilim, Türkçem, Geleceğim” konulu çalıştaya katılmıştır. YTB, Danimarka, Hollanda, Belçika’daki sivil toplum kuruluşlarıyla, iletişime geçmiş gelecekte yapılabileceklerle ilgili bilgi alışverişinde bulunmuştur. Bunun yanı sıra “Azerbaycanlılar Kongresi IV. Kurultayı”na, Yunus Emre Vakfı Türkoloji Çalıştayı’na, Türk Amerikan Dernekleri

²⁶⁶ Felemenkçe, Müslümanlar ve Hükümet İçin İrtibat Kuruluşu.

Federasyonu tarafından New York'ta "Türk Günü Yürüyüşü"ne katılım sağlanmıştır. Çeşitli Avrupa ülkelerinde sivil toplum kuruluşları etkinliğine katılımı ya da desteği sağlayan YTB, Mısır-Kahire'de düzenlenen "İkinci Arap-Türk Sosyal Bilimler Kongresi"ne de katılımı gerçekleştirmiş, devletin kurumları ve üst düzey bürokratlarıyla da iletişim halinde olmuştur.²⁶⁷

Toplantılar, Organizasyonlar ve Vatandaşlarla Buluşma Programları 2013'te çeşitli içeriklerle gerçekleştirilmiştir. Almanya Federal Cumhuriyeti Başkonsoloslar Toplantısı'na katılım sağlayan YTB, seçimlerin düzenlenmesi, Gençlik Daireleri ve eğitim gibi konularda görüş bildirmiştir. Kurum, Yunanistan'da düzenlenen "Uluslararası Eğitim Fuarı"na, İsveç'te yaşayan STK temsilcileri ve Süryani toplumlarıyla görüşmeler, Çanakkale Deniz Zaferi 98. Yıl dönümü kapsamında Fransa'nın Marsilya Bölgesine gidilerek ziyaretlerde bulunulmuş; Belçika'nın Genk şehrinde Türkiye-Belçika Kültür Festivali'ne, Bişkek'te "Kırgızistan-Türkiye İlişkilerinin Geleceği Sempozyumu"na, Fransa'nın Paris şehrinde Anadolu Festivali'ne, Uluslararası Göç Örgütü tarafından "Göç Konusunda Uluslararası Diyalog" çerçevesinde "Diaspora Bakanlar Konferansı"na, "Yurt Dışındaki Türk Bilim İnsanları 2. Kurultayı"na katılım sağlamıştır. Sırbistan'ın Belgrad-Niş Otoyolu üzerinde bilgilendirme stadi açılmış ve aynı yıl çerçevesinde ülke içinde ve dışında düzenlenen programlara katılım sağlanarak başkanlığın etki alanı genişletilmiştir.

Yukarıdaki bu faaliyetlerle yurt dışı Türkler bilgilendirilirken, farkındalık ile birlikte koordinasyon sağlanması ise yeni organizasyonların temeli atılmıştır.

YTB'ce, 2015 yılında ise resmi ziyaretler, toplantılar, vatandaşlarla buluşma programları, çalıştay, konferans gibi çalışmalar devam ettirilmiştir. Bu amaçla Kırgızistan'da diaspora ve göç alanında çalışmalar yapan kurumlarla iletişim kurulmuş, Tiflis'te düzenlenen eğitim fuarına katılım sağlanmış, "Devletlerarası Kırım, Sürgün ve İsmail Bey Gaspıralı Kongresi" İstanbul'da düzenlenmiş, Yunanistan'da bulunan akraba topluluklarla buluşma yapılmış, 12 Ülkeden 180 STK'nın katılımıyla "Dünya Kırım Tatar Kongresi"nin²⁶⁸ ikincisini İstanbul'da düzenlemiştir.²⁶⁹

²⁶⁷ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 38-44.

²⁶⁸ Birinci Kongre Akmesic'te 2009'da yapılmıştır.

²⁶⁹ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 55.

YTB, 2015 yılı faaliyetlerine yeni halkalar eklenirken, önceki yıllara ait buluşma ve etkinlikler sürdürülebilir projeler tabanında devam ettirilmiştir.

2.3.3.1.Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Faaliyetler

YTB'nin kuruluşundan bir yıl sonrası itibarıyla yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının kurdukları STK'lar ile soydaş ve akraba topluluklarda faaliyet gösteren kanun bağlamında işbirliği kurulabilecek kurum ve kuruluşlara yönelik çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir²⁷⁰: İşbirliği yapılabilecek ilgili STK'ların iletişim bilgileri ile birlikte, kısa değerlendirmelerin yer aldığı "STK Envanter Çalışması" yapılarak, "Paydaş Analizi" hazırlanmıştır. Bu kapsamda medya kuruluşları, kültür merkezleri, uluslararası organizasyonlar, uluslararası işbirliği kurumları, TRT, Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü, Yunus Emre Vakfı ve üniversiteler gibi aktör kurumlarla işbirliğine dönük çalışmalar yapılmıştır. "STK Veri Tabanı Programı"nın analiz ve tasarımı tamamlanmış ve program yazılım çalışmaları sürdürülmüştür. Görev alanları itibarıyla STK'larla kapasite geliştirme, eğitim ve imaj çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Dolayısıyla yukarıdaki bahsedildiği üzere, yurt dışı Türk vatandaşları ve akraba/soydaş toplulukları bir araya getirmeye dönük fonksiyonel STK merkezli çalışmalar, değişen dünya ve modern toplum açısından YTB'nin sosyalleşen alan ve sosyal tarih üzerinden etkin çalışmaları başlattığı anlamına gelmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Faaliyetler 2013 yılında çeşitli başlıklar altında sürdürülmüştür. YTB'nin koordinasyonunda, "I. STK Kapasite Geliştirme Eğitimi Programı" Ankara'da yapılmıştır. "II. STK Kapasite Geliştirme Eğitim Programı" da Ankara'da düzenlenerek katılımcılara proje eğitimi dersleri verilmiştir. "Almanya Bochum Proje Eğitim Semineri"²⁷¹, ise Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde gerçekleştirilmiştir. "İzmir STK Buluşması ve Eğitim Semineri"²⁷² programı kapsamında YTB hakkında bilgi verilmiştir. "Ankara Proje Döngüsü Yönetimi Eğitim Semineri",

²⁷⁰ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 31-32.

²⁷¹ 3-5 Mayıs 2013 tarihlerinde Almanya'nın Bochum şehrinde, Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Avusturya ülkelerinden bir araya gelen yaklaşık 90 STK temsilcisine YTB'nin proje öncelikleri, proje hazırlama yöntemleri (PCM Eğitimi), proje hazırlanmasında dikkat edilecek hususlar ve bütçe hazırlanması gibi konularda eğitim verilmiştir.

²⁷² 11 Mayıs 2013 tarihinde düzenlenen "İzmir STK Buluşması" programında ağırlıklı olarak İzmir ve civarında bulunan Balkan dernekleri ve vatandaşlar ile bir araya gelinmiştir. Programa yaklaşık 210 STK temsilcisi katılmış ve Türk vatandaşlarına YTB tanıtılmıştır.

Avrupa'nın birçok farklı ülkesinde katılımcılara proje eğitimi verilmiştir. Hollanda Proje Eğitim Semineri, Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve Avusturya'da yapılmıştır.²⁷³

“Türkiye’den Dünyaya Uzanan Dost Eli-İnsani Yardım Organizasyonları Çalıştayı” aracılığıyla sorunların tespiti ve çözümü için farklı konuların gelişimi ele alınmıştır.²⁷⁴ “Ortak Akıl Platformu Çalıştayı” ise, Antalya’da gerçekleştirilmiştir. Platformda, 20 ülkeden katılım sağlanmıştır. Katılımcıların görüş ve düşünceleri yönetim modelleri çerçevesinde değerlendirilerek raporlanmıştır.²⁷⁵ *Ortak Akıl Platformu Çalıştayları*, 2014’de devam ettirilmiştir. Yurt dışında yaşayan vatandaşların sorunlarının gündeme alındığı “*Ortak Akıl Platformu*” gereğince, Fransa (Fransa Ortak Akıl Platformu Çalıştayı) ve İstanbul’da (Türk Demokratlar Birliği/UETD Ortak Akıl Çalıştayı) toplanan çalıştaya akademisyenler, STK’lar, kamu kurum temsilcileri katılmıştır. YTB, bu çalıştayla, *sorunlara akılcı ve gelecek odaklı çözümler üretmeyi amaçlamıştır.*²⁷⁶

2014 yılında STK’larla ilgili “*STK Kapasite Geliştirme Eğitimleri*”, STK’ların yerleşik bulunduğu İsviçre (Zürih/1 adet), Hollanda (Amsterdam/1 adet), Fransa (Strazburg/1 adet), Belçika (Brüksel/1 adet), Almanya (Berlin ve Stuttgart/2 adet), Avusturya (Viyana ve Salzburg/2 adet) gibi ülkelerde ve ayrıca Türkiye’de (2 adet) akraba ve soydaş toplulukların kurduğu STK’larla ilgili İzmir ve Edirne’de eğitimler yapılmıştır. 10 programla verilen eğitimlerde, “*STK’ların yerel ve uluslararası düzlemde başvurabilecekleri mali destek programlarına yönelik proje hazırlama konusundaki becerilerinin artırılması yoluyla finansal, teknik ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, STK’ların proje geliştirmek için kullanabilecekleri yöntem ve yaklaşımları çeşitli fon kaynaklarından etkin şekilde yararlanabilmeleri için kaliteli ve etkili proje teklifleri hazırlayabilme becerilerini kazanmaları amaçlanmıştır.*”²⁷⁷ 2014 yılı “Mali Destek Programı”mlarında, “Uluslararası Öğrencilere Mesleki ve Akademik Rehberlik Doğrudan Proje Mali Destek Programı”na yer verilmiştir.²⁷⁸

²⁷³ *Faaliyet Raporu 2013*, s. 46-48.

²⁷⁴ *Faaliyet Raporu 2013*, s. 49. Çalıştay, 9-31 Mart 2013 tarihleri arasında, ihtiyaç sahiplerine insani yardım, eğitim ve sağlık hizmetleri götüren sivil toplum kuruluşlarına yönelik gerçekleştirilmiştir. 89 katılımcı ile ortak akıl platformu yöntemiyle sorunların tespiti ve çözümü için farklı konuların gelişimi ele alınmıştır.

²⁷⁵ *Faaliyet Raporu 2013*, s. 49.

²⁷⁶ *Faaliyet Raporu 2014*, s. 33.

²⁷⁷ *Faaliyet Raporu 2014*, s. 46-47.

²⁷⁸ *Faaliyet Raporu 2014*, s. 48.

YTB, kurulduğu günden itibaren STK'larla bir araya gelmeye, vatandaşlarla bir araya gelebilecek etkinlikler düzenlemeye, öğrenciler psiko-sosyal yaklaşımlarla düşünce ve duygularını anlamak ve dinlemek amacıyla programlar düzenlemeye özen göstermiştir. YTB, yapmış olduğu her çalışmada üst düzey bürokratlarla, kamu kurum yöneticileriyle, akademisyenlerle toplantılar düzenleyerek ortak akıl platformları oluşturmuş ve amaca yönelik gelecek odaklı, çözüm üretici bir yöntemle amaçları doğrultusunda mücadele etmiştir. Bu doğrultuda 2014 yılı zarfında birçok farklı ülkede bürokratlar, STK'lar vs. görüşmeler yapmış, ziyaretler gerçekleştirmiş ve bu amaçla hizmet veren etkinliklere de destek vermekten geri durmamıştır. Bunlardan ön plana çıkanlar ise şu şekildedir: “Avrupa’da Yerleşik Türk Girişimciler Toplantısı”na katılım, 21-22 Ekim 2014 tarihleri arasında “Küresel Göç ve Kalkınma Forumu(GFMD)” Türkiye dönem başkanlığı hazırlık toplantısına katılım, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen “AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşmasının Uygulanmasına Yönelik İnsan Hakları Temelli Çerçevenin Oluşturulmasına İlişkin İstişare Toplantısı”na katılım, Viyana Uluslararası Öğrenci İşlerini Destekleme Derneği (WONDER), Avusturya Türk Federasyonu, Viyana İslam Lisesi, UETD Avusturya, Viyana İslam Federasyonu, Atatürkçü Düşünce Derneği, Avusturya İslam Kültür Merkezler Birliği, Avrupa Türk-İslam Birliği (ATİB), Avusturya İslam Cemaati ve Avusturya Alevi İslam İnanç Toplumu ziyaretleridir. Almanya’da da benzer ziyaretler gerçekleştirilirken, Polonya’nın Varşova Şehrinde düzenlenen AGİT İnsani Boyut Uygulama Toplantısı çerçevesinde (İslamapobia –Fact or Fiction Sempzoyumu) YTB’ce desteklenmiş ve katılım sağlanmıştır. ABD başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesine Türkiye’den eğitime giden genç vatandaşlar için danışmanlık hizmeti veren sektörün çatı derneği Yurtdışı Eğitim Danışmanlık Derneği (YEDAD) ile bir toplantı gerçekleştirilerek koordinasyon sağlanmıştır. Yine İngiltere’de üniversite öğrencisi Türk vatandaşları tarafından kurulan “Birleşik Krallık Türk Öğrenci Birliği (TUSU)”nın açılış programına katılım sağlanmıştır²⁷⁹.

YTB, yukarıdaki faaliyetlerin birçoğunu göç ve diaspora merkezli yürütürken, AB mevzuatını ve AGİT gibi kurumlarla koordineli hareket ederek, uluslararası bir kurum olmasının gereğini yerine getirmiştir.

²⁷⁹ Faaliyet Raporu 2014, s. 51-56.

2.3.4. Ziyaretler

YTB'nin çeşitli dinamiklerle iletişim kurma stratejilerinden biri de çok amaçlı ziyaretler çerçevesinde gelişmiştir.

2.3.4.1. YTB Başkanlığına Yapılan Ziyaretler

2011 yılında çeşitli resmi kurum, STK ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile YTB'ye 9 ziyaret gerçekleştirilmiştir²⁸⁰:

Almanya'dan, "Alman Federal Meclisi Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, Almanya Kuzey Ren Westfalya Eyalet Parlamentosu Başkanlık" heyetleri, "Almanya Göç Mülteciler Entegrasyon Bakanı" Maria Böhmer (beraberinde milletvekilleri ve gazeteciler), "Almaya Baden Württemberg Eyaleti Uyum Bakanı" Bilkay Öney, Merkezi Almanya Köln'de bulunan "Türk Kültür Sanat Eğitim Merkezi" (TÜKSEM) Derneği temsilci ve öğrencileri YTB'ye farklı tarihlerde ziyaret gerçekleştirmişlerdir. Diğerleri ise, Diyanet İşleri Başkanlığınca Fransa ve Belçika'ya gönderilecek 20 din görevlisi ile birlikte, Amerikalı bir grup senatörün ziyareti, Japonya'da meydana gelen deprem ve tsunami nedeniyle taziye için Türkiye'de öğrenim gören Japon öğrenciler ve Türk-Japon dostluğuna katkı sağlayan STK temsilcilerinin ziyareti, Gençlik ve Spor Bakanlığınca gerçekleştirilen proje kapsamında Avrupa ve İskandinavya ülkeleri ile Balkan Coğrafyası ve Avustralya'dan gelen öğrencilere YTB tarafından tarih ve kişisel gelişim konferansının verilmesi ve yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının Yüksek Öğretime Giriş Sınavı (YÇS) kapsamında Ankara'daki üniversitelere kayıt yaptıran öğrencilerin YTB tarafından düzenlenen tanışma toplantılarından oluşmaktadır.

Farklı bölgelerden YTB'ye gerçekleşen ziyaret trafiği ve etkinlikler, kuruluşu henüz 1 yıl olmuş YTB'nin gelecek açısından fonksiyonel olarak önemini ortaya koymaktadır.

2012 yılı itibarıyla Avusturya İslam Cemaati Başkanlığı Genel Sekreteri, Rotterdam Başkonsolosu, Başbakan Yardımcısı, Belçika Dışişleri Eski Bakanı, Diyanet Leverkusen tarafından organize edilen 90 kişilik Türkiye Gezi Grubu, Almanya Baden-Württemberg Eyaleti Başkanı, Bonnyring Türk İslam Cemiyeti Başkanı, İslam Müzesi Vakfı Kurucusu, Canning Türk İslam Cemiyeti Başkanı, YTB'yi ziyaret eden kişi, kurum ve kuruluşlar arasındadır. YTB'yi 2013 yılı çerçevesinde yabancı ülke Bakanları, çeşitli

²⁸⁰ Faaliyet Raporu 2011, s. 40-41.

kuruluşların liderleri, başkanlar, büyükelçiler, farklı ülkelerden öğrenciler, gençlik temsilcileri, dernekler ve milletvekilleri ziyaret etmiştir.²⁸¹ YTB 2014 yılı içerisinde etki alanını yaymakla birlikte kültürel etkileşim, yurt dışında yaşayan vatandaşları temsil etmek, öğrenci değişim programları kapsamında kültürel etkileşimin önünü açabilmek, çeşitli projelere destek sağlayabilmek vs. bağlamında yurt dışındaki STK'ları, çeşitli devlet kurumlarını ziyaret etmesiyle beraber yurt dışından üst düzey bürokratları da ağırlamış ve ev sahipliği yapmıştır.²⁸²

YTB'ye yapılan bu ziyaretlerin geniş bir yelpazede yer alması kurumun etki alanını ve yaptığı çalışmaların başarısını göstermektedir. Aynı zamanda YTB'nin kabul görmüşlüğüne ve faaliyetlerinin başarısı olarak değerlendirilebilir. Çünkü ziyaret gerçekleştiren ülke ve kurumlarla bir sonraki adımda iş birliği içinde çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

2.3.5.Basım-Yayın ve Anket Çalışmaları

2.3.5.1.Cep Rehberi Hazırlanması

2011 yılında yurt dışından Türkiye'ye gelen vatandaşların, gümrük, pasaport, ulaşım, sosyal güvenlik, sağlık, vergiler, mavi, kart, askerlik, nüfus ve eğitim gibi konularda nasıl hareket edecekleri nerelere nasıl müracaat edeceklerine dair pratik bilgiler içeren cep rehberi hazırlanmıştır. Rehberin, her yıl güncellenmesi planlanmıştır²⁸³. 2012'de yurt dışına giden vatandaşların ihtiyacı olabilecek bilgilere yer verilerek yeni cep rehberi hazırlanmıştır.²⁸⁴ 2013'te de yurt dışında yaşayan vatandaşların her türlü pratik bilgiye sahip oldukları kaynak niteliğinde YTB'nin girişimleriyle cep rehberi

²⁸¹ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2013 Faaliyet Raporu*, s. 54-55. 2013 yılı detaylı ziyaret programı şu şekildedir: 28 Ocak 2013-Kosova Kamu Yönetimi Bakanı, 31 Ocak 2013-Moro İslami Kurtuluş Cephesi Lideri, 11 Mart 2013-Somaliland Milli Eğitim Bakanı, 22 Nisan 201-Afganistan Halk Meclisi Başkanı, 4 Mayıs 2013-BM Daimi Büyükelçileri, 7 Mayıs 2013 - Cibuti Araştırma ve Yüksek Öğretim Bakanı, 8 Mayıs 2013 - Karadağ Başbakan Yardımcısı, 14 Mayıs 2013 - Kosovalı öğrenciler, 17 Mayıs 2013 - Somali Sosyal Hizmetler ve Kalkınma Bakanı, 23 Mayıs 2013 - Irak Âlimleri Konseyi Başkanı, 26 Haziran 2013 - Romanya Heyeti, Temmuz 2013 - Filistin Kültür Bakanı, 9 Ağustos 2013 - Hollanda BM Gençlik temsilcisi, 28 Ağustos 2013 - Balkan Gençlik Kampı öğrencileri, 28 Ağustos 2013 - Bulgaristanlı öğrenciler, 4 Eylül 2013 - Amerika'dan gelen Türk öğrenciler, 26 Eylül 2013 - Somali Başbakanı, 1 Kasım 2013 - Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinden mezun olmuş Afgan heyeti, 25 Kasım 2013 - Almanya'da CDU'nun ilk Türk Milletvekili, 14 Aralık 2013 - Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Başkanlığını ziyaret etmiştir. 2013 yılı kayıtlara göre 20 dış ülkeden ziyaret gerçekleştirilmiştir.

²⁸² *Faaliyet Raporu 2014*, s. 57.

²⁸³ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 28.

²⁸⁴ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 46.

yenilenmiştir.²⁸⁵ 2015 yılında siyasal katılım ve vatandaşlar hakları çerçevesinde yapılan bazı etkinliklerle birlikte, vatandaşların sorunlarına cevap bulması ve günlük ihtiyaçları olan bilgilere ulaşabilmeleri için “Cep Rehberi 2015” yayımlanmıştır. Etkin şekilde kaynağa ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla da “Mobil Cep Rehberi” uygulaması geliştirilmiştir.²⁸⁶

YTB koordinasyonunda yayımı yapılan bu çalışmalarla yurt dışına giden vatandaşların gittikleri ülkelerde karşılaşılabilecekleri sorunlarla ilgili her türlü pratik bilgi paylaşımı yapılmıştır. Özellikle 2015 yılından itibaren mobil uygulamalara geçilmesi YTB’nin ulaşılabilirliğini ve fonksiyonelliğini artırmıştır.

2.3.5.2. Anketler ve Diğer Çalışmalar

Bu başlık altında YTB yapılan anket çalışmaları ile birlikte özellikle Avrupa’ya gerçekleşen Türk göçlerine yer verilmiştir.

2.3.5.2.1. Anket Çalışmaları

Anket çalışmaları gelişen dünyada kurumların ölçülebilir verilerden hareketle stratejik hedefler belirlemesinde büyük bir öneme sahiptir. Buna göre YTB’nin 2011 yılı anket çalışmaları, daha çok Avrupa’da yaşayan Türklerin sorunlarını, beklentilerini tespit etmek ve anket verilerine dayanılarak hazırlanacak raporlar doğrultusunda Avrupa’daki Türk vatandaşlarına daha sağlıklı hizmet verme amacını taşımıştır. Bu nedenle Edirne, Kapıkule, İpsala Kara hudut kapıları, Atatürk Havalimanı, Sabiha Gökçen ve Ankara Esenboğa havalimanı hava hudut kapılarında 9.7.2011-12.08.2011 tarihleri arasında anket çalışmaları düzenlenmiştir²⁸⁷.

Ayrıca yurt dışında yaşayan 80 farklı ülkeden Burdur’a dövizle askerlik görevini yapmaya gelen Türk vatandaşlarına yönelik olarak “Dövizle Askerlik Seminer Programı” ile birlikte bu program dâhilinde anket uygulaması yapılmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere, yurt dışı vatandaşlar bağlamında askeri alan ile sosyal alan arasında ilişki kurulmuştur.

²⁸⁵ Faaliyet Raporu 2013, s. 55.

²⁸⁶ Faaliyet Raporu 2015, s. 31.

²⁸⁷ Faaliyet Raporu 2011, s. 41.

Hiç şüphesiz 2011 yılı anket çalışmalarından elde edilen veriler YTB'nin yurt dışı Türk vatandaşlarının geleceğine dönük stratejilerinde ve sorunların çözümünde önemli bir kaynak olacaktır.

2012 yılında “Avrupa’da Yaşayan Türklerin Durumları, Sorunları, Beklentileri Saha Araştırması” kitap hâline getirilerek yayımlanmıştır.²⁸⁸ Ayrıca, Ankara’da 2012 yılında Başbakan Yardımcıları, 5 Bakan ve 17 ülkeden gelen 600 STK temsilcilerinin katılımıyla “Sivil Toplum Kuruluşları Buluşması” gerçekleşmiş ve buluşma kapsamında düzenlenen anket rapor haline getirilmiştir.²⁸⁹

2.3.5.2.2. Diğer Çalışmalar

2012 yılında *Göç Sempozyumu Kitabı, Almanya’da 50 Yılda Başarı Hikâyesi, 50 Yıl Karikatür 50 Karikatür, Avrupa Vatandaşlık Girişimi, Yurtdışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi, 7-8 Haziran STK Buluşması Raporu, Türkiye to Australia* eserlerinin basımı yapılmıştır. Göç Sempozyumu Kitabı’nda, 1961 yılından 2012 yılına kadar geçen sürede Türkiye’den Almanya’ya göçler, Almanya Türk toplumunun gelişim süreci ele alınmıştır. 2011 yılında Berlin’de düzenlenen sempozyuma ait sunumlar kitaplaştırılarak basılmıştır.²⁹⁰

Göçün tarihsel sürecinin ele alındığı çalışmayla gelecek nesillere göç, göçün nedenleri ve sonuçları miras olarak bırakılmıştır.

“Almanya’da 50 Yılda Başarı Hikâyesi” eserinde, Almanya’da kendi alanlarında başarılı olmuş vatandaşları ön plana çıkarmayı amaçlayan “Almanya’da Göçün 50. Yılı” etkinlikleri kapsamında “50 Yıl 50 İnsan” kitabı yayımlanmıştır.²⁹¹ “50 Yıl Karikatür 50 Karikatür” adlı eser, Murat Erdoğan tarafından gerçekleştirilmiş ve YTB tarafından desteklenmiştir.²⁹² “Avrupa Vatandaşlık Girişimi” eserle, 2009 yılında yürürlüğe giren “Avrupa Vatandaşlık Girişimi” ile AB vatandaşlarına, Avrupa Komisyonu’na yasal düzenleme teklifi hazırlama çağrısı yapma imkânı sağlanmıştır. Kitapçıkla bir milyon Avrupa vatandaşının imza toplayarak gerekli gördükleri bir konuda AB’yi yasa hazırlamaya çağırabilmesini sağlayacak girişim konusunda vatandaşları bilgilendirme

²⁸⁸ Faaliyet Raporu 2012, s. 48.

²⁸⁹ Faaliyet Raporu 2012, s. 48.

²⁹⁰ Faaliyet Raporu 2012, s. 45.

²⁹¹ Faaliyet Raporu 2012, s. 46.

²⁹² Faaliyet Raporu 2012, s. 46.

yapılmıştır.²⁹³ Cemal Yıldız tarafından hazırlanan ve her toplum için ana dilin öğreniminin gerekli olduğuna vurgu yapan “Yurtdışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi” adlı kaynakta, dil öğrenimindeki mevcut hukuki, sosyal idari engellerin ve çözümlerinin neler olduğu hakkında bilgi verilmektedir.²⁹⁴ Bunlarla birlikte, “7-8 Haziran STK Buluşması Raporu” kitapçık olarak yayımlanmıştır. Melbourne, Moreland Türk Derneği Tarafından hazırlanan ve Türk toplumunun tarihini, sosyal ve kültürel yapısını, inançlarını, toplumsal etkinliklerini ve Avustralya toplumuna olan katkılarını anlatan “Türkiye to Australia/Avustralya” isimli eser de desteklenmiştir.²⁹⁵

19-20 Mart 2016 tarihleri arasında, Almanya/Frankfurt’ta, “Batı Avrupa Yerel Medya Çalıştayı” düzenlenmiştir. Özellikle Türk diasporasının sorunları Türkçe yayın yapan medya temsilcileri üzerinden dinlenmiş ve çözüm yolları görüşülmüştür.²⁹⁶

YTB tarafından 2010-2016 tarihleri arasında Yurt dışı Türklere ve ilgili olarak akraba topluluklara dönük yapılan faaliyetlere, siyasal katılımdan kültürel programlara dikkatlice bakıldığında, kurumun amaç ve hedeflerine uygun olarak, çok yönlü ve sürdürülebilir nitelikte proje bazlı programlar olduğu görülmektedir. Yapılan faaliyetlerde öncelik insan hakları ve hukuk açısından yurt dışı Türk vatandaşlarının haklarının korunması konusuna verilmiştir. Daha sonra yurt dışı Türk toplumunun gelişimi gerek bulundukları ülkelerle uyum süreçleri dikkate alınarak kültür ve eğitim temelli çalışmalar yapılmıştır. 2011’den 2016 yılına kadar her yıl faaliyetlerde artış gerçekleşmiştir. 2016 yılı 15 Temmuz darbesi ile nedeniyle yılın son beş ayı faaliyetlerinde kısmi aksamalar olmuştur.

²⁹³Faaliyet Raporu 2012, s. 47.

²⁹⁴Faaliyet Raporu 2012, s. 47.

²⁹⁵Faaliyet Raporu 2012, s. 48.

²⁹⁶ Faaliyet Raporu 2016, s. 32.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YURTDIŞI VATANDAŞLARA VE AKRABA/SOYDAŞ TOPLULUKLARA YÖNELİK FAALİYETLER (2017-2022)

3.1.Yurtdışı Vatandaşlara Yönelik Faaliyetler

Yurtdışı vatandaşlara dönük çalışmalar, akraba/soydaş topluluklara dönük faaliyetlerle koordineli olarak yürütülmüştür. Üçüncü bölüm 2017’de başlayıp, 2022 yılında bitmektedir. Bu bağlamda başlangıç yılı olan 2017 yılı için genel bir değerlendirme yapmak konuyu daha anlaşılır hâle getirecektir.

2017 yılı YTB faaliyetlerinde hafta sonu okulları, hareketlilik programları, dünyanın farklı bölgelerinde 32 mezun derneğinin kurulması, 163 ülkeden 5378 öğrencinin Türkiye’de Burslu öğrenimi kazanması, Türkçe öğretimi ve burslarla ilgili çeşitli üniversitelerle yapılan anlaşmalar dikkat çekmektedir. 2017’de YTB tarafından, 18 program gerçekleştirilmiş olup, 4’ü ilk defa uygulanırken, 10 tanesi “Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı”na, 7’si “Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı”na ve 1’i de “Uluslararası İlişkiler Öğrenciler Daire Başkanlığı”na yürütülmüştür.

Faaliyetlerin bir kısmı *Kültürel Hareketlilik Programları, Eğitim ve Türkçe, Aile ve Sosyal Çalışmalar, İnsan Hakları ve Hukuk, İletişim ve Savunuculuk ile Türkiye’deki Hizmetlerin Koordinasyonu* temaları üzerinden şekillenmiştir. *Türkiye Mezunları Programı* ile birlikte *Kültürel İşbirliği Programı, Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı, Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı, Dini Kurumlar İşbirliği Programı, Sivil Toplum ve İletişim Programı ve Diaspora İşbirliği Programları* dikkat çeker. Bu programlar üzerinden, Türkiye ile akraba toplulukların kültürel ve tarihi mirası, felsefesi, Türk kültürü ve şuurunun aktarılması, akraba toplulukların kültürel içtimai teşkilatlanmaları üzerine çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir²⁹⁷.

“Kökler ve Köprüler Hareketlilik Programları” kapsamında düzenlenen “Evliya Çelebi Anadolu Kültür Gezileri Programı” çerçevesinde 7 ayrı projeye 205 Türk genci katılmıştır. “Türk Konseyi Üye Ülkeler Diaspora Gençlik Kampına” 13 öğrenci katılırken, YTB Türkiye Stajları Programı’na 16 farklı ülkeden 160 Türk genci katılım sağlamıştır. “Genç Liderler Programı”na ise, 10 farklı ülkeden 38 genç ve “Gençlik

²⁹⁷ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 26-153.

Kampları Programı’na 52 genç katılım sağlamıştır²⁹⁸. *Kültürel İş Birliği Programları* çerçevesinde, *Türk-İslam Medeniyetinin Kazan Tecrübesi Projesi* 30 katılımcı ile seminer ve kültürel gezilerle gerçekleştirilmiştir. “Ahıska Anma Ziyaretleri”, İstanbul, Eskişehir ve Bursa gezileri, “Batı Trakya Müslümanları” Ankara ve Bursa gezileri ile birlikte KKTC kültür ve tarih gezileri yapılmıştır. Göç temalı faaliyetlerin yanı sıra Makedonya’da film ve kitap okuma atölyelerine 30, KKTC’de düzenlenen kitap okuma atölye çalışmasına 80 kişi katılmıştır²⁹⁹.

İstişare Organizasyonları çerçevesinde Almanya, İngiltere, Kanada ve İsviçre’de 6 organizasyon yapılırken, 2017 yılı itibarıyla “Diaspora İşbirliği Programı” gerçekleştirilmiştir. Macaristan, Romanya ve Sudan diaspora kurumları ile işbirliği protokolü, Ulusal ve uluslararası iş birliği çerçevesinde de Yemen ile protokol imzalanmıştır³⁰⁰.

Sosyal Kültürel Çalışmalar alanında, Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı (KSİDB)’nin 14, Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı (UODB)’nin 7, Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı (YVDB)’nin 4 çalışması yer almaktadır. Liderlik Okulu’na 70 katılımcıya, Türkiye Seminerleri çerçevesinde 4000 burslu öğrenciye seminer verilirken, “Afrika Yaz Okulu” kapsamında 50 katılımcıya seminer ve atölye çalışmaları, “Hamamönü Kültür ve Sanat Programı” kapsamında 1000 kişiye panel çalışması ve atölye programları düzenlenmiştir³⁰¹.

Hukuki Hizmetler ve Mevzuat Çalışmaları çerçevesinde, 160 civarı doküman hazırlanırken, Yurtdışından gelen vatandaşların ihtiyaç duyduğu bilgiler doğrultusunda “Cep Rehberi” güncel hâle getirilmiştir. *Diaspora İletişim Akademisi, STK Sözcü Eğitim Programı ve Hukuk ve İnsan Hakları Eğitim Programı*’larına Avrupa’nın farklı ülkelerinden lisans ve yüksek lisans seviyesinden 40 öğrenci katılmıştır³⁰². *Yayın ve Dijital Yayın Temalı* çalışmalar bağlamında farklı Türkçe eserler yayımlanırken, arşiv çalışmaları, dergi basım ve yayım çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Stratejik İletişim Çalışmaları çerçevesinde “2017 Anayasa Değişikliği Halk Oylaması Bilgilendirme Kampanyası” çalışması ekseninde 15 ülkede 15 milyon kişiye

²⁹⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 32-33.

²⁹⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 34-35.

³⁰⁰ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 35.

³⁰¹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 35.

³⁰² *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 35.

ulaşacak şekilde spot film, infografikler, kısa animasyonlar, sosyal medya çalışmaları ve afiş görselleri hazırlanmıştır. “*Türkiye’nin Dış Yardımları Farkındalık Araştırması Projesi*” kapsamında 26 ilde saha araştırması yapılmıştır. “*Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursu Tanıtım Kampanyası*” bağlamında 15 ülkeden 1 milyon şahsa, basın bülteni, tanıtım filmleri, yazılı basın, sosyal medya kampanyaları aracılığıyla ulaşılmıştır. “*Önceliğimiz Türkçe İletişim Kampanyası*” çerçevesinde sosyal medya ve iki adet kısa filmle 1 milyon kişiye ulaşılırken, “*Türkiye Yeniden Mezun Buluşması İletişim Çalışmaları*” kapsamında 7 ülkede mezun film çekimleri yapılmıştır³⁰³.

Kapasite Geliştirme Teması ile sürdürülen *STK ve İletişim Programı* kapsamında Kosova’da kapasite geliştirme eğitimleri verilirken, Lübnan’da 15 STK temsilcisine eğitim, Mali’de 6 konferans ve ayrıca 10 STK yöneticisi ile teknik gezi ve 4 STK ile tecrübe paylaşımı gerçekleştirilmiştir³⁰⁴. *Medya* temalı çalışmalar ekseninde “*Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı*” dahilinde çeşitli sayıda belgesel ve kısa film yapılırken, kültürel işbirliği alanında belgesel, ilahi seslendirilmesi, klip çalışması, kitap ve sergi çalışmaları yapılmıştır.³⁰⁵

3.1.1.Kültürel ve Sosyal Çalışmalar

Küreselleşen dünyada, göç olgusu önemli bir gerçeklik hâlini almıştır. Her devlet geleneksel yapısı ve jeopolitik konumu çerçevesinde farklı politikalar ortaya koymaktadır. Özellikle bu süreç Türkiye açısından 1961’de Almanya ve diğer ülkelerle yapılan işgücü anlaşmaları ve 1970’lerde evlilikler çerçevesinde büyük öneme haiz olmuştur. Bugün yurt dışında bulunan Türk vatandaşı sayısı 6 milyon civarındadır. Türk toplumunun kimliklerinin korunması, Türkiye ile aidiyetlerinin muhafaza edilmesi ve yaşadıkları toplum içerisinde statülerinin yükselmesi bağlamında YTB önemli bir misyon yüklenmiş durumdadır. Bu misyonla YTB’nin yurtdışı vatandaşlar ve akraba topluluklar kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetler değerlendirilebilir.

³⁰³ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 36.

³⁰⁴ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 37.

³⁰⁵ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 37. Bunlarla birlikte medya çalışmalarında, 4 bin üzerinde haber ve 286 haber dosyası paylaşımı yapılırken, 157 düzenli medya kuruluşu takip edilmiştir. YTB ile ilgili 581 Tv yayını, internetten 13828 paylaşım, 3 ülke ve 60 şehirde 40 röportaj ve 220 başlık altında 17 bin kare fotoğraf çekimi gerçekleştirilmiştir. *Dijital Medya Çalışmaları Kapsamında* da 12 ülkeden 363 katılımcıyla “Türkiye Mezunları İletişim Tercihleri ve Medya Kullanım Alışkanlıkları Araştırması” için anket hazırlanıp rapor oluşturulmuştur. YTB Çocuk Sitesi de Yurtdışındaki çocuklar için hizmete sokulmuştur

Yurtdışında yaşayan vatandaşların eğitim seviyelerini yükseltmek amacıyla akademik, kültürel ve sosyal gelişimlerini desteklemek ve Türkçe kullanım düzeylerini arttırarak Türk kültürünü muhafaza etmeleri amacıyla çeşitli *Türkçe Anadil Öğrenimi ve Eğitim Çalışmaları* sürdürülmektedir. Yurtdışında yaşayan gençlerin Türkiye’ye olan aidiyetlerini güçlendirmek, kamusal ve sosyal alana katılımlarını sağlamak ve STK çalışmalarını teşvik etmek amacıyla “*Yurt Dışında Yaşayan Gençlere Yönelik Kültürel Hareketlilik Programları*” düzenlenmiştir. Yurt dışı vatandaşların aile bütünlüklerini korumak ve sorunlarını çözmek için “*Aile ve Sosyal Hizmetler*” yürütülürken, mavi kartlıların bulundukları ülkelerde ve Türkiye’deki haklarını korumak için, son yıllarda artan “ayrımcılık ve hak ihlallerine” karşı farkındalığın ve savunmanın arttırılması için *İnsan Hakları ve Hukuk* alanında başarılı çalışmalar yürütülmüştür.

Yine yurt dışında yaşayan vatandaşların “kimlik, aidiyet ve diaspora bilinciyle” sivil toplum reflekslerini güçlendirmek için “*Sivil İnisiyatif Çalışmaları*”, yaşadıkları ülkelerdeki istihdam ve ekonomik gelişimlerinde koordinasyon ve işbirliği sağlamak için *Ekonomi ve İstihdam* çalışmaları ile birlikte yürütülmüştür.

2018 yılında YTB, amaçlarına uygun olarak çeşitli organizasyonlara katılım sağlamıştır. MÜSİAD EXPO 2018’e, Almanya Essen Şehrinde İGMG Üniversiteler Başkanlığı tarafından düzenlenen “UNİDAY2018” adı ile “Üniversiteler Gününe” ve 15 Temmuz Darbe girişimi ile ilgili Kartepe Zirvesi’ne katılım sağlanmıştır. Bunlarla birlikte “*YTB 2018 İstişare Toplantısı*” gerçekleştirilmiştir. YTB’nin koordinasyonunda “Yurtdışında Eğitim ve Gençlik” temasıyla gerçekleştirilen “YTB 2018 İstişare Toplantısı”nda dünyanın dört bir yanındaki Türk vatandaşlarını temsil eden çatı STK’lar ve kanaat önderleri Türkiye’de buluşturulmuştur.³⁰⁶

2019 yılında “Yurt Dışında Yaşayan Türk Vatandaşları”na yönelik faaliyetler çerçevesinde; “Gençlik Kampları”, “Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri”, “Genç Lider Programı”, “Diaspora Gençlik Akademisi”, “YTB Gençlik Buluşmaları”, “Gençlik İftarları”, “Teknofest”, “Türkiye Stajları”, “Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı (CDEDP)”, “Türkçe Saati (Anadolu Hafta sonu Okulları) Destek Programı”, “Yurtdışı Vatandaşları Bursları, Anadolu Okuma Evi”, “ASKFest Organizasyonu”,

³⁰⁶ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 40-43. Toplantı, Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı Abdullah Eren ile çok sayıda temsilcinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

“Rafadan Tayfa Gösterileri”, “Ramazan Programları”, “Karşılama ve Uğurlama Programları”, “STK Buluşmaları”, “Türkçe Öğretici Yetiştirme Programları”, “YTB Türkçe Ödülleri”, “Çocuklara Türkçe Öğretimine İlişkin Çalışmalar”, “Yazarlık Akademisi”, “İnsan Hakları Eğitim Programı” ve “YTB Hukukçular Buluşması”, “Yurt Dışındaki Türk Vatandaşları Hedef Alan Saldırı Raporu”, “Mavi Kartlılara Yönelik Hizmetler”, “Kamu Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi”, “Cep Rehberi”, “Ebeveynlere ve Eğitimde Zorluk Yaşayan Yaşayan Çocuklara Yönelik Çalışmalar”, “YTB Aile ve Sosyal Hizmetler Alanlarında Uzmanlık Bursu” gibi proje ve etkinlikler gerçekleştirilmiştir³⁰⁷.

Yukarıda başlıkları verilen 2019 yılı 20’nin üzerindeki faaliyet, ana hatları ile değerlendirilecek olursa³⁰⁸:

Gençlik Kampları

Gençlik kampı programları ile yurt dışında farklı bir kültür ortamında yetişen Türk gençlerinin anavatanları “*Türkiye’de kültürel ve eğitsel aktivitelere katılımları sağlanmış ve programlar vasıtasıyla, yurt dışında yaşayan genç vatandaşların anavatanlarıyla ve kültürel kimlikleriyle olan aidiyetleri pekiştirilerek, Türk diasporasının farklı ülkelerde yaşayan bireyleriyle iletişimlerini geliştirilip*”, birlikte hareket etme duygusu edinmeleri teşvik edilmiştir. 2019 yılında 4 farklı dönemde gerçekleştirilen kamplara toplamda 471 kişi katılmıştır.

Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri

Yurt dışında kurulu Türk sivil toplum kuruluşlarına, yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin Türkiye’nin kültürel ve tarihi değerlerini keşfetmelerine yönelik düzenledikleri gezi programları için destekler sağlanmaktadır. Program kapsamında Türk gençleri, millî, manevi ve kültürel değerleriyle tarihi köklerini yerinde tanıma imkânı bulmaktadırlar. 2019 yılında gerçekleştirilen 70 proje ile yaklaşık 3.200 Türk genci Türkiye’yi farklı rotalar üzerinden deneyimleme fırsatı bulmuştur.

Genç Lider Programı

Yurt dışındaki “*Türk toplumunun her katmanında yönlendirici ve etki sahibi rol modellerin yetişmesi, yeni nesillerin eğitimi ve sosyal hayatlarındaki başarılarının*

³⁰⁷ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2019, s. 27-36.

³⁰⁸ Faaliyet Raporu 2019, s. 27-35.

desteklenmesi amacıyla” hazırlanan ve 2013 yılından beri gerçekleştirilen “Genç Liderler Programı”na bugüne kadar 400 gencin katılım sağladığı görülmüştür³⁰⁹.

Diaspora Gençlik Akademisi

“Diaspora Gençlik Akademisi”, altı milyonu aşkın Türk diasporasının bulundukları ülkelerdeki kültürel ve sosyal hayata eşit katılımları, “*yeni nesil Türk gençlerinin eğitim hayatlarındaki başarılarının desteklenmesi düşüncesini temel alarak yurt dışındaki yeni nesil Türklerin başarılı rol modelleri olarak yetişebilmeleri, sosyal ve kültürel hayata katkıda bulunabilmeleri amacıyla*” hazırlanmış bir eğitim programıdır. 21-26 Nisan 2019 tarihleri arasında Fransa’nın Strazburg kentinde gerçekleştirilen programa Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Fransa, İsveç ve Kanada’dan toplam 42 öğrenci katılım sağlamıştır.

YTB Gençlik Buluşmaları

Elim bir trafik kazası sonucu kaybettiğimiz eski Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı sayın Prof. Dr. Ahmet Haluk Dursun ile diasporadaki gençler Viyana ve Strazburg şehirlerinde düzenlenen “YTB Gençlik Buluşmaları” kapsamında bir araya gelmiştir. “Anadolu Kültür ve Tarih Birliği” temalı iki programa toplam 350 genç katılım sağlamıştır³¹⁰.

Teknofest

Türkiye’nin millî teknoloji hamlesini gerçekleştirmesi ve teknoloji üreten bir topluma dönüşmesini temel hedefi olarak benimseyen Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı (T3 Vakfı) önderliğinde, Türkiye’nin önemli kurum ve firmalarını bir araya getiren TEKNOFEST’e 2019 yılında toplam 20 Türk genci katılım sağlamıştır.

Tecrübe Paylaşım Programı (TPP)

³⁰⁹ Genç Liderler 2019 yılı programı, İstanbul ve Ankara’da 8 ülkeden 56 gencin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

³¹⁰ Ayrıca New York, Amsterdam, İsviçre, Berlin ve Stuttgart’ta gerçekleştirilen gençlik buluşmaları ile toplam 7 programda 518 Türk genci bir araya getirilmiştir. 2019 yılı *Gençlik İftarları programında ise*, Ramazan ayında Brüksel, Köln, Paris ve Viyana şehirlerinde iftar programları düzenlenmiştir. 4 farklı programa 250 katılımcı iştirak etmiştir.

Yurt dışında yükseköğrenim görmekte olan Türk gençlerinin, gönüllü faaliyetlere katılarak tecrübe kazanmaları istenmektedir. Türk gençleri, 30 farklı ülkede Türkiye ve Türk sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını yerinde inceleyerek yürütülen proje ve faaliyetlere katılmışlardır. 2019 yılında 20 Türk gencinin katılım sağladığı programda gençler; okul, yetimhane, kütüphane ve ibadethane gibi mekânların tadilat ve tamiratlarına katılmış, sosyal, kültürel ve insani yardım aktivitelerinde bulunmuşlardır.

YTB Sosyal Girişimcilik ve İletişim Eğitimleri (SOGİL)

Yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin “*Türkçe ifade yeteneklerinin pekiştirilmesi, anadil farkındalıklarının oluşması ve hitabetlerinin güçlenmesi Başkanlığın faaliyet alanı içinde yer almaktadır. Bu kapsamda, yurt dışında yaşayan gençlerin hitabet ve ikna kabiliyetlerini geliştirmek, sosyal girişimcilik ve iletişim alanında çalışmalarını teşvik etmek amacıyla*” Almanya’da Köln ve Stuttgart, Hollanda’da Amsterdam ve Belçika’da Brüksel olmak üzere 4 farklı şehirde Sosyal Girişimcilik ve İletişim (SOGİL) Akademisi programları düzenlenmiş, programlara toplamda 120 genç katılım sağlamıştır.

Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı (CDEDP)

Yurt dışında yaşayan 6 yaş altındaki “*Türk çocuklarının hem ülke dilinde hem de anadillerinde yetkinlik kazanmaları, okul öncesi çift dilli eğitimin teşvik edilmesi ve Türkçelerini geliştirmeleri için oyun gruplarının oluşturulması amacıyla yurt dışındaki dernekler bünyesinde uygulanmak üzere*” okul öncesi dönemi kapsayan bir destek programıdır³¹¹.

Türkçe Saati (Anadolu Haftasonu Okulları) Destek Programı

Başkanlığın yurt dışında yaşayan çocuk ve Türk gençlerinin “*Türk kültürünün ortak duygu ve düşünce dünyasından doğan değerleri, gelenekleri ve yaşam tarzlarını doğru anlamlandırmasına imkân sunacak, böylelikle hem Türk, hem de içinde yaşadığı toplumun kültüründen aldığı çeşitlilikleri birbiriyle çatıştırmaksızın tamamlayıcı birer zenginlik olarak görebilme yeteneği kazanmasına*” katkı sağlayacak Türkçe ve Türk

³¹¹ Bu program kapsamında 2019 yılı içinde 36 proje desteklenmiş, 1080 katılımcı eğitimlerden istifade ettikleri görülmüştür.

kültürü eğitim çalışmalarını, “Türkçe Saati Proje Destek Programı” kapsamında teşvik etmektedir³¹².

Yurtdışı Vatandaş Bursları

2019 yılı içerisinde çeşitli programlar kapsamında (Tez ve Araştırma Bursları, Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bursu, Fuat Sezgin Üstün Başarı Ödülleri ve Lise Bitirme Başarı Ödülleri) 106 öğrenciye 12 aylık burs desteği verilmiştir.

Anadolu Okuma Evi

Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadıkları yerlerde “Türkçe kaynaklara erişimlerinin kolaylaştırılması ve Türk gençlerinin Türkçeyi unutmamaları için 7 ayrı ülkede toplam 30 kütüphane açılmıştır. Başkanlıkça özel olarak geliştirilen “anadoluokumaevi.com.tr” kütüphanecilik sistemi üzerinden kitap ödünç alma-verme, okuma grupları oluşturma ve diğer kültürel etkinliklerin duyurulması” çalışmaları yürütülmüştür³¹³.

ASKFest Organizasyonu

Almanya ve Türkiye arasındaki dostluğu pekiştirmek amacıyla Almanya’daki Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadığı Kuzey Ren-Vestfalya eyaletine bağlı Hamm şehrinde, 28-30 Haziran 2019 tarihleri arasında; “Gençlik ve Spor Bakanlığı, Dünya Etnospor Konfederasyonu, Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Hamm Belediye Başkanlığı” ve YTB ortaklığında ASKFest (Avrupa Spor ve Kültür Festivali) düzenlenmiştir. Programa 60 binden fazla Alman ve Türk vatandaşı katılım sağlamıştır.

Rafadan Tayfa Gösterileri

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının, “anadil ve kültür gelişimine katkı sağlamak amacıyla” TRT Çocuk kanalının sevilen çizgi filmi Rafadan Tayfa’nın kahramanları ile 8 ülke 27 şehirde çeşitli gösteriler gerçekleştirilmiştir³¹⁴.

³¹² Bu çerçevede 2019 yılı içerisinde 201 projeye destek vermiş ve 11.355 katılımcı eğitimlerden istifade etmiştir.

³¹³ Anadolu Okuma Evi kütüphanelerinde çocuk, din, düşünce, edebiyat, kültür ve tarih olmak üzere toplam 6 kategoride her yaştan insana hitap edebilecek 1001 kitap bulunmaktadır.

³¹⁴ Yaklaşık 100.000 kişinin izlediği etkinliklerde katılımcılara; Tübitak Çocuk Dergisi, YTB Hacivat Karagöz kukla seti, TRT Çocuk Dergisi ve Rafadan Tayfa logolu YTB çantaları armağan edilmiştir. Ayrıca,

Karşılama ve Uygulama Programları

1 Temmuz- 15 Eylül tarihleri arasında yurt dışında yaşayan ve tatillerini Türkiye’de geçirmek üzere gelen Türk vatandaşlarına yönelik karşılama ve uğurlama programı kapsamında Kapıkule ve İpsala sınır kapılarında YTB’nin standı kurulmuş, 25 YTB personeli 7/24 Türk vatandaşlarına gümrük bekleme alanında ve birçok güzergâhta hizmet vermiştir³¹⁵.

STK Buluşmaları

Başkanlık ile “Türk Amerikan Ulusal Yönlendirme Komitesi (TASC)” iş birliğiyle ABD’nin New York şehrinde gerçekleştirilmiştir. Türk, Soydaş ve Müslüman Toplumuyla Buluşma Programı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Programa yaklaşık 3 000 kişi katılım göstermiş, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerileri istişare edilmiştir³¹⁶.

2019 yılı içerisinde Başkanlık, toplam 32 farklı şehirde 36 STK buluşması gerçekleştirmiştir.

Yazarlık Akademisi

Başkanlıkça İsveç-Stockholm, Norveç-Oslo, Almanya-Münih, Almanya-Marl, Hollanda-Venlo ve Belçika-Maasmechelen’de Türk vatandaşlarının katılımlarıyla iftar programları düzenlenmiştir.

³¹⁵ Başkanlık ayrıca güzergâh üzerinde belirlenen noktalara ücretsiz su dağıtım merkezi, mobil tuvaletler, çöp konteynerleri ve elektronik bilgilendirme tabelaları yerleştirilerek Avrupa’da yaşayan Türk vatandaşlarının yolculuklarını daha rahat hale getirecek çalışmalar yapmıştır. Kapıkule sınır kapısından çıkacak Türk vatandaşlarına yönelik hizmetler verilmiştir. Türkiye’de yürütülen çalışmaların yanı sıra, Türk vatandaşlarının çok önemli bir bölümünün geçiş güzergâhında bulunan Sırbistan’daki sınır kapılarında ve Niş şehrinde; İçişleri Bakanlığı marifetiyle Türk polisleri, YTB marifetiyle ise Türkçe ve Sırpça bilen personeller görevlendirilerek, Türk vatandaşlarının Sırbistan’da yaşadıkları sorunların çözümüne katkı sağlanmıştır. “Program süresince Sırbistan’da kaza yapan, hastaneye kaldırılan, aracı arızalanan, mahkemeye çıkan Türk vatandaşlarının yanlarında olunmuştur. 2019 yılında Türkiye’de ve Sırbistan’da gerçekleştirilen programlarla 1,5 milyon Türk vatandaşına ulaşılmıştır”. Ayrıca Türk vatandaşlarının tatillerini yoğun olarak geçirdikleri il ve ilçelerde belediye ve valiliklerle koordineli bir şekilde ev ziyaretleri, kültürel geziler, billboard çalışmaları yürütülmüştür. Faaliyetler kapsamında 28 ildeki vali ve belediye başkanları ile görüşmek üzere ziyaretlerde bulunulmuştur. ‘Hoş geldin’ temalı billboard çalışmaları, illerde yurtdışı vatandaşlar danışma masaları oluşturulmuş, dini ve tarihi mekanlara kültürel gezi düzenlenmiş, ev ziyaretleri yapılmış, çocuk ve gençlere yönelik eğitimler yapılmıştır. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2019*, s. 32-33.

³¹⁶ Ayrıca “Almanya Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier’in daveti üzerine “ilk devlet ziyareti” için Berlin’de bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, buradaki Türk sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerini kabul etmiştir. Programa Başkanlık da katılım sağlanmıştır”.

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının “*kültür ve sanat çalışmalarındaki çeşitliliği artırmak, diaspora yazın dünyasına yeni kalemler kazandırmak, genç kalemlerin dil beceri ve yetkinliklerini artırmalarını ve bir yazma planına sahip olmalarını sağlamak amacıyla*”, bu alanda kendini geliştirmek isteyen gençlere dönük Avrupa’nın 8 farklı ülkesinden 40 katılımcıya yazarlık eğitimi verilmiştir.

Kamu Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından desteklenen “Yurtdışındaki Vatandaşlara Yönelik Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi” projesinin açılış toplantısı 30 kamu kurum ve kuruluşundan 135 üst düzey temsilcinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Almanya ve İsviçre’nin farklı şehirlerinde vatandaşlar, hukukçular ve STK temsilcileriyle Türkiye’deki kamu hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik 340 anket ve görüşme gerçekleştirilmiştir³¹⁷.

Cep Rehberi

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları için kamu hizmetlerine dair bilgilerin aktarıldığı “2019 Yılı Cep Rehberi” 50 bin adet basılarak dış temsilcilikler, valilikler, gümrük kapıları, havalimanları, yurtdışındaki STK’lar ve vatandaşlara dağıtılmıştır.

Ebeveynlere ve Eğitimde Zorluk Yaşayan Çocuklara Yönelik Çalışmalar

Türk Okul-Aile Birlikleri ve Veli Dernekleri proje programları kapsamında desteklenmekte, ayrıca pedagojik ve psikolojik danışmanlık hizmetine ihtiyaç duyan ailelere lüzumlu hizmetlere daha rahat ulaşabilmeleri için katkıda bulunulmuştur. Yine “*yerel paydaşlarla yürütülen projeler çerçevesinde, eğitimde dezavantajlı Türk çocuklarına yönelik olarak psikolojik danışmanlar, aile ve eğitim terapistleri eşliğinde öncelikle karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin eğitim programları, rehberlik ve rehabilitasyon desteği*” sağlanmıştır. Bu kapsamda 2 yıl içerisinde özel eğitim ve desteğe ihtiyaç duyan 200 öğrenciye ulaşılması planlanmıştır.

YTB Aile ve Sosyal Hizmetler Alanlarında Uzmanlık Bursu

³¹⁷ Almanya’da ASTEC Kitap Fuarı ve Hamm ASKFEST Festivali kapsamında vatandaşlar, hukukçular ve STK temsilcileriyle Türkiye’deki kamu hizmetlerinin değerlendirilmesine dönük 280 anket ve görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yurtdışı vatandaşların yasal haklarına dair 46 kamu kurumunun mevzuatını içeren 1288 sayfalık Kamu Hizmetleri Envanteri hazırlanmıştır.

Ailenin ve bireylerin “desteklenmesine katkı sağlanması, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik aile ve sosyal hizmetler konusunda danışmanlık, destek ve terapi gibi hizmetlerin çeşitliliğinin artırılması ve hizmet sağlayacak insan kaynağının yetiştirilmesine ilişkin ihtiyaçların giderilmesi amacıyla” Aile ve Sosyal Hizmetler alanında uzmanlık bursları verilmiştir.

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik düzenlenen faaliyetler sayesinde, Türkiye ve yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları arasında maddi ve manevi köprüler kurulmuştur. Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları YTB’nin yürüttüğü faaliyetlerle Türkiye ile olan bağlarını güçlendirirken eğitim ve sosyal faaliyetler başta olmak üzere pek çok alanda kendilerini geliştirme imkânı bulmuştur.

2022 yılında anma programları, tören, davet ve gala etkinlikleri gerçekleştirilmiştir: Bunlar Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) 2. Diaspora Forumu, (600 genç ile) Balkan Gençlik Zirvesi, Ahıska Anma Etkinliği Programı, (3 250 kişi ile) KKTC Gönül Köprüsü İftarları, (2 000 kişi ile) Bulgaristan Ribnova Köyü İftar Programı ve Doğumun 75. Yılında Dr. Sadık Ahmet’in Anma Programlarıdır³¹⁸.

3.1.1.1.Kültürel Hareketlilik Programları ve Saha Ziyaretleri

YTB, 2017 itibarıyla çeşitli kültürel hareketlilik programlarıyla birlikte saha ziyaretlerine önem vermiştir. “*Kökler Köprüler Kültürel Hareketlilik Programları*” doğrultusunda, *Evliya Çelebi Anadolu Kültür Gezileri Programı*, *Türk Konseyi Üye Ülkeler Gençlik Kampı*, *YTB Türkiye Stajları Programı*, *Genç Liderler Programı* ve *Gençlik Kampları* gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir³¹⁹. Bu faaliyetlerde, yurtdışında yaşayan gençlerin Anadolu kültürü ile kaynaşmaları, STK’lar arası işbirliği, Türk Konseyi üye ülkeler merkezli kardeş diaspora gençlerinin bir araya getirilmesi (Antalya), yurtdışında yükseköğretim seviyesindeki gençlere mesleki tecrübenin kazandırılması, yurtdışındaki gençlerin yaşadıkları toplum içerisinde daha aktif rol almaları gibi amaçlar belirlenmiştir³²⁰.

2017 yılı “*Yurtdışı Vatandaşlara Yönelik Saha Programları*” daha çok İngiltere, Almanya ve Fransa üçgeninde gerçekleştirilmiştir. İngiltere’de Kıbrıs kökenli Türklerle

³¹⁸ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2022, s. 34.

³¹⁹ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 45-47.

³²⁰ Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türk Konseyi Diaspora Temas Grubu gibi kurumlar bu programlarda yer almışlardır.

buluşulurken, Almanya’da ailelerin eşitlik üzerinden sorunları ele alınmış, Diyanet İşleri Türk-İslam Birliği (DİTİB) üzerinden Türk vatandaşlarına dönük eğitimler verilmiştir. 2 Ekim 2017’de Fransa’nın Melhose kentinde hayatını kaybeden vatandaşlara dönük destek verilmiş ve gerekli hukuki adımlar atılmıştır³²¹.

2018 yılı itibarıyla, yurt dışında yaşayan vatandaşlara dönük 5 adet “Saha Ziyareti” gerçekleştirilmiştir.³²² *Fransa Strazburg ve Lyon Bölgelerine Saha Ziyaretleri*³²³ bağlamında; YTB tarafından yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik geliştirilen proje programlarına nitelikli başvuruların alınması, halen yürütülmekte olan proje desteklerinin yerinde incelenmesi ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmesi amacıyla Fransa’nın Lyon ve Strazburg şehirlerinde çalışma ziyareti düzenlenmiştir.

Belçika Saha Çalışması (30 Mayıs-3 Haziran 2018); Brüksel, Beringen ve Anvers şehirlerinde Türkiye’nin dış temsilciliklerinin yanı sıra, medya ve STK temsilcileriyle görüşmeler yapılmıştır. Ziyaret çerçevesinde 50’ye yakın kişi ve STK temsilcisi ile görüşme gerçekleştirilmiştir³²⁴. *Avustralya’ya Türk Göçünün 50. Yılı-Sidney ve Melbourne Saha Ziyareti*; 21-31 Ekim 2018 tarihleri arasında *Türk Göçü’nün 50. Yılı*’nın kutlanması ve Sidney ile Melbourne şehirlerinde STK’larla istişare toplantısı yapılması vesilesi ile Avustralya’da bulunulmuştur. Sidney ve Melbourne’de ziyaret edilen Türkiye dış temsilcilikleri ve Türk STK’lar ile YTB’nin çalışma alanları istişare edilmiş; yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının eğitimleri konusunda çalışan STK’lar ve eğitim kurumlarıyla bir araya gelinerek bilgilendirme çalışması yapılmış, hali hazırda Başkanlığın desteğiyle yürütülmekte olan projeler yerinde incelenmiş, Türk gençlerinin kapasitelerini geliştirmeye yönelik eğitim, staj, burs ve hareketlilik programları tanıtılmış ve 1001 kütüphane projesi kapsamında Sidney ve Melbourne’de olmak üzere iki kütüphane açılmıştır. 27 Ekim 2018 tarihinde *Türk İşçi Gücü Antlaşması’nın 50. Yılı* münasebetiyle protokol konuşmaları, ödül ve gala yemeğinden oluşan geniş katılımlı bir organizasyon gerçekleştirilmiştir. Toplamda 2 Dış Temsilcilik, 12 STK, 1 konser

³²¹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 50-51.

³²² *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 28-29.

³²³ Ziyaretler 01-08 Haziran 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

³²⁴ Belçika’da ikinci faaliyet, *Seçim Gözlem Ziyareti* (16 Haziran-19 Haziran 2018) için; Başkanlık heyeti (16-19 Haziran 2018 tarihleri arasında) Anvers ve Brüksel Başkonsolosluk bölgelerindeki sandık çevrelerini ziyaret ederek gözlemlerde bulunmuştur. Anvers ve Brüksel şehirlerinde Türkiye Dış Temsilciliklerinin yanı sıra, medya ve STK temsilcileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaret çerçevesinde 30’a yakın kişi ve STK temsilcisi ile görüşme yapılmıştır.

verilmiş, 1 müze ziyareti gerçekleştirilmiş ve 260 kişi ile temasa geçilmiştir. Bunun yanı sıra; Avustralya'ya bağlı olarak çalışan “SBS Radyo” ile kayıt üzerinden ve “ZZZ Radyo” ile canlı olarak sözlü mülakatlar yapılmıştır. *Avusturalya'ya Türk Göçünün 50. Yılı* kapsamında yapılan faaliyetler; *Avustralya'ya Göçün 50. Yılı Almancağı* ile okuyucuya sunulmuştur. “Avustralya'ya Türk Göçüne İlişkin Sözlü Tarih Çalışması ve Arşiv Araştırması” gerçekleştirilmiştir. Avustralya'ya Göçün 50. yılı vesilesiyle Türk müziği eşliğinde senfoni orkestrası “AHENK Konseri” Başkanlığın desteğiyle hayat bulmuştur. Türkiye'den Avustralya'ya göçün 50. yılı dolayısıyla, belgesel film hazırlanmıştır.

Hollanda Saha Ziyareti (15-22 Aralık 2018); Hollanda'da düzenlenecek etkinliklere dönük ön görüşmelerde bulunulmuştur. YTB tarafından destek verilmiş olan proje desteklerinin yerinde incelenmesi için çeşitli sivil toplum kuruluşları ve Hollanda resmi makamları ile görüşmeler yapılmıştır. Bu amaçla 15-22 Aralık 2018 tarihleri arasında Hollanda'da çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir³²⁵.

Sivil Toplum Kuruluşları ile birlikte yürütülen ortak çalışmalarla ve Başkanlıkça, Hollanda, Avustralya ve Belçika'da hali hazırda sürdürülen çalışmalara destek verilmiştir. STK'larla desteklenen çalışmalarla projelerin daha hızlı hayata geçirilmesi ve daha fazla sayıda insana ulaşması sağlanabilmektedir.

2018 yılında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hem soyo-kültürel hem de Türkçe öğretimini ilgilendiren “*Anadolu Okuma Evi*” programları uygulanmıştır. Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşı gençler Türkiye'deki kültür, sanat ve edebiyat alanındaki kadim mirasa erişmekte ve istifade etmekte bir takım güçlüklerle karşı karşıya kalmışlardır. Bu nedenle ilgili ülkelerdeki baskın kültür ve asimilasyon politikalarına karşı yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının kendi kültürlerini tanımaları, millî ve manevi değerleri öğrenerek yeniden üretebilmeleri için kendi kültür temellerini tanımaları ve öğrenmeleri önem arz etmektedir. Bu süreçte yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimlere ait merkezler ve üniversiteler bünyesinde Türkçe kütüphaneler oluşturmak ve var olan kütüphaneleri zenginleştirmek üzere YTB tarafından bir çalışma başlatılmıştır. “*Cumhurbaşkanlığı I. 100 Günlük İcraat Programı*” çerçevesinde 2018 yılında Fransa'da 1, Almanya'da 2, Belçika'da 1 ve Hollanda'da 1 adet olmak üzere toplam 5 “*Anadolu Okuma Evi*” açılmıştır. Ayrıca “*Avustralya'ya Göçün 50. Yılı Programı*” çerçevesinde Avustralya'da

³²⁵ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 28-29.

2 “Anadolu Okuma Evi” hizmete sunulmuştur.³²⁶ “Anadolu Okuma Evi” ile yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının öz kültürlerinden uzak kalmayacakları ve bu şekilde yabancı kültür ve asimilasyonlara karşı kendi kültürlerini yaşayabilecekleri kültür merkezleri olmuştur.

2018 yılında, “Evliya Çelebi Anadolu Kültür Gezileri Destek Programı”³²⁷ ile yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin Türkiye ile bağlarının güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu program ile yurtdışında bulunan Türk sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla yurtdışında yaşayan Türk gençlerinin öz kültürlerini yerinde tanımalarına ve Türkiye’nin tarihi ve kültürel mekânlarını görmelerine imkân sağlayacak dil, kültür ve medeniyet temalı programlar düzenlenmiştir³²⁸. Yürütülen programla yurt dışında yaşayan Türk gençlerin Türkiye ile daha köklü ve sağlam bağlar kurması planlanmış ve Türkiye’nin zengin tarihi ve kültürel mirasını yakından keşfetmeleri hedeflenmiştir.

2018 yılı “Kültürel Hareketlilik Programları”nda, özellikle “Yurtdışı Türkler Gençlik Kampı Programı”, “Türkiye Stajları Programı” ve “Diaspora Gençlik Akademisi” programları dikkat çekmektedir.

Yurtdışı Türkler Gençlik Kampı Programı, yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı veya Mavi Kart sahibi Türk gençlerinin Türkiye ile olan bağlarının güçlendirilmesi ve kendi aralarında iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla düzenlenmiş bir hareketlilik programıdır. Yurt dışında farklı ülkelerde yaşayan Türk gençleri Türkiye’deki doğa kamplarında bir araya gelerek vakit geçirme fırsatı bulmuşlardır. Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın kamp tesislerinde konaklayan Türk gençlerinin ulaşım harcamaları YTB tarafından karşılanmıştır. Yurtdışında yaşayan 283 Türk genci bu kampa katılım imkânı bulmuştur.³²⁹

³²⁶ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 30-31. Proje içerisinde öncelikli olarak uzman heyetler marifetiyle kütüphanede yer alması planlanan 1001 kitabın listesi belirlenmiştir. Tüm kütüphanelere kitaplar ulaştırılmış ve otomasyon sistemi ile ilgili sunum gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kütüphanelerin birçoğunda kütüphane sorumlusu belirlenmiştir. Bu süreçte; Fransa’da Paris, Almanya’da Köln ve Aachen, Hollanda’da Amsterdam, Belçika’da Maasmechelen ve Avustralya’da Melbourne ile Sydney şehirlerinde kütüphaneler kurulmuştur

³²⁷ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 34.

³²⁸ Programla, her bir projede yurt dışında yaşayan 30 Türk genci 10 gün süreyle Türkiye’nin kültürel ve tarihi değerlerini keşfetme imkânı bulmaktadır. 2014-2017 yılları arasında 14 ülkeden 4433, 2018 yılı içerisinde ise 1160 Türk genci kültürel hareketliliği sağlanmış olup bu dönemde 2018 yılında sivil toplum kuruluşlarına 3.856.470,53 TL destek sağlanmıştır.

³²⁹ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 34. Ayrıca YTB yurtdışında yaşayan 18-25 yaş arasındaki Türk gençlerine, Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın Türkiye’de düzenlediği “Yaz Kamplarına”/gençlik kamplarına katılmaya teşvik etmiştir. Program dâhilinde Gençlik ve Spor Bakanlığı ile işbirliği içerisinde yurtdışında yaşayan Türk vatandaşı ya da mavi kart sahibi Türk gençleri için kamplarda özel kontenjan ayrılmış ve

YTB *Türkiye Stajları Programı*; “lise eğitimini yurtdışında tamamlamış ve üniversite eğitimine devam eden veya yeni mezun Türk vatandaşlarının Türkiye ile olan bağlarını kuvvetlendirmek, Yurt dışında hayatlarını sürdüren Türk vatandaşlarına Türkiye’deki kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarını tanıtmak, Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına Türk kültürünü tanımalarını sağlamak ve Türkçe yeterliklerini geliştirmek amacıyla” ilk kez 2016 yılında düzenlenmiş olan bir gençlik programıdır³³⁰.

“Diaspora Gençlik Akademisi Programı”nda ise yurtdışında yükseköğrenim gören başarılı gençlerin “yaşadıkları ülkelerin kültürel, siyasi, sosyal hayatında ve Türk toplumu içerisinde daha aktif olabilmelerini teşvik etmek” amaçlanmıştır. Bununla birlikte “Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı” işbirliğiyle Teknofest gerçekleştirilmiştir³³¹.

2020 yılında “Yurtdışı Vatandaşlara Yönelik Temel Hizmetler” başlığı altında, *Kültürel Hareketlilik ve Online Eğitim Programları, Türkçe Eğitim Çalışmaları, İnsan Hakları ve Hukuk Çalışmaları, Online İstişare Toplantıları, Organizasyonlar ve Programlar, Covid-19 Sürecinde Yürütülen Çalışmalar* şeklinde 5 alt başlık dikkat çekmektedir. *Kültürel Hareketlilik ve Online Eğitim Programları*’nda 12 ana faaliyet görülür. Bunlar sırasıyla *Online Medya Akademisi, Online Kişisel Gelişim Akademisi, YTB Türkçe Ödülleri, Online Yazarlık Akademisi, Online Kariyer Gelişim Programı, Online YTB Çocuk Akademisi, Türk Diaspora Medya Ödülleri, Online Senaryo Okulu, Anadolu Okuma Evi, Telve Dergisi, İnsan Hazine Serisi (Birinci Nesil Hikâyeleri) ve Akademi Kürsüsü* şeklindedir³³².

Yukarıda görüldüğü gibi Covid-19 nedeniyle YTB’nin faaliyetleri online uygulamalara dönerken, yurtdışı Türk vatandaşlara dönük farklı uygulamalar dikkat çeker.

Organizasyonlar ve Programlar, ana faaliyet alanı, *Rafadan Tayfa, Karşılama Uğurlama Programı* alt alanlarından oluşmuştur. Aynı ana faaliyet alanının bir alt başlığı

Türk gençlerinin ulaşım ücretleri de YTB tarafından karşılanmıştır. Bu şekilde mali desteğin sağlanması organizasyonlar açısından önemli olmuştur.

³³⁰ 2018 yılında 12 farklı ülkeden 77 öğrenci, program dâhilinde yer alan kamu kurum ve kuruluşlar arasında 10 Eylül - 06 Ekim 2018 tarihleri arasında dört hafta staj yapma imkânı bulmuşlardır.

³³¹ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 35. 2018 Eylül ayının başında programın hazırlık çalışmalarına başlanmış ve 6 Eylül 2018 ile 16 Eylül 2018 tarihleri arasında başvurular alınmıştır. Programa 126 başvuru yapılmış, Teknofest 2018’e 4 farklı ülkeden toplam 20 Türk genci katılım sağlamıştır.

³³² *Faaliyet Raporu* 2020, s. 27.

olan *Kapıkule Programı* ise *Tarca Cup Futbol Turnuvası Programı* ve *ASTEC Kitap ve Kültür Fuarı* programlarından oluşmuştur³³³.

COVID-19 sürecinde yürütülen çalışmalar ana faaliyet alanı iki alt faaliyet bölümünü kapsamıştır. Bunlardan ilkinin *Pandemi Süreci Online Çalışmaları (Kamu Spotu, 5 Dilde Bilgilendirme, Canlı Yayın Musiki Dinletisi, Online Video Çalışmaları, Canlı Yayın Kandil Programları, Psikolojik Danışmanlık ve Sağlık, Gastronomi, Kültür ve Sanat, Hukuk Danışmanlığı, Beyaz Haberler, Çocuklarla Sanal Türkçe)* kapsamıştır³³⁴.

İkinci olarak ise “COVID -19 İş Birliği ve Destek Programı” başlıkları altında faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

YTB Başkanı Abdullah Eren’in 2022 yılı sunuş yazısında ifade ettiği “*Güçlü Diaspora Güçlü Türkiye*”³³⁵ bağlamında YTB’nin ana ekseninde 14 başlık altında bu faaliyetleri yürüttüğü görülmüştür. Kültürel hareketlilik ve saha kısmı programları şu şekildedir³³⁶:

Gençlik Çalışmaları: Tarih Akademisi (7 ülke, 24 katılımcı) ve Endülüs Akademisi (7 ülke, 25 katılımcı) ile akademi programları, TEKNOFEST (5 ülke, 26 katılımcı), YTB Gençlik Kampları (146 katılımcı), Anadolu Okuma Evi (10 ülkede 36 kütüphane ve okuma halkaları 100 katılımcı), Genç Destek Programı (34 proje), Evliya Çelebi Kültür Gezileri Programı(46 proje) ve Telve Dergisi (3 yeni sayı) şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda görüldüğü üzere gençlik çalışmaları akademiler şeklinde, farklı ülkelerden katılımlarla, kültürel, sosyal ve teknik alanlardaki uygulamalarla yapılmıştır.

Çocuklara Yönelik Çalışmalar: Çocuk Kampları Liderlik Eğitimi (12 katılımcı), Hamburg Çocuk Kampı (22 katılımcı) ve 18 katılımcı ile Çocuklar İçin Tiyatro Atölyesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Çocuklara yönelik faaliyetlerde liderlik özgüveni verilmesi ve sanat içerikli yaklaşımlar dikkat çekmektedir.

³³³ Faaliyet Raporu 2020, s. 29.

³³⁴ Faaliyet Raporu 2020, s. 29.

³³⁵ Faaliyet Raporu 2022, s.4.

³³⁶ Faaliyet Raporu 2022, s. 30-38.

Ailelere Yönelik Çalışmalar: Ailelere yönelik 5 çalışma yapılmıştır: Dört ülke ile “Aile Danışmanlığı Proje Destekleri”, “Engelli Vatandaşlara Yönelik Çalışmalar”, “Koruyucu Aile Çalışmaları”, 10 ülkeden 28 katılımcı ile “Yeni Yüzler Yeni Sözler: Diaspora Gençlik Buluşması” ve “Hollanda Hobi Bahçesi” şeklindedir.

YTB’nin aile merkezli çalışmalarında gençler merkezde olurken, Engelli vatandaşlara dönük çalışması fırsat eşitliği açısından altı çizilmesi gereken bir konudur.

Organizasyonlar Çerçevesinde: Bu kapsamda 20 adet organizasyon gerçekleştirilmiştir. Üç etkinlik (Sırbistan ve Kapıkule karşımaları ve YTB Mobil Uygulama ile) karşılama ve uğurlama; beş etkinlik³³⁷ ile YTB Ramazan Ayı Etkinlikleri ve iki adet Rafadan Tayfa gösterimleri yapılmıştır³³⁸. Bunlarla birlikte diğer etkinlikler şu şekildedir³³⁹:

“Frankfurt Türk Tiyatro Festivali, YTB Zürich Kültür Festivali, Avrupa’daki Türkler Kayseri Buluşması ve Festivali, Yurtdışı Vatandaşlar Buluşması Elbistan Festivali, 15. Emirdağ Gurbetçi Festivali, Uşak Gurbetçi Festivali, Almanya’da Türk Varlığının 60. Yıl Sempozyumu, ‘Misafır Bavulu’ Tiyatro Gösterimi, Bilge Ana Mevlüde Genç Belgeseli ve Prestij Kitabı Gala ve Tanıtım Programı, YTB-TASC Gala Yemeği”

Yapılan etkinliklerde Anadolu’nun farklı yerel bölgeleri ile çeşitli festival ve buluşmalar yapılarak, Anavatan ile ikinci vatanlarındaki kültür bağları arasına çok yönlü kimlik tabanlı bağlantıların kurulması hedeflenmiştir.

Saha Ziyaretleri ve STK Çalışmaları:

Ziyaretler kapsamında 13 ülkede, 65 (39’u yurt dışı, 26’sı yurt içi) etkinlik gerçekleştirilirken, STK’lar ile birlikte çeşitli kuruluş ve dış temsilciliklere gidilmiştir. Bunlarla birlikte, STK ve uluslararası teşkilatlarla “sivil savunuculuk eğitimi ve atölye çalışmaları” düzenlenmiştir. Dolayısıyla ziyaretler karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi açısından dikkate değerdir.

Akademik Araştırmalar, Kültürel Hareketlilik ve İşbirliği Çalışmaları:

³³⁷ Beş etkinlik şu şekildedir: Dortmund Festiramazan Etkinliği, İsveç İftar Programı, İsviçre Türk Toplumu İftar ve Sahur Programı, MÜSİAD Avrupa İftar Programı, Birleşik Krallık İftar Programı. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2022*, s. 30-33.

³³⁸ 2022 Avrupa Turnesi ve 2022 Kuzey Almanya Turnesi ile.

³³⁹ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 31-33.

Bu başlık altında “Kültürel Hareketlilik Programları”nda 8 etkinlik gerçekleştirilmiştir³⁴⁰. Akademik Saha Araştırmaları’nda 11³⁴¹, Sözlü Tarih Çalışmalarında (Dr. Sadık Ahmet Kitabı) 1 ve Tarihi ve Kültürel Miras Çalışmaları’nda 6 adet³⁴² etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Bu etkinliklerin içeriklerine bakıldığında zaman hem tarihi derinlik hem de Balkanlar, Afrika ve Asya’ya dağılan coğrafi genişlik dikkat çeker. Özellikle Türk dünyası ve Türk kültürü Balkanlardan Türkistan’a merkezde yer almaktadır.

3.1.1.2.Diaspora Programları

Dünyanın farklı ülkelerinde diasporaların STK faaliyetleriyle birlikte öneminin iyice artması doğal olarak 2017 yılı itibarıyla YTB’ye yeni görevler yüklemiştir. Buna göre “*Diaspora İstişare Toplantıları*” gerçekleştirilmiştir. İstişare toplantıları Münih (Almanya), Londra (İngiltere), Kanada ve İsviçre olmak üzere dört yerde gerçekleştirilmiştir. Toplantılara, ilgili ülkelerdeki çatı STK’lar, Başbakan Binali Yıldırım, Başbakan Yardımcısı Tuğrul Türkeş ve Gençlik ve Spor Bakanı Akif Çağatay Kılıç ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu katılmışlardır. İstişare toplantılarında yurtdışı vatandaşların eğitimleri, staj, burs ve hareketlilik programları konularında bilgi verilirken, İslamafobi konusu ayrıca ele alınmıştır³⁴³. Toplantılar yoluyla ortak meseleler çerçevesinde Avrupa’nın farklı ülkelerindeki Türk diasporaları arasında farkındalık ve koordinasyon sağlama yolunda önemli adımlar atılmıştır.

³⁴⁰ Sekiz etkinlik şu şekildedir: Kırım Ailesi İftar Programı, 15 kişi ile Genç Kültür Elçileri Buluşuyor-Özbekistan, 45 öğrenci ile Belarus Yaz Kampı, 150 öğrenci ile Balkan Gençlik Zirvesi Türkiye Gezisi, 51 katılımcı ile Novi Pazar Türk Kültür Merkezi Türkiye Gezisi, 7 Balkan ülkesinden 107 katılımcı ile Uluslararası Çanakkale Dayanışması, 14 Öğrenci ile YTB Gençlik Kampı, 123 katılımcı ile 7. İlim Elçileri Buluşması. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2022*, s. 32-33.

³⁴¹ Beşeri ve Sosyal Kalkınma Araştırmaları Destek Programı (BESKAP), Azerbaycan Düşünce Tarihi, Türk Dünyası İkinci Tıp Öğrencileri Kongresi, 1000 katılımcı ile Uluslararası Türk Dünyası Sempozyumu, Orta Asya’dan Anadolu’ya Türk Kültürü Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu, 350 katılımcı ile Ceditler Haftası-Türkiye Programı, Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri Kongresi, 8 farklı ülkeden 33 araştırmacı ile II. Balkan Çalışmaları Kongresi, Balkan Tarih Yazım Sempozyumu, Türkmeneli Eğitim Çalıştayı ve Afrika Yıllığı 2021. Bk. *Faaliyet Raporu 2022*, s. 32.

³⁴² Tarihi ve Kültürel Miras Çalışmaları şu şekildedir: Gagauz Atasözleri Derleme Projesi, Rusya Devlet Arşivlerindeki Tarihi Haritalarla Osmanlı Devleti Akademik Araştırma ve Yayın Projesi, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne Giden Yol” Belgeseli, Hırvatistan’daki Türkler Kitabı, Ortadoğu ve Afrika Tarih Araştırmaları Programı (OTAP), 250’nin üzerinde çoğu tarihçi akademisyen ve araştırmacının katıldığı Uluslararası Osmanlı Araştırmaları Kongresi (OSARK). *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2022*, s. 32.

³⁴³ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 48-49.

2017 yılında, yurtdışındaki nitelikli işgücünün/gençlerin Türkiye'ye kazandırılması politikası çerçevesinde, Türkiye'deki istihdam şartlarını kolaylaştırmak amacıyla ÖSYM, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumu ve Devlet Personel Başkanlığının katılımı ortak fizibilite çalışması yapılmıştır. Ayrıca Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve İngiltere'de "ayrımcılık, insan hakları, ırkçılık ve İslam karşıtlığı" konularında faaliyet gösteren STK ve resmi kurumlarla çeşitli konular ele alınmıştır. "Türk diasporasının potansiyelini doğru şekilde tespit etmek ve sağlıklı politikalar üretmek için" Türklerin yoğunluklu yaşadığı yabancı ülkelerdeki Türk kökenli göçmenlerin, "sosyal, ekonomik ve politik" tavırlarını iyi tespit edebilmek amacıyla, Ankara, İstanbul, Almanya (Köln), Fransa (Strazburg) ve Hollanda'da (Amsterdam) 11 çalıştay gerçekleştirilmiştir. Kapıkule sınır kapısında da yaz ayları yoğunluğunu azaltmak için saha çalışması yapılmıştır³⁴⁴.

Yapılan bazı çalışmalarda yurtdışındaki Türk diasporasının Türkiye'ye kazandırılması konusu merkezde yer almıştır.

2020 yılı itibarıyla "Online İstişare Toplantıları" ana faaliyet alanı altında 4 adet alt faaliyet başlığı yer almıştır. Bunlar; *Diaspora Konferansı*, *Avrupa İslam Raporu*, *Avrupa Türk Federasyonu STK'ları Mali Eğitim Programı*, *Engelli Vatandaşlarımıza Yönelik Faaliyetler* şeklindedir³⁴⁵.

2021 yılında, 5000 izlenme ve 9 çevrim içi programla "Akademi Kürsüsü", 30 bölümlük, "Diaspora Bizim-Postcast Hesabı", ödüle layık görülen 16 eserle "İnsan Hazine Serisi (Birinci Nesil Hikayeleri)", 120 katılımcı 7 film ödülü ile "Uluslararası Diaspora Kısa Film Festivali", 13 ülkeden 28 katılımcı ile "Genç Yüzler Yeni Sözler: Diaspora Gençlik Buluşması" faaliyetleri³⁴⁶ gerçekleştirilmiştir.

2022 yılı diaspora çalışmaları, "Türk Diaspora Endeksi, Türkiye-AB-NATO İlişkileri Sertifika Programı (33 katılımcı), Diaspora Bizim Podcast Hesabı (8 yeni bölüm), Avrupa'da Yaşayan Türkler Araştırması, NVİGM Nüfus Verileri Çalışması, İnsan Hazine Serisi Birinci Nesil Hikâyeleri (22 Eser), Demokrasi ve Aktif Katılım Programı ve Almanya Türk Diaspora Atlasından oluşmaktadır.

³⁴⁴ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 53.

³⁴⁵ *Faaliyet Raporu 2020*, s. 29.

³⁴⁶ *Faaliyet Raporu 2021*, s. 40.

Diaspora çalışmalarında, Avrupa’da yaşayan Türklerle ilgili istatistiki bilgilerin çıkarıldığı, demokrasi ve diaspora ilişkisi ile birlikte, birinci nesil hikayeler üzerinde yaşanmış kültür okumaları yapılmıştır.

3.1.1.3.Stajlar

Türkiye Stajları, yurt dışında yükseköğrenim gören Türk gençlerinin Türkiye’deki kamu kurum ve kuruluşlarında staj yapmalarını sağlamaktadır. 2018 yılı içerisinde ise, 10 üniversiteden 13 staj başvurusu kabul edilmiş olup, stajyer 13 kişinin tamamı 3. ve 4. sınıf öğrencisidir. Ocak -Şubat döneminde 11 kişi, ikişer-üçer haftalık dönemlerde, YTB’nin TOBB ile imzaladığı protokol gereği 2 öğrenci ise 3 ay süresince YTB’de staj yapmıştır. 2019 1. Dönem için alınan Staj başvurularının değerlendirme işlemlerine 2018 yılı Aralık ayında başlanmıştır³⁴⁷.

Staj programı, yurt dışında yaşayan Türk gençlerine, “*Türkiye’nin kamu yönetim yapısını, kamu kurum ve kuruluşlarını doğrudan tanıma fırsatı sunmakta, Türkçe yazma becerilerini geliştirmekte ve farklı ülkelerde yaşayan yüksek eğitilmiş Türk gençliğinin aralarında güçlü iletişim ağları oluşturmalarına katkı sağlamaktadır*”. Bu bağlamda 2019 yılı üzerinden değerlendirilecek olursa, 3 dönem olarak Ocak, Temmuz ve Ağustos aylarında olmak üzere düzenlenen “YTB Türkiye Stajları” programlarına toplamda 144 genç katılım sağlamıştır.³⁴⁸

Türkiye staj uygulamalarında her yıl sayı ile birlikte alanlar değişiklik göstermiştir. Alanların çeşitlenmesi ile birlikte mesleki alanlarda da yetkinlik seviyelerinin gelişmeye başladığı görülmüştür.

3.1.2.Sosyal, Kültürel ve Akademik/Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi

2018 yılında “*Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursları (YVAD)*”, yurtdışında yaşayan Türk toplumunun bulundukları ülkelerin eğitim, kültür ve akademik hayatlarına katılımlarını sağlamak ve başarılarını desteklemek üzere hayata geçirilmiştir. Yurtdışında bir yüksek lisans veya doktora programına kayıtlı ve tez aşamasında ya da tez aşamasına geçmek üzere olan ve başvuru şartlarını taşıyan adaylar burs kapsamına alınmıştır. 2018-19 YVAD tanıtım süreci sonrasında 115 adaydan başvuru alınmıştır. Burs başvuruları değerlendirme sonucunda 72 aday ile 18-21 Eylül 2018 tarihleri arasında

³⁴⁷ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 91.

³⁴⁸ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 26-27.

yerinde mülakat şeklinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan ön incelemeler ve mülakat sonucunda toplam 29 kişi burs almaya hak kazanmıştır. Bu dağılım 9 doktora, 20 yüksek lisans öğrencisinden oluşmaktadır.

2017 yılında başlatılan YVAD kapsamında 40 öğrenci burslandırılırken, 2018 yılı içerisinde bu rakam neredeyse iki katına çıkmıştır. Bu rakam bir sene öncesine göre geliştirilen program ile Türk vatandaşlarına ulaşım kapasitesini genişleterek aradaki bağları daha da güçlendirmiştir.

YTB, “*Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursları*” ile “üçüncü ve dördüncü kuşak” yurt dışında yaşayan Türk vatandaşı olan gençlerin Türkçeyi öğrenme ve kullanma sorunlarını çözmeye çalışırken, Türk toplumunun sosyal açıdan kültürel kimliğinin yaşatılması noktasında önemli bir hizmeti gerçekleştirmiştir. “Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim Programı” ile de yurtdışında yaşayan Türk çocuklarının hem ülke dilinde hem de anadillerinde yetkinlik kazanmaları amacıyla okul öncesi çift dilli eğitimin teşvik edilmesi ve 0-3 ve 3-6 yaş arası Türk çocukların Türkçelerini geliştirmeleri için oyun gruplarının oluşturulması kültür odaklı hedefler açısından önemlidir. YTB, 2018 yılında toplam 23 proje ile yurtdışında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına 604.162,50 TL gibi bir rakamla destek sağlamıştır³⁴⁹.

2021 yılı itibarıyla 40’a yakın kültürel ve akademik saha araştırmaları yapılmıştır. “ ‘Müslüman Dünya’da Çağdaş Düşünce’ Tercüme ve İkinci Bölüm Çalışması, Tarihimizin Dahileri Kitap Projesi”, “Azerbaycan Düşünce Tarihi”, “Türk Dünyası Genç Akademisyenler Kongresi”, “Türkiye-Dağıstan Tarih ve Kültür Sempozyumu”, “Kuzey Afrika’da Türk Varlığı Çalıştay Kitap Çalışması” bunlardan bazılarıdır³⁵⁰.

3.1.3.Eğitim Çalışmaları: Dil Eğitimi, Türkçe Eğitim ve Mesleki Eğitim Faaliyetleri

“*Kültürel ve Sosyal Çalışmalar*” başlığı altında YTB’nin özetlenmiş olan bakış açısı ile *Türkçe Anadil Öğrenimi ve Eğitim Çalışmaları* gerçekleştirilmiştir.

Türkçe Anadil Öğrenimi ve Eğitim Çalışmaları

³⁴⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 30-31.

³⁵⁰ *Faaliyet Raporu 2021*, s. 42-46.

Bu başlık altında *Okulöncesi Çift Dilli Eğitim Çalışmaları “Bir Çocuk İki Dil” Müfredat Geliştirme Çalışması Kapsamında Yurtdışında Çift Dilli Eğitim Çalıştayı* yapılmıştır.

2014’de Akdeniz Üniversitesi “Avrupa Birliği Uygulama ve Araştırma Merkezinin (AKVAM)”, “Almanya’da İki Dilli Eğitim Berlin Örneği” projesi desteklenmiş ve *Berlin Alice Salomon Üniversitesi (ASH)* ile birlikte hayata geçirilen projede, Almanya’da yaşayan Türk kökenli çocukların okul öncesi öğretimine dönük bilimsel tartışmalar ve iki dilli okul öncesi eğitim deneyimleri raporlanmıştır. Proje sonucunda okul öncesi dönemde çok dilliliği önceleyen “Bir Çocuk İki Dil Berlin Örneğinde Türk-Alman Okul Öncesi Eğitim Koşulları ve Fırsatlar” kitabı, hem Almanca hem Türkçe basılmıştır. Bu süreç sonucunda yurtdışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretilmesi amacıyla lisans/yüksek lisans bölümlerinin açılması halinde kullanılabilirliğini ele alan bir çalıştay, 31 Mart 2017 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bunlarla birlikte³⁵¹:

-Hem ana dilleri hem bulundukları dili öğrenmeleri için 0-3 yaş grubu için *Türkçe Oyun Gruplarının Yaygınlaştırılması*,

-İkinci adımda iki dilin eş zamanlı güçlendirilmesini içeren *Çift Dilli Anaokullarının Yaygınlaştırılması*,

-Yurtdışında yaşayan çocuk ve gençlerin Türkçe ve Türk kültürünü sağlıklı bir şekilde öğrenmeleri için 2017’de “*Hafta Sonu Okulları Programı*” destek programı geliştirilmiş ve 9 ülke, 57 sınıfta 1240 öğrenciye 10.188 saat eğitim verilmiştir.

Yükseköğretim Teşvikleri bağlamında Yükseköğretim Kurulunca belirlenen yurtdışından öğrenci kabulüne ilişkin esaslar çerçevesinde, öğrencilerin yükseköğretim katkı payları YTB bütçesinden karşılanmaktadır. Buna göre 2016-17 Eğitim-Öğretim dönemi kapsamında güz ve bahar döneminde toplam 7994 öğrenciye katkı payı ödenmiştir. *Tez Teşvikleri* kapsamında, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları ve mavi kart sahiplerinin eğitimlerine katkı sağlamak amacıyla (YVB) “Yurtdışı Vatandaşlar Bursları” getirilmiş, hazırlanan burs yönetmeliği 17 Nisan 2017 tarihinde yürürlüğe sokulmuştur. Bu yönetmelik kapsamında Burs Planlama Kurulunda, Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığından temsilciler

³⁵¹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 42-43.

bulunmuştur. *Yurtdışı Vatandaşlar Burs Planlama Kurulu* kararları gereğince, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşı ve mavi kart sahibi sosyal bilimler alanlarında çalışma yürütenlerin araştırma ve tez çalışmalarına destek olmak amacıyla “Yurtdışı Vatandaşlar Tez ve Araştırma Bursu” geliştirilmiştir. Bu bağlamda 7 ülke ve 98 adayla mülakat yapılırken, 40 aday burslandırılmıştır.

2017’de Sakarya Üniversitesi ile yapılan protokol çerçevesinde yurtdışında yaşayan Türk çocuklarına ana dilleri olan Türkçeyi öğretecek öğreticileri yetiştirmek için *Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı* geliştirilmiştir. Yurt dışında eğitim bilimleri ve sosyal bilimler alanında lisans eğitimini tamamlayan mezunlardan 17 kişi Sakarya Üniversitesinde burslu olarak eğitimlerine devam etmişlerdir. Ayrıca Avustralya’da Türk göçünün 50. yılı için Avustralya’da yaşayan Türk vatandaşlarının akademik çalışmalarını desteklemek amacıyla yüksek lisans ve doktora araştırmalarına yönelik olarak “*Avustralya 50. Yıl Burs Programı*” geliştirilmiştir³⁵².

Araştırma Çalışmaları bağlamında, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının Türkçe dil bilgileri ve kullanım düzeylerinin belirlenmesi, tespit edilecek değişkenlere göre farklıların sebebinin ortaya çıkarılması, hizmet veren kurumlar, akademisyenler ve siyasiler için “Türkçe’nin öğretilmesi, statüsü, yaygınlığı ve kullanımı” konularında geleceğe ilişkin tahminlerin ortaya konulması için bir iki çalıştay yapılarak bir ölçek belirlenmiştir³⁵³.

2018 yılında Türkçe ve eğitim faaliyetleri çerçevesinde üç adet etkinlik gerçekleştirilmiş olup bunlar; “Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursları”, “Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programları” ve “Anadolu Okuma Evi” şeklindedir.³⁵⁴ “*Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programları*”, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına ana dilleri olan Türkçeyi ve Türk kültürünü öğretecek eğiticileri yetiştirmek üzere 2017-2018 döneminde Sakarya Üniversitesi ile işbirliği içinde gerçekleştirilmiştir. 2018-19 döneminde programların tezli olarak Antalya Akdeniz Üniversitesi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi ile işbirliği halinde “Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı” adı altında açılmıştır. Bu süreçte 17.07.2018 tarihinde adı

³⁵² *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 44-45.

³⁵³ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 45.

³⁵⁴ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 30-31.

geçen üniversitelerle YTB arasında iş birliği protokolleri imzalanmıştır. Programa, toplam 163 başvuru alınmış ve başvuru kriterlerini tamamlayan 113 öğrenci mülakata çağırılmıştır. Mülakatlar; Ankara, Köln, Berlin, Brüksel, Amsterdam, Zürih ve Paris’te gerçekleştirilmiştir. Hacettepe Üniversitesi’nde 8, Akdeniz Üniversitesi’nde 6, Yıldız Teknik Üniversitesi’nde 9, Sakarya Üniversitesi’nde 4 olmak üzere toplamda 27 öğrenci öğrenim görmektedir³⁵⁵.

Yurt dışındaki Türk gençlerinin programa göstermiş oldukları ilgi, YTB’nin ne kadar önemli stratejik adım attığını ve bu şekilde yurt dışındaki Türk çocuklarının Türkçe ile olan bağlarının nitelikli şekilde geliştirildiği görülecektir.

YTB, “*Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursları*” ile üçüncü ve dördüncü kuşak yurt dışında yaşayan Türk vatandaşı olan gençlerin Türkçeyi öğrenme ve kullanma oranlarında belirgin bir düşüşü çözmeyi amaçlamıştır. Bu durum Türk toplumunun kültürel kimliğinin yaşatılması noktasında bu kayıp önlenilmeye çalışılmıştır. Ayrıca anadiline yeterli düzeyde hâkim olamayan çocukların bulundukları ülkenin dilini öğrenmekte zorlandıkları, dolayısıyla okul başarılarının düştüğü yönünde bilimsel araştırmalar bulunmaktadır. YTB yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik Türkçe eğitimleri düzenlenmesi için proje destekleri vermektedir. Bu kapsamda 2017 ve 2018 yılları içerisinde ilan edilen programlardan biri “*Anadolu Hafta Sonu Okulları Programı*”dır. Bu program ile yurtdışında yaşayan çocuk ve Türk gençlerine Türkçe, dini değerler eğitimi, tarih, kültür sanat dersleri verilmektedir. Bunun amacı ise, anadillerinde yetkinlik kazanmaları, sosyal, kültürel ve entelektüel gelişimlerine katkı sağlanması, Türkiye ile bağlarının güçlendirilmesi ve yurt dışında yaşayan Türk gençlerine Türkiye’nin tarihi ve kültürel zenginliklerinin tanıtılmasıdır. 2018 yılında Program çerçevesinde toplam 61 proje başvurusu desteklenmiş ve yurt dışında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına 2.979.751,89 TL destek sağlanmıştır³⁵⁶. “Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim Programı” ile de yurtdışında yaşayan Türk çocuklarının hem ülke dilinde hem de anadillerinde yetkinlik kazanmaları amacıyla okul öncesi çift dilli eğitimin teşvik

³⁵⁵ “*Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı*”, iki yarıyıl ders dönemi ve adayın kendi ülkesindeki bir eğitim kurumunda tamamlayacağı iki yarıyıldan oluşan staj ve tez dönemini kapsayacak şekilde dört yarıyıldan oluşmaktadır. Programa kabul edilen öğrencilerin üniversite eğitim harçları Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından ödenmektedir. Ayrıca; öğrencilere aylık 1000 TL barınma desteği, 1500 TL burs ve GSS prim desteği de sağlanmaktadır. Programdan mezun olan öğrencilerin yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe eğitimi sunan çeşitli kurum ve kuruluşlarda veya hafta sonu okulları ve benzeri çalışmalarda görev almaları hedeflenmektedir. Bk. *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 30-31.

³⁵⁶ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 30-32.

edilmesi için 0-3 ve 3-6 yaş arası Türk çocukların Türkçelerini geliştirmeleri amacıyla oyun gruplarının oluşturulması hedeflenmektedir. 2018 yılında toplam 23 proje ile yurtdışında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına 604.162,50 TL destek sağlanmıştır³⁵⁷.

YTB, Türk vatandaşlarının Avrupa’da yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimlere ait merkezler ve üniversiteler bünyesinde *Türkçe kütüphaneler* oluşturmak ve var olan kütüphaneleri zenginleştirmek üzere bir çalışma başlatmıştır. “Cumhurbaşkanlığı I. 100 Günlük İcraat Programı” çerçevesinde 2018 yılında Fransa’da (1), Almanya’da (2), Belçika’da (1) ve Hollanda’da (1) adet olmak üzere toplam 5 “Anadolu Okuma Evi” açılmıştır. Ayrıca “Avustralya’ya Göçün 50. Yılı Programı” çerçevesinde Avustralya’da (2) “Anadolu Okuma Evi” hizmete sunulmuştur. Bu süreçte; Fransa’da Paris, Almanya’da Köln ve Aachen, Hollanda’da Amsterdam, Belçika’da Maasmechelen ve Avustralya’da Melbourne ile Sydney şehirlerinde kütüphaneler kurulmuştur³⁵⁸. Bu kütüphaneler Türkçe’nin öğrenilmesi ve yaşatılması açısından büyük önem arz etmiştir.

2019 yılında “*Türkçe Öğretici Yetiştirme Programları*” ile yurt dışında yaşayan “Türk çocuklarına anadillerini öğretecek ve Türk kültürünü tanıttak öğreticileri yetiştirmek amacıyla” geliştirilen “Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Burslu Yüksek Lisans Programı (YLP)” ile Yıldız Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde yüksek lisans eğitimi verilmektedir. YLP programına 2019 yılı içerisinde 20 öğrenci kabul edilmiştir. Ayrıca Uluslararası İlahiyat Programı (UIP) mezunu ve Avrupa’da aktif görev üstlenen sözleşmeli din görevlilerine Türkçe öğreticiliği eğitimi verilmiştir. Program çerçevesinde katılımcıların seçimi ile ilgili Diyanet İşleri Başkanlığı, eğitim içeriklerinin oluşturulması ve uygulanmasında ise Yunus Emre Enstitüsü ile çalışılmıştır. UIP programına 120 kişi katılım sağlamıştır.

2019 yılı *YTB Türkçe Ödülleri Programı* kapsamında, yurt dışında yaşayan çocuklara ve gençlere edebiyatı sevdirmek, “anadillerinde düşünme ve düş kurabilme becerilerini geliştirmek ve edebiyat alanında güçlü kalemler çıkarabilmek” hedeflenmiştir. Seçici kurul üyelerinin değerlendirmeleri neticesinde 16 kişi, öykü, şiir, deneme ve kitap desteği kategorilerinde ödüle layık bulunmuştur. *Çocuklara Türkçe*

³⁵⁷ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 33.

³⁵⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 30-31.

Öğretimine İlişkin Çalışmalar, çerçevesinde ise Londra MEB Müşavirliğine bağlı Türkçe öğretmenlerinin hazırlamış olduğu 1000 adet müfredat kitabı Başkanlık tarafından basılıp dağıtılmış, “Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri” programları çerçevesinde Türkiye’ye gelen gençlere verilmek üzere “Gençlere Yönelik Kitap Seti” hazırlanmış, “Rafadan Tayfa” gösterileri ile katılım sağlanan kitap fuarlarında TRT Çocuk ve TUBITAK Çocuk dergileri armağan edilmiş, yurtdışındaki kütüphanelerin okuma grupları oluşturmaları ve okuyucuların edebiyat hakkında farkındalık kazanmalarını sağlamak için çalışmalar yürütülmüş, yine kütüphane görevlilerine Ekim 2019’da Strazburg’da verilen birebir ve ayrıntılı bir eğitimle kütüphanelerin internet portalı olan ‘anadoluoku-maevi.com’ hakkında bilgi verilmiştir³⁵⁹.

2020 yılında “*Türkçe Eğitim Çalışmaları*”nda 2 ana faaliyet ve bunlara bağlı 7 alt faaliyet şeklinde görülmüştür. Bunlardan “Proje Destek Programları” kapsamındaki alt faaliyetler; *Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı* ve *Türkçe Saati Destek Programı*, *Genç Destek Mali Destek Programı* şeklindedir. Bir diğer ana faaliyet olan *Türkçe Materyal Desteği* ise *Çocuk Dergileri*, *Basım Desteği (Türkçe Ödülleri)*, *Kitap Setleri Dağıtımı*, *Eğitim ve Hareketlilik Programları Tanıtım Kitabı* şeklindeki alt alanlardan oluşmaktadır³⁶⁰.

2021 yılında YTB Türkçe ödülleri verilirken, proje destek programları ile 1000 katılımcı ile Türkçe saati ders programı, 669 katılımcı ile Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi Destek Programı ve Yurt dışındaki Türk çocukları için Türkçe Eğitimi Sertifika Programı gerçekleştirilmiştir³⁶¹.

2022 Türkçe ve eğitim çalışmalarında 41 projeyi içeren Türkçe Saati Destek Programı, 24 katılımcı ile “Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe Eğitim Sertifika Programı”, “Yurt Dışındaki Çocuklar İçin Materyal ve Müfredat Çalışmaları” şeklinde uygulamaya aktarılmıştır. Bunlarla birlikte eğitime destek çalışmaları bu süreci daha nitelikli hâle getirmiştir.

Eğitim Destek Çalışmaları

Eğitime Destek Çalışmaları, “Haftasonu Okulları”, “Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları” ve “Yurtiçi ve Yurtdışı Öğrenci Akademileri” olarak üç başlık altında

³⁵⁹ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 34-35.

³⁶⁰ *Faaliyet Raporu 2020*, s. 28

³⁶¹ *Faaliyet Raporu 2021*, s. 40.

gerçekleştirilmiştir. “Haftasonu Okullarında” 7 adet etkinlik yapılmıştır: 125 öğrenci ile *Kırım Ailesi Okulu Projesi*, 35 öğrenci ile *Borçalı Türkleri Üniversiteye Hazırlık Projesi* 2022-2023, 60 öğrenci ile *Gençlik Gelişim Projesi* 2021-22, 60 öğrenci ile *Geleceğe Işık Saçan Çocukları Yetiştirme 2021-2022 Kreş Projesi*, 14 öğrenci *Borçalı Türkleri Yerine Burslandırma Projesi* 2021-2022, 121 öğrenci ile *Acara Eğitim Projesi*, 462 kişi ile *Uzaktan Eğitime Destek Programı* şeklindedir.

Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları ’nda 6 adet etkinlik gerçekleştirilmiştir: 40 öğrenci ile *Kazan Türkçe Saati Programı*, 1500 öğrenci ile *Afganistan Türkçe Saati*, 445 öğrenci ile *Kosova Türkçe Eğitimi Teşvik*, 36 katılımcı ile *Ortadoğu’daki Soydaş Gençlere Yönelik Uzaktan Türkçe Dil Eğitim Programı* (OSTE), 150 katılımcı ile *Filistin Türkiye Mezunları Derneği Türkçe Dil Kursu*, 95 katılımcı ile *Irak Türkiye Mezunları Derneği Türkçe Dil Kursu* programlarıdır.

Yurtiçi ve Yurtdışı Öğrenci Akademilerinde, 12 adet faaliyet gerçekleştirilmiştir. Bunlar sırasıyla şu şekildedir³⁶²: 300 kişi ile *Asya Pasifik Psikoloji Seminerleri Projesi*, *Sivil Toplum Akademisi Projesi*, (600 genç 8 ülke 15 proje ile) *Balkan Gençlik Okulu Programı*, (3 öğretmen 6 öğrenci ile) *YTB TÜBİTAK Bilim Programları*, (30 katılımcı ile) *Balkan Genç Diplomat Akademisi Programı*, (24 Öğrenci ile) *Deneysel Bilim Tarihi Atölyesi*, (44 katılımcı ile) *Nazım Hikmet Sosyal Girişimcilik Okulu*, *Kuzey Makedonya’da Balkan Tarih ve Kültür Akademisi*, *Dijital Medya Eğitim Programı*, (394 Irak Türkü öğretmen ve öğretmen adayı ile) *Irak Türkçe Eğitim ve Öğretmen Gelişim Programı*, (8 katılımcı ile) *Türkmen Gençler İçin Kamuoyu Araştırma ve Anket Tekniği*, (13 ülkeden 19 medya temsilcisi ile) *Afrika Medya Temsilcileri Eğitim Programı III*.

2022 yılı eğitime destek faaliyetleri, Balkanlar, Karadeniz’in Kuzeyi, Kafkaslar, Ortadoğu ve Afganistan Asya gibi bölgelerde Türk dünyası merkezli gerçekleştirilirken; diplomasi, Türkçe eğitimi, bilim tarihi, psikoloji gibi alanlarda “akademi” merkezli gençleri ve STK’ları önceleyen çalışmalar yapılmıştır. Özellikle bu akademi programlarında medya temsilcilerinin seçilmesi tanıtım açısından önemli bir halka olarak görülmelidir.

Türkçe Eğitimi Ders Materyalleri Destekleri

³⁶² *Faaliyet Raporu 2022*, s. 33.

Bu başlık altında YTB tarafından 18 binin üzerinde kitap ve ders materyali desteği verilmiştir. Desteklerin verildiği yerler ve program adları şu şekildedir: Guguşuk Çocuk Dergisi, Her Çocuk Bir Çınardır, Sabaa Yıldızı ve Güneşçik Dergileri ile Özbekistan'daki Türkoloji fakültelerine, Bulgaristan Şumnu Üniversitesi Türk Dişı ve Edebiyatı Bölümüne, İlyas Hoca Kütüphanesi ve Kırçalı Elmalı Baba Tekkesi Kütüphanesine, Alikoç Köyü Okuluna çeşitli materyal destekleri yapılmıştır. Ayrıca, Uygur Ana Dil Okuluna Kira desteği verilirken, Novi Pazar Türk Kültür Merkezi için teşrifat desteği sağlanmıştır³⁶³. Hiç şüphesiz ders materyali desteği eğitim kalitesinin artırılması açısından önemlidir.

3.1.4. İnsan Hakları, Hukuk ve Siyasal Katılım Alanında Yapılan Çalışmalar

Yurtdışı Türk vatandaşları açısından “insan hakları, hukuk ve siyasal katılım” sürekli ön planda tutulan bir konu olmuştur. “Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve mavi kartlılarla birlikte hukuki haklarını etkin şekilde kullanımlarını sağlamak için” 2017 yılı içerisinde “*Hukuki Hizmetler ve Mevzuat Çalışmaları*” başlığı altında, “*yabancı mahkeme ve idari makamlarca verilen boşanma kararlarının Türkiye’de basit usulle tanınması, dövizle askerlik bedelinin ödeme usulünde kolaylaştırma, mavi kartın bankacılık işlemlerinde tanınması gibi çeşitli konularda*” çalışmalar yapılmıştır. Yurt dışı vatandaşların hukuki talep ve sorunlarının çözümü için kamu kurum ve kuruluşları ile ortak çalışmalar yapılarak, bu çalışmalar bağlamında 160 doküman hazırlanmıştır. 2011 yılında hazırlanan “Yurtdışı Vatandaşlarımız İçin Cep Rehberi” güncel gelişmelere göre yeniden güncellenmiştir. Yurtdışı Türk vatandaşlarının hukuki konularda işbirliğini sağlamak için 2013 yılı protokolleri gereğince, *Hukuk İşbirliği Komitesi* iki defa toplantı gerçekleştirerek ilgili taraflarla istişareler gerçekleştirmiştir. YTB, 2012 yılından 2017’ye kadar 6’sı Türkiye 3’ü Avrupa’nın farklı ülkelerinde olmak üzere 9 ayrı eğitim programıyla dünyanın çeşitli ülkelerinden 450 katılımcıya “Türk hukuku ve Uluslararası Hukuk” konularında eğitimler vermiştir. 21-27 Ağustos 2017 tarihleri arasında Avrupa’nın çeşitli ülkelerinden lisans ve yüksek lisans seviyesindeki 40 öğrenciye dönük gerçekleştirilen bir haftalık “İnsan Hakları Eğitimi” verilmiştir. Eğitimde Türk vatandaşlarının karşılaştığı, “İslam karşıtlığı, ırkçılık nefret söylemi, istihdam, eğitim ve toplumsal ayrımcılık” konuları işlenerek,

³⁶³ Faaliyet Raporu 2022, s. 34.

“Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası meselelere” dönük Türkiye’nin tezleri anlatılarak çeşitli ziyaretler gerçekleştirilmiştir³⁶⁴.

Yukarıdaki faaliyetlerde görüldüğü üzere YTB, yurtdışı vatandaşların hukuki meseleleri ile yakından ilgilenmiş ve çeşitli eğitimler verilmiştir. Bu eğitimler Avrupa’da yaşanan olaylarla daha anlamlı hale gelmiştir. Dolayısıyla, YTB, İslam karşıtlığı, ırkçılık nefret söylemi, istihdam, eğitim ve toplumsal ayrımcılık konularını merkeze alarak önemli adımlar atmıştır. Ayrıca Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve İngiltere’de “ayrımcılığa, insan hakları, ırkçılık ve İslam karşıtlığı” konularında faaliyet gösteren STK ve resmi kurumlarla çeşitli konular ele alınmıştır. “Türk diasporasının potansiyelini doğru şekilde tespit etmek ve sağlıklı politikalar üretmek için” Türklerin yoğunluklu yaşadığı yabancı ülkelerdeki Türk kökenli göçmenlerin, “sosyal, ekonomik ve politik” tavırlarını iyi tespit edebilmek amacıyla, Ankara, İstanbul, Almanya (Köln), Fransa (Strazburg) ve Hollanda’da (Amsterdam) 11 çalıştay gerçekleştirilmiştir.³⁶⁵

2018 yılında, “Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi”, “Yurtdışı Vatandaşlar Cep Rehberi”, üniversite öğrencilerine dönük “10. İnsan Hakları Eğitim Programı” gibi hukuk içerikli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. “*Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi*” dâhilinde, yurt dışında yaşayan vatandaşların Türkiye’de yaşadıkları hukuki sorunlarına dönük diğer kamu kurumlarıyla koordinasyon içinde somut iyileştirme önerileri geliştirilerek mevzuat çalışmalarına destek verilmiştir. İzin dönemleri başta olmak üzere yoğun olarak Türkiye’ye gelen vatandaşlara ve mavi kartlılar için Türkiye’deki iş ve işlemlerinde yol göstermek amacı ilen Cep Rehberi’nin güncel hâli hazırlanmış hem akıllı telefon uygulaması, hem elektronik kitapçık olarak hem de basılı şekilde Türk vatandaşlarının kullanımlarına sunulmuştur. “10. İnsan Hakları Eğitim Programı” ile yurt dışında eğitimlerine devam eden üniversite öğrencilerine yönelik düzenlenmiş olup, katılımcılar, insan hakları ve ayrımcılık alanında alacakları eğitimin yanı sıra Türkiye’deki kamu kurumlarını tanıma fırsatı bulmuşlardır³⁶⁶.

2019 yılında, “İnsan Hakları Eğitim Programı ve YTB Hukukçular Buluşması” ve “Yurt Dışındaki Türk Vatandaşları Hedef Alan Saldırıları Raporu” düzenlenmiştir³⁶⁷.

³⁶⁴ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 52.

³⁶⁵ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 53.

³⁶⁶ İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 38-39. Bunlarla birlikte İpsala ve Kapıkule Sınır Kapılarında seçim tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmiş yine Edirne Kapıkule ve İpsala Gümrük Kapılarında yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik uğurlama faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

³⁶⁷ İdare Faaliyet Raporu 2019, s. 34-35.

“İnsan Hakları Eğitim Programı” kapsamında 10 ülkeden gelen 56 üniversite öğrencisi uluslararası hukuk konularında eğitim alarak, uluslararası kuruluşları tanıma imkânı elde etmişlerdir. YTB Hukukçular Buluşması’na ise, 12 ülkeden 64 avukat ve hukukçu katılmış, gündemdeki önemli hukuki meseleler ve gelişmelere ilişkin eğitim almışlar ve istişareler gerçekleştirilmiştir.

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarına ve STK'lara yönelik tespit edilen saldırıları kapsayan ve 147 sayfadan oluşan “2018 Yurtdışındaki Türk Vatandaşları Hedef Alan Saldırıları” raporu İngilizce ve Türkçe olarak hazırlanmıştır³⁶⁸.

2020 yılında “İnsan Hakları ve Hukuk Çalışmaları”, başlığı altında “Yurt Dışındaki Vatandaşlara Yönelik Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi” hedeflenmiştir. Aynı ana faaliyet alanının bir alt faaliyet alanı olan *Mevzuat ve Dosya Çalışmaları* başlığında 5 faaliyet sıralanmıştır. Bunlar sırasıyla *Yurt Dışı Hukukçular Buluşması*, *Otomatik Bilgi Paylaşım Toplantıları*, *İnsan Hakları Eğitim Programı*, *Cep Rehberi*, *Saldırı Raporu* alanlarından oluşmaktadır³⁶⁹.

2021 yılında “Yurtdışındaki Türk Vatandaşlarını Hedef Alan Saldırıları 2020 Raporu, Yurtdışı Vatandaşlar Hak ve Özgürlükler Güncesi” ile insan hakları raporları çıkarılmıştır. “Nefret Suçları ve Ayrımcılık ile Mücadele Portalı”³⁷⁰, 68 STK temsilcisi ile “Nefret Suçları ve Ayrımcılık ile Mücadele Hak Savunuculuğu Mekanizmaları Eğitim Çalışmaları” ve 90 katılımcı ile “YTB İnsan Hakları Eğitim Programları” düzenlenmiştir³⁷¹.

2022 yılı *İnsan Hakları Çalışmaları*, “Yurt Dışındaki Türk Vatandaşlarını Hedef Alan Saldırıları 2021 Raporu” ve “Yurtdışı Vatandaşlar Hak ve Özgürlükler Güncesi”nden oluşan İnsan Hakları Raporları, “Hanau Çalıştayı”, “Nefret Suçları ve Ayrımcılık ile Mücadele Portalı (nesam.ytb.gov.tr)”, “Müslüman Karşıtı Nefret Suçları ve Müslüman Toplulukların Güvenliği”, “Göçmen Karşıtlığı, Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılık Çalıştayı” başlıklarından oluşmaktadır³⁷².

³⁶⁸ On bir kamu kurumundan 39 temsilcinin katılımıyla gerçekleştirilen “Mavi Kart İstişare Toplantısı”nda ise akademisyen ve hukukçuların yanı sıra, kamu kurumu temsilcileri de mavi karta ilişkin uygulamalar ve mevzuata ilişkin bilgiler vermişlerdir.

³⁶⁹ *Faaliyet Raporu 2020*, s. 28.

³⁷⁰ Portal içi bk. nesam.ytb.gov.tr

³⁷¹ *Faaliyet Raporu 2021*, s. 41-42.

³⁷² *Faaliyet Raporu 2022*, s. 30-31.

Dikkat çektiği üzere YTB'nin insan hakları çalışmalarında, yurt dışındaki Türk vatandaşlarını hedef alan saldırılarla birlikte Müslümanlara nefret tavrı ve Müslüman toplulukların güvenliği konusu merkezde yer almaktadır. Özellikle son beş yıl içinde Avrupa'da yabancı düşmanlığı artış göstermiştir³⁷³. Böyle bir ortamda YTB'nin bu tür çalışmalarının varlığı, özellikle Avrupa medeniyetinin eleştirisi konusunu gündeme getirmektedir.

2022 yılı *Hukuk Çalışmaları*, Belçika, Hollanda ve Almanya'yı içeren 550 katılımcı ile *Yurt Dışındaki Vatandaşlara Yönelik Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi*; Brüksel ve Anvers Başkonsolosluğu personeli ile *Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi* istişare toplantısı; *Yurtdışı Vatandaş Rehberi ve YTB Mobil Uygulaması*; Belçika ve Hollanda'dan 90 katılımcı ile *Sivil Toplum Kuruluşları İçin Kurumsal ve Mali Yönetim Eğitim Seminerleri*; Avusturya, Belçika ve Fransa için *Sivil Toplum Kuruluşları İçin Kurumsal ve Mali Yönetim Eğitim Rehberi*; Belçika ve Hollanda'dan 60 katılımcı ile *Hukukçular Buluşması*; Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika, İsviçre'yle ilgili *Hukuk Bursiyerleri Ülke Raporları* ve bunlarla birlikte *Mevzuat ve Dosya* çalışmaları şeklinde gerçekleştirilmiştir³⁷⁴.

Türkiye'nin yurt dışındaki vatandaşları ile ilgili hukuk çalışmaları, daha çok Batı Avrupa merkezli yapılırken, STK'larla birlikte kamu hizmetlerinin geliştirilmesi ve mali konular merkezde yer almıştır.

2022 yılı *Zarar Gören Vatandaşlara Yönelik Çalışmalar*'ı, "Hanau Irkçı Saldırı Anma Etkinlikleri, Solingen Irkçı Saldırı Etkinlikleri ve Möln Anma Etkinlikleri" şeklinde olup, daha çok Avrupa'da Türklere karşı gerçekleşen ırkçı saldırılar gündemde tutulmaya ve yeni saldırıların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

3.2. Akraba/Soydaş Topluluklara Yönelik Faaliyetler

Bu başlık altında çeşitli eğitim, sosyal, kültürel hareketlik programları gerçekleştirilmiştir.

³⁷³ "YTB Yurt Dışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırı Raporunu Yayımladı", <https://ytb.gov.tr/haberler/ytb-yurt-disindaki-turk-varligini-hedef-alan-saldirilar-raporunu-yayimladi>(Erişim Tarihi: 12.05.2023).

³⁷⁴ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 32.

3.2.1. Sosyal Faaliyetler, Kültür, Eğitim ve İşbirliği Programları

YTB'ye göre Türkiye'nin, coğrafi, tarihi, siyasi, dini ve kültürel özellikleri ile dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan ve Türkiye ile doğrudan vatandaşlık bağı bulunmayan toplumlarla köklü ilişkileri ve derin bağları vardır. Kamu kurumları, üniversiteler, yerel yönetimler STK'lar, Türk dış politikasının sürekli öncelikleri arasında yer alan topluluklara yönelik geniş kaynaklarla büyük çaplı faaliyetler yürütmektedir. Orta Asya, Orta Doğu, Balkanlar ve Kuzey Afrika ülkelerinde çoğunluğu oluşturan, dini, içtimai, siyasi ve kültürel olarak Türkiye ile “tarihi olarak kader ortaklığı bulunan toplumlar” da bu çerçevede değerlendirilmelidir. Dünyanın uzak bölgelerinde de Türkiye ile birçok yönden yakınlığı olan ülkeler ve toplumlar bulunmaktadır. Türkiye'nin son dönemlerde uluslararası öğrencilere yönelik gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar, insanı yardımlar ve eğitim yatırımlarında bu yakın ilişkiler önemli rol oynamaktadır³⁷⁵.

Akademik çalışmalarda, “Tarihi ve Kültürel Diaspora”, “Etnik Diaspora”, “Dini Diaspora”, “Entelektüel Diaspora”, “Sempati Diasporası” gibi kavramlarla ifade edilmeye çalışılan bu topluluklar³⁷⁶, hem Türk toplumuna, hem muhatap toplumlara aidiyeti olan geniş halk kitlelerince paylaşılan bağlılık hissiyatına binaen “Kardeş Topluluklar” olarak adlandırılmış ve farklı etnik kökenlere mensup bütün etnik topluluklara şamil olmuştur. Bu bağlamda YTB, insan kaynağının yetiştirilmesi, Türkiye ile kardeş/akraba toplulukların “*ortak tarihi ve kültürel mirasını temsil eden, fikri, edebi, felsefi, ilmi, kültürel birikimin korunması ve geliştirilmesi, genç kuşaklara ortak kimlik şuurunun ve kültürel değerlerin aktarılması, Türkçenin ve Türk kültürünün yaygınlaştırılması, kardeş toplulukların, siyasi, içtimai ve kültürel teşkilatlanmalarının desteklenmesi, bu bölgelere ve topluluklara yönelik akademik araştırmaların desteklenmesine yönelik çalışmalar*”³⁷⁷ yürütmüştür. YTB tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamlayıcı unsuru olarak, “beşeri, kültürel ve akademik” alt yapının oluşturulması ve “Türkiye'nin akademik ve kültürel bir merkez” olma konumunun sürdürülebilmesi hedefiyle aşağıda verilen başlıklarda programlar düzenlenmiştir:

Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı (EİKG), Sivil Toplum ve İletişim Programı (STİP), Dini Kurumlarla İşbirliği Programı (DKİP), Türkiye Mezunları

³⁷⁵ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 56

³⁷⁶ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 56.

³⁷⁷ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 57.

Programı, Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı (ABAP), Köklere Yolculuk Programı, Kültürel İşbirliği Programı (KİP), Diaspora İşbirliği Programı (DİP)

Gerçekleştirilen bu programların içerikleri, katılımcıları, nerelerde gerçekleştirildikleri ve amaçları ana hatları ile değerlendirilecek olursa, 2017 yılı Akraba Topluluklara dönük faaliyetler daha anlamlı hale gelmiş olacaktır.

3.2.1.1.Kültürel Hareketlilik/İşbirliği ve Eğitim Programları/Saha Ziyaretleri

YTB, *Kültürel İşbirliği Programı (KİP)* ile kardeş topluluklar ile Türkiye arasında “tarihi ve kültürel yakınlığın korunması, yeniden inşası ve gelecek nesillere aktarılması, bu topluluklara mensup gençlerin ortak değerleri tanımaları, Türk toplumuyla dini, kültürel ve tarihi bağların güçlendirilmesi”ni hedeflemiştir. Bu bağlamda “ortak kültür havzasının oluşturulmasına yönelik olarak, kardeş topluluklara mensup gençlere ve üniversite öğrencilerine” yönelik kültürel gezi ve eğitim programları, YTB’nin faaliyet alanlarındaki coğrafyada önemli eserlerin Türkçeye, Türkçeden seçilen bazı eserlerin “hedef ülke dillerine” aktarılması, “*mezkur toplulukların musiki eserlerinin icra edilerek kayıt altına alınması, sözlü ve görüntülü arşivlerin oluşturulması*” ve Türkiye’de bulunan uluslararası öğrencilere yönelik çeviri atölyelerinin oluşturulması planlanmıştır³⁷⁸.

Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı (EİKGP) ile YTB, “*kardeş toplulukların eğitim kapasitesini geliştirmek, Türkiye’de yükseköğrenim gören öğrencilerin kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağlamak amacıyla uluslararası öğrencilerle atölye çalışması düzenlenmesi, ilgili ülkelerdeki muhatap kuruluşlarla burs işbirliği anlaşmaları yapılması, Türkçe dil eğitiminin geliştirilmesi amacıyla hafta sonu okullarına destek sağlanması, müfredat geliştirme ve yardımcı kaynak temini çalışmaları yürütülmesi ve çift dilli okullara destek sağlanması*”³⁷⁹ hedeflenmiştir. Bu çerçevede Balkanlardan Türkistan’a, Japonya ve Güney Asya’ya uzanan 32 anlamlı faaliyet gerçekleştirilmiştir. Bunlar genel hatlarıyla şu şekilde değerlendirilebilir³⁸⁰:

³⁷⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 67-69

³⁷⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 58.

³⁸⁰ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 72-80.

Ukrayna Odesa bölgesinde Gökoğuz Türklerinin tarih, kültür ve geleneklerini içeren “Ukrayna Gagauzları Belgesel Projesi”, kardeş topluluklar arasında kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek için Tataristan’dan gelen 30 akademisyen ve öğrenciye Türk-İslam Medeniyeti kapsamında, “Türk-İslam Medeniyetinin Kazan Tecrübesi Projesi”, Ahıska Türkleri sürgününün 73. yıl dönümü münasebetiyle Kafkas bölgesini kapsayan “Ahıska Türkleri Vatana Ziyaret Programı Projesi”, Yunus Emre’nin Gel Gör adlı ilahisinin Kosovalılarca seslendirildiği “Kosova’da Tasavvuf Kültürü Projesi”, Balkanlardan Türkiye’ye gerçekleşen göçlerle ilgili toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla “Bir Kofer, Bir Sandık Projesi”, Kosovalı genç nesillere Türkiye’nin tarihi ve kültürel değerlerinin tanıtıldığı “Kültürel Buluşma Projesi”, Kosova’da çocukların sağlık ve hijyen konularında bilgilendirilmelerinin yanı sıra tiyatro alışkanlığı kazandırılması amaçlanan “Mikrop ile Mis Çocuk (Türkçe Arnavutça) Çocuk Tiyatrosu Oyun Projesi”, yine Kosova’da yaşayan Türk toplumuna tiyatro ve sanat sevgisinin kazandırılmasını hedefleyen “Darısı Başımıza Tiyatro Oyunu”, Bursa, Prizren ve Priştine (Kosova) kentleri arasında “mühendislik ve mimarlık alanlarında” işbirliğini hedefleyen, girişimci ruhu önceleyen “Ortak Kültürler, Ortak Fikirler Projesi” gerçekleştirilmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin entelektüel birikimine katkı sağlamak için Üsküp’te (Makedonya) kitap ve film okuma atölyelerini içeren “Kitaplar ve Filmler Projesi”, Ürgüp’te KKTC’ne lise öğrencileri ile tarihi ve kültürel ziyaret içeren “Bir Fincan Kahve Projesi”, öğrencilerin hızlı okuma, kişisel gelişim, etkili öğrenme, Osmanlıca öğrenmesi için “Gençliğe Değer Projesi”, KKTC’de öğrencilere dönük kitap okuma atölyeli “Önder Genç Düşünce Kulüpleri Projesi”, “Tarihi Görelim” başlığıyla Makedonyalı liseli gençlerin İstanbul ve Bursa’ya kültür ve tarih gezileri, Bosna Hersek’te Türkçe kursu içerikli “Türkçe Kardeşliği Projesi”, Kosova, Makedonya ve Karadağ’daki medreselerde birer günlük bilim şenliklerini içeren “Bilim Seyyahları Balkanlarda” Projesi, Kosova Türkleri Milli Bayramına Destek Projesi, “Menteşe Adaları (Rodos ve İstanköy) ve Batı Trakya Müslümanları Ankara ve Bursa Gezisi”, Bulgaristanlı öğrencilerin katılımı ile Bursa’da gerçekleştirilen “Bulgaristan Gençlik, Eğitim ve Kültür Programı”, Kazakistan ve Türkiye’de sempozyum ve eğitim programını içeren “Ahmet Yesevi’den Günümüze Türkiye-Kazakistan Medeniyet Köprüleri Projesi”, Japonya Kyoto Üniversitesi ve Japonya’nın farklı üniversitelerinden Türkçe bilen öğrencilere dönük ve Türk-İslam tasavvufu ile ilgili araştırma yapan 12 yüksek lisans öğrencisine “İki Doğunun Köprüsü: Tasavvuf Kültürü Eğitim Programı (Üsküdar Üniversitesi)” başlığı ile tasavvuf düşüncesi ve kültürü konularında uzmanlık eğitimi verilmiştir.

Kazakistan'ın Türkistan şehrinde, Türk dünyasından 600 öğrenciye “*III. Türk Dünyası Üniversiteli Gençler Yaz Okulu*” başlığıyla YTB ve Ahmet Yesevi Üniversitesi İşbirliği ile “ortak kültür, tarih ve medeniyet bilincinin geliştirilmesine” dönük seminer ve kültür gezisi programı, “Güney Asya’da konuşulan ortak dil olan Urduca bilen uzmanların yetiştirilmesi amacıyla”, “Türkiye, Pakistan ve Hindistan Arasında Kültürel ve Akademik Bilgi Erişimini Artırma Programı” ile Pakistan ve Hindistan’da saha çalışması, Türkiye’de çağdaş uygar edebiyatının okutulduğu bölümler için “Çağdaş Uygar Edebiyatı (1910-2015) Projesi”³⁸¹, Pakistan’da yaşayan Türklerin kültürel varlıklarının araştırılması için “Dünyanın Çatısındaki Türkler Keşmir Türkleri Projesi”, Pakistan’dan öğrencilere Türkçe eğitimin verildiği “İstanbul Pencab Liderlik Programı” gerçekleştirilmiştir. Kazakistan, Kırgızistan ve Moğolistan’dan 40 öğrenciye Türkiye’de Kur’an-ı Kerim ve mesleki eğitimlerin verildiği “Gelecek Gençlerimiz Projesi” ile birlikte, Gençlik Kulüpleri Konfederasyonu tarafından Lübnan’da yaşamakta olan Mardinlileri esas alan “Lübnanlı Mardinliler, Belgesel, Kitap ve Sergi Projesi” başlığıyla araştırma, Filipinler Bangsamoro bölgesinde göre yapan hakim, savcı, akademisyen ve kamu görevlileri için, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Cotobato Üniversitesi ve Uluslararası Hukukçular Birliğinin işbirliğiyle Filipinler Bangsamoro Bölgesi Hukukçu Yetiştirme Programı”, Lübnan’da yaşamakta olan Girit Türklerinin 120 yıldır arşivlerde kalmış Osmanlı belgelerinin derlendiği “Tarihimiz ve Haklarımız Kaybolmasın: Belgesel Kitap ve Sergi Projesi”, Güney Afrika’da 1863’de İslam’ı tebliğe gönderilen Ebubekir Efendi ile ilgili “Güney Afrika’da Bir Osmanlı Ebubekir Efendi” Belgesel, Kitap ve Sergi Projesi, Senegalli gençlerin Türkiye’nin tarihi kültürel değerleriyle buluşturulduğu “Farklılıklarımız Zenginliklerimiz” projelerinden oluşmaktadır³⁸².

Yukarıdaki faaliyetlerle birlikte birçok atölye çalışması gerçekleştirilmiştir. “Gürcistan’daki Çocuklara Güzel Ahlak ve Kırış Projesi”, Batı Trakya’da da yaşayan Türk öğrencilere uzaktan öğretim ders destek sistemi, “Artuklu’dan Irak’a Ortak Kültürün İzinde Projesi”, Suriyeli sığınmacılara ve yükseköğretim öğrencilerine Türkçe ve akademik destek eğitimi, “Afrika’daki Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Gelişmesine Türkiye Burslarının Katkısı Araştırma Projesi” bunlardan bazılarıdır.

³⁸¹ Bu proje içerisinde *Çağdaş Uygar Edebiyatı (1910-2015)* ve *Çağdaş Uygar Hikâyeleri Antolojisi* adı ile iki eser yayımlanmıştır.

³⁸² *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 76-80.

YTB tarafından titizlikle organize edilen eğitim ve kültür faaliyetleri Türkiye merkezde olmak üzere dünyanın birçok farklı bölgesini kapsamaktadır. Özellikle gençler üzerinde ortak bir medeniyet inşası oluşturulmaya çalışılmıştır. Dünyanın farklı yerlerindeki Türk kültürünün izleri canlandırılarak, yaşayan kültür hazineleri haline getirilme çabası vardır.

“*Dini Kurumlarla İşbirliği Programı (DKİP)*” ile akraba/kardeş topluluklara ait dini kurumların kapasitelerinin çok yönlü geliştirilerek dini kimliğin korunması, insan kaynağının zenginleştirilmesi, eğitim programları ile din hizmetlerinin seviyesinin yükseltilmesi, dini yayınların desteklenerek Türkiye’deki muadil kurumlarla işbirliğinin güçlü şekilde geliştirilmesi öngörülmektedir³⁸³. Bu kapsamda 39 ülkeden 520 öğrenci ile “temel dil, din ve kültür eğitimi”, *Eğitim ve Kültür Projesi* başlığıyla ve Bulgaristan Cumhuriyeti Müslümanlar Diyaneti Başmüftülüğü ile Edirne İl Müftülüğü işbirliğinde 12-18 arası yaş grubuna “tarih ve manevi” konuları kapsayan eğitim programı “Bulgaristanlı Gençlere Yönelik Dini Eğitim ve Kültür Projesi” başlığıyla İstanbul ve Çanakkale’de gerçekleştirilmiştir³⁸⁴.

YTB, “*Diaspora İşbirliği Programı (DİP)*” çerçevesinde, diaspora kurumları ile koordinasyon kurarak, mevzuatların incelenmesi, müşterek çalışmaların geliştirilmesi, diaspora profilinin oluşturulması, diaspora bilinciyle birlikte kimlik ve aidiyetin muhafazasına dönük çalışmaların yukarı çekilmesi, kardeş ve vatandaş diasporalarla işbirliğinin artırılması, siyasi ve sosyal hakların sağlanmasına yönelik etkinliklerin desteklenmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda “Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi” çerçevesinde (YDSK) YTB ile Macaristan Başbakan Yardımcılığı arasında diaspora alanında işbirliği anlaşması yapılmıştır. İşbirliğinin temel amacı, “vatandaş diasporası olarak adlandırılan ve çoğunluğu ekonomik kaygılar ve işgücü ile ülkelerinden ayrılmış olan toplulukların sorunlarının çözümü, ülkeleri ile bağlarının sürdürülmesi ve kimliklerin muhafaza edilmesine katkı sağlanmasıdır”. Aynı şekilde Romanya ile diaspora alanında bir işbirliği planlaması yapılmıştır³⁸⁵.

Diaspora kavramı ve kurumları çerçevesinde bazı zorluklardan dolayı yurt dışına çıkan toplumların sorunları ve çözüm yolları üzerinde durulmuştur.

³⁸³ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 58.

³⁸⁴ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 82.

³⁸⁵ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 83.

2018 yılı içerisinde dünyanın farklı bölgelerindeki “Kardeş Topluluklara Yönelik Faaliyetler” gerçekleştirilmiştir³⁸⁶:

Orta Asya-Kafkasya Bölgesine Yönelik Çalışmalar

8 Kasım 2018 tarihinde Ankara’da YTB’nin ev sahipliğinde Türk Konseyi üyesi Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan ve Türkiye’nin gerçekleştirdiği toplantıda, “*Türkdildeş Diaspora Ortak Faaliyet Stratejisi*” ve “*2018-2019 Ortak Eylem Planı*”, onaylanmıştır. Türk Konseyi bünyesinde gerçekleştirilen toplantı akabinde heyet, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığını ziyaret etmiş ve bu ziyaret esnasında YTB ile Kazakistan ve Azerbaycan Diaspora Kurumları arasında işbirliği protokolleri imzalanmıştır. *Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi Çiftidilli Eğitim Seti/Gagauzca-Moldovanca Çiftidilli Eğitim Seti* çalışmasının, Moldova Cumhuriyeti Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesinde yaşayan Gagauzların anadillerinin korunması ve yaşadıkları ülke resmi dilini öğrenmelerini teşvik etmek amacıyla, Moldova Avrupa Ulusal Eğitimderneği (ANTEM) ve yerel eğitim kurumları tarafından geliştirilmiş ve YTB desteğiyle basımı yapılmıştır. *Kazakistan’daki Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası çalışması* ile YTB tarafından, Kazakistan’da yaşayan Uygurların tarihi, kültürel ve sanatsal miras ve değerlerinin tespit edilmesi, incelenmesi, kayıt altına alınması ve yayımlanması yoluyla ortak kültür ve tarihe ilişkin “toplumsal belleğin” güçlendirilmesi amacıyla Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) çalışması desteklenmiştir. *IV. Türk Dünyası Gençler Yaz Okulu* programı, YTB desteğiyle Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen “IV. Türk Dünyası Üniversiteli Gençler Yaz Okulu Programı” başlığıyla Kazakistan’ın Türkistan şehrinde (18 Haziran-15 Temmuz 2018 tarihleri arasında) düzenlenmiştir. Program, üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Sosyoloji, Türkoloji, Uluslararası İlişkiler bölümleri başta olmak üzere lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin dil, kültür, bilgi ve tecrübelerini artırmak, Türk dünyasının değişik ülke ve şehirlerinden katılan üniversite öğrencilerini buluşturmak amacıyla düzenlenmiştir. Program vesilesiyle katılımcılar; Türkistan, Otrar, Arslan Bab, Ukaşe Ata, Çimkent, Sayram, Almatı gibi şehir ve bölgeleri, ayrıca Kırgızistan ve Özbekistan turları ile bu ülkelerdeki müzeleri, tarihi ve turistik yerleri gezerek Türk dünyası değerleri ve kültürlerini yerinde görme ve inceleme imkânı bulmuşlardır. *Uluslararası Türk Kültürü ve Medeniyeti Kongresi* ise YTB’nin desteğiyle Türk Ocakları Balıkesir Şubesi ve Balıkesir Üniversitesi tarafından, Türk

³⁸⁶ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 46-57.

milletinin kültür sahası içerisindeki birikimlerini akademik bakış açısıyla gözden geçirmek ve ortak geleceğe ışık tutmak amacıyla 5-8 Eylül 2018 tarihleri arasında Balıkesir’de gerçekleştirilmiştir. Kongreye 18 farklı ülkeden Türk dünyası temsilcileri katılmış, bilim adamları ve alanlarında uzman kişiler bir araya gelerek “dilde, fikirde, işte birlik” ilkesi çerçevesinde kültür ve medeniyet coğrafyasının birlik ve bütünlüğüne akademik anlamda katkı sunmaya çalışmışlardır. İki gün boyunca devam eden programda Türk dünyasının sorunları görüşülmüştür. *Gürcistanlı Tıp Öğrencilerinin Staj ve Türkiye’yi Tanıma Projesi*, YTB desteğiyle, Gürcistan’da tıp öğrenimi gören 26 öğrencinin mesleki bilgi ve görgülerinin artırılması amacıyla (19 Temmuz-20 Ağustos 2018 tarihleri arasında) Bursa Uludağ Üniversitesinde genel cerrahi, acil tıp, nöroloji, kalp ve damar cerrahisi gibi alanlarda eğitim almaları ile gerçekleştirilmiştir. Eğitim süresince düzenlenen kültürel gezi programları vesilesiyle öğrencilerin Bursa-Ankara-İstanbul gibi şehirlerimizde bulunan tarihi ve turistik yerleri gezerek Türkiye’nin kültürü ve tarihini yakından tanımaları sağlanmıştır³⁸⁷.

Balkanlara Yönelik Çalışmalar başlığıyla 6 adet etkinlik gerçekleştirilmiştir³⁸⁸:

Osmanlı Medeniyeti Kitabı’nın *Arnavutça baskısı* yapılmıştır. *Balkan Gençliği Eğitim ve Kültür Programı* çerçevesinde gerçekleşen proje ile proje süresince öğrencilere tarih, Türkçe ve din bilgisi dersleri verilmiştir. Ayrıca, öğrencilere yönelik olarak içinde sportif aktiviteler ile tarihi ve kültürel mekânlara yönelik gezilerin de yer aldığı sosyal aktiviteler hayata geçirilmiştir. Bunlarla birlikte “*Bilim Seyyahları Projesi*”³⁸⁹, “*Benim Güzel Dinim Kitap Basım Projesi*”³⁹⁰, “*Göçün Acısında Birleşen Gönüller Fotoğraf Sergisi ve Müzik Dinletisi*”³⁹¹, “*İstanbul Kültür Buluşması*”³⁹² etkinlikleri de düzenlenmiştir.

³⁸⁷ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 46-49.

³⁸⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 50-53.

³⁸⁹ Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi tarafından YTB ile birlikte düzenlenmiştir. İstanbul’da düzenlenen bilim şenliğine Yunanistan ve Bulgaristan’dan soydaş lise öğrencileri katılmıştır.

³⁹⁰ Soydaş topluluklardan gelen talepler doğrultusunda Bulgaristan camilerinde dini eğitim için 5000 adet Türkçe Bulgarca kitap basılmıştır.

³⁹¹ 19. ve 20. yüzyılda Balkanlardan Türkiye’ye yapılan göçlerle ilgili 14-18 Kasım 2018 tarihleri arasında Gümölcine’de fotoğraf sergisi düzenlenmiştir. YTB ve Trakyalılar Yardımlaşma Dayanışma, Araştırma ve Tanıtım Vakfı tarafından organize edilen programa Batı Trakya’da soydaş topluluğumuzun büyük katılımı olmuştur.

³⁹² Yunanistan’da Üniversite eğitimine devam eden 48 soydaş öğrenciye İstanbul gezisi düzenlenmiştir. YTB ve Batı Trakya Yüksek Tahsilliler Derneği (GAT) Selanik Şubesinde organize edilmiştir.

Ortadoğu-Afrika Bölgesine Yönelik Faaliyetler ise 6 etkinlik ile somut hâle gelmiştir³⁹³: Bunlar sırasıyla “*Medeniyetin Gençleri Türkiye Buluşması*”³⁹⁴, “*Ortadoğu Yaz Okulları*”³⁹⁵, “*Ortadoğu’daki Kardeş Topluluklara Yönelik Türkçe Dil Eğitim Seti*”³⁹⁶, “*Tarihten Bugüne Şehirlerin Bize Öğretisi: Kudüs Buluşması*”³⁹⁷, “*Çad Türkiye Mezunları Derneğine Türkçe Eğitim Seti Desteği*”, “*Gineli Öğrenciler Konser Etkinliği*”dir.

Kardeş Topluluklara yönelik 62 proje, 2018 yılı içerisinde mali destekler kapsamında değerlendirmeye alınırken, 2018 yılı öncesinde başlatılan 13 projenin yürütülmesine devam edilmiştir. YTB’nin 2018’de mali destek verdiği etkinliklerin bölgelerine dağılımına bakıldığında zaman Balkanlar 35, Orta Asya ve Kafkaslar 30, Ortadoğu ve Afrika 9, Genel 1 şeklindedir. Balkanlara verilen destek oranlarında (Genel desteklerden sonra) ilk beş sırayı, Makedonya (882.804,25 TL), Bosna-Hersek (408.390,92 TL), Arnavutluk (390.362,44 TL), Yunanistan (373.044,58 TL) ve Bulgaristan (361.647,76 TL) almaktadır. Orta Asya ve Kafkasya bölgesinde ilk beş sırada (genel harcama kaleminden sonra), (111.562 TL ile) Kazakistan, (103.829 TL ile) Ukrayna, (79.728,50 TL ile) Moldova, (60.000 TL) ile Afganistan ve (30.512 TL ile) Azerbaycan vardır. Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden ise, (127.500 TL) Filistin, Cezayir, Çad yer almaktadır. Temalarına göre il üç sıra, eğitim (30 adet), (Yayın 14) ve kültürel etkinlik (11 adet) şeklindedir³⁹⁸.

YTB tarafından amaçlarına dönük olarak 2018 yılında, yurt dışında çeşitli ülkelere çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Kenya, Senegal, Malezya, Sri Lanka, Moğolistan,

³⁹³ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 54-57.

³⁹⁴ Irak, Ürdün, Lübnan ve Filistin’den lise çağındaki 48 öğrencinin katılımıyla Türkiye’de 45 günlük program uygulanmıştır. Türkçe dil eğitimi, tarihi ve kültürel değerleri tanıtıcı sosyal programlar, sinema günleri, söyleşi günleriyle birlikte çeşitli sportif etkinliklere katılmışlardır.

³⁹⁵ YTB’nin desteği ile Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) tarafından “Ortadoğu Yaz Okulları-2018” başlığı altında, 26 farklı ülkeden 63’ü Türkiye Burslusu olmak üzere toplam 230 öğrenciye 5 gün süresince, “Ortadoğu Siyasi Tarihi, Ortadoğu Jeopolitiği, Ortadoğu’da Ekonomi, Ortadoğu’da Güvenlik Olgusu, Irak, Suriye, İsrail/Filistin, Körfez, Mısır, İran” seminerleri verilmiştir.

³⁹⁶ “Kardeş toplulukların akademik ve bilimsel gelişimlerinin desteklenmesi, Türkçenin kullanımının yaygınlaştırılması ve eğitim/müfredat destekleri” sağlamak amacıyla, Lübnan (Duris, Chaotura, Beyru), Ürdün (Amman ve İbrid), Irak (Kerkük, Bağdat, Erbil ve Kifri) ve Filistin’de (Gazze) Türkçe dil eğitimi veren merkezlerin ihtiyaçları ile çalışma yapılmıştır. Türkçe eğitim merkezleri ile birlikte, üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine, ilgili ülkelerin Milli Eğitim Bakanlıklarının açtıkları yerel kurslara 10 şehirde 17 merkeze toplam 5480 Türk dil eğitim kitabı, 178 Türkçe sözlük ve 42 eğitim afişinden oluşan materyal desteği sağlanmıştır.

³⁹⁷ 2017 yılından itibaren 8 aydır Kudüs okumaları yapan çeşitli üniversite bölümlerinde 15 Türk öğrenci ile 2018’de Kudüs ziyaret programı gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında Filistin’deki Osmanlı mimarisi ve İslam medeniyetine ait eserler fotoğraflanarak kitapçık haline getirilmiştir.

³⁹⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 58-59.

Katar, Ukrayna, Moldova, Afganistan, Özbekistan, İsrail-Filistin, Bulgaristan, Yunanistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Bosna-Hersek, Moldova, Gürcistan, Arnavutluk, Karadağ, Makedonya ve Almanya ziyaretleri yapılmıştır. Bu ziyaretler Türk diplomatik ilişkileri eksenindeki programlarla birlikte gerçekleştirilirken, merkezde Türkiye Burslusu öğrenim gören ve mezun öğrenciler yer almıştır. İlgili ülkelerin muhatap kurumlar ve STK'lar ziyaret edilmiştir³⁹⁹. Bunlar birlikte yurt içinde de Antalya, İzmir, İstanbul, Kayseri, Nevşehir, Kilis, Bolu, Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Adana ve Kilis gibi şehirler daha çok Türkçe öğretimine dönük saha ziyaretler yapılmıştır.

2019 yılında Mezun Buluşmaları, Mezun Derneklerin Kurumsallaşma Çalışmaları, Türkiye Mezun Dernekleri Kapasite Geliştirme Programı ve bu programda mezunlara kurumsallaşmaya yönelik düzenlenen seminerle birlikte, Dışişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, MÜSİAD, TİM, TİKA, Maarif Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar tarafından sunumlar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca *Balkan Gençlik Okulları* ile kültürel geziler düzenlenmiş ve bu kapsamda 2019 senesinde Arnavutluk, Karadağ, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Bosna-Hersek, Yunanistan, Kuzey Makedonya, Sırbistan'da on farklı program düzenlenmiş ve Balkan Gençlik Okullarına katılan 300 öğrenci Türkiye gezilerine de katılmıştır.

Bu dönemde ayrıca *Türkiye Ukrayna Dostluk Köprüsü Projesi*⁴⁰⁰ gerçekleştirilmiş ve “Türkiye-Rusya Karşılıklı Kültür ve Turizm” çerçevesi kapsamında “Türk Edebiyatı Rotası” programı etkinliklerde yerini almıştır. “Köprü Akademi Öğrencilerinin Türkiye Kültürel Gezisi”, “Ankara’yı Yakından Tanı” Projesi, “*Uluslararası Balkan Türkologları Buluşması*”, YTB destekleriyle “Irak, Ürdün ve Filistin Türkmenlerine Yönelik Profil Araştırması” yapılarak bahsedilen ülkelerde Türkmen nüfusun yaşadıkları bölgelerde; demografik dağılımları eğitim durumları ve siyasi örgütlenmeleri ve sosyo-kültürel yapılarına dair bir saha çalışması gerçekleştirilmiştir. “Uluslararası Rodos ve İstanköy Türk Vakıfları Sempozyumu” düzenlenmiş, “Türk Dünyası Kültür Elçileri: Nesimi-Kadı Burhaneddin

³⁹⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 59-61.

⁴⁰⁰ Türkiye Ukrayna Dostluk Köprüsü Projesi; YTB'nin desteği, Çanakkale Kırım ve Dobruca Tatarları Kültür ve Dayanışma Derneği ile Ukrayna Kiev merkezli Hayat Vakfı iş birliğinde 20-25 Mayıs 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Proje çerçevesinde “10 Kırım Tatarı ve 10 Ukraynalı olmak üzere toplam 20 genç ile Ukrayna Gençlik Bakanlığı temsilcisi ve proje koordinatörleri Türkiye'yi ziyaret etmişlerdir”. Ankara, Çanakkale ve İstanbul'da Türkiye açısından önemli mekânları ziyaret eden misafirler, 21 Mayıs'ta Başkanlıkça düzenlenen “Kırım Tatar Sürgününün 75. Yılı Anma Programı”na da katılmışlardır. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2019*, s. 38.

Sempozyumu”⁴⁰¹, “Ortadoğu Düşünce Kuruluşları Forumu; ‘Göç ve Diaspora’” adıyla düzenlenmiştir. “Onlar Da İnsandı Kırım Sözlü Tarih Çalışması”, “1944 Ahıska Sürgünü: Son Tanıklar”, “Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası: Kazakistan Örneği”, “Gagavuz Yeri Özerkliğine Giden Yol Belgesel Kitabı” YTB tarafından desteklenmiştir. Kuzey Makedonya’da Soydaş Gençlerin Eğitim Seviyelerinin Yükseltilmesi, Bulgaristan Türkçe ve Kur’an Kursu Haftaiçi ve Hafta Sonu Okulları, Konispol ve Kukes Türkçe Kursları, Kuzey ve Doğu Bulgaristan’da Türkçe Anadili Eğitimi ve Yaygınlaştırılması, İpek Yolunun Türkçe Kervanı, Kültür Coğrafyamızda Türk Çocuklarına Yönelik Türkçe Öğretimi Mesleki Gelişim Programı-Balkanlar, Kitaplar, Filmler, Ziyaretler Projesi, Afrika Medya Temsilcileri Eğitim Programı, Rohingya Medya Eğitim Programı, Özbekistan Acil Tıp Eğitim Programı, Kırım Tatar Gençlik Kurultayı, Çocuk Kitaplarının Basım ve Dağıtım, Eğitim Materyalleri ve Kitap Temini, Basımı ve Gönderimi, Yerinde Burslandırma Çalışmaları, Ahıska Sürgünü 75. Yıl Anma Programı, Nevruz Şenlikleri, - 1944 Kırım Tatar Sürgünü Anma Programı, Bulgaristan Zorunlu Göç 30. Yıl Anma Programı düzenlenmiştir⁴⁰².

Geçmiş ve gelecek arasında köprü görevi üstlenen bu faaliyetlerle hem Türk dünyası hem Balkanlar hem de dış politika da Rusya ve Ukrayna ile gerçekleştirilen dostluk, kültür, turizm işbirlikleri Türkiye’nin dünya üzerindeki siyasi konumu ve otoritesini güçlendirmiştir. Bu kültürel ilişkilerdeki yakınlık hiç şüphesiz Rusya-Ukrayna Savaşı’nda Türk dış politikasının barışçıl yaklaşımlarına taban oluşturmuştur.

2019 yılında “*Mezun Buluşmaları*” ile birlikte, mezun derneklerin kurumsallaşma çalışmaları yapılmıştır. 2019 yılında kurulan derneklerle birlikte 28 ülkede 29 “Türkiye Mezunları Derneği” çalışmalarını sürdürmüştür. Bu kapsamda Bosna-Hersek, Arnavutluk, Sırbistan ve Filistin mezun derneklerine ziyaretler gerçekleştirilirken, Cezayir, Tunus, Tanzanya, Zanzibar, Pakistan, Lübnan, Ürdün gibi yeni mezun yapılanması bulunan bölgelerde çalışma programları ve toplantılar düzenlenmiştir. “*Türkiye Mezunları Dernekleri Kapasite Geliştirme Programı*” ile derneklerin daha profesyonel bir yapıya kavuşması hedeflenmiştir. Bu çalışmalarla birlikte “*Balkan*

⁴⁰¹ Bu sempozyum, Ekim ayında Azerbaycan’da, Türk dünyasının önemli şahsiyetlerinden şair İmadeddin Nesimi’nin doğumunun 650. yılı münasebetiyle “Uluslararası Türk Dünyası Elçileri: Nesimi” başlığıyla düzenlenirken, Kasım ayında Sivas’ta “Kadı Burhaneddin” temalı bir sempozyum gerçekleştirilmiştir. Bakü Devlet Üniversitesi (BDÜ) ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi iş birliğinde, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Türkiye-Azerbaycan İş Adamları ve Sanayiciler Birliği (TÜİB) ve YTB’nin destekleriyle düzenlenen sempozyumlara üniversite yöneticileri, akademisyenler ve öğrenciler katılmışlardır. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2019*, s. 40-41.

⁴⁰² *Faaliyet Raporu 2019*, s. 37-48.

Gençlik Okulları Kapsamında Kültürel Geziler” çerçevesinde, 2019 yılında, 8 Balkan ülkesinde (Arnavutluk, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya, Sırbistan, Yunanistan) 10 farklı program düzenlenmiştir. Balkan Gençlik Okullarına katılan 300 öğrenci ise Türkiye gezilerine katılmıştır.

Yukarıda başlıkları verilen 2019 yılı kardeş topluluklara yönelik bazı faaliyetlerin içerikleri ise şu şekilde özetlenebilir⁴⁰³:

Türk Edebiyatı Rotası, Rusya Federasyonu’nda Türkçeye ilgi duyan öğrencilere yönelik bilgi aktarımı, Türkoloji bölümlerine olan ilginin artırılması ve kardeş topluluklara mensup gençlerin Türkiye’yi yakından tanınması amaçlarıyla “2019 Türkiye-Rusya Karşılıklı Kültür ve Turizm Yılı” çerçevesinde faaliyetler düzenlenmiştir. Bu kapsamda Kazan Federal Üniversitesi tarafından Rusya genelinde yapılan Türkçe Bayramı’nda dereceye giren 21 öğrenci ve 2 akademisyenin katılımıyla, Başkanlıkça İstanbul ve Ankara’da 2 Eylül-8 Eylül 2019 tarihleri arasında bir program gerçekleştirilmiştir.

Köprü Akademi Öğrencilerinin Türkiye Kültürel Gezisi

Kuzey Makedonya’da farklı üniversitelerde eğitim gören akraba/soydaş öğrencilerin, Türkiye’yi yakından tanımaları, ortak tarih ve kültür ekseninde bilinç kazanmalarının hedeflendiği bir projedir. Soydaş öğrenciler, İstanbul, Ankara, Bursa ve Çanakkale illerinin tarihi ve kültürel mekânlarını ziyaret etmişlerdir. Köprü Akademi tarafından yürütülen projeye 50 öğrenci katılım sağlamıştır.

“Ankara’yı Yakından Tanı” Projesi

Proje kapsamında Yunanistan Batı Trakya Bölgesi’nde (Gümölcine, İskeçe, Dedeoğlu) yaşayan soydaş lise öğrencilerinin 28 Nisan- 2 Mayıs 2019 tarihleri arasında Ankara’da bulunan üniversiteleri ziyaret etmeleri sağlanmıştır. Programa 100 Batı Trakyalı soydaş öğrenci katılırken, program kapsamında ayrıca günübirlik bir Kapadokya gezisi düzenlenmiştir.

Uluslararası Balkan Türkologları Buluşması

Trakya Üniversitesi tarafından organize edilen ve YTB’ce desteklenen proje kapsamında “Uluslararası Balkan Türkologları Buluşması: Balkanlarda Türkolojinin Dünü Bugünü Ve Geleceği Çalıştayı” başlıklı uluslararası bilimsel bir etkinlik

⁴⁰³ Faaliyet Raporu 2019, s. 36-47.

gerçekleştirilmiştir. 2-3 Mayıs 2019 tarihleri arasında Trakya Üniversitesi Balkan Kongre Merkezi'nde düzenlenen çalışmaya, Türk Dil Kurumu ve Yunus Emre Enstitüsü iş birliğiyle 10 Balkan üniversitesinden Türkoloji alanında uzman 20 akademisyen katılım sağlarken, çalıştay sonucunda ortak bir bildiri yayımlanmıştır.

Irak, Ürdün ve Filistin Türkmenlerine Yönelik Profil Araştırması

Irak, Ürdün ve Filistin'de sayıları net olmamakla beraber, önemli bir Türkmen nüfusun olduğu düşünülmektedir. Ancak ilgili ülkelerde siyasi gerekçelerle açıklanan resmi rakamlar, diğer “açık kaynaklardan” elde edilen tahmini verilerle örtüşmemektedir. Bu nedenle YTB desteğiyle Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) tarafından, icra edilen proje ile, bahse konu 3 ülkede Türkmen nüfusun yaşadıkları alanlarda; demografik dağılımları, eğitim durumları, siyasi örgütlenmeleri ve sosyo-kültürel yapıları üzerine bir saha çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda “Ürdün” ile ilgili rapor yayımlanmış olup, Irak ve Filistin raporları yayım aşamasındadır.

Uluslararası Rodos ve İstanköy Türk Vakıfları Sempozyumu

YTB desteği ile Rodos, *İstanköy ve Oniki Ada Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği (ROİSDER)* tarafından; Rodos ve İstanköy Türklerinin, vatandaşlık, eğitim ve Türkçe öğrenme hakkı, din ve ibadet, örgütlenme, nefret ve baskı ortamı gibi karşılaştığı problemler ile Türk-Müslüman vakıflarının karşı karşıya kaldığı sorunlara çözüm önerileri sunmak, ayrıca Osmanlı Türklerinden kalan kültür mirasının korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası farkındalık oluşturmak amacıyla, 10 Ekim 2019'da İzmir'de düzenlenen konferansa, Avrupa Halkları Federal Birliği (FUEN) Başkan Yardımcısı Gösta Toft, Karşıyaka Belediye Başkanı Cemil Tuğay, Bornova Belediye Başkanı Mustafa İduğ ile ilgililer katılmıştır.

Ortadoğu Düşünce Kuruluşları Forumu; 'Göç ve Diaspora'

Başkanlık ve Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) iş birliğinde ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının katkılarıyla düzenlenen, “Göç ve Diaspora” temalı “Ortadoğu ve Kuzey Afrika Düşünce Kuruluşları Buluşması” adlı forum, 9-10 Temmuz 2019 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilmiştir. “Göç, diaspora, kimlik, dünya genelindeki göç politikaları, beyin göçü, entegrasyon, dünyadaki Müslüman diasporalar, krizler ve göç gibi” konuların masaya yatırıldığı forum için Arapça, İngilizce

ve Türkçe konuşan 700 akademisyenden bildiri alınmış ve yapılan değerlendirmeler sonucunda 60 bildiri sahibine davet yapılmıştır⁴⁰⁴.

“Onlar Da İnsandı” Kırım Sözlü Tarih Çalışması

Kırım Tatarlarının 1944’te yaşadıkları sürgün acısının kayıt altına alınması amacıyla “1944 Kırım Tatar Sürgünü Sözlü Tarih Çalışması” gerçekleştirilmiştir. Sürgünü yaşayan 250’ye yakın Kırım Tatarı ile görüşmeler yapılarak, yaşadıklarının gelecek nesillere aktarılması, belgesellere ve bilimsel çalışmalara konu olması için kayıt altına alınmıştır. “Ahıska Sürgününün 75. Yıl Anma Programı” dolayısıyla “sürgün anılarını canlı tutmak ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla” birçok projeye imza atılmıştır. Çalışmalar kapsamında ilk olarak “Sözlü Tarih Çalışması Belgesel Kitabı” hazırlanmıştır. Türkiye, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan gibi ülkelerde yaşayan Ahıska Sürgününe tanık olmuş Ahıska Türkleri ile mülakatlar gerçekleştirilerek hazırlanan belgesel kitap ile, Ahıska Türklerine ait kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması planlanmıştır. Ayrıca, “Ahıska Bölgesi Türk-İslam Eserleri Envanter Kitabı” ile Osmanlı ve Gürcü arşivlerinde geniş çalışmalar yapılarak, Ahıska şehir merkezi ile Aspinza şehir merkezi arasındaki Türk eserleri tespit edilmiş, bu eserlerin fotoğraflanması sağlanmış ve mimari çizimleri kayıt altına alınmıştır. Proje çerçevesinde oluşturulan mimari yadigârlar envanteri akademisyen, araştırmacı ve bilim insanlarının kullanımına sunulmuştur.

Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası: Kazakistan Örneği

Proje ile, Kazakistan’da yaşayan Uygurların UNESCO tarafından “Somut Olmayan Kültürel Miras olarak adlandırılan sözlü gelenekleri ve anlatımlarının, gösteri sanatlarının, toplumsal uygulamalarının, ritüelleri ve şölenlerinin, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalarının, el sanatları geleneklerinin; tespiti, derlenmesi, arşivlenmesi, sergilenmesi, yayımlanması ve tanıtılması” sağlanmıştır. Proje sonucunda hazırlanan kitap ve belgeselin yanı sıra “Kazakistan’da Yayımlanmış Uygurca Eserler Kataloğu” da yayımlanmıştır.

Kazakistan’da Yayımlanan Uygurca Eserler Kataloğu

⁴⁰⁴ Forumun açılış oturumuna, Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, YTB Başkan Yardımcısı Abdulhadi Turus ve ORSAM Başkanı Ahmet Uysal’ın yanı sıra çok sayıda davetli katılmıştır.

YTB’ce desteklenen proje kapsamında Kazakistan’daki enstitü, kütüphaneler ve şahsi kütüphanelerin taranmasıyla elde edilen Uyğurca kitapların envanteri yapılmıştır. Kazakistan’da gerek SSCB döneminde gerekse Kazakistan’ın bağımsızlığını kazanması sonrasında yayımlanan Uyğurca eserlerin sayısı oldukça dikkat çekicidir. Uyğurca dergi, gazete, kitap gibi eserlerin yayım süreci günümüzde de devam etmektedir. Bu çalışmada, Kazakistan’da Arap, Latin ve Kiril alfabesiyle Uyğurca olarak yayımlanan 607 kitap yer almıştır.

Gagavuz Yeri Özerkliğine Giden Yol Belgesel Kitabı

Gagavuz Yeri’nin özerkliğinin 25. yıl dönümü kapsamında, bölgenin özerklik kazanması ve sonrasındaki sürecin dönemin gazete haberleri ve fotoğraflarla anlatıldığı belgesel kitap niteliğindeki çalışma YTB’ce desteklenmiştir.

Kuzey Makedonya’da Soydaş Gençlerin Eğitim Seviyelerinin Yükseltilmesi

Kuzey Makedonya’daki liselerin üçüncü ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilere yönelik olarak, hafta içi ve hafta sonu takviye kursları ile devlet okullarındaki yetersizliğin giderilmesinin yanı sıra “Kuzey Makedonya Devlet Olgunluk Sınavı (Ekster Sınavı: Anadili, Matematik ve İngilizce; İnter Sınavı: Bilgisayar, Fizik, Kimya, Biyoloji) ile Türkiye’deki üniversitelerin giriş sınavlarına hazırlık amacıyla”, YTB’nin desteğiyle ADEKSAM (Abdülhakim Hikmet Doğan Kültür ve Sanat Merkezi) tarafından yürütülen projeden 40 öğrenci faydalanmıştır.

Bulgaristan Türkçe ve Kur’an Kursu Hafta İçi ve Hafta Sonu Okulları

“Bulgaristan Türkçe ve Kur’an Kursu Hafta İçi ve Hafta Sonu Okulları” başlıklı proje kapsamında, Bulgaristan’da 4 farklı gruba (esnaflar, imamlar, üniversite öğrencileri, lise öğrencileri) yönelik 10 aylık Türkçe ve Kur’an eğitimi verilmiştir. Ayrıca, söz konusu projede yer alan başarılı katılımcılar düzenlenen kültürel gezi programı çerçevesinde Türkiye’de misafir edilmişlerdir.

Konispol ve Kukes Türkçe Kursları

Arnavutluk’un Konispol ve Kukes bölgelerindeki kardeş topluluklardan genç bireylere yönelik gerçekleştirilen Türkçe dil kurslarına desteklenmiştir.

Kuzey ve Doğu Bulgaristan’da Türkçe Ana Dili Eğitimi ve Yaygınlaştırılması

“Kuzey ve Doğu Bulgaristan’da Türkçe Ana Dili Eğitimi ve Yaygınlaştırılması” başlıklı proje çerçevesinde; “Bulgaristan’daki soydaş topluluklara mensup çocuk ve gençlerin sosyal ve akademik açıdan gelişimlerinin desteklenmesi, ortak değerleri tanımaları, Türkiye ile kültürel ve tarihi bağlarının güçlendirilmesi amacıyla 8 bölgede Türkçe kursu ile 70 köyde bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir. Türkçe kurslarına katılan soydaş çocukların kültürel gezi kapsamında Türkiye’ye getirilmesi ile bölgede Türkçe’ye olan ilginin artırılması, Türkiye ve tarihine yönelik olumlu ve sağlıklı bir bakış açısının kazandırılmasına” dönük çaba sarf edilmiştir⁴⁰⁵.

İpek Yolu’nun Türkçe Kervanı

Çin “Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi Türkoloji Bölümü”nde eğitim görmekte olan öğrencilere yönelik İstanbul’da iki haftalık Türkçe dil eğitimi verilmiştir. Program kapsamında Türkçe dil eğitimi alan öğrencilerin aynı zamanda İstanbul’da çeşitli kültür ve sanat faaliyetlerine katılımı sağlanmıştır.

“Kültür Coğrafyamızda Türk Çocuklarına Yönelik Türkçe Öğretimi Mesleki Gelişim Programı - Balkanlar”

YTB’nin desteği ve T.C. Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle 19-28 Ağustos 2019 tarihleri arasında “Eskişehir’de, Balkan ülkelerinde yaşayan soydaş öğretmenlere dönük hizmet içi eğitim programı” düzenlenmiştir. Programa; Bulgaristan’dan 29, Kuzey Makedonya’dan 16, Kosova’dan 16, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden 15 ve Yunanistan’dan 10 olmak üzere toplam 86 öğretmen katılım gerçekleştirmiştir.

Kitaplar, Filmler, Ziyaretler Projesi

Proje ile, “*kardeş topluluklar ile Türkiye arasındaki ortak tarihi ve kültürel mirasın muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi, nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi kapsamında 50 lise ve üniversite öğrencisine muhtelif alanlarda eğitimler verilmiş*” ve akabinde bir Türkiye gezisi yapılmıştır.

Afrika Medya Temsilcileri Eğitim Programı

Anadolu Ajansı (AA), Afrika Araştırmacıları Derneği (AFAM), Afrika Koordinasyon ve Eğitim Merkezi (AKEM) ve YTB iş birliğiyle düzenlenen Afrika

⁴⁰⁵ Proje T.C. Burgaz Başkonsolosluğu ile koordineli olarak yürütülmüştür.

Medya Temsilcileri Eğitim Programı'na 13 Afrika ülkesinden gazeteciler katılım sağlamıştır. Üç hafta süren program çerçevesinde katılımcılara medyaya ilişkin farklı alanlarda İstanbul ve Ankara'da eğitimler verilmiş, ayrıca Türkiye'nin önde gelen medya kuruluşlarında tecrübe paylaşımı ve staj imkânları konusunda paylaşım yapılmıştır.

Rohingya Medya Eğitim Programı

Başkanlık ve TRT'nin iş birliği ile 21 Nisan-5 Mayıs 2019 tarihleri arasında Ankara ve İstanbul'da düzenlenen programa dünyanın çeşitli ülkelerinden 100'e yakın başvuru yapılmıştır. Mülakatlar neticesinde medya alanında tecrübeli veya gelecek vadeden 20 Rohingya Müslümanı programa katılmaya hak kazanmıştır. Rohingya diasporasının ihtiyaçlarına göre tasarlanan program çerçevesinde eğitimlerin yanı sıra Ankara ve İstanbul'da kültürel faaliyetler ile çeşitli kamu kuruluşlarına ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Özbekistan Acil Tıp Eğitimi Programı

"14 Mart Tıbbiyeliler Derneği" tarafından yürütülen ve Başkanlıkça desteklenen "Türk Dünyası Acil Tıp Eğitimi Projesi" kapsamında, 7 Nisan 2019 tarihinde Kazakistan'da Ahmet Yesevi Üniversitesinde "Türkiye'de Tıpta Kariyer Söyleşisi" ve 9-12 Nisan 2019 tarihleri arasında Özbekistan'ın Taşkent ve Buhara şehirlerinde "Özbekistan'da ihtiyaç duyulan acil tıp konusunda teorik ve pratik uygulamayı içeren 'Acil Tıp Eğitimi'" verilmiştir⁴⁰⁶.

Kırım Tatar Gençlik Kurultayı

Geleneksel olarak iki yılda bir düzenlenen "Kırım Tatar Gençlik Kurultayı"nın 9'uncusu YTB'nin desteği ile 20-23 Mayıs 2019 tarihleri arasında Ankara Büyük Anadolu Otel'de gerçekleştirilmiştir. 9 ülkeden 110 Kırım Tatar gencinin katıldığı kurultayda sunumlar ve konuşmalar dışında Kırım Tatar gençlerinin güncel sorunlarına dönük çalıştay düzenlenmiş, katılımcılar tarafından önceden hazırlanmış projelerin sunumu yapılırken, "seçilen projelerle ilerleyen dönemler için somut hareket planı" ortaya konulmuştur⁴⁰⁷.

⁴⁰⁶ Projeye 200 sağlık personelinin yanı sıra 500 öğrenci katılım sağlamıştır.

⁴⁰⁷ Programda, katılımcılar ayrıca YTB tarafından düzenlenen, Kırım Tatar Sürgününün 75. Yılı Anma Programı ile iftar programına iştirak etmişlerdir.

Yukarıdaki etkinliklerle birlikte, “Kardeş Toplulukların” kurmuş olduğu sivil toplum kuruluşları aracılığıyla çeşitli ülkelerde Türkçe konuşan 7-12 yaş arası öğrencilere STK’lar aracılığıyla kitap gönderilmiştir. Gagavuz bölgesinde bulunan soydaş eğitimcilere, öğrencilerin eğitim faaliyetlerinde kullanılmak üzere toplam 5000 adet “*Eğitim Materyalleri ve Kitap Temini, Basımı ve Gönderimi*” yapılmıştır. Ayrıca 415 kitaptan oluşan bir kitap seti KKTC Lefkoşa’da bulunan Hala Sultan Camii’ndeki Külliye’ye gönderilmiştir. Bununla birlikte Gürcistan’daki STK’lara da kitap gönderimi yapılmıştır⁴⁰⁸.

YTB tarafından 2019 yılı içerisinde Ahıska Türklerinin maruz kaldıkları acıların unutulması ve paylaşılması amacıyla “*Ahıska Sürgünü 75. Yıl Anma Programı*” düzenlenmiştir⁴⁰⁹. 2019 yılı *Nevruz Şenlikleri* çerçevesinde; Eskişehir’de Türk dünyasından öğrencilerin ve temsilcilerin bir araya geldiği kutlamalarla geleneksel keşkek kazanı, nevruz ateşi ve örste çekiçe demir dövme gibi etkinlikler yapılmıştır⁴¹⁰. “*Bulgaristan Zorunlu Göç 30. Yıl Anma Programı*” çerçevesinde YTB’ce, 1989 Bulgaristan zorunlu göçünün 30. yılı münasebetiyle birçok anma programı ve etkinliğe destek verilmiştir⁴¹¹.

Yukarıda görüldüğü gibi 2019 yılında geniş bir coğrafyayı ilgilendiren çok sayıda nitelikli eğitim gerçekleştirilmiştir. Programlarda göç olgusu, sağlık, medya-iletişim,

⁴⁰⁸ Gürcistan’daki STK’lara kitap temini çalışmaları kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın kitap setlerine ilaveten 800’e yakın kitap; Marneuli’de Kâin Kreatif Gençler Merkezi, Yeni Düşünce Enstitüsü, Kosali İslam Medresesi, Tiflis’te yerleşik Tiflis Türkiye Mezunlar Derneği, Ahıska’da Yerde Burslandırma projesi kapsamında okuyan Ahıskalı öğrenciler ve Batum’da bulunan Batum Türkiye Mezunlar Derneğine gönderilmek üzere satın alınmıştır.

⁴⁰⁹ Bu etkinlikler kapsamında 10 Aralık 2019 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Bakanlar, Milletvekilleri, yabancı ülke temsilcileri, akademisyenler, yurtdışından Türkiye’nin farklı şehirlerinden gelen Ahıska Türkleri ile toplamda 3 bin kişinin katıldığı anma programı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yine sürgünün 75. Yılı için düzenlenen resim yarışmasında dereceye giren eserlerle, Ahıskalı ressam Canpolat Qahramanov tarafından çizilen tablolar ve Ahıska Türklerine ait arşiv fotoğraflarından seçmelerin yer aldığı sergi düzenlenmiştir.

⁴¹⁰ Yukarıdaki faaliyetlerle birlikte Türk Konseyi Genel Sekreterliği ve Başkanlık himayesinde Türkiye’nin Berlin Büyükelçiliği’nde Türk Keneşi Nevruz Konseri ile Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye, Başkurdistan, Yakut ve Gagauz Özerk Yeri’nden gelen Türk dünyası sanatçılarının katılımıyla 3 günlük bir program ifa edilmiştir.

⁴¹¹ Bu kapsamda, ilk olarak 28-29 Eylül 2019 tarihinde Kocaeli’nde “Kocaeli Balkan Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği ve Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı” ortaklığı ile “Bulgaristan Zorunlu Göçün 30. Yılı” sempozyum ve anma programı gerçekleştirilmiştir. Yine Başkanlığımızın desteği ile 8 Ekim 2019 tarihinde “Balkan Türkleri Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyon”u ile “Uludağ Üniversitesi’nde ikinci anma programı ve fotoğraf sergisi gerçekleştirilmiş, ayrıca zorunlu göçe ilişkin oturumlar düzenlenmiştir.

Türkçe ve edebiyat, gençlik programları çerçevesinde akraba topluluklara dönük kültürel konularda bilgilendirme ile geleceğe dönük ortak stratejileri ortaya koyma yoluna gidilmiştir.

2020 yılında “*Kardeş Topluluklara Yönelik Temel Hizmetler*” başlığı altında üç ana faaliyet alanı dikkat çekmektedir. Bunlar sırasıyla *Akademik Araştırmalar, Kültürel Hareketlilik ve İşbirliği Çalışmaları, Eğitim Destek Çalışmaları, Diğer Çalışmalar* gibi ana faaliyet alanlarıdır. Bunlardan ilki olan *Akademik Araştırmalar, Kültürel Hareketlilik ve İşbirliği Çalışmaları*, ana faaliyet alanı 4 alt faaliyet alanından oluşmuş ve bunlar da kendi içinde 20 alt faaliyet alanında planlanmıştır. Bunlar “Kültürel Hareketlilik Programları” başlığı altında şu şekilde sıralanabilir⁴¹²: *Hocalı Şehitleri Anma Yürüyüşü, KKTC Vatanınla Tanış Projesi, Kültürel Buluşma-İstanbul 2020, Mektep II, Suriye Türkmenlerine Yönelik Gençlik Kış Kampı. Akademik ve Saha Araştırmaları* alt faaliyet alanında *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Çalışması, 100. Yılında Türkiye-Rusya İlişkileri Online Semineri, Uluslararası Rodos ve İstanköy Türk Kültürü Sempozyumu, “Kader Kurbanı” Eser Tercümesi, Bosna Hersek Medya Çalıştayı Programı, Balkan Gençlik Forumu, Balkan Diaspora Çalıştayı, Batı Trakya Türkleri Davası’nda Dr. Sadık Ahmet’in Yeri (Çevrimiçi Panel), Kuzey Afrika’da Türk Varlığı Çevrimiçi Çalıştayı, Etiyopya’da COVID- 19 ve Toplumun Üzerindeki Kültüre, İktisadi ve Siyasal Etkisi Çevrimiçi Konferansı, Gençlik Sosyal Meclisi: Çevrim içi Telekonferans Programları, AFMED-I Medya Temsilcileri “COVID 19 Salgını Sürecinde Afrika’da Medya’nın Rolü” Tecrübe Paylaşımı Programı* yer almıştır. *Sözlü Tarih Çalışmaları* alt faaliyet alanında, *1989, Belene ve Bulgaristan Türkleri Sözlü Tarih Çalışması* faaliyeti yerine getirilmiştir. *Tarihi ve Kültürel Miras Çalışmaları* alt faaliyet alanında *Türk Dünyası Tarihi ve Kültürel Tanıtım Çalışmaları* ve *Gagauz Yeri Özerkliğine Giden Yol (Belgesel Kitap)* faaliyetleri yer almıştır.

Kültürel hareketlilik programlarında Afrika’daki Türkler konusu uzun yıllar Türkiye’de ihmal edilmiş bireysel çalışmaların dışarısına çıkmayan bir konu olmuştur. Bu konunun STK’lar üzerinden gündeme alınması önemli bir gelişme olup, Dr. Sadık Ahmet üzerinden Balkan Türklerinin sorunlarının gündeme getirilmesi COVID-19 salgını ile birlikte dikkat çeken konulardır.

⁴¹² Faaliyet Raporu 2020, s. 30.

2020 yılı Eğitim Destek Çalışmaları başlığı altında çeşitli alt faaliyet alanlarına yer verilmiştir⁴¹³: *Hafta Sonu Okulları, Uygur Diasporasına Mensup Gençlere Online Eğitim Programı (FARABI), Kırım Ailesi Okulu Projesi, Gürcistan Borçalı Türkleri Üniversiteye Hazırlık Kursu, Geleceğe Işık Saçan Çocukları Yetiştirme Kreş Projesi, Gençlik Gelişim Projesi, Uzaktan Eğitime Destek Projesi, Eğitim Engel Tanımaz Projesi, Uzaktan Eğitim 2020 Projesi*'dir. *Türkçe Eğitim ve Yaz Okulları* faaliyet alanında ise, *Kafkasya'da Türkçe Okulu, Kazan Türkçe Saati Projesi, Kırım Tatar Gençlerine Yönelik Türkçe Eğitimi Programı, Kuzey ve Doğu Bulgaristan'da Ana Dili ve Yaygınlaştırılması, Yurt Dışı Türkler Türkçe Eğitim Projesi-Arnavutluk, Srebrenica'daki Çocukların Eğitimine Destek, Suriye Anadolu Kültür Merkezleri*, programlarından oluşmuştur.

Yurtiçi ve Yurtdışı Öğrenci Akademileri faaliyet alanında; *Asya Pasifik Online Medya Eğitim Programı, Türk Dünyası COVID-19 ile Mücadele Online Eğitimi, Gagauz Yeri Çiftidilli Eğitim Programı: Eğitim Eğitimi, Türk Dünyası Çevrim İçi Medya Eğitim Programı, Balkan Gençlik Okulu Programı* alt faaliyet alanlarından oluşmuştur. *Türkçe Eğitimi Ders Materyalleri Destekleri*'nde; *Gagauz Türkçesinde Çocuk Kitabı Serisi, Romanya Kemal Atatürk Koleji Çevrim İçi Ders Materyal Desteği, Kırım Ailesi Derneği Okulu Çevrim İçi Ders Materyal Desteği ve Tarihimizi Boyayalım Balkanlar Projesi* alt faaliyet alanlarından oluşmuştur⁴¹⁴.

Diğer Çalışmalar, ana faaliyet alanı, *Anma ve Hatırlama Programları Tören ve Gala Etkinlikleri* alt faaliyetinden olmuş ve bu da *Azerbaycan Dayanışma Gecesi, Yurt Dışı Türkler'den Azerbaycan'a Dayanışma ve Destek Ziyareti ile Bin Dokuz Yüz Seksen Dokuz Belene Belgeseli Gala Gecesi* alt programlarından oluşmuştur⁴¹⁵.

COVID-19 Dönemi Çalışmaları, Sağlık Destekleri ve Yiyecek Yardımları Başlıkları Altında Faaliyetler Gerçekleştirilmiştir. Bu dönem "COVID-19 Dönemi Çalışmaları" ile birlikte akademik ve saha araştırmalarına ağırlık verilmiştir. Gerek hafta sonu okulları gerekse yaz okulları ile çocuk ve gençlere dönük eğitimi destekleme faaliyetlerinde bulunulmuştur. Akraba topluluklarından Uygur gençlerinin dikkate alınması dikkate değer bir konudur.

⁴¹³ Faaliyet Raporu 2020, s. 30-31.

⁴¹⁴ Faaliyet Raporu 2020, s. 30-31.

⁴¹⁵ Faaliyet Raporu 2020, s. 31.

2021 yılı kültürel miras çalışmalarında, “Acara Bölgesi Türk-İslam Eserleri Envanter Çalışması, Hırvatistan’daki Türkler Kitabı, Yemen’de Türk Varlığı: Tarihi ve Kültürel Bir Bakış Sempozyumu, Gemişten Geleceğe Doğu Asya’da Türk-İslam Varlığına İlişkin Faaliyetler” dikkat çeker⁴¹⁶.

3.2.1.2. Sivil Toplumla İlgili Çalışmalar

“*Sivil Toplum ve İletişim Programı (STİP)*” ile “Türkiye’ye müzahir STK’lar ve medya örgütlerini ortak sorunlarda bir araya getirebilmek, sosyal ve siyasi hayata katılımlarını” artırarak oluşturulacak işbirliği alanlarında aktif rol almalarını sağlamak, bilgi ve tecrübe paylaşımını oluşturarak “müzahir topluluklarla sürdürülebilir iletişim kanalları” oluşturabilmek adına sivil toplum ve medya aktörlerine kapasite geliştirme programlarının ilerletebilmesi, ortak yazılı-görsel ve işitsel medya yapımları üretilmesi, ortak gündem, bilgi ve insan kaynağı oluşturulması amaçlanmıştır⁴¹⁷.

2017 yılında bu program altında, 5 ana faaliyet gerçekleştirilmiştir. Türkiye ile Kosova arasında STK’lar arası işbirliği ve gençler arasında tarih ve akrabalık bağlarının güçlendirilmesi için “*Türkiye-Kosova Genç Akrabalar Projesi*”, Balkanlarda Türkçe radyo yayıncılığı yapan profesyoneller arasında koordinasyonu sağlamak için “*Balkanlarda Türkçe Radyo Yayıncılığı*” ve “*Türkiye’nin Etkin Tanıtım Projesi*”, Lübnan’la Türkiye arasında sivil toplum ilişkilerini güçlendirmek için *Lübnan Sivil Toplumu Kapasite İnşası Projesi*, STK’lar üzerinden “Mali” ile iş birliği sağlamak için 6 adet konferansın gerçekleştirildiği “Mali Halkıyla Sosyal Kültürel İletişim ve Mesleki Gelişim Projesi” hayata geçirilmiştir⁴¹⁸.

Bu başlık altında STK’lar üzerinden önemli işbirliği çalışmaları sonuçlandırılmıştır. Bunların çıktıları ise sürdürülebilir politikalarla devam ettirilmiştir.

3.2.1.3. Türkiye Mezunları Programı

Türkiye Mezunları Programı (TMP) ile Türkiye “*orta öğretim ve yükseköğretim kurumlarından, dil kurslarından, akademilerden burslu olarak veya kendi imkânları ile eğitimlerini alarak mezun olmuş*” 2017 itibarıyla dünyanın 165 ülkesinde 150 bin mezuna dönük çalışmalar yapılmıştır. YTB, “Türkiye mezunlarının kendi aralarında

⁴¹⁶ Faaliyet Raporu 2021, s. 44-45.

⁴¹⁷ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 58.

⁴¹⁸ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 81.

dayanımlarının teşvik edilmesi, bulundukları ülkelerde mezun dernekleri teşekkür ettirmeleri, farklı ülkelerde bulunan mezunlar ve mezun dernekleri arasındaki iletişimin güçlendirilmesi” ve bulundukları ülkeler ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlamaları, “Türkiye ve Türkçe irtibatlarının korunması, mezunların Türkiye’de kamu kurumları ve özel sektörle işbirliğinin desteklenmesi” hedeflenmiştir⁴¹⁹.

YTB, Türkiye’nin yükseköğretim ve akademilerinden mezun yaklaşık 150 bin mezun için, “bilgilerin derlenmesi ve sistematik” olarak kaydının yapılması için “Türkiye Mezunları Bilgi Sistemi”ni kurmuştur. TMP programı çerçevesinde, bunlardan 115 bin mezunun bilgisi derlenmiş ve yaklaşık % 30 ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. 2017’de 35 farklı ülke ve farklı şehirlerde mezun buluşması gerçekleştirilmiştir. Yine TMP programı çerçevesinde “Türkiye Mezunları İnternet Sitesi” oluşturulmuştur. Türkiye mezunlarıyla ilgili yüz ülkede mezun derneği kurulması için çalışma başlatılırken, (Gürcistan, Bosna-Hersek, Kazakistan, Moğolistan, Irak, Tanzanya, Mısır, Afganistan, Sudan, Filistin, Somali, Ürdün, Sırbistan, Karadağ ve Senegal) 16 ülkede aktif dernek kurulma işlemleri yapılmıştır⁴²⁰.

23-24 Kasım 2017’de tarihleri arasında Ankara’da, “Türkiye Yeniden: Mezun Dernekleri Eğitim” programı icra edilmiştir. Programa Türkiye Mezun Dernekleri temsilcileri katılırken, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Ümit Yalçın, TİKA Başkanı Serdar Çam ve Başbakanlık Müşaviri Cemalettin Haşimi eğitimde yer almıştır.

Dünyanın farklı bölgelerinde, dernekler üzerinden mezunların organize edilmesi eğitimden diplomasiye Türkiye’nin uluslararası alana dönük kazanımları açısından önemlidir.

2018 yılında da Türkiye Mezunları Buluşmaları gerçekleştirilmiştir. Türkiye ile ilgili ülkeler arasında ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlayan mezun buluşmaları, Doğu Avrupa, Balkanlar, Orta Asya, Afrika’da; Karadağ, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Gürcistan, Azerbaycan, Moğolistan, Senegal, Zambiya, Zimbabve gibi ülkelerde yapılmıştır⁴²¹.

⁴¹⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 59.

⁴²⁰ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 57-59. Derneklerin kira ve teşrifat bedelleri YTB ve TİKA desteği ile karşılanmıştır.

⁴²¹ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 56-57.

2019 yılında “Mezun Buluşmaları”, “Mezun Derneklerinin Kurumsallaşma Çalışmaları”, “Türkiye Mezun Dernekleri Kapasite Geliştirme Programı” ve bu programda mezunlara kurumsallaşmaya yönelik düzenlenen seminerle birlikte, Dışişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, MÜSİAD, TİM, TİKA, Maarif Vakfı ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar tarafından sunumlar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca *Balkan Gençlik Okulları* ile kültürel geziler düzenlenmiş ve bu kapsamda 2019 senesinde Arnavutluk, Karadağ, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Bosna-Hersek, Yunanistan, Kuzey Makedonya, Sırbistan’da on farklı program düzenlenmiş ve Balkan Gençlik Okullarına katılan 300 öğrenci Türkiye gezilerine de katılmıştır⁴²². Özellikle kültür ve doğa odaklı gezi programlarının öğrenci memnuniyeti açısından değerli olduğu bilinmektedir.

3.2.2. Akademik/Bilimsel Çalışmaların Desteklenmesi

Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı (ABAP) ile, kardeş topluluklarla bağlantılı mevcut ortak tarihi ve kültürel mirasın ortaya çıkarılması, arşivlenmesi ve geliştirilmesi, sözlü tarih projelerinin yürütülmesi, çalışma bölgelerindeki düşünce akımlarının tarih çalışmalarıyla derlenmesi, ilgili coğrafyaları daha yakından tanımak amacıyla kültürel, demografik ve dini profil çalışmalarının yürütülmesi ve ilgili coğrafyada Türkiye algısının araştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmalar şu şekilde sıralanabilir⁴²³:

-“Kafkas Nakşiliği-XIX. Asır Kafkasya Arşiv Araştırmaları Projesi” (Rusya, Gürcistan ve Azerbaycan’da),

-İngiltere’de eğitim alanında faaliyetlerde bulunan Nida Trust Heyetinin Türkiye Ziyaretleri,

-Erzincan Üniversitesinde 11-13 Mayıs 2017 tarihleri arasında düzenlenen “Uluslararası Ahıska Türkleri Sempozyumu” desteği,

-“Gürcistan’da İslamiyet’in Dünü, Bugünü ve Yarını Sempozyumu” kitabının basım ve tercümesi,

⁴²² *Faaliyet Raporu 2019*, s. 37-48.

⁴²³ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 67-69.

-Bosna Soykırımı adına kitap basımı “Remembering the Bosnian Genocide: Justice, Memory and Denial/Bosna Soykırımını Hatırlamak: Adalet, Hafıza ve İnkâr”,

-Boşnak tarihçi Hasan Şkabur’un, “1875-1878 Hersek Ayaklanmasında Osmanlı Yönetiminin Tutumu” isimli doktora tezinin basılması,

-Türkiye’den Lefkoşa’nın Surlariçi bölgesine göç eden Türklerle ilgili “Surlariçi Şehrinin Hazinelele Projesi” adlı araştırma anket çalışması,

-“Bosna Hersek ve Türkiye’nin ve Osmanlı Mirasının Tanıtımı Projesi”,

-Bosna Hersek’teki savaş kurbanlarının hikâyelerinin anlatıldığı “Kalanların Sesi” isimli 3 adet belgesel-kısa film çalışması,

-Yıldız Sarayı Arşivlerinden hareketle “İkinci Abdülhamid’in Hatıratından Makedonya Projesi”,

-Makedonya’da Türk Dili ve Edebiyatının Gelişimi açısından, “Köprü Divan Yayınlarının 3 Kitap Basım ve Tanıtım Projesi”,

-Kıbrısta medfun din büyüklerinin tanıtıldığı çocuklara dönük, “Eğitim Amacı ile Türkiye’de Bulunan Güney Kafkasyalı Öğrencilerin Türkiye’de Bulunmadan Önceki ve Türkiye’de Bulunduktan Sonra Türkiye Algısı” projesi,

-Kıbrıs Serdarlı Köyü’nden hareketle, “Kıbrıs Türk Halk Kültürü Sözlü Kültür Arşiv Projesi”.

Bu projelerle birlikte, Kıbrıs Türklerinin Anadolu’daki izlerini süren “Köklere Yolculuk” belgeseli, “Sovyet Döneminde Din-Siyaset: Kazakistan ve Kırgızistan’daki Sovyet Ateizmi Literatürü”, Türkiye-Ermenistan ilişkileri üzerine makalelerin basımının yapıldığı “100 Makalede Türkiye-Ermenistan İlişkileri”, İran Düşünce Tarihi Çalışması, İran’ın ekonomik, sosyal, siyasal ve idari yapısına ilişkin analizlerin yer aldığı “İran Ülke Profili Projesi”, Tacikistan’ın coğrafi ve sosyolojik pozisyonu ile ilgili “Tacikistan Ülke Profili”, 2011 yılındaki iç savaştan sonra dünyanın farklı bölgelerine giden Suriyeliler üzerine “Suriye Diaspora Araştırmaları”, “Somalilerin Durumu; Barış, İstikrar ve Refaha Doğru Çalıştay”, üç bin kişiye ulaşılarak gerçekleştirilen “Türkiye’deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Kalitesi ve Algı Analizi” çalışmaları yapılmıştır⁴²⁴.

⁴²⁴ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 70-71.

Yukarıda da görüldüğü üzere tarih, dil, din odaklı konularının farklı eğitim ve kültür metotlarıyla uluslararası öğrencilerde ortak bir amaç oluşturma çabalarının olduğu görülmektedir. Çalıştaylarla birlikte öğrenci ya da hedef kitleye dönük analiz çalışmaları, geleceğe dönük YTB planlamaları açısından çok önemli ölçülebilir bir veri tabanı oluşturmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE BURSLARI VE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER (2010-2022)

Türkiye Bursları bağlamında 2010-2022 yılları arasında çok çeşitli faaliyetler yürütülmüştür. Özellikle uluslararası öğrencilerle ilgili burs programları, sosyal, kültürel, bilimsel ve STK içerikli etkinlikler dikkat çekicidir. Türkiye'nin uluslararası eğitim ve araştırma üzerinden geç kaldığı burs programları dünyanın farklı etkin ülkeleri tarafından farklı stratejik amaçlar doğrultusunda kullanılmıştır. ABD, İngiltere, Avustralya, Japonya ve Avrupa'daki birçok gelişmiş ülke, uluslararası kalkınma işbirlikleri bağlamında hükümetleri vasıtasıyla finanse edilen burslar vermişlerdir.

ABD'de dünyanın 155 ülkesinden yılda 1800 kişinin burslandırıldığı *Fulbright Yabancı Öğrenci Programı* ve deneyimli profesyonellere yönelik *Hubert H. Humphrey Burs Programı*⁴²⁵; İngiltere'nin "Birleşik Krallık ve İngiliz Milletler Topluluğu Hükümeti Bursları" adı altında *İngiliz Chevening Bursları*⁴²⁶ ve *Gelişmekte Olan İngiliz Milletler Topluluğu Ülkeleri İçin Birleşik Krallık Commonwelath Bursları*⁴²⁷ ve benzer şekilde Hollanda'nın *Orange Bilgi Programı Bursları*, Almanya'nın *Kalkınma ile İlgili Lisansüstü Eğitimler İçin DAAD Bursları*, Fransa'nın *Eiffel Excellence Bursları* gibi programlar vardır⁴²⁸. Bu tür burslar uluslararası kalkınma ve işbirliği ile eğitim alanını geliştirirken, ilgili ülkelere yumuşak güç anlamında çok büyük stratejik katkılar sağlamaktadır.

Yukarıda verilen genel çerçeve ile birlikte Türkiye Bursları da özellikle Türkiye ve Türk dünyası ile birlikte birçok ülke açısından büyük öneme sahiptir.

4.1. Türkiye Bursları Kapsamında Yürütülen Faaliyetler

Türkiye'de YTB tarafından yürütülen "Türkiye Bursları" yanında, Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) uluslararası kapsamdaki "YÖK Bursları", "Hükümet

⁴²⁵ <https://www.scholars4dev.com/1892/government-scholarships-for-developing-countries/> (Erişim Tarihi: 21.06.2023). Bu burslarda genel sağlık sigortaları, öğrenim ücreti, uçak bileti, yaşam bursu ve ders kitapları ilgili ülke tarafından karşılanmıştır.

⁴²⁶ Bu burslar uygun ülkelere seçilen akademisyenlere verilmekte olup, genellikle bir yıllıktır.

⁴²⁷ <https://www.scholars4dev.com/1892/government-scholarships-for-developing-countries/> (Erişim Tarihi: 21.06.2023). Yüksek lisans ve doktora eğitimi alan öğrencilere verilmekte olup, gidiş-dönüş uçak biletleri, sınav ücreti ve değişik hibeleri kapsamaktadır. Her yıl 300 kişiye verilmektedir.

⁴²⁸ Diğer Belçika, İtalya, Danimarka, İsveç, Avustralya gibi ülkelere ait burs detayları için bk., <https://www.scholars4dev.com/1892/government-scholarships-for-developing-countries/> (Erişim Tarihi: 21.06.2023).

Bursları”, “Türkiye Diyanet Vakfı bursu” ya da kendi imkânlarıyla ülkeye gelen uluslararası öğrenciler için 207 üniversitede 60 bine yakın programda öğrenim gören uluslararası öğrenci mevcuttur. Türkiye son beş yıl içerisinde uluslararası öğrenci sayısını 48 binden 178 bine çıkarmıştır. Bu bağlamda YTB Türkiye Bursları değerlendirilecektir.

4.1.1.Burs Hizmetleri: Planlama ve Tanıtım Çalışmaları

YTB’nin burs hizmetleri “Türkiye Bursları ve Uluslararası Öğrenciler” olmak üzere iki ana ekseninde gelişme göstermiştir. Türkiye Burslarındaki değişimin görülmesi için 2010-2016 arası dönem ve 2017-2022 arası dönem şeklinde ayrı ayrı ele alınmıştır. Yıllara göre yapılan faaliyetler ve düzenlemeler değerlendirilirken, Türkiye Bursları ile Uluslararası öğrenci alanları çoğu zaman kesişim göstermiştir.

4.1.1.1.2010-2016 Arası Dönem

YTB, 2010 yılında kurulmuş olduğu için Türkiye Bursları ve Uluslararası öğrencilere dönük faaliyetler 2011 yılından itibaren görülmeye başlanacaktır. 2011 yılı itibarıyla YTB tarafından “yumuşak güç” olarak ifade edilen 138 ülkeden Türkiye’ye gelen yabancı öğrenci sayısı, 21 binin üzerindedir. 2011 yılında Türkiye Bursları ve uluslararası öğrencilerle ilgi yapılan düzenleme ve etkinlikler şu şekildedir⁴²⁹:

-Türkiye Cumhuriyeti tarafından kamu kaynakları kullanılarak yabancı öğrencilere verilen burslar, “Türkiye Bursları” adıyla yeniden yapılandırılmış ve 2012 yılından itibaren online yeni sistem üzerinden başvuruların alınmasıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu şekilde başvuru sistemi daha sistematik hâle getirilmiştir.

-Yabancı öğrencilere verilecek hizmetlerle ilgili rehberlik, araştırma, geliştirme, yardım ve bulundukları illerde sosyal ve kültürel hizmetleri koordine etmek amacıyla, il valilikleri bünyesinde “Yabancı Öğrenci Mahalli Heyetlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge” hazırlanmıştır.

-Daha önce kendi imkânlarıyla Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilerin ödedikleri harç bedelleri, Türk uyruklu öğrencilerin üç katı iken, 26.10.2011 tarih ve 2011/2341 sayılı kararla harç bedellerinin alt limitleri Türk öğrencileriyle eşit hâle getirilmiştir. Bu

⁴²⁹ Faaliyet Raporu 2011, s. 44.

şekilde Türkiye’deki üniversitelerin, uluslararası öğrenci alanına dönük “destek ve işbirliği” imkânları artırılmaya çalışılmıştır.

-Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarının daha sağlıklı görülebilmesi için uyruklarına göre temsilci seçmeleri istenmiştir. Bu bağlamda Afganistan ve Mozambik uyruklu öğrencilere yer tahsis edilerek temsilci seçmeleri sağlanmıştır. Bu şekilde her ayın ilk haftası periyodik olarak “Öğrenci Temsilcileri Toplantısı” gerçekleştirilmiştir.

-Türkiye’den mezun olan burslu Afrikalı, Arap ve Güney Asyalı öğrencilerin dernekleşmesine destek verilmiş, kulüpler kurulmuş ve var olan kulüplerin etkinliği artırılmıştır.

-Somali’den Türkiye’ye eğitim amacıyla gelen 208 öğrenciye ülkelerinin ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak çeşitli eğitim ve kültür programları gerçekleştirilmiştir.

-2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılı’nda Türkiye’ye gelen burslu öğrencilere, 12.09.2011-30.10.2011 tarihleri arasında İstanbul Atatürk ve Ankara Esenboğa havaalanlarında stant kurularak karşılanmış ve öğrenim görecekları illere ulaşımaları noktasında rehberlik yapılmıştır.

-Türkiye’de öğrenim görecekları yabancı uyruklu öğrenciler için Türkiye’deki eğitim ve yaşama dair ihtiyaçları olan bilgileri içerecekları olan “Ulusal Öğrenci Rehberi” basımı yapılmıştır.

Yukarıdaki faaliyetlere bakıldığında zaman dünyanın farklı bölgelerinden öğrencilerin Türkiye gelmeleri için “Türkiye Bursları” üzerinden önemli düzenlemeler yapılmış, imkânlar sağlanmıştır. Bir nevi eğitimden eğitim diplomasisine, gelecekte Türkiye’nin uluslararası ilişkilerde etkin pozisyon alacağı bir tablonun temelleri atılmıştır. Ki bu dönemden itibaren Türkiye’den eğitim alarak mezun olan öğrenciler ülkelerinde önemli görevlere gelecekları ve Türkiye ile iyi ilişkiler kurulmasında gönüllü kültür elçileri olacaklardır.

YTB, önemine binaen “*Türkiye Bursları Kapsamında Yapılan Çalışmalar*”a stratejik değeri vermiştir. Türkiye Cumhuriyetleri Akıaba Toplulukları ile Türkiye arasındaki ilişkileri geliştirmek adına 1992 yılında hazırlanan “Büyük Öğrenci Projesi”, 57 ülkenin dâhil olduğu yabancı öğrenci programı kapsamında “Türkiye Bursları” ile yeniden yapılandırılmıştır. Burslar kapsamında yönetmelikler hazırlanmış, Türkçe’nin

yabancı ülke okullarında yaygınlaştırılması adına protokoller imzalanmıştır. Online başvuru sistemleri kurulmuş, burs miktarları artırılmış, Türkiye Bursları logosu oluşturulmuş ve bursları duyurmak adına her türlü yazılı ve sözlü medya kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmalar meyvesini vererek online başvuru sayısı artmış, öğrencilerle mülakatlar gerçekleştirilmiş ve Türkiye’deki üniversitelere öğrenciler yerleştirilmiştir. TÖMER eğitimini tamamlayan 1.457 öğrencinin yerleştirilmesi sağlanmış, sınavlar düzenlenmiş ve öğrencilere yönelik yaz kursları düzenlenmiştir.⁴³⁰

YTB koordinasyonunda ve çeşitli devlet kurumları, üst düzey bürokrat ve STK işbirliğiyle yürütülen 2012 öğrenci değişim programları kültürel etkileşim, Türk dilini yayma ve Türk kültürünü öğretme bakımından önemli uluslararası bir kültür dinamiğini oluşturmaktadır.

“Büyük Öğrenci Projesi” kapsamında yapılan anlaşmalar gözden geçirilerek yeni anlaşmalar için 2013’te taslak hazırlanmış, ilgili bakanlıklarla “Türkiye Bursları” hazırlık çalışmaları düzenlenmiş, Uluslararası öğrenci sayılarında değişiklikler yapılmış, 21 üniversiteyle Türkçe hazırlık eğitimi protokolü imzalanmış, Çin’de yer alan birçok üniversite Türkiye Bursları hakkında bilgilendirilmiştir. Ayrıca Çin ve Hong Kong’da iş adamları ve öğrencilerle tanışma toplantıları düzenlenirken, Malezya ve Singapur’a çalışma ziyaretleri düzenlenerek bu yerlerdeki üniversiteler ve STK’lar ziyaret edilmiştir. Türkiye Burslarının tanıtımı amacıyla, farklı 8 dilde hizmet içeren başvuru sisteminin tanıtımı yapılmış ve birçok farklı ülkede ve Türkiye’de yer alan şehirlerde toplantılar düzenlenmiştir.⁴³¹

YTB’nin çalışmaları sonucu bursların tanıtımı ve etki alanının yaygınlaştırılması ile öğrenci kayıtlarında artışlar gözlemlenmiştir. Lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine 2012 yılından 2013 yılına giden süreçte verilen burs miktarları artmıştır. Bununla birlikte Türkçe eğitim alacak öğrenciler için TÖMER ve Türkçe eğitim merkezleriyle işbirliği yapılmıştır. Yaz kurslarının düzenlenmesi, yönetmeliklerin hazırlanması, öğrencilerin Genel Sağlık Sigortası’ndan faydalanmalarının sağlanması, çalışma izni alamayan uluslararası öğrencilere çalışma izni alınması YTB’nin bu dönemde gerçekleştirdiği çalışmalar arasında yer almıştır.

⁴³⁰ Faaliyet Raporu 2012, s. 35.

⁴³¹ Faaliyet Raporu 2013, s. 39-43.

YTB, genç nüfusa ve onların eğitimine sürdürülebilir stratejilerle önem vermiştir. Yapılan çalışmaların çoğu, genç nüfusun eğitimi ve yenilikçi, Türkiye’yi bilen ve iletişimi güçlü bir nesil yaratma odaklıdır. Bu doğrultuda 2014 yılında bir dizi anlaşma, program, proje ve çalışmalarla yurtdışından Türkiye’ye öğrenci akışını sağlayacak burs çalışmaları yürütülmüştür⁴³². Yapılan çalışmalar, Türkiye’nin üst düzey bürokratları, üniversiteler, STK’lar tarafından da desteklenmiştir. Her türlü yayın organının kullanımıyla burs duyuruları yapılmış ve öğrencilerin sorularına net cevaplar verilmiştir. Tanıtım broşürleri hazırlanmış ve online başvuru sistemleri oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalar meyvesini vererek her geçen yıl öğrenci sayılarında artış yaşanmıştır.⁴³³ Öğrencilere yönelik burs çalışmaları ile birlikte koordineli olarak 2015’te, İkinci bölümde de dikkat çekildiği üzere, yurtdışında yaşayan vatandaşların eğitim almalarını sağlayarak başarılı olmaları ve bulundukları toplumları yönlendirici etkinliğe sahip olabilmeleri amacıyla kültürel ve araştırma temelli burslar verilmiştir.⁴³⁴

2014 Türkiye Bursları Programı çerçevesinde 176 ülkeden 82 bin başvuru alınırken, 2015 yılında 182 ülkeden 155 bin başvuru alınmıştır. 13 bin aday mülakata davet edilirken, 123 ülkede yüz yüze mülakat yapılmıştır. 2015 Türkiye Bursları mülakatları sonucunda 5366 öğrenci burslandırılmıştır. 400 adaya “Başarı ve Destek Bursu” verilmiştir. 11 aday ise “Araştırma Burs Programı”na alınmıştır. 2015 yılında ilk defa “Sanat ve Spor Burs Programı” uygulanmıştır. Uluslararası 25 sanatçı ve 5 sporcu

⁴³² 2014’te gerçekleştirilen çalışmalar şu şekildedir: (Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş’ın katılımı ile) Uluslararası Öğrenciler 7. Değerlendirme Kurulu Toplantısı, Yakın alanda faaliyet gösteren 50’ye yakın kurumdan fikir alınması, YÖK üzerinden 2000’in üzerindeki bölümün öğrenci tercihi sunulması, Türkiye Bursları Burslandırma Süreci I. İstişare Toplantısı’nın yapılması, iki farklı dilde yayınlanan Türkiye Bursları Web sitesinin güncellenmesi, farkındalık çalışmaları, Türkiye Bursları 94 ülkede 60 uluslararası yayın yapan web sitesinde yer alması, 2014 yılı tanıtım çalışmaları kapsamında, Çin, Arnavutluk, Bahreyn, Çeçenistan, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Tayvan ve Türkmenistan’a ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, YÖK tarafından Erzurum’da organize edilen “Bölgesel Uluslararasılaşma” programına katılım, Uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi için Bristish Council, Fullbright ve DAAD temsilcileri ile görüşmelerin yapılması, “İngiltere’de Eğitim 2014 Programına” katılım, uluslararası öğrencilere yönelik rehberlik hizmeti veren STK’larla İzmir’de toplantılar.

2014’de 3524 öğrenci burslandırılırken, 2014’te bursların miktar olarak dağılımı şöyle gerçekleşmiştir: Lisans 550, Yüksek Lisans 800, Doktora 1100 ve Araştırma Bursu 2500 TL’dir. 2014’te “Proje Bursları” adı altında 2016 Suriye uyruklu öğrenciye burs verilmiştir. Başarı ve Destek Bursları Programlarında 3325 müracaattan 40 adaya burs verilmiştir. Geniş bilgi için bk. *2014 Faaliyet Raporu*, s. 38-41.

⁴³³ *Faaliyet Raporu 2014*, s. 37-41.

⁴³⁴ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 34.

bu burs programında değerlendirilmiştir⁴³⁵. Tüm bu programlara öğrenci yerleştirilirken YÖK ile koordineli hareket edilmiştir.

YTB, yurtdışında yaşayan vatandaşların çocuklarına yönelik burs çalışmalarını çeşitli kurum ve kuruluşlarla toplantılar yaparak ve onların görüşlerini alarak yürütmüştür. Burs başvuru ve duyurularını web sitesi aracılığıyla Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki farklı dilde güncel bilgiler paylaşarak duyuran YTB'nin çalışmalarıyla sekiz farklı dilde online burs başvuruları alınmıştır. YTB, her türlü sözlü ve yazılı kaynağı, sosyal medya ve televizyon programlarını da kullanarak burs başvuru koşul ve konularını geniş bir kitleye ulaştırmaya çalıştığı görülür. Yurt dışında birçok ülkeye ziyaretler gerçekleştiren⁴³⁶, fuarlara katılan⁴³⁷, çalıştaylarla⁴³⁸ birlikte çeşitli kurum temsilcileriyle de iletişim halinde olan YTB'nin çalışmaları, kurumsal amaçlarına hizmet ederek burs başvuruları sayısını artmıştır.⁴³⁹

YTB'nin önemle üzerinde durduğu diğer bir konu da Suriyeli gençlere yönelik eğitim çalışmaları olmuştur. Suriyeli 2000 civarında genç burs programlarından yararlanmaktadır. Suriyeli gençlerin topluma uyumunun da ön planda tutulduğu çalışmalar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile iş birliği içinde yürütülmüştür.⁴⁴⁰

Gençlerin Türkiye'ye gelmesi ve Türkiye'de eğitim almasını sağlayarak Türk kültürünü tanıtmayı amaçlayan çalışmalar yürüten YTB, 2016 yılı içerisinde "Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu (UÖDK)" toplantısı düzenleyerek burslarla ilgili önemli kararlar almıştır. Burs ödemelerinin yapılması, online başvuru amacıyla web sitesinin düzenlemesi, "Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilere Türkçe Hazırlık Eğitimi Verilmesine İlişkin Protokol"ün üniversitelerle imzalanması ve burstan faydalananlara Türkçe eğitimler verilmesi sağlanmıştır. Yapılan çalışmalar, öğrencilerin burslar aracılığıyla uyum süreçlerini kolaylaştırmak, sosyal hayatlarının iyileştirilmesi sağlanmıştır. 2016 yılında, Türkiye Bursları bağlamında 172 ülkeden 95 bin başvuru

⁴³⁵ Faaliyet Raporu 2015, s. 45-46.

⁴³⁶ Dünyada önde gelen burs programları yerinde incelenmiştir. Bu kapsamda ABD, Birleşik Krallık, Güney Kore, Japonya, Rusya'ya ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

⁴³⁷ 23-29 Ekim 2015'de "Çin Eğitim Fuarı"na katılım sağlanmıştır.

⁴³⁸ 10 Aralık 2015 tarihinde 40 üniversiteden temsilci ile "Türk-Amerikan Üniversiteleri İş Birliği Çalıştayı"na katılım sağlanmıştır.

⁴³⁹ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2015 Faaliyet Raporu, s. 45-46.

⁴⁴⁰ Faaliyet Raporu 2015, s. 46.

geçerli sayılmıştır. 4 binin üzerinde öğrenci burslandırılmıştır. 48 üniversite ile “Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilere Türkçe Hazırlık Eğitimin Verilmesine İlişkin Protokol” imzalanmıştır. Balkanlar Burs Programı kapsamında lisans adaylarına dönük pilot uygulama olarak “Akademik Yetkinlik Sınavı” Makedonya’da 177, Yunanistan uyruklu 261 adayın katılımı ile Edirne’de gerçekleştirilmiştir. 26-29 Haziran 2016’da İstanbul’da gerçekleştirilen “2.Türk-Arap Yükseköğretim Kongresi (TACHE)”ne katılım sağlanmış ve Türkiye Bursları tanıtılmıştır. Amerika’da gerçekleştirilen “NAFSA Konferansı ve Eğitim Fuarı”na⁴⁴¹ katılım sağlanarak, burada da Türkiye Bursları tanıtılmıştır.⁴⁴²

2010-2016 yılları arası dönem YTB’nin Türkiye Burslarını sistematik hâle getirmeye çalıştığı, yeni yönerge ve yönetmelikler çerçevesinde kurumsal alt yapıyı oluşturmaya çalıştığı bir dönem olmuştur. 2013 yılında 21 üniversite ile Türkçe öğretim anlaşması imzalanırken, 2016 yılında bu sayı 48’e çıkmıştır. Dolayısıyla bu rakam YTB’nin üç yılda iki katına çıkan bir hizmet ivmesi yakaladığı söylenebilir. Burs verilen öğrenci sayısı ise yıllık ortalama 5000 civarında olmuştur.

Bu döneme ait Türkiye Burslarına Balkan coğrafyasından yakın ilgi gösterilmiştir. 6 Mart 2015 tarihli Bulgaristan/ Burgas Free University sayfasındaki duyuruda Bulgarca, “Türk Üniversitelerinde Okumak İçin Hükümet Bursları” başlığı altında 2015 yılı YTB burs takvimi ve gerekli bilgiler verilmiştir⁴⁴³.

4.1.1.2.2017-2022 Arası Dönem

2012 yılında uygulanmaya başlayan Türkiye Bursları, tüm dünyada uluslararası öğrencilere dönük, Türkiye’nin kamu kaynaklı burslarının genel çatısını oluşturmuştur. 2017 yılı itibarıyla YTB’nin diğer kurumlarla işbirliği ile Türkiye Bursları Programı güncellenmiş ve her yıl yüz binin üzerinde müracaat alarak, Türkiye’nin uluslararası öğrenci nicelik ve niteliğine önemli katkılar sağlanmıştır. Burslandırma çalışmaları çerçevesinde 2017’de 163 ülkeden 106.550 başvuru yapılmıştır. Bu öğrencilerden 1645’i ülkelerinin birincisi olan başarılı öğrencilerdir. “Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursları” çerçevesinde 40, Tez Teşvikleri Çerçevesinde 17, *Kâtip Programı* çerçevesinde

⁴⁴¹ 29 Mayıs-3 Haziran 2016 tarihleri arasında Denver şehrinde gerçekleştirilmiştir.

⁴⁴² *Faaliyet Raporu 2016*, s. 36-39.

⁴⁴³ <https://www.bfu.bg/bg/saobshteniya-za-studentite/stipendii-na-turskoto-pravitelstvo-za-obuchenie-v-turski-universiteti> (Erişim Tarihi: 22.05.2023).

15 kamu görevlisi ve akademisyen burslandırılmıştır. Akademik İşbirliğini Teşvik Eden Araştırma Burslarından 14, *Kriz Bölgelerine Yönelik Acil Burslandırma Programından* 54, *Meslek Sahiplerine Kariyer Burslarından* 726 kişiye mesleki deneyimi arttırma amaçlı burs verilmiştir. *Balkan Yerinde Eğitim Programı* çerçevesinde Makedonya ve Bosna Hersek'ten toplamda 100 öğrenciye burs verilmiştir⁴⁴⁴.

2017 yılı *Türkiye Mezunları Programı* çerçevesinde 165 ülkeden 150 bin mezuna dönük çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda oluşturulan bilgi sistemi üzerinden 115 bin mezun öğrenciye ulaşılmıştır. “*Türkiye Yeniden: Mezun Buluşması İstanbul*” organizasyonuna ise 1200 Türkiye mezunu katılmıştır. Suriyeli öğrencilerin 4 bini burslandırılırken, 15 binin üzerinde Suriyeli sığınmacı üniversitelere dâhil edilmiştir. Suriyeli 40 yükseköretim öğrencisine “akademik danışmanlık” verilirken, “Eğitim İşbirliği Kapasite Geliştirme Programı” kapsamında 1716 Suriyeli sığınmacıya ileri seviye Türkçe eğitim verilmiştir⁴⁴⁵.

Eğitim ve Türkçe Programları çerçevesinde YTB tarafından 35 ayrı çalışma gerçekleştirilmiştir. Hafta Sonu Okulları Destek Programı ile 9 ülkeden 1240 öğrenciye eğitim verilmiştir. 56 katılımcıya Osmanlı Ülkesi Bahar Okulu düzenlenirken, Bosna Hersek'te Türkçe Kardeşliği Projesi Kapsamında 15 kişiye Türkçe Pratiği Konuşma Dersleri verilmiştir. Türkçe dilbilgisi düzeylerinin arttırılması için 2 çalıştay gerçekleştirilmiştir⁴⁴⁶.

Türkiye Bursları çerçevesinde, 2017 yılı için “Planlama ve Tanım Çalışmaları, Başvuru Değerlendirme Ve Seçim, Akademik Rehberlik Çalışmaları, Sosyal ve Kültürel Programlar, Mesleki Eğitim Programları, İletişim Hizmetleri, Destekler, Yıllık Burs Planlaması, Ulusal ve Uluslararası işbirlikleri, Tanıtım Çalışmaları başlıklarında hizmetler verilirken Uluslararası öğrenciler için değerlendirme kurulunun bu süreçte nitelik katmaya çalıştığı görülmektedir. Bu faaliyetlerde YTB ile birlikte Türk Patent Enstitüsü, “fıkri mülkiyet hukuku alanda Ankara Üniversitesi ve Dünya Fikri Mülkiyet

⁴⁴⁴ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 29-30

⁴⁴⁵ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 30-31.

⁴⁴⁶ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 32-33.

Teşkilatı, Uluslararası İslam STK'ları Birliği ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlar yer almıştır.⁴⁴⁷

Burslandırma Çalışmaları ise, “Başvuru Sınav ve Seçim, Kalkınma Yardımı Kapsamında En Az Gelişmiş Ülkelere Yükseköğretim Desteği, Ülke Birincilerini Türkiye’ye Çeken Burs İmkânları, Akademik İşbirliğini Teşvik Eden Araştırma Bursları, Kardeş Diasporalarla İlişkileri Geliştirme Stratejisi, Kriz Bölgelerine Yönelik Acil Burslandırma Programı, Suriyeli Sığınmacıların Yükseköğretime Dâhil Edilmesi, Meslek Sahiplerine Kariyer Bursları ve Kendi İmkânıyla Okuyanlara Başarı Bursları başlıkları altında gerçekleşmiştir. Bu çalışmalar kapsamında Yemen’den 105, Rohingya Müslümanlarından 54 öğrenci burslandırılmıştır. 2017 itibarıyla 15 binden fazla Suriyeli öğrencinin öğrenim ücretleri YTB tarafından karşılanırken, 4000 öğrenci tam burslu olarak eğitimlerinde devam etmişlerdir. Akademik tecrübelerinin yanı sıra bursiyerlere mesleki tecrübe kazandırmak adına, hukuk, finans, sanat, medya, kamu ve eğitim alanlarında 726 profesyonel burslandırma yapılmıştır. 2017’de kendi imkânlarıyla eğitim gören uluslararası öğrencilerden 1321 müracaattan 192’sine burs verilmiştir. Türkiye Bursları için 2017’de 163 ülkeden 106 550 başvuru alınmıştır. En az seviyede gelişmiş ülkelerin insan kaynaklarına katkıda bulunan Türkiye, 2012-16 yılları arasında 5250 öğrenciye burs vermiştir. Bu öğrencilerden 1482’si mezun olurken, 2017’de 1108 öğrenciye burs verilmiştir. Ülkelerinde yapılan lise/üniversite giriş sınavlarında derece yapmış öğrencilerden 2017’de Türkiye’ye okumak için gelen 1645 başarılı öğrenciye burs verilmiştir. Kanada, Fransa, Rusya ve Güney Kore gibi başka ülkelerde de burs kazanan bu öğrenciler tercihleri Türkiye’den yana kullanmışlardır⁴⁴⁸.

Bursiyerlere Sağlanan Destekler ise, “Karşılama ve Uyum Programı, Barınma Yardımı ve Banka ve Sigorta İşlemleri” başlıkları altında gerçekleştirilmiştir. Türkiye Bursları çerçevesinde sunulan barınma imkânları uluslararası alanda “öğrenci memnuniyeti açısından” ilk sıralarda gelmekte olup, 2017’de 3442’si kadın toplamda 10185 Türkiye Burslusu öğrenciye barınma yardımı yapılmıştır. Türkiye Burslusu öğrencilerin sağlık giderleri, Genel Sağlık Sigortası (GSS) çerçevesinde YTB’ce ödenmiştir⁴⁴⁹. Bu uygulamalar YTB’nin Türkiye’nin dış politikasına yönelik öğrenciler

⁴⁴⁷ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 86-89. Faaliyetlerde, Türkiye’nin bazı şehirleri ile birlikte ABD ve Kazakistan seçilmiştir. Tanıtım çalışmaları afiş/broşür, video, fuar ve organizasyon, çevrimiçi bilgilendirme ve kurum ziyaretleri ile gerçekleştirilmiştir

⁴⁴⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 90-93.

⁴⁴⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 93.

üzerinde önemli bir aktör olduğunu göstermektedir. Faaliyetlerin yıldan yıla nitelik ve nicelik olarak arttığı görülmektedir. 2018 ve 2019 yılları bu açıdan önemli bir yere sahip olacaktır.

2018 yılında yapılan “*Planlama Çalışmaları*” ile Cumhurbaşkanlığı Sistemi öncesi son kez Başbakan Yardımcısı başkanlığında, ilgili kamu kurumlarının üst yöneticilerinin katılımıyla toplanan Kurul, 2018 yılında burs kontenjanlarını ve bursiyerlere ödenecek burs miktarlarını belirleyen, Suriyeli bursiyerlere ilişkin çeşitli düzenlemelerin bulunduğu kararlar alınmıştır. Türkiye Bursları, Türkiye’deki üniversitelerin ilgili bölümleri ve öğrencilerin geldiği ülkeler olmak üzere iki eksenle değerlendirilmiştir. “Kaynak Planlama” çerçevesinde, üniversite ve bölümlerin alt yapı ve kapasiteleri, üniversitelerin bulundukları şehirlerde barınma imkânları ve sosyal kültürel ortamlar dikkate alınarak, devlet ve vakıf üniversitelerinde 50 üniversite, 2605 bölüm/program başvuruya açılmıştır. “Hedef Planlama” çerçevesinde, 183 ülke için de “öncelikli alan planlaması” yapılmıştır. Bu planlama ile birlikte, “*Ulusal ve Uluslararası İşbirlikleri*” kapsamında, Türkiye Bursları çalışmalarının yurt içi ve yurt dışı paydaşlarla işbirliği içinde yürütülmesi temel prensip olarak kabul edilmiştir. Bu süreçte “İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye Maarif Vakfı, Hz. Veysel Karani İlim, Kültür ve Eğitim Vakfı ile” işbirliği protokolleri imza altına alınmıştır. Burs programlarının uluslararası iş birliğini ileriye taşıması bağlamında ise Yemen merkezli uluslararası bir eğitim kuruluğu olan “Hadhramout Establishment for Human Development” ile 2017 yılında imzalanan protokol ile Türkiye’ye öğrenci gönderme çalışmaları başlatılmıştır. Ayrıca “Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı (IBTAV)” ile imzalanan işbirliği protokolü dahilinde “Fuat Sezgin Bilim Tarihi Araştırma Burs Programı”nın başlatılması kararı alınmıştır.⁴⁵⁰

Türkiye Bursları tanıtım çalışmaları, “yerinde” ve “uzaktan” tanıtım olmak üzere iki tabanda “sürekli tanıtım stratejisi” ile yürütülmüştür. YTB’nin muhatap ülkelerdeki tüm çalışmalarında Türkiye Burslarının tanıtımına yer verildiği görülmektedir. Bu çerçevede 2018 yılında şu çalışmalar yapılmıştır⁴⁵¹: Türkiye Bursları ile ilgili iki tanıtım videosu hazırlanırken, Türkçe ile birlikte, Rusça, İspanyolca, Boşnakça, Farsça, Fransızca, Portekizce, Moğolca, İngilizce ve Arapça olarak 10 farklı dilde on bin “tanıtım

⁴⁵⁰ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 64-65. Bu program her yıl düzenli olarak yürütülmüştür.

⁴⁵¹ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 64-65.

materyali”nin basımı yapılmıştır. “Kazakistan Bolashak Fuarına”⁴⁵², İstanbul’da EURIE, Arjantin’de FIESA’ya (Arjantin Yükseköğrenim Fuarı) katılım sağlanmıştır. Türkiye Maarif Vakfı’nın Sudan’da düzenlediği “Eğitim ve Kültür Fuarına” Sudan Türkiye mezunları üzerinden katılım gerçekleştirilmiştir. Yurtdışı Eğitim Derneği’nin (AKARE) dergisinde ve Skylife dergisinde (3 ay) “Türkiye Bursları” tanıtımı yapılmıştır. Gulf News ve el-Kuveyt Gazetesi’nde Türkiye Bursları ile ilgili haber yayımlanırken, “Study in Turkey”e yayımlanmak üzere video paylaşımı yapılmıştır. Veneula (Karakas) ve Mozambik (Maputo) Türkiye Büyükelçiliklerine kargo ile tanıtım materyalleri gönderimi gerçekleştirilmiştir.

Türkiye Bursları, başladığı tarihten 2018 yılına kadar başvuru sayısındaki ciddi artışla, küresel ölçekte muadilleriyle rekabet edebilecek bir düzeye ulaşmıştır. Başvurular, her yıl olduğu gibi 2018’de de yalnızca çevrim içi olarak (tbbs.turkiyeburslari.gov.tr) adresi üzerinden alınmıştır. 2018 yılında 154 ülkeden gerçekleştirilen toplam başvuru sayısı 132 bin 500 olmuştur. Burslandırılan öğrencilerin seçim süreci; ön inceleme, uzman değerlendirme, mülakat ve burslandırma olarak dört aşamadan oluşmuştur. Buna göre 2018’de 4660 adaya burs imkanı sağlanmıştır. Bunların yanı sıra, “Akademik İş Birliğini Teşvik Eden Araştırma Bursları”, “Suriyeli Sığınmacıların Yükseköğretime Dâhil Edilmesi”⁴⁵³, “Kendi İmkânıyla Okuyanlara Başarı Bursları”⁴⁵⁴ YTB’nin burs programı dâhilinde verilen diğer burs programları olmuştur.

Bursiyerlere sağlanan destekler ise barınma yardımı, karşılama ve uyum programı ve banka ve sigorta işlemlerinde yardım ve kolaylıklar sağlanmaktadır. Bu işlemlerde “Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” ile iş birliği içinde hareket edilmiş, öğrencilere “Yabancı Kimlik Numaraları” verilmiştir⁴⁵⁵. 2018’de Dokuz Eylül Üniversitesi ve Samsun

⁴⁵² Bu fuar 2014 yılından itibaren her yıl düzenlenmektedir. TRT Avaz’ın bu programla ilgili yaptığı haber için bk. “Kazakistan’da ‘Bolaşak Uluslararası Eğitim Fuarı’”, <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avasyadan/kazakistanda-bolasak-uluslararası-egitim-fuari/5be6d33101a30a177006bacd>(Erişim Tarihi: 21.05.2023).

⁴⁵³ Bu programda, 2018 yılı itibarıyla lisans ve lisansüstü seviyede öğrenim gören Suriye uyruklu öğrenci sayısı 20 bin civarındadır. YTB, devlet üniversitelerinde öğrenim gören tüm Suriyeli öğrencilerin öğrenim ücretlerini üstlenmiştir. 2012 yılından bu tarafa Suriyeli burs verilen sayısı 5 binden fazladır. YTB tarafından verilen bilgilere göre burslandırma çalışmalarında Avrupa Birliği Fon Desteği, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden faydalanılmaktadır. Yükseköğretime hazırlanan Suriyelilere “İleri Düzey Türkçe Eğitimi” verilmiştir. Ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde burs imkânı tanınmıştır. HOPES projesi bağlamında lisans ve yüksek lisans düzeyindeki öğrencilere burs verilmiştir. Bilgi için bk. *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 66-67.

⁴⁵⁴ Kendi imkânlarıyla okuyan öğrencilerden başarılı olanlardan 227 öğrenciye 2018 yılında teşvik amaçlı burs verilmiştir.

⁴⁵⁵ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 66-67.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde ofisler hizmet vermekte olup, ilgili üniversite ofislerinde görevli personellere YTB tarafından eğitim düzenlenmiştir. Ofislerde öğrencilerin; sigorta, bursluluk işlemleri, yurt ve ikamet ile ilgili sorularına cevap verilmekte olup öğrencilerin sorunları giderilmektedir. Türkiye Bursları programı dâhilinde 6 dilde hizmet veren Çağrı Merkezi tarafından ise 2018 yılının mayıs ayından 1 Ocak 2019'a dek, 54.732 çağrı alınmıştır⁴⁵⁶.

2019 yılında “*Türkiye Bursları Tanıtım Faaliyetleri ve Burslar*” başlığıyla çeşitli etkinlikler yapılmıştır.⁴⁵⁷

Türkiye Burslarının dünya genelinde bilinirliğinin artırılması ve daha fazla sayıda nitelikli adayın başvurusunun alınması amacıyla 2019 yılı boyunca tanıtım faaliyetleri yürütülmüştür. Bu kapsamda Türkiye Bursları internet adresi güncellenerek yeni yüzü ile ziyaret edenlerin hizmetine sunulmuştur.

Türkiye Bursları; Twitter, Facebook, Instagram hesapları üzerinden sosyal medyada aktif bir şekilde yer almıştır. Bu hesaplarda aday öğrencilerin merak ettikleri tüm sorular yanıtlanmış, Türkiye Bursları kapsamında yapılan tüm etkinlikler takipçilerle paylaşılmıştır. Ayrıca Türkçe, İngilizce, Fransızca, Arapça, Rusça, Boşnakça, Farsça ve İspanyolca başta olmak üzere 16 farklı dilde broşür ve afiş hazırlanmıştır⁴⁵⁸.

Uluslararası öğrenci hareketliliğine yönelik Kazakistan Bolashak Fuarı, İstanbul'da düzenlenen Avrasya Yükseköğretim Zirvesi (EURIE), İslam Dünyası STK'lar Birliği Fuarı ve Türkiye Maarif Vakfının Sudan'da düzenlediği Eğitim ve Kültür Fuarı gibi eğitim fuarı organizasyonlarına katılım sağlanmıştır. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri'nde düzenlenen “ICNA-MAS Kongresi”ne Türkiye Bursları tanıtımı için materyal gönderilmiştir.

29 Ekim 2019'da Dünya Ticaret Örgütü tarafından düzenlenen ve “En Az Gelişmiş Ülkelerin” hizmet ticaretine katılımı konusunu ele alan çalıştayda, Türkiye Bursları ekibi Türkiye Delegasyonunun bir parçası olarak yer almış ve Türkiye Burslarının tanıtımını yapmıştır. Ayrıca Karakas, Maputo ve Ljubjana Türk

⁴⁵⁶ *İdare Faaliyet Raporu* 2018, s. 64-75.

⁴⁵⁷ *Faaliyet Raporu* 2019, s. 48-55.

⁴⁵⁸ Tanıtım faaliyetleri kapsamında çeşitli ülke ve eğitim kurumlarına ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Başvuru döneminde Makedonya'da resmî kurumlar ve eğitim kurumları ziyaret edilmiş, Bulgaristan resmî makamlarıyla birlikte Sofya'da Türkiye Bursları tanıtım etkinliği yapılmıştır.

Büyükelçiliklerince katılım sağlanan uluslararası eğitim fuarlarında Türkiye Bursları özel olarak tanıtılmıştır.

Türkiye Bursları, gerek uluslararası öğrenci hareketliliğinde Türkiye'nin yükselen değeri, gerekse öğrenci dostu kullanışlı başvuru sistemi ile dünyanın birçok yerinden öğrencilerin ilgi odağı haline gelmiştir. Türkiye Burslarına başvurular her yıl yükselen bir eğilim göstermiştir. Buna göre; 2018 yılında 132 bin olan başvuru sayısı, 2019 yılında %10,6 artış göstererek 146 bin 600'e ulaşmıştır. Mülakat sürecinde gerçekleştirilen çok boyutlu değerlendirmeler sonucunda uzun dönem burs programları için 4.183 adayın burslandırılmasına karar verilmiştir.

2019 yılında uzun dönem burs programları çerçevesinde adayların 2.175'i lisans, 1.286'sı yüksek lisans ve 722'si doktora düzeyinde burslandırılmıştır. 2019 yılında kısa dönem burs programları arasından; KÂTİP Bursu çerçevesinde 22 kişi desteklenmiştir. Araştırma Bursu kapsamında yapılan 129 başvurudan 30'u, Başarı Bursu kapsamında ise gerçekleştirilen 1.140 başvurudan 213'ü burslandırılmaya uygun bulunmuştur. Nihai olarak ise, kısa dönem burs programları başlığı altında desteklenen adayların 37'si dil kursu, 366'sı lisans, 60'ı yüksek lisans, 44'ü doktora ve 30'u araştırma düzeyindedir⁴⁵⁹.

2020 yılı "Kardeş Topluluklara Yönelik Eğitim Alanında Yürütülen Yerinde Burslandırma Çalışmaları" çerçevesinde aşağıdaki genel hedefler belirlenmiştir. Buna göre, *"Kardeş toplulukların ihtiyaç duyduğu nitelikte insan kaynağının yetiştirilmesi, Bölgeden özellikle Avrupa ülkelerine yaşanan beyin ve işgücü göçünün önlenmesi, Başkanlıkça yürütülen Türkiye bursları programının yetersiz kaldığı hedef bölge hedef bölge ve kitleye yönelik alternatif ve ikame bir destek mekanizması kurulması, Bu kurumların Türkiye'deki kurumlarla ilişkilerinin geliştirilmesi ve kardeş topluluklara mensup gençlerin bulundukları ülkelerde yükseköğretime erişimlerinin kolaylaştırılması"* hedeflenmiştir⁴⁶⁰.

2020 yılı YTB Bursları duyuruları uluslararası basın yer bulmuştur. Balkanlara dönük haber yapan Time Balkan, 9 Ocak 2020 tarihli haberinde *"Türkiye uluslararası*

⁴⁵⁹ 2019 yılı başvuruların eğitim seviyelerine ve bölgelere dağılımı için bk. **EK-11**.

⁴⁶⁰ *Faaliyet Raporu 2020*, s. 30.

*öğrenciler için cazibe merkezi oldu” başlığıyla Türkiye Bursları duyurusunu yaparak, haberin devamında burslarla ilgili detay bilgilere yer vermiştir*⁴⁶¹.

2022 yılı “Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Programı” bağlamında hem uluslararası öğrencilere dönük hem de yurtdışı Türk vatandaşlara yönelik burs verilmesi ve diğer bazı hizmetler gerçekleştirilmiştir. “*Türkiye’de Eğitim Görecek Uluslararası Öğrencilere Yönelik Burs Hizmetleri*” bağlamında eğitimine devam eden öğrencilere bursları aylık ödenmeye devam edilmiş, “Kısa Süreli Burs Programları” kapsamında, başarı, destek ve araştırma bursları verilmiştir. Türkiye Bursları çerçevesinde “*ortak finansman ve iş paylaşımı yapmak suretiyle...Alman Albert Einstein Alman Akademik Mülteci Girişimi(DAFI) Burs Programı, Yükseköğretim Destek Burs Programı (HESP), SPARK Burs Programı, İslam Kalkınması Bankası Burs Programı (IsDB), Yemenli Öncüler Burs Programı, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Burs Programı, Necmettin Erbakan Üniversitesi Geliştirme Vakfı (NEVA) Burs Programı ve BAYKAR Teknoloji Burs Programı*” gibi programlarla uluslararası kurum ve kurumlarla işbirliği içinde programlara katılım sağlanmıştır. Türkiye Bursları programının tüm dünyada ve yükseköğretimde tanınırlığını arttırmak için çeşitli çevrimiçi tanıtım ve iletişim çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda Macaristan, Bulgaristan, Hırvatistan, Romanya, Sırbistan, İtalya, Gürcistan ve Özbekistan’da çeşitli tanıtım ve oryantasyon şeklinde etkinlikler gerçekleştirilmiştir⁴⁶².

2022 yılında Türkiye Bursları programına, 171 ülkeden 165 bin 918 müracaat alınmıştır. Sınavlar, 48 ülkede yüz yüze, 74 ülkede çevrimiçi ve 26 ülkede T.C. Devleti dış temsilcilikleri aracılığıyla yapılmıştır. 2022 yılı kısa ve uzun dönem yapılan burslandırma sayısı 4 bin 316’dır. Nitelikli uluslararası öğrencileri Türk yükseköğretimine kazandırabilmek ve akademik performans gösteren bursiyerleri ödüllendirmek amacıyla “Üstün Başarı Burs Programı” kapsamında 2022’de 320 bursiyere destek verilmiştir. Türkiye Burslularının bilimsel faaliyetlere katılım düzeylerini artırmak ve akademik çalışmalar yapmalarını sağlamak için oluşturulan “Akademik Destek programı” kapsamında akademik araştırma ve tez desteklerine yönelik lisansüstü seviyede tezlerini tamamlamak üzere onay olan 936 Türkiye Burslusu

⁴⁶¹“*Türkiye uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi oldu*”, [TIME-BALKAN | Türkiye uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi oldu \(timebalkan.com\)](https://www.timebalkan.com), (Erişim Tarihi: 21.05.2023). Haberin detayında burs bilgileri verilmiştir.

⁴⁶² *Faaliyet Raporu 2022*, s. 28.

öğrenciye destek sağlanmıştır. “Uluslararası Öğrenci Staj Programı” kapsamında Ankara, Kayseri, İstanbul, Konya ve Gaziantep’te yükseköğrenim gören bursiyerlere yönelik program kapsamında 987 müracaattan ön inceleme ile 325 öğrenciye 60 farklı firmada staj yaptırılmıştır⁴⁶³.

Uluslararası öğrencilerle ilgili yukarıdaki çalışmalar, program ve burslandırmalarla birlikte farklı kategorilerde de çalışmalar yapılmıştır.

Uluslararası Öğrencilere Yönelik Diğer Hizmetler kapsamında, *Uluslararası Öğrenci Akademisi*, *Türkiye Mezunları Programı*, aylık burs dışı hizmetler ve *Türkiye Bursları Ofisleri* bağlamında çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası Öğrenci Akademisi çerçevesinde 12 şehirden 5908 başvuru alınmıştır. *Türkiye Mezunları Programı*’nda ise, *Mezun Veri Tabanı-Türkiye Mezunları Portalı*, *Mezun Dernekleri Kurumsallaşma Çalışmaları* (Mezun Dernekleri Türkiye Bursları Tanıtım ve Oryantasyon Programları, Türkiye Mezunları Mezun Ağı Geliştirme Destek Programı alt başlıkları bulunan), *Mezun Buluşmaları* (18 şehirde 1005 yüz yüze katılımcı ile Potansiyel Mezun Çalışmaları ve Türkiye Mezun Ödülleri Programı alt başlıkları bulunan çalışma) düzenlenmiştir. Bursiyerlere aylık burs dışında bazı hizmetler verilirken⁴⁶⁴, 2022’de açılan Türkiye Bursları Edirne Ofisi örneği üzerinden hareketle üç ofis daha açılmış ve sportif, sanatsal, kültürel ve gezi içerikli “Türkiye Bursları Ofisleri Etkinlikleri” başlatılmıştır⁴⁶⁵.

Üç aylık raporlar halinde 2022 yılı “Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği”nin alt başlığı olarak “Uluslararası Öğrenciler” alanında 2021 yılına dönük değerlendirmeler yapılmıştır. Türkiye’de Yükseköğrenim gören uluslararası öğrenciler için gerçekleştirilen kongre, söyleşi ve seminer vb. faaliyetlerde istenilen hedefe göre, değer 148,62 gibi rakamla aşılmıştır. Diğer alanlarda başarı oranları şu şekildedir: Nitelikli işgücü oluşturmak üzere seçilen öğrenci sayısında 116,66, seçilecek ülkelerde Türk dili ve edebiyatı lisans programlarına yönelik eğitim sayısı 100, Türkiye bursları çerçevesinde burs verilen kız öğrencilerin oranı 98,5 olup, kız öğrencilerin toplam nüfusa göre oranı % 46’dır. 2022’de bu oran % 49 olurken, YTB’ce belirlenen hedefler açısından yeterli

⁴⁶³ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 29.

⁴⁶⁴ Bu hizmetler şu şekildedir: Uçak bileti, üniversite katkı payı, genel sağlık sigortası, yurt ve Türkçe eğitimi.

⁴⁶⁵ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 29.

görülmemiştir⁴⁶⁶. Türkiye Mezunları için gerçekleştirilen program sayılarında hedefe ulaşılmıştır. Türkiye Bursları ve uluslararası diğer bütün alan faaliyetlerinde hedefler aşılmıştır.

Türkiye Bursları, uygulanmaya başladığı 2012 yılında, toplam 10 bin civarında başvuru alırken 2017 yılında bu sayı 100 binin üzerine çıkmıştır. Aynı zamanda başvuru alınan ülke sayısı da neredeyse ikiye katlanmıştır. 2021 yılında ise dünyanın 178 ülkesinden 165 bin 511 başvuru ile Türkiye Burslarına rekor başvuru gerçekleşmiştir⁴⁶⁷.

Türkiye Bursları bağlamında 2017-2022 arası dönem burslandırma çalışmaları nitelik ve nicelik olarak artış göstermiştir. Bu çerçevede 2017 yılında 163 ülkeden 1645 ülke birincisi YTB burslarına dâhil edilmiştir. Eğitim seviyeleri dışında (Tez Araştırma ve Akademisyenler için) çeşitli araştırma ve geliştirme türü kısa ve uzun dönem burslar eklenirken, 2018 yılında 4660, 2019’da 4183 öğrenciye burs verilmiştir. Türkiye Burs Ofisleri etkinlikleri ile birlikte mezunlara dönük yeni çalışmalar yapılmıştır. Özellikle 2017-2022 yılları arası Suriyeli öğrenci ve sığınmacılara dönük çalışmalar yapılmıştır. 2015 yılında 11 Türkçe öğretim anlaşması yapılırken, bu rakam 3 yıl sonra 50’nin üzerine çıkmıştır. Aşağıda Türkçe öğretim konusu ayrıca ele alınmıştır.

Türkiye Burslarına bağlı mezunların “çıktıları” 2020’li yıllarda uluslararası basına yansımaya başlamıştır. Türkiye Mezunları Naser Alim, Kuzey Makedonya basınına başarılı bir iş adamı kimliğiyle 4 Nisan 2021’de şu şekilde tanıtılacaktır⁴⁶⁸:

“Türkiye’de verilen devlet bursuyla İstanbul’da üniversite eğitimi alan Kuzey Makedonyalı Naser Alim, bir yandan yurt içi ve yurt dışındaki şirketleriyle başarılı bir sanayici olurken, diğer yandan Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Türkiye-Karadağ İş Konseyi Başkanlığı görevini yürütüyor.”

Yukarıdaki haberin devamında Naser Alim, Türkiye’deki eğitim hayatını anlatır. Alim’in babasının çan sesi ile mi ezan sesi ile mi yaşamak istersin sorusu üzerine Avrupa yerine İstanbul’u tercih ettiğini, 1992’de “soğuk ve yağmurlu bir kış günü” İstanbul’a geldiğini belirterek eğitim hayatını anlatır. Alim, Türkçe ve Türkiye’den dostlukla birlikte çok şeyler öğrendiğini ve Türk kızıyla evlenerek ticaret hayatına atıldığını, Türk ticaret

⁴⁶⁶ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 40.

⁴⁶⁷ [Türkiye Bursları \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.05.2022). Burslarla ilgili YTB görseli için bk. **EK-12**.

⁴⁶⁸ [TIME-BALKAN | Kuzey Makedonya’nın 200 nüfuslu köyünden okumaya gitti, şimdi yanında 400 kişi çalışıyor \(timebalkan.com\)](http://timebalkan.com), (Erişim Tarihi: 22.05.2023).

hacminin Balkanlar çok geliştiğini, Türkiye'nin 1992'lerden bu tarafa çok mesafe aldığını ve Türkiye mezunlarının bu sürece önemli katkı sağladığını ifade eder.

Türkiye Mezunları ile ilgili 15 Nisan 2017 tarihli “Makedonyalı Öğrenci Melek Nurdini: ‘Türkiye Benim Anavatanım’” başlıklı haberde ilginç değerlendirmelere yer verilir⁴⁶⁹: Türkiye Ekonomisi, Türkiye Sosyolojisi, Türk Siyasi Hayatı, Kamu Diplomasisi, Türk Mimarisi ve Sanat Eserleri ve Türk Edebiyatı gibi seminer süreçlerinde konuşan Makedonyalı mezun öğrenci, “Türkiye Benim Anavatanım” derken, Suriyeli Hüseyin Yusuf, “YTB’ye Gönül Borcumuz var” diyecektir.

Türkiye mezunlarına dönük bu tür “dönütler” YTB burslarının önemini açık şekilde ortaya koymaktadır.

4.1.2.Akademik Rehberlik ve Türkçe Öğretimi

2017 yılında Türkçe öğretimi *Türkçe Hazırlık Programı ve Destekleyici Türkçe Programları* başlıkları altında gerçekleşmiştir. Türkiye Bursları ile Türkçe bilmeyen tüm bursiyerlere zorunlu olarak Türkçe eğitiminin verilmesi YTB'nin önemli uygulamalarından birisi olmuştur. Türkiye Burslarının stratejik amaçlarından bir tanesi, *Türkçenin dünya dili olarak yaygınlaştırılmasıdır*. Bu bağlamda 2012 yılından 2017 yılına kadar, her yıl üniversitelere yerleştirilen ortalama 2500 yeni öğrenci, eğitime başladıkları yeni üniversitelerde Türkçe hazırlık programına devam ederek, C1 seviyesinde Türkçe öğrenmişlerdir. Türkiye Bursları ile öğrencilere bir taraftan Türkçe öğretilirken diğer taraftan, “bu alandaki akademik ve kurumsal alt yapının” gelişmesine önemli katkı sağlanmaktadır. Türkiye Burslusu öğrencilerin yetiştirildikleri her üniversitede Türkçe hazırlık merkezleri (TÖMER) açılarak uygun alt yapıya sahip üniversitelerle protokoller imzalanmış ve kurumsal yapı güçlendirilmiştir. 2017’de 52 üniversite ile aktif protokol mevcut olup, 2300 bursiyerin Türkçe hazırlık programına katılımının sağlandığı görülmektedir⁴⁷⁰. Türkçe öğretiminde müfredat oluşturmaya yönelik proje ve çalıştaylarla, “uzaktan Türkçe ve akademik Türkçe” çalışmaları desteklenmektedir. Bursiyerlere 960 saat Türkçe hazırlık eğitimi verilirken, öğrencilerin

⁴⁶⁹ TIME-BALKAN | Makedonyalı öğrenci Melek Nuredini: “Türkiye benim ana vatanım” (timebalkan.com), (Erişim Tarihi: 07.05.2023).

⁴⁷⁰ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 94.

Türk toplumuna uyum sağlamaları amacıyla konuşma kulüpleri ile birlikte her ay kültürel ve sosyal faaliyetler gerçekleştirilmektedir⁴⁷¹.

Bu alandaki uygulamalar dilden kültürel alana stratejik öneme sahip bir görünüm arz etmektedir.

Akademik Rehberlik

Türkiye Burslarının önemli hizmet alanlarından birisi “Akademik Rehberlik” olmuştur. “Akademik İzinler, Lisanüstü Tez Envanteri, Başarı Takibi ve Lisans Üstü Tezlerin Uygunluk Görüşü”, Akademik Rehberlik çalışmalarının önemli parametrelerini oluşturmuştur. 2017’de 615 öğrenciye bilimsel etkinlikler amacıyla izin verilmiştir. YTB’nin arşivleme yaptığı önemli çalışmalardan birisi olarak çeşitli kurul onaylarından geçen bursiyerlerce yazılan lisansüstü 3527 tez, YTB’nin tez envanterine kaydedilmiştir. Ayrıca bursiyerlerin akademik uyum, başarı ve gelişim seviyelerinin izlenmesi amacıyla 2017’de 15 bin transkript incelenerek iptal, kesinti vs. bursluluk işlemleri yapılmıştır. 2017 yılında 505 bursiyerin tez önerisi, “bilimsel ve teknolojik değeri, çalışma konusunun Türkiye’deki ve ilgili ülkelerdeki akademik, bilimsel çalışmalara katkısı, belirli alanlarda ihtiyaç duyulan konulara temas etmesi, ikili ülke ilişkilerine katkısı ve çalışmanın yapılabilirliği gibi ölçütlerle” değerlendirilmiştir⁴⁷².

2018 yılında Türkçe öğretimi ile ilgili “*Türkçe Hazırlık Programı*” uygulamaya aktarılmıştır. Türkiye Burslarıyla, öğrencilere Türkçeyi öğretmenin yanı sıra bu alandaki akademik ve kurumsal altyapının da gelişmesi hedeflenmiştir. Türkiye Burslusu öğrencilerin yerleştirildiği her üniversitede “Türkçe Hazırlık Merkezleri” açılmış, donanımı olan 63 üniversite ile aktif protokol bulunmaktadır. 2018 yılında 1850 bursiyer Türkçe hazırlık programına katılım sağlamıştır. “Destekleyici Türkçe Programları”yla müfredat oluşturmaya yönelik çalıştay ve projelerle “Uzaktan Türkçe” ve “Akademik Türkçe” çalışmaları desteklenmiştir. Bursiyerlere, “960 saat Türkçe hazırlık eğitimi” ve öğrenim görecekları bölüm ve programlara uyum sayılabilmeleri için “160 saat Akademik Türkçe eğitimleri” verilmiştir. 2018 yılı içerisinde 3800 bursiyer “Akademik Türkçe Programı”ndan faydalanmıştır⁴⁷³.

⁴⁷¹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 94.

⁴⁷² *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 95.

⁴⁷³ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 68. Akademik Türkçe Ders Kitapları hazırlanması için Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezine 60 bin TL destek sağlanmıştır. Ayrıca 52 Türkçe Öğretim Merkezinde konuşma kulüplerinde kullanılmak üzere Osman Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezine

2018 yılı “Akademik Rehberlik” bağlamında akademik izinler ve başarı takibi yapılmıştır. Öğrencilerin değişim programları, tez araştırması veya bilimsel etkinliklere katılmaları amacıyla akademik kıstaslar çerçevesinde izin süreci yürütülmüştür⁴⁷⁴. “Başarı Takibi”nde ise bursiyerlerin “akademik uyum, başarı ve gelişimlerinin izlenmesi, teşvik ve tedbir mekanizmalarının geliştirilmesi” amacıyla dönemlik transkript inceleme, akademik uygulama ve mevzuat değerlendirmeleri yapılmış ve “Türkiye Bursları Bursluluk İşlemleri Yönergesi” hükümleri çerçevesinde bursluluk işlemleri yapılmıştır⁴⁷⁵.

Yukarıda görüldüğü gibi bursiyerlere Türkçe öğretiminde hazırlık programları dikkat çekmektedir. 2017 yılında 63 merkezle Türkçe öğretimi gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde dikkat çeken diğer gelişme ise, 3527 öğrencinin bitirmiş olduğu tezlerin arşivlenmesi olmuştur.

4.1.3.Sosyal, Kültürel, Mesleki Eğitim Programları ve Öğrenci İlişkileri

Bu başlık altında sosyal ve kültürel çeşitli etkinlikler ele alınmıştır.

4.1.3.1.Özel Programlar

2017 “özel programlar” çerçevesinde “Mezuniyet Töreni, Kamu Görevlisi ve Akademisyenlere Türkçe ve Kültür Programı” ile birlikte “Sosyal Bilimler Kongresi” düzenlenmiştir. Ankara’da gerçekleşen ve altıncısı düzenlenen mezuniyet törenine Türkiye’nin 81 ilinden ve 116 ülkeden 2500 yeni mezun katılmıştır. Kamu Görevlisi ve Akademisyenlere Türkçe ve Kültür Programı (KATİP) 2015 yılından beri uygulanmakta olup, 2017’de Afganistan, Cezayir, Etiyopya, Gürcistan, Kamerun, Kenya, Kongo, Lübnan, Madagaskar, Meksika, Moğolistan, Romanya, Somali, Sudan ve Yemen’den 15 kamu görevlisi ve akademisyen Türkiye’de sekiz aylık programları tamamlayarak mezun olmuşlardır. Katılan bursiyerlere, Türkçe eğitimlerinin yanı sıra, Türkiye ile ilgili tarihi turistik yerleri gezme, Türk kültürü ile ilgili seminerlerin verilmesi ve bazı devlet kurumlarını ziyaret fırsatı verilmiştir. 2017’de Sosyal Bilimler Kongresi’nin üçüncüsü

“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Konuşma ve Yazma Kulüp Çalışmaları B2” ve “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Konuşma ve Yazma Kulüp Çalışmaları C1” kitaplarının hazırlanması ve merkezlere dağıtımı için 94 bin TL destek sağlanmıştır.

⁴⁷⁴ 2018 yılında 734 öğrencinin akademik izin talebi değerlendirilmiştir.

⁴⁷⁵ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 69. 2018 yılında Türkiye Burslusu öğrencilere ait yaklaşık 15 bin transkript incelenerek, bursluluk işlemleri (iptal ve kesinti, durdurma, devam vb.) yapılmıştır. Lisansüstü tezlerin uygunluk görüşü çerçevesinde Türkiye burslusu öğrencilerin tez öneri süreci takip edilerek, yazılacak tezler YTB’nin uygun görüşüne tabi tutulmuştur.

İstanbul Medeniyet Üniversitesinin ev sahipliğinde gerçekleşmiştir. Kongrede uluslararası burslu lisansüstü öğrenciler tarafından 100 bildiri sunulmuş olup, alanları sosyoloji, uluslararası ilişkiler, ekonomi, siyaset bilimi, diaspora, göç, mülteciler, insan hakları, edebiyat, felsefe, iletişim, sosyal politikalar, hukuk ve tarih vb. disiplinlerle ilgilidir⁴⁷⁶.

Dolayısıyla kongre vasıtasıyla dünyanın birçok ülkesinden gelen genç öğrencilerin, akademik donanımlarının yanı sıra, entelektüel birikimlerinin geliştirilmesi YTB'nin öncelendiği konulardan olup, bilimsel etkinlik vasıtasıyla uygulamaya aktarılmıştır.

4.1.3.2.Sosyal ve Kültürel Programlar

2017 yılı “Sosyal ve Kültürel Programlar” 7 başlık altında gerçekleştirilmiştir. *Türkiye Seminerleri, Liderlik Okulu, Afrika Yaz Okulu, Hamamönü Kültür ve Sanat Programları, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Etkinlikleri, Çanakkale Gezi Programı, İftar ve Bayramlaşma Programlarıdır.* Türkiye Seminerlerinde 2017 yılında 4000 öğrenciye eğitim verilmiştir. Türkçe eğitimi tamamlayarak *akademik eğitime başlayan* öğrencilere, “Türkiye tarihi, siyaseti, edebiyatı, sosyolojisi, dış politikası ve daha birçok konuda” STK’lar ile işbirliği içerisinde alanında birikim sahibi entelektüeller tarafından seminerler verilmiştir. Özellikle seminerler kapsamında, uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi, “yakından ve doğru kanaldan tanımaları, kritik ve analitik düşünce düşünme becerilerinin gelişmesi, toplumsal ve küresel konularda farkındalıklarının artması, bir takım sosyal ve kültürel alanlarda temel düzeyde bilgi edinmeleri, bilinç ve farkındalık” oluşturma desteği verilmektedir. Türkiye’de eğitim gören 30 farklı ülkeden 70 öğrenciye, Ankara’da liderlik kampı düzenlenmiştir. Bu eğitimde, “Liderin Stres Yönetimi”, “Motivasyon ve Liderin Beyin Fırtınası”, “Liderlikte Güvenli Duruş”, “Değer Merkezli Liderlik”, “Bir Beyin Hikâyesi”, “Anadolu Liderlik Modeli” gibi dersler verilmiş ve atölyeler gerçekleştirilmiştir.⁴⁷⁷

⁴⁷⁶ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 96-97.

⁴⁷⁷ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 98-100. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 98. Programa Arnavutluk, Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, Benin, Burkina Faso, Burundi, Cezayir, Cibuti, Çad, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Endonezya, Filipinler, Filistin, Hindistan, Irak, Kırgızistan, Komor Adaları, Kosova, Libya, Mali, Mısır, Moritanya, Özbekistan, Pakistan, Ruanda, Sırbistan, Somali, Sudan, Suriye, Tanzanya, Suudi Arabistan, Uganda, Ürdün, Yemen ve Zimbabve’den gelerek Türkiye’de lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenciler katılım sağlamıştır.

4.1.3.3.Afrika Yaz Okulu

“Afrika Yaz Okulu” kapsamında, “*Türkiye-Afrika İlişkilerinde Yeni Arayışlar*” konulu Afrika yaz okulu düzenlenmiştir. Türkiye’de burslu 36 Afrikalı öğrenci programa katılırken, Afrika alanında çalışma yapan 14 Türk öğrencisi de katılım sağlamıştır. Hamamönü Kültür ve Sanat Programlarında, YTB’nin Hamamönü ofisinde 8 haftalık kurs düzenlenmiş 6 hafta katılım sağlayan uluslararası öğrencilere sertifika verilmiştir. Arapça, İngilizce, Fransızca, Farsça ve Balkan dilleri çeviri atölyelerinin yanı sıra, karakalem, hüsn ü hat, suluboya ve çini gibi sanat atölyeleri ile önemli kültür ortamları oluşturulmuştur. Bu çalışmalara 2017’de 1000 civarı öğrenci katılmıştır. Ayrıca (edebiyat, sanat tarihi, medeniyet, tarih, hukuk, siyaset, iktisat, modern Türk şiiri gibi) çeşitli alanlarda okuma ve panel programları gerçekleştirilmiştir⁴⁷⁸.

4.1.3.4.Mesleki Eğitim Programları

Mesleki Eğitim programları başlığı altında uluslararası öğrencilere *Dış Ticaret Eğitimi*, *OIC Intern-Uluslararası Staj Programı* ve *Osmanlı Dünyası Bahar* oldu etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. *Uluslararası Öğrenciler Akademisi* çerçevesinde Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilere eğitim programı kapsamında, “Türk Dış Ticaret Rejimi, Dış Ticarete Gerekli Belgeler, Dünyada ve Türkiye’de Uluslararası Ticaret İşlemleri şeklinde 18 başlıkta dersler verilmiş ve uluslararası alanda ticaret yapan firmalara ziyaretler gerçekleştirilmiştir. 2017’deki eğitim programına 80 bursiyer katılmıştır⁴⁷⁹.

YTB’nin paydaş olarak yer aldığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, SES-RIC ve Ensar Vakfı işbirliğiyle Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin, “mesleki tecrübelerini arttırmak amacıyla (İİT) İslam İşbirliği Teşkilatı, Uluslararası Staj Programı (OIC Intern), oluşturulmuş” İstanbul ve Ankara program için pilot bölge seçilmiştir. Staj için 15 Aralık 2017 tarihine kadar 3681 başvuru alınmış⁴⁸⁰ ve 2018’de uygulamaya aktırılması planlanmıştır. Osmanlı Dünyası Bahar Okulu, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile birlikte Ankara ve İstanbul’da 39 ülkeden 56 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bahar okulunda “Osmanlıca, Osmanlı tarihi, kültür ve medeniyeti,

⁴⁷⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 99.

⁴⁷⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 101.

⁴⁸⁰ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 101.

coğrafyası, diplomasisi, yöntem anlayışı, arşivcilik, bilgi belge yönetimi gibi” konuları içeren 6 aylık bir program uygulanmıştır.

Mesleki eğitim programları, farklı ülkelerden ticaret ve kültür merkezli çok boyutlu ve çok amaçlı özelliklerde uygulanmıştır.

2019 yılında ise aşağıdaki *Uluslararası Öğrenci Akademisi, Türkiye Söyleşileri, Sosyal Bilimler Kongresi, Suriye Proje Çalıştayları, Öğrenci Dernek/Birlik Etkinlikleri, Ülke Buluşmaları ve İftar Programları* gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir⁴⁸¹:

4.1.3.5.Uluslararası Öğrenci Akademisi

Türkiye’de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel kapasitelerinin güçlendirilmesi ve eğitim gördükleri alanlardaki akademisyenler başta olmak üzere yazar ve sanatçılarla iletişim kurabilmelerine katkı sağlanması amaçlanarak sivil toplum kurumları ile iş birliği hâlinde “Uluslararası Öğrenci Akademisi” programları oluşturulmuştur. 2019 yılında “Uluslararası Öğrenci Akademisi”, Türkiye’nin 9 farklı şehrinde “Giriş Seminerleri” ve “İhtisas Programları” başlıkları altında düzenlenmiş olup söz konusu programlara 3.000 öğrenci başvuru yapmıştır⁴⁸².

4.1.3.6.Türkiye Söyleşileri

Siyaset, sanat, tarih, edebiyat, spor ve benzeri alanlarda önde gelen isimlerin katılımıyla çeşitli şehirlerde “Türkiye Söyleşileri” gerçekleştirilmiştir. Söyleşiler vasıtasıyla öğrenciler konukların tecrübe paylaşımlarından faydalanmıştır. 2019 yılında Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Doç. Dr. İbrahim Kalın, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve eski Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Nabi Avcı gibi devlet adamları ile bürokratlar, sanatçılar ve sporcuların yer aldığı programlar kapsamında 7 ilde 12 söyleşi gerçekleştirilmiş olup yaklaşık 6.000 öğrenci bu söyleşilere katılmıştır⁴⁸³.

4.1.3.7.Sosyal Bilimler Kongresi

Türkiye’de lisansüstü düzeyinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin akademik donanımlarının artırılması, entelektüel birikimlerine katkı sağlanması ve kendilerini

⁴⁸¹ Faaliyet Raporu 2019, s. 54-56.

⁴⁸² Faaliyet Raporu 2019, s. 54-55.

⁴⁸³ Faaliyet Raporu 2019, s. 55.

geliştirme fırsatları sunulması Türkiye Burslarının öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, Türkiye’de sosyal bilimler alanında öğrenim gören uluslararası lisansüstü öğrencilerinin çalışmalarını sunabilecekleri ve bilgi paylaşımında bulunabilecekleri bir akademik ortamın temin edilmesi amacıyla Sosyal Bilimler Kongresi’nin beşincisi 7-9 Kasım 2019 tarihleri arasında Karadeniz Teknik Üniversitesinin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Kongrede 48 farklı ülkeden 108 öğrenci bildirisini sunmuş ve kongre sürecinde düzenlenen oturumlara toplam 400 öğrenci katılmıştır⁴⁸⁴.

4.1.3.8.Suriye Proje Çalıştayları

Türkiye’deki Suriyeli öğrencilere yönelik olarak, Avrupa Birliği fon desteği ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ortaklığında yürütülen burs programları kapsamında; öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimlerini desteklemek, eğitimlerine devam etmelerini sağlamak ve topluma uyumlarını arttırmak amacıyla düzenli olarak çalıştaylar düzenlenmekte ve kültürlerarası iletişim, girişimcilik, liderlik, gönüllülük vb. konularda eğitimler verilmiştir. Bu çerçevede 2019 yılında Ankara, İstanbul ve Gaziantep’te toplam altı çalıştay gerçekleştirilmiş ve programlara toplam 700 öğrenci katılmıştır⁴⁸⁵.

4.1.3.9.Öğrenci Dernek/Birlik Etkinlikleri ve Öğrenci İlişkileri

Sosyal bütünleşmelerine yardımcı olmak adına; Türkiye’de burslu olarak ya da kendi imkânları ile eğitimlerine devam etmekte olan uluslararası öğrencilerin kurmuş oldukları dernekler ve birlikler tarafından gerçekleştirilen etkinliklere talepleri doğrultusunda Başkanlıkça destek verilmektedir. Bu kapsamda 2019 yılında; Ankara, Konya ve İstanbul’da düzenlenmiş olan 20’ye yakın etkinliğe destek sağlanmıştır.

YTB öğrenci ilişkileri Türkiye Bursları Ofisleri ve Çağrı Merkezleri ve Talepleri ekseninde şekillenmiştir. Yükseköğretimdeki uluslararası öğrencilerle doğrudan ve hızlıca iletişim kurarak sorunlarını çözmek için Ege, Dokuz Eylül ve Trakya üniversitelerinde Türkiye Bursları Ofisleri hizmet vermeye başlamıştır. Üç üniversitede 1200 öğrenci ile irtibat kurulmuştur. Türkiye Burslusu olan öğrenciler, Türkiye Bursları Başvuru Sistemi (TBBS) üzerinden, “bilet, belge, izin, sağlık harcaması, ulaşım harcaması” gibi taleplerini rahat şekilde iletebilmişlerdir. Tez ve akademik izin talepleri

⁴⁸⁴ Faaliyet Raporu 2019, s. 55.

⁴⁸⁵ Faaliyet Raporu 2019, s. 56.

hariç, 2017 yılında 6842 talep alınmış ve 4414'ü olumlu sonuçlanmıştır. Ayrıca akademik, çalışma ve ikamet işlemleri ve bursluluk gibi konularda, 28692 sorunun % 99,9'u cevaplandırılmıştır⁴⁸⁶. Türkiye Bursları çerçevesinde, çağrı merkezi 4 dilde hizmet verirken, 2017'de 80744 çağrı alınmıştır. Bu bağlamda YTB'nin fonksiyonel olarak, öğrenci merkezli hızlı çözüm üreten bir donanıma sahip olduğu söylenebilir. Türkiye Bursları programı dâhilinde 6 dilde hizmet veren Çağrı Merkezi tarafından ise 2018 yılının Mayıs ayından 1 Ocak 2019'a dek, 54.732 çağrı alınmıştır⁴⁸⁷.

4.1.3.10. Ülke Buluşmaları ve İftar Programları

Türkiye'de yükseköğrenim görmekte olan “*Türkiye Burslusu öğrencilerin eğitim, sosyal ve kültürel gelişimleri takip edilmekte ve söz konusu alanlardaki sorunların çözüm sürecinde öğrencilerle iletişim, doğrudan ve aracısız bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye'deki üniversitelerde eğitim görmekte olan aynı ülke uyruklu Türkiye Burslusu öğrencilerin kendi aralarında sosyal etkileşimde bulunması, soru, görüş ve önerilerini dile getirmesi amacıyla*” rutin “ülke buluşmaları” gerçekleştirilmiştir⁴⁸⁸.

Uluslararası öğrencilerin milli ve dinî günlerinde ana vatanlarında icra ettikleri kültür ve âdetleri, Türkiye'deki eğitim süreçlerinde de yaşayabilmeleri ve sergileyebilmeleri adına YTB ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi iş birliğinde ve uluslararası öğrencilerin katkısı ile Ramazan ayı süresince 23 farklı “ülke iftar programı” düzenlenmiştir. Ülke iftar programları kapsamında, o güne özel ev sahipliği yapan ülke öğrencileri tarafından, kültürel obje ve fotoğraflar sergilenmiştir. Ayrıca sahne gösterileri (şiir, müzik ve folklorik dans) gerçekleştirilmiş, iftar masasında ülke mutfaklarından ikramlar yer almıştır. Bu etkinliklerde; iftar konuğu diğer ülke öğrencilerinin, o güne özel ev sahipliği yapan ülke hakkında sosyal ve kültürel olarak bilgilenmesi ve etkileşime girmesi amaçlanmıştır. Ramazan ayı boyunca devam eden bu etkinliklere toplam 6 bin uluslararası öğrenci katılım sağlamıştır⁴⁸⁹.

⁴⁸⁶ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 102-103.

⁴⁸⁷ YTB İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 64-75.

⁴⁸⁸ 2019 yılı içerisinde 47 ülkeden 700 öğrenci, “Ülke Buluşmaları” çerçevesinde bir araya getirilmiştir.

⁴⁸⁹ Faaliyet Raporu 2019, s. 56.

2018’de sosyal ve kültürel programlar çerçevesinde “4. Uluslararası Öğrenciler Sosyal Bilimler Kongresi”⁴⁹⁰, “Uluslararası Öğrenci Akademisi”⁴⁹¹, “Osmanlı Dünyası Bahar Okulu”⁴⁹², “Türkiye Söyleşileri- Ankara ve İstanbul”⁴⁹³ programları düzenlenmiştir. “Hamamönü Ofisi Özel Programları” ile birlikte “Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Gezisi” ve “Malazgirt/Ahlat Gezisi” düzenlenmiştir. Program dâhilinde ayrıca Türkiye’de “Ombudsmanlık”, “Eğitim Programları”⁴⁹⁴, “Konuşma Kulüpleri”, “Somali, Batı Trakya /Yunanistan, Cezayir, Kolombiya, Kırgızistan Kültür ve Tanıtım Günleri”, “Ülke Buluşmaları (Kosova, Hindistan)”, “Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları”, “1. Afrika Bahar Festivali” gerçekleştirilmiştir⁴⁹⁵.

Yukarıda görüldüğü gibi Türkiye Bursları çerçevesinde 2019 kültürel faaliyetlerinde çok yönlü ve amaçlı etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

4.1.4.Bilgi ve Teknolojilere Yönelik Faaliyetler

Türkiye Bursları Bilgi Sistemi ile 2018 yılında Türkiye Bursları kapsamında uluslararası öğrencilerin internet üzerinden başvurularını güvenli bir şekilde yapabilmeleri, yapılan başvuruların değerlendirilmesi mülakatlarının yapılması, seçimi ve yerleştirme işlemlerinin sağlanması, burs alan öğrencilerin, bursluluk işlemlerinin yürütülmesi, akademik takiplerinin yapılması kolaylaştırılmıştır. Kurum içi ve kurum dışı entegrasyonlar ile öğrencilerin durumlarındaki değişikliklerin takibi ve öğrenci ile YTB arasındaki iletişimin aktif olarak yürütülmesi, mevcut bilgi ve belgelerin tek bir sistemde toplanması, arşivlenmesi ve yönetiminin sağlanması, aktif bir yönetim panelinin oluşturularak Türkiye Bursları sürecinin otomasyonla yürütülmesi gerçekleştirilmiştir.

2019 yılı itibarıyla YTB’de Türkiye Bursları Bilgi Sistemi (TBBS) ile Türkiye Bursları çerçevesinde; “uluslararası öğrencilerin internet üzerinden başvurularını güvenli bir şekilde yapabilmeleri, yapılan başvuruların sistemin üreteceği raporlar kullanılarak

⁴⁹⁰ Türkiye’de sosyal bilimler alanında eğitim gören 46 farklı ülkeden 100 öğrenci ile Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir.

⁴⁹¹ 2018 yılında uluslararası öğrenci akademisi yeniden yapılandırılmıştır. Bu çerçevede düşünce kuruluşları, araştırma merkezleri ve STK’larla programlar yapılmıştır. Türkiye Burslusu uluslararası ve kısmen Türk öğrencilere yönelik, “Türkiye Söyleşileri, Giriş ve İhtisas Seminerleri ve Spor-Sanat Programları” düzenlenmiştir. Bilgi için bk. *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 70-71.

⁴⁹² Üçüncüsü düzenlenen bu programa 70 öğrenci katılmıştır.

⁴⁹³ Türkiye Söyleşilerinin ilki Ankara’da, ikincisi İstanbul’da Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Haluk Dursun ve Cumhurbaşkanı Başdanışmanı İbrahim Kalın’ın katılımı ile gerçekleştirilmiştir. 114 Farklı ülkeden toplada 1700 öğrenci katılmıştır.

⁴⁹⁴ Ankara’da eğitim gören uluslararası öğrencilere dönük ihtiyaçları olan akademik yazım (SPSS ve Photoshop), Mart 2018’de verilmiştir.

⁴⁹⁵ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 70-74.

değerlendirilmesi, mülakatlarının yapılması, seçimi ve yerleştirme işlemlerinin sağlanması, burs alan öğrencilerin, bursluluk işlemlerinin yürütülmesi, akademik takiplerinin yapılması, kurum içi ve kurum dışı entegrasyonlar ile öğrencilerin durumlarındaki değişikliklerin takibi ve öğrenci ile YTB arasındaki iletişimin aktif olarak yürütülmesi, mevcut bilgi ve belgelerin tek bir sistemde toplanması, arşivlenmesi ve yönetiminin sağlanması, aktif bir yönetim panelinin oluşturularak Türkiye Bursları sürecinin otomasyonla yönetilmesi sağlanmakta olup” ayrıca paydaşlara ait burs programlarının da başvuru ve değerlendirme süreçleri TBBS üzerinden yürütülmüştür. Dolayısı ile uluslararası öğrencilere yönelik tüm raporlamalar bu sistem üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 2015 yılında aktif hale getirilen “Proje Bilgi Yönetim Sistemi (PBYS) ile YTB’nin belirlemiş olduğu hibe ve çağrı programlarına proje başvurusu yapma hakkına sahip kuruluşların etkin üyelik oluşturmaları, profil yapısı anlayışı ile kuruluşun sürekli olarak bilgilerini güncelleyebilmesi, proje programlarının yönetim ve duyurularının yapılabilmesi, proje başvurularının alınması, projelerin değerlendirilmesi, bütçe yönetiminin sağlanması, sivil toplum kuruluşları verilerinin analizi, etkin bir yönetim ve raporlama sistemi ile bilgilere kısa sürede erişim sağlanması mümkün” olmuştur. Proje Bilgi Yönetim Sistemi (PBYS) ile YTB tarafından desteklenen projelerin tüm aşamaları takip edilebilmektedir. Mezun verilerine yönelik olarak; mezun öğrencilere dair istatistiklerin sağlıklı bir veri tabanında derlendiği ve yeni mezun öğrencilerin bilgilerinin tasnif edilerek raporlanabildiği Türkiye Mezunları İletişim ve Bilgi Sistemi kullanılmıştır. YTB’ye yapılan her türlü başvuru işleminin tek bir noktadan -internet üzerinden (online)- yapılmasına imkân sağlayan web tabanlı YTB Online Başvuru Sistemi ile burs programlarına, etkinliklere ve sınavlara başvuru kayıtları hızlı ve etkin bir şekilde alınabilmekte, raporlamaları yapılabilmektedir⁴⁹⁶.

YTB, Türkiye Bursları bağlamında uluslararası öğrencilere “Türkiye Bursları Bilgi Sistemi” ve “Proje Bilgi Yönetim Sistemi” gibi teknolojik açıdan geliştirilmiş bilgi ve işletim sistemlerini sağlıklı şekilde yürütmüştür.

⁴⁹⁶ Faaliyet Raporu 2019, s. 70-71

4.2.Uluslararası Öğrencilere Yönelik Faaliyetler

4.2.1.Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Uluslararası Öğrencilere Yönelik Sosyal Kültürel Faaliyetler bağlamında 2012’de YTB koordinasyonunda, “Uluslararası Öğrenci Buluşması” programları düzenlenmiş, burslu öğrencileri karşılama programları hazırlanmış, öğrenci temsilcileriyle toplantılar gerçekleştirilmiş, mezun olan öğrencilerle buluşma programı icra edilmiştir. Ayrıca, “Makedonya Türkleri Türkçe Eğitim Bayramı Kutlama Şöleni”, “İzmir Uluslararası Misafir Öğrenci Derneği” ile birlikte “Uluslararası Misafir Öğrenciler Sosyal ve Kültürel Diyalog Projesi” hazırlanmış ve Türkiye’de öğrenim görmekte olan uluslararası öğrencilere yönelik projeler desteklenerek katılım sağlanmıştır.⁴⁹⁷

2013 yılında uluslararası öğrencilere dönük şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir⁴⁹⁸:

Altıncı Uluslararası Öğrenci Buluşması 14 farklı ülkede düzenlenirken, burslu öğrencilere danışmanlık hizmeti, TÖMER öğrencileri için tanışma programları ve öğrenci temsilcileri için toplantılar, burslu öğrenciler için “İzmir Koordinasyon Ofisi” tarafından öğrenci buluşması, öğrenciler için iftar etkinliği, “Ankara’da Uluslararası Öğrenci Mezuniyet Programı”, “Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi Çalıştayı”, Kenya, Tanzanya ve Tacikistan’da Türkiye Mezunları Buluşması programı, uluslararası öğrencilere yönelik projelere destek verilmesi çalışmaları YTB’nin koordinasyonunda uygulamaya aktarılmıştır.

YTB’nin yürüttüğü bu çalışmalar, genç kesime hitap eden gelecek odaklı, Türk kültürünü ve dilini yaymaya yönelik çalışmalar olmuştur.

2016 yılında uluslararası öğrencilere dönük çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir⁴⁹⁹: “2. Uluslararası Öğrenciler Dünya Kupası”⁵⁰⁰, “100. Yılında Çanakkale-Ödüllü Resim, Minyatür ve Makale Yarışması”, “Uluslararası Öğrenciler Akademisi”⁵⁰¹, “II. TBMM Yasam Eğitimi”, “I.Uluslararası Genç İletişimciler

⁴⁹⁷ *Faaliyet Raporu 2012*, s. 36.

⁴⁹⁸ *Faaliyet Raporu 2013*, s. 44-45.

⁴⁹⁹ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 39-42.

⁵⁰⁰ Ankara’da 15-18 Mayıs 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

⁵⁰¹ 1 Nisan-31 Aralık 2016 tarihleri arasında Türkiye’de 16 şehirde 30 proje şeklinde uygulanmıştır. 5 bine yakın öğrencinin katıldığı programda Türkiye’deki “uluslararası öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel donanımlarının güçlendirilmesi”, bulundukları, üniversiteye, şehre, topluma, Türk kültürüne yakınlık sağlamaları, “Türk kültür ve medeniyeti ile Türkiye’nin küresel vizyonu hakkında bilgilendirilmeleri ve

Buluşmaları”⁵⁰², “II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi”⁵⁰³, “Uluslararası Öğrenciler İftar Programı”, “Uluslararası Öğrenci Treni”⁵⁰⁴, “Osmanlı Dünyası Bahar Okulu”⁵⁰⁵. Bu faaliyetler 2015 YTB Faaliyet Raporunda “Akademik ve Mesleki Rehberlik ile Sosyal ve Kültürel Rehberlik Çalışmaları” başlığı altında verilmiştir. 2016 yılında ise bu başlık yoktur.

2020 yılı faaliyetlerinde “*Program, Alt Program ve Faaliyet Bilgileri*” başlığıyla değerlendirme yapılmıştır. Buna göre, *Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Programı* çerçevesinde *Uluslararası Öğrenciler ve Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar* alt programları gerçekleştirilmiştir. Uluslararası Öğrenciler alt programında, “Türkiye’de eğitim göreceğ öğrencilere yönelik burs ve rehberlik programları ile Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte öğrencilerin yetişmelerini sağlamak” hedeflenmiştir. İlişkili olduğ stratejik amaç ise, Türkiye “eğitim göreceğ uluslararası öğrencilere yönelik burs ve rehberlik programları ile Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte öğrenciler yetiştirilmesi” şeklinde tanımlanmıştır⁵⁰⁶.

Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar alt programında, “Türkiye’nin diasporası ve kardeş topluluklarla bağlarını güçlendirerek dış politika vizyonuna katkı sağlamak” amaçlanmıştır. Buna göre, yurtdışı Türk vatandaşlarının, kültürel ve sosyal bağlarının güçlendirilmesi, “uluslararası ilişkilere katkı sağlamak amacıyla” tarihi ve kültürel bağları olan kişi ve topluluklarla işbirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir⁵⁰⁷.

öğrencilerin mezuniyet sonrası kendilerinden beklenen sosyal sorumluluk bilinciyle donatılmaları” hedeflenmiştir. Bilgi için bk. *Faaliyet Raporu 2016*, s. 40.

⁵⁰² 16 ülkeden 25 burslu öğrencinin katılımıyla 23-24 Kasım 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, TRT ve Anadolu Ajansı gibi kurumlar ziyaret edilmiştir.

⁵⁰³ 29 Nisan-1 Mayıs 2016 tarihleri arasında Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi ile birlikte gerçekleştirilmiştir. 64 ülke, 46 üniversiteden 114 genç akademisyen bildiri sunmuştur. YTB tarafından 2016 yılının “Kosova” yılı ilan edilmesi nedeniyle özel Kosova oturumu yapılmıştır. *Faaliyet Raporu 2016*, s. 41.

⁵⁰⁴ 26-30 Eylül 2016 tarihleri arasında ikincisi düzenlenmiştir. 33 ülkeden 40 Türkiye burslu öğrenci katılırken, Kütahya, Denizli, İzmir (Selçuk), Afyon ve Konya’ya geziler düzenlenmiştir.

⁵⁰⁵ 25 Ekim 2016-29 Mayıs 2017 tarihleri arasında, Ankara’da 20 ülke 30 öğrenci, İstanbul’da 19 ülke 20 öğrenci ile uluslararası öğrencilere, Osmanlıca, Osmanlı tarihi, kültür ve medeniyeti, Osmanlı coğrafyası, yönetim anlayışı, diplomasisi, arşivcilik, bilgi ve belge yönetimi dersleri verilmiştir. Bk. *Faaliyet Raporu 2016*, s. 42.

⁵⁰⁶ *Faaliyet Raporu 2020*, s. 26.

⁵⁰⁷ *Faaliyet Raporu 2020*, s. 26-27.

4.2.2.Akademik-Mesleki-Sosyal ve Kültürel Rehberlik Çalışmaları

2014 yılı itibarıyla “Uluslararası Öğrencilere Yönelik Sosyal-Kültürel Faaliyetler ile Akademik ve Mesleki Rehberlik” faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Akademik ve mesleki rehberlik faaliyetleri ile, “Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik gelişimlerini destekleyici çalışmalar yapılması ve uluslararası öğrencilere çalışmalarıyla ilgili akademik yayın desteği sunulması amaçlanmaktadır. Tamamlayıcı kültürel ve sosyal eğitim programlarıyla öğrencilerin gelişimlerine her türlü katkının sağlanması ve kişisel gelişimlerini artırabilecek imkânlar sunulması” hedeflenmiştir.⁵⁰⁸ YTB, uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye gelmelerinin sağlanmasının yanı sıra, geldikten sonra Türkiye’ye uyum süreçlerini kolaylaştırmak bağlamında da çalışmalar yürütmüştür. Bu amaçla 2014 yılı içerisinde öğrencilerin bir araya gelmesini sağlayacak etkinlikler düzenlemiştir⁵⁰⁹, öğrencilerin projeleri desteklenmiştir⁵¹⁰, konserler verilmiş, “Uluslararası Öğrenciler Turnuvası” yapılmış, yürüyüş ve gezi programı gibi öğrencilerin buluşabileceği ve tanışıp kaynaşabileceği bir dizi sosyal ve kültürel etkinlikler yapılmıştır. YTB’nin koordinasyonunda, STK ve TÖMER’in temsilcileri ve akademisyenlerin katılımlarıyla 2015 ve sonrası gelecek dönem adına uluslararası öğrencilerin kaynaştırılması ve kültürel etkileşim programları için neler yapılabileceğinin görüşüldüğü “Uluslararası Öğrenciler Akademisi İstişare Toplantısı” gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında (Azerbaycan, Bosna-Hersek, Rusya Federasyonu-Çeçenistan, Cibuti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Etiyopya, Gürcistan, Lübnan, Kamerun, Makedonya, Pakistan, Tayvan ve Sudan’da) 13 farklı ülkede mezun buluşması organize edilmiştir. 2013-2014 Akademik Yılı’nda Ankara’da bin öğrencinin katılımıyla “3. Uluslararası

⁵⁰⁸ Faaliyet Raporu 2014, s. 41-42.

⁵⁰⁹ Etkinlikler şu şekildedir: “Gine Bisealu Öğrenciler Birliği Toplantısı, Azerbaycanlı Öğrenciler Tanışma Toplantısı, Ankara’da eğitim gören Bosna-Hersekli öğrenciler toplantısı”, YTB, Edirne Valiliği ve Trakya Üniversitesinin ortaklaşa gerçekleştirdiği “Türkiye’ye Hoş Geldiniz” programlarıdır. Bk. Faaliyet Raporu 2014, s. 42.

⁵¹⁰ “Edirne Gençlik Spor İl Müdürlüğü ile Trakya Üniversitesi ile düzenlenen uluslararası tanışma toplantısı”, TRT Genel Müdürlüğünün davetlisi olarak, “TRT 50. Yıl Özel Konseri”, İzmir Kazak Vadisi’nde düzenlenen Nevruz programları, 21 ülkeden 12 takım 120 öğrencinin katıldığı “Uluslararası Öğrenciler Futbol Turnuvası”, Afrika Milli Bayramı kapsamında İzmir Cumhuriyet Meydanı’ndan Gündoğdu Meydanı’na yürüyüş, farklı ülkelerden Türkiye’de eğitim gören 50 uluslararası öğrencinin katılımıyla “Avrasya Halk Yürüyüşü”, uluslararası öğrencilere yönelik Edirne gezi programı, 18 Temmuz 2014 Uluslararası Öğrenciler İftar Programı, Uluslararası Öğrenciler Yaz Kampı, İstanbul’da öğrenim gören uluslararası öğrenciler için “Mesleki Gelişim Projesi”, 3-7 Aralık 2014’te İstanbul’da “II. Uluslararası Türkiye Sağlık Mezunları Kurultayı, 10-12 Mayıs 2014 tarihleri arasında 20 farklı ilde “Uluslararası Öğrenci Buluşması” gerçekleştirilmiştir. Burada öğrenciler, kendi ülke ve kültürlerini kurmuş oldukları stantlarla tanıtma fırsatı bulmuşlardır. Detaylı bilgi için Bk. Faaliyet Raporu 2014, s. 42.

Öğrenciler Mezuniyet Töreni” gerçekleştirilmiştir. 11 Nisan 2014 tarihinde, YÖK ile yapılan protokolle, uluslararası öğrencilere daha iyi hizmet sunabilmek için üniversitelerde “*Türkiye Bursları Koordinasyon Ofisi*” kurulması kararı alınmıştır. Özellikle “Uluslararası Öğrenciler Akademisi” programları geliştirilirken, 2014 yılında 11 ilde⁵¹¹ 2300 öğrencinin katılımı sağlanmıştır. Birçok farklı ülkeden öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilen programlara üst düzey bürokratlar, STK temsilcileri, akademisyenler de katılarak kültürel etkileşim, Türk kültürünü ve dilini tanıtmaya bağlamında önemli adımlar atılmıştır.⁵¹²

YTB, Türkiye’deki burslu öğrencilere yönelik akademik ve mesleki rehberlik çalışmaları yapmak, öğrencilerin kültürel ve sosyal eğitim programlarıyla ilerlemelerini sağlamak amacıyla 2015 yılı çerçevesinde çeşitli faaliyetler yürütmüştür. Öğrencilerin bir araya gelmesini sağlayacak etkinlikler düzenlenmiş, eğitim programı kapsamında kış ve yaz okulu programları düzenlenerek şöenler hazırlanmıştır. Çeşitli kurum ve kuruluşun desteği ve iş birliğiyle yürütülen programlar aracılığıyla kültürel etkileşim, Türk kültürünü ve dilini tanıtmaya amaçlanmıştır.⁵¹³ Bu etkinliklerden bazıları şu şekildedir: İzmir Bölge Koordinatörlüğünce uluslararası öğrencilere yönelik “4.Geleneksel Kurban Bayramı Yemeği ve Bayramlaşma Programı”, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’na öğrencilerin katılımı, Konya’da Hz. Mevlana’nın 742. Vuslat Yıl Dönümü Uluslararası Anma Törenlerine katılım, İstanbul’da Çanakkale temalı şiir ve müzik dinletisi, habercilik ve iletişim alanında uygulamalı eğitimin verildiği 2-7 Şubat 1925 tarihleri arası TRT işbirliği ile Türkiye Bursları TRT Kış Okulu Programı, Osmanlı Türkçesi ve arşivcilikle ilgili “Osmanlı Bahar Okulu”, İstanbul’da 300 öğrencinin katılımıyla “15. Türk Dünyası ve Uluslararası Öğrenciler Şöeni”, “3.Uluslararası Öğrenciler İftar Programı”, “2015 Türkçe Yazokulu Edirne Programı”, 60 ülkeden 500’e yakın öğrencinin katıldığı “Bin Yılın Sesi Türkçe Bayramı”, “Uluslararası Öğrenci Treni” ve Türkiye Burslusu öğrencilerin kendi ülkelerindeki Yunus Emre Enstitülerinde Türkçe öğrenimini amaçlayan “Yerinde Türkçe ve Oryantasyon” programı.

YTB, 2015 yılında akademik rehberlik kapsamında TRT ile iş birliği içerisinde habercilik ve iletişim alanlarında “Türkiye Bursları TRT Kış Okulu Programı”, Devlet

⁵¹¹ Ankara, Eskişehir, İstanbul, Bursa, Konya, Edirne, İzmir, Sakarya, Kocaeli, Kayseri ve Trabzon’dan oluşmaktadır. Bu illerde uluslararası öğrenciler yoğunudur.

⁵¹² *Faaliyet Raporu 2014*, s. 41-45.

⁵¹³ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 47-49.

Arşivleri Genel Müdürlüğü iş birliğiyle Osmanlı Türkçesi ve arşivcilik eğitiminin verildiği “Osmanlı Dünyası Bahar Okulu”, “15. Türk Dünyası ve Uluslararası Öğrenciler Şöleni”⁵¹⁴, “3. Uluslararası Öğrenciler İftar Programı”, 30 ülkeden 11 öğrencinin katılımı ve Trakya Üniversitesinin katkılarıyla “2015 Türk Yaz Okulu Edirne Programı”, “Bolu Yaz Kampı”, 60 ülkeden 500 öğrencinin katılımıyla “1000 Yılın Sesi Türkçe Bayramı”, 15 bin öğrenci içinden seçilen 40 kişi ile “Uluslararası Öğrenci Treni”⁵¹⁵, Yunus Emre Enstitüsü ile birlikte “Yerinde Türkçe ve Oryantasyon Programı”, “I. Uluslararası Öğrenciler Sosyal Bilimler Kongresi”⁵¹⁶, “I. Uluslararası Öğrenciler Dünya Kupası”, 2015’de ilk kez uygulanan Arjantin’den Vietnam ve Afganistan’a kadar geniş bir coğrafyayı kapsayan “Kamu Görevlileri ve Akademisyenler Türkçe İletişim Programı-KATİP”, “Uluslararası Öğrenciler Akademisi”, “Uluslararası Öğrenciler Akademisi Programı”⁵¹⁷, “Uluslararası Öğrenciler Kültürel Sosyal Rehberlik Programı”, Türkçe öğretim merkezlerinde verilen hizmetlerin geliştirilmesi amacıyla “Uluslararası Öğrenciler Türkçe Öğretimi Programı” gibi çalışmalar yürütmüştür. Yapılan çalışmalarda, yurtdışında yaşayan Türk kökenli gençlerin ve yurtiçinde eğitim alan yabancı uyruklu uluslararası gençlerin Türkiye’yi tanınması ve Türk kültürüyle manevi bağlar kurmaları amacıyla köprüler inşa edilmiştir.⁵¹⁸

YTB, uluslararası öğrencilere yönelik uluslararası faaliyetler ilgili ülke öğrencilerine önemli nitelikli mesleki ve kültürel katkı yaparken, Türkiye’de faaliyetlerin gerçekleştirildiği şehirlerde ciddi anlamda kültürel ve sosyal hareketlilik ve farkındalık oluşturmıştır.

2021 yılı itibarıyla “Uluslararası Öğrenci Akademisi (7 şehirde 145 eğitim programı), Uluslararası Öğrenci Ödülleri (5 kategoride 25 ödül), Uluslararası Öğrenci Bilimler Kongresi (36 ülkeden 107 akademik bildiri), Uluslararası Diploması Okulları”

⁵¹⁴ 13 Haziran 2015’te İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. 30’a yakın ülkeden 300 öğrenci katılmış ve kendi ülkelerine ait müzik ve folklor gösterileri yapmışlardır.

⁵¹⁵ 4 günlük yolculuk Kayseri, Ankara, Eskişehir ve Konya illerine gerçekleştirilmiştir.

⁵¹⁶ 16-17 Mayıs 2015 tarihleri arasında YTB ve Hacettepe Üniversitesi iş birliğiyle gerçekleştirilmiş olup, 33 ülke, 50 üniversiteden 100 bildiri sunulmuştur.

⁵¹⁷ Ankara, Konya, İstanbul, İzmir, Edirne, Eskişehir, Kayseri, Bursa, Trabzon, Kocaeli, Erzurum, Sakarya, Adana, Samsun, Antalya, Isparta, Gaziantep ve Çanakkale olmak üzere 16 şehirde koordineli yürütülen programlara, 4 binin üzerinde uluslararası öğrenci katılmıştır. Düzenlenen programlar, “Uluslararası Öğrenciler Akademisi Bülteni” adıyla kitaplaştırılmıştır. Bu program ile Türkiye’de “yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel donanımlarının güçlendirilmesi, ilgi ve çalışma alanlarına ilişkin yeni olanakların sunulması amaçlanmaktadır.” Bilgi için bk., *Faaliyet Raporu 2015*, s.50.

⁵¹⁸ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 49-51.

gibi etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca gençlik çalışmaları kapsamında, “Medya Akademisi, Yazarlık Akademisi ve Senaryo Okulu” olmak üzere akademi programları, 37 katılımcı ile TEKNOFEST ve YTB Çocuk Akademisi gibi çocuklara dönük etkinlikler düzenlenmiştir.⁵¹⁹

Akademik-Mesleki-Sosyal ve Kültürel Rehberlik Çalışmaları çok yönlü gerçekleştirilirken, uluslararası öğrenci akademilerinin etkinliği ile birlikte, 2013’te Türkiye Bursları Koordinasyon Ofisinin YÖK’te açılması yükseköğretim öğrencilerinin koordinasyonu açısından önemli bir gelişme olmuştur. Sosyal ve kültürel faaliyetlerde, Osmanlı Dünyası Bahar Okulu, Osmanlıca ve Türk-İslam medeniyetinin yakından tanınması açısından altı çizilmesi gereken bir konudur. Diğer bir ifadeyle YTB, Yahya Kemal’in “kökü mâzîde olan âtiyim”⁵²⁰ anlayışı ile tarih bilinci üzerinden akademik bir okuma yapmıştır. YTB’nin faaliyetlerinde Anadolu’nun farklı şehirlerine yer verilirken, özellikle Trakya ve Marmara bölgeleri şehirleri biraz daha ön plan çıkmaktadır.

YTB tarafından uluslararası öğrencilere dönük uygulanan eğitim ve sosyal kültürel programların önemli “dönüt ve çıktıları” olmuştur. Afganistan Türkmenlerinden Mahboba Nazari, Türkiye’deki eğitim sürecine dair çok olumlu ifadeler kullanırken, özellikle eserlerini okuduğu Türk yazar ve şairler arasında, *Reşat Nuri Güntekin*, *Peyami Safa*, *Sabahattin Ali*, *Ayşe Kulin*, *Zülfü Livaneli*, *Sezai Karakoç*, *Abdurrahim Karakoç*, *Asaf Halet Çelebi*, *Can Yücel* ve *Cemal Süreya* gibi isimlerden bahseder. Ve gezdiği şehirlerden Eskişehir, Bursa ve Yalova’dan bahseder. Türkiye denilince aklına gelen üç kelime ise “sadakat, sevgi ve dostluktur”.⁵²¹ Sadece buradaki bilgilerden bile hareket edilecek olursa, bu öğrenci üzerinde dahi büyük etkiler bırakılmıştır. Özellikle kültürel miras anlamında gezilerin rolü yolculukların etkisi İbni Batuda’nın söylediği gibi “Yolculuk seni önce sessiz bırakır, sonra da iyi bir hikâye anlatıcısına dönüştürür”⁵²² ifadeleriyle büyük olmuştur.

⁵¹⁹ *Faaliyet Raporu 2021*, s. 40-41.

⁵²⁰ Yahya Kemal Beyatlı, *Bitmemiş Şiirler*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul 2022, s. 65.

⁵²¹ *Uluslararası Öğrenci Hikâyeleri*, <https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/Uluslararası%C4%B1%20%C3%96%C4%9Frenci%20Hikayeleri.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

⁵²² Ceren Erdal, “18 Aralık Dünya Göçmenler Günü: YTB Çalışmalarında Göçmenler”, <https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/YTB%60nin%20Dokundu%C4%9Fu%20Hayatlar.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

4.2.3. Türkiye Mezunlarına Yönelik Faaliyetler

YTB, 2015 yılında, “Entelektüel Sermaye Paylaşımına Yönelik Çalışmalar” başlığı altında bir dizi “İşbirliği ve Etkileşim Çalışmaları”nı gerçekleştirme fırsatı bulmuştur. Bu etkinlikler arasında “Türkiye Mezunları İletişim ve İşbirliği Programı”nı da planlanmıştır. Bu program çerçevesindeki destek ve faaliyetlerle Türkiye’den mezun öğrencilerle Türkiye arasındaki ilişkilerin güçlü tutulması amaçlanmıştır⁵²³. Bu amaçla 2015 yılı içerisinde mezunlara yönelik çalıştaylar düzenlenmiş⁵²⁴, mezunların buluşmaları için programlar hazırlanmıştır. 1500’ü Türkiye Burslusu olmak üzere yaklaşık 4000 Türkiye mezunu uluslararası öğrencinin katılımı ile “IV. Uluslararası Öğrenciler Mezuniyet Töreni” programı Ankara’da düzenlenmiş ve törene dönemin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da katılmıştır.⁵²⁵

2021 yılında, mezun dernekleri kurumsallaşma çalışmaları yapılmıştır. “Mezun Veri Tabanı-Türkiye Mezunları İnternet Sitesi Çalışmaları, Türkiye Mezunları E-Bülteni”, mezun dernekleri kurumsallaşma çalışmaları bağlamında ise, “Türkiye Mezunları Ağı Geliştirme Destek Programı, Türkiye Mezunları Kurumsal Görünürlük ve İletişim Destek Programı, Mezun Dernekleri Türkiye Bursları Tanıtım Çalışmaları, Türkiye Bursları Oryantasyon Programı” gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetlerle birlikte mezun buluşmaları da devam ettirilmiştir⁵²⁶.

Dördüncü bölümün sonunda Türkiye mezunlarına dönük ayrı bir başlık olduğu için uluslararası mezunlar orada ayrıca değerlendirilmiştir.

4.2.4. Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Faaliyetler

“Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Faaliyetler” çerçevesinde Yurt dışında yaşayan vatandaşlarla ilişkileri sağlamlaştırmak bağlamında, uluslararası öğrencilere yönelik kurulmuş STK’lar için mali destek başvuru programları rehberi hazırlanarak YTB’nin web sitesinde yayımlanmıştır. Ayrıca “STK Kapasite Geliştirme Paket Eğitim

⁵²³ Faaliyet Raporu 2015, s. 39-42.

⁵²⁴ 15 Ekim 2015 tarihinde Türkiye mezunlarına dönük yapılan çalışmaları iyileştirmek için “Türkiye Mezunları Kamu Kurumları ve Üniversiteler Çalıştayı”, yine DEİK ile birlikte Türkiye’de eğitimini tamamlamış öğrencilere dönük faaliyet ve iş birliği programlarını geliştirmek amacıyla yatırım yapan iş dünyasının katılımı ile “Türkiye Mezunları İş Dünyası Çalıştayı” ve Katar, Endonezya ve Ürdün’de Türkiye mezunları buluşmaları gerçekleştirilmiştir.

⁵²⁵ Faaliyet Raporu 2015, s. 51-52.

⁵²⁶ Faaliyet Raporu 2015, s. 40.

Programı” ve “Kapasite Geliştirme Rehberi” hazırlanmıştır.⁵²⁷ Hiç şüphesiz bu faaliyetler bilgilendirme ve tanıtım açısından önem arz etmektedir.

2015 yılında YTB, amaç ve hedeflerine ulaşmak bağlamında planlı ve programlı hareket etmiştir. Sadece öğrencileri değil, öğrencilerin aileleri, bulundukları ülkedeki STK ya da benzer amaçla hizmet eden kurumlarla iletişimi güçlendirmek amacıyla çalışmalar yürütmüştür. 2015 yılında YTB, ayrımcılıkla mücadele, yurttaşlık hakları, oy kullanma hakkı, eğitim, aile ve sosyal çalışmalar, akademik ve kültürel destek programları gibi programlar hazırlamış, gençlere yönelik kültürel etkileşim çalışmaları yapmıştır. Aynı amaç doğrultusunda projeler desteklenmiş, hitap ettiği toplumu aydınlatıcı rehber kitapçıkları hazırlamıştır. Ortak programlarda ise, “Yıl Boyu Hızlı Destek, Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri” gibi programlar gerçekleştirilmiştir. 2015 yılında 227 projeye 21.367.453 tutarında destek verilmiştir. Ve 2015 yılı mali destek programları için “Proje Değerlendirme ve Başlangıç İşlemleri Rehberi” hazırlanmıştır.⁵²⁸

4.2.5. Medya ve İletişim Çalışmaları

YTB, kurulduğu günden itibaren medya ve iletişim çalışmalarına büyük önem vermiştir. Bu amaçla 2015 yılı çerçevesinde YTB “Sivil Toplum Destekler-Projeler Seçkileri Kitabı, Bin Yıllık Komşumuz Ermeniler Kitabı, Kurum Tanıtım Kitapçığı, Ülke Faaliyet ve Projeler Kitapları (6 ülke), Kırım’daki Kırım Tatar (Türk-İslam) Mimari Yadigârları, Takvim Çalışmaları, YTB Bülten ve YTB Dünya Gündemi”, gibi kitapların yazılmasında ve yayınlanmasında öncülük etmiş, dergiler, bültenler hazırlamış, internet sitesini yenileyerek altı dilde yayın yapmış, arşiv oluşturmuş, reklam filmleri yayınlamıştır.⁵²⁹

4.2.6. Burslandırma Çalışmaları

Bu başlık altında YTB’nin öğrencilere dönük aylık burs ödemelerinden ziyade, sosyal içerikli araştırma ve geliştirme bazlı burs destek program çalışmaları değerlendirilmiştir.

2020 yılı “Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlar İle Kardeş Topluluklara Yönelik Burs Hizmetleri” çerçevesinde Yurt dışı vatandaşlara yönelik olarak; çeşitli burs programları düzenlenmiştir. Bu bağlamda; *Tez Araştırma Bursları, Fuat Sezgin Üstün*

⁵²⁷ Faaliyet Raporu 2015, s. 36.

⁵²⁸ Faaliyet Raporu 2015, s. 52-53.

⁵²⁹ Faaliyet Raporu 2015, s. 53-54.

Başarı Burs Programı, Lise Bitirme Burs Programı, Hukuk Burs Programı, Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Burs Programı, Aile ve Sosyal Hizmetler Uzmanlık Bursu verilmiştir. *Kardeş Topluluklara Yönelik Eğitim Alanında Yürütülen Yerde Burslandırma Çerçevesinde* ise Kardeş toplulukların ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi ile bunların Avrupa ülkelerine yönelik beyin göçünün engellenmesi, bursların yetersiz kaldığı durumlarda “alternatif burs mekanizmalarının” tesis edilmesi bahsi geçen topluluklara yönelik eğitim veren kurumların faaliyetlerinin daha verimli hale getirilmesi hedeflenmiştir.

Uluslararası Öğrenciler Programında, öğrencilere yönelik olarak rehberlik danışmanlık hizmetleri, tanıtım ve halkla ilişkiler faaliyetleri, bur imkânlarının iyileştirilmesi, mesleki ve teknik anlamda yeni imkânlar sunulması gibi alt programlar oluşturulmuştur. Bu alt programlarla Türkiye’de eğitim görecekt uluslararası öğrencilerin, Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte yetiştirilmesi hedeflenmiştir. *Türkiye’de Eğitim Görecekt Uluslararası Öğrencilere Yönelik Burs Hizmetleri* ana faaliyet alanında *Türkiye Bursları* alt faaliyet alanı oluşturulmuş ve bu kapsamda; “Başarı ve Araştırma Bursu”, Kamu görevlileri ve akademisyenler için “Türkçe İletişim Programı Bursu” verilmiştir. Ayrıca uluslararası öğrencilere aylık bursun dışında uçak bileti, sağlık sigortası gibi imkânlar temin edilip Türkiye’de bulundukları süre içerisinde düzenlenen sosyal, kültürel ve akademik programlardan istifade etmeleri amaçlanmıştır. *Türkiye’de Eğitim Görecekt Uluslararası Öğrencilere Yönelik Diğer Hizmetler* faaliyet alanında ise, *Uluslararası Mezuniyet Töreni, Uluslararası Öğrenciler Akademisi, Uluslararası Öğrenciler Eser Yarışması, COVID-19 ile Mücadele Kapsamında Uluslararası Öğrencilerle Dayanışma Projesi, Türkiye Mezunları, Mezun Veri Tabanı Türkiye Mezunları İnternet Sitesi Çalışmaları, Mezun Dernekleri Yapılandırma Çalışmaları ve Mezun Buluşmaları* Programları gerçekleştirilmiştir⁵³⁰.

2020 yılı “Uluslararası Öğrenciler” faaliyetlerinde ana başlıklarla şu hususlar gözetilmiştir: “*Uluslararası öğrencilere yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri ile sosyo-kültürel nitelikte destekleyici faaliyetler gerçekleştirmek; Uluslararası öğrenci çalışmalarını (burs sistemi, kontenjan belirleme ve seçim sistemi vs.) Türkiye’nin bölgesel ve stratejik hedefleri ile yerel ve bölgesel koşulları gözeterek rekabetçi, yenilikçi, objektif ve standart bir yapıya kavuşturmak; Tanıtım ve halkla ilişkiler faaliyetlerinin etkin bir*

⁵³⁰ Faaliyet Raporu 2020, s. 31-34.

şekilde yürütmek; Burslu öğrencilere sağlanan imkanları iyileştirmek; Uluslararası öğrencilere yönelik Türkçe öğretimin kalitesini artırmak ve Türkçeyi her bölgede konuşulan bir dil yapmak; Mesleki ve teknik eğitim alanında yeni imkanlar sunmak; Etkin bir bilgi yönetim sistemi ile öğrencilerin eğitim ve sonrası süreçlerini analiz ederek eğitim sonrasında ilişkilerin devamını sağlamak; Ortak ilkeler çerçevesinde kurumlararası işbirliği ve eşgüdümü sağlamak; Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde önemli araçlardan birisi olan öğrenci hareketlilik programlarının etkinliğinin artırılması noktasında mezuniyet programları düzenlemek, mezuniyetleri sonrası öğrencilerle irtibatın korunması, ülkelerine döndüklerinde Türkiye mezunları olarak dayanışma içinde olmaları ve kendi ülkeleri ile Türkiye ilişkilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak faaliyetler gerçekleştirmek; Türkiye mezunlarına ilişkin verileri korumak ve muhafaza etmek; Türkiye mezunlarının bulundukları ülkelerde mezun dernekler teşekkül ettirmelerini teşvik etmek, farklı ülkelerde bulunan mezunların ve mezun derneklerinin aralarındaki irtibatın kuvvetlendirilmelerini sağlamak” şeklindedir. Alt programın hedefinde ise, “Türkiye’de eğitim görecekt uluslararası öğrencilere yönelik burs ve rehberlik programları ile Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte öğrencilerin yetişmelerini sağlamak” bulunmaktadır⁵³¹.

Türkiye’de “Eğitim Görecekt Uluslararası Öğrencilere Yönelik Burs Hizmetleri”, Türkiye Bursları Kapsamında gerçekleştirilen diğer faaliyetler ise şu şekildedir⁵³²: “Eğitime devam eden uluslararası öğrencilere 12 aylık burs ödemesi yapılmaktadır; Kısa Süreli Burs Programları kapsamında; Başarı Bursu ve Araştırma Bursu verilmektedir, Türk Dili ve Kültürü Programları kapsamında Kamu Görevlileri ve Akademisyenler için Türkçe İletişim Programı (KATİP) bursu verilmektedir; Ayrıca uluslararası öğrencilere aylık bursun dışında uçak bileti, üniversite katkı payı, genel sağlık sigortası, yurt ve Türkçe eğimi de burs kapsamında temin edilmektedir”

2022 yılı itibarıyla “Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar İle Kardeş Topluluklara Dönük Burs Hizmetleri”nde, Yurt Dışı Vatandaşlara Yönelik olarak 13 öğrenciye “Tez ve Araştırma Bursu”, 6 öğrenciye “Prof. Dr. Fuat Sezgin Üstün Başarı Ödülü”, 10 kişiye “Aile ve Sosyal Hizmetler Uzmanlık Bursu”, 14 öğrenciye “Lise Bitirme Başarı Bursu”, 12 kişiye “Hukuk Alanında Uzmanlık Bursu” verilmiştir⁵³³. Kardeş Topluluklara Yönelik

⁵³¹ Faaliyet Raporu 2020, s. 33.

⁵³² Faaliyet Raporu 2020, s. 34.

⁵³³ Faaliyet Raporu 2022, s. 34.

Yerinde Burslandırma Çalışmaları'nda ise, “kardeş toplulukların ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi”, “Avrupa’ya ülkelerine yaşanan beyin ve işgücü göçünün önlenmesi”, “Türkiye Bursları Programını destekleyecek şekilde hedef bölge ve kitleye yönelik alternatif ve ikame destek mekanizmaları kurulması”, kardeş topluluklara eğitim amaçlı Türkiye tarafından açılan kurum ve kuruluşların kapasite ve verimlerinin artırılması, Türkiye ile bu kurumlar arası koordinasyon sağlanarak, kardeş topluluklara mensup gençlerin bulundukları ülkelerde yükseköğretime ulaşmalarının kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda 2022 yılı itibarıyla, Bulgaristan, Bosna-Hersek, Gürcistan, Kuzey Makedonya, Arnavutluk ve Suriye’den 277 gence burs imkânı sağlanmıştır⁵³⁴.

2022 yılında Türkiye Bursları ve uluslararası öğrencilerin sorunları ile ilgili çeşitli (50) dava takip edilirken, hukuki görüşler de sunulmuştur. Kamuoyu ilişkilerinin yürütülmesi anlamında, Uluslararası Mezuniyet Törenine ilişkin sosyal medya hesaplarından 98 paylaşım yapılırken, 1.115.796 görüntüleme olmuştur. Benzer şekilde Türkiye Mezunları Forumu ile çok sayıda paylaşım yapılmıştır. 7 adet kitap yayımlanırken, *Bağlar*, *Telve* ve *Memleketim* Dergilerinin yayımlanmasına devam edilmiştir. YTB, Türkiye Bursları ve uluslararası öğrencilerle ilgili (internet, Tv ve yazılı medya olmak üzere) önemli görünürlük çalışmaları yapmıştır. *Türkiye Bursları* ve *Türkiye Mezunları* ile ilgili 4 farklı dilde sosyal medya hesapları kullanılmıştır.⁵³⁵

4.2.7.Bilgi Teknolojilerine Yönelik Faaliyetler

Türkiye Bursları Bilgi Sistemi (TBBS) Üzerinde güncelleme ve geliştirme çalışmaları yapılırken, Türkiye Bursları Web Sayfası yenilenmiştir. “Türkiye Bursları Değerlendirme Süreci Yapay Zeka” çalışmaları yapılmıştır. YTB Başvuru Sistemi (OBYs) analiz ve geliştirme çalışmaları ilk seviye tamamlanarak kullanıma açılmıştır. Ulusal Veri Sözlüğü (UVS) ve Dijital Türkiye tanımlamaları bitilmiş ve gerekli güncellemeler yapılmıştır. Memleket Yolu Web Portalı ve Mobil Uygulaması, Nefret Suçları ve Ayrımcılıkla Mücadele Kurumsal Web Portalı, Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), Personel Devam Kontrol Sistemi (PDKS), Yardım Masası Talep Sistemi üzerinde ihtiyaç duyulan çalışmalar yapılmıştır⁵³⁶.

⁵³⁴ Faaliyet Raporu 2022, s. 34-35.

⁵³⁵ Faaliyet Raporu 2022, s. 35.

⁵³⁶ Faaliyet Raporu 2022, s. 36.

2022 yılı “Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Programı Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar”a bağlı “Türkiye’nin diasporası ve kardeş topluluklarla bağlarının güçlendirerek dış politika vizyonuna katkı sağlamak” hedefli çalışmaların performans sonuçları 2021 yılı açısından değerlendirilmiştir. Buna göre hibe ve desteklere verilen proje sayısında hedef merkezli değer üzerinden 107,74, kardeş topluluklara yönelik akademik çalışmalar ve saha araştırmaları sayısında 141,66, tarihi ve kültürel mirasa ilişkin faaliyet sayılarında 91,66, yurtdışı vatandaşlar ve kardeş topluluklara verilen burslar çerçevesinde istenilen hedeflere varılırken, desteklenen öğrenci sayısında ise ulaşılamayan hedefle, 23,33 istenilen netice elde edilememiştir. 2021 yılı ilk dört ayı topluca değerlendirildiğinde, “*Kardeş topluluklara yönelik akademik çalışmalar ve saha araştırmaları sayısı, kardeş topluluklara yönelik Türkçe eğitime ilişkin katılımcı sayısı, müfredatı geliştirme ve akademik çalışmalara ilişkin faaliyet sayısı, yurtdışı vatandaşlara ve kardeş topluluklara yönelik kültürel hareketlilik programlarına katılımcı sayısı*”⁵³⁷ göstergelerinde YTB’nin yıl sonu hedeflerine ulaştığı görülmüştür. Tarihi ve kültürel mirasa ilişkin faaliyet göstergelerinde hedefe kısmen ulaşıldığı tespit edilmiştir. Yurtdışı vatandaşlar ile kardeş topluluklara verilen burslar çerçevesinde desteklenen öğrenci sayısı göstergelerinde ise 2021 yıl sonu hedefine ulaşılamamıştır. *Telve, Memleketim* dergileri ve *Uluslararası Genç Yazarlar Akademisi, Çevrimiçi Yazı Atölyesi* gibi faaliyetler neticesinde yurtdışı vatandaşlar çerçevesinde Türkçe’nin yaygınlaştırılmasına dönük gerçekleştirilen etkinlik sayısı göstergelerinde YTB hedeflediği noktaya ulaşmıştır⁵³⁸.

4.2.8. Performans Sonuçları Değerlendirilmesi

2020 yılı “Uluslararası Kalkınma İşbirliği” ana programı ve “*Uluslararası Öğrenciler*” alt programı hedefinde, “Türkiye’de eğitim görecekt uluslararası öğrencilere yönelik burs ve rehberlik programları ile Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte öğrencilerin yetişmelerini sağlamak” yer alırken, “bu bağlamda yer alan 6 göstergeden ikisinde hedefler aşılmış, ikisinde hedeflere ulaşılamamış, birinde ulaşılmış, birinde ise kısmen ulaşılmıştır”⁵³⁹.

COVID-19’un sebep olduğu olağanüstü durum bir takım aksaklıklara sebep olmuş fakat proje ve faaliyetlerin sorunsuz gerçekleştirilmesi için azami gayret gösterildiği görülmüştür. Yüz yüze eğitim kapsamında yapılması planlanan programlar uygulamaya

⁵³⁷ Faaliyet Raporu 2022, s. 40.

⁵³⁸ Faaliyet Raporu 2022, s. 40-41.

⁵³⁹ Faaliyet Raporu 2020, s. 35.

konulamamış, Burslandırma, kongre, seminer, söyleşi ve mezun programları planlanan sayıların altında gerçekleşmiştir.

2020 yılı “Uluslararası Kalkınma İşbirliği” ana programı “Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar” alt programı hedefi, “Türkiye’nin diasporası ve kardeş topluluklarla bağlarını güçlendirerek dış politika vizyonuna katkı sağlamak” şeklinde belirlenirken, “bu bağlamda yer alan 9 göstergeden 7’sine ulaşılmış 2’sine ise” ulaşılamamıştır⁵⁴⁰. Tarihi kültürel mirasa ilişkin saha çalışmaları, müfredata ilişkin akademik çalışmalar ile yine bir yurtdışı faaliyeti olan kütüphane çalışmaları söz konusu pandemi sürecinden dolayı gerçekleştirilemediği görülmüştür. Uluslararası Kalkınma İşbirliği ana faaliyet alanına bağlı olarak Uluslararası Öğrenciler alt faaliyet alanı çerçevesinde yer alan 6 performans göstergesinden 2’si aşılmış 1’i kısmen ulaşılmış 2’sine ulaşılamamıştır. Uluslararası Kalkınma İşbirliği ana faaliyet alanına bağlı bir başka alt faaliyet alanı olan “Yurt Dışı Türkler ve Kardeş Topluluklar” alt faaliyet alanında yer alan 9 performans göstergesinden 7’si aşılmış, 2’sine ulaşılamamıştır⁵⁴¹.

Uluslararası öğrencilere dönük 2020 yılı faaliyetleri performans göstergelerine ilişkin bazı değerlendirmeler yapılacak olursa, COVID-19 salgınının, performans göstergelerinde zaman zaman değişikliğe sebebiyet verdiği görülmüştür. Ayrıca kurdaki döviz artışının da zaman zaman maliyetleri artırdığı tespit edilmiştir. YTB’nin kendi kurum içi değerlendirmesinde bu durum, “göstergelerin devam ettirilmesinde veya yasal unsurlar açısından risk bulunmamıştır. Yer yer hedeflere ilişkin sapma tespit edilmiş ve bunların sebepleri ortaya konmuştur. Performans göstergesi gerçekleşme oranı çoğunlukla %100 oranına ulaşmıştır” şeklinde ifade edilmiştir⁵⁴².

2021 yılı itibarıyla, çeşitli başlıklarda (kısa süreli burs, başarı bursu, destek ve araştırma bursu gibi) verilen burslar devam ettirilirken, Türkiye Bursları bağlamında, ortak finans kuruluşları ve iş paylaşımı yapılan kuruluşlar ile, “Albert Einstein Alman Akademik Mülteci Girişimi (DAFI) Burs Programı, Yükseköğretim Destek Burs Programı (HESP), SPARK Burs Programı, İslam Kalkınma Bankası (IsDB) Burs Programı, Yemenli Öncüler Burs Programı ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Burs Programı” gibi ortak burs programı çalışmaları yapılmıştır⁵⁴³.

⁵⁴⁰ Faaliyet Raporu 2020, s. 37.

⁵⁴¹ Faaliyet Raporu 2020, s. 38.

⁵⁴² Faaliyet Raporu 2020, s. 38-78.

⁵⁴³ Faaliyet Raporu 2021, s. 38-39.

YTB tarafından düzenlenen etkinliklerin geri dönüşler genel olarak olumlu olmuştur. Özellikle mezun öğrencilerin dijital platformlardaki düşünceleri bu açıdan önemlidir. Ganalı Ganalı Alexsis Kofi Okoh, “Türkiye mezunu olmaktan gurur duyuyorum” cümlesiyle başlar⁵⁴⁴. Aynı şekilde Tayland’dan annesi Budist babası Katolik Dr. Wasamon Sanasen, “Kültür ve Sanat Ödülü”, Türkiye Mezun Ödülleri çerçevesinde ödül almıştır. Sanat tarihçisi olup “Tayland’daki Camilerde Mimari ve Süsleme” konusuyla doktora tezini tamamlamıştır. Ve Tayland’da bir üniversitede mimarlık bölümünde hocalık yapmaktadır. Türkiye ve eğitim hayatı ile ilgili olumlu açıklamaları vardır⁵⁴⁵. Bulgaristan’dan Mustafa Hacı, “Türkiye Devletine Cenab-ı Hak Zeval Vermesin”⁵⁴⁶, derken; Kazakistan’dan Fazylbek Mustanov, “Türkiye Bana Yaşamayı Öğretti”⁵⁴⁷ ve Etiyopya’dan Fennan Türki, “Ülkem Kadar Türkiye’ye de Katkıda Bulunmak İstiyorum”⁵⁴⁸, açıklamalarını yapacaklardır. Buna benzer çok sayıda dijital içerikler söz konusudur⁵⁴⁹. Bu bağlamda mezun öğrencilerin önemli bir kısmı ülkelerinde önemli görevlere gelmektedir ve Türkiye ile ilişkiler açısından çok önemlidir.

Uluslararası öğrenci bursları ile ilgili olarak, YTB özellikle son yıllarda kurum içi performans göstergeleri üzerinde detaylı ve daha bilimsel çalışmalar yapmaya başlamıştır. Ölçme açısından ön plana çıkan bu durum, YTB Başkanı Abdullah Eren’in sosyoloji alanından geliyor olmasıyla birlikte yardımcıları ile uluslararası alana multidisipliner bir yaklaşımla hakim olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

⁵⁴⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=u1BtSSSSCwg>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

⁵⁴⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=Kcvvkwh4XW0>, (Erişim Tarihi: 25.05.2023). YTB çalışmalarını “Alumni Türkiye” ya da (@Turkeyalumni) kurumsal hesabı üzerinden paylaşmıştır.

⁵⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=bH7UWS3c5kM>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

⁵⁴⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=e5D5CMYsp7c>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

⁵⁴⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=PXdFduO80XE>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

⁵⁴⁹ Bazıları için bk., İran, <https://www.youtube.com/watch?v=coPX7b7ZKoc>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023); Ekonomi ve Girişimcilik Ödülü”-Moğolistan, https://www.youtube.com/watch?v=RKCTk_uLTP4, (Erişim Tarihi: 26.05.2023); “Yaşam Boyu Onur Ödülü Kosova”, <https://www.youtube.com/watch?v=MnJDw2tbRDg>, (26.05.2023); “Dünyaları Değiştiren Başarı Hikâyesi-Tanzanya”, <https://www.youtube.com/watch?v=UnQ3K4iePHw>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023); “Türkiye’de Okuduğum İçin Kendimi Şanslı Hissediyorum”-Kosova, Bayram Pomak, <https://www.youtube.com/watch?v=ybL1ourTZIY>, (26.05.2023); Türkiye Mezunları Libya eski Başbakanı Muhammed El Manguş, <https://www.youtube.com/watch?v=SFKS3aIe9rc>, (Erişim Tarihi: 25.05.2023).

4.3. Türkiye Mezunları Faaliyetleri ve Öğrenciler Üzerinden Bir Değerlendirme Çalışması

Bu başlık altında “Türkiye Mezunlarına” dönük uluslararası faaliyetlere bakış ile birlikte bazı öğrenciler üzerinden yapılan küçük değerlendirme çalışmasına yer verilecektir.

4.3.1. Türkiye Mezunları ve Sivil Toplum Kuruluşları

Mezun Dernekleri Kurumsallaşma Çalışmaları

Mezun Derneklerinin kurumsal çatılar altında örgütlenmesi amacıyla Başkanlıkça destek verilmektedir. Bu kapsamda 2019 yılında Tanzanya, Zanzibar (Tanzanya), Endonezya, Mali, Moritanya, Kenya, Pakistan, Bangladeş’te mezun derneklerinin kurulumu sağlanmıştır. 2019 yılında kurulan bu derneklerle birlikte 28 ülkede 29 Türkiye Mezunları Derneği çalışmaları sürdürülmektedir. Yine bu kapsamda mezun derneklerinin faaliyetlerini yerinde görmek ve teşvik etmek amacı ile Bosna-Hersek, Arnavutluk, Sırbistan ve Filistin mezun derneklerine ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Cezayir, Tunus, Tanzanya, Zanzibar, Pakistan, Lübnan, Ürdün gibi yeni mezun yapılanması gerçekleştirilen ülkelerde çalışma programları ve toplantılar düzenlenmiştir. “Türkiye Mezunları Dernekleri Kapasite Geliştirme Programları” çerçevesinde, mezunlara kurumsallaşmaya yönelik seminerler düzenlenirken, Dışişleri Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TİM, MÜSİAD, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı gibi kurumlar tarafından sunumlar gerçekleştirilmiştir⁵⁵⁰.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Türkiye’nin eğitim kurumlarından mezun olan yabancı uyruklu kişilerin “öğrenimleri süresinde ve sonrasında, Türkiye’yi daha iyi tanımalarını ve ilişkilerin sürekliliğini sağlayıcı yurtiçinde ve yurtdışında çalışmalar yapmakla” görevlendirilmiştir. Türkiye yükseköğretim kurumlarındaki uluslararası öğrenci sayısı son yıllarda küresel eğilimlerle paralel şekilde hızlı bir artış göstermiştir. Bu anlamda gerek Türkiye Burslusu gerekse kendi imkânları ile Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrenci sayısında üst seviyede bir artış görülmüştür. Yarım yüzyılı geçen bir maziye sahip Türkiye’nin uluslararası öğrenci politikasını, eğitim programlarının doğal çıktısı olan mezunlar, uyruğu oldukları ülke ve Türkiye arasında köprü vazifesi görmekte, birer “Gönüllü

⁵⁵⁰ Faaliyet Raporu 2019, s. 36-37.

Türkiye Elçisi” olarak hareket ettikleri görülmektedir. Türkiye Mezunları, Türkiye ve kendi ülkeleri arasındaki siyasi, diplomatik, ekonomik, akademik, kültürel, sosyal vb. birçok alandaki ilişkilere ciddi anlamda katkı sağlamaktadır.

Eğitim için Türkiye’ye gelen uluslararası öğrenciler, akademik eğitimlerinin yanı sıra “Türkiye’nin sahip olduğu köklü ve çok katmanlı kültürel birikim” de yakından tanıma imkânı bulmaktadırlar. Öğrenciler mezun olduklarında söz konusu birikim ve tecrübelerini Türkiye’nin birer gönül elçileri olarak “Türkiye Mezunları” kimlikleri ile dünyanın farklı noktalarına taşımaktadırlar. Türkiye Mezunları, sanattan bilime, siyasetten medyaya geniş bir yelpazede *Türkiye Mezunları Ailesinin* fertleri olarak ortak bir duygunun etrafında buluşmaktadırlar. Bu alanlarda ayrıca yürütülecek çalışmalarda da ülkeler ve toplumlar arasında *barış ve işbirliğinin*, paylaşım ve birlikte gelişmenin temellerini oluşturmaktadırlar.

YTB tarafından yürütülen “Türkiye Mezunları Çalışmaları kapsamında” yürütülen faaliyetlerde temel esaslar şu şekilde ortaya konulabilir:

- Türkiye’de eğitim görerek mezuniyet aşamasında gelen, bütün uluslararası öğrencilerin *Türkiye Mezunları Portaline* üyeliklerinin sağlanması amacıyla Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler ile iletişim kurulması,
- Eğitimlerinin sonuna yaklaşan uluslararası öğrencilerle ülkelere dönmeden önce bağlantı kurulması,
- Ülkelerinde *Türkiye Mezunları Dernekleri* kurulumlarının desteklenmesi ve teşvik edilmesi için saha çalışmaları,
- Mezun dernekleri tarafından gerçekleştirilecek *projelerin desteklenmesi ve gönüllü faaliyetlerin teşviki*;
- Derneklere yönelik *kapasite geliştirme ve eğitim programları*,
- Yurtdışında mezun buluşmaları,
- Mezunların *istihdamlarının sağlanması* için ilgili kurumlarla iletişim sağlanması,

- Türkiye mezunlarının *kariyer gelişimleri için* eğitim programları düzenlenmesi,
- Yüksek başarı gösteren Türkiye mezunlarının *taltif ve teşvik edilmesi*,
- *Türkiye Bursları markasının tanıtımına* katkı sağlanması ve burs kazanan öğrencilere yönelik rehberlik programları gerçekleştirilmesi şeklindedir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi alanındaki önemli güçlerinden bir tanesi de hiç şüphesiz Türkiye mezunlarıdır. Bu gücü olabildiğince pekiştirmek için YTB çalışmaları kapsamında şu ana dek 60 ülkede 122 Mezun Buluşması düzenlenmiş, 30 ülkede 34 mezun derneğinin kurulması teşvik edilmiş veya desteklenmiş, 184 farklı ülkeden 150 binden fazla Türkiye Mezununun bilgileri geliştirilen portal sayesinde kayıt altına alınmıştır. Bu çerçevede mezun aday öğrencilerin yanı sıra Türkiye'de ortaokul ve üstü düzeyde eğitim gördüğü beyan edilen kişiler de sisteme aktarılmıştır.

Türkiye mezunları çalışmaları ve geliştirilen portal sayesinde farklı ülke ve sektörlerde çalışmaya hazır, her yıl yaklaşık 10 bin yeni mezunla büyüyen binlerce kişilik “Türkiye Mezunları Ailesi”nin bilgileri sisteme düzenli olarak aktarılmaya çalışılmaktadır. Yapılan çalışmaların neticesinde 2022-2023 sonrası dönemde *mezun portalı*, *uluslararası ticaretin önemli ağlarından birisi* olmaya adaydır. Bu çerçevede elde edilen veriler arasında iş dünyasına doğrudan katkı sağlayacağı düşünülen 3158 uluslararası ilişkiler, 423 uluslararası lojistik ve ticaret, 1763 bilgisayar mühendisi, 1319 elektrik elektronik mühendisi, 558 endüstri mühendisi, 95 enerji sistemleri mühendisi, 448 fizik mühendisi, 135 havacılık ve uzay mühendisi ve 2536 inşaat mühendisliği mezunun bilgileri öne çıkmaktadır. Söz konusu bu çalışmaların sayısını ve kalitesini artırma yolunda da sürekli çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye, Türkiye Bursları programıyla dünyanın dört bir yanından öğrencilere yükseköğrenim alanında eğitim fırsatı sunarken aynı zamanda her yıl binlerce mezun vermektedir. Türkiye'de çeşitli üniversitelerde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde eğitim alarak ülkelerinde dönen mezunlar ise ülkeleri ve Türkiye'nin her alanda kalkınmasına katkı sağlamanın yanı sıra oluşan istihdam olanaklarından da faydalanarak kariyerlerini geliştirmektedir. Bu çerçevede, eğitimlerini tamamlamış olarak ülkelere dönen Türkiye mezunları Türkiye'nin yurtdışı misyonlarında ve özel sektörde çalışma hayatına atılmaktadırlar. Türkiye'ye ait kurum ve kuruluşlarda görev

alan YTB mezunları eğitimlerini başarıyla tamamladıkları alanlar gözetilerek mühendis, doktor, gazeteci, din görevlisi ve yönetici olarak farklı alanlarda kariyerlerine devam ettirmektedirler. Yurtdışı teşkilatlarında görev yapan Türkiye mezunları kurumlara göre dağılım tablosuna (EK-27) bakılacak olursa, Türkiye mezunlarının sayısal olarak sırasıyla Dışişleri Bakanlığına bağlı misyonlar, Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Kızılay ve TİKA gibi kurumlarda çalıştığı görülmektedir.

4.3.1.1.YTB 2020-2021 Potansiyel Mezun Anketi Sonuçları

Türkiye’de eğitimlerinin son döneminde, aynı yıl içerisinde mezuniyetleri kuvvetle muhtemel uluslararası öğrencilerin ülkelerine dönmeden önce ‘Türkiye Mezunı’ kimliği aidiyetine sahip olmalarını temin etmek, dolayısıyla ülkelerine döndüklerinde Türkiye ve diğer Türkiye mezunları ile irtibatlarını sürdürmelerini sağlamak amacıyla YTB tarafından Potansiyel Mezun çalışmaları yürütülmektedir. Potansiyel Mezun Çalışmaları ile ‘Türkiye Mezunı’ ailesinin bir parçası olduğu hissi mezun olacak öğrencilere kazandırılmaya çalışıldığı görülmüştür.

Potansiyel Mezunların Türkiye’deki eğitimlerinin kendi açılarından değerlendirilmesi ve Türkiye deneyimleri, sivil toplum çalışmalarına ilgileri, ‘Türkiye Mezunı’ kimliği ile ilgili algılarının ölçülmesi hedefiyle “Potansiyel Mezun Anketi” gerçekleştirilmiştir. YTB’ce yapılan bu anket çalışması 18 Ağustos 2020 tarihinde başlatılmış olup, 30 Eylül 2020 tarihinde sonlandırılmıştır. Bu süre içerisinde toplam 2288 cevap alınmıştır. EK-28’de görüleceği üzere ankete 13 ülke öğrencisi katılım sağlamıştır. Anketin değerlendirildiği zaman şu tespitler yapılabilir⁵⁵¹:

- Ankete katılan potansiyel mezunların 887’si kadın, 1401’i erkek öğrencilerden oluşmuştur. Yüzdelik olarak oranları ise % 61 erkek, % 39 kadındır.
- Ankete cevap verdikleri tarih itibarıyla eğitim gördükleri düzey 51 ön lisans, 1146’sı lisans, 783’ü yüksek lisans ve 308’i doktora’dır.
- Ankete katılan potansiyel mezunların 1778’i burs alırken 510’u burs almadığını belirtmiştir. Burs alanların oranı %78’dir.
- Burs alanların aldıkları burs türüne göre dağılımı ise Devlet Bursu 90, Özel Burs 94, Değişim Programı 15, Türkiye Bursları 1642 ve Diğer Burslar 447’dir.

⁵⁵¹ YTB’ce yapılan anket YTB uzmanlarından alınmıştır. Anket ve bilgiler için bk., YTB Kurum Arşivi.

- Ankete katılanlardan Türkçe öğrenimi konusunda çektikleri zorluk derecesini 5 üzerinden puanlamaları istenmiş ve sonuç olarak 2.32/5 puan ortalaması çıkmıştır.
- Ankete katılanların % 52'si Türkçe seviyelerini çok iyi, % 39'u iyi, %8'i orta, % 1'i ise kötü olarak değerlendirmiştir.
- Anket katılanlardan Türkiye'de aldıkları eğitimden duydukları memnuniyet oranlarını 5 üzerinden puanlamaları istenmiş ve sonuç olarak 4.07/5 puan ortalaması çıkmıştır.
- Almış oldukları eğitimin kendilerini iş hayatına hazırlayıp hazırlamadığı sorusuna ankete katılanlar 1752'si evet cevabını verirken, 536'sı bu soruya hayır cevabı vermiştir.
- Herhangi bir iş teklifi aldınız mı sorusuna ankete katılanların 600'ü evet, 1688'i hayır cevabı vermiştir.
- Ankete katılan mezunların % 46'sı ülkelerinde rahatlıkla iş bulabileceklerini düşünmektedir.
- Ankete katılanlardan Türkiye Mezunlu olmanın sosyal statü kazanma ve iş fırsatlarına sahip olma noktasındaki etkisi üzerinden puanlamaları istenmiş ve sonuç olarak 3.6/5 puan ortalaması çıkmıştır.
- Ankete katılan potansiyel mezunların % 92'si eğitim için Türkiye'yi tekrar tercih edeceğini belirtmiştir.
- Ankete katılan potansiyel mezunların % 95'i Türkiye'de okumayı çevresine tavsiye edeceğini belirtmiştir.
- Ankete katılanların % 96,2'si Türkiye'de tanıdıkları öğrenci arkadaşları ve akademisyenlerle mezuniyetleri sonrasında iletişimlerinin süreceğini düşündüğünü belirtmiştir.
- %89'u ülkelerinde kurulmuş/kurulacak mezun derneğinde yer almak istediğini belirtmiştir.
- Ankete katılanlardan YTB'nin Türkiye Mezunlarına yönelik çalışmalarını 5 üzerinden puanlamaları istenmiş ve sonuç olarak 3.78/5 puan ortalaması çıkmıştır.
- Ankete cevap verenlerin "mezun olduktan sonraki planınız nedir sorusuna verdikleri cevaplar ise **EK-29**'daki tabloda görülebilecektir. Lisans mezunlarının önemli bir kısmı Türkiye'de lisansüstü eğitime devam edeceklerini belirtirken, yine önemli bir kısmı da Türkiye çalışma düşüncesindedir.

Yukarıda Türkiye Mezunları ile ilgili yapılan anketin zayıf tarafı öğrencilerin çoğunun Orta Doğu, Afrika ve Türkistan coğrafyasından oluşudur.

4.3.2.Türkiye Mezunları Dernekleri Üzerine İstatistiki Bilgiler

YTB tarafından iletilen YTB Türkiye mezunları tarafından dünyanın farklı ülkelerinde kurulmuş olan dernekler, YTB'nin amaçları açısından hiç şüphesiz büyük öneme sahiptir. **EK-30**'da görüleceği üzere dünyanın 29 farklı ülkesinde 34 mezun derneği kurulmuştur. Bu ülkeler şu şekilde sıralanabilir: Afganistan, Azerbaycan, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Endonezya, Etiyopya, Filipinler, Filistin, Gambiya, Gana, Gürcistan, Irak, Karadağ, Libya, Kazakistan, Kosova, Mali, Moritanya, Moğolistan, Nijer, Nijerya, Pakistan, Senegal, Sırbistan, Sudan, Tanzanya, Togo, Ukrayna, Ürdün. Bu derneklerin kuruluş tarihleri YTB sonrası döneme denk gelmektedir ve Türkiye'nin dış politikası açısından diplomatik değeri büyük kültür temelli STK'lardır. 2022 yılı sonu itibarıyla YTB sisteminde görülen mezun kayıtlı sayısı "122 bin"dir.

Bu derneklerin sayıları YTB'nin sürdürülebilir çalışmaları ile her yıl artış göstermekte olup, Amerika, Avrupa, Avustralya Kıtası ve Asya'nın farklı bölgelerinde yaygınlaştırılması Türk dış politikası açısından yeni kazanımlara kapı açacaktır.

4.3.3.Yabancı Uyruklu Öğrencilerle YTB Üzerine Bir Değerlendirme Çalışması

YTB Bursu ile Türkiye'ye gelen 8 farklı ülkeden çeşitli seviyelerdeki 8 öğrenciye YTB ile ilgili beş soru sorulmuş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır⁵⁵²:

1. YTB nedir, bir kurum olarak hakkında neler biliyorsunuz, kısaca yazınız?

Samira Mahamadou Abdo, Kadın, Konya Teknik üniversitesi-Mühendislik Fakültesi-İnşaat Mühendisliği 1. Sınıf Öğrencisi-Nijer: *"bence YTB, öncelikli amacı dünyanın dört bir yanındaki genç liyakat sahiplerine burs veren bir kurum olan bir enstitüdür".*

Salma Zahour, Kadın, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi-Fas: *"Farklı kıtadan gelen başarılı öğrencilere çok fazla fırsat veren bir burstur. Farklı bir geçmişimiz, dilimiz ve kültürümüz olsa da Türkçe bizi birleştirdi."*

Mahamat Sahansune Ahmat, Erkek, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Uluslararası İlişkiler Bölümünde Doktora Seviyesinde- Çad: *"Bir kurum olarak, yurtdışı Türklerin yaşadığı ülkelerde, kültür ve kimliklerinin muhafaza edilmesi*

⁵⁵² Değerlendirme çalışması öğrencilere özel kanallardan ulaşılarak 2023 Nisan ayında yapılmıştır.

için vs. dolayısıyla aynı zamanda YTB dünyanın her yerinde başarılı öğrencilerin burs vererek Türkiye'ye gelip eğitimlerini devam ettirmektedir. Bu bağlam eğitim müddetinde tüm masraflarını sağlayacaktır.”

Bernard Yumbouno, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi -Doğa ve Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği- Gine: *“YTB çok iyi bir kurumdur. Yabancı öğrencilere yardım ediyor. %100 bir burs vererek, bence eğitim hakkında YTB en iyisidir.”*

Moslem Mawlawizadeh, Erkek, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi- Afganistan: *“YTB Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıdır. YTB Türkiye Cumhuriyeti tarafından bir kurumdur. Bu kurum yurtdışındaki öğrencileri destekler.”*

Ibrar Ahmed, Erkek, Selçuk Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi- Hayvan Beslenme ve Beslenme Hastalıkları- Pakistan: *“YTB yabancı öğrencilere burs veren bir kurumdur. Her sene Müslüman ülke öğrencilerine burs vermektedir.”*

Balinase Kaonga, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık öğrencisi- Zambiya: *“Yurtdışı Türkler ve Akrab Topluluklar Başkanlığı 2010 tarihinde kurulmuştur. Uluslararası öğrencilere Türkiye’de öğrenim görmeleri için burslar yoluyla fırsatlar sunarlar. Bunu yaparak diğer ülkelere sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkiler kuruyor veya güçlendiriyorlar. Ayrıca dünyanın her yerindeki Türk halkına yardım sağlıyorlar.”*

Lugain Abdulkarim Hassan Awadelkarim, Kadın, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı İşletme-Sudan, *“Ağırlık olarak dünyanın farklı ülkelerinden birçok bilim insanı yetiştirmeyi amaçlayan bir Türk devlet kurumudur”*

YTB Faaliyetlerinden neleri biliyorsunuz, bildiklerinizi yazar mısınız?

Samira Mahamadou Abdo, Kadın, Konya Teknik üniversitesi-Mühendislik Fakültesi- İnşaat Mühendisliği 1. Sınıf Öğrencisi-Nijer: *“YTB, mükemmelliği teşvik etmek için kamplar, seminerler, okul değişimleri ve yarışmalar gibi çeşitli etkinlikler düzenlemektedir.”*

Salma Zahour, Kadın, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi-Fas: *“Akademik dersler dış ticaret dersler gibi. 2019-2022 de bu derslere katıldım ve çok faydalı olduğunu gördüm. Derslerden çok*

memnundum, deslerden sonra öğretmenle iletişim koparmadı ve bölümümle ilgili bir fırsat veya seminer varsa hocam hep bana haber veriyor.

Diğer faaliyetlere katılmıyordum çünkü haberim yoktu.”

Mahamat Sahansune Ahmat, Erkek, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Uluslararası İlişkiler Bölümünde Doktora Seviyesinde- Çad: *“YTB’nin çeşitli faaliyetleri bulunmaktadır, Türkçe eğitimden başlayıp ve akademik alanda devam eden, kültür faaliyetlerinden, mesela öğrenci buluşması ve kampları vs. daha ziyade öğrenci yarışması ve ödülleri gibi. Öğrencilere staj yapmak için fırsat sağlayabilirler. Dolayısıyla başarılı öğrenciler ve başarılı makaleler ekstra burs verebilmektedir. Yani kısa bir şekilde söylemek gerekirse YTB’nin faaliyetleri burada sayılmayacak kadar çoktur.”*

Bernard Yumbouno, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi -Doğa ve Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği- Gine: *“YTB birkaç faaliyetler yapıyor. Onlardan biri İstanbul ve Çanakkale’deki kamp.”*

Moslem Mawlawizadeh, Erkek, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi- Afganistan: *“YTB, eğitimden ulaşım, hukuktan ekonomiye sosyal sorunlardan ticarete kadar, pek çok alanda onlarca faaliyet hayata geçirdi. Genellikle YTB tarafından farklı etkinlikler yapılıyor. Bu etkinlikler insanları bilgilendirmek için katkı sağlıyor.”*

Ibrar Ahmed, Erkek, Selçuk Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi- Hayvan Beslenme ve Beslenme Hastalıkları- Pakistan: *“Doktora öğrencileri için bir yıllık bir burs programı sağlar ve yaz kampı etkinlikleri ve yaz stajları ve akademik kurslar sunar.”*

Balinase Kaonga, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık öğrencisi- Zambiya: *“Kamplar, seminerler, atölyeler.”*

Lugain Abdulkarim Hassan Awadelkarim, Kadın, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı İşletme-Sudan, *“Akademik Faaliyetler, Uluslararası Öğrenci Staj programı, YTB Gençlik kampları”.*

2.YTB’den memnun musunuz, kısaca gerekçesiyle birlikte bir değerlendirme yazar mısınız?

Samira Mahamadou Abdo, Kadın, Konya Teknik üniversitesi-Mühendislik Fakültesi-İnşaat Mühendisliği 1. Sınıf Öğrencisi-Nijer: *“Gerçekten de, prosedürlerdeki*

kolaylığı ve her zaman mevcut olan refakatçiyi unutmadan diğer boures için geçerli olmayan birçok avantaj getirdikleri için.”

Salma Zahour, Kadın, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi-Fas: *“Evet memnunum hemde Konya’ dan çok memnunum. Liseden mezun olunca ne yapacağımı bilemedim, bir çok alana başvurduğum. Mülakatta YTB jürileri notlarımı kontrol etti ve benimle mülakat yaparak hangi bölümün benim için mükemmel olduğunu anladılar. Yaptıkları iş için çok mutluym, YTB sayesinde artık ne istediğimi biliyorum ve okuduğum departmanı da seviyorum.”*

Mahamat Sahansune Ahmat, Erkek, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Uluslararası İlişkiler Bölümünde Doktora Seviyesinde- Çad: *“Evet, hem de çok minnettarız. Zira bize Türkler gibi davranır veya daha ziyade bizimle ilgilenir, küçük bir değişik olduğu zamanda bizi ararlar vs. Her şeyden önce bu mübarek memleketin kapıları bize açıp kavuştular. Daha önce söylediğim gibi, YTB öğrenci olmak, hem konaklama, yeme içme ve sağlık sigorta her şey dahil, hem de aylık burs verip geçindirmek amacıyla vs. yani şöyle az önce unuttuyordum YTB bize ikamet sıkıntıları asla yaşamıyoruz. O kadar bizimle ilgilenip, her şey verdikten sonra nasıl memnun olmayabiliriz. Minnettarım kendim için söylüyorum.”*

Bernard Yumbouno, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi -Doğa ve Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği- Gine: *“Gerçekten YTB bana göre yabancılara bol bol yardım ediyor. Bunun için YTB’den memnunum. Örneğin YTB sayesinde çok fakir ama zeki öğrenciler Türkiye’de ki üniversitelerinde okuyabilir.”*

Moslem Mawlawizadeh, Erkek, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi- Afganistan: *“YTB’den çok memnunum. YTB her sene uluslararası öğrenciler eğitim imkanı sağlar. Hem de (YTB), bu öğrencilerin eğitim hayatını değiştirip ve gelecekte başarılı olmasına sebep olur.”*

Ibrar Ahmed, Erkek, Selçuk Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi- Hayvan Beslenme ve Beslenme Hastalıkları- Pakistan: *“Doktora öğrenci olarak hiç mutlu değilim. Burs miktarı çok az. Enflasyon nedeniyle günlük tüketilen her şey şimdi üç kat daha pahalı ama burs miktarı eskisi gibi. Çoğunlukla doktora öğrencileri evlidir onlar için çok zor bu bursla yaşamak.”*

Balinase Kaonga, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık öğrencisi- Zambiya: *“Evet sadece burs vermiyor, Türk ve diğer kültürleri tanımamız için farklı etkinliklerde düzenliyorlar.”*

Lugain Abdulkarim Hassan Awadelkarim, Kadın, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı İşletme-Sudan, *“Evet memnunum birçok karşılaştığıma rağmen. En çok sağlık durumundan (yurt yemeklerinden dolayı)”*.

3. Eğitim amacıyla ülke değiştirmenizle ilgili kültürel ortam değişikliği ekseninde Türkiye’de görmüş olduğunuz eğitim ve yaşamız olduğunuz toplumsal ortam yıllarını da dikkate alarak, içinizden gelen üç cümle yazınız?

Samira Mahamadou Abdo, Kadın, Konya Teknik üniversitesi-Mühendislik Fakültesi-İnşaat Mühendisliği 1. Sınıf Öğrencisi-Nijer: *“Türkiye çok uygun ve ilginç bir eğitim ortamı sunuyor. Ayrıca bazı bölgelerde Türkler çok cana yakın. ama tüm bunları emretti, her değişiklik zorluklarla birlikte geliyor”*

Salma Zahour, Kadın, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi-Fas: *“Yurt dışında özellikle dilini hiç bilmediğiniz bir ülkede okumak hiç kolay değil, ilk başta çok zordu çünkü insanlarla konuşuyorsunuz ve sizi anlamıyorlar, kendinizi buraya ait hissetmiyorsunuz. Ama TÖMER’in iki yılı iyi bir başlangıç oldu, farklı ülkelerden farklı insanlarla aynı sınıftaydık ve tek sorunumuz Türkçe’yi öğrenmek ve Türkçe hocama şükürler olsun. Bize anne oldu, hasta olduğumda, mutlu olduğumda yanımdaydı, onun sayesinde yalnız olduğumu söyleyemezdim ve sınıf arkadaşlarım sayesinde Türkiye’de bir ailem olduğunu söyleyebilirim.”*

Mahamat Sahansune Ahmat, Erkek, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Uluslararası İlişkiler Bölümünde Doktora Seviyesinde- Çad: *“1. Görmüş olduğumuz eğitim çok kaliteli,nitelikli ve yetenekli değerli hocalarımıza teşekkürlerimi sunuyorum.*

2. Kültür alanında görmüş olduğum kadarıyla müthiş bir kültürle karşılaştım. Her yerde tarih kokuyor, medeniyet gösteriyor vs. Yemeklere gelince anlatamam renklerden tadılardan bilhassa Konya düğün pilavı, etli ekmek vs.

3. *Son cümlemizi en son beni etkilen Türk milleti o kadar yardımsever ki ve misafirperverlik, ağırlama vs. hemde vatanseverleridir.”*

Bernard Yumbouno, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi -Doğa ve Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği- Gine: “Türkiye’ye gelir gelmez motivasyonum yükseldi çünkü Türkiye’den çok fazla öğrenmek istiyorum. Çok şükür bugüne kadar huzurluk, mutluluk ve pozitif motivasyon var bende.”

Moslem Mawlawizadeh, Erkek, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi- Afganistan: “Eğitim konusunda Türkiye bizim ülkemize göre daha çok geliştirmiş. Türkiye ve Afganistan dost ve kardeş ülkelerdir. Bizim kültürümüz birbiriyle benziyor.”

Ibrar Ahmed, Erkek, Selçuk Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi- Hayvan Beslenme ve Beslenme Hastalıkları- Pakistan: “a)Doktora deneyi için araştırma fonu çok azdır. b)Laboratuvarın deneyler için çok daha az fonu var. c)Yüksek indeksli dergilerde araştırma makalesinin yayınlanması için fonu yoktur.

Balinase Kaonga, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık öğrencisi- Zambiya: “ Farklı, unutulmaz, yardımsever.”

Lugain Abdulkarim Hassan Awadelkarim, Kadın, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı İşletme-Sudan, “Türkiye’de gördüğüm kültürel ve eğitimi farklılıklar sorun olarak değil katkı olarak gördüm.

Temel amacıma bakınca (Eğitim), diğer zorluklardan korkmuyorum.

Burada kendimi yabancı hissetmiyorum, Çünkü toplumsal, kültürel, eğitim ve sanat beni bilimsel bir insan olabileceğimi yardım eder.”

4.*Yukarıya yazmış olduğunuz üç cümleden en çok beğendinizi aşağıya kendi el yazınızla yazarak ayrıca görselini atar mısınız?*

Samira Mahamadou Abdo, Kadın, Konya Teknik üniversitesi-Mühendislik Fakültesi-İnşaat Mühendisliği 1. Sınıf Öğrencisi-Nijer: “her değişiklik zorluklarla birlikte geliyor”.

Salma Zahour, Kadın, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi-Fas: “TÖMER’deki sınıf arkadaşlarım ve Türkçe öğretmenim sayesinde Türkiye’de bir ailem var söyleyebilirim.”

Mahamat Sahansune Ahmat, Erkek, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Uluslararası İlişkiler Bölümünde Doktora Seviyesinde- Çad: *“Buraya tekrar yazıyorum beni en çok beğendiği üçüncü cümle zira yirmi birinci yüzyılda yaşıyoruz, fakat eski Osmanlı İmparator döneminde gibiyiz. Her yerden gelen farklı renklerden oluşan, farklı diller konuşan ama bütün onları birleştiren tek şey o da Türkçe’yi, her halükarda söyleyeceğim çok şey var ki fakat burda son söyleyeceklerim Türkler bir millet bir ümmet dünyayı insanlık ve adet ve yardımsever öğrenmiş oldum ve tüm dünyayı açılacağız.”*

Bernard Yumbouno, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi -Doğa ve Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği- Gine: *“Pozitif birisi olduğum için çok beğendim.”*

Moslem Mawlawizadeh, Erkek, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi- Afganistan:

Ibrar Ahmed, Erkek, Selçuk Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi- Hayvan Beslenme ve Beslenme Hastalıkları- Pakistan: *“Lisansüstü öğrenciler için araştırma ve yayın için çok düşük kolaylaştırma.”*

Balinase Kaonga, Erkek, Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık öğrencisi- Zambiya: *“Unutulmaz.”*

Lugain Abdulkarim Hassan Awadelkarim, Kadın, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı İşletme-Sudan, *“Dediğim gibi insan farklılıklardan faydalanmalıdır”.*

3 kadın 5’i erkek olan öğrencilerin sorulan sorulara verdikleri cevaplara bakıldığı zaman, neredeyse öğrencilerin tamamı YTB’den çok memnunar. Sadece bir doktora öğrencisi artan fiyatlar ve sabit kalan burs nedeniyle burs artışı talebinde bulunuyor. Diğer cevapların hepsinde aşağıda öz olarak verildiği üzere hem YTB’den hem de yaşadıkları şehirler ve Türkiye’nin kültürel zenginliğinden ve hocalarının, insanların yakın ilgisinde memnuniyetlerini dile getirmektedirler:

“Farklı kıtadan gelen başarılı öğrencilere çok fazla fırsat veren bir burstur. Farklı bir geçmişimiz, dilimiz ve kültürümüz olsa da Türkçe bizi birleştirdi....Yurt dışında özellikle dilini hiç bilmediğiniz bir ülkede okumak hiç kolay değil, ilk başta çok zordu çünkü insanlarla konuşuyorsunuz ve sizi anlamıyorlar, kendinizi buraya ait hissetmiyorsunuz. Ama TÖMER’in iki yılı iyi bir başlangıç oldu, farklı ülkelere farklı insanlarla aynı sınıftaydık ve tek sorunumuz Türkçe’yi öğrenmek ve Türkçe hocama şükürler olsun. Bize

anne oldu, hasta olduğumda, mutlu olduğumda yanımdaydı, onun sayesinde yalnız olduğumu söyleyemezdim ve sınıf arkadaşlarım sayesinde Türkiye’de bir ailem olduğunu söyleyebilirim

Evet, hem de çok minnettarız. Zira bize Türkler gibi davranır veya daha ziyade bizimle ilgilenir, küçük bir değişik olduğu zamanda bizi ararlar vs. Her şeyden önce bu mübarek memleketin kapıları bize açıp kavuştular. Daha önce söylediğim gibi, YTB öğrenci olmak, hem konaklama, yeme içme ve sağlık sigorta her şey dahil, hem de aylık burs verip geçindirmek amacıyla vs. yani şöyle az önce unuttuyordum YTB bize ikamet sıkıntıları asla yaşamıyoruz. O kadar bizimle ilgilenip, her şey verdikten sonra nasıl memnun olmayabiliriz. Minnettarım kendim için söylüyorum.

-Görmüş olduğumuz eğitim çok kaliteli, nitelikli ve yetenekli değerli hocalarımıza teşekkürlerimi sunuyorum.

-Kültür alanında görmüş olduğum kadarıyla müthiş bir kültürle karşılaştım. Her yerde tarih kokuyor, medeniyet gösteriyor vs. Yemeklere gelince anlatamam renklerden tadılardan bilhassa Konya düğün pilavı, etli ekmek vs.

.... en son beni etkilen Türk milleti o kadar yardımsever ki ve misafirperverlik, ağırlama vs. hemde vatanseverleridir.”

Yukarıdaki ifadelerden görüleceği üzere YTB Yurtdışı Türk diasporasının yanı sıra Türkiye’de eğitim gören öğrencileri de Türk dili ve kültürünü sevdirecek, uluslararası ilişkilere büyük katkı sağlamaktadır. Kurulan bazı cümleler ise birinci sınıf öğrencisi Nijerli Samira Mahamadou Abdo örneğinde olduğu gibi “her değişiklik zorluklarla birlikte geliyor” şeklinde felsefi değeri yüksek bir öğrenci profilidir. Ve özellikle 4. Sınıf öğrencisi Salma Zahour’un sarf ettiği gibi eğitim Türkiye’de eğitim kurumlarını hoca ve arkadaşlarıyla birlikte aileleri olarak görmeleri önemli bir sonuçtur: “TÖMER’deki sınıf arkadaşlarım ve Türkçe öğretmenim sayesinde Türkiye’de bir ailem var söyleyebilirim.” Öğrenciler aynı zamanda Türkiye’nin kültürel zenginliğini görmüş durumdadırlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL KİMLİK, İNSAN KAYNAKLARI, HUKUK, MALİ BİLGİLER VE DİĞER ALANLARDA YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER

5.1.Kurumsal Kimlik ve İletişim Faaliyetleri

Kurumsal Kimlik ve İletişim faaliyetleri, YTB'nin marka değer olarak etkin faaliyetler yapması açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda çeşitli her yıl şartlara göre, kurumun görünürlüğünü etkileyen çalışmalar yapılmıştır.

5.1.1.Medya, Basın-Yayın Tasarım Çalışmaları

2011 yılında YTB tarafından yürütülecek faaliyetlere dönük olarak “Kurumsal Kimlik ve İletişim Çalışmaları” bağlamında aşağıdaki etkinlikler gerçekleştirilmiştir⁵⁵³:

“Kurumsal Tanıtım Kitabı”, YTB internet sayfası içerik yönetimi, tanıtımlar için kullanılacak çeşitli stant ve afişler, 2012’de yayımlanması planlanan Türkiye’deki tüm kamu kurum ve kuruluşları ile Türk dünyasına dönük dağıtımı planlanan “Artı 90” dergisi çalışmaları, Kültür ve Turizm, Ekonomi Bakanlıkları ve ilgili kurumlarla katılımın yapılabileceği uluslararası fuarların envanterinin çıkarılması ve YTB’nin faaliyet alanı ile ilgili yurtdışı “Medya Kuruluşlarına Ait Envanter Çalışması” şeklindedir.

Yukarıdaki çalışmalar YTB’nin uluslararasılaşma yolunda hızlı adımlar attığını göstermektedir.

2012 yılı itibarıyla YTB koordinasyonunda, “Diaspora-Genel Bir Bakış” isimli kitap yayımlanmış, Afyonkarahisar’da “Ortak Akıl Platformu” düzenlenmiş, yurtdışında yaşayan vatandaşlar için tanıtım filmleri hazırlanmıştır. Kurumun logosu yenilenmiş, kurumu tanıtan kitapçık yayımlanmış, kurumun faaliyetlerini içeren çalışmalar arşivlenmiş, “Mali Destek Programı” çerçevesinde yürütülen projelerin aşamaları tanıtım kitapçığı hâline getirilmiş, kuruma ait yeni web sitesi oluşturulmuş, 2013 yılına ait yapılacak olanların listesinin yer aldığı “Önemli Günler Rehberi” hazırlanarak, sosyal medya üzerinden kurumun temsil yeteneği artırılmıştır.⁵⁵⁴

YTB, 2013 yılı itibarıyla web sitesini geliştirerek etkin bir şekilde kullanıma açarak güncel bilgileri paylaşmıştır. Çeşitli tanıtım materyalleri kullanarak, kurum

⁵⁵³ 2011 Faaliyet Raporu, s. 37.

⁵⁵⁴ 2012 Faaliyet Raporu, s. 38.

etkinlik alanını genişletmeye çalışmıştır. Bu amaçla broşürler, afişler gibi tanıtım araçları kullanılmıştır. 2013 yılında, 73 farklı ülkede STK'larla yurt içinde ve yurt dışında geliştirilen projeler "İMECE Sivil Toplum Destekleri" kitabında yayımlanmıştır. 40.000 adet kurumsal yayın kataloğu hazırlanarak yayımlanmıştır. Sosyal medya üzerinden de yaptığı yayın ve çalışmaları tanıtan YTB, etki alanını istatistiksel olarak genişletmeye devam ettirmiştir.⁵⁵⁵

Yukarıda sıralanan çalışmalar, YTB'nin görünürlük ve şeffaflığını simgeleyen çalışmalar olmuştur.

YTB, 2014 yılı içerisinde göçü anlatan belgeseller, bazı şahısların hayatları üzerinden göçü ve kültürel farklılıkları anlatan hikâye filmleri, kurumun koordinasyonunda yürütülen bursları anlatan film, yaz okulu filmi, yurtdışında oy kullanma filmi ve belgeseli gibi film ve belgeseller⁵⁵⁶ düzenleyerek savunduğu fikirleri ve çalışmaları etkin bir şekilde yayma girişimlerinde bulunmuştur. Bu bağlamda kurumun web sayfası güncel bilgilerin yer aldığı aydınlatıcı, hitap ettiği kesimin sorularına cevap üretebilecek konuların yer aldığı bilgileri paylaşmıştır. Bu doğrultuda sosyal medya kullanılmış daha geniş kitlelere ulaşabilmek için tanıtım kitapçıkları ve afişleri hazırlanmıştır.⁵⁵⁷

AA, TBMM, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ve SESRİC ile kurumsal iş birliği protokolü imzalayan YTB, 2016 yılı için, yapılan protokollerin rehberlerini hazırlamış, kurumu tanıtan videolar çekirmiş, kuruma gelen misafirlere kurumu tanıtıcı videolar izletmiştir. 2016 yılı takvimleri hazırlanarak önemli gün ve olaylar belirtilmiştir. Ayrıca "Kırım Tatar Türk İslam Mimari Yadigarları", "Öğrenci Treni", "Dünya Kupası" gibi kitaplar bastırılmıştır. 52 adet "YTB Gündem Analizi" hazırlanmıştır.⁵⁵⁸

⁵⁵⁵ 2013 Faaliyet Raporu, s. 51.

⁵⁵⁶ Bu materyaller şu şekildedir: Belçika'ya İşgücü Göçü'nün 50. Yılı Belgeseli, Ugandalı Cemil'in Hikâyesi, Türkiye Bursları Tanıtım Filmi 20014, Türkçe Yaz Okulu 2014 Filmi, 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Yurtdışında Oy Kullanma Spot Filmi, 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Yurtdışında Oy Kullanma Spot Belgeseli, Avusturya'ya Göçün 50. Yılı Belgesel Filmi, 2014 Yılı YTB Faaliyetleri Filmi. Bilgi için bk. 2014 Faaliyet Raporu, s. 49.

⁵⁵⁷ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2014 Faaliyet Raporu, s. 49-50. Kurumsal Yayınlar şu şekildedir: "Yeni Kurum Tanıtım Kitapçığı, İngilizce Kurum Tanıtım Kitapçığı, Arapça Kurum Tanıtım Kitapçığı, Türkiye Bursları 2014 Kataloğu, Uluslararası Öğrenci Akademisi Rehberi, Uluslararası Öğrenci Kitapçığı, Suriye Tanıtım Kitapçığı, Azerbaycan Tanıtım Kitapçığı, Türkiye Bursları Kitapçığı, Türkiye Bursları Afişleri, Yeni Gelen Öğrenci Rehberi". Bunlarla birlikte Gençlik Köprüleri kitap seti hazırlanırken, görsel-dijital envanter çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

⁵⁵⁸ 2016 Faaliyet Raporu, s. 44.

2017 yılı Kurumsal kimlik ve iletişim kapsamında YTB, stratejik ve insan merkezli çalışmalar yapmıştır. Çalışmalar 4 alt başlık altında değerlendirilebilir:

5.1.1.1.Stratejik İletişim Çalışmaları

Stratejik İletişim Çalışmaları bağlamında, yurtdışında 15 ülkede 3 milyondan fazla Türk vatandaşına ulaşılmış olan “2017 Anayasa Değişikliği Halkoylaması Bilgilendirme” çalışmaları⁵⁵⁹, Türkiye’nin yurtdışına yönelik yapmış olduğu yardım ve yatırımların Türk kamuoyu nezdindeki karşılığının Türkiye’de 26 ilde gerçekleştirilen saha araştırması, insan kaynakları ve sınavla alımı bağlamında, “Saatlerinizi Bize Ayarlayın” sloganı ile 1 milyon 200 bin kişiye ulaşılmıştır. Ayrıca bir diğer çalışma ile Almanya, Avusturya, Avustralya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İsviçre, İsveç, Kanada, Norveç ve İngiltere’deki facebook kullanıcıları üzerinden yürütülen çalışmada 635 637 Türk vatandaşına ulaşma imkânı olmuştur. 15 ülkede Avrupa’da en çok izlenen Türkçe TV kanalı ile 35 bin basımı yapılan yol rehberi ile 1 milyon kişiye ulaşılarak, “Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Burs Programı”nın tanıtım çalışması yapılmıştır. “Önceliğimiz Türkçe” sloganı konsepti ve “Yurtdışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretecek Eğitimcilerin Yetiştirilmesi” programı ile hedef kitle 1 milyon kişi olmuştur. Bu çalışma kapsamında ayrıca iki adet film, broşür, afiş ve infografik hazırlanarak yurtdışındaki kanallarda ve ilgili yerlerde yayınlanmıştır⁵⁶⁰.

“Türkiye Yeniden Mezun Buluşması İletişim Çalışması” bağlamında, “*Türkiye Yeniden*” konsepti ile “dostluk ve yeniden bir araya gelme” kavramlarının altı çizilerek, yedi ülkede mezun film çalışmaları yapılmıştır. *Afganistanlı Türkiye Mezunları Tanıtım Filmi*, *Filistinli Türkiye Mezunları Tanıtım Filmi* ve Bosna, Ürdün, Kenya, Bangladeş ve Moğolistanlı Türkiye mezunları ile “Muhataplarının Gözünden Türkiye Mezunları” tanıtım filmi, “Bir Vefa Örneği: Muhammed El Manguş” Belgeseli hazırlanarak birçok yerde gösterime girmiştir. Ayrıca 10 farklı ülkeden katılımın olduğu, “*Birlikte 25 Yıl ve Yeni İşbirliği İmkânları*” isimli panel gerçekleştirilmiştir⁵⁶¹.

YTB’nin amaç ve hedefleri açısından yürütmüş olduğu marka değer yolundaki bu stratejik çalışmalar, devrin dili güncel iletişim kanalları kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

⁵⁵⁹ Yurtdışı vatandaşların seçim sürecinde ulaşabileceği tüm bilgilerle ilgili ulaşabilecekleri (secim.ytb.gov.tr) adresi sürekli açık tutulmuştur.

⁵⁶⁰ 2011 Faaliyet Raporu, s. 106-107.

⁵⁶¹ 2011 Faaliyet Raporu, s. 108.

Hedef kitleye ulaşmada önemli sonuçları elde edilirken, tarih alanı açısından multidisipliner yaklaşımla iletişim alanı ön plana çıkarken, tarihin referans kaynakları açısından dijital arşivler dikkat çekmeye başlamıştır.

2018 yılı “Stratejik İletişim Çalışmaları”nda, “YTB İletişim Akademisi” oluşturulmuş, “Avustralya’ya Göç’ün 50. Yılı” ve “Türkiye Bursları Tanıtım Çalışmaları”⁵⁶², “Kamu Diplomasisi Çalışmaları”⁵⁶³ yapılmış, “Ayrımcılık ve Hak İhlalleri Farkındalık Çalışmaları”⁵⁶⁴ gerçekleştirilmiş ve kurum tanıtım materyalleri üretilmiştir⁵⁶⁵.

2019 yılında “YTB İletişim Akademisi” çerçevesinde, YTB yurt dışı vatandaşları başta olmak üzere, faaliyet gösterdiği bütün alanlara yönelik farkındalık oluşturulması ve “güçlü medya-güçlü diaspora” algısının yerleşmesine destek verilmiştir. Başkanlıkça yurtdışındaki Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadıkları ülke ve bölgelerdeki medya ağının güçlendirilmesi ve “diaspora medya ağının” daha faal ve koordineli bir yapıya kavuşturulması amacıyla planlanan “2019 YTB İletişim Akademisi” programı kapsamında; 13-14 Nisan 2019 tarihleri arasında Fransa’nın Strazburg kentindeki DİTİB yerleşkesinde, Almanya’nın Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti’nde görev yapan Türk vatandaşı basın mensupları, alanlarında uzman meslek mensupları ve akademisyenler bir araya getirilmiştir. Katılımcılarda YTB’nin, yurt dışı vatandaşlar başta olmak üzere, faaliyet gösterdiği bütün alanlara yönelik “farkındalık oluşturulması” ve “güçlü medya-güçlü diaspora” algısının yerleşmesine yönelik gerek eğitimciler vasıtasıyla gerekse birebir ve toplu görüşmeler yoluyla muhtelif faaliyetlerde bulunulmuştur⁵⁶⁶. Ayrıca “Türkiye’nin Güzellikleri Fotoğraf Sergisi”, “Sandıktaki Fotoğraflar”, “Uluslararası Öğrencilerin Gözünden 15 Temmuz Kitapçığı”, “Karsu Dönmez Konserine Destek”, “Kurumsal Kimlik Revizyonları” ve “Yayın Veri Tabanı ve Arşiv Envanteri” çalışmaları

⁵⁶² 14 ülke öğrencileri için video ve spot filmler, Türkçe, İngilizce, Fransızca, Arapça, İspanyolca, Rusça ve Portekizce dillerinde tanıtım kitapçıkları oluşturulmuştur. Facebook üzerinde Hindistan’ın farklı bölgeleri için canlı yayın yapılmış ve 3 950 000 kişiye erişim sağlanmıştır.

⁵⁶³ Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 5 Şubat 2018 gerçekleştirmiş olduğu Vatikan/İtalya ziyareti ve 26 Şubat-2 Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilen Cezayir, Moritanya, Senegal, Mali ziyaretleri ve (1-3 Eylül 2018) Kırgızistan ziyaretleri çerçevesinde çeşitli materyaller hazırlanarak kamu diplomasisi için kullanılmıştır.

⁵⁶⁴ “Alman Medyasının Alman Siyasetindeki Rolü, Alman Medyasında Türk Toplumu, Medyanın Ayrıştırıcı Dili” konusunda konferans verilmiştir.

⁵⁶⁵ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 78.

⁵⁶⁶ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 56-57.

yapılmıştır⁵⁶⁷. *Sandıktaki Fotoğraflar*⁵⁶⁸ etkinliğinde, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları ile soydaş ve akraba topluluk mensuplarının geçmişte çekilmiş hatıra fotoğrafları ve hikâyelerini içeren göç temalı “Sandıktaki Fotoğraflar” adlı ödüllü bir yarışma düzenlenmiştir. 15 Şubat-31 Ekim 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilen söz konusu yarışmayla, çeşitli coğrafyalardan en değerli göç hatıralarının gün yüzüne çıkarılması ve gelecek nesillere aktarılması hedeflenmiştir. Yarışma kapsamında gönderilen fotoğrafların envanter kaydı yapılmış, bahse konu fotoğraflar değerlendirmeye alınmıştır. Söz konusu yarışmayla birlikte YTB bünyesinde “Göç Fotoğrafları Arşivi ve Göç Sergisi” çalışması başlatılmıştır.

5.1.1.2. Medya ve Basın Çalışmaları

Medya ve Takip Çalışmaları ekseninde, 2017 yılı mart ayı yeni bir konsept oluşturulurken “ulusal ve uluslararası medya ve internet siteleri” düzenli takip edilmiş ve en hızlı şekilde haber olmaları sağlanmıştır. Buna göre, YTB ile ilgili toplamda 4284 haber paylaşımı, medyada 1530 yazılı haber ve 105 kardeş topluluklar coğrafyasından 52 medya kuruluşu düzenli olarak takip edilmiştir. Bu şekilde yazılı medya, internet ve TV üzerinden etkin bir görünürlük sağlanmıştır. YTB Arşiv çalışmaları bağlamında (220 başlık altında 17 bin) fotoğraf, 3 ülke altı şehir röportaj ve (50 saati geçen) video çekimleri yapılmıştır⁵⁶⁹.

5.1.1.3. Dijital Medya Çalışmaları

Dijital Medya Çalışmaları, üç temel kurumsal hesap üzerinden yapılmaktadır. Bunlar, (@yurtdisiturkler), Türkiye Bursları (@TürkiyeBurslari) ve Türkiye mezunları için (@Turkeyalumni) sosyal kimlikleri şeklindedir. Bu hesaplar aktif ve birbirleriyle senkronize şekilde facebook, twitter, instagram ve youtube üzerinden kullanılmaktadır. Bu hesaplar üzerinden 600 bin civarı etkileşim gerçekleşmiştir.

Türkiye mezunlarının iletişim tercihleri, medya kullanım alışkanlıkları ile ilgili 12 ülkede⁵⁷⁰ 363 mezunun katılımı ile çeşitli anket çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda, mezuniyet sonrası Türkiye ile ilişkiler, iş ve çalışma imkânları, Türkiye’de

⁵⁶⁷ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 56-59.

⁵⁶⁸ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 57.

⁵⁶⁹ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 109-110. Bunlarla birlikte 2017’e gelen CİMER ve BİMER şikâyetleri de cevaplandırılmıştır.

⁵⁷⁰ Arnavutluk (2), Cibuti (2), Cezayir(2), Endonezya, Etiyopya, Gürcistan, Karadağ, Kosova, Nijerya gibi ülkeler.

eğitim sürecinin değerlendirilmesi, medya kullanım alışkanlıkları ve iletişim tercihleri ve Türkiye mezunları arasındaki ilişkiler rapor hâline getirilmiştir. Bunlar birlikte 23 Nisan 2017 tarihinde YTB'nin çocuklara bir armağanı olarak, yurtdışı Türkler ve Türk dünyasına dönük YTB Çocuk Sitesi (www.ytbcocuk.com) aktif hâle getirilmiştir⁵⁷¹.

YTB, bu tür iletişim çalışmaları ile özellikle mezunlar arasında koordinasyona önem verirken, çocuklara dönük bir site hazırlaması Türkçe, Türk kültürü, kimliği ve Türk dünyası üzerinden önemli bir adım olmuştur.

5.1.1.4.Yayın ve Tasarım Çalışmaları

YTB, 2017 yılında Kurumsal Kimlik açısından logo yenilenmiş, Türkiye mezunları logosu hazırlanarak katalog çalışması yapılmıştır. Ayrıca 2017 yılı için, “rehberler, sempozyum çıktıları, mevzuat, cep rehberi, bülten, faaliyet raporu” gibi 30 farklı ürünün tasarım ve baskısı gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede kitap, kitapçık, afiş, davetiye, broşür olmak üzere toplamda 950 bin baskı çalışması yapılmıştır⁵⁷². 2018 yılı “*Yayın ve Tasarım Çalışmaları*” çerçevesinde kurumsal kimlik, baskı ve ciltleme ve başkanlık yayın arşivi çalışmaları gerçekleştirilmiştir⁵⁷³.

2018 yılında “*Medya ve Basın Çalışmaları*” bağlamında, medya takip, görünürlük çalışmaları; televizyon, yazılı medya ve internet çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca fotoğraf, video çekimi ve arşiv çalışmaları, dijital medya çalışmaları da hayata geçirilmiştir. Sosyal medya raporlama çalışmaları kapsamında hedef kitleye yönelik yapılan paylaşımların raporlama çalışmaları ile beraber, “Avustralya’ya Göç’ün 50. Yılı Kutlamaları” medya raporu, “BYEGM Zeytin Dalı” hashtag çalışması katkı raporu, Cumhurbaşkanı Afrika ziyareti raporu, “İslamofobi Çalıştayı” sosyal medya istatistikleri raporu, “Almanya Çalışma Ziyareti” sosyal medya istatistikleri raporu ve 2017 yılı sosyal medya raporları düzenlenmiştir. Çalışma sonunda 2018 yılı Türkiye bursları başvuruları ile ilgili başvurusu az olan bölgelerde sponsorlu reklamlarla Türkiye Burslarının tanınırlığı ile başvuru sayısının yukarı çekilmesi hedeflenmiştir⁵⁷⁴.

⁵⁷¹ Faaliyet Raporu 2011, s. 111-113.

⁵⁷² Faaliyet Raporu 2011, s. 114-115.

⁵⁷³ İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 80-83.

⁵⁷⁴ İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 78-83.

5.2.İnsan Kaynakları-Personel Hizmetleri ve Hizmet İçi Eğitimler

İnsan kaynakları, personel eğitimi, kurumların sağlıklı ilerlemesi, değişen şartlara uygun başarı yakalayabilmesi için önemli bir alandır. Çalışan ihtiyacının belirlenmesi, performans, eğitim geliştirmede, süreklilik, yararlılık ve eğitim geliştirme süreci açısından modern dünyanın uzmanlık gerektiren potansiyel bir varlığıdır⁵⁷⁵. YTB, bünyesinde yer alan personele dönük her yıl düzenli insan kaynaklarını geliştirici eğitimler vermiştir.

5.2.1.Hizmet İçi Eğitimler

2011 yılında YTB personelinin performansını arttırmak amacıyla hizmet içi eğitimine ilişkin olarak, hizmet içi eğitim modülünün tasarlanması, eğitimlerinin planlanması çalışmaları ile eğitim yönergesi hazırlıkları yapılmıştır. Hizmet içi eğitim çalışmaları bağlamında verilen eğitimler şu şekildedir⁵⁷⁶:

Aday Memurların Temel Eğitimi Programı (43), Stratejik Yönetim ve Planlama Eğitimleri (30), Yöneticiler İçin Stratejik Planlama ve Yönetim Eğitimi (11), Türk Dış Politikası Sertifika Programı (70), Sözleşmeli Uzman Oryantasyon Eğitimi (31), Standart Dosya Planı Eğitimi (168), Kurumsal Kimlik ve Protokol Eğitimleri (133). Bu eğitimlere toplamda 486 personel katılmıştır.

Ayrıca YTB hizmet içi eğitim modülü kapsamında konferans, seminer, söyleşi ve panel gibi programlar gerçekleştirilmiştir. Konuları ise, “Göç ve Entegrasyon”, “Ortadoğu’da Türk ve Türkiye Algısı”, “Avrupa Bütünleşmesinde İşçilerin Serbest Dolaşımı Türk İşçilerine Özgü Statü”, “Coexistence Of Muslims: Comparative Analysis Of German and French Experience (Müslümanların Bir Arada Yaşaması: Alman ve Fransız Deneyimin Karşılaştırmalı Analizi)”, “Lozan Antlaşmasının Tarihsel Süreci”, “İçeriği ve Teknik Detayları, Bulgaristan Türkleri Konferansı”, “Doğu Batı Arasında Aliya” şeklindedir.

Yukarıda görüleceği üzere verilen hizmet içi eğitimler hem kurum işleyişine dönük hem de personellerin YTB faaliyet alanlarıyla bağlantılı kültürel seviyelerini yükseltmeye dönüktür.

⁵⁷⁵ H. Serdar Öge, *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 10. Bsk., Eğitim Y.evi, Konya 2022, s. 246-331.

⁵⁷⁶ 2011 Faaliyet Raporu, s. 42-43.

2012 yılı itibarıyla YTB, personel eğitimine önem vererek hizmet içi eğitim çalışmalarını yürütmüştür. Uluslararası Eğitim Programı, Kurumsal Kimlik ve Protokol eğitimi, TODAİE ile düzenlenen eğitim programları, Dışişleri Bakanlığı Diploması Akademisi tarafından düzenlenen eğitim, “Sözleşmeli Uzman Oryantasyon Eğitimi”, “STK Kapasite Geliştirme Eğitimi”, “İç Kontrol Eğitimi” programlarına personel katılımı sağlanmıştır. Ayrıca YTB’de staj yapacaklar için staj yönergesi hazırlanarak 10 kişinin staj yapması sağlanmıştır.⁵⁷⁷

2013 yılında YTB, yurt içi ve yurtdışında titizlikle yürüttüğü faaliyetleri, personeli için de göstermiş ve personeline çeşitli eğitim programları sunmaya devam etmiştir. Bu kapsamda *tez metodolojisi semineri, operatörlük temel becerileri kazandırma eğitimleri, Türk dış politikası sertifikası programı, Microsoft Office ileri eğitim programı, kurum kültürünü geliştirme semineri* gibi seminer ve eğitim programları sunmuştur.⁵⁷⁸ YTB, 2014’te önem verdiği hedefleri doğrultusunda yurt içi ve dışında yürüttüğü faaliyetlerin etkin bir şekilde amacına hizmet etmesi beklentisi ile hizmet içi eğitim programlarına da sürdürmüştür. Bu nedenle kuruma bağlı birimlerde yer alan personeline yönelik eğitim programları düzenlenmiştir.⁵⁷⁹

YTB, 2015’de de kuruluşundan itibaren savunduğu amaç ve hedefler doğrultusunda personelin hizmetlerde etkinliğini, verimliliğini sağlamak ve hizmet kalitesini artırmak amacıyla eğitimler vermeye devam ettirmiştir. Bu doğrultuda *personelin akademik yönden gelişmeleri amacıyla tez çalışmaları, staj yapmaları desteklenmiş ve bu amaçla eğitim komisyonları oluşturulmuştur. 2015 yılı hizmet içi eğitimlerinde, saha çalışması, bilgi toplama yöntemleri, lobicilik stratejileri ve teknik eğitimi, kullanıcı ve bilgi güvenliği eğitimi, İngilizce-Almanca konuşma kulüpleri, kamu diplomasisi* gibi eğitim programları verilmiştir.⁵⁸⁰

YTB tarafından her yıl hizmet içi eğitim programları düzenlenerek personelin gelişimine önem verilmeye devam edilirken, 2016 yılında, 18 eğitimde 85’i kadın 209 personele eğitim verilmiştir. Bu amaçla toplantılar yapılmış, eğitim anketleri düzenlenmiş, yurtdışına gönderecek personeller için bazı kurumlar ziyaret edilmiştir. Verilen eğitimler arasında, “*Diplomatik Konuşma ve Yazışma Teknikleri, Sosyal Bilimler*

⁵⁷⁷ 2012 Faaliyet Raporu, s. 48-51.

⁵⁷⁸ 2013 Faaliyet Raporu, s. 55-57.

⁵⁷⁹ 2014 Faaliyet Raporu, s. 58.

⁵⁸⁰ 2015 Faaliyet Raporu, s. 56.

İçin SSPS Uygulamalı Temel İstatistik Eğitimi, Kurumsal Habercilik Eğitimi, Kamu Yönetiminde Etik Semineri” yer almaktadır.⁵⁸¹

YTB’nin eğitim programlarına süreklilik ilkesi ile önem vermesi ve personelinin eğitim programlarına katılımını sağlaması, kurumun gelişim ve ilerlemesi açısından önemlidir.

2017 yılı itibarıyla *İnsan Kaynakları ve Eğitim Alanında*, Yarışma Sınavları, Hizmet İçi Eğitim, Personel İşlemleri, Personel Mevzuatına İlişkin Çalışmalar, Staj İşlemleri Kütüphane Çalışmaları başlıkları altında, hukuki mevzuatlar çerçevesinde kurumun faaliyet alanına dönük personelin bilgi ve becerilerini geliştiren nitelikli insan gücü oluşturulma esaslı çalışmalar sürdürülmüştür. Temel memurluk eğitimi, idari, Mali, teknik eğitimlerle YTB bilgi sistemleri ve personelin sosyalleşmesine dönük faaliyetlerdir. Burada *personel yurtdışı eğitime* de gönderilmiştir. Bu ülkeler İsviçre, Ukrayna ve Kazakistan’dır. *İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi (İKYS)* personelin performans ölçümü açısından zikredilmesi gereken bir hizmettir. Personele dönük memnuniyet anketlerinin düzenlenmesi, kurumun psikolojik açıdan kendi pozisyonunda farkındalık yaratan yenilikçi bir hizmet olarak görülmelidir. Personel mevzuatına dönük bazı güncellemeler de yapılmıştır. Bunlarla birlikte 2017 sonu itibarıyla YTB Kütüphanesinde 4664 kayıtlı kitap bulunmaktadır ve ödünç verilmektedir⁵⁸². 2018 yılı Hizmet içi eğitimler kapsamında; mesleki eğitimler, hazırlayıcı eğitimler ve uzmanlık tezi süreçlerinin izlenmesi ve yine bu süreçte İngilizce yazılı ve sözlü iletişim becerileri eğitimi, 4 aylık İspanyolca dil eğitimi, ikinci yabancı dil öğrenimi programı gerçekleştirilmiştir⁵⁸³.

İnsan kaynakları ve yönetimiyle ilgili 2022 yılında personel alımlarıyla birlikte personel kapasitesini arttırmak için çeşitli düzenlemeler ve etkinlikler yapılmıştır. “Zaman yönetimi, hitabet, diksiyon ve etkili sunum teknikleri, iletişim ve sosyal medya, iş yerinde çalışanlar arasında etkili iletişim ve çalışma yöntemi başlıklı” kişisel gelişim eğitimleri verilmiştir. Bunların yanı sıra personele dönük “Türk Dış Politikasında Güncel Meseleler”, “İran’da Güncel Meseleler”, “Kazakistan’da Güncel Meseleler”, “Ukrayna-

⁵⁸¹ 2016 Faaliyet Raporu, s. 45.

⁵⁸² İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 118-127.

⁵⁸³ İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 86-87. YTB görev alanlarının gereklilikleri çerçevesinde nitelikli personel ihtiyacını karşılamak üzere 2018 yılında 3 sınav gerçekleştirilmiştir. Yarışma sınavları sonucunda toplam 6 kişi göreve başlamıştır

Rusya Krizi: Ukrayna Halkının Mücadelesi ve Soydaşlarımız” ile ilgili seminerler verilirken, YTB yönetmeliklerinde düzenlemeler yapılmıştır⁵⁸⁴.

Yukarıda görüldüğü üzere personele dönük bu faaliyetler anlamlıdır. Çünkü YTB’nin faaliyet alanları ile günün ihtiyacına dönük eğitimlerle birlikte ilgili personelde farkındalık çalışmaları gerçekleştirirken, personeli sürekli yenileme modunda olmuştur.

5.2.2.İdari Hizmetler ve Personel İşlemleri

2011 yılı içerisinde planlama faaliyetleri ekseninde gerçekleştirilen işlemler ve yönetmelik çalışmaları bilgileri şu şekilde özetlenebilir⁵⁸⁵:

Stratejik planlama çalışmaları başlatılarak *Stratejik Planlama Ekibi* ve *Stratejik Planlama Kurulu* oluşturulmuştur. 2010 faaliyet raporu hazırlanmış olup, 2014-2018 arası dönem stratejik plan kapsamında vizyon, misyon, amaç, strateji ve hedefleri ile bunlara ilişkin performans göstergeleri hazırlanmaya başlanmıştır. “YTB İdareyi Geliştirme Başkanlığı Koordinatörlüğünde”, “hizmet envanteri ve hizmet standartlarının” oluşturulması çalışmaları sürdürülmüştür. *Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile Standart Dosya Planı çalışmaları yapılmıştır*. YTB “Kontrollü Evrak Yönergesi” ve “Evrak Kayıt Dosyalama ve Sevk İşlemlerine Ait Yönerge” hazırlanmıştır. 2011 yılı iş planı gerçekleştirmeleri değerlendirilmiş, 2012 yılı iş planı hazırlıkları ve hizmet içi eğitim programları planlanmıştır.

Yukarıdaki düzenlemelerden görüleceği üzere YTB kurumsal açıdan şartlara göre hizmet içi eğitimlere gereken önemi vermiştir. Sistemim sağlıklı yürümesi açısından bu eğitimler önemlidir. 2011 yılında personel alımı ve bununla ilgili bazı hizmetler gerçekleştirilmiştir⁵⁸⁶. 2012 yılı itibarıyla YTB, bünyesinde çalışan personelin özlük hakları korunmuş, başvurular değerlendirilmiş ve kurumun çeşitli birimlerine yeni atamalar yapılmıştır.⁵⁸⁷ Personelin her türlü özlük haklarına önem veren ve bu doğrultuda personeline eğitimler veren YTB’de 2013 yılında personel alımları gerçekleştirilerek kurumun çeşitli birimlerin ihtiyacı giderilmiştir.⁵⁸⁸ 2014 yılı çerçevesinde personelin

⁵⁸⁴ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2022*, s. 37.

⁵⁸⁵ *Faaliyet Raporu 2011*, s. 43.

⁵⁸⁶ Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığında 70 kadro tahsisi yapılmış, 185 kişi sözlü sınava alınırken yapılan sınav sonucunda 30 kişinin ataması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yine sınavlarla teknik uzman olarak 2, sözleşmeli uzman olarak 3 kişi alınmıştır. YTB’de istihdam edilecek yerli ve yabancı uzmanlar için biri disiplin olmak üzere iki tane yönetmelik hazırlanmıştır.

⁵⁸⁷ *2012 Faaliyet Raporu*, s. 53-56.

⁵⁸⁸ *Faaliyet Raporu 20013*, s. 61.

hukuki haklarına verilen önemle personelin özlük haklarına dikkat edilmiştir. Yeni personel alımları hukuki çerçevede gerçekleştirilmesine özen gösterilmiş ve kurumun çeşitli birimlerine uzmanlık alanlarına göre personeller yerleştirilmiştir.⁵⁸⁹ 2015 yılında, personelinin özlük haklarına kuruluşundan itibaren dikkat eden YTB, personel alımlarında yazılı, sözlü ve mülakat yapmakta ve liyakate önem vermeye devam etmiştir.⁵⁹⁰ 2016'da, personelinin her türlü hukuki hakkını adaletli bir şekilde yerine getirmeye çalışan kurum, personel alımlarında da adaletli davranmaya çaba sarf etmiştir. Personeline yönelik eğitim programı hazırlama, toplantılar yapmak YTB'nin işini titizlikle yürüttüğünün göstergesi olarak görülmelidir.⁵⁹¹ 2018 yılında, kurumsal iletişim eğitimi, fotoğrafçılık ve kurumsal görünüm amaçlı eğitim; personele yönelik sosyal etkinlikler kapsamında çeşitli etkinlikler yapılmıştır⁵⁹². YTB personeline dönük çalışmalarda kütüphane hizmetleri de dikkat çekmektedir. 2018 yılı sonu itibarıyla toplam personelin kullanabileceği 4822 eser bulunmaktadır⁵⁹³.

YTB'ye bağlı; İnsan Kaynakları ve Eğitimi, Yurtdışı Vatandaşlar, Kültürel ve Sosyal İlişkiler, Kurumsal İlişkiler, Uluslararası Öğrenciler, Strateji Geliştirme, Bilgi İşlem, Destek Hizmetleri Daire Başkanlıkları; Hukuk ve Basın Müşavirliği bulunmaktadır. Kurumlarda personelin özlük haklarına verilen önem ve yapılan başvurular özenle yürütülmüş olması kurumun çalışmalarının belirlenen hedefe ulaşmasında önem arz etmektedir.

5.3.Stratejik Planlama, Bütçe ve Mali Bilgiler

Bir kurum olarak YTB'nin kurulduğu yıldan itibaren değişen şartlara göre, farkındalık oluşturarak başarılı bir pozisyon alması açısından stratejik planlama ile birlikte bütçe ve mali konulardaki koordinasyon son derece önemlidir. Gerçekleştirilen faaliyetlerin mali açıdan bütçelenmesi ve projelendirerek uygulanması sürdürülebilirlik ve uluslararası rekabet açısından altı çizilmesi gereken bir konudur.

⁵⁸⁹ *Faaliyet Rapor 2014u*, s. 61-62.

⁵⁹⁰ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 59.

⁵⁹¹ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 51.

⁵⁹² *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 88-90. Piyanist Karsu Dönmez söyleşisi, tiyatro gösterileri, Rafadan Tayfa özel gösterimi; YTB disiplin işleri rehberi, insan kaynakları yönetim sistemi yazılımı, naklen mali hizmet uzmanı alım ilanı, taşeron işçilerin sürekli işçi kadrolarına geçirilmesi işlemleri; mevzuata dönük sözleşmeli personel yönetmeliği, staj ve tez yönergesi, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yönergesi ve YTB görevde yükselme ve unvan değişikliği yönetmeliği çalışmaları yapılmıştır.

⁵⁹³ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 86-91.

5.3.1.Stratejik Planlama

YTB 2010 yılında kurulduğu için Stratejik Planlamaya ve bütçe ve mali işler kapsamında yürütülen faaliyetlere yer verilememiştir. Sadece Birinci bölüm “Hizmet Birimleri” içerisinde “Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı” çerçevesinde bilgilere yer verilmiştir.

2012 yılı itibarıyla YTB, “*Plan, Program İşleri ve Mevzuat Çalışmaları*” bağlamında faaliyetlerini, misyon, vizyon, amaç, hedef ve stratejilerini “Stratejik Planlama Ekibi ve Stratejik Planlama Kurulu” oluşturarak sürdürmüştür. Aynı plan ve hazırlama süreci 2013 yılı için de geçerli olmuş ve “2013 Yılı İş Planı” hazırlıklarını tamamlamıştır. “İstatistik Çalışma Grubu” oluşturularak ihtiyaç duyulan verileri toplayarak ve analiz etmek etme yeteneğini kazanmıştır.⁵⁹⁴ Bu durum, YTB’nin planlı ve programlı hareket etmesi bağlamında çalışmalara verdiği önem ve gelecek odaklı çalıştığına dair bir göstergedir.

Plan, Program İşleri ve Mevzuat Çalışmaları bağlamında YTB, 2013 yılı için kalkınma planlarını inceleyerek, “Stratejik Planlama Ekibi” plan taslağı oluşturmuş, “Uygulamalı Süreç Analizi Eğitimi” vererek, 2013 yılı iş planı hazırlatmış ve “İstatistik Çalışma Grubu” oluşturmuştur.⁵⁹⁵ Dikkat edilirse “İstatistik Çalışma G grubu”nun oluşturulması verilerin sağlıklı şekilde ölçülmesi, mukayese edilmesi ve planlaması açısından önemli bir adımdır.

2017 yılında Birinci Kalkınma Planı’ndan itibaren tüm kalkınma planları incelenerek YTB’nin çalışma alanları ile ilgili hususlar tespit edilmiş, ilgili birimlerle koordine sağlanmıştır. 2016 yılı “İdari Faaliyet Raporu” hazırlanmış, resmi kalkınma yardımları ve veri girişleri yapılmıştır. Uluslararası kuruluşlardan sağlanan fonlarla ilgili UNHCR (BM Mülteci Örgütü) yetkilileri ile 37 adet toplantı yapılmıştır⁵⁹⁶.

2018 yılı “Planlama ve Veri Toplama” çalışmaları çerçevesinde, “YTB 2017 yılı İdare Faaliyet Raporu” hazırlanmış, YTB İdareyi Geliştirme Başkanlığı koordinasyonunda yürütülen “Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi (HEYS)” çalışmalarına ilişkin süreçler devam ettirilmiş ve “Resmi Kalkınma Yardımları” veri girişleri yapılmıştır. Çeşitli uluslararası kuruluşların yetkilileri ile 45 toplantı gerçekleştirilmiştir. Uluslararası kuruluşlardan karşılanan fonlara yönelik 2018 yılı anlaşmaları yapılmış,

⁵⁹⁴ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2012 Faaliyet Raporu, s. 51.

⁵⁹⁵ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2013 Faaliyet Raporu, s. 58.

⁵⁹⁶ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 130.

anlaşmaların revizeleri gerçekleştirilerek, 2019 yılı anlaşma hazırlıkları tamamlanmıştır. Uluslararası kuruluşlardan karşılanan fonlara ilişkin aylık raporlar hazırlanmış ve kontrolleri gerçekleştirilmiştir. YTB istatistik altyapısının oluşturma çalışmaları sürdürülmüş ve “Yıllık Program İzleme Sistemi”ne 2018 yılı izleme verileri girilmiş, “Yıllık Program Tedbirlerinin Koordinasyonu” ve izlemesi gerçekleştirilmiştir. “Yıllık Yatırım Değerlendirme Raporu” hazırlanmıştır⁵⁹⁷.

2019 yılında “*Stratejik Yönetim ve Planlama Faaliyetleri*” çerçevesinde Başkanlık, “2019-2023 Stratejik Planı” hazırlanarak kamuoyu bilgisine sunulmuş ayrıca stratejik plan çerçevesinde “2019 Yılı Performans Programı” hazırlanmıştır. Uluslararası kuruluşlar ve fonlar tarafından sağlanan kaynaklarla burslandırılan öğrencilere yönelik işlemler, 2019 yılında devam ettirilmiştir. “Proje ve Süreç Yönetimi” çalışmaları kapsamında; “*ön hazırlık ve oryantasyon çalışmaları, mevcut durum analizi, süreç kartlarının oluşturulması, süreç akışlarının oluşturulması, ilişki haritaları ve süreç seviyelerinin oluşturulması, performans kriterlerinin oluşturulması ve değer üretmeyen süreçlerin analizi aşamaları*” uygulamaya aktarılmıştır. İş zekası uygulamalarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak koordinasyon toplantıları yapılarak bir yol haritası oluşturulmuştur. Başkanlığın son 4 yıllık gösterge ve veri çalışmaları tamamlanmıştır. Ayrıca Başkanlığın “İdari ve Mali Destekler Yönetmeliği” ile “Ofis Yönetmeliği” çalışmaları yapılmış, makam talimatları doğrultusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı’nın YTB’den talep etmiş olduğu çalışmalar yerine getirilmiştir⁵⁹⁸.

2022 yılında YTB’nin “2024-2028 Stratejik Planı”na ilişkin hazırlık çalışmaları ile birlikte, “2019-2023 Stratejik Planı”yla ilgili “yıllık izleme ve değerlendirme raporları” hazırlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı ve bağlı kurumlarla ilgili 11. ve 12. Kalkınma Planı çerçevesinde çeşitli hazırlıklar yapılmıştır⁵⁹⁹.

YTB’nin stratejik planlamada “*Plan, Program İşleri ve Mevzuat Çalışmaları*”nı planlı olarak yürüttüğü görülürken, “İstatistik Çalışma Grubu”nun bu sürece dahil edilmesi, kurumsal faaliyet ve planlamalarda kuruma büyük avantaj sağladığı görülecektir.

⁵⁹⁷ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 94-95.

⁵⁹⁸ *İdare Faaliyet Raporu 2019*, s. 58-59.

⁵⁹⁹ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 38-39.

5.3.2.Mali Bilgiler ve İşlemler

2010-2022 yılları arası mali gelişmeler sürekli artan faaliyetler, ekonomik, olağanüstü durumlar ve siyasi şartlara göre değişkenlik göstermiştir. Pandemi dönemi (2020-2021) diğer kurumlarda olduğu gibi, YTB'yi de etkilemiş, özellikle faaliyetlerin yönü değişirken, mali tablo da buna göre şekillenmiştir.

2010 yılı için “5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile ilgili mevzuat çerçevesinde kalkınma programları yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynakları etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılması, hesap verilebilirliği ve mali saydamlığı sağlamak üzere, kamu yönetimin yapısını ve işleyişini kamu bütçelerinin hazırlanması, uygulanması, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesi raporlaması ve mali kontrolü çalışmaları çerçevesinde” ifa edilen görevler şu şekildedir⁶⁰⁰:

2010 yılı yatırım izleme ve değerlendirme raporu hazırlanmış ve 2011 yılına ait, mali bütçe çalışmaları, mali yatırım programı çalışmaları ve mali durum ve beklentiler raporu şekillendirilerek, 2012 bütçe çalışmaları yapılmıştır. “Ön Mali Kontrol İşlemleri Yönergesi” hazırlanmış ve YTB iç kontrol sisteminin oluşturulmasına ilişkin çalışmalar devam ettirilmiştir. Buna göre, “kesin hesap ve yıllık program hazırlama raporu” düzenlenmiştir.

2012 yılı itibarıyla *Mali İşlemler’de*, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde, “2011 Yılı Yatırım İzleme ve Değerlendirme Raporu” oluşturulmuş, 2013 mali yılı bütçe, yatırım programları ve “2012 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu” tamamlanmıştır.⁶⁰¹ 2013 yılı itibarıyla, “2012 Yılı Kamu Yatırımları İzleme ve Değerlendirme Raporu”, “2012 Yılı Kesin Hesap Raporu” hazırlanmış, 2014 mali yılı bütçe çalışmaları ve yatırım programı çalışmaları, “2013 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu” kalem alınmıştır.⁶⁰² YTB, 2014 yılında kurum personelinin eğitimine verdiği önem kadar mali işlerin planlamasına, ekonomik verimliliği artırmak amacıyla çeşitli rapor, iş planı hazırlamış ve 2015 yılı bütçe çalışmalarında bulunmuştur. YTB, her yıl bunu düzenli bir şekilde yürütmüştür.⁶⁰³

⁶⁰⁰ Faaliyet Raporu 2010, s. 43-44.

⁶⁰¹ Faaliyet Raporu 2012, s. 52.

⁶⁰² Faaliyet Raporu 2013, s. 59.

⁶⁰³ Faaliyet Raporu 2014, s. 59.

YTB, 2015 yılı içerisinde 5018 sayılı kanun çerçevesinde “2014 Yılı Kamu Yatırımları İzleme ve Değerlendirme Raporu”, “2015 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu”, “2014 Kesin Hesap ve Yıllık Program İzleme Raporu”, “2016-2017 Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı” hazırlamış, 2016 mali yılı bütçe çalışmaları yapmıştır⁶⁰⁴.

2016 yılı kesin hesabı hazırlanırken, 2017 yılı “Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu” hazırlanmıştır. “2016 Yılı Yıllık Yatırım İzleme ve Değerlendirme Raporu” ile birlikte “2018 Yılı Yatırım Programı” hazırlıklarına başlanmıştır. “2017 Ayrıntılı Finansman Raporu” ile birlikte, 2018 yılı bütçe hazırlıkları yapılmıştır. İhalelerle ilgili de bazı hazırlıklar yapılmıştır⁶⁰⁵. 2018’de, “YTB 2017 Yılı Kesin Hesabı hazırlanmış” ve Sayıştay Başkanlığına sunulmak üzere 2017 yılı “Yönetim Dönemi Hesabı” ile “YTB 2017 yılı Yıllık Yatırım İzleme ve Değerlendirme” Raporu hazırlanmıştır. YTB 2018 yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu hazırlanmıştır. 2018 yılı “Ayrıntılı Finansman Programı” hazırlanarak, “YTB 2019 Yılı Yatırım Programı” hazırlıklarına ilişkin koordinasyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir⁶⁰⁶.

Hiç şüphesiz hazırlanan bu raporlar YTB’nin kuruluş yılı hariç, diğer ilerleyen 11 yıl sürecinde mali tabloların planlanması açısından, önemli bir avantaj sağlamıştır. Buna göre yıl yıl değişen şartlara ve imkânlarla göre 2010-2022 yılları arasını kapsayan tablolar şekillenmiştir.

5.3.2.1.Bütçe Uygulama Sonuçları ve Temel Mali Tablolara İlişkin Açıklamalar

YTB, 6.4.2010 tarihinde kurulduğu için bu yıla ait bütçe ile ödenek tesis edilmemiştir. Yıl içinde yapılan ekleme ve aktarmalarla 10.419.456 TL ödenek çıkarılmış, bunun 3.943.832 TL’si yani % 37,85’i kullanılmıştır⁶⁰⁷. Bunu bir tablo ile ifade etmek gerekirse, 2010 yılı kalemler ve giderleri şu şekilde ortaya çıkmıştır:⁶⁰⁸

⁶⁰⁴ Faaliyet Raporu 2015, s. 56.

⁶⁰⁵ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 131.

⁶⁰⁶ İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 95.

⁶⁰⁷ Faaliyet Raporu 2010, s. 43.

⁶⁰⁸ Faaliyet Raporu 2010, s. 44. 2010-2022 yılları arası mali bilgilere dönük tablolar çoğu metin içinde verilmeyip, eke alınmıştır. Sadece başlangıç yılları ve son 2022 yılı mali bilgileri tablo halinde metin içerisinde verilmiştir.

Personel Giderleri	444.220 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	39.414 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.012.412 TL
Cari Transferler	0
Sermaye Giderleri	2.447.796 TL
TOPLAM GİDER	3.943.832 TL

YTB tarafından 2010 yılında yapılan tüm harcamalar, Kamu Hizmetleri için yapılmıştır.

2011 yılında YTB'ye tahsis edilen denek 2010 yılına göre % 79,08 oranında artarak 18.660.000 TL olmuştur. İlerleyen dönem içinde 7. 401. 337 TL ek denek ayrılmıştır. Toplamda 23. 338. 593 TL harcama yapılmıřtır⁶⁰⁹.

Yukarıdaki bilgilere göre bir önceki yıldan yaklaşık 20 milyon TL'lik bir artışla harcama gerekleřtirilmiřtir⁶¹⁰.

2011 yılı sonunda ıkarılan 2012 Yılı Merkezi Bütçe Kanunu ile YTB'ye 2011 yılına göre % 78,36'lık artışla 33.283.000 denek ayrılmıştır. 2012 yılında yapılan 23.986.820 TL'lik ekleme ve aktarma ile toplamda 57.269.820 TL olan denegn, % 70'ine karşılık gelen 40.369.050 TL'lik harcama gerekleřtirilmiřtir⁶¹¹. 2012 yılı harcamalarında cari transferler ilk sıradaki yerini korumuştur.

2012 yılı sonunda ıkarılan 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun ile YTB'ye 2013 yılı için 2012 yılına göre % 402,39'luk "ekleme ve aktarma" ile, 167.211.000 TL tutarında denek tahsis edilmiştir. 2013 yılında, 23.258.918 TL "ekleme ve aktarma" ile 941.000 TL tenkis yapılmıştır. Toplamda 189.528.918 TL olan ödenekten % 81'ine karşılık gelen 153.770.529 TL harcama gerekleřtirilmiřtir⁶¹². 2013 bütçesinde cari transferler ilk sırada yerini korumuştur.

2013 yılı sonunda çıkarılan 6512 sayılı 2014 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile YTB'ye 2013 yılına göre % 16 artışla, 2014 senesi için 194.504.000 TL tutarında denek ayrılmıştır. Toplam denegn % 92'sine karşılık gelen 179.534.349 TL'lik

⁶⁰⁹ Faaliyet Raporu 2011, s. 53-54. 2011 yılı harcama dağılımı için bk. **EK-13**.

⁶¹⁰ Faaliyet Raporu 2011, s. 53. 2011 yılı giderlerin yüzdelik dağılımını gösteren grafik için bk., **EK-14**.

⁶¹¹ Faaliyet Raporu 2012, s. 57-58. 2012 yılı harcama tablosu için bk., **EK-15**.

⁶¹² Faaliyet Raporu 2013, s. 63-65. 2013 yılı toplam harcama tablosu için bk. **EK-16**.

harcama gerçekleştirilmiştir⁶¹³. 2014 yılı harcamalarına cari transferler ilk sırada yer alırken, mali denetim sonuçları, yönetmelik gerekçe gösterilerek hazırlanmamıştır.

2015 yılında toplam harcama 228.922.816 TL olurken, “2014 yılından kalan ödenekten likit karşılığı ödenek kaydı yolu” ile karşılanması sağlanmıştır.⁶¹⁴ 2015 harcama tablosunda ilk sırayı cari giderler alırken, “Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Giderleri” en az kalemi oluşturmuştur.

2016 yılında toplamda 260.117.086,06 bu ödeneğin, %93’üne karşılık gelen 241.169.286 TL harcama yapılmıştır.⁶¹⁵ 2016 harcamalarında cari transferler yine ilk sırada yer alırken, bu tabloda önceki yıllardan farklı olarak sermaye transferleri (ek ödenek) sütunu eklenmiştir.

2017 yılında toplamda 355.053.874 TL’lik harcama yapılmıştır. Bu harcama diliminde, % 1’i sosyal güvenlik kurumlarına devlet primleri giderleri, % 1’in faiz giderleri, % 4’ü personel giderleri, % 8’i mal ve hizmet alım giderleri ve % 86’sı ile cari transferler (burslar, projeler, ulaşım vs.) gerçekleştirilmiştir.⁶¹⁶ Cari transferler önceki yıllarda olduğu gibi yine ilk sıradaki yerini korumuştur.

2018 yılında toplamda 350.079.270,44 TL’lik harcama yapılırken⁶¹⁷, 2019’da 353.148.417,64 TL’lik harcama yapılmıştır.⁶¹⁸ Toplam harcama rakamı 2020’de 361.503.025,63 TL’lik harcama yapılmıştır.⁶¹⁹ Bu bilgilere göre 2020 yılında en çok ödenek “Uluslararası Öğrenci Daire Başkanlığı” tarafından, 272.046.879,28 TL ile kullanılmıştır. Daha sonra harcama sıralamasında Personel Daire Başkanlığı ve Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı gelmektedir

2021 yılı toplam harcama rakamı 400.890.474,15 TL olurken,⁶²⁰ en fazla payı Uluslararası Öğrenciler 292.291.811 TL ile almıştır. Daha sonra sırasıyla yönetim ve destek programları (65.542.852 TL) ve yurtdışı Türkler ve kardeş topluklar

⁶¹³ *Faaliyet Raporu 2014*, s. 64-66. Tahsis edilen ödeneklerin 2014 yılı toplam harcama tablosu için bk., **EK-17**.

⁶¹⁴ *Faaliyet Raporu 2015*, s. 62-63. 2015 yılı ödenek ve harcamaların dağılımı için bk. **EK-18**.

⁶¹⁵ *Faaliyet Raporu 2016*, s. 52-54. 2016 yılı ödenek ve harcamaların dağılım tablosu için bk. **EK-19**

⁶¹⁶ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 151. 2017 yılı gider türleri itibarıyla harcamaların dağılımı tablosu için bk. **EK-20**.

⁶¹⁷ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s.112-113. 2018 yılı harcama tablosu için bk. **EK-21**.

⁶¹⁸ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 22-23. 2019 yılı harcama tablosu için bk. **EK-22**.

⁶¹⁹ *Faaliyet Raporu 2020*, s. 22-23. 2020 yılı ödenek ve harcama dağılım tablosu için bk. **EK-23**.

⁶²⁰ *Faaliyet Raporu 2021*, s. 20-21. YTB’nin 2021 yılı harcama ve ödenek tablosu için bk. **EK-24**.

(43.055.811TL) harcamaları gelmektedir. Bunlarla birlikte YTB tarafından 2021 yılı faaliyetleri bağlamında çok farklı ve detaylı kalemleri içeren (Hane halkına yapılan diğer transferler, eğitim amaçlı transferler, posta, temizlik vs. gibi) mali tablo çalışmaları yapılmıştır⁶²¹.

2022 yılında 682.827.114 TL'lik toplam harcama yapılmıştır.⁶²² Verilen tabloya göre⁶²³ ilk iki kalem Cari transferler ve personel giderleri şeklinde dikkat çekmektedir. 2022 yılı faaliyetleri açısından ödenek ve harcamalara bakıldığı zaman, “Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Çalışmaları”nda 567.354.136 TL'lik gerçekleşme oranı görülmektedir. Bu başlık altında en fazla payı 472.155.693 TL ile uluslararası öğrenciler (burslar ve diğer hizmetler) almıştır. Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar'ın aldığı pay ise, 95.198.443 TL'dir. Yönetim ve Destek Programına ise (teftiş, denetim, danışmanlık hizmetleri, üst yönetim, idari ve mali hizmetler) 115.472.978 TL'dir. Tüm faaliyetler açısından gerçekleşen toplam rakam ise, yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi 682.827.114 TL'dir. Bütçe gerçekleşme oranında YTB Daire Başkanlıkları açısından bakıldığı zaman, en fazla payı 472.580.000 TL ile Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığının aldığı görülmektedir. İkinci sırayı 77.913.278 TL ile Personel Daire Başkanlığı, üçüncü sırayı 75.467.309 TL ile Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı alırken, en az payı 26.394 TL ile Hukuk Müşavirliği almıştır⁶²⁴.

Mali tablolarla ilgili bir değerlendirme yapılırsa, 2011 yılında YTB'nin toplam harcama rakamı 23.338.593 TL, 2017 yılında 335.053.874 TL ve 2022 yılında 682.827.114 TL olmuştur. Ek tablolarda da yıl yıl verilen rakamlar göz önüne alındığında YTB'nin makro düzeyde her yıl üst seviyede mali bütçe harcama rakamlarına ulaştığı görülmektedir. Bu kalemlerde en fazla kalemi cari harcamalar, burada da uluslararası öğrenciler en fazla payı alan konumda yer almaktadır. Bütün bu gelişmelerle birlikte, Türkiye'nin değişen dünya şartlarında yurt dışı ve akraba topluluklar merkezde olmak üzere dünyanın farklı coğrafyalarından uluslararası öğrencilere yatırımı arttırmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Zira yumuşak güç olarak uluslararası öğrenci sayısı önümüzdeki yıllarda, tüm topluluklar için barış ve gelişme anlayışıyla

⁶²¹ Faaliyet Raporu 2021, s. 24-37.

⁶²² Faaliyet Raporu 2022, s. 20-21.

⁶²³ Faaliyet Raporu 2022, s. 20-21. 2022 yılı harcama tablosu için bk., **EK-25**.

⁶²⁴ Faaliyet Raporu 2022, s. 22-23.

Türkiye’ye diplomatik kazanımların yanı sıra mezun öğrenciler üzerinden ticari alanda büyük katkı sağlayacaktır.

5.3.2.2.Mali Denetim Sonuçları

Sayıştay tarafından denetimler yapılırken, YTB’nin yeni kurulduğu 2010 yılı stratejik planı olmadığı için ve sonrası hazırlanma çalışmaları devam ettiğinden mali denetim sonuçları, performans Bilgilerine 2018 yılına kadar raporlarda yer verilmemiştir. 2019 faaliyet raporunda, mali denetim sonuçlarının her yıl düzenli olarak Sayıştay tarafından yapıldığı konusuna dikkat çekilmiştir. 2018 Yılı Sayıştay Raporu “Denetim Görüşü”nde YTB’nin 2018 yılı raporunda belirtilen “geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamında”, YTB’nin BM Yüksek Mülteciler Komiserliğinden ve “Higher and Further Education Opportunities and Perspectives for Syrians” fonundan temin ederek kullandığı kaynakları da içeren mali rapor ve tabloların “tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir” olduğu ifade edilmiştir⁶²⁵. Aynı rapor 2020 yılında vurgulanmıştır ve 2020 yılı mali denetim sonuçlarının, her yıl düzenli olarak Sayıştay tarafından yapıldığı tekrar ifade edilmiştir⁶²⁶.

YTB’nin mali denetimi düzenli olarak Sayıştay Başkanlığınca yapılmakta olduğu belirtilen 2021 yılının denetimine dair bilgiye yer verilmiştir. 2021 yılı Sayıştay Denetim Raporu’nun “Denetim Görüşü” bölümünde YTB’nin 2021 finansal raporlar ve tablolarının doğru ve güvenilir bilgiler içerdiği görülmektedir. Bu bağlamda “2022 yılı yerinde inceleme süreci devam etmektedir” denilmiştir⁶²⁷.

Yukarıda verilen bilgilere göre YTB’nin düzenli denetimi Sayıştay tarafından gerçekleştirilmiştir.

5.4.Bilgi İşlem ve Destek Hizmetleri Alanında Yürütülen Hizmetler

Bilgi işlem faaliyetleri 2010-2022 yılları arasında kurumsal özelliklere göre yenilenerek geliştirilmiştir.

⁶²⁵ Faaliyet Raporu 2019, s. 24-25.

⁶²⁶ Faaliyet Raporu 2020, s. 25.

⁶²⁷ Faaliyet Raporu 2022, s. 27.

5.4.1. Bilgi İşlem Faaliyetleri

YTB 2010 yılında kurulduğu için bilgi işlem faaliyetleri yer almamış olup sadece İdareye İlişkin Bilgiler bağlamında Birinci bölümde “Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar” konusu ile ilişkili olup orada bilgi verilmiştir. 2011 yılında hedef kitlesini yurtdışı Türkler olarak belirleyen YTB, bilgi işlem alt yapısına önem vererek şu faaliyetleri gerçekleştirmiştir⁶²⁸:

Demirbaş ve gerekli yazılım temin edilerek, sistem odasının planlanması ile birlikte ihalesi, inşaatı, fiziki kurulum ve yazılımları işletmeye alınmıştır. Kurumun sabit ve GSM hatları faaliyete geçirilerek telefon santral ve alt yapısı kullanıma alınmıştır. Bilgi güvenliği sistemleri devreye alınmış, wireless internet ve network alt yapısı oluşturulmuştur. Bu düzenlemelere ek olarak kurum web sayfası ve intranet yapısı oluşturularak, ses görüntü, kamera kurulum süreçleri tamamlanmıştır. Birimler arası yazışmaların güvenliği için “Elektronik Doküman Yönetim Sistemi” hayata geçirilmiştir. Sivil toplum kuruluşları veri tabanı çalışmaları devam ettirilmektedir.

2012 yılı itibarıyla hizmet sorumluluğu, yurt dışı Türklere ve akraba topluluklara yönelik olan YTB, bilgi işlem alt yapısına önem vererek demirbaş ve gerekli yazılım temini; santral ve telefon sistemlerinin yenilenmesi; bilgi güvenliği; İstatistik Çalışma Grubu; Türkiye Bursları Online Kayıt Değerlendirme Sistemi; Türkiye Bursları Web Sitesi, Siber Güvenlik Tatbikatı Hazırlıkları Yönetimi gibi internet hizmetlerini geliştirecek destekleyecek ve koruyacak program ve çalışmalara öncelik vermiştir.⁶²⁹ YTB, Bilgi işlem alt yapısı çalışmalarına verdiği önemle 2013 yılı zarfında ihtiyaçlara binaen çeşitli yazılım, altyapı çalışmaları, tasarım ve bileşim sistemi çalışmalarını sürdürmüştür.⁶³⁰ Kurulduğu günden itibaren YTB, hitap ettiği topluluğun yurtdışında olmasından kaynaklı bilgi işlem faaliyetlerini titizlikle takip etmiş, sistem analizleri yapmıştır. Bilgi işlem sistemlerini geliştirme, yenileme ve etkin bir şekilde kullanabilme bağlamında her yıl hemen hemen aynı çalışmaları yürütmüş olması onun istikrarlı ve başarılı bir şekilde ilerlemesine yardımcı olmuştur.⁶³¹

YTB, 2015’de yurtdışında yaşayan vatandaşlara yönelik yapmış olduğu çalışmaların etkili bir şekilde sürdürmek ve çalışmaları en etkin şekilde çoğunluğa

⁶²⁸ Faaliyet Raporu 2011, s.44.

⁶²⁹ Faaliyet Raporu 2012, s. 53.

⁶³⁰ Faaliyet Raporu 2013, s. 60.

⁶³¹ Faaliyet Raporu 2014, s. 59-60.

ulaştırabilmek amacıyla internet gibi iletişim araçlarını kullanmıştır. Yurtdışında yaşayan kesime marka değer bir yapı ile ulaşmasının en kolay yollarından biri de şüphesiz internet kullanımıdır. Bu amaçla YTB, kuruluşundan itibaren bilgi işlem faaliyetlerine önem veren ve bilgi sistemlerini destekleyen çalışmalar yürütmüştür. Bu faaliyetler YTB'nin durağan değil aktif ve gelişmeye ilerlemeye dönük olduğunun en önemli kanıtlarıdır.⁶³² Buna göre, “YTB Sivil Toplum Hizmetleri Bilgi Sistemi” ve “Türkiye Bursları Bilgi Sistemi Projesi”nin analizi, tasarımı, yazılımı, kurulumu, işletilmesi, dökümantasyonu ve eğitimini kapsayan faaliyetler yapmıştır. YTB İntranet (YTBNet), (Osmanlı Dünyası Bahar Okulu Programı, Türkiye Bursları-Araştırma Burs Programı, TBMM Yasama Eğitim Programı, Türk Dili Burs Programı, çeşitli kongre ve dil eğitimi için) Online Başvuru Yönetim Sistemi (OBYs), DBL Siber Güvenlik Sistemi ve YTB’de görev alan personelinin 24 tip görev faaliyetlerini takip edecek web tabanlı faaliyet atlası oluşturmuştur.

YTB, bilgi işlem faaliyetleri çerçevesinde 2016’da birçok proje yürütmüştür. Bu bağlamda, “Türkiye Bursları Bilgi Sistemi (TBBS) Projesi Faaliyetleri”, “Mali Destekler Bilgi Sistemi Faaliyetleri”, “Online Başvuru Yönetim Sistemi (OBYs), “Yeni Kurum İçi Portal Sistemi (Intranet) Projesi”, “Bilgi İşlem Bilgi Ekranı Uygulaması”, “Faaliyet Atlası”, “Web Host Manager (WHM) Sistemi”, “Çoklu Kimlik Doğrulama Sistemi”, “Dünya Yönetim Sistemi” gibi sistemlerin etkin ve yenilikçi bir yapıda hazırlanarak birçok farklı dilde yurtdışında yaşayan vatandaşlar, dost ve akraba topluluklarına ulaşmak ve onların istek ve sorunlarına çözümler üretmeyi amaçlamıştır. Yine aynı temelde “Gençlik Kampları Web Sitesi”, “Türkiye Bursları Web Sitesi” hazırlanmıştır.⁶³³

2017 yılı “Bilgi İşlem” alanındaki faaliyetler Bilgi Sistemleri başlığı altında uygulamaya geçirilmiştir. “Türkiye Bursları Bilgi Sistemi” üzerinden çeşitli düzenleme ve faaliyetler yapılmıştır. Öğrenimine devam eden ve mezun uluslararası öğrencilere dönük, başvuru, takip, değerlendirme, yönetim ve raporlama modüllerinden oluşan Türkiye Bursları sürecinde dönük otomasyon hizmetleri gerçekleştirilmiştir. Proje Bilgi Yönetim Sistemi (PBYS), Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi (İKYS), Kurumsal İletişim Portalı (INTRANET), Personel Devam Kontrol Sistemi (PDKS), Evrak Arşiv Sistemi ve Online Başvuru Yönetim Sistemi (OBYs) üzerinden kurumun işlevselliği ve verimini arttırmaya dönük bir takım

⁶³² Faaliyet Raporu 2015, s. 56-58.

⁶³³ Faaliyet Raporu 2016, s. 46-50.

düzenlemeler yapılmış ve hizmetler verilmiştir. “Teknik Destek Çalışmaları” ile birlikte, “Sistem ve Bilgi Güvenliği Çalışmaları” yapılmıştır⁶³⁴.

2018 yılında *Türkiye Bursları Bilgi Sistemi (TBBS)*, *Proje Bilgi Yönetim Sistemi (PBYS)*, *İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi (IKYS)*, *Türkiye Mezunları Web Sitesi & Portalı*, *Türkiye Bursları Web Sitesi*, *Anadolu Okuma Evi Web Sitesi*, *Cep Rehberi Mobil Uygulaması* gibi hizmetler yeni yüzleriyle hayata geçirilmiştir⁶³⁵.

Teknoloji çağında YTB’nin internet hizmetlerine verdiği önemle yurt dışında yaşayan vatandaşlara ulaşım alanı genişlemiş ve vatandaşların ihtiyacı olan bilgiler geniş bir alana yayılarak paylaşılmıştır. Bu durum ise yurt dışı vatandaşlar ya da uluslararası öğrenciler açısından hızlı şekilde ulaşılabilen bir kurum özelliğinde olduğunu göstermektedir.

5.4.2.Destek Hizmetleri

YTB 2010 yılında kurulduğu için bu bölüme dair 2010 yılı bilgileri yoktur. 2017 yılı itibarıyla “Destek Hizmetleri” alanında yapılan çalışmalar ana hatlarıyla şu şekildedir⁶³⁶:

-Başkanlık taşınır kayıt ve kontrol sistemleri sürdürülürken, mal ve hizmet alımına yönelik ihtiyaç duyulan alanlarda gerekli mevzuat çalışmalarında destek sağlanmıştır.

-İaşe, ibate ve sağlık hizmetleri alanındaki kurumlardan % 20 ile 40 arası indirim sağlanmış, sosyal ve kültürel hizmetlerden faydalanmak üzere 5 işletme ile kurumsal anlaşma yapılmıştır.

-2017 Bütçe Kanunu ve YTB’ye tahsis edilen “ödeneklerin kullanılmasına ilişkin Başkanlık Harcama Usul ve Esasları” hazırlanmıştır. 2017 yılında ihalelerin % 61’i pazarlık usulü ile yapılırken, % 39’u açık ihale ile gerçekleştirilmiştir.

-Ankara ve İstanbul’da faaliyet gösteren konaklama, ulaşım ve organizasyon alanındaki seyahat ve organizasyon firması ile görüşülerek indirim ve esnek bilet konularında destek alınmıştır. Aynı şekilde araç kiralama şirketleri ile de görüşülmüştür.

⁶³⁴ *İdare Faaliyet Raporu 2017*, s. 134-140.

⁶³⁵ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 98-101.

⁶³⁶ *Faaliyet Raporu 2017*, s. 148-149.

2022 yılında (hastane, özel okul, dil kursu, spor merkezi gibi) sağlık, eğitim ve sosyal alanlarda çeşitli kurumlarla anlaşma sağlanmıştır. Sivil Savunma Planı yapılarak, Kültür ve Turizm Bakanlığına sunulmuştur. Hizmet binasında bulunan arşiv depoları ve kütüphane gibi çeşitli alanlar genişletilmiştir. İhaleler e-ihale ile yapılmaya başlanırken, taşınır kayıt ve kontrolü ile birlikte çeşitli birimlerde tadilat yapılmıştır⁶³⁷.

5.5.Hukuk Alanında Yürütülen Faaliyetler

Hukuk alanında güncel ihtiyaçlara dönük birtakım düzenlemelere gidilmiştir.

5.5.1.Hukuk Alanında Yapılan Düzenlemeler

Daha önceki yıllarda yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarıyla birlikte akraba ve soydaş topluluklara ve uluslararası öğrencilere dönük çeşitli hukuki etkinlikler yapılmıştır. 2017 yılında hukuk alanında yapılan faaliyetler ise, “Hukuki Görüş ve Çalışmalarla” birlikte, mevzuat çalışmalarını kapsamaktadır.

Bu başlık altında, YTB uzman yardımcılarının alım sürecinin esaslarını belirleyen “Kamu Görevine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” taslağı hakkında hukuki görüşler sunulmuştur. “Göç ve Diaspora Komisyonu Kurulmasına Dair Kanun Teklifi” çalışması ile ilgili de görüş beyanında bulunulmuştur. Bunlarla beraber Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve Sakarya Üniversitesi ile YTB arasında imzalanacak kurumsal işbirliği protokolü incelenmiştir. Bunların dışında Mevzuat Çalışmaları bağlamında yurtdışı Türkler ve akraba topluluklara dönük STK’lar vs. kapsayan bir takım hukuki düzenlemeler yapılmıştır. YTB’nin teşkilat ve görevlerine ilişkin de düzenlemeler yapılmıştır. YTB, 2017 yılında kurum içi ve dışı 56 konuda hukuki görüş bildirmiştir⁶³⁸.

2018 yılında “*Muhakemat Hizmetleri*” ile, 659 Sayılı KHK ile Müşavirliğe verilen yetkiler dâhilinde; YTB’nin taraf olduğu idari ve adli davaların yasal süreçleri takip edilerek neticelendirilmiştir. Bu süreçte 2018 yılında 39 idari dava, 74 adli ve icra takipleri olmak üzere toplam 113 davanın takip ve diğer işlemleri gerçekleştirilmiştir. Hukuki görüş ve çalışmalar belirlenirken ve “Mevzuat Çalışmaları ve Mevzuat İşleri” ile “YTB Destekleri Usul ve Esasları Taslağı” çalışmalarında bütün dairelerden görüş

⁶³⁷ Faaliyet Raporu 2022, s. 36-37.

⁶³⁸ İdare Faaliyet Raporu 2017, s. 144-145.

alınarak ve yurt dışı vatandaşları ilgilendiren hususlarda ilgili bakanlıkların mevzuat taraması yapılmıştır⁶³⁹.

2019 “*Hukuk Danışmanlığı ve Muhakemat Hizmetleri*” başlığı altında, YTB hizmet birimleri ile aralarında Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Kamu İhale Kurumu gibi çeşitli kurumların kanun, yönetmelik ve kararnameler hakkındaki görüş taleplerine cevap verilmiş, ayrıca YTB’nin muhakemat hizmetleri yürütülmüştür⁶⁴⁰.

5.6.YTB’nin Yayımlamış Olduğu Eserler Üzerine Bir Değerlendirme

YTB, faaliyet alanı ile ilgili olarak çeşitli kültür eserlerine yer vermiştir. Bu çalışmalar senkronize olarak düşünüldüğü zaman, alanları açısından fonksiyonel değerlere sahiptir.

5.6.1.Kitaplar

YTB, kültürel faaliyetler bağlamında kitap basımını büyük önem vermiştir. Gerek yurt dışı Türkler, gerek akraba ve soydaş topluluklara dönük 30’un üzerinde kitap basımı gerçekleştirmiştir⁶⁴¹. Bunlar ana hatlarıyla değerlendirilecek olursa, yapılan çalışmaların önemi daha iyi anlaşılmış olacaktır:

5.6.1.1.Kardeş/Akraba Topluluklara Dönük Eserler

YTB tarafından kardeş/akraba topluluklara dönük tarihi, kültürel ve coğrafyaya dayalı çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Konu bağlamında ilgili çalışmalar değerlendirilmiştir.

“*Kırım Tatar (Türk-İslâm Mimari) Yâdigârları*”⁶⁴²

Hakan Kırımlı ile birlikte 7 yazardan oluşan kitapta, Akmeçet Rayonu, Akmesic, Akyar, Alusta, Bahçesaray, Eski Kırım, Kefe, Yalta, Sudak ve Kezev gibi şehirlerdeki mimari yapılar kaleme alınmıştır.

⁶³⁹ *İdare Faaliyet Raporu 2018*, s. 104-106.

⁶⁴⁰ *Faaliyet Raporu 2019*, s. 58-61.

⁶⁴¹ Bu bölümde YTB’nin desteği ile hazırlanan Türkçe öğretimine dönük ders kitaplarına yer verilmemiştir.

⁶⁴² *Kırım Tatar (Türk-İslâm Mimari) Yâdigârları*, (Hakan Kırımlı, Nicole Kançal-Ferrari, Gökçe Günel vd.), T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler, Ankara 2021, (882 s).

YTB tarafından hazırlanan İnsan Hakları Eğitim Programı kapsamında Bosna-Hersek’te, Srebrenitsa (Srebrenica) soykırımının yıl dönümünde eğitim programı düzenlenmiştir. Farklı Avrupa ülkelerinden 27 üniversite öğrencisi ve Türkiye Bursları Programı kapsamında Türkiye’de eğitim almakta olan üç uluslararası öğrenci bu çalışmaya dâhil olmuştur. Programın amacı,” insan hakları ile ilgili uluslararası arenada söz söyleme şansı yüksek olan bu gençlerin buradaki tanıklıklarının bir farkındalık, hassasiyet ve bilinç oluşturacağı” düşünülmüştür. Bu minvalde programa, en temel insan hakkı olan yaşam hakkının en hunhar ihlallerinden biri olan Srebrenitsa Soykırımı konu edilmiştir.

Bu çalışmada, Bosna Hersek savaşının tarihi arka planı özetlendikten sonra Srebrenitsa Soykırımı’nın arka planı ve tarihçesi anlatılmıştır. Programa katılan üniversite öğrencileri, insan hakları ihlali ekseninde soykırıma maruz kalmış Bosna ile ünsiyet kurarak kendi hislerini ve tespitlerini esere nakletmişlerdir. Burada “sosyolojik ve psikolojik” düzlemde gençlerin bugünkü zeminde Bosna ve Srebrenitsa Soykırımı anlatılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma, Avrupa’nın meydan okuması neticesinde şekillenen ve kendini konumlandıran Müslüman çağdaş düşünce serüvenini tarif etmeyi hedeflemiştir. Bu kitap projesi başta 4 cilt olarak planlanmış, artan ilgi ve projenin faydası neticesinde 8 ciltlik bir çalışma ortaya çıkmıştır. “Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce” ana temalı bu çalışmanın alt başlıkları; “Türk Düşüncesi”, “Mısır Düşüncesi”, “İran Düşüncesi”, “Hint Alt Kıtası Düşüncesi”, “Balkanlarda Müslüman Düşüncesi”, “Kuzey Afrika Düşüncesi”, “Güneydoğu Asya’da Müslüman Düşüncesi”, “Batı’da Müslüman Düşüncesi” ekseninde bütüncül bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya 8 ülkeden 42 araştırmacı katkı sağlamıştır. Her cilt 12 başlıktan oluşmaktadır.

Türk Düşüncesi alt başlıklı bu çalışmada Avrupa merkezli doğan, gelişen ve Türkiye’yi tesiri altında bırakan sosyalizm, milliyetçilik, liberalizm işlenmiştir. Bu

⁶⁴³ *Bosna Hersek Srebrenista İnsan Hakları*, (Ed. Sevilay Ünal- Fatma Bilim- Volkan Sert), YTB Yayınları, Ankara 2022, (82 s).

⁶⁴⁴ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:1 Türk Düşüncesi*, (Ed. Lütü Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2020, (441 s).

ideolojilerin etkisiyle oluşan tepki neticesinde “Muhafazakâr Düşünce ve İslamcılık” hareketi bütün yönleri ile tarif edilmiştir. “Kemalist İdeoloji”nin “Çağdaş Müslüman Düşüncesi”ndeki yeri incelenmiştir.

*“Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:2 Mısır Düşüncesi”*⁶⁴⁵

Bu bölümde, “Mısır’ın Çağdaş Düşüncesi” içerisinde “Gelenek, Yenileşme ve Medeniyet” eksenli kavramlar eşliğinde Mısır’da İslamcılığın, selefi düşüncenin, Arap milliyetçiliğinin, liberal ve sosyalist düşüncenin Mısır’daki serüvenini anlatılmıştır.

*“Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:3 İran Düşüncesi”*⁶⁴⁶

Bu bölümde İran’ın Batı ile yüzleşmesi neticesinde meydana gelen fikir hareketleri incelenmiştir. “Gelenek ve Modernite” arasında kalan Milliyetçilik tahlili yapılmış, İran’da İslamcılık hareketi incelenmiş, İran’ın sosyal ve hukuki değişim paradigmaları açıklanmaya çaba sarf edilmiştir. İran’daki sosyal bilimlerin seyri incelendikten sonra da İran’daki tercüme hareketinin “İran Edebiyatı” oluşumundaki etkisi irdelenmiştir.

*“Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:4 Hint Alt Kıtası Düşüncesi”*⁶⁴⁷

Bu çalışmada “Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce”sinde Hint Alt Kıtası’nın çağdaş düşünceye yönelimleri incelenmiştir. Hint alt kıtasında İslamcı düşüncenin boyutları tarif edildikten sonra Hint düşüncesinin Sömürgecilik karşısındaki meydan okumasına yer verilmiştir. Hindistan’daki modern medrese eğitiminin boyutları açıklandıktan sonra Müslümanların sivil toplum hareketinin Liberal boyutları anlatılmıştır.

Güney Asya’da “İslami Modernize Sesler”, “Günümüz Pakistan’ında İslam Düşüncesi: Allame Mevdudi’nin Mirası”, “Demokrasi ve İslam Devleti Üzerine Tartışmalar: Mevdudi, Israr Ahmed ve Hamidi’nin Söylemleri Üzerine Bir Çalışma” ve “Günümüz Müslüman Alt Kıtası’nda Liberalizm Eğilimleri” bazı konu başlıkları olarak örnek verilebilir.

⁶⁴⁵ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:2 Mısır Düşüncesi*, (Ed. Lütfi Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2020, (424 s).

⁶⁴⁶ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:3 İran Düşüncesi*, (Ed. Lütfi Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2020, (359 s).

⁶⁴⁷ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:4 Hint Alt Kıtası Düşüncesi*, (Ed. Lütfi Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2020, (360 s).

*“Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:5 Balkanlarda Müslüman Düşüncesi”*⁶⁴⁸

Bu bölümde Batı medeniyetinin meydan okuması neticesinde şekillenen Balkan coğrafyasında Müslüman kalmayı tercih eden Bosna ve Arnavutluk merkezli “Balkan Müslüman Düşüncesi” serüveni anlatılmıştır. Balkanların çağdaş düşüncesinin oluşumundaki temel dinamikler tarif edilmiş, oluşan Ulus kimliği içerisinde İslam ve Siyaset kavramları açıklanmıştır. Aliya İzzetbegoviç özelinde Balkan coğrafyasında İslami düşüncenin serüveni ve Begoviç’in Müslümanlara modern çağda yaşayabilecek bir dünya modeli teklifi üzerinde yoğunlaşmıştır.

*“Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:6 Kuzey Afrika Düşüncesi”*⁶⁴⁹

Bu bölümde Kuzey Afrika bölgesindeki düşünce serüveni anlatılmıştır. Genel vurgu; Yirminci yüzyıl, Müslüman düşüncede çeşitlenmenin artarak devam ettiği bir dönem olarak dikkat çekilmiş, pek çok Müslüman toplum; ulus devlet tecrübesini yaşamış, sömürülen toplumlarda yeni ve güdümlü yönetimler kurularak var olan kargaşa devam etmiştir. Bunlardan bir tanesi de Kuzey Afrika tecrübesidir. Bu dönemde siyasi, iktisadi, kültürel vb. pek çok yönden Müslümanların kendi kaynakları üzerinden düşünce geliştirme çabaları söz konusuysa da genel anlamda modernleşmeye bağlı zihniyet ve pratik karmaşasının hâkimiyeti de dikkat çekmesi incelenmiştir. Malik bin Nebi ve Raşit Gannuşi isimlerin düşüncesi irdelenmiştir.

*“Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:7 Güneydoğu Asya’da Müslüman Düşüncesi”*⁶⁵⁰

Bu çalışmada da Güneydoğu Asya dünyasındaki İslam medeniyetine dair çağdaş söylemin ana yönlerini ve öne çıkan özelliklerini tartışmayı amaçlamaktadır. Endonezya, Malay düzleminde Hint ve Çin düşünce mirası ile İslam medeniyetinin getirdiği değerler anlatılmıştır. Daha sonra da Sömürgecilik öncesi ve sonrası olmak üzere iki dönemi Çağdaş İslam Düşüncesi ekseninde iktisadi, siyasi ve fikri sonuçlar tartışılmıştır.

⁶⁴⁸ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:5 Balkanlarda Müslüman Düşüncesi*, (Ed. Lütfi Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2021, (372 s).

⁶⁴⁹ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:5 Kuzey Afrika Düşüncesi*, (Ed. Lütfi Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2021, (420 s).

⁶⁵⁰ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:6 Güneydoğu Asya’da Müslüman Düşüncesi*, (Ed. Lütfi Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2021, (468 s).

*“Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:8 Batı’da Müslüman Düşüncesi”*⁶⁵¹

Bu çalışmada İslam Düşüncesi’nin modern dünyadaki yeri vurgulandıktan sonra Batı ile münasebeti açıklanmaya çalışılmıştır. İslam’ın evrenselliği üzerinden Batı’ya kazandırdığı anlayış ve kavramlar anlatılmıştır. Daha sonra Batı’da yetişmiş yahut Batı’da İslam ile tanışmış önemli şahsiyetlerin (Malcom X- Muhammed Eset, Garaudy) Batı’da İslami düşünceyi nasıl tarif ve teklif olarak sundukları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

*“Kazakistan’da Yayınlanan Uygurca Eserler Kataloğu”*⁶⁵²

Bu çalışma, Kazakistan’da yayımlanmış olan Uygurca eserleri ihtiva etmektedir. Günümüzde, 250.000 civarında Uygur nüfusunun bulunduğu coğrafyalardan biri olan Kazakistan, onların kültürel miraslarını sürdürmeleri ve milli kimliklerini korumaları için uygun bir ortam olmuştur. Uygurların bu zengin kültürel mirasının tespiti, derlenmesi ve tanıtılması amacıyla hazırlanan Proje kapsamında “Kazakistan’da Yayınlanan Uygurca Eserler Kataloğu” isimli eser meydana gelmiştir.

Kütüphanelerde Uygurca yayımlanmış eserlere yönelik tespit çalışmalarında ve saha araştırmalarında, Uygur tarihi, edebiyatı, kültürü, dili vb. konularda Rusça ve Kazakça olarak yayımlanmış eserlerin de tespiti yapılmış, ancak projenin kapsamında olmadığı için bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. Aynı şekilde Özbekistan, Rusya, Çin ve Uygur Özerk Bölgesi’nde neşredilmiş Uygurca eserler de belirlenmiş, ancak bu çalışmada bunlara yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu çalışma, Kazakistan’da Uygurca olarak yayımlanmış ve tarafımızdan tespit edilebilen eserlerin kataloğunu içermektedir.

Kazakistan’da Uygurca eserlerin yayımlanması tespit edilebildiği kadarıyla 1930’lu yıllarda başlamış ve günümüze kadar devam etmiştir. Bu çalışmada, Kazakistan’da Arap, Latin ve Kiril alfabesiyle Uygurca olarak yayımlanan 607 kitap yer almaktadır. Kronolojik olarak Uygurca yayımlanan eserlerin belirli yıl aralıklarına göre dağılımı şöyledir: 1934-1940 yılları arasında 8, 1941-1950 yılları arasında 28, 1951- 1960 yılları arasında 149, 1961-1970 yılları arasında 59, 1971-1980 yılları arasında 90, 1981-1990 yılları arasında 221, 1991-2000 yılları arasında 13, 2001-2010 yılları arasında 25,

⁶⁵¹ *Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt:8 Batı’da Müslüman Düşüncesi*, (Ed. Lütfi Sunar), YTB Yayınları, Ankara 2021, (426 s).

⁶⁵² *Kazakistan’da Yayınlanan Uygurca Eserler Kataloğu*, (Ed. Adem Öger), YTB Yayınları, Ankara 2019, (177 s).

2011 yılından sonra 14 eser yayımlanmıştır. Eserlerin türü ve içerik özelliklerine göre dağılımı ise şöyledir: Edebiyat 488, dil 30, siyaset 20, tarih 18, eğitim 15, din 9, folklor 7, coğrafya 4, tıp 3, fizik 3, matematik 3, iktisat 2, edebiyat, dil ve tarih 1, biyoloji 1, astronomi 1, müzik 1, kimya 1. Çalışmada yer alan kitaplardan 115'i tercüme eser olup, bunlardan 93'ü 1951-1960 yılları arasına aittir. Diğer taraftan eserlerden 8'i Latin alfabesiyle, 92'si Arap harfli Uygur alfabesiyle, 507'si ise Kiril alfabesiyle yayımlanmıştır. Burada dikkat çeken husus 1950-1960 yılları arasında gerek tercüme eserlerin sayısının gerekse Arap harfli Uygur alfabesiyle yayımlanan eserlerin çokluğudur.

*“İran Düşünce Tarihi”*⁶⁵³

İran coğrafyası uzun tarihi boyunca özellikle de İslam sonrası dönemde kültür ve düşünce alanında büyük isimlere ve önemli düşünce ekollerine ev sahipliği yapmıştır. Bir ölçüde süreklilik içeren söz konusu tarihsel süreci ilmî bir surette ortaya koymadan İran'a ilişkin yapılacak diğer çalışmalar eksik kalacağından bu kitapta konu olabildiğince çok yönlü olarak ele alınmıştır. Alanında değerli çalışmalara sahip yerli ve yabancı akademisyenlerin kaleme aldığı bölümlerde İslam tarihinin bu önemli ve özgün mirası incelenmiştir. Başta Farsça ve İngilizce gelmek üzere yabancı dillerde ayrıntılı çalışmalara konu olan bu tarihsel süreci ele alan yeterli sayıda Türkçe kaynağın bulunmadığı görülmektedir. Bu kitap, bu boşluğun doldurulmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. İRAM Yayınları tarafından yayımlanan ve daha önce yapılmış çalışmaların birikimine dayanan bu eserin sonraki çalışmalara katkı sağlamayı hedeflemiştir. İslam Öncesi Dini Düşünce, İran'da Şii Siyasi Düşüncesi, İran'da Sol, Modern İran Kimliğinin İnşasında Dilin Rolü gibi damar meselelerin incelendiği bir eser meydana gelmiştir.

*“1989 Bulgaristan'dan Zorunlu Göç”*⁶⁵⁴

1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye yapılan büyük göç 20.yüzyılın en trajik olaylarından biridir. Kendi varlık alanı ile yaşama hakkı (din, dil, adet) elinden alınmış olan Türk kökenli soydaşları konu alan bu çalışmada “Dünya Göç Tarihi” ile başlayıp Osmanlıların Balkanlardan çekilmesiyle birlikte Anadolu'ya doğru başlayan göç tarihi anlatılmıştır. Birinci Dünya Savaşı süreciyle devam eden konu 1989 Göçüne kadar

⁶⁵³ *İran Düşünce Tarihi*, (Ed. Hakkı Uygur- Abdulla Rexhebi), İram Yayınları, Ankara 2019, (209 s).

⁶⁵⁴ *1989 Bulgaristan'dan Zorunlu Göç*, (Ed. Ayhan Orhan), YTB Yayınları, Ankara 2019, (227 s).

sistematik olarak incelenmiştir. Zorunlu göçün anatomisi çıkarılmış, bu zulme maruz kalmış insanların acısını zengin görseller kullanarak tarif edilmeye çalışılmıştır.

*“1944 Ahıska Sürgünü Son Tanıklar”*⁶⁵⁵

Tarihte yaşanan en trajik olayların başında gelen “Ahıska Sürgünü” YTB tarafından konu edilmiştir. “1944 Ahıska Sürgünü Sözlü Tarih Projesi: Sürgünün Son Tanıkları”, sürgünü bizzat yaşayan ve o trajedinin kurbanlarından 75 Ahıskalı soydaşla Azerbaycan, Özbekistan ve Kazakistan’da görüşülerek hazırlanmıştır. Sözlü kaynak görüşmelerinden önce Ahıska Türkleri ve coğrafya hakkında bilgi verilmiştir. Sözlü tarih açısından da çok önemli bir yere sahip olan bu çalışma, sürgüne maruz kalmış insanların görselleri ve hikâyeleriyle zenginleşmiştir. Tarihe en sarsıcı notlardan birini düşen bu çalışma, 1944’te insanlık dışı bir sürgüne maruz kalan yaklaşık 100.000 Ahıska Türkünün günümüzdeki ve gelecekteki sesi-görüntüsü olmuştur. Eserin sonunda tanıkların kimlik bilgileri ve portrelerine/fotoğraflarına yer verilmiştir.

Azerbaycan’dan Bahri Kibaroglu’nun, *“Mal vagonlarında insan bir ay yol gider mi? Yolda nice insanlar öldü! Ölenleri yorganlara halılara sarıp gizledik ki bizden almasınlar. Bizi günahkar insanlar gibi görüyorlardı ama bizim ne günahımız vardı”*⁶⁵⁶ şeklindeki anlatımları ve Azerbaycan’dan Ahmet Şadioğlu’nun *“ve İnsanlar toplandı. Stalin’in emrini okudular. Dediler ki; Türkiye’den savaş korkusu var, ona göre de sizi 25 yıllığına sürgün edecekler.*

Stalin’in emrini okudu ve dedi ki;

-Bu emre kim karşı çıkarsa onu yerinde kurşuna dizeceğiz.

...

5 saat süre verdiler, 5 saat! 5 saatin içinde evden ne eşyan var, yorgan döşeğin var, yemeğin var, ne var ise 5 saatin içinde alacaksın. Her 13 aileye 1 adet sudabekir kamyonu vardı. Amerikan yapımı uzun kamyonlar...5 saat içinde bütün varımızı devletimizi, malımızı, mülkümüzü, her şeyimizi ...Hayvanlar içinde kapıyı açık bıraktık ki dışarı çıkıp otlayabilsinler. Doldurdular sonra bizi, getirdiler vagonları. Vagonlara doldurdular kasım ayında...Bir vagonda hiç olmazsa 60-70 çocuk, kadın, adam vardı. Vagonda ne tuvalet ne su ne yüz yıkama, hiçbir şey yoktu. 3 gün Agara denilen yerde

⁶⁵⁵ 1944 Ahıska Sürgünü Son Tanıklar, (Ed. Ömer Beyoğlu), YTB Yayınları, İstanbul 2019, (467 s.)

⁶⁵⁶ 1944 Ahıska, s. 58.

vağonlarda kaldık.” ifadeleriyle Kazakistan ölllerine Fergana’ya doğru götürüldükleri hüznü hikâyesini anlatır⁶⁵⁷.

Yukarıda seçilmiş olan bu anlatımlar, YTB marifetiyle, sürgünü yaşayan Türklerin çeşitli üzüntülü taraflarıyla Türk dünyasının dikkatlerine sunulmuştur.

“Almanak”⁶⁵⁸

Kadim Türk topraklarından olan Balkanlar, tarih boyunca her türlü hadiseye maruz kalmıştır. Bu coğrafya Avrupa ile Asya arasında bağlantı kurarak dünyada ehemmiyeti göz ardı edilmeyecek şekilde bir görevde olmuştur. Doğu ile Batı’nın kültür kaynaşması durumunda olan Balkanlar’da bulunan Türk topluluklarının de bir o kadar önemli yerde olmuştur. Onların yaşadığı her türlü felaket bizim sınırlarımızda ve yüreğimizde hissedilmiştir. Dolayısıyla Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı olarak bu eserde, Bulgaristan’da yapılan zorunlu göçün 30. yılı kapsamında 1988 Ocak ve Mayıs ayları ile 1989 yılı Mart, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında yayımlanmış olan haberler derlenmiştir.

1989 yılında Bulgaristan’da yaşayan Türklerin maruz bırakıldıkları ve son derece acımasız şartlarda bir zorunlu göçleri gerçekleştirilmiş, onları anadilinden ve öz kimliklerinden kopartılmak istenmiştir. Bulgar Türklerinin yaşadıkları bu haksızlıklar, hukuksuzluklar, sistematize edilmiş bu zorbalık ve asimilasyon politikaları karşısında bütün belge ve kanıtlar kullanılarak dönemin sosyolojik, politik ve tarihi koşullarını ele almakta ve ona göre Türk kardeşlerimizin yanında olmak istenmiştir.

“1944 Kırım Tatar Sürgünü Belgesel Kitap ‘Onlar da İnsandı’”⁶⁵⁹

Bu çalışma, 18 Mayıs 1944 tarihinde SSCB tarafından zorla vatanlarından sürgün edilen Kırım’daki Türklerin hikâyesini anlatmaktadır. Belgesel kitap olma özelliği taşıyan bu çalışma ana kaynağını Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’nın 18 Mayıs 1944’te sürgün edilen Kırım Tatarları ile yaptıkları mülâkatlar oluşturmaktadır. Bu mülâkatlarda, sürgün edilen Kırım Tatarlarının sürgün yolunda ve sürgün edildikleri yerlerde yaşadıkları anlatılmıştır. Aslı Kırım Tatarcası olan bu mülâkatlar, Türkiye

⁶⁵⁷ 1944 *Ahıska*, s. 61-62.

⁶⁵⁸ *Almanak*, (Haz. Kocaeli Balkan Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği), YTB Yayınları, Ankara 2019, (252 s).

⁶⁵⁹ 1944 *Kırım Tatar Sürgünü Belgesel Kitap “Onlar da İnsandı”*, Ufuk Akyol, Çev. Kevser Özel, YTB Yayınları İstanbul 2019, (235 s).

Türkçesine aktararak eserin içerisinde yer almıştır. “Sürgünü en açık şekilde ancak sürgüne tanıklık edenlerin anlatımlarıyla ifade etmek mümkün olacağından bahsi geçen mülâkatlardan çokça doğrudan alıntı yapılarak belgesel kitabın canlı bir tarih anlatımına sahip olması” amaçlanmıştır. Mülâkatların ışığında “Kırım Tatarlarının sadece sürgün edildikleri sırada yaşadıkları değil, sürgün edildikleri yerlerde mağduriyetleri ve Kırım’a geri dönüş mücadeleleri ortaya konulmaya” çalışılmıştır.

“*Doktor Sadık Ahmet*”⁶⁶⁰

Doktor Sadık Ahmet’in doğumunun 75. yılı anısına hazırlanan bu eserde, onun mücadelesinin yanı sıra, Yunanistan sınırları içinde yaşayan Batı Trakya Türklerinin tarihi serüvenine de yer verilmektedir. 5 bölümden oluşan eserde Batı Trakya Türklerinin yaşadıkları sorunlar, Doktor Sadık Ahmet’in hayatı, Doktor Sadık Ahmet’in mücadelesi, Sadık Ahmet’in mirası ve tanıkların ifadeleriyle Sadık Ahmet anlatılmıştır.

“*Belene Ölüm İçin Yer Sert Uçmak İçin Gök Uzak*”⁶⁶¹

Tarih boyunca dünyanın birçok yerinde savunmasız insanlara karşı her türlü işkence, zulüm ve asimile etme politikaları görülmüştür. Hocalı, Srebrenitsa... Bunlardan birisi dünyada çok bilinmemekle birlikte Belene’deki insanların maruz kaldıkları işkence ve zulümlerdir. Türkler, Bulgaristan’da yoğunluklu olarak yaşadıkları bölgelerde ve Belene’de Komünist yönetimce yapılan işkence ve zulümlere karşı çıktıkları için mahkemede söz hakkı bile verilmeden bölgede bulunan adada çok büyük işkencelere kalmışlardır.

Bu çalışmada; Kronolojik olarak Türklerin Bulgaristan coğrafyasına gelişi ve Bulgarlar, 19. yüzyıl Berlin Antlaşması sonrası süreç, Bulgaristan’ın bağımsızlığı, Balkan Savaşlar ve devamında Belene’nin uzun öyküsü canlı tanıkların ifadeleriyle anlatılmıştır⁶⁶². Çalışmanın ilk bölümünde; Bulgarlar için tam bir refah ve dinlenme süreci olan Türklerin hâkimiyetindeki Bulgaristan ele alınırken İkinci bölümde; Türkler için cehenneme çevrilen Bulgaristan⁶⁶³ ve üçüncü bölümde; Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov döneminde yaşanan bilinç katliamı ve kültür kırımını gibi konulara yer

⁶⁶⁰ *Doktor Sadık Ahmet*, (Ed. Nilüfer Erdem), YTB Yayınları, Ankara 2021, (494 s).

⁶⁶¹ *Belene Ölüm İçin Yer Sert Uçmak İçin Gök Uzak*, (Ed. Tufan Gündüz), YTB Yayınları, Ankara 2021, (564 s).

⁶⁶² Özellikle 295 sayfalık bu bölümde, yüzün üzerinde tanığa yer verilmiştir. Bulgar devleti yöneticilerinin 1980’li yıllardaki asimilasyon politikaları açık şekilde görülmektedir. Bk. *Belene*, s.248-543.

⁶⁶³ Burada Naim Süleymanoğlu’nun Türkiye’ye kaçışına da yer verilmiştir. Bk. *Belene*, s. 172-173.

verilmiştir. Eserde sadece tarihi olayların bilgisi verilmemiş aynı zamanda “Bitmeyen İşkence”⁶⁶⁴ adı verilen Belene kampında bütün felaketlere maruz kalıp hayatta kalabilen “kahramanların” kendi ağızlarından⁶⁶⁵ kesitler de anlatılmıştır.

Olayları yaşayan Türklerin anlatımlarıyla bu eser, özellikle Türk dünyası açısından Bulgaristan’da yaşanan baskı ve şiddetle birlikte “göç ve sürgün” olgularına günümüzde yaşananların anlamlandırılması açısından da dikkat çeker. Bulgar makamlarınca Türklere karşı “*Bilinç Katliamı*” ve “*Kültür Kırımı*” uygulamaları fiziki ve psikolojik şiddetle üst seviyelere çıkarılmıştır. Türkler bütün yaşananlara rağmen bu asimilasyon politikalarına karşı cesaretle “*Türk Kurtuluş Hareketi*”, “*Uzun Kış Derneği*”, ve “*Kuzeydoğu Bulgaristan Müslüman Türklerinin Dayanışma Derneği*” ve “*Türk Milli Partisi*” gibi STK’lar kurmuşlardır.

Yukarıdaki bilgilerle birlikte işkenceleri yaşayan Türklerin aşağıda verilen anlatımları konuyu özetlemektedir:

Öğretmen Hasan Kavanozoğlu Kızı Muzaffer, yaşadıklarını, “..*köyün lojmanından atıldık, evsiz barksız kaldık...bir çok mağdur ailenin eşleri de işsiz kalmışt...Bulgar hükümeti hepimize suçlu gözüyle bakıyordu*”⁶⁶⁶ şeklinde cümlelere dökerken, Kırcaali Türklerinden Hafize Kahraman, “*Beş sene, bize sanki beş asır gibi geliyor. Çok zor günlerdi. Eşim içeride eziyet gördü, biz dışarıda eziyet gördük ...baskı vardı... Bulgar isimlerimizi kullanmamız isteniyordu.*”⁶⁶⁷ demektedir.

Belene kampına sürgüne götürülen Süleyman Türksöz ise, “... *yirmi beş kişi kadar kapalı bir arabayla gittik. Oraya gidince bizi anadan doğma soydular, kar fırtına, üzerimizde köpekler havlıyor, askerler kalaşnikoflarla bekliyorlardı...altı kişilik*

⁶⁶⁴ Belene, s. 212.

⁶⁶⁵ Hayriye Süleymanoğlu tarafından Belene şu şekilde dizelere dökülmüştür:

“Arda’dan Tuna’ya teller gerilmez

Bir gecede Belene’ye varılmaz

Boşuna tepmeyin yolları anam

Kuş olsan da Belene’ye girilmez”. Belene, s. 187.

⁶⁶⁶ Belene, s. 215.

⁶⁶⁷ Belene, s. 216.

odalarda tahta ranzalar vardı. Döşek, soba, kalorifer yoktu. Camlar buz tutmuştu...Tuna buz tutmuştu” diyerek adeta buz tutan cümleleri ifade eder⁶⁶⁸.

Yukarıdaki anlatımlarda görüldüğü üzere YTB, Bulgaristan bölgesindeki Türklerin yaşadıkları ibretlik acı tabloları, Türk toplumuna bu eser vesilesiyle iletmiş olur. Dolayısıyla kurum olarak farklı çalışmalarla görev alanını anlamlı kılar.

*“Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası Kazakistan Örneği”*⁶⁶⁹

YTB; somut olmayan kültürel miras, toplulukların, grupların kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelen anlayışı üzerine bu eser hazırlanmıştır.

Proje kapsamında Kazakistan’ın Almatı eyaleti sınırları içinde Uygurların yaşadığı ilçe, kasaba, köy ve mahallelerde geniş bir alan araştırması sonucu derlenen veriler, UNESCO’nun “Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi”nde ifade edilen; a) Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar, b) Gösteri sanatları, c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, e) El sanatları geleneği, başlıkları altında ortaya konmaya çalışılmıştır.

*“Osmanlı Filistini Yer İsimleri Kılavuzu Ve Atlası”*⁶⁷⁰

Dünyanın en önemli bölgelerinden biri olan Filistin, ehemmiyetini günümüzde de görülmektedir. Üç dinin bulunduğu bölge olmasının yanı sıra siyasi ve tarihi olarak da önem arz etmektedir. Filistin bölgesi tüm bu özellikleriyle hâlâ tam olarak barış ve istikrarı elde edememiştir. 1947 yılındaki taksim planı ve 1948 yılında İsrail’in kuruluşu olsa da görünüşte bir paylaşım sorunu devam etmektedir. İsrail’in Filistin ve Kudüs’e yaşattığı savaş boyutundaki kıyımlar, Batılı devletlerin bu duruma karşı üç maymun politikası tüm bu sorunları tetiklemektedir.

Filistin bölgesinin dini, siyasi, askeri ve sosyolojik yönlerinin yanı sıra tarihi bir boyutu da vardır. Bölge üzerinde hak iddia eden taraflar olmuş, bunlar arasında en az

⁶⁶⁸ Belene, s. 224.

⁶⁶⁹ *Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası Kazakistan Örneği*, (Ed. Adem Öger), YTB Yayınları, Ankara 2018, (461 s).

⁶⁷⁰ *Osmanlı Filistini Yer İsimleri Kılavuzu Ve Atlası*, (Ed. Bekir Cantemir-Esra Karadağ), YTB Yayınları, İstanbul 2020, (240 s).

gayreti Osmanlı Devleti ve varisleri göstermiştir. Bu eserin birinci bölümünde Filistin bölgesinin 16. yüzyılda Osmanlı dönemindeki taksimatı, Kudüs, Gazze, Nablus gibi bölgelerin nahiye ve köyleri anlatılmıştır. İkinci bölümde 19. yüzyıldaki Osmanlı taksimatı ile ilgili bilgiler, üçüncü bölümde Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki taksimatı ve sancakları ile ilgili ve son bölümde arşiv belgelerine dayanarak yorumlar yapılmıştır.

“Afrika Yıllığı 2021”⁶⁷¹

Dört bölümden oluşan “Afrika Yıllığı 2021”, ilk bölümünde Afrika ülkelerinde siyaset, güvenlik ve sınır sorunları gibi alanlarda yaşanan önemli gelişmelere odaklanmaktadır. İkinci makalede Batı Afrika'daki darbe furyası analiz edilmektedir. Batı Afrika, yalnızca Afrika'da değil, dünya genelinde en çok askerî darbenin gerçekleştiği bölgeler arasındadır. Gine, Mali ve Nijer'de 2021 yılında gerçekleşen darbe süreçleri analiz edilmiş, bu vakalar üzerinden bölgedeki darbe geleneğinin iç ve dış dinamiklerini irdelemektedir. Üçüncü makalede, kıtanın önemli güçlerinden olan ve Afrika Birliği ile Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonu gibi pek çok bölgesel ve uluslararası kuruluşu ev sahipliği yapan Etiyopya'nın 2021 yılı içinde karşı karşıya kaldığı başlıca sorunlar ele alınmıştır. Diğer bölümde de Afrika'nın bir diğer önemli bölgesi olan Nil Havzası'ndaki su sorununu ele almaktadır. Yüzyılı aşkın süredir Doğu Afrika bölgesinin en kronik ihtilafları arasında yer alan Nil sularının paylaşımı meselesi Etiyopya'da inşası devam eden Hedasi Barajı (GERD) ile yeni bir kriz sürecine girmiştir. Etiyopya'nın barajı büyük ölçüde tamamlayarak su dolumu ve kısmi elektrik üretimi denemelerine başlaması Addis Ababa ile bilhassa Kahire arasındaki diplomatik gerilimin artmasına neden olmuştur.

“Gönül Coğrafyamızın Şaheseri Mevlid Ve Tercümeleri”⁶⁷²

Bu eserde Türk dilinin ve edebiyatının “öncü” ve “kurucu” metinlerinden biri olan Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Mevlid, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının ilgi alanına giren coğrafya için ortak metin olma hüviyetini haizdir. Özellikle de Avrasya için de böyledir. Ancak Batı dillerine ve

⁶⁷¹ *Afrika Yıllığı 2021*, (Ed. Elem Eyice Tepeciklioğlu- Mürsel Bayram), TYB Yayınları, İstanbul 2022, (264 s).

⁶⁷² *Gönül Coğrafyamızın Şaheseri Mevlid Ve Tercümeleri*, (Ed. Bilal Kemikli), YTB Yayınları, Ankara 2022, (344 s).

Arapçaya yapılan çevirilerle, bir edebî metin olarak etki alanı daha da genişlemiştir. Keza Süleyman Çelebi'nin vefatının altı yüzüncü yılında, külliyatı neşreden Diyanet İşleri Başkanlığının da izni alınarak yeniden eseri ele almaya bir fırsat sunmuştur. Nitekim YTB'nin girişimleriyle temin edilen eserin Tatarca tercümesi ve doğrudan tercüme edilmediği kanaatiyle önceki neşirde değerlendirilmeyen Kürtçe tercümesi de eklenerek eser genişletilmiştir. Bu yeni neşirde kaynakça da güncellenmiştir. Böylece Gönül Coğrafyamızın Şaheseri Mevlid ve Tercümeleri adıyla bu elinizdeki kitap vücut bulmuştur. Bu eserde Mevlid'in Arapça, Boşnakça, Arnavutça, Gürcüce, Çerkesçe, Rumca, İngilizce, Almanca, Kürtçe, Tatarca ve Bulgarca tercümeleri yapılmıştır.

*“Sultan II. Abdülhamid Han'ın Yıldız Albümlerinde Balkanlar”*⁶⁷³

Balkanlar, Osmanlılar tarafından gönüller fethedilerek vatan edinilen, gözbebeği kabul edilip muhafaza edilen, âdeta üzerine titrenilen “diyar-ı nazenin” adıdır. Osmanlılar bu güzel diyarın her karış toprağını, taşını, dağını ve suyunu aziz bilmiş; özünü Anadolu'dan aldıkları irfan, imar, iskân ile Balkanları bir Türk-İslam yurdu hâline getirmişlerdir. Osmanlılar adalet ve hoşgörüyü tesis etmek, şenlendirme şuuruyla bölgeyi imar etmek için beş asırdan ziyade Balkan topraklarında kalmıştır.

Bu eserde Balkanlar hakkında bilgi verilerek önemi daha fazla anlatılmak istenmiştir. Birinci bölümde Balkan coğrafyasının coğrafi konumu, siyasi tarihi ile ilgili bilgiler verilerek Osmanlı hâkimiyetine geçmesi ve buradaki faaliyetlerinden bahsedilecektir. İkinci bölümde daha ziyade Sultan II. Abdülhamid Han ve dönemi üzerinden Balkanlar ve politikası anlatılmıştır. Üçüncü bölümde II. Abdülhamid'in Yıldız koleksiyonunda Balkanlar'ın nasıl görüldüğüne bakılmıştır. Dördüncü ve son bölümde Balkan albümlerinden söz edilmiştir.

*“Gagavuz Yeri Özerkliğine Giden Yol (Belgesel Kitap)”*⁶⁷⁴

Gagavuz Yeri'nin özerkliğinin 25. yıl dönümü kapsamında, bölgenin özerklik kazanma ve sonraki sürecini dönemin gazete haberleri ve fotoğraflarla aksettiren belgesel kitap niteliğinde bir çalışmadır.

⁶⁷³ *Sultan II. Abdülhamid Han'ın Yıldız Albümlerinde Balkanlar*, (Ed. Zülgaip Akkuş), YTB Yayınları, Ankara 2022, (328 s).

⁶⁷⁴ *Tarihi Ve Kültürel Miras Çalışmaları - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı* (ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.05.2022).

5.6.1.2.Yurt Dışı Türklere Dönük Eserler

YTB tarafından Yurt dışı Türk vatandaşlarına dönük çeşitli kültürel (Türkçe, Türk kültürü) ve Türk vatandaşlarının hukuki haklarına dikkat çeken çalışmalar yapılmıştır.

*“YTB Türkçe Ödülleri Seçkisi 2019”*⁶⁷⁵

“Kamus; namustur” anlayışından yola çıkan YTB, gurbette yaşayan Türk vatandaşlarından, özelliklede yeni neslin taşıyıcısı ve güvencesi olan gençlerin anadilleri ile bağlarını korumak, ifade kabiliyetlerini arttırmak ve Türkçe çalışmalarını artırmak amacıyla 2019 yılında “YTB Türkçe Ödülleri” yarışması düzenlemiştir. Yarışma Öykü, Şiir ve Deneme alanında yapılmış ve 16 kişi dereceye girmiştir. Eserde şiir ve denemelere yer verilmiştir.

*“Göç Hikâyeleri Sandıktaki Fotoğraflar”*⁶⁷⁶

YTB tarafından hazırlanan eserde Türk diasporasından 23 Türk vatandaşın yaşanmış hikâyelerine yer verilmiştir. Türkiye’den dünyanın farklı ülkelerine göç eden ya da Türkiye’ye gelen vatandaşlarımızın arşivlerinden tozlu sandıklarından çıkardıkları fotoğraflarıyla birlikte yaşadıkları çoğu hüznü hikâyeler üzerinden göç hareketliliğinin sosyolojik boyutu ortaya konulmaya çalışılmıştır. İlk hikâye Bulgaristan Türklerinden Osman Kılıç’ın yaşadığı hüznü hikâyesidir. Hikâyenin bir kısmı kendi anlatımlarıyla bir kısmı ise emekli Albay İsmail Özgümüş’ün anlatımlarıyla verilmiştir⁶⁷⁷. Bu hikâyenin kahramanlarından birisi Bulgaristan Türklerinden Osman Kılıç⁶⁷⁸ ve diğeri Sivas’tan “tahta bavulla” Almanya’ya giden bir babaannedir.

*“YTB Yazarlık Akademisi 2019 Seçme Eserler”*⁶⁷⁹

⁶⁷⁵ YTB Türkçe Ödülleri Seçkisi, (Ed. Ali Işık- İsmail Yıldız), YTB Yayınları, Ankara 2020, (109 s).

⁶⁷⁶ İsmail Özgümüş, “Asırlık Çınarımız Üstad Osman Kılıç’ın Zorunlu ve Hüznü Göçü”, *Sandıktaki Fotoğraflar Tüm Dünyadan Göç Hikâyeleri*, (Editörler: Dr. Hacı Murat Terzi-Yeşim Sertkan), YTB Yayınları, Ankara 2020, (86 s).

⁶⁷⁷ İsmail Özgümüş, “Asırlık Çınarımız Üstad Osman Kılıç’ın Zorunlu ve Hüznü Göçü”, *Sandıktaki Fotoğraflar Tüm Dünyadan Göç Hikâyeleri*, (Editörler: Dr. Hacı Murat Terzi-Yeşim Sertkan), YTB Yayınları, Ankara 2020, s. 10-15.

⁶⁷⁸ Osman Kılıç ve öğrencilerinin yer aldığı 1940’lara ait fotoğraf için bk., **EK-26**.

⁶⁷⁹ YTB Yazarlık Akademisi 2019 Seçme Eserler, (Editörler: Ali Işık, İsmail Yıldız), YTB Yayınları, Ankara 2020, (199 s).

Eserin takdim yazısına bakıldığı zaman niçin hazırlandığı görülecektir⁶⁸⁰. Köklü Türk medeniyetinin zenginliğine dikkat çekilerek, en esaslı kültür taşıyıcısı ana dil olarak Türkçeye dikkat çekilmiştir. İrfan dünyası, örf ve âdetler, gelenek ve görenekler özellikle çocuklara dönük farkındalık çalışmaları ile şiir, öykü ve hikâyelere önem verilmiştir.

Eserde, Türk diasporasından akademiye katılan gençler arasından seçilen yazılar üç bölümden oluşmaktadır. Öyküler, Denemeler ve Şiirler. Öyküler, *Ahali*, *Yetersiz Haber*, *Devler Diyarı*, *Toparlanıyorum*, *Yaralı Kuş*, *Bir Yıldızın Son Şansı*, *Soğuk Çay*, *Gelmeyen*, *Pembe Akasya*, *Ses Kılavuzu*, *Döneceğim Bir Gün*, *Ters İstikamet*, *Neden Kandırdın Beni*, *Sobe*, *Kar Küresi*, *Pencere*, *Mavi Defter*⁶⁸¹, *Güzel Günler* başlıklarından oluşmaktadır. Denemeler, *Ahmet Hamdi Tanpınar'a Mektup*, *Ülkenin Misafir Çocukları*, *Şiir Güzeldir*, *Bugünün Çocuğu*, *Yarının Büyük İnsanıdır*, *İki Arada*, *Aile Nedir*, *Seyahat-i Ruhiye*, *Zaman İsrafi*, *Bu Gidiş Nereye*, *Hatırlamadığım En Güzel Anı*, *Hangi Almanya* başlıklarını taşımaktadır. Şiirler ise, *Bir Tabut/Lavanta*, *Kul Hakkı*, *Mesken/Strazburg Hatırası*/Şair Gözüyle Meyve Arabası ve *Taksi Çarpışması*, *Ağız/Lâl/Kasa/Aralık*, *İçinde Sen/Sabah/Ağrı*, *Kaybolur Zaman*, *Bilmiyorum/Elma Ağacı*, *Yorgun Nokta*, *Ne Kaldı Geriye?*, *İstanbul'um/ Çıkmaz* başlıklarını havidir.

Eserde yer alan Türk diasporasından seçilmiş olan 35 genç yazarın sırasıyla ağırlıklı olarak doğduğu ya da eğitim gördüğü yerler; Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa İsviçre, Hollanda ve Türkiye şeklindedir. Türkiye'den katılan genç yazar sayısı birdir. Genç yazarların yarısından çoğu bayandır.

Öykülerde Fransa, Almanya ve daha çok İsviçre'de bulunan Aslı Kaya, *Ahali*⁶⁸² adlı öyküsünde başka isimler ve adadaki yaşantı üzerinden sanki Türk diasporasının çocuklarının çektiği sıkıntıların altını çizilmiştir. Denemelerde, insanların sağlık ve kişisel psikolojik sorunları, gurbette ötekileştirilme sorunları, okumak, şiir ve aşk, çocukların gelişimi aile baskısı, doğup büyüdüğü yerin vatan olması, aile, şehirler, insan ve tefekkür, modernleşme ile birlikte zamanın israfı, teknolojinin topluma etkisi, gurbet ve hatıralar, hangi Almanya gibi konular ele alınmıştır⁶⁸³. Şiilerde ise ne zaman geleceği belli olmayan ölüm, romantik içerikli lavanta kokuları, kul hakkı, hatıralar, ıslak bir türkü

⁶⁸⁰ 2019 Seçme Eserler, s. VII-VIII.

⁶⁸¹ Bu eser Belçika'da Türk diasporasından bir aileye mensup Zeynep Zuhul Kılınç tarafından daha sonra ayrı olarak basımı yapılmıştır. Bk., Zeynep Zuhul Kılınç, *Mavi Defter*, Pruva Yayınları, Ankara 2020, (63 s).

⁶⁸² Seçme Eserler, s. 12-15.

⁶⁸³ Seçme Eserler, s. 120-166.

üzerinden sessizlik, kasa ile ifade edilen kapitalist yaşam, içindeki kadına duyulan özlem, kaybolan zaman, yalnızlık, İstanbul gibi konular seçilmiştir⁶⁸⁴.

*“YTB Yazarlık Akademisi 2019 Okuma Yazma Dersleri”*⁶⁸⁵

Bu eser YTB’nin 10. yılında yayımlanmıştır. Eserde, Prof. Dr. Mustafa Kurt tarafından, Edebiyat ve Yazma Üzerine, Edebi Metnin Özellikleri Nelerdir, Edebiyat, Özgünlük ve Modernizm; Abdurrahman Karadeniz tarafından, Uslup, Dilin İşlevleri, Türkçenin Söz Dizimi, Düşüncenin Dili, Sanatın Dili, Denemenin Sınırları; Nihan Kaya tarafından, Türk Edebiyatını ve Dünya Edebiyatını Anlamak, Cezanne’in Ağacı, Yazma Cesareti, Öykü ve Hikâye, Bireysel ve Genellik, Bireyleşme; Naime Erkovan tarafından Türkçeyi Duymak, Göç, Diaspora ve Edebiyat; Ali Ural tarafından, Hayal+Gerçek: Edebiyat, Kurgu Teknikler, Yazmak İçin İpuçları, Soru-Cevaplar başlıklarıyla konular ele alınmıştır⁶⁸⁶.

*“YTB Türkçe Ödülleri Seçkisi 2020”*⁶⁸⁷

YTB’nin ikincisini düzenlediği “YTB Türkçe Ödülleri” adlı çalışmanın amacı, yurtdışındaki gençlerin ana dillerindeki yetkinliklerini artırarak Türkçe okumalarını, düşünmelerini ve yazmalarını teşvik etmektir. YTB Türkçe Ödülleri Seçkisi, bu yarışmada şiir, öykü ve deneme türlerinde dereceye giren eserlerden oluşan bir kitaptır.

*“Yurtdışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırıları 2020/2021”*⁶⁸⁸

YTB, Yurtdışında yaşayan Türklerin varlığını hedef alan saldırı içeren bir rapor niteliğinde bir eserler yayımlamıştır. Batı’da yükselişe geçen aşırı sağcı popülizmin etkisiyle, son yıllarda ırkçı ve İslam düşmanı saldırıların sayısının ve şiddetinin kaygı verici şekilde arttığını işaret eden bu raporlara göre, yurt dışında yaşayan vatandaşların canına kasteden, evlerine, araçlarına, işyerlerine yönelik saldırıların yanı sıra İslam düşmanlığının bir sonucu olarak Türklere ait camiler de aşırı sağcı saldırıların hedefi hâline gelmiştir.

⁶⁸⁴ *Seçme Eserler*, s. 169-199.

⁶⁸⁵ *YTB Yazarlık Akademisi Okuma Yazma Dersleri*, YTB Yayınları, 2020 Ankara, (184 s.)

⁶⁸⁶ Geniş bilgi için bk. *YTB Yazarlık Akademisi Okuma Yazma Dersleri*, YTB Yayınları, 2020 Ankara.

⁶⁸⁷ *YTB Türkçe Ödülleri Seçkisi*, (Ed. Ali Işık- İsmail Yıldız), YTB Yayınları, Ankara 2021, (109 s.)

⁶⁸⁸ *Yurtdışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırıları 2020*, YTB Yayınları, Ankara 2021, (143 s); *Yurtdışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırıları 2021*, YTB Yayınları, Ankara 2022, (127 s).

2020 yılında 205'i Almanya, 40'ı Fransa, 37'si Avusturya, 15'i Hollanda, 15'i İsviçre, 12'si Belçika, 11'i İsveç, 8'i Yunanistan, 6'sı ABD, 6'sı Danimarka, 5'i Birleşik Krallık ve diğer bazı ülkeler⁶⁸⁹ olmak üzere Avrupa'da toplamda 389 "nefret saikli" saldırı olurken⁶⁹⁰, 2021 raporuna göre, 2021 yılında Almanya'da 132, Hollanda'da 43, Fransa'da 38 olmak üzere 23 ülkede yurt dışındaki Türk varlığını hedef alan 316 saldırı kayıt altına alınmıştır. Bu eserlerde bu saldırılarla ilgili bilgi ve görseller bulunmaktadır.

*"Yurtdışındaki Vatandaşlarımızın Ayrımcılık Algısı 2021"*⁶⁹¹

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının katılımıyla oluşan bu çalışmada, yurtdışındaki Türklerin yaşadıkları ülkelerdeki toplumun ve mevcut yönetimin kendilerine yaklaşımını verilerle açıklamaya çaba sarf edilmiştir. Avrupa'nın farklı ülkelerinden katılan Türk vatandaşlarının anketteki sorulara verdiği cevaplar üzerinden yurtdışındaki vatandaşların ayrımcılık algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda da önemli tespitlerde bulunulmuştur. Özellikle de katılımcılar, yaşadıkları ülkedeki yabancı düşmanlığına yol açan en önemli etken olarak (69 yanıt) "Medyada azınlık gruplarının olumsuz yansıtılması"nı göstermişlerdir.

*"Yurt Dışı Vatandaşlar Hak Ve Özgürlükler Güncesi 2020/2021"*⁶⁹²

Yurt dışındaki Türk vatandaşları ve yabancı ülke vatandaşı olmakla birlikte anavatanı Türkiye olan insanların bulundukları ülkelerde bir diaspora bütünlüğü içinde yaşam standartlarını en üst seviyeye çıkarmalarına destek vermek Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının en temel görevleri arasındadır. Bu hedefin gerçekleşmesi yönünde, özellikle Türk diasporasının kültürel kimliğini ve anavatanla bağlarını koruyup güçlendirmeleri, ekonomik potansiyellerini geliştirmeleri ve yetişmiş insan kaynağıyla her alanda hem kaynak hem ev sahibi ülke toplumlarına değer katabilmeleri için YTB çeşitli etkinlikler ve destek mekanizmaları ile Türk insanının yanında olmuştur. Bu çerçevede Türk diasporasının bulundukları ülkelerde sahip oldukları hak ve özgürlüklerden tam anlamıyla yararlanabilmeleri gerek eğitim gerek

⁶⁸⁹ Bu ülkeler Bulgaristan 4, Kanada 4, Arjantin 2, Avustralya 2, Bosna-Hersek 2, Çekya 2, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi 2, Kuzey Makedonya, 2 Norveç 2, Estonya 1, Gürcistan 1, İrlanda 1, İtalya 1, Karadağ 1, Litvanya 1, Sırbistan 1, Yeni Zelanda 1 şeklindedir. Tablo için bk., *Yurtdışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırıları 2020*, s. 5.

⁶⁹⁰ *Yurtdışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırıları 2020*, s.5.

⁶⁹¹ *Yurtdışındaki Vatandaşlarımızın Ayrımcılık Algısı 2021*, YTB Yayınları, Ankara 2022, (31 s).

⁶⁹² *Yurt Dışı Vatandaşlar Hak Ve Özgürlükler Güncesi 2021*, YTB Yayınları, Ankara 2022, (107 s).

çalışma hayatı gerekse kültürel ve dini kimliklerinin muhafazasında ırkçı ve ayrımcı temelde ortaya çıkan hak ihlallerine karşı hak arama kapasitelerinin gelişmesi büyük önem taşımaktadır.

2020 yılı hak ve özgürlükler güncesinde, uluslararası hukukta hak ve özgürlükler konusunda bilgi verilirken, çeşitli Avrupa ülkelerinde Türk vatandaşlarının olumlu ve olumsuz yaşadıkları, “adalete erişim, çalışma hakkı, çeşitliliğe saygı, din ve vicdan özgürlüğü, eğitim ve güvenlik hakkı, ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele, kötü muamele, toplama ve dernek kurma, işkence yasağı, özel hayata saygı, seyahat ve ikamet özgürlüğü ve vatandaşlık hakkı” gibi konularda istatistiki bilgilere yer verilmiştir⁶⁹³.

*“Almanya Türk Diasporası Atlası Göçmenlikten Diasporaya 60. Yılında Almanya’da Türkler”*⁶⁹⁴

Bu çalışma altmış yıl önce işçi göçüyle başlayan Almanya’daki Türklerin gurbet hikâyesini anlatmayı hedeflemiştir. Bu çalışmada toplumsal hayattan ekonomiye, spordan edebiyata, eğitimden çalışma hayatına kadar diasporadaki Türklerin genel bir resmini çizmeye çalışılmıştır. Bazı konularda seçici davranılması, örneklerin temsil gücünün yeterliliğinden kaynaklanmıştır. Böylelikle farklı gerekçelerden dolayı Almanya’ya yerleşmiş gurbetçilerin her alanına değinen on üç bölüm hazırlanmıştır.

Buraya kadar ele alınan konulara bakıldığında zaman, YTB’nin bu faaliyetleriyle Türk diasporası gençlerinin bir anlamda kültürel, zihinsel duruşları ortaya konulmuştur. Edebiyat üzerinde bir anlamda sosyolojik bir etkinlik ya da çözümleme yapılmıştır.

5.6.1.3.Uluslararası Öğrencilere Dönük Eserler

YTB tarafından uluslararası öğrencilere dönük kültürel yönü ağır basan çeşitli eserler yayımlanmıştır. Bu eserlerden katalog özelliği göstermeyen bilimsel eserler burada ana hatlarıyla değerlendirilmiştir.

*Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*⁶⁹⁵

⁶⁹³ Yurt Dışı Vatandaşlar Hak Ve Özgürlükler Güncesi 2020, YTB Yayınları, Ankara 2021, s. 1-103.

⁶⁹⁴ *Almanya Türk Diasporası Atlası Göçmenlikten Diasporaya 60. Yılında Almanya’da Türkler*, (Ed. Bünyamin Bezci), YTB Yayınları, Ankara 2022, (277 s).

⁶⁹⁵ *Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*, (Editörler: Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı-Dr. Yusuf Günaydın), YTB Yay., Ankara 2021, (238 s.).

Bu eserde, Türk dili, Türk tarihi, Türk edebiyatı, Türk müzik kültürü, geleneksel Türk sanatları, Türklerde spor ve şehir kültürü, Türk eğitim sistemi, Türklerin bilim sanat ve medeniyete katkıları ile birlikte Türklerde yemek aile ve bayramlar gibi değerli konular ele alınmıştır. Özellikle Ahmet Taşağıl tarafından kaleme alınan “Türk Tarihi” ve Mustafa Gündüz tarafından kaleme alınan “Türklerin Bilim, Sanat ve Medeniyete Katkıları” başlıklı yazılar dikkate değerdir⁶⁹⁶.

*“Yunus’u İşiten Yarenler Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre”*⁶⁹⁷

YTB, Yunus Emre’yi yurt içi ve yurt dışında hakkıyla anmak maksadıyla 2021 yılı içinde Yunus Emre tanıtma programı düzenlemiştir. Söz konusu çalışma “Uluslararası Kültür ve Dil Araştırmaları Derneği (UKDA)” ile iş birliğinde düzenlenen “Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre” isimli etkinlik olmuştur. Birçok farklı ülkeden üniversite öğrencilerinin Yunus Emre hakkında yazdıkları metinlerden oluşan bu eser, Yunus Emre’yi yurtdışında tanıtmayı hedeflemiştir.

*“Uluslararası Öğrenci Ödülleri 2021”*⁶⁹⁸

Türkiye’deki üniversitelerin nitelikli ve uluslararası eğitimde söz sahibi ülkelerden biri olması sürecine yürütücüsü olduğu Türkiye Bursları Programı ile önemli katkılar sunan YTB, Türkiye’de misafir ettiği uluslararası öğrencilerin akademik ve bilimsel yetkinliklerini artırmalarının yanı sıra kültür, sanat, medya ve edebiyat gibi alanlarda da kendilerini geliştirmelerini önemsemekte, bu minvalde destekleyici ve teşvik edici birçok faaliyet icra etmiştir. Bu faaliyetlerinden biri de daha önceki bölümlerde açıklandığı üzere “Uluslararası Öğrenci Akademisi” programıdır. Bu eserde programa uygun olarak Türkiye’deki birçok ulustaki öğrencilerin kültür ve sanat alanında, ebru, hat, tezhib ve enstrüman; medya ve iletişim alanında, fotoğraf, kısa film, belgesel, dijital tasarım ve senaryo bölümlerinde göstermiş oldukları faaliyetler yer almaktadır.

*Bin Yıllık Komşumuz Ermeniler Bir Asırlık Mesele, Demokratikleşme Sürecinde Yeni Yaklaşımlar Kitabı 1915-2015*⁶⁹⁹

⁶⁹⁶ Ahmet Taşağıl, “Türk Tarihi”, *Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*, s. 29-64; Mustafa Gündüz, “Türklerin Bilim, Sanat ve Medeniyete Katkıları”, *Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*, s. 193-204.

⁶⁹⁷ *Yunus’u İşiten Yarenler Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre*, (Ed. Seçil Altın), YTB Yayınları, Ankara 2022, (115 s).

⁶⁹⁸ *Uluslararası Öğrenci Ödülleri 2021*, (Ed. Koray Sevindi), YTB Yayınları, Ankara 2023, (154 s).

⁶⁹⁹ YTB, Ankara 2015, (52 s.)

Eserde Türkiye'nin son yıllarda Türkiye'nin Ermeni meselesinin çözümüne dönük ortaya koyduğu yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Geçmişten ders çıkararak geleceğe barış içerisinde umutla bakmak, anlayışıyla ele alınan kitapta, Ermenilerin son yüzyıla kadar Osmanlı'da rahat içerisinde yaşadığı ancak Batılı devletlerin müdahalesi ile sıkıntıların yaşanmaya başladığı konusunun altı çizilir⁷⁰⁰.

Buraya kadar eserlerle ilgili verilen bilgilere bakıldığı zaman YTB'nin entelektüel açıdan yayımlamış olduğu eserlerle, kültür eğitimi sayılabilecek kitaplar üzerinden önemli bir işlevi yerine getirdiği görülmektedir. YTB, yurt dışı Türkler, akraba/kardeş/soydaş topluluklarla birlikte Türk dünyasını ilgilendiren coğrafyalara dönük önemli kültür hizmetini yerine getirmiştir. Eğitim çalışmalarında kullanılan eserler, özellikle genç ve çocukların yer aldığı eğitim hizmetlerinde ve Türkçe öğretiminde kullanılmıştır. Türkiye'nin merkezde yer aldığı İslam coğrafyasının çeşitli sorunları da düşünce tarihi açısından merkeze alınmıştır.

5.7.Performans Bilgileri: Faaliyetlere Dönük Kurumsal Kabiliyet ve Kapasitenin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında kurumun hedefleri açısından performans bilgileri değerlendirilmiştir. Stratejik açıdan güçlü alanlar, gelişmeye açık alanlar, fırsatlar, tehditler ve öneriler değerlendirilmiştir.

5.7.1.Performans Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Daha önce de zikredildiği üzere YTB'nin kurulmuş olduğu 2010 yılında “Performans Sonuçları Tablosu, Performans Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Performans Bilgi Sisteminin Değerlendirilmesi” gibi başlıklara yer verilememiştir. Bu dönemde daha çok 2011 ve sonraki yıllar için kurumsal çalışmalar, taslaklar, taramalar, kurullar ve yönetmeliklerle birlikte genel bilgilere ve yapılacak çalışmalara yer verilmiştir. Bunlar ilk bölümde değerlendirilmiştir.

YTB, 2019 yılında performans hedeflerini gerçekleştirebilmek adına performans göstergelerinde yer almayan ancak Başkanlık stratejik amacına hizmet eden birçok faaliyeti hayata geçirmiştir. Başkanlığın stratejik amaçlarına ulaşma yolunda 2019 yılında hayata geçirilen proje, program ve faaliyetlerle; yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının

⁷⁰⁰ Eser Türk basınında da yer almıştır. Bk., [https://www.sondakika.com/haber/haber-ytb-den-bin-yillik-komsumuz-ermeniler-ve-bir-7182423/\(20.06.2023\)](https://www.sondakika.com/haber/haber-ytb-den-bin-yillik-komsumuz-ermeniler-ve-bir-7182423/(20.06.2023)).

akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunmuş, çocuk ve Türk gençlerinin anadillerini öğrenmeleri, kültürel değerleri tanımaları sağlanmış, on binlerce Türk vatandaşının Türkiye ile olan sosyal ve kültürel bağları güçlendirilmiş, kardeş topluluklar coğrafyasına yönelik etkinliklerle binlerce çocuk ve gence ulaşılarak, Türkiye’yi daha yakından tanımalarına vesile olunmuş, ihtiyaç duydukları eğitimler verilmiş, umutla bekledikleri materyal destekleri ulaştırılmış, gelecek nesillere kalacak önemli somut ve somut olmayan kültürel miras envanterleri ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca “Türkiye Bursları” kapsamında dünyanın birçok yerinden Türkiye’de eğitim almak üzere seçilen uluslararası öğrencilere; uzun dönemli lisans ve lisansüstü burslarının yanı sıra kısa dönemli başarı ve araştırma bursları verilmiş, yabancı kamu görevlileri, diplomatlar, akademisyenler ve araştırmacılar için özel olarak tasarlanmış “Kamu Görevlileri ve Akademisyenler için Türkçe İletişim Programı (KÂTİP)” bursu ile ikili ülke ilişkilerinde önemli rol oynayacak beşeri sermayeye yatırım yapılmış, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile yürütülen ortak burs programları sayesinde de ülke ve bölüm özelinde destekler sağlanmıştır⁷⁰¹.

“2019 Yılı Performans Programı”nda 47 adet gösterge yer almaktadır. Bu performans göstergelerinden 22 tanesinin gerçekleşme oranı %100’ün üstünde, 15 tanesinin gerçekleşme oranı ise %100’dür. Toplamda 37 performans göstergesi için hedefe ulaşılmış ve/veya hedef aşılmıştır. Gerçekleşme oranı % 50 - % 100 arasında olan 7 gösterge söz konusuysa, % 50’nin altında kalan 3 gösterge tespit edilmiştir. Gerçekleşme oranı % 100’ün çok üzerinde kalan göstergeler ile gerçekleşme oranları %50’nin altında ve %50 - %100 arasında olan materyallerin altısında hedef değerlerin belirlenmesinde problem yaşanmıştır. Olumsuz sapma yaşanan diğer göstergelerle ilgili kurum tespiti ise, “öngörülemeyen bütçe tasarrufları, ödenek yetersizliği, yıl içinde yaşanan döviz kur artış ve dalgalanmaları, sistem ve mevzuat değişiklikleri, paydaş kurumlardan kaynaklanan aksaklıklar, vb. dış çevresel faktörlerden etkilendiği” şeklindedir⁷⁰². Tüm bu değerlendirmeler ışığında 2019 yılı YTB için başarılı bir yıl olarak değerlendirilebilir

2022 yılı YTB’nin “Desteklenen Kütüphane” göstergesi sayısında hedefe göre sapma vardır. 2022’ye kadar açılan kütüphane sayısı 53’tür. YTB’nin iç bünye izleme ve değerlendirmelerine göre bu rakam hedefin altında kalmıştır. Burada daha çok dış

⁷⁰¹ Faaliyet Raporu 2019, s. 60-65.

⁷⁰² Faaliyet Raporu 2019, s. 65-71.

etkenler ve maliyetlerin etkili olduğu görülmüştür. “Desteklenen projelerde faydalanan ve programlara katılan kişi sayısı göstergeleri açısından hedeflenen değerlerin üzerinden ihtiyaçlar ve amaçlar karşılanmıştır. Doğrudan Proje Desteği, Okul Öncesi Çift Dilli Destek Programı, Türkçe Saati Programı, Genç Destek Programları ve Rafadan Tayfa gibi programlarla yurtdışında yaşayan Türk çocuklarının ve gençlerinin ana dillerini öğrenmeleri, kültürel değerlerini tanımaları” açısından önemli imkânlar tanındığı görülmüştür⁷⁰³.

“Kültürel Hareket Programları”, katılımcı sayısı göstergesi çerçevesinde hedeflenen değerlerin aşıldığı görülmüştür. Yurt dışında yaşayan vatandaşlara dönük hizmetlerde *“eğitim, aile, ekonomi, hukuk ve çeşitli kamplardan eğitim programlarına, iftar etkinliklerinden festivallere kadar ihtiyaçlar çerçevesinde”* hareket edilmiştir. Kurum iç değerlendirmelerine göre, 2022 yılı itibarıyla “karşılama ve uğurlama hizmetleri göstergelerinde” de hedeflenen değerler aşılmıştır. 2022 yılı itibarıyla toplam mezun derneği sayısı 34’tür. 2022 yılı sonu itibarıyla sistemde görülen mezun kayıtlı sayısı 122 bin olarak tespit edilmiştir. Sözlü tarih çalışmalarında da hedef değere ulaşılmıştır. Sözlü tarih, kültürel hareketlilik, tarihi ve kültürel miras programları ilgili bölgelerden gelen taleplere göre değişkenlik göstermiştir. “Ülkeler arasındaki ilişkilere katkı sağlamak amacıyla Türkiye’nin tarihi ve kültürel bağları olan topluluklarla işbirliğini geliştirme çalışmaları büyük oranda hedef yakalanmıştır”. 2022 yılı bursu kabul eden öğrenci oranlarında aksamalar yaşanmıştır. *“Performans gösterge değerlerinde dövizin artışı ve küresel salgın hedef açısından handikaplar oluşturmuştur. Türkiye Bursları kapsamında yıllık öğrenci sayısına ulaşamamasında; Covid-19 salgını sonrası uluslararası öğrenci hareketliliğinin tam normalleşme sürecine girememesi ve uluslararası rakip burs programlarının tercih edilmesi ve burslandırma takviminin geç açıklanması”* olumsuz etkenler olarak görülmüştür⁷⁰⁴.

Türkiye’de yükseköğretim gören “uluslararası öğrencilerin sosyal, akademik ve kültürel kapasitelerinin güçlendirilmesi ve Türkiye’ye uyum süreçlerinin kolaylaştırılması için düzenlenen faaliyetlerde salgının etkilerine rağmen istenilen hedefe ulaşılmıştır. Türkiye Bursları ile ilgili öğrenci memnuniyet anketinin sonucu ise, % 86 şeklinde olumlu gerçekleşmiştir”. Öğrenci merkezli nitelikli iş gücü açısından da 2022 yıl sonu hedefi gerçekleştirilmiştir. YTB’nin “teknik destekler ve personele dönük

⁷⁰³ Faaliyet Raporu 2022, s. 42-43.

⁷⁰⁴ Faaliyet Raporu 2022, s. 43-48.

uygulamalarında” da memnuniyet oranının yüksek olduğu görülmüştür. “Özellikle düzenlenen hizmet içi eğitim programı sayısı, hizmet içi eğitime katılan personel sayısında performans göstergeleri açısından istenilen hedefler yakalanmıştır. Performans göstergelerinde mevzuatlarla ilgili istenilen netice elde edilememiştir”. Bu nedenle YTB tarafından “taleplerle hedefler arasında güncelleme yapılması” lüzumlu görülmüştür. “Proje ve süreç yönetim aşamalarının uygulanmasıyla ilgili performans göstergesine yönelik çalışmalar” ise 2021 yılında tamamlanmıştır. “İş zekâsı uygulamalarının gerçekleştirilmesi” ile ilgili performans göstergeleri pandemi nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Başkanlıkça, 2022 yılında “kurumsal olarak ihtiyaçlar açısından hedeflere ulaşmada” yapılanma değişikliğine gidildiği görülmüştür. “Kurumsal yayınlar, kurumsal görünürlük ve iletişim çalışmalarında” gözle görünür gelişmeler dikkat çekmiştir. Balkan coğrafyasına dönük Bağlar dergisi çıkarılmış kamu diplomasisine büyük önem verilmiştir. İletişim kurulan ülke sayısında artış olurken, 2022 yılında pandeminin ortaya çıkardığı “DİJİTALLEŞME” maliyeti düşürdüğünden, etkinliklerin tanıtımı yüz yüzeden daha etkin kullanıldığı görülmüştür. Kurum içi değerlendirmelerde, döviz kurlarındaki artışın “sürdürülebilir performans” göstergeleri açısından büyük risk teşkil ettiği görülmüştür. 2022 Türkiye Bursları değerlendirme ve seçim sürecinin sonucunda “uluslararası kuruluşlar ve fonlar tarafından sağlanan kaynaklarla burslandırılan öğrenci sayısı” 1479’dur. “uluslararası kuruluşlar ve fonlar tarafından gerçekleştirilen organizasyon, eğitim ve program sayısı” performans göstergelerinde hedefin üzerinde bir değer ile başarıya ulaşılmıştır⁷⁰⁵.

2022 yılı “Performans Bilgi Sistemi”nde ise, YTB’nin performans bilgi değerlendirme sistemi temel olarak “stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu” ekseninde değerlendirilmiştir⁷⁰⁶. 2022 yılı performans programı, YTB’nin bağlı bulunduğu “mevzuat hükümleri ve üst politika belgeleri kapsamında hazırlanan stratejik plan ve amaçlar, genel hedefler, performans hedefleri ve göstergeleri ile birlikte ihtiyaç duyulan kaynaklar” belirlenmiş stratejik planın yıllık uygulaması program ve alt program hedeflerine göre düzenlenmiştir.

⁷⁰⁵ Faaliyet Raporu 2022, s. 49-55.

⁷⁰⁶ Faaliyet Raporu 2022, s. 56.

5.7.2.Kurumsal Kabiliyet ve Kapasitenin Değerlendirilmesi

2018 yılı kurumsal kabiliyet ve kapasite açısından stratejik olarak “Güçlü Alanlar”, “Gelişmeye Açık Alanlar” ile ilgili çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Buna göre, “*Güçlü Alanlar*” şu şekilde ön plana çıkmaktadır⁷⁰⁷:

“Saha ile ilgili ciddi bir bilgi birikimi elde edilmiş olması, kurumun uluslararası öğrenciler, akademisyenler, uzman ve gönüllülerden oluşan zengin insan kaynağına erişebilme imkânı, genç, dinamik, eğitim düzeyi yüksek ve farklı dilleri bilen personel yapısı, kurum çalışma alanının stratejik önemini oluşturduğu motivasyon, uluslararası düzeyde faaliyet göstermesi, karar alma mekanizmalarını etkileyecek bilgi akışının hızlı olması, hızlı ve nitelikli organizasyon kapasitesi, hem anavatan hem de kardeş diasporalarla ortak çalışabilme kapasitesi, kurumun çalışma alanlarında koordinasyon yetkisine sahip olması, gelişen teknolojiye kolay uyum sağlayan bir personel profiline sahip olması, mali destek sağlayan bir kurum olması, katı hiyerarşik yapının bulunmaması, farklı kamu kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapabilmesi, kurumun değerlerini içselleştirmiş, idealist ve yeniliğe açık personel yapısı”.

“*Gelişmeye Açık Alanlar*” ise:

“Proje ve desteklerin sürekliliğinin olmaması, YTB’nin ortak dilinin olmaması ve terminoloji birliği oluşturulamaması, insan kaynağının az olması, Türkiye’nin kurumlarında mevcut olan hafızadan yararlanılamaması, uzmanlaşma ve saha çalışmasında veri eksikliği, uluslararası öğrenciler konusunda yurt içi üniversite ofislerinin bulunmaması, tanıtım amaçlı faaliyetlerin arttırılma ihtiyacı, yurtdışı teşkilatının olmaması, kurumsal bilinirliğin yetersiz olması” şeklindedir⁷⁰⁸.

YTB tarafından 2019 yılı kurumsal faaliyet ve kapasitenin değerlendirildiği görülmüştür:⁷⁰⁹ Buna göre güçlü yönler, gelişmeye açık alanlar, fırsatlar, tehditler, öneri ve tedbirler, sıralanmıştır. Öneri ve Tedbirler kısmında daha çok Başkanlığın, “*hem anavatan hem de kardeş diasporalarla ortak çalışabilme kapasitesi, ayrıca çalışma alanlarında koordinasyon yetkisine sahip olması diaspora coğrafyamızda karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik çalışmalarda avantaja dönüştürülmesi; alandaki çalışmaların daha hızlı şekilde kabul görmesi ve proje uygulamalarının daha sağlıklı yürütülebilmesi açısından görev alanımızdaki kardeş topluluklar ve sivil toplum*

⁷⁰⁷ İdare Faaliyet Raporu 2018, s.120.

⁷⁰⁸ İdare Faaliyet Raporu 2018, s. 120-121.

⁷⁰⁹ Faaliyet Raporu 2019, s. 74-76.

kuruluşları nezdindeki olumlu Türkiye imajının devamı Başkanlık için son derece önemli görülmüştür. Bu olumlu imajın devamı için bölgenin ihtiyaçlarına yönelik faaliyetlerin sürdürülmesi” planlanmıştır. **Fırsatlar**, “Türkiye’nin eğitim açısından bir cazibe merkezine dönüşmesi, Türk özel sektörünün yurtdışında artan ekonomik faaliyetleri, teknolojik imkanların yaygınlaşması ile geniş kitlelere ulaşabilme imkanı, alanda çalışan akademisyen, araştırma merkezleri ve enstitülerin mevcudiyeti, yurtdışındaki Türk vatandaşların siyaset, spor, sanat ve iş dünyasındaki başarılarının giderek artması, Türk dış politikasının aktifleşmesi ve dış politika vizyonunun dünyaya açılması, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının Türkiye ile bağlarının güçlü olması, çalışma alanında faal birçok STK bulunması, uluslararası öğrenci hareketliliğinin artması, hedef gruplar nezdinde Türkiye’nin yükselen pozitif imajı, diasporanın ana vatanına duyduğu aidiyetin güçlü olması, paydaş kurumların sayısının ve niteliğinin artması” şeklinde sıralanırken, **Tehditler**, “Türkiye aleyhinde faaliyet gösteren terör örgütlerinin yurtdışındaki etkinliği, uluslararası ve bölgesel siyasal istikrarsızlıklar, Avrupa’da aşırı sağ akımın ve İslam karşıtlığının yükselişe geçmesi, alana ilişkin bilimsel çalışma ve veri eksikliği, faaliyet yapılan ülkelerdeki hukuki engeller, konjonktürel değişiklikler ve belirsizlikler, çalışma alanının çok geniş bir yelpazeyi kapsamaması, kurum çalışmalarına referans olabilecek uluslararası anlaşmaların güncellenmemesi, STK’lar arasında birlikte çalışma ve işbirliği kültürünün yetersiz olması, paydaşlar arasında belirgin bir iletişim/bilgi paylaşım sisteminin olmayışı, dış politika alanında faaliyet yürüten kurum ve kuruluşlar arasındaki bilgi paylaşımı ve koordinasyon eksikliği, bütçe ve finansman kaynaklarının yetersizliği, hedef coğrafyamızda yer alan bazı ülkelerde STK’lara yönelik baskıcı tutumlar, kurumun çalışma alanına ulusal ve uluslararası medyanın yeterli ilgiyi göstermemesi” şeklinde değerlendirilmiştir⁷¹⁰.

2022 yılı “Kurumsal Kabiliyet Ve Kapasitenin Değerlendirilmesi” bağlamında bazı tespitler yapılmıştır.

Üstünlükler

2022 yılı itibarıyla YTB’nin kurumsal kimlik ve kapasite açısından üstünlükleri şu şekilde sıralanmıştır⁷¹¹:

⁷¹⁰ Faaliyet Raporu 2019, s. 74-75.

⁷¹¹ Faaliyet Raporu 2022, s. 60.

“Saha ile ilgili ciddi bir bilgi birikiminin elde edilmiş olması; uluslararası düzeyde faaliyet gösterilmesi, hızlı ve nitelikli organizasyon kapasitesi; karar alma mekanizmalarını etkileyecek bilgi akışının hızlı olması; mali destek sağlayan bir kurum olması; hem anavatan hem kardeş diasporalarla ortak çalışabilme kapasitesi; kurumun çalışma alanlarında ortak koordinasyon yetkisine sahip olması; gelişen teknolojiye kolay uyum sağlayan bir personel profiline sahip olması; katı hiyerarşik yapının bulunmaması; Genç, dinamik, eğitim düzeyi yüksek ve farklı dilleri bilen personel yapısı, kurum çalışma alanının stratejik öneminin oluşturduğu motivasyon; kurumun uluslararası öğrenciler, akademisyenler, uzman ve gönüllülerden oluşan zengin insan kaynağına erişebilme imkanı; farklı kamu kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapabilmesi; kurumun değerlerini içselleştirmiş, idealist ve yeniliğe açık personel yapısı”.

Bütün bunlarla birlikte eş zamanlı olarak yurt içi ve yurt dışı faaliyetleri yürütebilmesi ve özellikle etkinlikleri STK’larla koordineli şekilde gerçekleştirmesi de büyük avantaj sağlamaktadır.

Zayıflıklar

YTB’nin “uzmanlaşma ve saha çalışmasında veri eksikliği, uluslararası öğrenciler konusunda yurt içi üniversite ofislerinin bulunmaması, tanıtım amaçlı faaliyetlerin artırılma ihtiyacı ve yurt dışı teşkilatının olmaması”⁷¹² zayıf yönleri olarak tespit edilmiştir. Bu etkenler arasında yurt dışı teşkilatlarının olmaması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Çünkü, Türkiye ve Türk dünyası adına uluslararası alanda başarılı olunabilmesi için bu yapı büyük bir öneme sahiptir.

Yukarıda sıralanan ve değerlendirilen üstün ve zayıf yönleri tamamlayan bölüm ise değişen dünya şartları açısından fırsatlar ve tehditlerle birlikte öneri tedbirleri olmuştur.

YTB’nin 2022 yılı *fırsatlar ve tehditleri* ise 12 yıllık tecrübe şu şekilde sıralanmıştır⁷¹³:

“Türkiye’nin eğitim açısından bir cazibe merkezine dönüşmesi; çalışma alanında faal birçok STK bulunması; yurtdışı vatandaşlarının Türkiye ile bağlarının güçlü olması; uluslararası öğrenci hareketliliğinin artması; Türkiye Bursları mezunlarının Türkiye ile

⁷¹² Faaliyet Raporu 2022, s. 60.

⁷¹³ Faaliyet Raporu 2022, s. 61.

bağlarının güçlü olması; Yurtdışındaki Türk vatandaşlarının siyaset, spor, sanat ve iş dünyasındaki başarılarının giderek artması; Türk özel sektörünün yurtdışında artan ekonomik faaliyetleri; teknolojik imkânların yaygınlaşması ile geniş kitlelere ulaşabilme imkanı; alanda çalışan akademisyen, araştırma merkezleri ve enstitülerin mevcudiyeti; Türk dış politikasının aktifleşmesi ve dış politika vizyonunun dünyaya açılması; hedef gruplar nezdinde Türkiye'nin yükselen imajı; diasporanın ana vatana duyduğu aidiyetin güçlü olması; paydaş kurumların sayısının ve niteliğinin artması”

Tehditler 13 başlık halinde ortaya konulmuştur⁷¹⁴. 2018 yılı mukayese edildiği zaman, 2022 yılı tehditlerinde “*Avrupa’da aşırı sağ akımın ve İslam karşıtlığının yükselişe geçmesi; alana ilişkin bilimsel çalışma ve veri eksikliği, faaliyet yapılan ülkelerdeki hukuki engeller*”, cümlesi harici diğer 2018 yılı ifadeleri hemen hemen aynı içeriğe sahiptir.

Yukarıdaki tehditlerin imkânlar ölçeğinde doğru bir strateji ile aşılması hiç şüphesiz YTB’yi daha güçlü kılacaktır.

2022 yılı itibarıyla yapılan faaliyetler çerçevesinde YTB tarafından yapılan “öneri ve tedbirler” ana hatlarıyla şu şekilde özetlenebilir⁷¹⁵:

Yurtdışındaki Türk vatandaşlarının farklılıklarına ve menfaatlerine sahip çıkarak “dil ile kültür birikimini geliştirmek” ve yurtdışına yönelik hizmetleri “kalıcı ve sağlıklı” bir şekilde yürütebilmektir. Türkiye’nin benimsediği “barışçıl ve uluslararası kalkınmayı temel alan dış politika anlayışı ve tarihi sorumluluklar çerçevesinde” Türkiye ile “köklü ilişkilere ve derin bağlara sahip olan “kardeş topluluklara yönelik hizmetlerin” etkin şekilde geliştirilmesinin sağlamaktır. Türkiye’nin “uluslararası alanda geliştirdiği kültürel siyasi ve ekonomik ilişkileri”, Türkiye’de eğitim almış “uluslararası öğrenciler tarafından tesis edilecek bağlar” ile güçlendirilmesi, Türk kültür ve medeniyeti ile Türkiye’nin Yükseköğretim alanında sağladığı birikimin “küresel düzeyde tanıtılması ve paylaşımı hususunda” özverili çalışmalara devam edilecektir. “İhtiyaç duyulan insan kaynağına yönelik nitelikli eğitimle birlikte programlar çeşitlendirilecektir. Hem anavatan hem kardeş topluluklarda diaspora coğrafyasındaki sorunların koordinasyon ile çözülmesi sağlanacaktır. Stratejik amaç ve hedeflerle ilgili veri eksikliğinin giderilerek

⁷¹⁴ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 61.

⁷¹⁵ *Faaliyet Raporu 2022*, s. 63.

Türkiye Burslarında talepleri karşılamaya dönük sistem güncellemelerinin giderilmesi sağlanacaktır. Az gelişmiş ülkelerde fırsat eşitliğinin sağlanması beşerî alt yapı niteliğinin artırılması amacıyla verilen burslarda uluslararası kurum ve paydaşların daha fazla katkı sağlamaları temin edilecektir. Türkiye mezunları, yurtdışı vatandaşlar ve kardeş topluluklara ait STK'lar ve diğer kuruluşların kapasitelerinin artırılması ve siyasi ve kültürel haklarının savunmasına yönelik etkin programların uygulanması sağlanacaktır". Kardeş topluluklar ile Türkiye arasında "tarihi ve kültürel yakınlığın korunması, yeniden inşası ve gelecek nesillere aktarılması kapsamında, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve kayıt altına alınması, yazıl ve görsel sanat eserlerinin derlenmesi, belgesel çekimlerinin desteklenmesi ve kültürel yakınlık oluşturan konuların gün yüzüne çıkarılması" yönünde çalışmalar yapılacaktır. Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarını hedef alan "ırkçı ve İslamofobik saldırıları kayıt altına almak, bu hususta farkındalık oluşturmak ve nefret suçlarıyla mücadele etmek" amacıyla yapılan faaliyetler devam ettirilecektir. Genel mevzuat ve sistem değişikliklerine uyum sağlayarak, bütçe faaliyetlerine katlı sağlamak amacıyla paydaş kurum ve STK'ları attırmak, bilgi sistemlerini ihtiyaçlara göre dizayn etmek, paydaş kurum ve kuruluşlarla daha etkin koordinasyon sağlamak ve YTB'nin çalışmaları ve Türkiye Burslarına dönük tanıtım faaliyetlerinin geliştirilmesi şeklindedir.

Yukarıda görüleceği üzere 2022 yılının son değerlendirme konusu olarak seçilmesinde on yıllık tecrübe yaşamış bir kurumun eksiklik ya da hedeflerin daha objektif bir bilgi birikimi ve göstergelerle yorumlanabileceği yaklaşımıyla ilgilidir.

5.8. YTB ile İlgili Uluslararası Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir Değerlendirme

YTB'nin faaliyet alanları bağlamında gerek yurt dışı Türkler ve gerekse akraba topluluklarla birlikte uluslararası öğrenciler merkezli farklı ulusal ve uluslararası basında haberler çıkmıştır. Burada bu haberlerin bir kısmı değerlendirilirken, diğer tespit edilen haber/yayın kaynaklarının da referansları verilmiştir.

YTB ile ilgili uluslararası basında çıkan bazı haberler şu şekildedir:

Makedonya'da (21 Ocak 2018) "*Türkiye Bursları Makedonya başvuruları Şubat ve Nisan'da*"⁷¹⁶ ve (1 Ocak 2019) "T.C.Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

⁷¹⁶ [TIME-BALKAN | Türkiye Bursları Makedonya başvuruları Şubat ve Nisan'da \(timebalkan.com\)](https://timebalkan.com/tr/turkiye-burslari-makedonya-basvurulari-subat-ve-nisan-da)(Erişim Tarihi: 21.05.2023).

(YTB) tarafından Türkiye Bursları yüksek lisans ve doktora programlarının tanıtımı Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği (MATÜSİTEB) koordinasyonluğunda” Makedonya’da yapılmasıyla ilgili “‘Türkiye Bursları’ Makedonya’da tanıtıldı”⁷¹⁷ denilirken, (21 Ocak 2021) “K. Makedonya Eğitim Bakanlığı’ndan ‘Türkiye Bursları’ duyurusu”⁷¹⁸ haber başlıkları ve bilgileri olarak YTB basında yer bulacaktır.

YTB’nin Türkiye Mezunları Forumu’nda İstanbul programında Başkan Abdullah Eren’in yaptığı konuşma, “Türkiye, bulunduğu coğrafya itibarıyla tarihi ve kültürel geçmişi itibarıyla ve bugün sahip olduğu uluslararası siyasetteki misyon itibarıyla, başta gönül coğrafyası olmak üzere dünyanın dört bir tarafındaki ülkelerde ve farklı kıtalarda, yüreği Türkiye’yle atan bir insan kaynağına sahiptir. Tabii bu büyük insan kaynağı, bu büyük gönül coğrafyası içinde en büyük kazanımlarımızdan bir tanesi şüphesiz Türkiye’de eğitimini almış siz kıymetli Türkiye mezunlarımız.” cümleleriyle uluslararası basında yer alacaktır⁷¹⁹. Aynı organizasyon 19 Ocak 2023 tarihli başka bir basın organında daha “Dünyanın dört bir yanından Türkiye mezunları İstanbul’da buluştu” başlığıyla kendisinden bahsettirecektir.⁷²⁰

Dördüncü bölümde de dikkat çekildiği üzere Türkiye Bursları, Türkiye’nin eğitim diplomasiye, kültürden diplomasiye açılan bir kanalıdır. Bu bağlamda “Balkan Time” sitesi, 9 Ocak 2020 tarihinde Türkiye Bursları haberini duyururken, “Türkiye uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi oldu”⁷²¹ ifadelerine yer verecektir.

Balkanlar merkezli bakıldığı zaman YTB’nin Balkanlarda etkin bir kurum olduğu görülmektedir. Bu nedenle Makedonya merkezli YTB bursları ve mezunlarla ilgili birçok olumlu haberin çıktığı görülecektir: “Makedonyalı öğrenci Melek Nuredini: ‘Türkiye

⁷¹⁷ [TIME-BALKAN](https://timebalkan.com/) | “Türkiye Bursları” Makedonya’da tanıtıldı (timebalkan.com)(Erişim Tarihi: 21.05.2023).

⁷¹⁸ [TIME-BALKAN](https://timebalkan.com/) | K. Makedonya Eğitim Bakanlığı’ndan “Türkiye Bursları” duyurusu (timebalkan.com)(Erişim Tarihi: 21.05.2023).

⁷¹⁹ “YTB Başkanı Eren: Türkiye farklı kıtalarda yüreği Türkiye’yle atan bir insan kaynağına sahip, [TIME-BALKAN](https://timebalkan.com/) | YTB Başkanı Eren: Türkiye farklı kıtalarda yüreği Türkiye’yle atan bir insan kaynağına sahip (timebalkan.com),(Erişim Tarihi:21.05.2023).

⁷²⁰“Dünyanın dört bir yanından Türkiye mezunları İstanbul’da buluştu”, [Dünyanın dört bir yanından Türkiye mezunları İstanbul’da buluştu](https://yeni-balkan.com.tr/) » Yeni Balkan, (21.05.2023).Bu programda 60 ülkede 122 mezun buluşması yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

⁷²¹“Türkiye uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi oldu”, [TIME-BALKAN](https://timebalkan.com/) | Türkiye uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi oldu (timebalkan.com), (Erişim Tarihi:21.05.2023).

benim ana vatanım’’ (15 Nisan 2017)⁷²², “Makedonya, Türkiye’de en fazla burslu öğrencisi olan ülkelerin başında geliyor” (26 Aralık 2018)⁷²³, “Üsküp’te ‘Türkiye Mezunları Buluşması’ düzenlendi” (17 Ocak 2019)⁷²⁴, “Türkiye’de Eğitim Alma Fırsatı” (23 Şubat 216).⁷²⁵

Yukarıdaki bilgilerle birlikte Balkanlar ve Türk dünyası başta olmak üzere dünyanın farklı ülkelerinde başta Türkiye Bursları olmak üzere çeşitli haberler çıkmıştır⁷²⁶.

⁷²² TIME-BALKAN | Makedonyalı öğrenci Melek Nuredini: “Türkiye benim ana vatanım” (timebalkan.com), (Erişim Tarihi:22.05.2023).

⁷²³

⁷²⁴ TIME-BALKAN | Üsküp’te “Türkiye Mezunları Buluşması” düzenlendi (timebalkan.com), (Erişim Tarihi: 22.05.2023).

⁷²⁵ TIME-BALKAN | Türkiye’de Eğitim Alma Fırsatı (timebalkan.com), (Erişim Tarihi: 22.05.2023)

⁷²⁶ Bazıları için bk., Sofya’da “Türkiye Bursları” programının tanıtımı yapıldı - HABERLER (bnr.bg), (21.06.2023); Bosnia's oldest cemetery holds Ottoman graves (aa.com.tr), (Erişim Tarihi: 04.07.2023); Egemen Bağış Hosts Montenegro's Islamic Union President Rifat Feyzic (ab.gov.tr), (Erişim Tarihi: 24.06.2023); The Republic of Türkiye Directorate of Communications (iletisim.gov.tr), (Erişim Tarihi: 21.06.2023); Fillojnë aplikimet për "Bursat e Türkiye-s 2023" të agjencisë turke YTB (kosovapost.net), (Erişim Tarihi: 20.06.2023); Frekuenca | Hapen aplikimet e bursave për nxënësit nga Ballkani për shkollat e mesme në Türkiye, (Erişim Tarihi: 19.06.2023); Türkiye Burs Programı Tanıtımı – Konstantin Preslavsky University of Shumen, (17.06.2023); Досвід українки, яка здобула вищу освіту в Туреччині – Український портал Туреччини (ukr-ayna.com), (Erişim Tarihi: 24.06.2023).

SONUÇ

YTB, 2010 yılında kurulmuş ve bu tarihten itibaren, yurt dışı Türk vatandaşları/diasporası ve akraba topluluklar olmak üzere, uluslararası öğrenciler üzerinden başta eğitim olmak üzere çeşitli kültürel ve sosyal çalışmalar yürütmektedir. Bu formasyonu YTB, Türkiye Burslu öğrenci ve diğer araştırma geliştirme türü kısa ve uzun vadeli proje bursları ile birlikte Türkiye’de önemli sayılarda eğitim diploması ya da turizmi diyebileceğimiz alana katkı yapan bir kültür kurumudur. Bu bağlamda 25 bini burslu toplamda 148 bin uluslararası öğrenci Türkiye’de eğitim görmüş ve yeni gelenlerle birlikte görmeye devam etmektedir. YTB amaç, vizyon ve misyon açısından, yurt dışı Türk ve akraba topluluk gençlerine kimlik ve aidiyet kazandırmak ve millî, manevî, tarihi ve kültürel değerlerini tanımalarını, özümsemelerini ve bunu gelecek kuşaklara aktarmalarını sağlamak bağlamında önemli çalışmalar yapmaktadır. Bununla birlikte YTB, çocukların ve gençlerin ana dillerini ve kültürlerini muhafaza ederek; yaşadıkları ülkelerin diliyle birlikte toplumsal uyum süreçleri ekseninde bilimsel gelişmelere ışık tutacak etkinlikler de gerçekleştirmektedir.

YTB, 2011 yılından itibaren yapmış olduğu faaliyetleri yıllık faaliyet raporlarında yayımlarken, 2020 Ocak ayından itibaren çıkarmaya başladığı *Bülten*’de bu faaliyetlerine ayrıca yer vermeye başlamıştır. Buna göre; kendi ayakları üzerinde duran ancak *Türkiye ile gönül bağına kaybetmeyen güçlü bir diaspora isteği*, nerede bir Türk vatandaşı varsa orada olma düşüncesini içeren hedef ve faaliyetleri ile dikkat çekmektedir.

Yukarıdaki genel çerçeve ile birlikte YTB, 2013 yılından itibaren çalışmalarını daha nitelikli hâle getirmeye başlamıştır. Bu bağlamda “Stratejik Planlama Ekibi ve Stratejik Planlama Kurulu” ile birlikte “İstatistik Çalışma Grubu” oluşturma, ihtiyaç duyulan verileri toplayarak ve analiz etme yeteneğini kazanmaya başlaması kurumsal hizmet yeteneğini artırmasında önemli mesafe almasına yol açmıştır.

2014 ve 2015 yılları itibarıyla düşünce kuruluşları istişare programları ile YTB, Türkiye ile Balkanlar, Orta Doğu, Orta Asya/Türkistan, Kafkaslar ve Afrika arasındaki ilişkileri, sorun ve çözüm odaklı geliştirilme yaklaşımları sergilemeye başlamıştır. Dünyadaki konjonktürel gelişmeler bağlamında Türk dünyasının stratejik bir önem kazanması TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünden sonra YTB’ye yeni görev ve sorumluluklar yüklenmeye başlamıştır. Bu gelişmeler ise, Türkiye ve Türk devletleri dış politikası ve diplomatik ilişkileri açısından önem taşımaktadır.

2015’lerde Uluslararası öğrenci sayılarında ve buna bağlı etkinliklerde artış yaşanmaya başlarken, 2016 yılı 15 Temmuz darbe girişiminin verdiği, -faaliyetleri kısmen aksatma dönemi bir kenara bırakılacak olursa-, nitelikli faaliyetlerin artışı ile birlikte etkilediği coğrafya alanının genişlediği görülecektir. Uluslararası öğrenci faaliyetlerinde Balkan ülkeleri ve Türkistan coğrafyası dikkat çekerken, yurt dışı Türk vatandaşları açısından özellikle Almanya, bazı Avrupa ülkeleri ile birlikte merkez konuma oturmaya başlamıştır. YTB’nin öğrenci ve kültür faaliyetlerinde Türkiye’de özellikle İstanbul, Edirne, İzmir, Antalya, Ankara, Konya, Eskişehir ve Bursa ile birlikte bazı Anadolu şehirleri kültürel ve sosyal yönden etkilenmeye başlayacaktır.

2017 yılı itibarıyla YTB faaliyetleri *Kültürel Hareketlilik Programları, Eğitim ve Türkçe, Aile ve Sosyal Çalışmalar, İnsan Hakları ve Hukuk, İletişim ve Savunuculuk ile Türkiye’deki Hizmetlerin Koordinasyonu* temaları üzerinden şekillenmeye başlamıştır. *Sosyal Kültürel Çalışmalar, Türkiye Seminerleri, Afrika Yaz Okulları gibi akademi çalışmaları ve Hamamönü Kültür ve Sanat programlarıyla* (4000 civar burslu öğrencinin alındığı yılda) binlerce öğrenciye kültür, sanat ve eğitim programları gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Ayrıca, *Hukuki Hizmetler ve Mevzuat Çalışmaları* çerçevesinde *Diaspora İletişim Akademisi, STK Sözcü Eğitim Programı ve Hukuk ve İnsan Hakları Eğitim Programları* dikkat çekecektir. Bu bağlamda YTB, *Hukuki Hizmetler ve Mevzuat Çalışmaları* çerçevesinde 160 civarı doküman hazırlarken, istişare organizasyonları ile birlikte yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarına dönük ayrımcılık, ırkçılık, nefret ve İslamofobi gibi konularda ciddi anlamda performans sergilemeye başlamıştır. Güncel Cep Rehberleri ile birlikte *Diaspora İletişim Akademisi ve STK Sözcü Eğitim Programı ve Hukuk ve İnsan Hakları Eğitim Programı*’na Avrupa’nın farklı ülkelerinden lisans ve yüksek lisans seviyesinden öğrencilerin katılımı ile etkinlerin seviyesini yükseltmeye başlamıştır. Bu etkinliklerin görünür hâle getirilmesinde “*Yayın ve Dijital Yayın Temalı*” çalışmalar ekseninde farklı Türkçe eserler yayımlanırken, arşiv çalışmaları, dergi basım ve yayım çalışmaları artmaya başlayacaktır. Özellikle son beş yıl içerisinde YTB’nin daha düzenli ve detaylı arşivleme çalışması yaptığı görülmektedir.

Stratejik İletişim Çalışmaları çerçevesinde, 2017 Anayasa Değişikliği Halk Oylaması Bilgilendirme Kampanyası çalışması ekseninde 15 ülkede 15 milyon kişiye ulaşacak şekilde spot film, infografikler, kısa animasyonlar, sosyal medya çalışmaları ve afiş görselleri hazırlanırken, *Türkiye’nin Dış Yardımları Farkındalık Araştırması Projesi* kapsamında çeşitli illerde saha araştırması yapılmıştır. *Yurtdışı Vatandaşlar Tez*

Araştırma Bursu Tanıtım Kampanyası bağlamında 15 ülkeden 1 milyon şahsa basın bülteni, tanıtım filmleri, yazılı basın, sosyal medya kampanyaları aracılığıyla ulaşılmıştır. Aynı şekilde “*Önceliğimiz Türkçe İletişim Kampanyası*” kapsamında sosyal medya ve iki adet kısa filmle 1 milyon kişiye ulaşılırken, “*Türkiye Yeniden Mezun Buluşması İletişim Çalışmaları*” bağlamında YTB mezun programları önemli çıktılar sağlamıştır.

Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı dâhilinde çeşitli sayıda belgesel ve kısa film yapılırken, kültürel işbirliği alanında belgesel, ilahi seslendirilmesi, klip çalışması, kitap ve sergi çalışmaları yapılırken, *Dijital Medya Çalışmaları Kapsamında* önemli sonuçlar alınmıştır. YTB *Çocuk Sitesi* ve faaliyetleri de yurtdışındaki çocukların geleceğe hazırlanmasında önemli rol oynamıştır.

2017-2023 yılları arasında yurtdışında yaşayan vatandaşların eğitim seviyelerini yükseltmek amacıyla akademik, kültürel ve sosyal gelişimlerini desteklemek ve Türkçe kullanım düzeylerini artırarak Türk kültürünü muhafaza etmeleri amacıyla çeşitli *Türkçe Anadil Öğrenimi, Hafta Sonu Okulları Programı, Eğitim Çalışmalarının* sıra Yurtdışında yaşayan gençlerin Türkiye olan aidiyetlerini güçlendirmek, kamusal ve sosyal alana katılımlarını sağlamak ve STK çalışmalarını teşvik etmek amacıyla *Yurt Dışında Yaşayan Gençlere Yönelik Kültürel Hareketlilik Programları* düzenlenmiştir. Aynı şekilde uluslararası öğrencilerin Türkçe öğrenimine Türkçe öğretim merkezleri üzerinden büyük önem verilmiş ve çok sayıda üniversite bu etkinliğin içerisinde yer almıştır.

Yurtdışı vatandaşların aile bütünlüklerini korumak ve sorunlarını çözmek için *Aile ve Sosyal Hizmet* işleri yürütülürken, mavi kartlıların bulundukları ülkelerde ve Türkiye’deki haklarını korumak için, son yıllarda artan “ayrımcılık ve hak ihlallerine” karşı farkındalığın ve savunmanın artırılması için *İnsan Hakları ve Hukuk* alanında yeni çalışmalar yürütülmüştür. Özellikle son dört, beş yıl içerisinde Avrupa’da İslam karşıtlığı ve Türk vatandaşlara yapılan saldırıların arttığı görülmektedir. Bu bağlamda yurtdışında yaşayan vatandaşların “kimlik, aidiyet ve diaspora bilinciyle” sivil toplum reflekslerini güçlendirmek için “*Sivil İnisiyatif Çalışmaları*”, yaşadıkları ülkelerdeki istihdam ve ekonomik gelişimlerinde koordinasyon ve işbirliği sağlamak için *Ekonomi ve İstihdam* çalışmalarıyla birlikte sürdürülmüştür. YTB’nin sadece 2019’da 239 sivil toplum kuruluşu ile eğitim projesini gerçekleştirdiği görülmektedir.

Kökler Köprüler Kültürel Hareketlilik Programları doğrultusunda, Evliya Çelebi Anadolu Kültür Gezileri Programı, Türk Konseyi Üye Ülkeler Gençlik Kampı, YTB Türkiye Stajları Programı, Genç Liderle Programı ve Gençlik Kampları gibi faaliyetler

geçekleştirilmiştir. Bu faaliyetlerde, yurtdışında yaşayan gençlerin Anadolu kültürü ile kaynaşmaları, STK'lar arası işbirliği, Türk Konseyine üye ülkeler merkezli kardeş diaspora gençlerinin bir araya getirilmesi, yurtdışında yükseköğretim seviyesindeki gençlere mesleki tecrübenin kazandırılması, yurtdışındaki gençlerin yaşadıkları toplum içerisinde daha aktif rol almalarına dönük etkinlikler yapılmıştır.

Akademik çalışmalarda, “*Tarihi ve Kültürel Diaspora*”, “*Etnik Diaspora*”, “*Dini Diaspora*”, “*Entelektüel Diaspora*”, “*Sempati Diasporası*” gibi kavramlarla ifade edilmeye çalışılan bu topluluklar, hem Türk toplumuna hem muhatap toplumlara aidiyeti olan geniş halk kitlelerince paylaşılan bağlılık hissiyatına binaen “*Kardeş Topluluklar*” olarak adlandırılmış ve farklı etnik kökenlere mensup bütün etnik toplulukları da kapsamıştır.

Türkiye mezunlarıyla ilgili yüz ülkede mezun derneği kurulması için çalışma başlatılırken, (Gürcistan, Bosna-Hersek, Kazakistan, Moğolistan, Irak, Tanzanya, Mısır, Afganistan, Sudan, Filistin, Somali, Ürdün, Sırbistan, Karadağ ve Senegal) 16 ülkede aktif dernek kurulma işlemleri yapılmıştır. 29 ülkede 34 mezun derneği kurulmuştur. Derneklerin kira ve teşrifatları YTB ve TİKA desteği ile karşılanmıştır. Bu faaliyetlerle YTB iletişim kanalları, uluslararası öğrenciler/mezunlar üzerinden eğitim ve kültürden hareketle, Türkiye diplomasisi ve turizmine etkin bir katkı yapılmıştır. Uluslararası Türkiye mezunlarına dönük iş ve istihdam yaratılması konusunda önemli adımlar atılmıştır. Mezun buluşmaları, çalıştay, kongre ve çeşitli kültürel etkinliklerle yurt dışından birçok ülkeyle koordinasyon sağlanmıştır. YTB mezunlarının Türkiye ile bağlantılarının çeşitli kültür-turizm, ticaret ve sanayi vs. alanlarda etkin olarak devam ettirilmesi için var olan sosyal ortamların ve projelerin daha etkin hâle getirilmesi önemli olacaktır. Bu bağlamda ölçülebilir olmak, istatistiki verilerin paylaşılması ve düzenli arşiv büyük önem arz etmektedir.

Uluslararası öğrenci profillerinde YTB'nin Türk dünyası ve Afrika ve akraba coğrafyalardan önemli sayıda öğrencisi vardır. Bu profillere Kuzey Avrupa, Amerika Kıtası ve Uzak doğudan daha çok öğrenci kazandırılabilirse fonksiyonel olarak daha güçlü hale gelecektir.

YTB'nin uluslararası öğrencilere dönük sosyal ve kültürel hareketlilikleri, eğitimde istendik amaç, vizyon ve hedefler açısından büyük bir ivme yakalanmasına yol açmıştır. Gezerek okuma anlayışına büyük önem verilmiştir. Bu bağlamda festivaller,

kamplar, tren seyahatleri, kültür gezileri vs. çok önemlidir. Bu ziyaretlerde Anadolu merkezde olmak üzere Türk dünyasının kültürel mirası manevi ve millî değerleri önemli bir buluşma paydası olmuştur.

YTB'nin kültürel ve sosyal faaliyetlerinde yurt dışı vatandaşların özellikle yaşadıkları ülkelerde siyasal katılım konusu sürekli gündemde tutulmuştur. Siyasal katılımı birlikte; aile, çocuklar ve gençlere büyük önem verilmiştir. Kültür, kimlik ve geleneklerin yaşatılması, ikamet ettikleri ülkelere uyumla birlikte koordineli olarak sürdürülmüştür. Bu bağlamda Türkçe öğretimi ve çift dilli eğitim üzerine önemli organizasyonlar yapılmıştır. Gerek Milli Eğitim Bakanlığı, gerek çeşitli üniversiteler ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlarla iş birliği içerisinde hareket edilmiştir.

YTB, hemen hemen tüm faaliyetlerinde yurt içi ve dışı STK'larla koordineli olarak hareket etmiştir. Bu yöntem, değişen dünyada resmî ideolojilerden ziyade halk odaklı yaklaşımların göstergesi olarak görülmelidir. 15 Temmuz Darbesi, doğal olarak kısa bir süre olsa da YTB'nin faaliyetlerini etkilemiş olsa da, ister istemez farklı yapılarla ilgili yeni yaklaşımlar ortaya koymak durumunda kalmıştır.

YTB, insan kaynakları ya da personel/hizmet içi eğitime büyük önem vermiştir. 2011 yılından itibaren personelin, YTB'nin amaçlarına uygun nitelik kazanmaları için çok sayıda nitelikli eğitimlere yer verilmiştir.

“Türkiye Mezunları Programı, Kültürel İşbirliği Programı, Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı, Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı, Dini Kurumlar İşbirliği Programı, Sivil Toplum ve İletişim Programı ve Diaspora İşbirliği Programları” üzerinden, Türkiye ile akraba toplumların kültürel ve tarihi mirası, felsefesi, Türk kültürü ve şuurunun aktarılması, akraba toplumların kültürel içtimai teşkilatlanmaları üzerine çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bir anlamda YTB üzerinden Türk-İslam medeniyetinin yeniden inşası ameliyesi ortaya konulmuştur.

YTB, amaçlarına dönük işleyiş ve faaliyetlerinde kaliteyi yakalama adına iç denetim mekanizmasını oluşturmuştur. Bu bağlamda birçok alanda niteliği artırmak için yetkin kişilerden kurullar oluşturulmuştur. Hemen hemen tüm faaliyetlerde, etkinlikler sayısal ve nitelik açısından ilerleme kaydetmiştir. Faaliyet alanlarıyla ilgili sürdürülebilir proje merkezli hareket edilmesi, bu bağlamda kurumsal olarak *“Proje Bilgi Sistemi”*nin kurulması, projelerin yetkin kişilerle değerlendirilmesi ve denetimi önemli olmuştur. Bu nedenle YTB'nin projelerinin çoğunun nitelikli sürdürülebilir içerikte olduğu

görülmektedir. Normal projelerin devamı açısından pandemi dönemiyle ilgili 2020-2021'e doğal olarak ayrı bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu dönem YTB, yurtdışı Türklere ve Türk-İslam dünyasına dönük ciddi anlamda sağlık alanıyla ilgili malzeme desteği sağlamıştır.

YTB, Türkiye, Türk-İslam dünyası başta olmak üzere önemli bir aktör olarak marka değer bir kurum olmayı kısa sürede yakalamıştır. Bu anlamda tanıtıma dönük çok çeşitli dijital kaynaklar, basım ve yayım-yayın faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Bunlarla birlikte YTB, yaşanmış hikâyeler üzerinde sinema, belgesel, yarışma türü etkinlikleri bir seviye daha artırılabilirse uluslararası marka değer olma konusunu daha çok ileriye taşımış olacaktır. YTB, yapmış olduğu bu faaliyetler ve eğitim sürecinin kahramanları olan öğrenci hikâyeleri başta olmak üzere çeşitli belgeseller, dosyalar ve kısa filmler hazırlamıştır. Kitap çalışmaları ve süreli yayınlar kültürel, entelektüel saha adına ortaya anlamlı sonuçlar çıkarmıştır.

YTB'nin göçmen ve mültecilerle ilgili faaliyetlerinde Avrupa ve dünyanın ilgili kurullarından fonlarından da kısmen destek aldığı görülmektedir.

YTB Cumhurbaşkanlığı sistemine geçtikten sonra Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı bir kurum olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Kurumsal olarak bakıldığı zaman YTB'nin, diğer iç ve dış aktörlerle birlikte yapmış olduğu faaliyetlere oranla daha fazla personel istihdam etmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Şu anki sayısının hedefler açısından artırılması iyi olacaktır. YTB'nin faaliyetlerinde, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, pandemi dönemi özellikle Sağlık Bakanlığı, TİKA, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı gibi kurumlar faaliyetlerde önemli rol almıştır.

YTB'nin etkinliklerinde dikkat çeken bir yön ise, sanatsal ve sportif faaliyetlere artarak yer verilmiş olmasıdır. Bu tür organizasyonların artırılması hedefler açısından daha iyi sonuçlar vermiştir. Özellikle mesleğe dönük eğitimlerde YTB'nin ilgili uluslararası kurum, STK ve öğrenciler üzerinde “üretici bilince” dayalı Ahilik anlayışı üzerinden yeni projeler geliştirmesi önerilebilir. Bu bağlamda “Ahi Sanat Atölyeleri” bu çalışmada önerilen projelerden birisi olacaktır. Bununla birlikte, YTB'nin Türkiye ve Türk dünyası, akraba topluluklar öncelikli olmak üzere evrensel ilkeler açısından yeni projelerle Türk turizminin geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Arkeoturizm ve kültür, sağlık turizmi başta olmak üzere, kurumsal yapısı gereği “Kültür

ve Turizm Daire Başkanlığı'nın kurulması önerilerimiz arasında yer almaktadır. Bu alandan hareketle yakından uzağa Türk turizmine önemli bir kaynak sağlayacağı tahmin edilmektedir. Eğitim turizminden diplomasiye, eğitim turizminden kültür, kültürel miras turizmine geçişler sağlanabilecektir. Bahsedilen projelerle uluslararası mezun öğrenciler üzerinden Türkiye ile ilgili ülkeler arasında ciddi anlamda ticari hareketlilik beklenilmektedir. Ki şu an dâhi bu çerçevede ülkelerinde rol almış mezun iş adamları ve bürokratlar bu yolda dikkat çeken gelişmelerdir.

YTB'nin tüm faaliyetlerinin başarılı şekilde yürütülmesinde Türkiye'nin ekonomik gelişimi ile birlikte ayrılan pay miktarını göz ardı etmemek gerekir. Faaliyetlerin oluşumuna imkân sağlayan mali tablolar bu durumu açık olarak teyit etmektedir. 2013 yılında YTB'nin harcama toplamı 23.338.593 TL iken bu rakam, 2022'de 682.827.114 TL'ye ulaşmıştır. Aynı şekilde öğrenci sayıları da bu durumu doğrulamaktadır. Bütün bu faaliyetlere bakıldığında zaman YTB'nin kurum olarak çok amaçlı bir kurum olduğu görülmektedir. Stratejik planları da bu durumu ortaya koymaktadır. Türkiye ve Türk dünyasının Türk Devletleri Teşkilatı üzerinden yeniden daha güçlü hâle gelmesinde YTB gibi kurumlar stratejik öneme haiz olmuştur. Bu nedenle YTB benzeri kurumların orta öğretim seviyesinde uluslararası düzenlemelerle rol alması, hiç şüphesiz yükseköğretimi uluslararası ilişkilerle birlikte daha başarılı hâle getirecektir. Elbette YTB'nin performans göstergeleri açısından uluslararası alan temelli çeşitli tehditleri, üstünlükleri ve zayıf yönleri de vardır.

Bütünüyle değerlendirildiğinde kültürün, *kurumlar üzerinden örgütlendiği* anlayışı ile YTB'nin âdeta eğitim ve kültür ekolü olarak önemli bir diplomasi yürüttüğü açık bir durumdur. *Yumuşak güç* olarak uluslararası öğrenci sayısı önümüzdeki yıllarda, tüm toplumlar için barış ve gelişme anlayışıyla Türkiye'ye diplomatik kazanımların yanı sıra mezun öğrenciler üzerinden ticari ve kültürel alanda büyük katkılar sağlayacaktır. Ekonomik anlamda Türkiye'nin geleceğe dönük en büyük yatırımı bu alan olacaktır. Türkiye'nin 21. yüzyılda geç kaldığı bu alan, ABD ve İngiltere gibi devletlerin neredeyse bir asırdır uyguladığı politikalar içerisinde yer almaktadır. İlgili ülkelere misyonerlik ve gönüllü kültür elçileri anlamında büyük katkılar sağlamıştır. YTB'nin yapmış olduğu tüm faaliyetlerin Türkiye ve Türk dünyası açısından girdileri, ilerleyen süreçle birlikte daha net istatistiki bilgilerle görülebilecektir.

YTB, Türkiye'nin özellikle yurt dışı vatandaşlar ve Türk-İslam dünyası açısından gerek dış politikada, gerek eğitim ve kültür alanında yeni dinamik yeni oyuncusu ve

kurumsal olarak “Alperenlik” geleneğini yaşatan bir aktördür. Türkiye, bu öneme binaen 21. asrın stratejik planlamalarında bu kuruma, uluslararası eğitimde rakiplerine göre daha güçlü bir rol vermelidir. Yahya Kemal Bayatlı’nın felsefi anlayışla “Kökü mazide olan ati”nin, değişimin ve dönüşümün adıdır.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar ve Süreli Yayınlar

- Afrika Yıllığı 2021*, YTB Yayınları, İstanbul 2022.
- Aykol, Umut, *1944 Kırım Tatar Sürgünü Belgesel Kitap “Onlar Da İnsandı”*, YTB Yayınları, Ankara 2019.
- Akdemir, Erhan, *Avrupa Birliği Ülkelerinde Siyasal Katılım Platformları: Roller ve Amaçları*, Siyasal Kitapevi, Ankara 2019.
- Akın, Veysi, “Amerika’da İlk Türk Lobisi: Türk Teavün Cemiyeti (Turkish Welfare Association)”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Temmuz 2004, C. 20, S. 59, ss. 453-521.
- Akün, Ömer Faruk. “Mehmed Fuad Köprülü”, *TDV DİA Cilt 28*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2013, ss. 471-486.
- Almanak*, YTB Yayınları, Ankara 2019.
- Almanya Türk Diasporası Atlası: Göçmenlikten Diasporaya 60. Yılında Almanya’da Türkler*, YTB Yayınları, Ankara 2022.
- *Almanya’da 50 Yıl Göçtürkler*, (Ed. Latif Çelik), Kültür, Tarih ve Entegrasyon Araştırmaları Enstitüsü, Würzburg 2011.
- Asutay, Hikmet, *Türk-Alman Göçmen Edebiyatı*, Paradigma Akademi, İstanbul 2021.
- Aydemir, Mehmet, *Almanya’daki Türkler ve Ben*, FSC, 2. Baskı, Deutschland 2020.
- Aydın, Mustafa, *New Geopolitics Of Central Asia and The Caucasus: Causes of Instability and Predicament*, Sam papers, Ankara 2000.
- Aydın, Mustafa, “Geçiş Sürecinde Kimlikler: Orta Asya’da Milliyetçilik, Din ve Bölgesel Güvenlik”, *Küresel Politikada Orta Asya* (Avrasya Üçlemesi I), (Der. Mustafa Aydın), 1 bsk., Nobel Yay., Ankara 2005.
- *Balkan Gençlik Okulu 2020*, (Yayın Yeri ve Yılı Yok).
- “Başkan Sunuşu”, *YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021)*.
- Beyatlı, Yahya Kemal, *Bitmemiş Şiirler*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul 2022.
- Birlikte 50 Yıl, İsviçre’ye Göçün 50. Yılı*, YTB, Ankara 2019.

- Birlikte Elli Yıl Avusturalya'ya Göçün 50. Yılı, YTB, Ankara 2018.
- Bosna Hersek Srebrenitsa İnsan Hakları, YTB Yayınları, Ankara 2022.
- Bozkurt, Münire Eslem, *Bul Beni Doktor* -2021 YTB Türkçe Ödülleri Kitap Ödülü- , Pruva Yayınları, Ankara 2021.
- Çeviksoy, Osman, *Ömrümüz Gurbet*, Akçağ Yay., Ankara 2013.
- Çömlek, Aylin, “Bir Kurum Olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının Tarihsel Perspektiften Değerlendirilmesi”, *Tarihin peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 29, ss. 24-36.
- Doğumunun 75. Yılı Anısına Doktor Sadık Ahmet, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Doğrul, Emine, *Sofya Bir Zaman Yolculuğu* -2021 YTB Türkçe Ödülleri Kitap Ödülü-, Pruva Yayınları, Ankara 2022.
- Ejder, Ahmet, *Türk Kamu Diplomasisi Bağlamında Türkiye Bursları Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova 2019.
- Doktor Fuad Mehmed (Umay), *Amerika'da Türkler ve Gördüklerim*, Vatan Matbaası, İstanbul 1341 (1925).
- Gönül Coğrafyamızın Şaheseri Mevlid Ve Tercümeleri, YTB Yayınları, Ankara 2022.
- Güleç, İsmail, “Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü”, *TDV DİA Cilt 41*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2012, ss. 560-561.
- Güleç, İsmail, “Türkiyat Mecmuası”, *TDV DİA Cilt 41*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2012, ss. 561-562.
- Gündüz, Tufan, *Belene Ölüm İçin Yer Sert Uçmak İçin Gök Uzak*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Güney, Elif Neslihan, *Bir Bardak Su*, Pruva Yayınları, Ankara 2020.
- _____, “Telve Dergisinden Herkese Merhaba”, *Telve*, Ankara, S.1, s. 1.
- Hızarcı, Ecem Tuğba, *Arafta Uçan Kelebekler*, Pruva Yayınları, Ankara 2020.
- Belkis Kılıç, *Hücreden Sızan*, Pruva Yayınları, Ankara 2020.

- Çilhüseyin, Abdülvahap, “Tahta Bavulla Geldin, Tahta Tabutla Döndün”, *Sandıktaki Fotoğraflar Tüm Dünyadan Göç Hikayeleri*, (Editörler: Dr. Hacı Murat Terzi-Yeşim Sertkan), YTB Yayınları, Ankara 2020 ss. 52-53.
- Gumpel, Werner, “Economic Development and Integration in the Central Asian Republics”, *Eurasian Studies*, No: 13, Spring, 1998, ss. 18-32.
- Gündüz, Mustafa, “Türklerin Bilim, Sanat ve Medeniyete Katkıları”, *Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*, (Editörler: Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı-Dr. Yusuf Günaydın), YTB Yay., Ankara 2021, ss. 193-204.
- *Her Boydan İzmir Uluslararası Öğrenciler Akademisi Edebiyat Sanat Düşünce Seçkisi*, İzmir 2014.
- *Her Boydan Uluslararası Öğrenciler Çeviri Dergisi*, S. 2, Haziran 2015.
- Kara, Serdar, *Muhallif Bir Gazeteci Yazar Olarak Zekeriya Sertel*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2021.
- Kazakistan’da Yayınlanan Uyurca Eserler Kataloğu*, YTB Yayınları, Ankara 2019.
- Kılınç, Zeynep Zuhal, *Mavi Defter*, Pruva Yayınları, Ankara 2020.
- Kırım Tatar (Türk-İslâm Mimari) Yadigârları*, (Hakan Kırımlı, Nicole Kaňal-Ferrari, Gökçe Günel vd.), T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler, Ankara 2021.
- Malinowski, Bronislaw, *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*, (Çev. Hüseyin Portakal), Kabalcı Yay. İstanbul 1992.
- Mete, Mehmet & Özgenel, Mustafa, “Uluslararası Yükseköğretim Öğrencilerinin Türkiye’yi Tercih Etme Nedenlerinin ve Beklentilerinin İncelenmesi”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, No. 3, Kasım 2021, ss. 739-753.
- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 1: Türk Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2020.
- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 2: Mısır Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2020.
- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 3: İran Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2020.
- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 4: Hint Alt Kıtası Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2020.

- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 5: Balkanlarda Müslüman Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 6: Kuzey Afrika Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 7: Güneydoğu Asya'da Müslüman Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Müslüman Dünyada Çağdaş Düşünce Cilt 8: Batı'da Müslüman Düşüncesi*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Nakiboğlu, Meryem, "60. Yılında Almanya'da Göç Edebiyatı", *Memleketim*, S. 5, 2021, ss.36-44.
- Osmanlı Filistini Yer İsimleri Kılavuzu Ve Atlası (1516-1917)*, İstanbul Ticaret Odası Kültür Ve Sanat Yayınları, İstanbul 2020.
- Öge, H. Serdar, *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 10. Bsk., Eğitim Y.evi, Konya 2022, s. 246-331.
- Özgümüş, İsmail, "Asırlık Çınarımız Üstad Osman Kılıç'ın Zorunlu ve Hüzünlü Göçü", *Sandıktaki Fotoğraflar Tüm Dünyadan Göç Hikayeleri*, (Editörler: Dr. Hacı Murat Terzi-Yeşim Sertkan), YTB Yayınları, Ankara 2020, ss. 10-15.
- Özkan, Nihat, "Asırlık Çınarımız Üstad Osman Kılıç'ın Zorunlu ve Hüzünlü Göçü", *Sandıktaki Fotoğraflar Tüm Dünyadan Göç Hikayeleri*, ss. 30-31.
- Parlak, Nükrettin, *Orta Asya, Kafkasya, Balkan Ülkeleriyle İlişkiler ve Türk Dış Yardımları (1992-2003)*, 1. Bsk., TİKA Yay., Ankara 2007.
- Rıhtım, Mehmet,, "Yahyâ-yı Şirvânî", *İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/yahya-yi-sirvani>(Erişim Tarihi: 21.05.2023).
- Roy, Oliver, "Orta Asya ve Milliyetçi Sovyetçilik", (Çev: Seda Yavuz-İlker Aktükün), *İktisat Dergisi*, Sayı: 399, 2000, ss. 48-53.
- Sabuncu, Ertuğrul, *Baktığım Kadar -2020 YTB Türkçe Ödülleri Kitap Ödülü-*, Pruva Yayınları, Ankara 2020.
- Sertel, M. Zekeriya, *Hatırladıklarım*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1968.
- Sertel, Sabiha, *Roman Gibi*, Belge Yayınları, İstanbul 1987.

- *Sıla Yolu Türkü yem 60. Yıl-Jahre*, (Proje Yürütücüsü & Sanat Yönetmeni: Prof. Dr. Murat Salim Tokaç), YTB, (Yayın Yılı Yok).
- Sosyal ve Beşerî Bilimler Makaleleri*, Uluslararası Öğrenci Akademisi, (Editör: Mustafa Şeker), Mesbam Kitaplığı, Kayseri 2019.
- Sunar, Lütfi, “Müslüman Dünyada, Çağdaş Dünyanın Panoraması”, *Memleketim*, S.2, ss. 82-87.
- Şen, Sebahattin (Derleyen), *Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye*, 3. Bsk., Bağlam Yay., İstanbul 1994.
- Şimşek, Erkan, “Kimlikle Gelen Göç, Göçle Gelen Kimlik: Vranofçalılar”, *Memleketim*, S.4, 2021, ss. 30-37.
- Taşağıl, Ahmet, “Türk Tarihi”, *Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*, (Editörler: Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı-Dr. Yusuf Günaydın), YTB Yay., Ankara 2021, ss. 29-64.
- Türk, Fatma, *Yabancılar Dairesi, Yolculuğu -2021 YTB Türkçe Ödülleri Kitap Ödülü*, Pruva Yayınları, Ankara 2022.
- Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*, (Editörler: Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı-Dr. Yusuf Günaydın), YTB Yay., Ankara 2021.
- T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2010 Faaliyet Raporu, [FAALİYET RAPORU \(windows.net\)](#), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2013 Faaliyet Raporu, [FAALİYET RAPORU \(windows.net\)](#), (Erişim Tarihi: 27.07.2022).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2019, [2019 FAALİYET RAPORU_WEB_-5e60b9bf7136e.pdf \(windows.net\)](#), (Erişim Tarihi: 27.07.2022).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2021, [2021 FAALİYET RAPORU.pdf \(windows.net\)](#), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- The World After The Pandemic "A Social Science Perspective"*, YTB Yayınları, Ankara 2021.

- The World After The Pandemic "Science & Technology"*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Türkçe Öğrenenler İçin Türkler ve Türkiye*, (Editörler: Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı-Dr. Yusuf Günaydın), YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Uluslararası Karay Çalışmaları Sempozyumu*, (Editörler: Prof. Dr. Mehmet Alpargu-Prof. Dr. Yücel Öztürk-Yrd. Doç. Dr. M. Bilal Çelik), 5-8 Nisan 2010, Bilecik/Türkiye 2011.
- Umay, Mehmet Fuat, *Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Bir Devrimci Doktorun Anıları*, çev. Cahit Kayra, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014.
- Wallraff, Günter, *En Alttakiler*, (Türkçesi: Osman Okkan), Milliyet Yay., 6. Baskı, Köln 1986.
- YTB Yazarlık Akademisi 2019 Seçme Eserler*, (Editörler: Ali Işık, İsmail Yıldız), YTB Yayınları, Ankara 2020.
- YTB Yazarlık Akademisi Okuma Yazma Dersleri*, YTB Yayınları, Ankara 2020.
- *YTB Türkçe Ödülleri Seçkisi 2020*, (Editörler: Ali Işık-İsmail Yıldız), YTB Yayınları, Ankara 2021.
- YTB 10. Yıl 2019-2023 Stratejik Plan Güncellenmiş Versiyon (2021)*.
Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası Kazakistan Örneği, YTB Yayınları, Ankara 2018.
- YTB 2019 Türkçe Ödülleri Seçkisi*, YTB Yayınları, Ankara 2020.
- YTB 2020 Türkçe Ödülleri Seçkisi*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Yunus'u İştiren Yarenler: Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre*, YTB Yayınları, Ankara 2022.
- Yurtdışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırıları 2020*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- *Yurt Dışı Vatandaşlar Hak Ve Özgürlükler Güncesi 2020*, YTB Yayınları, Ankara 2021.
- Yurt Dışı Vatandaşlar Hak Ve Özgürlükler Güncesi 2021*, YTB Yayınları, Ankara 2022.
- Yurt Dışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırıları 2021*, YTB Yayınları, Ankara 2022.
- Yurt Dışındaki Vatandaşlarımızın Ayrımcılık Algısı Araştırması 2021*, YTB Yayınları, Ankara 2022.

- Yurt Dışı Vatandaşlar Cep Defteri*, Ankara 2020.
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2010.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2011.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2012.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2013.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2014.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2015.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2016.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2017.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı İdare Faaliyet Raporu 2018.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2019.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2020.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2021.*
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Faaliyet Raporu 2022.*
- Yakut, Kemal, “Mehmed Fuad Köprülü (1890-1966)”, *Atatürk Ansiklopedisi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2022, ss.1-5.
- Ziya Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, Ötüken Neş., İstanbul 2014.
- 1944 Ahıska Sürgünü Son Tanıklar*, YTB Yayınları, Ankara 2019.
- 1989 Bulgaristan'dan Zorunlu Göç*, YTB Yayınları, Ankara 2019.

2. İnternet Kaynakları

- 2021 Mezuniyet Yılığ, Türkiye Scholarships Bursları*, (Yayın yeri ve Yayınevi Yok).
- [Dosyalar \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 06.08.2022).
- [Hindistan'da Üç Durak \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 06.08.2022).
- [Kırım Çalışmaları \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).

- [Kültürel Arşiv Projeleri \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Diğer Kültürel Etkinlikler - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Destekleyici Eğitim Programları - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Mezun Buluşmaları - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Yayınlar - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Anma Etkinlikleri - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Kültürel Geziler - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (07.08.2022).
- [Türkiye-Lübnan Dostluk Köprüsü \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Türkçe Eğitim Ve Yaz Okulları - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Türkiye Bursları \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [2021-11-12-turkkonseyi-bildiri.pdf \(tccb.gov.tr\)](http://tccb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 06.06.2022).
- [Uluslararası Öğrenci Hareketliliği - Uluslararası Öğrenciler | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Uluslararası Öğrenci Akademisi Başvuru Rehberi - Duyurular | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Medya & Kütüphane \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Video Galerisi \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).
- [Almanya'da Camiye Gamalı Haçlı Saldırı - Yurtdışı Vatandaşlara Yönelik Saldırıları | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı \(ytb.gov.tr\)](http://ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 07.08.2022).

-Uluslararası Öğrenci Hareketliliği - Uluslararası Öğrenciler | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (ytb.gov.tr)/ (06.06.2022).

-Uluslararası Öğrenci Hareketliliği - Uluslararası Öğrenciler | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

-Genel Bilgi - Kardeş Topluluklar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 29.07.2022).

-Genel Bilgi (ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 21.07.2022).

-Kültürel Hareketlilik - Yurtdışı Vatandaşlar | Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 21.07.2022).

-Programlar (ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 21.07.2022).

-Kırım Çalışmaları (ytb.gov.tr), (Erişim Tarihi: 23.07.2022).

https://www.academia.edu/715903/New_Geopolitics_of_Central_Asia_and_the_Caucasus_Causes_of_Instability_and_Predicament(Erişim Tarihi: 19.05.2023).

<https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222>(Erişim Tarihi: 04.04.2023).

<https://ytb.gov.tr/kurumsal/baskan>(04.04.2023).

“YTB Yurt Dışındaki Türk Varlığını Hedef Alan Saldırı Raporunu Yayımladı”,
<https://ytb.gov.tr/haberler/ytb-yurt-disindaki-turk-varligini-hedef-alan-saldirilar-raporunu-yayimladi>(Erişim Tarihi: 12.05.2023).

“Kazakistan’da ‘Bolaşak Uluslararası Eğitim Fuarı’”,
<https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avasyadan/kazakistanda-bolasak-uluslararasi-egitim-fuari/5be6d33101a30a177006bacd>(Erişim Tarihi: 21.05.2023).

-Özdemir, Süleyman, Halis Başel, Hasan Şenocak, “Sivil Toplum Kuruluşları (STK)nın Artan Önemi ve Üsküdar’da Faaliyet Gösteren Bazı STK’lar Üzerine Bir Araştırma”,
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9069>(Erişim Tarihi: 04.06.2023).

-Uluslararası Öğrenci Hikâyeleri, <https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/Uluslararası%C4%B1%20%C3%96%C4%9Frenci%20Hikayeleri.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

Ceren Erdal, “18 Aralık Dünya Göçmenler Günü: YTB Çalışmalarında Göçmenler”,
<https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi->

[flippage/YTB%60nin%20Dokundu%C4%9Fu%20Hayatlar.pdf](https://flippage.YTB%60nin%20Dokundu%C4%9Fu%20Hayatlar.pdf), (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

<https://ytb.gov.tr/kutuphane/ytb-dosya/>, (Erişim Tarihi: 23.05.2023).

<https://www.sondakika.com/haber/haber-ytb-den-bin-yillik-komsumuz-ermeniler-ve-bir-7182423/> (Erişim Tarihi: 20.06.2023).

<https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/Baglar%201/dergi.html> (Erişim Tarihi: 09.07.2023).

<https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/Memleketim%201/dergi.html>, (Erişim Tarihi: 01.07.2023).

<https://dkp.blob.core.windows.net/dkp-dergi-flippage/2023OcakSubatMart.pdf>, (Erişim Tarihi: 29.06.2023).

“YTB’den Artı 90”, <https://www.sabah.com.tr/avrupa/2012/02/14/ytbden-arti-90>, (Erişim Tarihi: 28.06.2023).

https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/dergiler_pdf/arti-12.pdf, (Erişim Tarihi: 01.07.2023).

[Sofya’da “Türkiye Bursları” programının tanıtımı yapıldı - HABERLER \(bnr.bg\)](#), (Erişim Tarihi: 21.06.2023).

[-Bosnia's oldest cemetery holds Ottoman graves \(aa.com.tr\)](#), (Erişim Tarihi: 04.07.2023).

[-Egemen Bağış Hosts Montenegro's Islamic Union President Rifat Feyzic \(ab.gov.tr\)](#), (Erişim Tarihi: 24.06.2023).

[-The Republic of Türkiye Directorate of Communications \(iletisim.gov.tr\)](#), (Erişim Tarihi: 21.06.2023).

[-Fillojnë aplikimet për "Bursat e Türkiye-s 2023" të agjencisë turke YTB \(kosovapost.net\)](#), (Erişim Tarihi: 20.06.2023).

[-Frekuenca | Hapen aplikimet e bursave për nxënësit nga Ballkani për shkollat e mesme në Türkiye](#), (Erişim Tarihi: 19.06.2023).

[-Türkiye Burs Programı Tanıtımı – Konstantin Preslavsky University of Shumen](#), (Erişim Tarihi: 17.06.2023).

[-Досвід українки, яка здобула вищу освіту в Туреччині – Український портал Туреччини \(ukr-ayna.com\)](#), (Erişim Tarihi: 24.06.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=u1BtSSSSCwg>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=VJHnV3k48q0>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=u1BtSSSSCwg>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=Kcvvkwh4XW0>, (Erişim Tarihi: 25.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=bH7UWS3c5kM>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=e5D5CMYsp7c>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=PXdFduO80XE>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=coPX7b7ZKoc>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-https://www.youtube.com/watch?v=RKCTk_uLtP4, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-“<https://www.youtube.com/watch?v=MnJDw2tbRDg>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=UnQ3K4iePHw>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=ybL1ourTZIY>, (Erişim Tarihi: 26.05.2023).

-<https://www.youtube.com/watch?v=SFKS3aIe9rc>, (Erişim Tarihi: 25.05.2023).

-<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=92684478> (Erişim Tarihi: 20.05.2023).

-https://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

-<https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649>, (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

-<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>, (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

-www.ytb.gov.tr, (Erişim Tarihi: 04.04.2023).

-<https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararası-ogrenciler/uluslararası-ogrenci-hareketliliği>, (Erişim Tarihi: 12.06.2023).

-<https://www.scholars4dev.com/1892/government-scholarships-for-developing-countries/> (Erişim Tarihi: 21.06.2023).

3. Tezler

- Arslan, Bilge Dila, *Almanya'daki Türk Diasporası Firmalarının Alman Pazarına Yönelik Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara/Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Durmaz, Atakan, *Yabancı Sermaye Çekmede Türk Diasporası'nın Etkinliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon/Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Eskicioğlu, Yiğit Cem, *Türk Diasporasında Toplumsal Hafıza Ve Diasporik Kimlik*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya/Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Evgin, Buğra Anıl, *Afrika'daki Türk Diasporasının Türk Ulusal Çıkarına Etkisinin Türkiye-Afrika İlişkileri Kapsamında Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin/Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Gümüş, Ahmet Faruk, *Çevirinin Diasporik Toplumlara Yönlendirme Gücü: Almanya'daki Türk Diasporasının Yönlendirilmesinde Çevirinin Üstlendiği Rolün İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya/Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Koç, Şeyma, *Covid-19'a Yakalanma Kaygısının Medikal Turizm Seyahat Niyetine Etkisi: Türk Diasporası Üzerine Bir Çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas/Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.
- Köse, Mehmet, *Türk Diasporasının Siyasal Katılımı Çerçevesinde Diaspora Politikalarının Gelişimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul/İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Nargül, Semih, *La Participation Politique Et Les Associations Dans La Diaspora Turque En France: Cas De Paris Et Strasbourg*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul/Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

-Okan, Ali Bilge, *Tarihsel Boyutta Avustralya'daki Türk Diasporası (1950-2004)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul/Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2006.

-Ökten Sipahioğlu, Buket, *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Avrupa'da Türk Diasporası: Hollanda Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya/Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

-Sakman, Tolga, *Türk Diasporasının Avrupa Siyasal Sistemine Katılım Süreçlerinin Analizi- Almanya, Hollanda, Belçika Örneğinde-*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul/Genelkurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, 2013.

-Sözer, Hacı Ahmet, *Kamu Yönetimi Bilgi Sistemlerinin Analizi ve Birlikte Çalışabilir Sistem Model Önerisi: TC. Başbakanlık Yutdış Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Örneği*, (Türk Hava Kurumu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilişim Teknolojileri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2017.

-Şit, İlknur, *Almanya'daki Türk Diasporası Ve Türkiye-Almanya İlişkilerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul/Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.

-Tahralı, Fatma Orhan, *Belçika'daki Türk Diasporasının Medya İle Etkileşimi Üzerine Bir İzleyici Çalışması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul/Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

-Tozan, Sevda, *Kültürlerarası İletişimin Geliştirilmesinde Uluslararası Öğrencilerin Etkisi: YTB Sakarya Üniversitesi Öğrencileri Örneği*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2019.

-Tuz, Ayşenur, *Küreselleşme Sürecinde Refah Devletinin Dönüşümü ve Sivil Toplum Kuruluşların Rolü*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010.

Ulusoy, Engin, *Ulus-Aşırı Siyasetin Bir Enstrümanı Olan Diasporanın İşlevselliği Ve Türk Diasporasının İnşası*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla/Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

-Usta, Alperen, *Diasporas And International Politics: A Comparative Study Of The Turkish Diaspora In Germany And Armenian Diaspora In France*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara/Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.

-Yücedağ, Gülcan, *Edebiyatın Üç Kuşağı Üzerinden Göç ve Göçmenliğin Dönüşümüne Bakmak: Almanya'daki Türk Diasporası Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya/Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

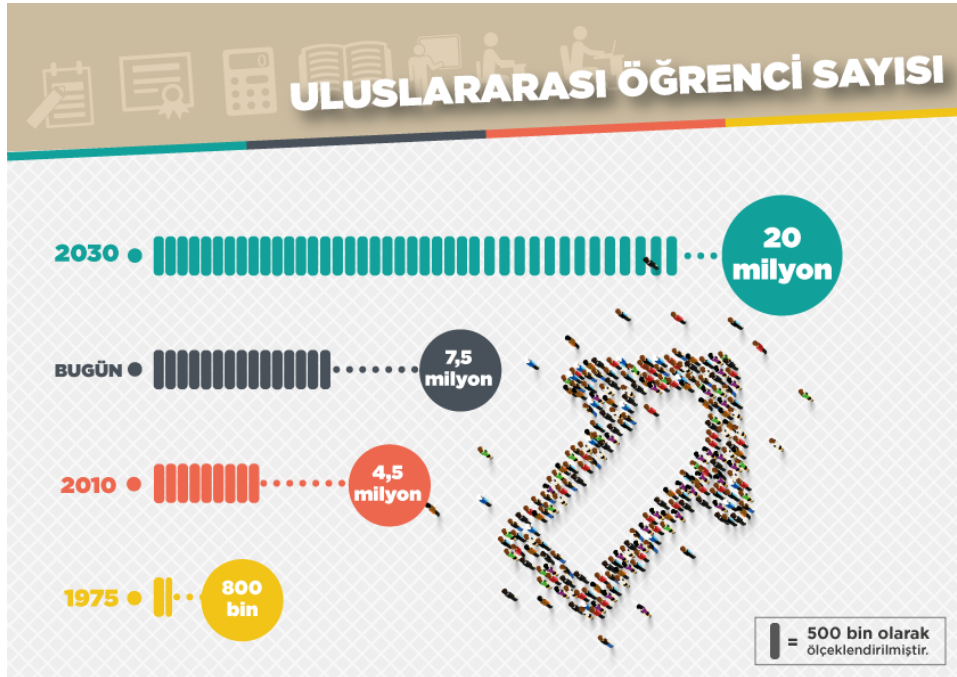

EKLER

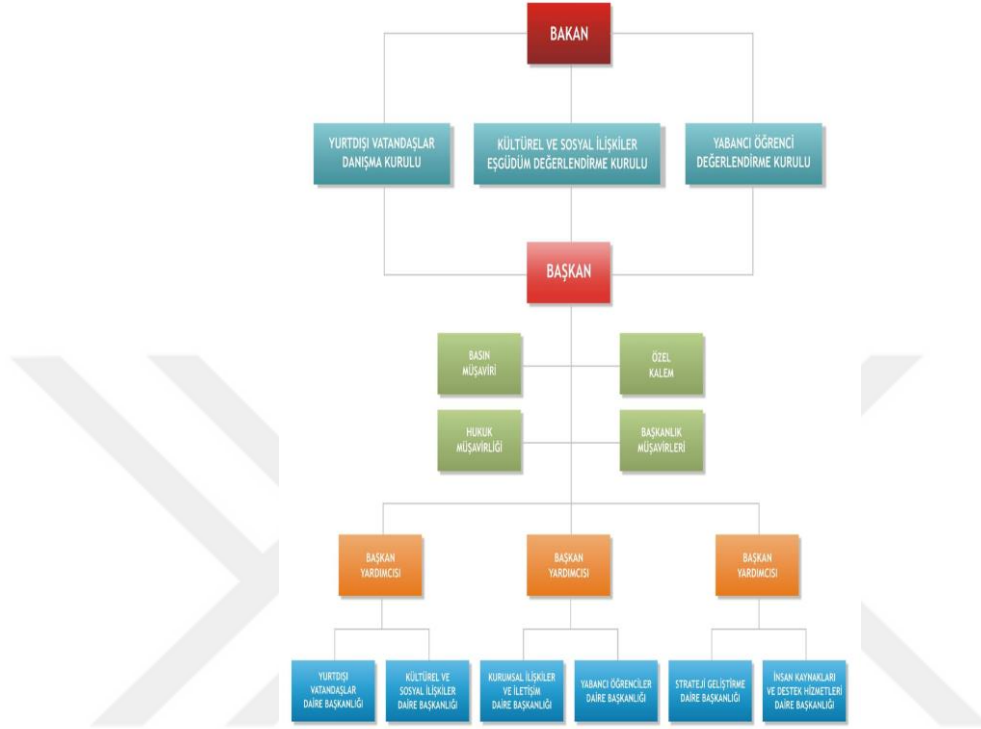
EK-1: Almanya'ya Giden Türk İşçilerinin Yanındaki Kılavuz Belge

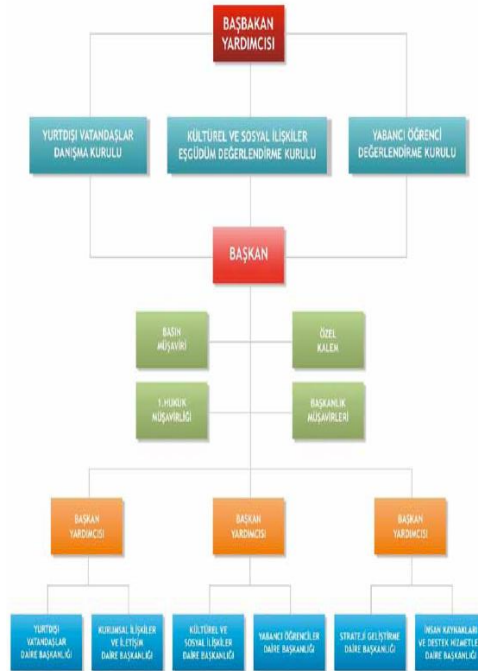
EK-2: 1975'ten 2022'ye ve 2030'a Tahmin Edilen Uluslararası Öğrenci Tablosu

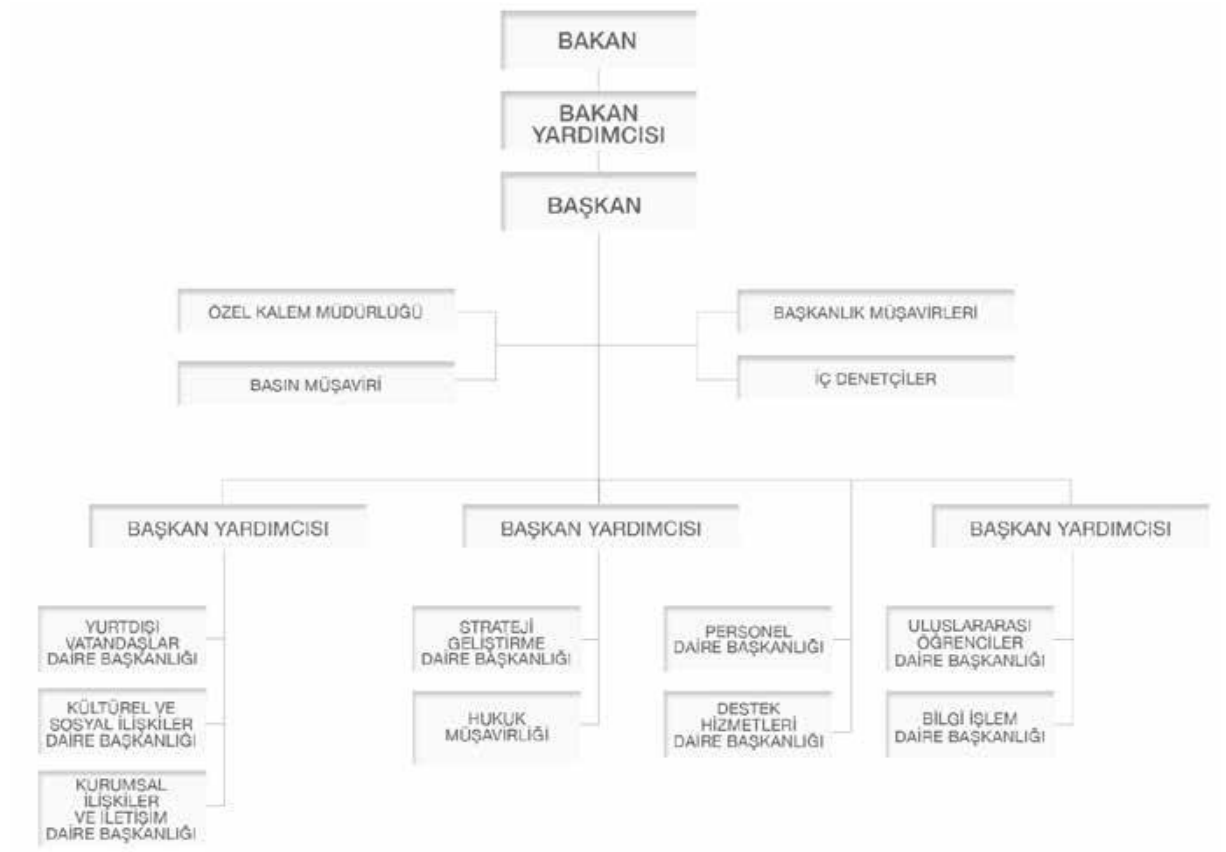
EK-3: 2010 Yılı YTB Kurumsal Şeması

EK-4: 2011 Yılı Değişen YTB Kurum Şeması

EK-5: 2018 ve 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Sistemi ile YTB'nin Son Kurum Şemaları

EK-6: YTB Logosu

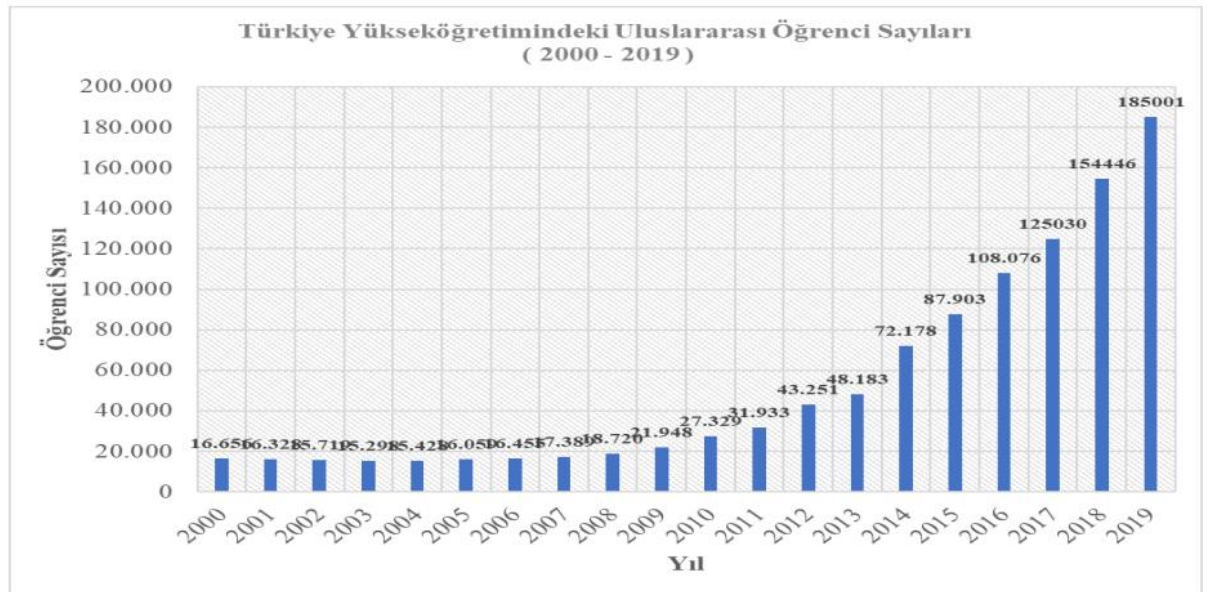

EK-7: Tablo 1: Uluslararası Öğrencilerin Tercih Ettiği Ülkeler (2016)

Sıralaması	Ülkeler	Uluslararası Öğrenci Sayısı
1	Amerika Birleşik Devletleri	971,417
2	Birleşik Krallık	432,001
3	Avustralya	335,512
4	Angola	253,287
5	Fransa	245,349
6	Almanya	244,575
7	Rusya Federasyonu	243,752
8	Kanada	189,478
9	Japonya	143,457
10	Çin	137,527
14	Türkiye	87,903

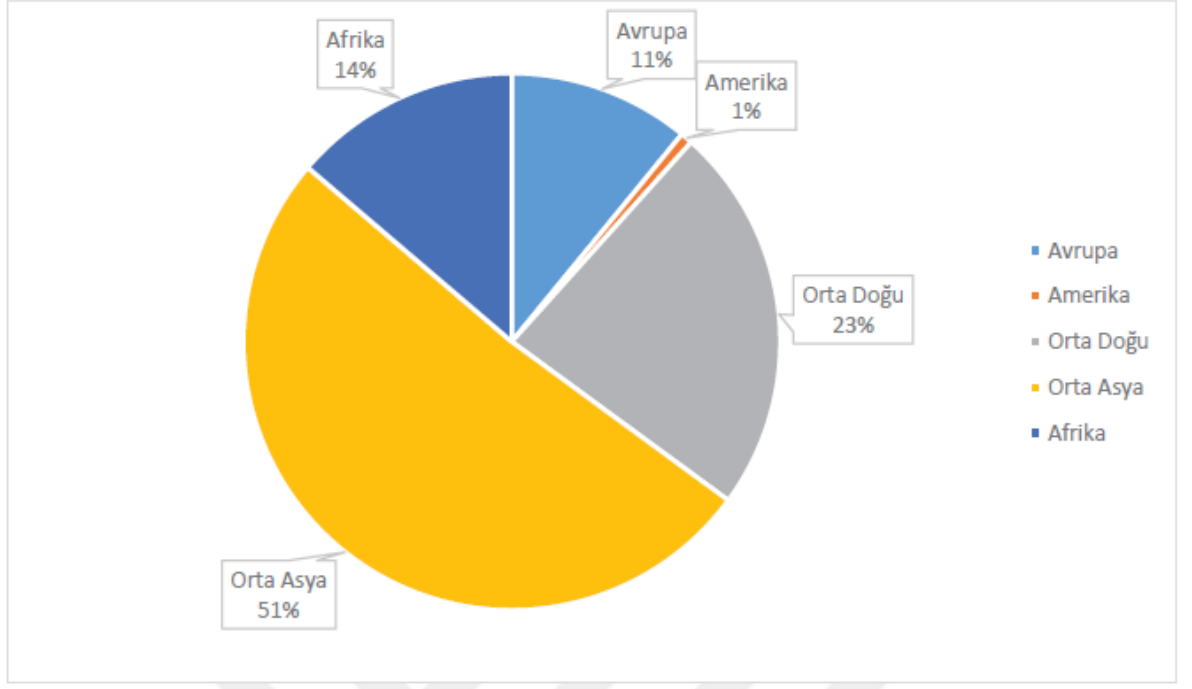
Kaynak: UNESCO verilerine göre hazırlayan: Ejder, *Türk Kamu Diplomasisi*, s. 80.

EK-8: Tablo 2: Türk Yükseköğrenimindeki Uluslararası Öğrenci Sayıları (2000-2019)

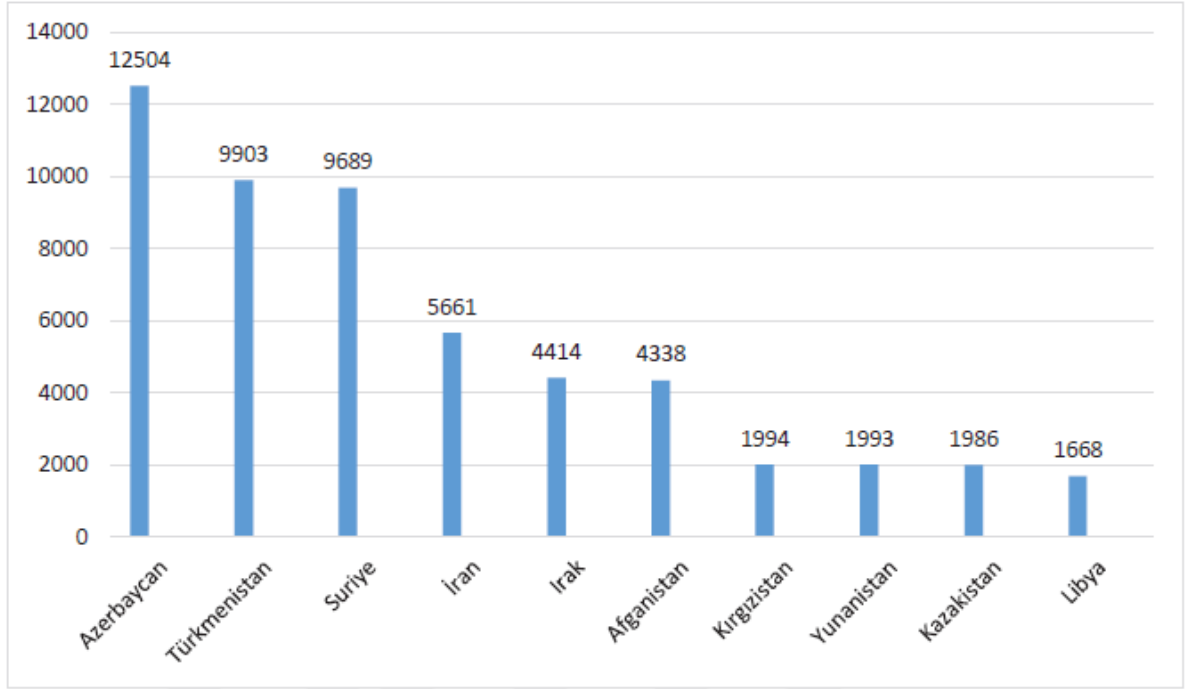
Kaynak: Mehmet Mete & Mustafa Özgenel, “Uluslararası Yükseköğretim Öğrencilerinin Türkiye’yi Tercih Etme Nedenlerinin ve Beklentilerinin İncelenmesi”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, No. 3, Kasım 2021, s. 742.

EK-9: Tablo 3: Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Bölgelere Göre Dağılımı (2016)

Kaynak: UNESCO verilerine göre düzenleyen Ejder, *Türk Kamu Diplomasisi*, s. 88.

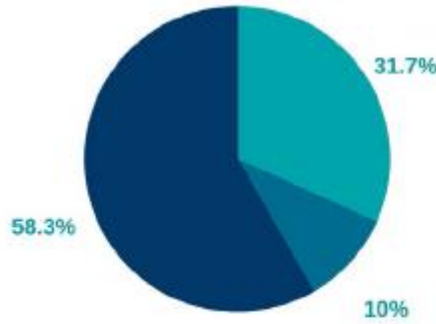
EK-10: Tablo 4: Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Ülkeler Bazındaki Dağılımı (2016)

Kaynak: UNESCO verilerine göre düzenleyen Ejder, *Türk Kamu Diplomasisi*, s. 87.

EK-11: 2019 Yılı Başvuruların Eğitim Seviyelerine ve Bölgelere Dağılımları

Başvuruların Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı:

Başvuruların Düzeylere Göre Dağılımı (%)

Lisans (58,3)-Yüksek Lisans (31,7) ve Doktora (10)

Burslandırmaların Bölgelere Dağılımı:

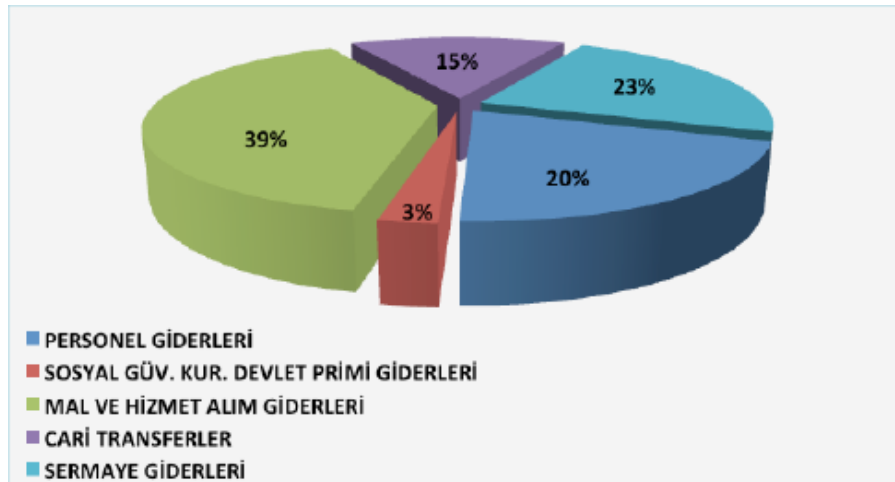
Bölge	Burslandırma Sayısı
Asya Pasifik	316
Avrupa	179
Balkanlar	561
Güney Asya	590
Kuzey Afrika	326
Kuzey Amerika, Latin Amerika ve Karayipler	56
Orta Asya ve Kafkasya	624
Orta Doğu	1033
Sahra Altı Afrika	1013
GENEL TOPLAM	4731

EK-12: YTB Burslarla İlgili Görsel

EK-13: 2011 Yılı Harcama Dağılım Tablosu

Personel Giderleri	5. 017 919 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	570578 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	9.278.266 TL
Cari Transferler	3.870.554 TL
Sermaye Giderleri	4.600.776 TL
TOPLAM GİDER	23.338.593 TL

EK-14: 2011 Yılı Giderlerin Yüzdelik Dağılım Grafiği

EK-15: 2012 Yılı Harcama Tablosu

Personel Giderleri	8.972.397 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	1.328.763 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	13.0007.961 TL
Cari Transferler	16.301.7836 TL
Sermaye Giderleri	758.146 TL
TOPLAM GİDER	40.369.050 TL

EK-16: 2013 Yılı Toplam Harcama Tablosu

Personel Giderleri	9.779.641 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	1.469.913 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	17.518.855 TL
Cari Transferler	124.552.548 TL
Sermaye Giderleri	449.572 TL
TOPLAM GİDER	153.770.529 TL

EK-17: 2014 Yılı Tahsis Edilen Ödenekler İçin Toplam Harcama Tablosu

Personel Giderleri	9.520.675 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	1.452.035 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	21.074.328 TL
Cari Transferler	145.391.115 TL
Sermaye Giderleri	2.096.196 TL
TOPLAM GİDER	179.534.349 TL

EK-18: 2015 Yılı Ödenek ve Harcamaların Dağılımı

Personel Giderleri	9.921.142 TL
Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	1.515.386 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	21.541.168 TL
Cari Transferler	186.803.621 TL
Sermaye Giderleri	5.141.498 TL
TOPLAM GİDER	228.922.816 TL

EK-19: 2016 Yılı Ödenek ve Harcamaların Dağılımı

Personel Giderleri	11.562.248 TL
SGK Devlet Primi Giderleri	1.750.957 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	22.799.114 TL
Cari Transferler	200.360.514 TL
Sermaye Giderleri	3.287.791 TL
Sermaye Transferleri	1.409.362 TL
TOPLAM GİDER	241.169.986 TL

EK-20: 2017 Yılı Gider Türleri İtibarıyla Harcamaların Dağılımı Tablosu

Personel Giderleri	12.7554.681 TL
Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	1.855.204 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	23.013.505 TL
Cari Transferler	295.640.855 TL
Sermaye Giderleri	1.789.629 TL
TOPLAM GİDER	335.053.874 TL

EK-21: 2018 Yılı Harcama Tablosu

Personel Giderleri	20.967.582,48 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	3.548.112,46 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	13.880.961,41 TL
Cari Transferler	303.818.569,27 TL
Sermaye Giderleri	7.864.044,82 TL
TOPLAM GİDER	350.079.270,44 TL

EK-22: 2019 Yılı Harcama Tablosu

Personel Giderleri	27.153.325,67 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	4.451.409,90 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	12.103.356,37 TL
Cari Transferler	304.956.983, 55TL
Sermaye Giderleri	4.483.347,15 TL
TOPLAM GİDER	353.148.417,64 TL

EK-23: 2020 Yılı Harcama Tablosu

Personel Giderleri	32.769.340,15 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	5.089.795,47 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	13.446.479, 55 TL
Cari Transferler	308.797.320,52 TL
Sermaye Giderleri	1.459.989,94 TL
TOPLAM GİDER	361.503.025,63 TL

EK-24: 2021 Yılı Harcama Tablosu

Personel Giderleri	39.490.528 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	6.246.945 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	14.992.039 TL
Cari Transferler	332.858.919 TL
Sermaye Giderleri	7.302.042 TL
TOPLAM GİDER	400.890.474 TL

EK-25: 2022 Yılı Harcama Tablosu

Personel Giderleri	66.239. 798 TL
Sosyal Gv. Kur. Devlet Primi Giderleri	10.502. 377 TL
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	30.059. 954 TL
Cari Transferler	558.078. 705 TL
Sermaye Giderleri	17.946. 280 TL
TOPLAM GİDER	682.827.114 TL

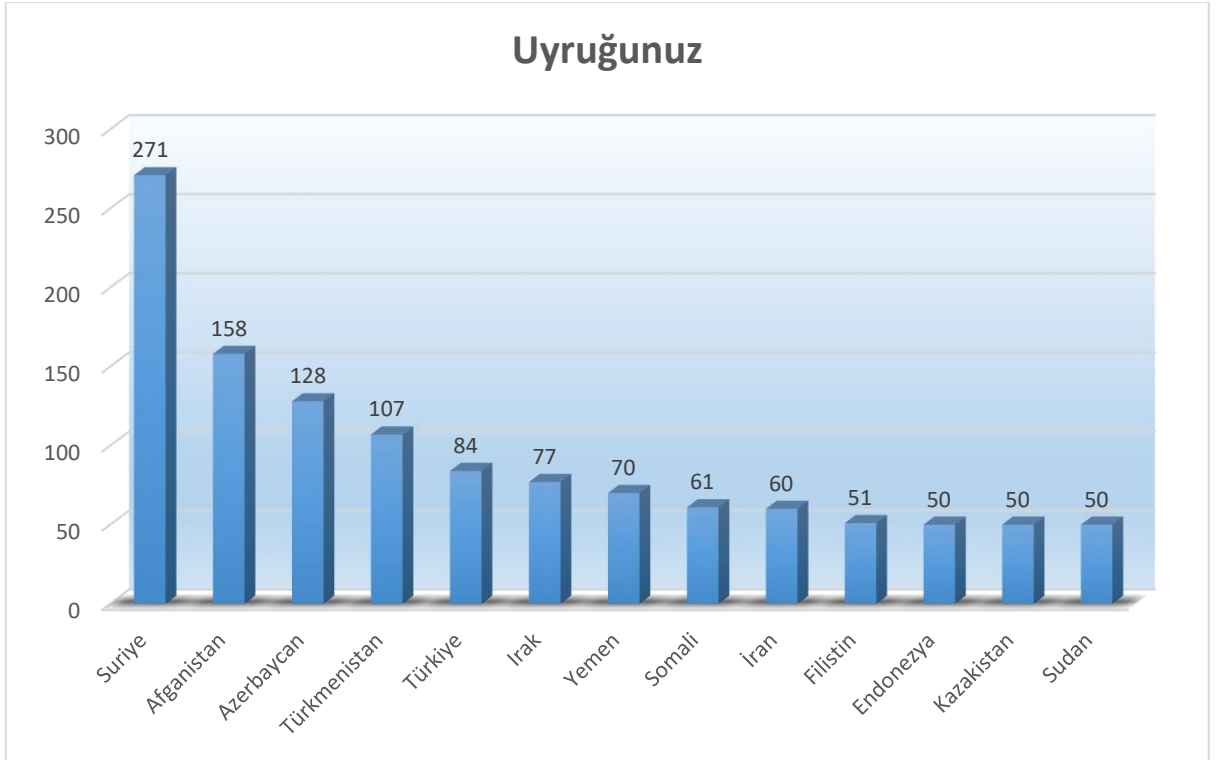
EK-26: Osman Kılıç ve Öğrencileri (1940'lar)

EK-27: Yurtdışı Teşkilatlarında Görev Yapan Türkiye Mezunları Kurumlara Göre Dağılım Tablosu

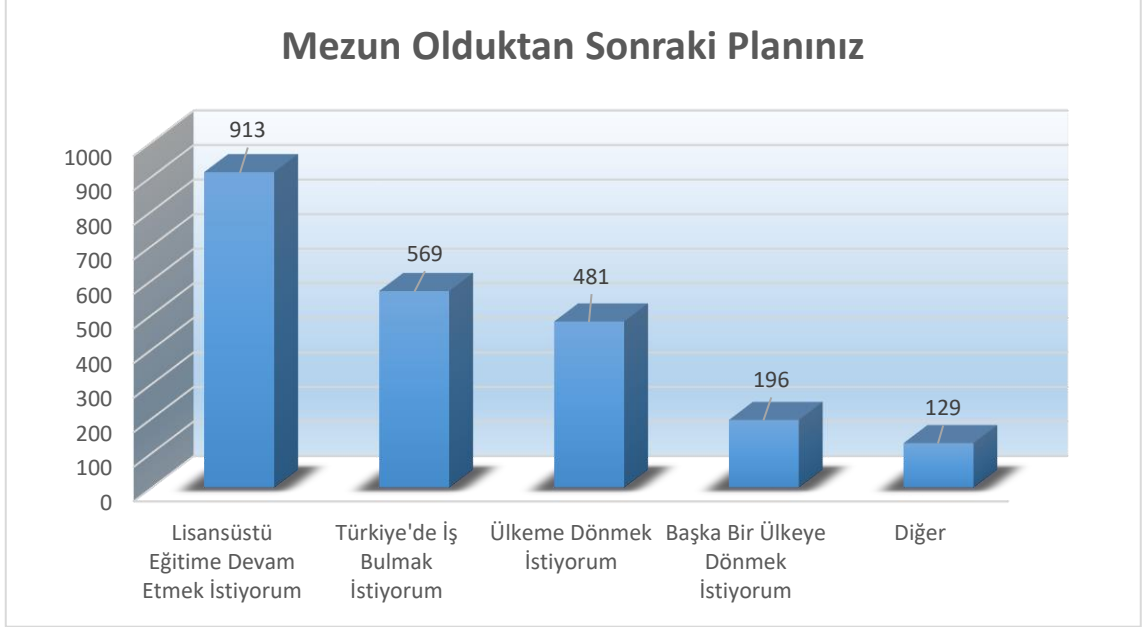
Dışişleri Bakanlığına Bağlı Misyonlar	105
Maarif Vakfı	44
YEE	39
Kızılay	36
TİKA	18
Ziraat Bankası	17
AA	13
THY	9
TDV	4
Toplam	285

(Bu tablo YTB tarafından bilgi taleplerine geri dönüşler neticesinde oluşturulmuş olup asıl sayının belirtilenden çok daha fazla olduğu düşünülmektedir.)

EK-28: Türkiye Mezunu Kimliği ile İlgili Algılarının Ölçülmesi Hedefiyle Potansiyel Mezun Anketi. Ankete Katılanların Uyruk Dağılımları:

EK-29: Mezun Olduktan Sonraki Planınız Nedir Sorusuna Cevap Veren Türkiye Mezunları Tablosu

EK-30: Türkiye Mezunları Dernekleri Üzerine İstatistiki Bilgiler

1	Afganistan	Kabil	Afganistan Türkiye Mezunları Derneği
2	Azerbaycan	Bakü	Azerbaycan Türkiye Mezunları Cemiyeti
3	Arnavutluk	Tiran	Arnavutluk Türkiye Mezunları Derneği
4	Bosna Hersek	Saraybosna	Bosna Hersek Türkiye Mezunlar Derneği
5	Endonezya	Cakarta	Endonezya Türkiye Mezunları Derneği
6	Etiyopya	Addis Ababa	Etiyopya Türkiye Mezunları Kalkınma ve Yardımlaşma Derneği
7	Filipinler	Bangsamoro	Bangsamoro Türkiye Mezunları Derneği
8	Filistin	Ramallah	Filistin Türkiye Mezunları Derneği - Filistin Cemiyeti Haricci Türkiye
9	Gambiya	Banjul	Gambiya Türkiye Mezunları Derneği
10	Gana	Akra	Gana Türkiye Mezunları Derneği
11	Gürcistan	Tiflis	Gürcistan Tiflis Türkiye Mezunları Derneği
12		Batum	Gürcistan Batum Türkiye Mezunları Derneği
13	Irak	Erbil	Irak Türkiye Mezunları Birliği / Munazzamatu Haricci Türkiye
14	Karadağ	Podgoritsa	Karadağ Türkiye Mezunları Derneği NVO Montenegro Asocijacija Alumnijsa Turske
15	Kazakistan	Astana	Kazakistan Türkiye Mezunları Derneği
16	Kosova	Priştine	Kosova Türkiye Mezunları Derneği- Priştine
17		Prizren	Kosova Türkiye Mezunları Derneği- Prizren
18	Libya	Trablus	Libya Türkiye Mezunları Derneği
19	Mali	Bamako	Mali Türkiye Mezunları Derneği
20	Moğolistan	Ulanbator	Moğolistan ATA Türkiye Mezunları Derneği
21	Moritanya		Moritanya Türkiye Mezunları Derneği
22	Nijer	Niamey	Nijer Türkiye Mezunları Derneği
23	Nijerya	Abuja	Nijerya Türkiye Mezunları Derneği
24	Pakistan	İslamabad	Pakistan Türkiye Mezunları Derneği
25	Senegal	Dakar	Senegal Türkiye Mezunları Derneği
26	Sırbistan	Novi Pazar	Sırbistan Türkiye Mezunları Derneği

27	Somali	Mogadişu	Somali Türkiye Mezunları Derneği
28		Hargeisa	Somaliland Türkiye Mezunları Derneği
29	Sudan	Hartum	Sudan Türkiye Mezunları Derneği
30	Tanzanya	Darüsselam	Tanzanya Darüsselam Türkiye Mezunları Derneği
31		Zanzibar	Tanzanya Zanzibar Türkiye Mezunları Derneği
32	Togo	Lome	Togo Türkiye Mezunları Derneği
33	Ukrayna		Ukrayna Türkiye Mezunları Derneği
34	Ürdün	Amman	Ürdün Türkiye Mezunları Derneği